

BÖLCSESSÉGEK KÖNYVE

1800 után született szerzők

AFORIZMÁK SZÁLLÓIGÉK

Összeállította, szerkesztette és a jegyzeteket írta: Kristó Nagy István

Molnos Lipót emlékének

(C) Kristó Nagy István, 1983

ELŐSZÓ

Ez a kötet *Bölcsességek könyve* című gyűjtemény önállóan is megálló második része, amely lényegileg a *modern gondolkodást* mutatja be: a tizenkilencedik és huszadik században született és már nem élő szerzők kiemelkedő gondolatait, aforizmákat, szállóigéket, figyelemre méltó idézeteket, egyrészt különféle gyűjtemények, másrészt a szerkesztő személyes ízlése, saját válogatása alapján. A kiadvány koncepciójáról s a feldolgozás módjáról az első kötet bevezetőjében bővebben szoltunk, itt újból csak azt jegyezzük meg, hogy a szerzőkre legjellemzőbb művekből idézünk; teljes életművek keresztmetszete válogatásunkba nem kerülhetett bele. A szövegek a szerzők születésének sorrendjében jelennek meg (az egyazon évben születettek ábécérendben követik egymást). Az aforizmák, idézetek forrása a *jegyzetben* található: első helyen a szerző családi és keresztnéve, (zárójelben) születési és halálozási éve áll, majd egy-két szavas lexikális jellemzése. Ezt követi vastag számmal az egyes tételek sorszáma s a leőhely: dőlt betűvel az idézett (önálló) mű címe, utána a fejezet, felvonás stb., végül - gondolatjel után - közönséges betűvel az idézett *kiadás* (kötetcím, gyűjtemény stb.) adatai: cím, kiadó, város, év. Ezen kiadás megfelelő oldalszáma és a fordító neve zárja az egyes tételekre vonatkozó adatokat. A következő (szintén vastag számmal jelölt) tételek adatai csak változás esetén különböznek; új adat (szám) megjelenéséig az előzőek érvényesek. Némely, klasszikusnak tekinthető (főként magyar) szerző, számos kiadásban hozzáférhető műve, verse csak címmel van jelölve, egy-egy kötetkiadásra külön nem utalunk. A legtöbbet használt fonások címét általában rövidítve adjuk. A jegyzeteket névmutató, tárgymutató és bibliográfia követi.

K. N. I.

BARATINSZKI

Napjainkat, mint füst, befutja
Értelmetlenség, köd-gomoly -
Halál, te minden rejtvény kulcsa,
Láncainkból föloldozol.

DAUMER

Három dolog soha nem tér vissza: a kilőtt nyíl, a kimondott szó és az elmúlt nap.

THOMAS B. MACAULAY

1. Akadnak emberek, akik, miközben bizonygatják, hogy ők bámulják az elmúlt korok nagy neveit és eseményeit, csupán azért hajolnak vissza ezekhez, hogy mentséget leljenek a jelen vétkeire.
2. ...a magunk részéről nem értjük e gyakori kitétel: derék ember, csak rossz király. Éppily könnyen megalkothatnánk a "derék ember, csak gonosz apa" vagy a "derék ember, csak hitszegő barát" fogalmát.
3. ...a szabadság végső, érett gyümölcse a bölcsesség, mérsékletesség és könyörület. Közvetlen következménye viszont gyakran borzalmas bűn, tobzódó tévelygés, kétkedés a legnyilvánvalóbb, vakhit a leghumályosabb dolgokban. Ellenfelei éppen e válságos időszakban szeretik közszemlére állítani a szabadságot... Ha az efféle nyomorult álokoskodás diadalt aratna, soha és sehol szerte a világon nem épülne új ház, nem alakulna jó kormányzat.
4. A bűnöket, melyeket az új keletű szabadság fakaszt, egyetlen varázsszer tüntetheti el csupán - s e varázsszer a szabadság.
5. Az igazság és szabadság ragyogása eleinte talán elkábítja és megtéveszti a szolgaság házában félig megvakult nemzeteket. De csak hadd szoktassák szemüket a fényhez - hamarost elviselik.
6. ...számos politikus magától értetődő javaslatként hangoztatja: a nép csak akkor legyen szabad, ha már élni tud szabadságával. E magvas megállapítás méltó az anekdotabeli bolondhoz, aki tudvalevőleg elhatározta: csak akkor megy vízbe, ha már megtanult úszni.
7. Ha az embereknek addig kéne várni a szabadságra, amíg a rabszolgaság bölccsé és nemessé nem formálta őket, bizonyos örök időnkig várhatnának.
8. A mi társadalmunkban egy nő azzal veszíti el helyét, amit egy férfinál nemegyszer bámulatos érdemnek, de a legrosszabb esetben is megbocsátható tévedésnek könyvelnek el.
9. Csak az, aki megfigyeli, hogy az emberek érzéseit és nézeteit mily erősen befolyásolják a körülmények, aki megfigyeli, miképp válnak a bűnök erénnyé, a paradoxonok axiómává, csak az olvassa helyesen a történelmet, mert megtanulja elhatárolni az emberi természetben az alkalmit és átmenetet a lényegestől és maradandótól.
10. Hogy vajon a tizedelés helyes módja-e a katonai ítélkezésnek, nem tudjuk, de határozottan tiltakozunk ezen elvnek a történelemfilozófiába való bevezetése ellen.
11. Minden, a világban járatos ember tudja, hogy nincs haszontalanabb dolog az általános maximáknál.
12. A kifejezés homályossága gyakran fogalomzavarból ered...

13. A történelem magával hozza tanulságait. Korunk biztonnal eredményes volt a kiválók elriasztásában s a jelentéktelenek megvigasztalásában.
14. Mintha a közvélemény cáfolhatatlan bizonyosságnak tekintené, hogy szabatosság és teremtoero valamiképpen összeférhetetlen, ellentetes egymással.
15. Mulatságos lenne lajstromba foglalni azt a sok badar szabályt, amit gyarló kritikusok agyaltak ki a költök megregulázására.
16. A jellemvonások ügyes megválogatásával és találó felnagyításával minden emberi lény gondolkodásmódját és természetét olyannak rajzolhatjuk, mintha az csupa riasztó ellentétből állna,
17. A költöknek javára szolgálna, ha utánoznák a hollandusok eljárását, akik tudvalemően kiirtották a Füszer-szigetek értékes fáinak nagy részét. hogy a megmaradtak értéke növekedjék.
18. A közösségnek érdeke - így mondja a törvénykezés elve -, hogy határa legyen a perlekedéseknek. S bizonyos, hogy ez az elv legalább ugyanilyen mértékben alkalmazható az államok nagy közösségére...
19. Amilyenek a miniszterek, olyanok nemzeteik.
20. Még csak belenyugszunk valahogy, hogy egy feslett ember vagy zsarnok uralma alatt éljünk, de hogy egy minden lében kanál uralkodjék felettünk, ez több, mint amennyit az emberi természet elviselhet.

MOLTKE

1. Mérlegelni, aztán merni
2. Minden ország sorsa saját erejében rejlik.
3. Külön-külön fölvonulni, együtt támadni.

VELTMAN

Az a támasz, amelyet az ember az életben a leggyakrabban használ, a remény.

VÖRÖSMARTY

1. Régi dicsőségünk; hol késel az éji homályban?
Századok. öltenek el, s te alattok mélyen enyésző
Fénnyel jársz egyedül.
2. A földhöz minket baj s öröm kötöz...

3. Legszentebb vallás a haza s emberiség.
4. Szép vagy o hon, bérc, völgy változnak gazdag öledben,
Téridet országos négy folyam árja szegi;
Ám természettől mind ez lelketlen ajándék
Naggyá csak fiaid szent akaratja tehet.
5. Nem érez, aki érez
Szavakkal mondhatót.
6. Hazádnak rendületlenül
Légy híve, oh magyar...
7. A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely...
8. Itt élned, halnod kell.
9. ...annyi balszerencse közt,
Oly sok vizzály után,
Mégfogya bár, de törve nem,
Él nemzet e hazán.
10. Egy ezredévi szenvedés
Kér éltet vagy halált!
11. Az nem lehet, hogy annyi szív
Hiába onts vért...
12. Még jöni kell, még jövi fog
Egy jobb kor, mely után
Buzgó imádság epedez
Százvezrek ajakán.
13. Majd ha kifárad az éj s hazug álmok papjai szűnnek
S a kitörő napfény nem terem áltudományt;
Majd ha kihull a kard az erőszak durva kezéből
S a szent béke korát nem cudarítja gyilok...
Majd ha tanácsot tart a föld népsége magával
És eget ostromló hangokon öszekiált,
S a zajból egy szó válik ki dörögve: "igazság!"
S e rég várt követét végre leküldi az ég:
Az lesz csak méltó diadal számodra, nevedhez
Méltó emlékjelt akkoron ad a világ.
14. Határozz, és kimondtad sorsodat.
15. Törjön is mind ég felé az
Ami gyöngy;

Hadd maradjon gyáva földön
A göröngy.

16. Bort megissza magyar ember,
Jól teszi;
Okkal móddal meg nem árthat
A szeszi.

17. Minden ember legyen ember
És magyar...

18. Gondold meg és igyál:
Örökké a világ sem áll;
Eloszlik, mint a buborék,
S marad, mint volt, a pusztá lég.

19. Ábrándozás az élet megrontója,
Mely, kancsalúl, festett egekbe néz.

20. Kinek virág kell, nem hord rózsaberket;
A látni vágyó napba nem tekint...

21. Egész világ nem a mi birtokunk...

22. Amennyit a szív felfoghat magába,
Sajátunknak csak annyit mondhatunk.

23. Országok rongya! könyvtár a neved.

24. És mégis - mégis fáradozni kell.

25. Testvérim vannak, számos milliók;
Én védem őket, ők megvédnek engem.
Nem félek tőled, sors, bármit akarsz.

26. Ember vagyunk, a föld s az ég fia.
Lelkünk a szárny, mely ég felé viszen...

27. Mi dolgunk a világon? küzdeni
Erőnk szerint a legnemesbékért.

28. Az ember fáj a földnek...

29. Az emberfaj sárkányfog-vetemény...

30. Kis ebédhez nem kell szolga.

31. Aki maga néz a tálba.
Azt az étel nem táplálja...

32. Mi a világ nekem, ha nincs hazám"
33. Lesz még egyszer ünnep a világon...
34. A szerencse vak gyerek...
35. ...a szerelmes
Csillagot hordoz szemében:
Annak nincs sötét s homály;
Bár bolyongjon éj felében,
Kedvesére rátalál.
36. Sík mezőben hármass út,
Jobbra, balra szertefut,
A középső célra jut.
37. Jobb, ha esszük, mint ha ő esz!
38. A sötétben szikra is világít.. .
39. Pénz kell-e? izzadj: járj utána s Iesz.
40. Erő az ész is, mert uralkodik...
41. ...ezt a nemtudást nem adnám
Egész hadért, mely, hogy tud. azt hiszi.
42. Oh, miért az észnek nincs fogó keze,
Vagy mért a lélek meg nem fogható?
43. Költők világa, szép tündérvilág,
Mi kár, hogy álom, gyermeknek való!
44. ...a valóság csalt remény...
45. ...élj, s mozogj, hogy életet ne únj.
46. Oh szerelem, gyűjts utamra csillagot.
S te légy vezérem Tündérhon felé.
47. Ostobának kedvez a sors,
Úgy beszélnek és való.
48. Oh, az ördög is, ha árva,
Mily bolondút vész, szegény.
49. Mert egyenként bírni káros,
Aminek csak hárma jó.

50. Árva jószág, úgyis elvesz,
Hogy ne vesszen, én viszem.
51. Akit a ló elragad,
Avval nem lehet beszélni.
52. ...mondja bárki,
Hogy leánynak lenni könnyű!
Útját úgy eltérdelik.
Hogy nem képes elszaladni.
53. Jobb számaron, mint gyalog.
54. Az ember felfő, lelke fényfolyam,
A nagy mindenség benne tükrözik.
55. ...a sötétben túl van a világ -
56. Forrás után a szarvasnő eped,
Nő-társ után a szarvasgím, oroszlán
Mind a kettőnek úzi nyomdokát.
57. A hangya futkos, apró léptei
Alig mutatnak járást, és halad...
58. Elérhetetlen vágy az emberé.
Elérhetetlen, tündér, csalfa cél!
59. Az élni nem tudónak baj, hogy él,
A halhatatlannak baj, hogy halni kell...
60. Hát ha férfi hűtelen volt,
Olyan ritkaság-e az,
S egy hitetlen szív miatt
Minden férfit kell gyűlölni,
És nem inkább kegybe venni?
61. Légy hatalmas férjeden,
S büntetésül addig hizlald,
Míg mozogni s enni tud.
62. A halál nem büntetése
Annak, aki halni vágy.
63. Szép halni a hazáért? élni jobb...
64. ...a magyarnak ellensége nincs,
Magán kívül. Magával küzdeni,

Megvíni benne, ami rossz s kivetni,
Ez a magas cél, melyre túrni kell.

NESTROY

1. Egyenlők legyünk?
Ó van még rá idő.
2. Kidobtam a tükröt, mert a maga nemében páratlan arcomat szemtelenül megkettőzte.

TILLIER

A halál nemcsak az élet vége, hanem az élet orvossága is. Sehol sem lehet oly jól kinyújtózni.
mint egy koporsóban.

BOLYAI JÁNOS

1. Nincs egyéb dics s érdem, mint az önérzet, s a mások művelődése s boldogsága előmozdítása s emelése tudatából eredő beljuttalom.
2. ...semmit se szeressek félig csinálni, vagyis a tökély előtt megelégedni.
3. ...nyilván nem az az érdekesb: hogy a ... kenyeret "kinyér" - vagy "Brod"-, vagy "panis"-nak nevezik, hanem arról előre gondoskodni, hogy szükség esetére ne hiányozzék.
4. A főnek kell művelnie a szívet.
5. Amíg csak egy megalégületlen van, addig senki tökélyes boldog állapottal nem dicsekedhetik.

IDB. DUMAS

Keresd az asszonyt.

HAUFF

Aki meg akarja ismerni a népek lelkületét, tanulmányozza a kölcsönkönyvtárakat.

HUGO

1. - Ember! ne félj! tudja a titkot
a természet és mosolyog.
2. Fénye felé ki-ki egymaga megy az éjben.

3. A gondolatot szent jogként adja az élet.
4. A forradalmak, a bosszúállók, mai gyötrelmek árán is örök jó kútjai.
5. A forradalmak csak jegyzékei az aljas rémségeknek, miket húszerzésim összehalmoz.
6. ...követeltem a nő s a gyermek jogait; úgy véltem: jobb az agy, ha melegebb a szív...
7. Szeress! szolgálj! segíts! küzdj! szenvedj! - int a lélek...
8. ...a holnapban élek, sürgetve az órát, a jobb emberiséget.
9. Ki bátor és ki nem, föl mind, bástyára, őrszem!
10. Ó, te, Világ köztársasága, ma még csak fény az éjszakába - holnapra te leszel a nap.
11. Boldog, ki elmereng az örök dolgokon...
12. ...az ifju emberek szemében láng ragyog, ámde a vén szeme világossággal árad.
13. Nekem nevem sincs már, úgy hívnak, hogy Haza.
14. Iker a nyomor s gyűlölet. Egyszer az elnyomott még elnyomó lehet.
15. A legmagasztosabb dicsőség sokszor a gyalázatból fakad.
16. Nem! Az emberiség nem arra van ítélve, hogy tehetetlenül üljön a sír fagyos szélén...
17. Isten létét csak a csillagok hirdetik; a bölcs jól tudja, hogy Ő e fátyol mögött van, ezért javallja, hogy keressük csillagokban...
18. ...néktek, papok, a mennybolt temploma nem kell. Könyvetek kötelek olvasni minden ember...
19. A férgek hada győz az oroszlanokon:

20. ...az est, fátylát kibontva,
a felmorajló árnyon át
beleírja a csillagokba
a magvető mozdulatát.
21. Egyetlen dolgom e földön a szeretet.
22. A nagy emberek azok, akik sokat éreztek, sokat éltek; és néha, néhány év alatt az ember sok életet él.
23. A fiatalságnak több tisztelettel tartozunk, mint az öregségnek.
24. Apáink Napóleonban csak azt az embert látták, aki vállrojjtal tüntette ki őket, anyáink Bonapartéban csak azt az embert látták, aki elvette tőlük fiaikat.
25. Hagyjátok, hadd dolgozzék az idő. A gyermek az anyja nézeteit vallja, a férfi majd apja nézetén lesz.
26. Be szánalmas látvány, hogy ez a sok ember mind nemzetiszínű szalaggal fonja körül a húsos fazekát!
27. A királyok végső érve: a golyó. A népek végső érve: az utca kő.
28. A forradalmak, mint a farkasok, nem falják fel egymást.
29. Zsarnokság alatt a rend: élet - lélek nélkül.
30. - Az életem útja tele volt tövissel.
- Ezért olyan rongyos - a lelkiismerete?
31. Néhány szikla nem állítja meg a folyót. Az emberi ellenállások közt az események tovább folynak, és nem fordulnak vissza.
32. Vannak szerencsétlen emberek. Kolumbusz Kristóf nem tudja nevét felfedezéséhez fűzni. Guillotin, az orvos nem tudja elválasztani nevét a találmányától.
33. Szobrok kellene az emberi városokba. Különben mi volna a különbség város és hangyaboly között?
34. Forradalmár klasszikus: olyan, mint piros sapka parókán.
35. Dicsőség; hírvágy, hadseregek, flották, trónok, koronák: nagy gyermekek játékszere.
36. Ugyan mi hát az emberi bölcsesség, ha annyira hasonlít a bolondsághoz, mihelyt kissé magasabb nézőpontból látjuk?
37. A nagy emberek századuk hatványkitevői.

38. A nagy emberrel úgy vagyunk, mint a Nappal. Sohase tűnik fel szebbnek előttünk, mint mikor közel látjuk a földhöz: fölkeltekör és lenyugtakor.
39. Nem szabad minden dolgot a költészet prizmáján át nézni. A költészet ama szellemes üveglencsék közül való, amelyek megnagyítják a tárgyak képét.
40. A Gondviselés nagyon takarékosan bánik a nagy emberekkel. Nem pazarolja, nem tékozolja el őket. A kellő pillanatban küldi, a kellő pillanatban visszavonja őket, és csak oly események felett teszi őket úrrá, amelyekre rátermettek.
41. A lángész számára a földön csak egy hely van, ahol menedékjogot élvezhet, és ez - a sír.
42. Az országoknak megvan a maguk válsága, mint a hegyeknek megvan a maguk tele. Egy túl hangosan mondott szó néha lavinát okoz.
43. Franciaország mindig divatban van Európában.
44. Ferdinánd nápolyi király azt mondta, hogy a népek kormányzásához csak három *F* kell: Festa, Forca, Farina. (Ünnepség, akasztófa, liszt.)
45. Nagyon jó választási törvény:
(ha majd a nép olvasni tud)
1. szakasz: Minden francia választó.
2. szakasz: Minden francia választható.
46. A család a társadalom kristálya.
47. Vannak, akiknek megvan az öregségük, de nincs meg az érettségük.
48. A népszerűség: aprópénzre váltott dicsőség.
49. A félszemű sokkal tökéletlenebb a vaknál, mert tudja, hogy mi je hiányzik.
50. A király csak azt adja oda a népnek, amit a nép kitép a kezéből.
51. A mértan: az összhang egyik válfaja.
52. ...lehet valaki ragyogó lángész, noha még csak nem is konyít az olyan művészetéhez, amely kívül esik a szakmáján.
53. Atyáink Párizsa kőből épült; fiainknak már csak gipsz-Párizsuk lesz.
54. ...az embernek érzelmekre is szüksége van, mert gyengédség és szeretet nélkül az élet csupán afféle lélektelen ... gépezet.
55. ...balul sikerült testben a léieknek is sorvadoznia kell.
56. ...az egymásnak bókoló tudósok ajka: mézes epével telt edény.

57. A civilizáció mindenütt teokráciával kezdődik és demokráciával végződik.
58. ...az emberiségnek sohasem támadt olyan fontos gondolata, amelyet kőbe ne írt volna.
59. A könyvnyomtatás kora előtti időben egyszerű hitszakadásnak számított volna a reformáció; a könyvnyomtatás forradalommal érte... Gutenberg fullajtárja volt Luthernek.
60. ...a női ösztönök hamarabb találkoznak, és hamarabb jutnak egyezségekre, mint a férfiak értelme.
61. ...a gonosz gondolatok kérlelhetetlenek, és tetté akarnak válni.
62. ...egy anya számára, aki elveszítette gyermekét, az első nap soha el nem múlik. Ez a fájdalom nem fonnyad el az idővel.
63. A végletes fájdalom, csakúgy, mint a végletes öröm, oly szertelen érzés, hogy nem tarthat sokáig. Az emberi szív nem élhet sokáig végletekben.
64. ...a szerelem olyan, mint a fa: magától növekszik, mély gyökeret ereszt egész valónkba, és gyakran tovább zöldül a szív romjain.
65. ...mennél elvakultabb ... a szenvedély, annál időtállóbb. És akkor a legszívósabb, amikor legkevesebb benne az értelem.
66. ...az emlékezés gyötri meg leginkább a féltékenyeket.
67. ...ha az ember a köznépből való ... akkor mindig nyomja valami a szívét.
68. ...még a leghitlenebb emberrel is megesik az élet némely pillanatában, hogy hívőjévé válik annak a vallásnak, amelynek éppen legközelebb van a temploma.
69. Némelykor szerencsének, némelykor meg csselfogásnak köszönhető a nagy vállalkozások szerencsés kimenetele.
70. Ha a lélek csupa homály, magától tenyészik benne a bűn. Nem a bűn elkövetője, hanem a homály terjesztője a hibás.
71. Lehet valaki némileg közönyös a halálbüntetés kérdésében ... ameddig nem látott saját szemével nyaktilót. De ha egyszer szemtől szembe kerül vele, a találkozás oly megrázó, hogy döntenie kell: állást foglalni mellette vagy ellene.
72. ...a nők könnyebben megértik a férfit, mint ez önmagát.
73. Mondhatnak akármit, a francia forradalom az emberi nem leghatalmasabb lépése Krisztus eljövetele óta. Tökéletlen lépés, igaz, de fenséges.
74. A legkiválóbb elméknek is vannak bálványai, és néha kínszenvedést okoz nekik a logika tiszteletlensége.

75. Igen, a haladás erőszakosságait forradalomnak nevezik. Amikor aztán véget érnek, elismerik, hogy az emberiséget kemény lökések érték ugyan, de viszont előbbre jutott.
76. Minden pályának megvannak a törtetői, akik a révbe jutottak uszályába szegődnek.
77. Szomorú társadalomban élünk. Sikert mindenáron: ezt a tanítást csöpögteti belénk a ránk nehezedő romlottság.
78. A szerénység és a kacérság végzetes tanácsadó; az egyik duzzog, a másik hízeleg.
79. Okosnak és bölcsnek lenni két különböző dolog.
80. A szójáték a szárnyaló szellem ürüléke.
81. A virág legyen illatos, a nő eszes.
82. ...a házasság olyan, mint az oltás: olykor sikerül, máskor nem...
83. Vannak emberek, akik nem tudnak szeretni úgy, hogy más irányban ne gyűlölködjének.
84. ...a könyv hideg, de biztos barát.
85. A gályák gályarabokat termelnek.
86. Csak a barbár népek szoktak hirtelen fejlődésnek indulni egy-egy győzelem után... A civilizált népek ... nem lendülnek fel és nem süllyednek le egy-egy hadvezér hadiszerencséje vagy kudarca miatt.
87. A szimmetria az unalom, az unalom pedig a gyásznak az alapja. A kétségbeesés ásítása.
88. A demokráciának az a nagyszerűsége, hogy semmit sem tagad, és hogy semmit sem tagad meg az emberségből. Az Ember jogához közel, legalábbis mellette, ott van a Lélek joga.
89. Az ember sokkal inkább állításból él, mint kenyérből.
90. A gamin a foglalata Párizsnak, és Párizs foglalata a világnak.
91. Nézzetek bele a népbe, és felvillan előttetek az igazság.
92. A szemérmerteskedésnek az a tulajdonsága, hogy annál több őrszemet állít, minél kevesebb veszedelem fenyegeti a várat.
93. Elviselhetetlen érzés két hitvallás közt ingadozni, a között, amiből még nem lépett ki az ember, és a között, amibe még nem lépett be; az efféle bizonytalanság csak a denevérlelkeknek van kedvére.
94. ...sokkal biztosabban meg tudnánk ítélni egy embert az ábrándjai, mint a gondolatai alapján.

95. ...a polgárság egész egyszerűen a nép elégedett része. A polgár az az ember, akinek most már van ideje arra, hogy üldögéljen. Csakhogy egy szék nem kaszt.
96. A forradalmak nem véletlenül, hanem szükségszerűen robbannak ki. A forradalom megtérés az alakoskodásból a valóságba.
97. Az egyenlőség az igazságossággal kezdődik.
98. Nem kell se zsarnokság, se rémuralom. Mi enyhe lejtőn akarunk előrehaladni.
99. ...nincs nagyobb veszedelem, mint abbahagyni a munkát; leszokik róla az ember. Leszokni róla könnyű. Újra megszokni nehéz.
100. Manapság már alig-alig merné valaki azt mondani egy emberpárról, hogy "meglátni és megszeretni egymást egy pillanat műve volt". Pedig bizony így szeretnek egymásba az emberek, és csakis így. Ami még hozzájön, az mind járulék, és csak később következik.
101. A nők úgy játszadoznak a szépségükkel, mint kisfiúk zsebkésükkel. Megsebesítik magukat vele.
102. ...fiatalemberről az igaz szerelem legelső tünete a bátortalanság, leánynál a vakmerőség.
103. Gazembernek lenni nem kényelmes. Sokkal könnyebb tisztességes embernek lenni.
104. Szeretni valakit annyi, mint átvilágítani.
105. A nyomor bizonyos fokán kísérteties közöny szállja meg az embereket.
106. ...az argó irodalmi tünet és társadalmi termék egyszersmind.
107. Rettenetes, ha a gyűlölet a vizsgálóbíró.
108. A forradalom védőoltás a parasztlázadás ellen.
109. A forradalmi érzék erkölcsi érzék. A jogérzet kifejlődése kifejleszti a kötelességérzetet. Mindenkire érvényes törvény a szabadság, amely Robespierre nagyszerű meghatározása szerint ott végződik, ahol mások szabadsága kezdődik.
110. A haladás becsületos; a tiszta eszmény nem tűr zsebmetszőket.
111. A társadalmi tudóvsznek nyomor a neve.
112. ...a munka nem lehet törvény, ha nem jog is egyszersmind.
113. A szerelem buzgó megfélelkezés mindenről, ami rajta kívül van.
114. ...az első szerelemben a lelket jóval a test előtt vesszük el, később a testet ragadjuk el a lélek előtt, és néha a lélekre már egyáltalán nem is kerül sor.

115. A gyanú olyan, mint a ráncok az arcon. A viruló ifjúságnak nincsenek ráncai.
116. Minden kérdésben, amely a népfenség hatáskörébe tartozik, az egész háborúja a töredék ellen felkelés, a töredék támadása az egész ellen zendülés.
117. A zsarnokoknak volt némi szerepük a gondolkodók munkájában. A láncra vert szó rettenetes szó.
118. ...ha az ember látja a rongyos emberi sorsot ... a széttépett emberiséget ... a mindenfelől kiáltó nyomorúságot - akkor élek a gyanúperrel, hogy Isten nem gazdag.
119. Eljön az óra, mikor már nem elég a tiltakozás; a bölcselkedést a cselekvésnek kell felváltania, az erőszak valósítja meg azt, amit az eszme elindított.
120. Van-e valaki, aki ne vette volna észre önmagán a lélek ama különös képességét, hogy a legviharosabb, a legszélsőségesebb helyzetekben is csaknem higgadtan tud okoskodni? Éppen ebben rejlik mindenütt jelenvalósággal bonyolított egységének csodája.
121. ... nagy század a XIX. század, de a XX., az boldog lesz. Akkor már semmi sem hasonlít majd a régi történelemre.
122. A haladás az ember létformája... A népek folyamatos élete.
123. ...az egyénnek megvan a maga külön érdeke, és nem hitszegés, ha kitart érdeke mellett és megvédelmezi; a jelennek bizonyos mértékű önzése megbocsátható, a pillanatnyi létnek van magához való joga, és nem köteles szünet nélkül föláldozni magát a jövőért.
124. A szenny csatornák történetében az emberek története tükröződik.
125. Az ostobaság csökkenését nevezzük haladásnak.
126. Ami vad, az fenséges.
- 127....a kötelességteljesítés nem más, mint beletörődések sorozata. Az ember szembenéz a halállal, szembenéz az élettel, aztán beletörődik.
128. Aki gondolkozik, az akar, aki álmodozik, az más akarata szerint él.
129. A hiszékeny ember ösztönösen hallgat; a rémület elnémít: akit megfélemlítettek, keveset beszél; mintha a rémület rászólna: csitt!
130. A nyugtalan lelkiismeret még az ördögöt is megkövetné.
131. Gyűlöljük azt, akinek a szemébe hazudunk.
132. A kétségbeesés lépcsőfokai felfelé vezetnek.
133. A nép szimata finom és találó. A közvélemény ösztöne kitűnően összeállítja az igazságot a részletekből, apró darabkákból.

134. Van-e nagyobb kínszenvedés, mint a nőtől megtagadni szalagját? Megtagadni az ékességet attól, aki a kedvéért szép! Ó jaj, fakult ruhák viselésére ítélni egy nőt?!
135. A megrendülés mindig új, a szó mindig kopott, ezért nem Lehet a megrendülést kifejezni.
136. A katasztrófa és a boldogság úgy köszönt be hozzánk, majd tűnik el, mint a váratlan látogató.
137. Az ember ráhagyja magát arra, aki mentő kezet nyújt felé.
138. Aki a sír szélén érzi magát, könnyen beletörődik minden kitérőbe.
139. A kíváncsiság a női merészség egyik formája.
140. Aki pap volt, az is marad.
141. Párizs az a város, ahol a népek szíve dobog. Ez volt a plebejus tömegek olvasztótégelye.
142. Szép dolog kifaragni egy szobrot és életet adni neki; de még szebb kiformálni egy emberi lelket és megtölteni igazsággal.
143. ...minden forradalmár ... riadtan megáll, ha megérinti talpa alatt a föld vonaglását, amelyet valamikor felülről ő idézett elő.
144. A nemesekkel is úgy vagyunk, mint a papokkal. Ha jóra való, akkor egészen jóra való, a nemesség se más, csak előítélet.
145. Minden valóban nagyszerű szent irtózatot kelt.
146. A legnemesebb boroknak is van seprőjük.
147. Ahová egyszer a tragédia betette a lábát, ott a borzalom és a szánalom tanyázik.
148. A forradalom annak az immanens jelenségnek egyik formája, amely minden oldalról sarkall bennünket, és amit úgy hívunk, hogy szükségszerűség.
149. A forradalmak fölött ott ragyog a jog és igazság, mint vihar fölött a csillagos ég.
150. A sötétség segíti a sötétséget.
151. A részleteszmék gyűlölik a nagy általános eszméket, ezért harc a haladás.
152. Mi egy nagy generális? Egy hadsereg vezetője; de a nagy vezér egyúttal egy eszme vezére is...
153. Egy nagyúr, ha bajban van, ismer téged; de ha elmúlnak felőle a bajok, nem ismer többé.
154. Nem ítélni meg egy dolgot, ha nem ismerjük.

155. ...az anyákban van valami, ami alatta marad és ami fölébe is emelkedik a józan észnek. Az anyának ösztöne van. A teremtés végtelen és kiszámíthatatlan akarata él benne, az vezérli tetteit.
156. A rögeszme vagy örülethez, vagy hőstetthez vezet.
157. Egy asszony gyűlölete ... tíz férfi gyűlöletével fölér.
158. A forradalom elpusztítja a ... zsarnokságot azokban, akik a zsarnokságot képviselik.
159. A forradalomnak ... elszánt emberekre van szüksége. A remegő kezű segédek elkergeti magától. Csak a kérlelhetetlen munkatársához van bizalma.
160. ...nem mindenki oroszlán, aki az akar lenni.
161. Szabadság, Egyenlőség, Testvériség - ezek a béke és a harmónia dogmái. Miért kell ezeket olyan félelmetes köntösbe öltöztetni?
162. A váratlan, ez a gőgös hatalom ... mint bábukkal játszik az emberekkel...
163. Micsoda csatatér az emberi lélek! Kényre-kedvre ki vagyunk szolgáltatva gondolatainknak...
164. Az irgalom néha felér a bűnnel.
165. Az eszme is éltet. Gondolkozni: ez annyi, mint táplálkozni.
166. A lehetséges mindig megvalósul.
167. Minden évszázadnak megvan a maga munkája. A miénk a polgárságé. A következő az emberiségé. Ma a jog kérdése, holnap a bér kérdése.
168. Az ember nem azért él, hogy bér nélkül dolgozzék... A bér az érvényesített jog.
169. ...inkább az értelmes poklot választom, mint a hülye paradicsomot.
170. A társadalom: átszellemült természet. Mindent akarok, ami hiányzik a kaptárból, a hangyabolyból: az emlékműveket, a művészetet, a költészetet, a hősokeket, a szellemóriásokat.
171. Örök terheket cipelni: nem ez az emberi törvény.
172. Nem akarok csúszó-mászó embert! ... Változzék a föld férge élő virággá, és keljen szárnyra.

KOSSUTH

1. A politika az exigenciák tudománya.
2. ...általában azon magas és terjedt gyármunkásságot, mely a hon nyerstermékeit értékesítse, mely nélkül a földművelésben még oly gazdag nemzet is csak egy félkarú óriáshoz hasonlít; ezen gyármunkásságot még teremtenünk kell.

3. Magyarországot a poklok kapui sem fogják megdönteni.
4. Kinyilatkoztatom, hogy azon nemzet nem fog élni, mely nemzet elvül nem választja azt, hogy aki őt követ, azt mennykövel.
5. Szolgái, és nem urai vagyunk a nemzetnek.
6. ...tanácslám népemnek, hogy ha szabad akar lenni, legyen mindenekfelett igazságos, s jövőjét nem fajuralomban, hanem jogegyenlőségben keresse.
7. Legtöbb félreértés a világon az értelmezetlen (indefiniált) szavakból eredett.
8. ...a revolúciókat sem rózsavízzel, sem glaszékesztyűkben nem lehet csinálni.
9. A teória oly épület, melynek alapja a praxis. Aki ezt szem előtt tartva, általános eszméket penget, az pusztá hangot mond, s üres szalmát csépel - vagy mást akar, mint amit mond.
10. Kisebb nemzetek csak egymás közti szoros föderáció által biztosíthatják politikai létüket s nemzeti önállóságukat és függetlenségüket.
11. ...lehet-e annak sorsa túrhető, aki száműzött, bár a mennyekben?
12. Szegény nemzet! Odajutottál, hogy újabb forradalomra legyen szükséged, ha nem akarod mind elveszteni, mit annyi kínos forradalmakkal szereztél!
13. ...a nemzet szíve, úgy, mint egyéneké, megtörhet, de nem könnyen változik.
14. Én azt hiszem, hogy a rendnek nincs erősebb biztosítéka, mint a megalégedés, mely csak szabadság alapján lehetséges... Én tehát ellene vagyok a központosítás eszméjének.
15. ...a hatalmat csak a szabadság rovására lehet összpontosítani.
16. Szabad embert nem elégítheti ki a politikai szabadságnak azon paránnyá szétmosott adaga, mely abban határozódik, hogy időszakonként egy-egy szavazatot vet ennek, vagy milliók szavazata közé a választásoknál; neki sérthetetlennek kell magát éreznie egyéni jogaiban, s szakadatlan befolyással kell bírnia községi s megyei ügyeiben.
17. ...az igazság mindig egyszerű, mint egyszerűek a természet nagy törvényei...
18. *Én minden nép önrendelkezési jogának nagy elvét vallom*, és ünnepélyesen tagadom, hogy e jog gyakorlásába bármilyen idegen vagy idegen hatatom is beleavatkozhatna.
19. Nem csupán a nyelv teszi a nemzetet. Hanem az érdekek, a jogok, a köteleességek, a történelem, *de főleg az intézmények közössége az*, melyek által nyelvre nézve és fajilag különböző bizonyos lakosság egymáshoz fűződik...
20. A nyelvhatárok kitűzése tán még rosszabb következményekkel járna, mint hajdan a népvándorlás.

21. ...szabadságért küzdeni annyit jelent, mint nemzetiségért harcolni.
22. A népek ösztöneiben a jót a gonosztól megkülönböztető tapintat van, mely alig valaha csalatkozik.
23. ...a magyar nyelvnek Magyarországon kívül hazája nincs.
24. Én a forradalmat a népek szent jogának tartom.
25. ...a terjeszkedési ösztön minden hatalomnak természetében fekszik...
26. Organizmus, mely él, s élve fejlődik: csak az intézményes szabadság lehet.
27. Ne civakodjunk afölött, hogy mik voltunk: egyesüljünk arra, aminek lennünk kell.
28. Ausztria nem nemzet, csak uralkodás...
29. Ha a kisebb nemzetek a nagyhatalmak általi elnyeletéstől meg nem óvatnak, Európában nem lesz szabadság, nem lesz nyugalom, csak nagyravágyási, túlsúlyra törekvési vetélkedések lesznek egyfelől, másfelől örökös konspirációk.
30. A jogérzet szívósságán meg kell törnie még a fátumnak is.
31. Ezredéves történelmünk bizonyságul szolgál, hogy nem vagyunk gyermek nemzet; 1848-i történelmünk bizonyságul szolgál, hogy nem vagyunk elaggott nemzet...
32. ...országlok jönnek-tűnnek, népek és nemzetek maradnak.
33. Népek, nemzetek legitim érdekeinek kielégítése adhat csak -biztonságot, nyugalmat Európának, nem egyes dinasztiák hatalmának legyezgetése.
34. ...a függetlenség felett nemzetnek alkudni nem lehet.
35. ...mi, magyar nemzet a béke kedvéért nem öljük meg magunkat. Tudunk okosabbat: a küzdést az életért.
36. ...akkor legnagyobb a sötétség, mikor a hajnal közel van.
37. Ha tűrnünk kell, tűrni fogunk, ha várunk kell, vári fogunk, nem elbizakodva, de nem tétlenül.
38. ...úgy látszik, hogy a magyarnak hiába írták a történelmet. *Nem okul semmin.* Még csak saját kárán sem.
39. Mi nem mint osztrák ellenségek, hanem mint *osztrák bűnrészesek fogunk számba vétetni.*
40. Lázadásokat lehet csinálni, forradalmakat soha. Azok nem csináltatnak, hanem *csinálódnak*...
41. A népek soká tűrnek. De a legbékésebb türelemnek is van határa, melynél a húr megszakad. Csak ezen pontnál lehetségesek a forradalmak.

42. Egész Európa nem egyéb mint egy nagy kaszárnya.. .
43. Biztosítékokra nem a hatalomnak van szüksége, hanem a népnek.
44. Tudom, hogy a Cassandrák szerepe hálátlan szerep. De Te fontold meg, hogy *Cassandrának igaza volt!*
45. A múlt a jövőnek tüköre.
46. A félelem *mindig* rossz tanácsadó.
47. A méltányos ellen szava bizony érdemel annyi megfontolást, mint a hízelgő barátoké...
48. ...kifejlett s külön személyiségük teljes öntudatával bíró nemzeteket egy állammá összeolvasztani lehetetlen.
49. ...amely uralkodó biztos és hatalmas akar lenni, népeit elégedettekké kell tennie.
50. Csak lelkesedett sereggel lehet győzni...
51. Veszve csak azon nemzet lehet, amely lemondott önmagáról,
52. ...a nemzetek életébe vágó válságos kérdéseknél mindig csak egyetlen megoldás lehetséges...
53. ...mi magyarok nem bírunk a világpolgárság azon fokáig elmállani. vagy ha úgy tetszik, felemelkedni, hogy hazánkon kívül hont találhassunk...
54. ...*állam* csak az, amely mindennemű állami ügyei körül önállóan, függetlenül intézkedhetik.
55. Ha mártírok nincsenek, a kereszt nem ül vala diadalt...
56. ...*a bevégzett tényekben nagy erő rejlik*, ha hatalom által támogattnak. És nehezebb kiverni a házból a befogadott hívatlan vendéget, mint volt volna be nem fogadni.
57. ...törvény a joggal nem mindig egyértelmű...
58. ...a "jelen politikája" az oktalan állatok politikája.
59. ...az, aki hatalomban van, a többséggel mindent elfogadtathat, mindent !
60. Nagy ésszel csak nagyot lehet tévedni.
61. ...a nagy jellemek fészke *az arany középszerűség*...
62. Amit az okosnak az értelmessége nem lát meg, megérzi azt a gyermeki kedély.
63. ...eltiport nemzet újjászületik, de öngyilkos nemzetre nincs feltámadás.

64. ...az ember hite az ő mennyországáa...

LE PLAY

1. Nincs más szabálya a reformnak: keresni az igazságot, és minden körülmények között vállalni.
2. A családban szokássá vált mindennapi erőkifejtés hatásosabb eszköze a haladásnak, mint az írott törvények.
3. Ma is, éppúgy, mint a múltban, a társadalmi felépítmény egyik sarkköve a nő jellemének megadott tisztelet.
4. A jó közoktatás valódi haszna nem azok az ismeretek, amelyeket a gyermek elsajátít, hanem a műveltség, amit értelmi felfogása ezekből kialakít.

LENAU

1. Hallhatón fut az idő.
2. Jaj a szegény regrutának!
Mennyi szigorú szabályzat!
3. A fényt az égről nem lehet lemarni,
napot sötét csuhákkal eltakarni,
vagy bíbor köntösökkel, - fény lesz itten!

TOMMASEO

A házassághoz és a halálhoz kevesen érnek el fölkészülten.

BERLIOZ

1. Isten bárgyú és kegyetlen az ő végtelen közönyében.
2. A szép tájak, a magas ormok, a tenger végtelenje teljesen felemésztenek, ahelyett hogy a gondolat megnyilatkozását idéznék elő. Láttukra csak érezni tudok, de kifejezni nem. Nem tudom leírni a holdat, csak akkor, ha egy kútban látom tükröződni.
3. Az idő, mondják, nagy tanítómester. Csak az a baj, hogy megöli tanítványait.

BORROW

A fordítás legföljebb csak visszhang.

DEÁK

1. ...amennyire én a költőknek életírásaikat ismerem, az volt közülük a házasságban legboldogabb, kinek felesége leghamarább meghalt az esküvés után.
2. A szülők áldását nem azon szavak teszik, miket ők gyermekeik boldogságáért elmondanak naponkint, mert hisz azokat hálátlan gyermekek fölött is elmondhatja velük a szülői szeretet, hanem azon örömkönyűk, miket a gyermekeknek jó erkölcsi, szorgalma és jelessége fakasztanak a szülők szemeiből.
3. ...a szeretet csak szeretésnek lehet jutalma.
4. Kerüld a henyeséget s munkátlan életet. Ha ifjúságodban a munkát megszokod: életednek szebb örömeit s édesebb gyönyöreit a munkában fogod találni. Csak a munka fejti ki, csak az tartja fel a testnek és léleknek erejét; csak munka tesz hasznossá magunk és polgártársainkra nézve.
5. Az elnyomás csak gyávaságot szül, s csak a szabadság boldogító érzete képes független elhatározást ébreszteni a szabad polgárok keblében.
6. Minden jó ember elvesztette mindenét akkor, midőn hazájának szabadságát, nemzetének jogait elvesztette.
7. Amit hatalom ront meg, az ismét feléledhet, de amit a nemzet könnyelműsége önként odavet, vagy gyávasága elhanyagol, azt visszaszerezni ritkán lehet.
8. A jövő áldozatokat fog tőlünk kívánni, miket meg kell adnunk, de két dolog az, mit áldozatul hozni semmi esetben sem lehet: a haza függetlensége és a becsület.
9. Engedni ott, hol az engedés öngyilkosság, kockáztatni ott, hol arra szükség nem kényszerít, egyaránt bűn volna a nemzet ellen.
10. Magyarország Magyarország maradjon.
11. A hatalom csak eszköz, végcél a népek boldogítása.
12. ...fölrások és királyi válaszok nem kérelem és kegyelem, hanem két egyenjogú félnek szabad egyezkedése.
13. Merészség a politikában csak akkor van helyén, midőn tetemes erőre támaszkodik, enélkül mindig kocka, mely többnyire vakra fordul.
14. ...kockáztathatunk mindent a hazáért; de a hazát kockáztatnunk nem szabad.
15. ...jobban tudom szeretni e hazát, mint gyűlölni ellenségeinket...
16. Az óvatosság; még ha túlzott volna is, mindig figyelmet érdemel, mert a túlzott merészség több kárt okozhat, mint a túlzott óvatosság.

17. ...izgatott időben gyakran fölötte nehéz elhatározni, mi a valóságos közvélemény, mert minden ember hajlandó közvéleménynek tekinteni azt, amit maga óhajt, s több ízben tapasztaltam, hogy nem a lehangosabb szó volt a valóságos közvélemény.
18. Közös viszonyokat egyenjogú felek között csak kölcsönös bizalommal lehet elintézni.
19. ...az akarat szabadsága egyeseknek és népeknek oly drága kincse, *hogy* ennek feláldozásával még azt sem fogadják szívesen, mi, szabad akaráttal választva, hasznos lett volna érdekeikre nézve.
20. Amely birodalom egységét csak fegyveres erővel lehet fenntartani, annak nagyhatalmi állása felette kétséges, s a veszélynek óráiban éppen nem biztos.
21. ...amit erő és hatalom elvesz, azt idő és kedvező szerencse ismét visszahozhatják.
22. A rosszul gombolt mellényt újra ki kell gombolni.
23. ...Magyarországon az anyák évenként csak egyszer szülnek.
24. ...nem csak vérrel s nem mindenkor vérrel szolgálhatunk a hazának. 25. Ha tőlem függene, a sajtótörvénynek csak egy paragrafusa volna: hazudni nem szabad.

EMERSON

1. A természet kerekein nincs rozsdá.
2. A természet nem áll szóba piperkőccökkel.
3. A természet felhő, mely örökké ugyanaz, és sosem ugyanaz.
4. Az utazás a bolondok paradicsoma.
5. A felnőtt embert börtönbe zárja a tudatossága. Mihelyst csak egyszer is hatásosan beszélt vagy cselekedett, már fogoly, akit százak és százak rokonszenve vagy gyűlölete őriz, s akiknek érzelmeit neki ezentúl mindig fontolóra kell vennie.
6. Miért forgassuk fejünket mindig hátrafelé? ... A bolond következetesség csak a kislelkűek mumusa.
7. Csak az az élet ér valamit, amiben bűbájosság és muzsika van.
8. Csak ha az ember minden idegen segítséget félretesz, s egyedül áll csak akkor látom őt erősnek és diadalmasnak.
9. A vak tömeg azt gondolja, hogy ha a közkeletű kódexet elveted, ezzel elvetsz minden kódexet is, és törvénytörő vagy... Ám megvannak magammal szemben a tulajdon kemény követelésem ... s ha valaki azt képzeli, hogy ez a törvény laza, ám teljesítse csak egyetlen nap is a parancsait!
10. Istennek, embernek tetsző minden ha az önmagát segítő.

11. Aki férfi akar lenni, annak nonkonformistának kell lennie!
12. Az igaz ember nem jobbágya időnek, helynek, hanem maga a dolgok középpontja.
13. Minden nagy ember unikum.
14. Önbizalom a siker első titka.
15. A nagyság a jövőre apellál.
16. Nagynak lenni annyi, mint félreértetni.
17. A gyermek senkihez sem alkalmazkodik; mindenki hozzá igazodik, úgyhogy egyetlen kisbaba rendszeren négyet-ötöt csinál a felnőttekből.
18. Vállald a munkát, amelyre bensőd formálva van!
19. A dolgok, amelyek igazán neked vannak szánva, feléd gravitálnak.
20. Életem magáért van, nem kirakat. S jobb szeretem, ha egyszerű, de igaz és egyenletes, mintha káprázatos és bizonytalan volna. Legyen egészséges és kellemes, s ne szoruljon diétákra s érvágásokra.
21. A társadalom részvénytársaság, melynek tagjai megegyezésre lépnek, hogy - biztosítandók minden részvényes kenyérét - föláldozzák minden kenyérevő szabadságát és kultúráját.
22. A legkeresettebb erény a társadalomban az egyformaság.
23. Az egész világtörténelem könnyen feloldódik néhány nagy ember erőteljes és komoly életrajzává.
24. Amiben legjelesebb, azt teheti mindenki a legkönnyebben.
25. A hasonló csak hasonló által ismerhető meg.
26. ...a valódi tehetség azon van, hogy megvédjen bennünket maga ellen.
27. Képességre nézve mindnyájan bölcsek volnánk, de erélyre vajmi kevesen.
28. ...az odaadó ragaszkodás nagyobb dolog, mint a maga határait őrző, nyomorult kevélység.
29. ...a társadalom egy Pestalozzi-iskola, melyben felváltva tanító és tanítvány mindenki...
30. ...nagy jótétemény, ha valaki kibeszélheti magát, mert ezzel gondolatát kimagyarázhatja magamagának.
31. Az igazság vagy erély legcsekélyebb gyarapodása, bármely irányban, a lelkek köztársaságának közös tulajdona.

32. Nagy lángelméknek legrövidebb életrajzuk van... Irataikban éltek, s azért házi és utcai életök köznapis és semmitmondó.
33. Nagynak lenni éppoly könnyű, mint kicsinynek. Miért nem hiszünk egyszerre a bámulandó szellemekben? Oka az: mert nincs rólok tapasztalatunk.
34. Minden nagy művész a szintézis által lett azzá.
35. A leghosszabb hullám is gyorsan elvész a tengerben.
36. A íghatalmasabb lángésznek sem sikerült soha a legcsekélyebb mértékben sem a lét mivoltát megmagyarázni.
37. Többet ér *egy a* kezünkben, mint *kettő a* levegőben.
38. Társalogjunk valódi emberekkel és asszonyokkal, ne lebegő szellemekkel.
39. Tanuljon az ember a maradandóra nézni a változóban és mulandóban; tanulja meg elviselni oly dolgok eltűnését, amelyeket tisztelni megszokott, anélkül hogy tiszteletét elveszítené; tanulja meg, *hog*y nem azért van itt, hogy ő alkosson, hanem hogy ő alakuljon...
40. A nagy emberek kiválóbbak szellemük foka és terjedelme által, mint eredetiség által... A legnagyobb lángész a legtöbbet tartozik másoknak.
41. ...az igazság szebb, mint az egyéni hajlam, és a szeretet összefér az egyetemes bölcsességgel.
42. Mindaddig, míg polgárosulásunk lényegileg a tulajdon, a korlátok és kizárólagosság alapján áll: mindig csalódások játéka lesz.
43. A természet megkívánja, hogy jelentést tegyenek róla. Minden dolog foglalatosskodik azzal, hogy megírja a maga történetét.
44. ...a szervezet legmagasabb egyszerűségét nem az elemek kevesebb száma, hanem a legösszetettebb kapcsolat adja meg.
45. A világ fiatal; a rég élt nagy emberek rokonszenvvel szólnak hozzánk. 46. ...a politikában a kockázatok kiszámíthatatlanok.
47. ...a keményen dolgozó ember számára nehéz és kimerítő időkben a humor éppoly természetes erősítőszere, mint az alvás: a túlfeszített agynak védelmet nyújt a haraggal és az esztelenséggel szemben.
48. ...ha látásra szolgál a szem,
a Szépség önnön mentsége legyen!

LIEBIG

A szappan(fogyasztás) a népek jólétének és kultúrájának a mértéke.

MÉRIMÉE

1. Hogy hatni tudjon, minden nagy hazugságnak szüksége van egy kis adag jól kimódolt csalafintaságra.
2. Mit számít, hogy az ember gyorsabban él; csak boldogabb legyen.
3. Nem a törvények teszik a nemzeteket; de kifejezik jellemző vonásaikat.
4. Sem az államférfiak, sem a színészek nem képesek idejében nyugalomba vonulni.
5. Ami a civilizációnak egy tökéletesebb fokán bűn, csupán a merészség jele egy kevésbé haladott civilizációban, s talán dicséretes cselekedet egy barbár korszakban.
6. ...veszélyes az olyan szépasszonyok társasága, akik módfelett szerelmesek a tudományba.

TYUTCSEV

1. ...millió *bár a* levél,
egy sincs, mely nem hisz, nem remél!
2. Ami volt - volt-e csakugyan?
S lesz-e mindig, ami ma van?
3. Oroszországot, ész, nem érted;
méter, sing sose méri fel;
külön úton jár ott az élet -
Oroszországban hinni kell!
4. Merítve sár a tiszta mély
igyál belőle s - ne beszélj!
5. Tanulj magadban élni!
6. Tarts ki, szívem, a vita meddő:
a Teremtésben sincs Teremtő
s az imában sincs értelem.
7. Bármilyen nehéz a halál,
az érthetetlen és sivár,
a kín és romlás síri ágya,
még nehezebb, ha látni kell,
lelkünkben lassan hogy hal el
az emlékek tündérvilága.

BAJZA

1. Sírva vigad a magyar.
2. Multadban nincs öröm,
Jövődben nincs remény,
Hanyatló szép hazám!
Miattad vérzem én.

BENJAMIN DISRAELI

1. Az igazságszolgáltatás cselekvő igazság.
2. A véglegesség nem szerepel a politikai nyelvben.
3. Az ember . . . olyan lény, aki arra született, hogy higgyen.
4. A párt megszervezett vélemény.
5. Haladó országban a változás állandó.
6. Növekvő jólét és növekvő szabad idő az ember kiművelésének két eszköze.
7. Ha regényt akarok olvasni, írok egyet.
8. Az ifjúság csupa tévedés, a férfikor küzdelem, s az öregség a megbánás kora.
9. Ritkán valósul meg, amit előre láttunk, rendesen az történik, amit legkevésbé vártunk. ,
10. Minden nőnek férjhez kellene mennie, de egy férfinak sem megházasodni.
11. Tudják, kik a kritikusok? Azok az emberek, akik nem feleltek meg irodalomban és művészetben.
12. Az ismeret a gondolkodás gyermeke, a gondolkodás a cselekvésé. Az embereket nem lehet könyvből megismerni.
13. A szertelenségben is van mérséklet.
14. Igen, én zsidó vagyok, s amikor igen tiszteletreméltó ellenfelem ősei még műveletlen vademberek voltak egy ismeretlen szigeten, az enyéim papok voltak Salamon templomában.

LUDWIG FEUERBACH

1. A csoda megfosztja hitelétől a tapasztalatot; tehát a csoda maga sem érdemel hitelt.

2. ...a fantázia lényegi tevékenysége nem más, mint ellentmondó dolgok önkényes összekapcsolása egymással és átváltoztatása egymásba. *Semmilyen csoda nem mond ellent a fantáziának, semmilyen csoda nem csoda, nem érthetetlen, idegenszerű dolog a fantáziának.*
3. Milyen együgyű igyekezet, ha valaki a gőzgépeket és a répacukorgyárakat mozgásba akarja hozni, a nagy gondolkodó gépet, a fejet azonban örökre le akarja állítani! Micsoda ötlet, ha valaki a vallási bonyodalmakat úgy akarja elsimítani, hogy *egyszerre csak* nem gondolkozik többé a vallásról, vagy hogy vallási dolgokban stante pede *vadállattá* alacsonyodik a német nemzeti érdekek, vagyis a gőzgépek és répacukorgyárak kedvéért!
4. Ameddig *értelmünk* elér, addig terjed hivatásunk, jogunk, kötelességünk. Amit képesek vagyunk megismerni, azt meg *kell* ismernünk. Az emberiség elméleti feladata azonos erkölcsi feladatával.
5. Aki nem ura saját magának, annak ahhoz sincs ereje, ahhoz sincs joga, hogy az anyagi és politikai elnyomás alól felszabadítsa magát.
6. Az iskolának nem az iskola, hanem az iskolától való *szabadság* az igazi célja.
7. Röviden, az enyém a feje tetejére állított vagy inkább igazi alapjára helyezett vallásfilozófia, az eddigi vallási spekuláció *fordítottja*, beleértve a hegelit is.
8. A filozófiai tevékenység lényegi tendenciája egyáltalán nem is lehet más, mint hogy *a filozófust emberré s az embert filozófussá* tegye.
9. A legegyszerűbb igazságok mindig éppen azok, amelyekhez a legkésőbb jut el az ember. Az egyszerű kopernikuszi rendszert a bonyolult ptolemaioszi rendszer előzte meg.
10. Az "ateizmus" fordított "panteizmus".
11. Az "abszolút szellem" a teológia "elválasztott szelleme", amely a hegeli filozófiában még mindig ott bolyong *kísértetként*.
12. A tisztesség és becsület minden dolognak hasznára van - a filozófiának is.
13. A filozófia annak megismerése, *ami van*. A dolgokat és lényeket *úgy* gondolni el, úgy ismerni meg, *ahogy vannak* - ez a filozófia legmagasabb törvénye, legmagasabb feladata.
14. Azt, ami van, *úgy, ahogy van* - tehát az igazat *igaz módon* kimondani *felszínesnek látszik*; azt, ami van, *úgy, ahogy nincs* - tehát az igazat *nem igaz módra, fordítva* kimondani *mély értelműnek látszik*.
15. Csak *a szükséget szenvedő lény a szükségszerű* lény. *A szükséglet nélküli egzisztencia - fölösleges egzisztencia.*
16. Egy szükség nélküli lény *ok nélküli lény*. Csak ami tud *szenvedni*, az érdemli meg, hogy egzisztáljon.
17. Egy új elv mindig új névvel lép fel; vagyis egy nevet alantas helyzetéből, mellőzöttségéből uralkodói rangra emel - a legmagasabbnak a megjelölésévé teszi.

18. *A filozófiának ismét szövetséget kell kötnie a természettudománnyal, a természettudománynak pedig a filozófiával.* Ez a kölcsönös igényre, belső szükségszerűségre alapozott szövetség tartósabb, szerencsésebb és termékenyebb lesz, mint a filozófia és teológia közötti eddigi *mésalliance*.
19. Az újabb kor feladata isten megvalósítása és emberiesítése volt a teológia *átváltoztatása* és feloldása antropológiává.
20. A fej, mivel ő veszi a legkomolyabban a dolgokat, szabad is a legkésőbb lesz. Az elméleti szabadság, legalábbis sok dologban, az utolsó szabadság.
21. A lét *nem általános, a dolgoktól elválasztható fogalom. A lét egy azzal, ami van...* A lét a lényeg állítása. *Ami a lényegem, az a létem.*
22. *Igazság, valóság, érzékiség* azonosak. Csak egy érzéki lény *igazi, valóságos* lény, csak az érzékiség *igazság* és *valóság*.
23. ...csak az *valami*, ami *szerelem valamit - semminek sem lenni és semmit sem szeretni* ugyanaz. Minél több valaki, annál jobban szerelem és megfordítva.
24. Amit egyedül én látok, abban kételkedem; csak az a bizonyos, amit a másik is lát.
25. Az ember realitása csak tárgyának realitásától függ. Ha *nincs semmi*, akkor semmi sem *vagy*.
26. Csak azért akarunk teret és időt megtakarítani, hogy *teret és időt nyerjünk*.
27. A valóság törvényei a gondolkodásnak is törvényei.
28. Csak *az emberi az igaz és valóságos*; mert csak az emberi az ésszerű, *az ember az ész mértéke*.
29. "*Homo sum, humani nihil a me alienum puto*" - ez a tétel, ha *legegyetemesebb és legmagasabb rendű jelentésében* vesszük, *az új filozófia jelmondata*.
30. Az igazság nem a gondolkodásban, nem a magáértvaló tudásban egzisztál, *Csak az emberi élet és lényeg totalitása az igazság*.
31. *A magányosság végelesség és korlátoltság, a közösség szabadság és végtelenség*.
32. Az igazi dialektika *nem a magányos gondolkodó monológja önmagával, hanem dialógus Én és Te között*.
33. ...a filozófia legmagasabb és végső elve *az embernek az emberrel való egysége*.
34. Ha a népet jobbá akarjátok tenni, ahelyett hogy a bűnök ellen szónokolnátok, adjatok neki jobb ennivalót. Az az ember, amit elnyel.
35. A nőstény állat fő tulajdonsága a szeretet, ezért értelmesebb, meggondoltabb és elővigyázatosabb, mint a hím, amelyben a szeretet csak tűnékeny mozzanat.

GLINKA

Ki szabad igazán? Az, aki nem rabja saját szenvedélyeinek és mások szeszélyeinek.

HAWTHORNE

1. Erkölcsi és szellemi épségünk szempontjából talán semmi sem olyan hasznos, mint ha olyan emberek közé kerülünk, akik nagyon különböznek tőlünk, céljainkhoz semmi közük, és ha meg akarjuk ismerni őket, szinte ki kell vetkőznünk magunkból.
2. ...minden hivatalviselt emberen megfigyelhető, hogy ha túlságosan sokáig támaszkodott a Köztársaság hatalmas karjára, a maga lábán nemigen tud már megállni.
3. Nem figyelhetjük meg valakin jól a hivatali élet hatásait, míg nem láttuk, hogy viselkedik az illető az ellenpárt hatalomra jutásának pillanatában.
4. ...nincs szörnyűbb erőszak az emberi természet ellen, nincs kegyetlenebb büntetés, mint ha megtiltjuk a bűnösnek - bármit követett is el -, hogy arcát elrejtse szégyenében.
5. Orvosával ne próbáljon barátilag érintkezni az, akinek lelkét valami titok súlya nyomja.
6. Ha a műveletlen tömeg a maga szemével akar nézni, rendesen csalódik. De ha nagy, meleg szíve szerint ítél - mint legtöbbször -, akkor mély és csalhatatlan igazságokra jut...
7. ...akik rút titkot őriztek a szívükben ... az utolsó ítélet napján nem pusztán kénytelenségből, de mérhetetlen örömmel fogják azt megvallani.
8. Aki hazugságban él, annak az egész világ hamis...
9. A társadalom nagy zsarnok. Sokszor megtagadja még az igazságot is attól, aki erőszakosan követeli a maga jogát, gyakran viszont többet is megad, mint amennyit kérnek tőle, ha a kérés olyan formában történik, ahogy azt a zsarnok szereti.
10. A kard hősei királyokat döntöttek porba. De talán bátrabbak voltak azok a férfiak, akik ha nem is tetteleg, de az elmélet világában, ahol az ő külön birodalmuk volt, megdöntötték a régi előítéletek egész rendszerét és a meggyőződést, ami azokkal szorosán összefüggött.
11. Érdekes, hogy a legmerészebben gondolkodó emberek sokszor tökéletes megadással alkalmazkodnak a társadalom külső szabályaihoz. A gondolat maga kielégíti őket, anélkül hogy azt a cselekvés hús-vér valóságává formálnák.
12. Az elmélkedésre való hajlandóság megnyugtatja talán a nőt, mint ahogy a férfit megnyugtatja, de szomorúvá teszi. Talán mert megoldhatatlan feladatot lát maga előtt.

13. ...a férfinem lényegét vagy legalábbis öröklött szokásait, amelyek már szinte természetévé lettek, kellene gyökeresen megváltoztatni. Csak akkor foglalhatja el az asszony magához méltó, tűrhető helyet a világban.
14. ...sem mire se mehet a nő, amíg önmagát gyökeresen át nem formálja
15. ...az ember ördögöt formálhat magából, ha kellő ideig, kellő energiával űzi az ördög mesterségét.
16. ...hogya egyszer a bűn rést vágott az emberi lélek bástyáján, azt ezen a földön többé betömni nem lehet,
17. ...ha valaki hosszabb időn át két arcot visel, egyet a tömeg, a másikat a maga használatára, okvetlenül összezavarodik, és maga sem tudja már, melyik az igazi.
18. Csodálatos, milyen sok időbe telik, míg a dolgok szavakba öltöznek.
19. Légy igaz! Légy igaz! És mutasd meg a világnak bátran, ha nem is azt, ami a legrosszabb benned, de legalább azt, amiből a rosszra is következtetni lehet!
20. Van valami olyan biztos, megingathatatlan és ellenállhatatlanul lenyűgöző a bevett rang és tekintélyes vagyon együttes külső megjelenésében, hogy pusztán létezésük már jogot is biztosít elismertetésükhöz; legalábbis a jog megtévesztő látszatát...
21. Az élet márvány és sár.
22. Nehéz és szorongatott helyzetben lévők, olyanok, akik valamiért hadilábon állnak a világgal, sok gorombaságot el tudnak viselni, tatán csak annál jobban megedződnek a harcra; de ha őszintének érzett jóindulat legcsekélyebb megnyilvánulásával találkoznak, nyomban összeroskadnak a teher alatt.
23. Milyen gyógyító erő van abban, hogy el kell végeznünk valamit! Csodálatos képességek rejlenek bennünk, s nem is tudunk róluk!
24. Manapság senki sem merné magát semmi címen királynak hívatni, sőt, ha valaki egy kicsit magasabban érzi magát az egyszerű népeknél, annál mélyebbre hajol.
25. Ha valakinek a sorsa kétségbeejtő holtpontra jut, rendszerint annál fennköltebb álmokkal tartja magát felszínen, minél kevesebb kézzelfogható anyag áll rendelkezésére, amiből szerény és ésszerű képét formálhatná a jobb sorsnak.
26. ...az emberek rendszerint éppoly hiúk a fogyatékoságaikra, mint a képességeikre...
27. A túlságosan bátortalan vagy túlságosan félszeg emberek, akik nemigen mernek részt venni az élet sürgés-forgásában, nagy bámulattal kísérik az izgalmas élmények cselekvő részeseit; ez őszinte érzés, de önbecsülésük megkívánja, hogy bebizonyítsák maguknak: lám, ezek a tevékeny, energikus adottságok nem egyeztethetők össze olyan jellemvonásokkal, melyeket ők személy szerint sokkalta fontosabbnak és értékesebbnek tartanak.

28. ...ha valakinek szellemi erejét apróra összezúzták, az kis bántalmakra ingerlékeny lehet, de sohasem háborodik fel nagyon.
29. ...aki fiatal és boldog, az szereti a könnyű bánat áttetsző sötétjével árnyékolni boldogságát.
30. ...meg kell halnunk ahhoz, hogy a környező világra hatást gyakorolhassunk, csak hogy az már nem a minket környező világ lesz, hanem egy másik nemzedék világa, amelynek alakulásába semmi jogunk beleszólni.
31. Ha minden nemzedéknek megengednék, sőt elvárnák tőle, hogy új házat építsen magának, már ez a kis változás is, amely pedig önmagában elég jelentéktelen, majdnem minden reformot megoldana, melynek bevezetését a társadalom sóvárogva várja.
32. A család eszméje található csaknem minden jogtalanság és gonoszság mélyén, amit az emberek elkövetnek. Igazság szerint legalább fél évszázadonként minden kiemelkedő családnak alá kellene merülnie az emberiség nagy, sötét tömegébe, és el kellene feledkeznie öseiről.
33. Ha egy kemény, hideg szívű ember ... ritkán vagy sohasem néz lelke mélyére, és makacsul a közvélemény tükrében csillogó érdemei alapján ítéli meg önmagát, alig-alig juthat igaz önismeretre, csak úgy, ha elveszti becsületét és minden vagyonát.
34. ...csodálatos módon megnövekedett és a jövőben egyre növekvő mozgási lehetőségeink szükségszerűen újra visszajuttatnak bennünket a nomádság állapotába.
35. ...az emberi fejlődés minden tekintetben körben forog; vagyis, hogy pontosabban és szebben fejezzük ki magunkat, egyre emelkedő spirálist ír le.
36. A múlt semmi egyéb, mint kezdetleges, érzéki előrevetítése a jelennek és a jövőnek.
37. ...az emberi boldogság és fejlődés útjában a legnagyobb akadályt és gátat ... a habarccsal összeragasztott, ácsolt fával összetartott, cövekkel összeerősített téglá- meg kőkupacok képezik, amelyeket az emberek sok gyötrődéssel állítanak fel önnön kínzásukra, s aztán otthonuknak neveznek!
38. Nincs ártalmasabb levegő, mint egy régi házé, melyet megmérgeztek elhunyt ükapáink és egyéb rokonaink.
39. Amit ingatlanvagyonnak nevezünk, az a biztos alap, amelyre fel lehet építeni egy otthont, egyszersmind az a széles alapzat, amelyre a világ bűne és gonoszsága javarészt épül.
40. ...az elektromosság révén az anyagi világ egyetlen nagy idegrendszeré válik, s ezer mérföldekre továbbítja a rezgést az időnek alig észlelhető kis töredéke folyamán. Vagy másképp, a kerek földgolyó egyetlen hatalmas koponyává válik, aggyá, amelyet értelem hat át!
41. A világ az elégedetlen embereknek köszönheti előrehaladását. Elkerülhetetlen azonban, hogy a boldog ember ősi, öröklött formák szerint irányítsa élete folyását.

42. ...különös, hogy egy ember halálának ténye nyomban igazabban ismerteti meg jellemét, mind jószágát, mind gonoszságát az emberekkel, mint amennyire valaha is ismerték, míg közöttük élt és tevékenykedett.
43. ...egyetlen nagy bűn sem tehető soha jóvá halandó életünkben, akár elkövetjük azt, akár szenvedünk miatta.

MÖRIKE

1. ...saját magában üdvözülni a szép.
2. A világ valóban szép, és senkinek sem lehet felróni, hogy élni akar, ameddig csak lehet.
3. Ha derék, kiváló emberek jelenlétükkel -kis időre felélénkítették házunkat, és szellemük lobogásával lelkünket is felhevítették, ha bőségesen élveztük általuk a vendéglátás örömeit, úgy búcsújuk után mindig üressé válik a világ.
4. Boldog órában, zavartalanul tiszta, elégedett hangulatban, az ember erővel elhessenti a baljóslatú gondolatokat, hacsak nem saját sorsára vonatkoznak.

SAINTE-BEUVE

1. Ha másokról ítéletet mondunk, legtöbbször saját adottságainkat ítéljük meg bennük.
2. Mondd meg, ki csodál, s én megmondom, ki vagy.
3. Van egy magaslat, ahol a művészet, természet és erkölcs egyet jelent.
4. Elég csak élni: az ember mindent lát, és látja mindennek az ellenkezőjét.
5. A mostani nagy gyűlölet gyakran egyedüli jele az elmúlt nagy szerelemnek.
6. Teljesen megismerni egy emberi lényt, olyanként, amilyen, és szeretni - lehetetlen.
7. A rendezetlen adósságok megrövidítik az életet.
8. Minél kevesebbet beszél az ember, annál inkább gondolkodik.
9. Fiatalkorunkban nagyon könnyen nélkülözzük a szellemet a szeretett szépségben s a józanságot a csodált tehetségekben.
10. Egy csúnya nő könnyebben kacérkodik, mint a szép; az ingerli a férfiakat, ez várja.
11. Mennyi ember meghal, mielőtt megismerkedett volna önmagával!
12. Az emberek háromnegyedében él egy költő, aki fiatalon meghal, míg az ember túléli.

13. Csak a stílus ad életet.

14. A harag malomkő, egy szempillantás alatt összezúzza lelkünk minden tiszta búzáját.

GEORGE SAND

1. ...csak az nagy, igaz és szép a művészetben, ami egyszerű.
2. [A színészetben] egy nő tehetsége szépség nélkül néha csak balsorsot ad, meddő harcot és szenvedést.
3. ...a művészetben a lángész egyetlen villanása, új hódítások legkisebb távlata is jobban lenyűgözi az embereket, mint a már birtokba vett tudás fényessége és tökéletessége.
4. [A színészetben] egy nagy pályafutás súlyos kereszt, a dicsőség pedig tövises koszorú.
5. ...a birtoklás lehűti a szerelmet, a házasság jóllakottsággal, csömörrel jár.
6. Akiben nincs kitartás és munkaszeretet, annak éppen a munka az első akadály.
7. A megvetés és a szerelem gyakran édestestvér.
8. ...az öreg mesterek nem szeretik azokat a tanítványokat, akik azt is megértik, amit nem magyaráznak nekik.
9. Hadd meneküljek a boldogság hazug és bűnös illúziójától! Adjatok munkát, fáradságot és lelkesedést!
10. A szerelemre nincs szükség a házasságban, vonzalom ez és gyengédség; nem mennykőcsapás, álmatlanság, féltékenység, oktalan gyanakvás, elviselhetetlen uralkodni vágyás és mindazok az egészségtelen és ostoba dolgok, amelyeket regényeitek szerelemnek neveznek.

SUE

A legnagyobb gonosztevők életében is van legalább néhány békés és büntelen év, amelyeket szembe lehet állítani a bűnös és véres évekkel. Az ember nem születik gonosznak...

ANDERSEN

1. Mit ér, ha nagy vagy,
gigászi nagy,
ha birodalmak
császára vagy,
de bús szívedben
örök a fagy?

2. A hétköznapi életben is vannak tragédiák.
3. Az igazi eredetiség ritka... A költészet legsúlyosabb átka a közpszerűség.
4. Ne rágódjunk kis hibákon, hanem örüljünk a jónak!
5. Ahol a szó bágyadt, ott a zene diadalmaskodik.
6. A virágnak két kedvese van: a levegő meg a fény, de a fény az igazi kedves. Afelé fordul, tárulkozik, s ha a fény búcsút vesz tőle, becsukódik, és elszunnyad a levegő ölelésében.
7. Utazni csupa gyönyörűség volna ... ha test nélkül utazhatnánk. Ha míg testünk pihen, szabadon csatangolhatna a lelkünk. Akármerre járok, mindig hiányzik valami, s ettől elszorul a szívem; mindig többre vágyom, mint amit abban a percben kaphatok...
8. Vannak helyek, amelyeknek már pusztá említése vándorkedvvel tölti el a szívünket.
9. Aki hattyútojásból kel ki, hattyú marad, ha baromfinép között nevelődik is!
10. ...úgy látszik, a mai világban csak az viszi valamire, akinek pocakja van. Azt észreveszik.
11. Alapjában gyalázatos a világ, s én nem is kívánnék ember lenni, ha nem azt tartaná mindenki, hogy embernek lenni különös kiváltság.
12. ...magasból nézve mosolyogni való minden szívfájdalom, bizony sokszor még a magunké is.
13. ...a becsület meg a szorgalom olyan, mint a jó szél, előrehajtja az embert.
14. Ahol a jólét megtelepszik, onnan nehezen áll tovább.
15. Egyszer fönn, egyszer lenn - ilyen a világ sora... Föl meg le, le meg föl - ezt bizony a legtöbb ember megpróbálja. A végén aztán valamennyien toronyőrök leszünk, s a magasból szemléljük az élet minden dolgát.
16. Mondd meg, mivel töltöd az időt, s megmondom, ki vagy!
17. ...kukorékolni mégiscsak nemesebb dolog, mint unni az életet és letörni !
18. ...a mesék olyanok, mint némely derék ember: ahogy vénülnek, úgy szépülnek, s bizony ezt jólesik látni!
19. ...a lidércek a városban vannak, őrizkedjetez tőlük...
20. Viselje mindenki türelemmel a sorsát, előbb-utóbb felderül neki!
21. Nincs a rokonnál dühödtebb ellenség.
22. ...felemelkedik minden szív a népdal madarával, amely örökké énekel, nem hal meg soha!

23. Az ember a legelbizakodottabb teremtmény a földön!

BLANQUI

1. ...a nép nem alamizsnát kér; önmaga akarja megszerezni jólétét. Ő akarja és fogja is hozni a törvényeket, amelyek kormányozzák; akkor ezek a törvények többé nem ellene irányulnak ... mert ő csinálta őket.
2. Nem szabad az, aki a munkaeszközöktől megfosztva, kényre-kegyre ki van szolgáltatva a kiváltságosoknak - a munkaeszközök letéteményeseinek.
3. A föld és a tőkék átörökítése az állampolgárokat a tulajdonosok igájába hajtja. Szabadságuk mindössze annyi, hogy megválaszthatják gazdájukat.
4. Egy napon a tulajdonjog el fog tűnni az utolsó kiváltságokkal együtt...
5. Csakis az egyéni tulajdon helyébe kerülő szövetkezés az, ami az egyenlőség révén megalapítja majd az igazságosság uralmát.
6. ...a szocializmus, az maga a forradalom. Nem egyéb, a mint forradalom. Ha elfojtják a szocializmust, a nép lángoló kialszik. . .
7. Óvakodjunk a meghatározás nélküli szavaktól, mert ez az intrikusok kedvenc eszköze... Nem akarják, hogy a két ellenfél tábor a igazi nevet viselje: *proletariátus*, *burzsoázia*.
8. Tudatlanság és közösség összeegyeztethetetlen. A műveltség általánossá válása kommunizmus nélkül és a kommunizmus a műveltség általánossá válása nélkül ... egyaránt lehetetlenség.
9. A kommunizmusnak, amely maga a forradalom, őrizkednie kell az utópista színezetű magatartástól, és soha nem szabad elszakadnia a politikától.
10. A forradalom üdvéhez az kell, hogy egyesíteni tudja a megfontoltságot az eréllyel.
11. A kommunizmus nem kényszerítheti rá magát az országra dekrétumokkal, hanem csak az ország szabad határozataitól várhatja győzelmét, s ezek a határozatok csak a felvilágosodás általános elterjedéséből származhatnak.
12. Csakis az ember cselekszik, a tőke nem cselekszik. A tőke csak passzív eszköz a dolgozó kezében. Semmi rész nem jár tehát neki a termékből.
13. A jólét minden hódítása az értelem műve, nem a tőkéé ... amely megfosztotta tőlük a tömeget a kisebbség javára.
14. ...megakadályozni a háborút, ez a legmagasztosabb cél, amelynek megvalósításán a bölcs és jó szándékú emberek fáradozhatnak, ez a legnemesebb cél valamennyi politikai megfontolás, mindenfajta katonai és diplomáciai törekvés között.

15. Valamennyi nemzet dolgozói testvérek, s csak egyetlen ellenségük van, az az elnyomó, amely arra kényszeríti őket, hogy a csatamezőkön elvágják egymás torkát.
16. A háború sohasem a dolgozó osztályok műve, akik a háborúért csak könnyeikkel és vérükkel fizetnek.
17. A társadalmi szervezet nem lehet sem egy, sem néhány ember munkájának eredménye, sem a jóakaraté, sem az önzetlen odaadásé, sőt még a zsenialitásé sem. S nem lesz improvizáció sem.
18. Az akadályokat le lehet dönteni, hidat lehet emelni, de senki nem állíthatja, hogy ő alkotta a folyót.

JACOBY

Az a királyok szerencsétlensége, hogy nem akarják az igazságot hallani.

MAZZINI

Ha a felkelés befejeződik, kezdődik a forradalom.

VENYEVITYINOV

Nehéz élni, ha semmit sem csináltunk, hogy meg szolgáljuk helyünket az életben.

FEUCHTERSLEBEN

A fény minden szemnek világít, csak hogy nem minden szem tűri a fényt.

GRÜN

1. Kinek keze egyszer kardhoz szokott, pihenés annak nyugalmat nem ad: ki kertészkest fog, ki horgászbotot, ki vadászpuskát, ki meg bibliát.
2. ...uj erőt merít e kis nép, ha - Isten őrizze! - egyszer felszakad még Magyarország régi sebe ismét.
3. Nyugton hallgat a kisember, csak szerényen kérdi: Mért?
4. Szabad a szó, szabad a gondolat!
5. Ha nagy az éhség, kicsi a szerelem.

MILL

1. Kérdezd meg magadat, boldog vagy-e, és máris nem vagy az.
2. Az emberiség sorsában mindaddig nem lehetséges nagy javulás, míg a gondolkozásmód alapvető rendszere nem változik meg.
3. Ha a társadalmat újjá akarjuk építeni, értelmetlen a régi alapokon kísérletezni az újjáépítéssel.
4. Ha az emberiség egyetlen ember kivételével azonos véleményen volna, még akkor sem lenne joga ezt az embert elhallgattatni, ahogy annak sem lenne joga - ha hatalma volna is rá - az emberiséget elhallgattatni.
5. Mindenki tudja, hogy tévedhet, mégis kevesen tartják szükségesnek, hogy óvintézkedéseket tegyenek ezellen...
6. Az a tétel ... hogy az igazság minden üldöztetés ellenére diadalmaskodik, valójában azon kegyes hazugságok egyike, melyeket az emberek addig ismétlgetnek, míg közhely nem lesz belőlük, noha minden tapasztalat cáfolja őket.
7. ...az emberek hinni szoktak azokban a dolgokban, amelyeket csak magasztalni hallanak, vitatni soha.
8. Ahogy tökéletesedik az emberiség, folytonosan nő a már nem vitatott, kételyen felül álló tanítások száma; s az emberiség jólétét majdhogynem mérni lehet a kétségtelenné vált igazságok mennyiségével és komolyságával.
9. Az észlelés, az ítéletalkotás, a megkülönböztetésre képes érzelem, az értelmi tevékenység, sőt még az erkölcsi tetszés is olyan képesség, amely csak választások révén fejleszthető.
10. Ahhoz, hogy mindenfajta természetnek megfelelő játéktere legyen, meg kell engedni, hogy a különböző emberek különbözőképpen élhessenek. Minden kor annak mértékében vált jelentékennyé az utókor számára, hogy mekkora volt benne ez a mozgástér.
11. ...csak az egyéniség kiművelése hozhat létre fejlett embert...
12. Korunk fő veszélyét az a tény jelzi, hogy milyen kevesen mernek különlegesen lenni.
13. Az emberi haladás örök akadályja a szokás zsarnoksága, lévén ez szüntelen ellentétben a szokásosnál jobbra vágás hajlamával, amit a körülményektől függően hol a szabadság, hol a haladás, hol a jobbítás szellemének neveznek.
14. ...a közösségnek nincs köze az egyének ízléséhez és magánügyeihez.
15. ...az egyén nem felelős cselekedeteiért a társadalomnak, amennyiben ezek őrajta kívül más személyek érdekeit nem érintik.
16. ...olyan cselekedeteiért, melyek mások érdekeire nézve sérelmesek, felelős az egyén, és társadalmi vagy jogi büntetés róható ki rá, ha a társadalomnak az a véleménye, hogy védelme az egyiket vagy a másikat megkívánja.

17. ...a kormány hatalmának szükségtelen növelése nagyon káros.

STIFTER

Lélek csak lelket szerethet, lángészt csak lángész érthet meg.

HALLGRÍMSSON

...tettünk-e a szebb, jobb napokért valamit?

LEGOUVÉ

Egy fivér: természet adta jó barát.

LENDVAY MÁRTON

Igyunk, igyunk barátim! Rövid az élet, örök a sír.

LONGFELLOW

1. Minden nyíl érzi röptében a föld vonzerejét.
2. ...mily fenséges dolog szenvedni és erősnek lenni.
3. A világ számára mindig csodálatra méltó a férfi, aki nőszül, s rejtély, hogy mért veszi el a nőt.

WHITTIER

Az ég kapuja zárva van annak, ki egyedül élt; Mentsél meg egy lelket, ő megmenti majd a tiéd.

CONSIDÉRANT

Ha eljött az idő, mikor a múltnak át kell alakulnia, és ez harcra kél az eljövendő ellen, végzetes lesz bukása.

KARR

1. Kezdjék a tisztelt gyilkos urak!
2. Emlékezet nélkül nincs felfedezés.

3. Az irodalmi tulajdon is tulajdon.
4. Elkerült bajokból tevődik össze a boldogság.
5. Két barát közül csak az egyik barátja a másiknak.
6. Mennél inkább változik, annál inkább ugyanaz.

NERVAL

1. Ember, ne hidd, hogy csak magad gondolkodol világunkon, ahol mindenből zeng az élet!
2. ...igéket rejteget a holtnak hitt anyag: ne tartsd hát esztelen céljaid eszközének!
3. A sötét lényekben istenek alszanak...

WERGELAND

Az igazság csak a vereségben győzedelmeskedik.

DARWIN

1. Erkölcsi lény pedig az, aki össze tudja hasonlítani múltbeli és jövőbeli cselekedeteit és indítóokait, és helyeselni vagy kárhóztatni tudja azokat. Nincs okunk feltételezni, hogy bármely alsóbbrendű állatnak megvan ez a képessége...
2. Amikor teljesen egyedül vagyunk, mily sokszor gondolunk örömmel vagy fájdalommal arra, hogy mit tartanak rólunk mások. Elképzeljük helyeslésüket vagy rosszallásukat, és ez mind az együttérzésből, a társas ösztönök legalapvetőbb eleméből ered. Az az ember, akiben ennek az ösztönnek nyoma sem található, természetellenes szörnyeteg lenne.
3. A létfenntartás ösztöne csak veszély esetén válik érezhetővé; sok gyáva ember tartotta magát bátornak, míg szemtől szembe nem került ellenségével.
4. A cselekvés pillanatában az ember kétségtelenül az erősebb impulzust hajlandó követni, és noha ez alkalomadtán a legnemesebb tettekre ösztönzi, általában arra készíti, hogy saját vágyait mások kárára elégítse ki.
5. ...a lelkiismeret visszatekint a múltba, és irányítóul szolgál a jövőre.
6. A lelkiismeretére hallgató ember a tartós megszokás következtében idővel oly tökéletes önuralomra tesz szert, hogy végül szenvedélyei és vágyai azonnal és küzdelem nélkül alárendelik magukat társadalmi együttérzésének és ösztöneinek, beleértve embertársai ítélete iránti érzékét.

7. Az a parancsoló szó, hogy *kötelesség*, bármi legyen is az eredete, csupán egy magatartási szabály létezésének tudatát foglalja magába.
8. Minden emberfajtának az tetszik, amit megszokott; nem tudják elviselni a jelentős változásokat, de szeretik a változatosságot, és minden mérsékelt túlajtott jellegzetesség megnyeri a tetszésüket.
9. ...ha mindenkit ugyanarra a formára öntenének, nem létezne szépség.
10. Az ember lelkiismeretesen és gondosan tanulmányozza lovai, szarvasmarhái és kutyái jellemét és családfáját, mielőtt párosítaná őket; de amikor saját házasságáról van szó, soha, vagy csak ritkán tanúsít ilyen előrelátást.

EDWARD FITZGERALD

1. Meddő a földi Remény; s ha kikel,
a virága is csak múltó Siker;
mint Szahara poros arcán a Hó
tündöklök és - nyom nélkül tűnik el.
2. Csak egy Hajszál van Igaz és Hamis között...
3. Én magam vagyok az Ég s a Pokol.

GLADSTONE

A jövő ellen nem lehet küzdeni.

GOGOL

1. Megmozdul majd az orosz nép ... s akkor meglátja a világ, milyen mélyen izzott a szláv természetben mindaz, ami más népek természetének csak a felszínét érintette.
2. ...az okos ember nem undorodik semmiféle jellemtől, hanem kutató tekintettel hajol a lélek mélységeire, és igyekszik megtalálni a cselekedetek rugóit.
3. Az emberben gyorsan változik minden; mire észbe kap, már nagyra nőtt a bensejében valami félelmetes féreg, amely zsarnokian magába szív minden életnedvet.
4. ...gyakran megtörténik, hogy a nagy tettekre született embert nem is valami hatalmas szenvedély keríti hatalmába, csak sekélyes kívánság, hóbort burjánzik el benne, amely feledteti vele nagy és szent kötelességeit, és hitvány semmiségeket láttat vele nagyok és szentek.
5. Az emberi szenvedély megszámlálhatatlanul sokféle, mint a tenger fővényének homokszemei, egyik sem hasonlít a másikhoz, és - az alantasak csakúgy, mint a magasztosak - eleinte engedelmeskednek az embernek, csak később válnak félelmetes zsarnokaivá.

6. Ki mondja ki a szent igazságot, ha nem az író?
7. Oroszország! Vajon nem úgy száguldasz te is, mint a sebes, utolérhetően trojka? Nyomodban porzik az út, dübörögnek a hidak, mindent elhagysz, minden mögötted marad!
8. Mindenki a világon a maga érdekeit tartja szem előtt.
9. Hogyne védeném az embereket, mikor tudom, hogy bűneik felét tájékozatlanságból, tapasztalatlanságból és ostobaságból követik el?
10. A törvényes kormányzat mellett egy más, minden törvényesnél erősebb, hatalmasabb rendszer uralkodik itt a maga kialakult, sajátos törvényei szerint, mindennek árat szab, mi több, ezek az árák általánosan ismeretesek.
11. Tudott dolog, s a szentírásból is tudjuk: a nép szava Isten szava. Úgysem lehet okosabbat kigondolni annál, amit az egész nép gondol.
12. Nem nagy bölcsesség az, ha valaki szemrehányó szót mond, az a nagy bölcsesség, ha olyan szót mond, mely az embert, ki bajba jutott, bátorítja szidalmazás nélkül, s megbiztatja, mint a sarkantyú a lovat, amikor felfrissült már az itatónál.
13. Nincsen szentebb kötelék a bajtársi hűségnél ... lélek és nem vér szerint rokonságot kötni csak az ember képes.
14. ...vajon van-e olyan tűz, olyan kín s olyan hatalom a világon, amely az orosz erőt legyőzze?

HOLMES

1. A világ nagy emberei általában nem voltak nagy tudósok, a nagy tudósok pedig nem voltak nagy emberek.
2. A tudás köre a beszéd, míg a bölcsesség privilégiuma a hallgatás.
3. Egy pillanatnyi ösztönszerű felismerés felérhet egy élet tapasztalatával.

LINCOLN

1. Az egyetértés - minden. A közvélemény támogatásával minden sikerül. Nélküle semmi.
2. Ha nem vállaltad a felelősséget *ma*, nem bújhatsz ki a jövőbeni felelősségre vonás alól.
3. Vedd elejét a pörösködésnek. Ha csak teheted, beszélj rá felebarátodat a kiegyezésre. Az ügyvédnek, ha békeszerző, páratlan alkalmat adatik, hogy jó emberré váljék. Lesz még elég más jó üzlete.

4. Valaki napról napra türelmetlenül figyeli a körtefáját, érik-e már a gyümölcse. Ha megpróbálná *erőszakolni* e folyamatot, tönkretenné a gyümölcsöt éppúgy, mint a fát. De ha türelemmel *vár*, ölébe hull az érett gyümölcs.
5. A legtöbben annyira boldogok, amennyire elszánták rá magukat.
6. Ha szót akarok érteni valakivel, az előzőleg rendelkezésemre álló idő egyharmadában önmagammal foglalkozom, s azzal, *hogy* mit fogok mondani neki - kétharmadában pedig róla gondolkodom, s arról, hogy mit mond majd ő.
7. Ha a mi szabad népünk és kormányzata valaha teljesen tönkremegy, annak a hivatalért való folytonos tülekedés lesz az oka, hivatalért, amely nem más, mint munka nélküli élet.
8. Ismerje meg a nép az igazságot, s biztonságban lesz az ország.

FELIX MENDELSSOHN

...amilyen gyakran csak lehetséges, a fiatal lányokkal tartok, akik keveset beszélnek a művészetről, de annál csinosabbak.

POE

1. - "E tragédia cinre az Ember és hőse a Győztes Féreg."
2. ...a verses költészet egyetlen legitim birodalma a Szépség.
3. A melankólia a költészetnek valamennyi közt a legjogosultabb tónusa.
4. ...egy szép nő halála kétségtelenül a legpoétikusabb téma a világon...
5. Hogy [az eredetiséget] a verselésben annyira el szokták hanyagolni, egyike a világ legérthetlenebb dolgainak.
6. Nem a tudásban van a boldogság, hanem a tudás megszerzésében.
7. Mert a teknősbéka biztosan jár a lábán, ok ez arra, hogy szárnyát szegjék a sasnak?

PROUDHON

1. A tulajdon: lopás.
2. Az emberiség ide-oda ingadozó menetében szüntelenül önmaga körül forog; az előrehaladás csupán felfrissítése a tradícióknak; bár a rendszerek látszólag ellentétesek, lényegük mindig azonos, csak más és más oldalról tekintve.

3. Az ember hiába szélesíti eszméinek körét, tudása csak szikrányi fény, amelyet magával hordoz a végtelen éjben, amely beborítja.

TENNYSON

1. Utaznom kell, hogy fenéig ürítsem az életet ...
2. Csak lenni : még nem élet.
3. Minden mi van, az született, És nem tér vissza, ami él, Meg kell, jaj, meg kell halnia.

CAVOUR

Szabad egyház szabad államban...

FREILIGRATH

1. ...gátoljátok bár, akkor
is előre halad a világ,
és győzni fogunk akkor is!
2. Szeress, míg csak szeretni tudsz!

KRASZOV

Ún engem a világ, s én únóm a világot!

MUSSET

1. Épp a legkeserűbb ének a legcsodásabb,
S van, mely örökkön él, bár tiszta zokogás csak.
2. Egy kincsem maradt még e földön,
Hogy néha sírnom adatott.
3. A nagy művészeknek nincs hazájuk.

PIAVE

Az asszony ingatag.

PIROGOV

A nevetésben semmi sem jelentéktelen.

REUTER

Ami az egyiknek bagoly, a másinak pacsirta.

SCHUMANN

Minden időben él és működik a rokon szellemek titkos köteléke. Ti, akik együvé tartoztok, zárjátok szorosabbra a kört, hogy a művészet igazsága mind tisztább fényben ragyogjon, örömet és áldást terjesztve mindenfelé.

BELINSZKIJ

1. Meg kell követelnünk a művésztől, hogy a valóságot mutassa, és pedig olyannak, amilyen, mert a valóság, akármilyen is, többre tanít, mint az erkölcsbírák kitalálásai és oktatásai.
2. ...a valóságos szenvedés többet ér, mint a képzelt öröm.
3. Ilyen a mai művészet: megmutatja, hogy az ember fölött ítélőszéket tettei ülnek; ha kell, helyet ad a disszonanciának is, amely az erkölcsi lélek összhangját megbontja, de csak azért, mert meg akarja mutatni, hogyan áll elő a hangzavarból ismét összhang.
4. Világos, hogy csak az az irodalom valóban nemzeti, amely egyszerre mind általánosan emberi is. Egyik a másik nélkül ne létezzék, és nem is létezhet.
5. Az eszme és a forma egysége a művészetben olyan teljes, hogy sem hazug eszmei tartalom nem lehetséges szép formában, sem a szép forma nem lehet hamis eszme kifejezője.
6. ...minél magasabb rendű az alkotás művészi szempontból, annál nemzetibb, és a nagy művészt alkotásainak nemzeti jellegéért dicsérni annyi volna, mint a nagy csillagászt megdicsérni azért, hogy számításában nem vétette el az egyszeregyet.
7. ...a nagy tehetség teszi a költőt nemzetivé, de nem a nemzeti jelleg: ez utóbbi csak az előbbinek elengedhetetlen eszköze.
8. A világ nagykorúvá érett: most már nem a képzelet tarka kaleidoszkópja kell neki, hanem az értelem mikroszkópja és teleszkópja, amely közelébe hozza, ami távol van, láthatóvá teszi, ami láthatatlan.
9. *Valóság*: ez a mai kor jelszava és utolsó szava! 10. ...a kritika a valóság öntudata.
11. ...ami a művészi termékben mulandó, azt nem a művész alkotó szellemének kell felróni, hanem a kornak, amelyben működött.

12. ...csak a madár énekel azért, mert az éneklés ösztöne hajtja, és nem érzi át madárfajtájának sem bánatát, sem örömét. . .

13. Minden érzést, minden gondolatot képben kell kifejezni ahhoz, hogy költői legyen.

GAUTIER

Minden rom. A művészet
örök. A többi por.
A népet
túléli a szobor.

GUTZKOW

1. Csak amiben mi magunk hiszünk, azt hiszik el nekünk mások.
2. Az újságírók a kor bábái és sírásói.

LISZT FERENC

1. Ahhoz, hogy az ember az igazi művész szerepét igényelhesse, nemcsak tehetség, szív és szellem emelkedettsége kell, hanem józanság is, logika a viselkedésben, s még azt is merném mondani, *hogy* - bizonyos számító ész is.
2. Vezércsillagom az legyen, hogy Magyarország egykor büszkén mutat. hasson rám.
3. Érezni és gondolkozni azért, hogy cselekedjünk: ez minden harmonikus élet törvénye.
4. Nem kinövése, hanem szükséges eleme a művészetnek a virtuozitás.
5. Minden művészet egyazon forrásból ered.
6. Mi legyen üdvöm csillaga, ha nem a nemes öntudat?
7. Ha az ember nem bátor, még óvatos sem lehet eléggé.
8. Megvizsgálni, meggondolni, számíthatni, mérlegelni: szükséges műveletek - bizonyára azok. De aztán el kell határoznunk magunkat, s cselekednünk kell, anélkül hogy sokat törődnénk, honnan fúj a szél, és milyen felhők vonulnak.
9. A művészet az emberben és a természetben megnyilvánuló rejtelmesnek, isteninek érzéki visszaadása.
10. A nemességnél inkább kötelez a lángelme...

TELEKI LÁSZLÓ

Csak bosszút ne ... egy csapásra sújt le bűnöst és büntetőt!

THACKERAY

1. A hiúság vására nem erkölcsös hely, nem is vidám, csak nagyon zajos.
2. A világ csak tükör, mely mindenkire saját arckifejezését vetíti vissza
3. Isten szakállas teremtményei éppen olyan mohók a dicséretre, éppen olyan válogatóság ruházatukban, éppen olyan büszkék személyes előnyeikre, éppen annyira tudatában vannak hódítási képességüknek, akár a legkacérabb nő a világon.
4. Ha egy nő elég csinos, és nem határozottan púpos, ahhoz megy férjhez, akihez akar.
5. Milyen elbűvölően tud egyeztetni és békíteni a pénz!
6. Azoknak az embereknek, akik senkivel sem törődnek, az a sorsuk, hogy nekik se legyen egy barátjuk sem.
7. Ha az emberek csak okos házasságot kötnének, micsoda fennakadás állna be a népesség szaporodásában!
8. Mindenkit dicsérni kell - ki kell mondani bókjainkat az emberek szemébe, de a hátuk mögött is, ha van valószínűsége annak, hogy visszajut hozzájuk.
9. Fogadkozás, szerelem, ígéret, hála: milyen furcsa elolvasni kis idő múlva. Törvényt kellene hozni ... hogy minden írást el kell pusztítani kurta és megszabott idő után, kivéve a kereskedők nyugtázott számláit.
10. Ha ... tudnók, mit gondolnak rólunk bizalmas barátaink és kedves rokonaink ... akkor örömmel hagynók itt ezt a világot, és olyan lelkiállapotban és rémületyen élnénk, mely teljesen elviselhetetlen.
11. Mindig szilárdnak lenni a maga igazában, mindig előretörni, sohasem kételkedni - nem ezek-e azok a nagy képességek, amelyekkel a butaság megszerzi vezető szerepét a világban?
12. ...mint a régi legendákban mondják, mielőtt valaki maga megy a pokolba, előbb egy egész sereg más lelket küld oda.
13. Ha a kényelmes jólét nem is teszi tisztességgé az embert, legalább megtartja a tisztesség útján.
14. ...a megbánás a legkevésbé hatékony az ember összes erkölcsi érzése között. Bánkódunk, ha felfedeztetéstől félünk, vagy a szégyenre és büntetésre gondolunk, de a helytelen cselekedet biztos tudata kevés embert tesz boldogtalanná.

15. Akik méltatlanul bánnak a nőikkel, azok kapják tőlük a legtöbb gyöngédséget - a nők ... azokkal a legkomiszabbak, akik a legalázatosabban viselkednek velük.
16. Mit tudnak a férfiak a nők vértanúságáról? Beleőrülnénk, ha csak századrészét kellene elviselnünk azoknak a szenvedéseknek, amiket sok nő szelíden tűr el.
17. Kell hogy osztályok legyenek, kell hogy legyenek gazdagok és szegények ... nagyon igaz, de gondoljuk csak el, milyen rejtélyes és kiszámíthatatlan az életnek az a sorsjátéka, mely az egyiknek bíbort és finom vásznat juttat, a másiknak rongyokat lök oda ruházatul és kutyákat vigasztalásul,
18. Ó hiúságok hiúsága! Ki boldog közülünk e világon? Ki kapta meg azt, amire vágyott? És ha megkapta, ki van megelégedve?
19. Aki alantasan imád alantas dolgokat: sznob.
20. Semmiféle szatíra erejével sem lehet megváltoztatni az emberek és a sznobok természetét, mint ahogy bármennyi csíkot húzunk is a szamár hátára, azzal még nem lehet zebrává varázsolni.
21. Azt a társadalmat, amely műveltnek magasztalja magát, és semmibe se veszi a művészetet és az irodalmat: sznob társadalomnak tartom. Te, aki lenézed szomszédodat: sznob vagy; te, aki megfélemlened barátaidról, hogy alantasan koslass a magas rangúak után: sznob vagy; te, aki szégyelled szegénységedet, és pirulsz foglalkozásod miatt: sznob vagy; mint ahogy ti is, akik családfátokkal kérkedtek, vagy büszkék vagytok gazdagságtokra.

BROWNING

1. Mi boldogabb? A part? A hab? Menni? maradni boldogabb?
2. Kihűl a láng, helyt ad a gyűlöletnek,
egy életem át csak szülők szeretnek.
3. Ne mondjatok semmit "kis ügynek".
4. ...ha meztelen bűnünk felett
nem nézhetünk el, hát nézzünk le rá!
5. ...egedben ülsz, Uram -
a világ gyönyörű.
6. Amit érdemes megtartani, az sose veszik el a világon...
7. Figyeljetez örökké, akár a test, akár a lélek szemével, és hamarosan találtok néznivalót!
8. Formát teremteni a nyers anyagból
művészet - s a formából lelket kicsalni
tán semmi?

9. A művészetben mindent megtehetsz,
csak egy a fontos: tudd, hogy szereted
- és sok fáradság, míg ezt megtudod.
10. Mindenki tudja, mire jó erénye,
de senki soha nem fontolja meg,
a legrosszabb hibája mire jó.
11. ...a ferde, rossz ág természetes, kiváló ij lehet!
12. Az élet nyara egészen tied,
a holnap gondja már bele se fér,
de nyár mögött a tél siet,
és a jánosbogár s a mezei egér,
hát az hogy él?
13. És ti drága, halott hölgyek, hová lett a fürtötök?
Hát az ékkő melletekről? Hűvösödik. Vénülök.
14. ...nem fog a vadász ökörszemet,
Ha kaphat büszke sast!
15. Lám, a szerelem
Kezdeté
Rejtély - s a vége se más
Sohasem.
16. ...Alkalom adta, ti megragadótok,
Ám hol az alkalom, ott ül az átok.
17. ...A lét úgy ér sikert, hogy bukni látszik...
18. ...Mind, mi sosem lehettem,
Mit más nem észlelt bennem:
Épp *ez* érték Istennek...
19. Bolond! Örök, mi csak van:
Mind visszavonhatatlan.
20. A holt frigyek erősek!
21. Ki szabadon tesz: ne béklyózza
meg más szabadságát.

DICKENS

1. ...törvénykönyvünk lapjain még mindig megvan az a törvény - jövőre korok ámulatára -, az az igazságos és bölcs törvény, amelynél fogva a legmegátalkodottabb gonosztevőt is etetik és ruházzák, a tönkrement adósnak pedig élelem és ruházat híján kell elpusztulnia.
2. ...a legtöbb ember emlékezőtehetsége sokkal mélyebbre vissza tud nyúlni a gyermekkorába, mint ahogy általában tartják...
3. Egy olyan iskolában, amelyet pusztán kegyetlenkedéssel és erőszakkal igazgatnak, nem sokat lehet tanulni...
4. ...senki sem érhet el semmi eredményt semmilyen téren, ha az élete örökös gonddal-bajjal, gyötrellemmel van tele.
5. A halogatás időlopás.
6. Húsz font évi jövedelem és tizenkilenc és fél shilling évi kiadás: egyenlő a boldogsággal. Húsz font évi jövedelem és húsz font, nulla shilling, hat penny évi kiadás: egyenlő a nyomorral.
7. ...a szorgalmas emberek is teljes mértékben kiveszik a részüket a világon elkövetett gonoszságokból. Mi egyebet műveltek ebben az elmúlt egy-két évszázadban azok az emberek, akik a legszorgalmasabban gyűjtötték a vagyont és a hatalmat? Mi egyebet, ha nem gonosztságot?
8. Szomorú igazság, hogy még a nagy embereknek is megvan a maguk szegény rokonsága.
9. Reméljük, hogy nemsokára lesz egy ténybizottságunk, amely ténybiztosokból fog állni, és kényszeríteni fogják a népet arra, hogy a tényeknek, semmi egyébnek, csakis a tényeknek a népe legyen. Azt a szót, hogy képzeld, ki kell irtanotok a világból.
10. A valóságban nem sétálok a virágokon; ennél fogva nem szabad virágos szőnyegek sem sétálnotok.
11. Ez a tanterem egy roppant nagy város, egymillió ember lakik benne, s közülük csupán huszonötven haltak éhen az utcán egy esztendő alatt ... akik éhen haltak, azoknak édesmindegy lehetett, akár egymillió volt a többiek száma, akár milliószor millió.
12. ...látja a füstünket. Ezt esszük, ezt isszuk. A legegészségesebb táplálék a világon minden tekintetben és legfőképp a tüdő számára.
13. ...az egész társadalmi rendszernek önérdek az alapja. Az önérdekre kell hallgatnunk mindenkivel szemben. Az önérdek egyetlen biztos támaszunk. Így vagyunk alkotva.
14. Az én iskoláztatásomért fizettek; tisztára üzlet volt; s mikor kiléptem. az iskolából, az üzlet lebonyolódott.
15. ...a hamis szándék néha az igazság, sőt a vallás leplével álcázza magát.
16. ...a nevéért senki sem felelős, és arról senki sem tehet.

17. Nem azért jut valami okos dolog az ember eszébe, hogy aztán elássa. Azért jut az eszébe, hogy hasznos dolgot műveljen vele. Magát az életet is azzal a feltétellel kapja az ember, hogy küzd érte utolsó leheletéig. Ugyanez a feltétele minden új gondolatnak is.

GARAY JÁNOS

1. Csak törpe nép felejthet ős nagyságot...
2. ...pénz nem való gyermeknek.

GONCSAROV

1. Ábrázold a gazembert, a bukott nőt, a fölfuvalkodott ostobát, de az emberről se feledkezz meg.
2. ...vannak olyan főnökök, akik a fogadásukra ugró alárendelt elbutulásig ijedt arcán nemcsak tiszteletet látnak, de buzgóságot, sőt néha hivatali tehetséget is.
3. Minek a tankönyvek? Meg minek végűi a hat-hét év elzárttság, az egész szigor, faggatás, a leckék fölött való kotlás és senyvedés, a futkosás, rosszalkodás, multság tilalma, amíg mindennel nem végzett?
4. ...ki utazik Amerikába, Egyiptomba? Az angolok, azokat már arra teremtette az úristen; meg otthon nincs is hol lenniük. De minálunk ki utazik? Valami kétségbeesett lélek, akinek semmi az élete.
5. ...ahogy megnősültél, rögtön egy csomó fehérszínű oszon a házádba.
6. ...az élet az költészet. Minek is kell az embereknek eltorzítaniok!
7. ...oblomovizmus? - ...hát a ti lóvás-futástoknak, szenvedélyeteknek, háborútoknak, kereskedéseknek, politikátoknak a célja nem a nyugalom előkészítése, nem e felé az elveszített paradicsom felé törekedtek ?
8. ...csúnya vonás férfiakban: szégyellik a szívüket. Ez is hiúság, ez is hamis dolog, jobb lenne, ha az eszüket szégyellnék néha, az gyakrabban hibáznak.
9. ...nem ez-e a titkos célja minden férfinak, asszonynak, hogy kedvesében a nyugalom változatlan arcát, az érzés örök és egyenletes folyását találja meg?
10. Csak nő képes ereje ... gyors kivirágztatására, lelke minden oldalának a kibontására.
11. Az élet: tartozás, kötelesség, következőképpen a szerelem is kötelesség, mintha isten küldte volna...
12. Igen, lehetetlen úgy élni, ahogy tetszik: ez világos ... ellentmondások káoszába hullva, amelyeket nem old fel egyetlen emberi elme sem, akármilyen mély, vakmerő! Ma megkívántad, holnap eléred, amit szenvedélyesen kívántál, aztán átkozod az életet, hogy mért teljesítette

kívánságod - lám, ez származik abból, ha valaki az életben önállót s merészet lép, az önfejű akarom-ból.

13. Ki találta ki, *hogy: boldogság, gyönyörűség?* Esztelenek! *Az élet: élet, tartozás...* Kötelesség, és a kötelesség mindig nehéz. Teljesítsük hát tartozásunkat.
14. A sírás ... csábítókhöz illik, akik frázisokkal igyekeznek megfogni a nők óvatlan hiúságát, vagy az epedő ábrándozókhöz.
15. A szívnek, amikor szeret, külön esze van . . . tudja, mit akar, s előre tudja, mi lesz.
16. Csak többé-kevésbé korlátolt asszonyok szoktak ravaszkodni, ravaszkodásokkal ölni az időt. Minthogy nincs elég egyenes eszük, ravaszsággal mozgatják a kicsinyes élet rugóit, mint a csipkét, szövik házi politikájukat, s nem veszik észre közben, hogy futnak körülöttük - hova igyekeznek, s hol térnek össze - az élet fővonalai.
17. A ravaszság olyan, mint az aprópénz: nem lehet sokat venni rajta. 18. A ravaszság rövidlátó, csak azt látja jól, ami orra előtt van, a messzeséget nem, s ezért gyakran maga esik abba a verembe, amelyet másoknak ás.
19. Álnok emberek fogása olyan áldozatot felajánlani, amire nincs szükség, vagy amit nem lehet meghozni, hogy a szükségeseket ne kelljen meghozniuk.
20. Ha a szerelmet szeszélyes, felelőtlen érzésnek nevezik is, amely úgy támad, mint a betegség, azért annak is megvan a törvénye és oka, mint mindennek. S ha idáig ezeket a törvényeket csak kevésbé vizsgálták, az azért van, mert a szerelemtől meglepett ember nem is gondol rá, *hoggy* tudós szemmel figyelje...
21. ...az élet célja maga az élet s a munka, nem pedig a nő...
22. A szerelemben ... vakul, ösztönösen szerződik az érdem: ebben a vakságban, ösztönösségben van épp a boldogság.
23. Az emlékek: fenséges költészet, ha eleven boldogságunkra emlékeztetnek, de perzselő fájdalom, ha behegedt sebekhez érnek.
24. A kényelem kedvelője talán vállat von, ahogy a bútorok, ócska képek, tört karú és tört lábú szobrok, a néha rossz, de az emlékek miatt drága metszetek, apróságok külső tarkaságára néz; a műértő szeme, ahogy egyik-másik képre, idő sárgította könyvre, régi porcelánra, ásványra, pénzre tekint, nemegyszer tán a mohó vágy tüzében gyúl ki.
25. ...tiszteld a kételyeket és kérdéseket: ők a túlcsonduló fölösleg, az élet fényűzése. Többnyire az élet csúcsein jelennek meg, amikor nincsenek többé durva vágyaink, nem a mindennapi élet körében születnek ők; ahol bánat van és szükség, ott az ember nem ér fel hozzájuk...
26. A sors... Nem szereti, ha nem becsüljük meg ajándékait!
27. ...mindenkinek megvan a maga rendeltetése!

HERZEN

1. Ha a jelennek csak a múlt a támasza, ez a támasz megbízhatatlan.
2. Különös dolog - minden fiziológus nagyon jól ismeri a forma és a forma fejlődésének jelentőségét, tudja, hogy a tartalom csak bizonyos formában lesz élő, harmonikus szervezet, de egyiknek sem jutott eszébe, hogy a tudományos módszer nem az egyéni ízlés vagy valamilyen külső alkalmatosság kérdése, hogy a módszer ... a tartalom fejlődését, ha úgy tetszik, az igazság embriológiáját jelenti.
3. Az idealizmusban mindig volt valami elviselhetetlenül kihívó: az, aki meggyőződött, hogy a természet - esztelenség, hogy ami mulandó, az figyelemre sem méltó, az ilyen ember büszke, irgalmatlan lesz, egyoidalúságában konokul elzárkózik az igazság elől.
4. Tapasztalat és elmélkedés, két szükségszerű, igaz, valóságos foka egy és ugyanazon ismeretnek ; a spekuláció nem egyéb, mint a legmagasabb, kifejlett empíria; ha ellentétükben, egymást kizáróan és elvontan vesszük őket, akkor semmi eredményre nem vezetnek, mint ahogy az analízis szintézis nélkül és a szintézis analízis nélkül szintén meddő.
5. Az idealizmus nem egyéb, mint *a protestáns világ skolasztikája*.
6. Az a filozófia, amely nem támaszkodik résztudományokra, empíriára, nem egyéb, mint kísértet, metafizika, idealizmus. Az az empíria, mely filozófia nélkül akar boldogulni, nem egyéb, mint gyűjtemény, lexikon, leltár, vagy ha nem ez, akkor nem maradt hű önmagához.
7. ...a természetbúvárok csak mondják, hogy nem hagyják el az empíria terét, lényegileg azonban majdnem sohasem maradnak meg rajta; átlépik a tapasztalati ismeretek kereteit, anélkül hogy számot adnának erről önmaguknak...
8. ...az ember otthonosabban érzi magát az elméleti ábrándozás világában, mint a tények sokféleségében. Az anyaggyűjtés, annak kiválogatása, tanulmányozása rendkívül fontos, de az adatok tömege, mely nem megy át a gondolat tisztítóüzén, nem elégíti ki az elmét.
9. ...az empíria, látva a csonka, valóság nélküli, ésszerű igazságot, azt hiszi, hogy ebben a gondolkodás a hibás, viszont a filozófia a tapasztalati tudás eredményének tekinti azt.
10. Külsőleg megmagyarázni a tárgyat, ez annak beismerését jelenti, hogy lehetetlen megérteni; hasonlaltal magyarázni meg a tárgyat, ez néha hasznos, de a legtöbb esetben szegényes; senki sem fordul a hasonlathoz, ha gondolatát világosan és egyszerűen tudja kifejezni.
11. Kétségtelen, hogy a matematika összehasonlíthatatlanul tovább ment a gondolkodás terén, mint a fizika ... egyébként nem kell elfelejteni (úgy, mint a matematikusok teszik), hogy *a* matematikát Püthagoraszról kezdve főleg filozófusok fejlesztették...
12. A természettudósok készek kísérletezni, fáradozni, készek a világot bejárni, készek arra is, hogy életüket veszélyeztessék, de nem akarnak fáradságot venni arra, hogy saját tudományukról gondolkodjanak.

13. ...a tudomány is két irányban növekszik: kívülről nőnek a megfigyelések, tények, tapasztalatok - ez a tudomány tápláléka, amely nélkül nem élhet; de a külső szerzeményt a belső értelemnek át kell dolgoznia, egyedül ez önt életet és értelmet az adatok kristályosodó tömegébe.
14. ...az ember azért értelmes, mert minden értelmes...
15. A természettudomány és a filozófia teljes elszakadása oda vezet ... hogy évekig dolgoznak, amíg egy törvényt körülbelül felfedeznek, amelyet más szférában már régen ismernek, amíg valamely kételyt eloszlatnak, amelyet már régen eloszlattak: munkát és fáradságot pazarolnak arra, hogy másodsor fedezzék fel Amerikát, arra, hogy ösvényt vágjanak ott, ahol vasút van. Ez a gyümölcse a tudomány elaprózódásának, ennek a feudalizmusnak, amely minden egyes földsvot sánccal vesz körül, és saját pénzét vereti rajta.
16. ...az érzés rossz védvár a logikai harcban...
17. ...a franciáknak kitűnő szemük van, lehetetlen elcsavarni a fejüket. Meg lehetek győződve, hogy nem a franciák korlátoltsága az oka annak, hogy a német tudomány nem terjedt el a Rajnán túl.
18. Az empirizmus, mint az elefánt, lassan halad előre, de biztosan halad. 19. ...lehetetlen a tudomány csarnokába lépni, ha nem dobjuk félre a *félhazugságokat*, amelyekkel nagyobb érthetőség kedvéért a *félgazságokat* álcázzák.
20. Hozzászoktunk, hogy az emberi világot kőfallal válasszuk e) a természet világától; ez helytelen; a rendszerezők nagy bánatára a valóságban egyáltalán nincsenek szigorúan kijelölt mezsgyék és határok...
21. A természet minden törekvését és erőfeszítését az ember fejezi be; hozzá igyekeznek, bele ömlik minden, mint az óceánba.
22. A gondolkodás története a természet történetének a folytatása: a történelmi fejlődésen kívül nem lehet megérteni sem az emberiséget, sem a természetet.
23. Az emberiség és a természet története abban különbözik egymástól, hogy a természet semmire sem emlékszik, hogy a természetben nincsen múlt, az ember azonban magában hordja egész múltját...
24. A logika ésszerűbb, a történelem emberibb.
25. Nincsen olyan filozófiai rendszer, amelynek princípiuma tiszta hazugság vagy esztelenség lenne...
26. A gondolkodás éppen arra van hivatva, hogy a mulandóban feltárja azt, ami örök!
27. Az ember nem távolodott el természeti állapotától - ahogy a XVIII. század gondolkodói hitték -, hanem ellenkezőleg: *feléje halad*; a vadság állapota - ez az ember legtermészetesebb állapota...
28. Az angolok minden általános kérdésből helyi, nemzeti kérdést csinálnak; a franciáknál minden helyi, egyéni kérdés áitatános emberivé lesz.

29. A franciák csak századunkban ismerték meg történelmüket: a múltban történelmet csináltak.

30. A nyilvánosság és az általánosítás az erkölcselenség legádázabb ellensége; a bűn szereti a homályt, a kicsapongás fél a világosságtól... a nyilvánosság sok mindent igazol, amit téves fogalmak, meghamisított hagyományok alapján bűnnek tartottak, és - mondjuk ki bátran - örömmel tágítja ki a szenvedélyek körét, ha ez nem mond ellent az erkölcsnek.

SALLET

Az "emberek" ... még nem nép.

SMILES

A példa a leghatékonyabb tanítók egyike, noha szótlannul tanít.

ACKERMAN

A Természet mosolyog, de érzéketlen:
Mit számít néki boldogságotok?

BERNARD

1. A kísérletező, aki nem tudja, mit keres, nem érti meg, amit talál.
2. A tudomány semmit sem törölhet el; az érzelem sohasem fog lemondani jogairól: mindig legfőbb mozgatója lesz az emberi tetteknek.

BÜCHNER

1. Édeskeveset tudunk egymásról. A bőrünk vastag, nyújtogatjuk egymás felé a kezünket, de hiába, csak a durva bőrt kaparjuk le egymásról. Egyedül vagyunk.
2. A kártya is olyan, akár a szerelem. Ha veszünk, fizetni kell.
3. Csak a gyáva hal meg a szabadságért, a jakobinus öl érette.
4. A forradalmi kormányzat a szabadság zsarnoksága a zsarnokság ellen.
5. Az emberiség ellenségeit megbüntetni: irgalom; megbocsátani: barbárság.
6. A bolondok, a részegek meg a gyermekek mindig az igazságot mondják.

7. Keserves, hogy a természet - akár Médeia az öccsét - feldarabolta a szépséget, s részenként illesztette a testbe.
8. ...a forradalom, akárcsak Saturnus, fölfalja saját fiait.
9. ...a nép olyan, akár a gyermek: mindent össze kell törnie, hogy megnézze, mi van belül.
10. ...aki nyakamba borul, amikor fegyvert akarok ragadni, az ellenségem, bármi legyen is a célja; aki megakadályoz abban, hogy védjem magamat, az nem öl, hanem - öl.
11. ...aki félmunkát végez a forradalomban, az tulajdon sírját ássa meg.
12. A lelkiismeret az a tükör, amely előtt csak majmok gyötrődnek.
13. Az, aki egy előretörő tömegben megáll, éppoly kerékkötő, mintha ellene szegülne. Azt széttiporják.
14. Egy óra alatt szellemünk annyi elképzelhető tettet visz véghez, amennyit lomha szervezetünk egy életen át sem képes valóra váltani. A bűn a gondolatokban él, hogy valóra válik-e vagy sem, az merő véletlen.
15. ...örökké színházat játszunk, akkor is, amikor igazán leszűrnak bennünket.
16. ...az élet nem éri meg a fáradságot, amelybe fenntartása kerül.
17. Azt hiszed, hogy a hazámat magammal vihetem a cipóm talpán?
18. Kacérkodom a halállal, egészen kellemes, így, bizonyos távolságból lornyonon keresztül szemezni vele.
19. ...ha az Istennek teremtenie muszáj, és csak tökéletlent tud teremteni, okosabb, ha hozzá sem fog.
20. A fájdalom legcsekélyebb rángása, még akkor is, ha csak atomnyi, végtől végig repeszi az egész teremtést.
21. ...elítélem az egyéni vakmerőséget, de igenis, az erények erényének tartom ... a nemzeti vakmerőséget ... a szabadságért.
22. ...nem is olyan kellemetlen a saját bűzünket szagolni.
23. ...a haláltól nem félek, csak a fájdalomtól.
24. Ha valakinek szabad egy embert megölni, akkor kettőt, hármat, sőt többet is szabad.
25. A semminél nincs nagyobb nyugalom, és ha Istenben van a legnagyobb nyugalom, akkor Isten a semmi. Csakhogy én ateista vagyok.
26. ...a halál egyszerű, az élet bonyolultabb, szervezettebb rothadás.

27. Sok jó ember kis helyen is megfér.
28. Azok a közönséges rögeszmék, amelyeket az egészséges ész teremt, elviselhetetlenül unalmasak. A legboldogabb ember az volt, aki azt képzelte, hogy ő az atyaisten, a fiú s a szentlélek.
29. ...nincs ostobább dolog, mint összepréselni az ajkunkat, amikor fáj valamink. - A görögök és az istenek ordítottak, a rómaiak és a sztoikusok hősi pofát vágta.
30. A világ a Káosz. A Semmi a születendő Világisten.
31. Ó, ha egyszer valaki láthatná a saját feje tetejét! Ez egyike az ideáljaimnak.
32. Nálunk szegényeknél ... pénz beszél, kutya ugat. Akinek nincs pénze ... az olyanfajta tesz a morálra a világban!
33. ...ha úr volnék ... és tudnék szép előkelően beszélni, akkor már én is erényes akarnék lenni.
34. A gyűlölet éppúgy megengedett, mint a szeretet, és én a legteljesebb mértékben átérzem azokkal szemben, akik nem ismernek mást, mint megvetést.

EÖTVÖS JÓZSEF

1. Kit nem hevít korának érzeménye,
Szakítsa ketté lantja húrjait.
2. Mely a hazáért élt, a hű kebel,
Földjét termékenyítve hamvad el;
És szelleme a sír körül marad,
Tettekre intvén az utódokat.
3. Márvány szobor helyébe,
Ha fennmarad nevem,
Eszméim győzedelme
Legyen emlékjelem.
4. Minden emberélet valódi története csak igen rövid időszakasz; a többi mind vagy előkészület, vagy következés.
5. Több van az életben, mint amit a költés valamikor nyújthatna.
6. Nincs veszedelmesebb tunyaság, mint az, amely munkálkodik.
7. Egyes emberek patrióták, de népek kozmopoliták legyenek, és boldog lesz a világ.
8. Képekben szólunk, mert minden világosabbnak, érthetőbbnek tetszik, mint az, miről éppen szólunk.

9. A szerelem forró, hideg az élet. Csak a barátság melegíti állandóan valónkat.
10. Vannak férfiak, kiknek neve, mint az ekének vasa, csak azért fényes, mert sok munkára használtatott; ennél a dicsőségnek sincs biztosabb neme.
11. Egyre legalább joga van a nemzetnek: hogy a szabadságtól megfosztatik, az nyilván mondassék ki.
12. Csúnya a zsarnokság, de fortélyos elnyomás még undokabb.
13. Ott, hol mondhatja: szabad vagyok, ott hazáját fogja találni minden ember.
14. Vannak erényes asszonyok, kik férfinak semmit nem bocsátanak meg nehezebben, mint azt, ha ez erényt sokára próbára nem tevő, s nem ada alkalmat fényes bebizonyítására.
15. A csodálatos hatás, melyet új eszmék néha gyakorolnak, éppen annak tulajdonítható, mert nem *újak*, s mert az, mit egyes lángész formuláz, éveken át már ezereknek titkos gondolata volt.
16. Sok jámbor kisasszonyszemek többet mondanak, mint nyomtatva olvasniok szabad volna.
17. Ha némely nő, ki látszólag kellemes viszonyokban él, bizodalmasan elbeszéli múltját, mi szomorú történet ez! - S mégis, mennyit nem hallgat el minden nő még legmeghittebb barátja előtt is!
18. Mennyit veszettek jó hírben az állatok, mióta Aesop s más meseírók által az emberi szenvedélyek képviselőinek választattak, s a szegény róka mint furfangos házi barát lépett fel.
19. Iparkodjál látni! Bekötött szemmel senki sem járhat egyenesen.
20. A babiloni torony építése félbeszakadt a nyelvek összezavarása által, az ausztriai birodalomban ezen összezavarás után fognak hozzá az építéshez.
21. Mindannak, mit igen sokan valónak tartanak, ugyanazon következései vannak, mintha az csakugyan való lenne.
22. Haladni csak úgy lehet, ha míg egyik lábunkkal előrelépünk, a másikat helyén hagyjuk. Ez első törvénye minden haladásnak, mely szintűgy áll, ha nagy államok s egész népek, mint ha csak egyes emberek haladását tekintjük.
23. Nem azok, kik valami nagyot tettek, de akik valami nagyot képviselnek, foglalják el az első helyeket a történetben.
24. Midőn a kornak nagy emberre van szüksége, feltalálja azt, mert többnyire éppen a közszükség s nem saját érdeme az, mi az egyest nagygyá teszi.
25. Mindazon kötelességek között, melyeknek teljesítésétől az állam jóléte függ, a legfontosabbak az egyeseknek családi kötelességei.

26. Az, hogy valamely tetőt hó takar, még nem bizonyítja magasságát. Az északi sarkkör közelében minden dombon jég található.
27. Többnyire oly tárgyakról beszélve untatunk másokat leginkább, melyek nekünk a legérdekesebbek.
28. Kevés ember jutna tönkre, s kevés érezné szerencsétlennek magát, hacsak a sok apró költség s a sok apró baj nem volna a világon.
29. Napjainkban az emberek a pénznek még előítéleteiket is feláldozzák. Ebből mérhetjük meg roppant hatalmát.
30. A közmondás szerint a legjobb ló is néha megbotlik; kérdés csak az: a botlásnak oka külső tárgyakban vagy a lábak hiányában fekszik-e?
31. Lehet-e életünkben két nőt valóban szeretni, nem tudom; két hazát bizonyosan nem.
32. Tagadhatatlan, hogy a véletlen a legnagyobb világeseményekre is néha befolyást gyakorol, de csak olyant, minőt a puskának durranása a lavinára. Ha a fegyver nem szól, a hőtömeg azon *pillanatban* nem esett volna le, de később bizonyosan.
33. Csak úgy biztosíthatjuk magunkat az élet legkeserűbb fájdalmaitól, ha legédesebb örömeit kerüljük.
34. Amely állam nem áll fel nemzetiségének egysége által, annak, hogy az fennálljon, eszmére van szüksége.
35. Csak azt bírjuk, miről, ha kell, le tudunk mondani. Oly kincsnek, melyet nélkülözhetetlenek tartunk, nem urai, hanem szolgálói vagyunk.
36. Csak egy eszköz van, mely által a kormány az állampolgárok többségének szolgálatokat tehet - ha meg tudja győzni őket, hogy amit tesz, az számukra hasznos.
37. A gyermek kis szívében éppen annyi, sőt több öröm fér meg, mint a férfiúéban. De kár, hogy szívünk csak azért nő, hogy üresebbé váljék.
38. Legtöbb önzést oly embereknél találtam, kik nagy észbeli tehetségek mellett kevés eréllyel, s olyanoknál, kik nagy erély mellett kevés észbeli tehetséggel bírnak.
39. Nem kellene a nevelésnél soha elfelednünk, hogy az észnek, mint a kardnak, hogy hasznavehető legyen, nemcsak élre, de szilárdságra is szüksége van, s hogy a felette sok köszörülés nemcsak élesít, de gyengít is.
40. Nem az, kinek *sok eszméje*, de kinek *egy meggyőződése* van, az válhatik nagy emberré.
41. Ne panaszkodjunk, hogy az idő oly sebesen halad. - Elfonnyaszt sok virágot, de a törzs, melyen nőttek, azalatt mélyebbre ereszti gyökereit, s új bimbókat hajt.
42. Mint a csatamezön, úgy a tudományok körében az előőrsök ritkán aratnak dicsőséget.

43. Egészen csak az szabad, ki maga felett egészen uralkodik.
44. Vannak dolgok, melyeket csak az érez, kinek esze, s vannak olyanok, melyeket csak az ért, kinek szíve van.
45. Arra, hogy bizonyos dolgokat megértsünk, lehet kevés eszünk, de lehet néha felette sok is.
46. Nem pihenhet meg senki önárnyékában.
47. Boldog, kinek, midőn már az élet töviskoszorúját viseli, még a rózsák jutnak eszébe, melyek egykor e tövisek között nyíltak.
48. Sok ember eszének csak oly hasznát veszi, mint díszkardjának, amelyet pompára visel, s félek, magam is ezek köré tartozom.
49. A közmondás szerént noblesse oblige; napjainkban, midőn a demokrácia a nemességnek helyét foglalta el, ugyanezt mondhatjuk a demokráciáról. Nem utasíthatja magától ez sem kötelességeit, s ezek kétfélék *hogyan dolgozzon, s mívelje magát.*
50. Vigyázzon mindenki magára, mielőtt meghajlik; nehéz felegyenesedni.
51. Semmi nem fejleszt ki gyengeségeinket inkább, mint ha hatalomhoz jutunk.
52. Általánosan elfogadott szokás, hogy azt, kinek *egy* rögeszméje van, az örültekhez zárják; ki *többel* bír, szabadon jár körül, sőt néha igen kitűnő embernek tartatik.
53. Sokszor hallám, hogy a nép az egész igazságot nem tűrheti, de úgy találtam, még kevésbé tűri a féligazságokat, melyeknél csaknem mindig érzi, hogy azok tulajdonképp félhazugságok.
54. A vas maga sem állhat ellen az időnek, s ilyen az ember. Ha munkára használják, elkopik, ha a földön hever, a rozsda emészti meg. Miután már veszni kell, jobb százszor elkopni, mint elrozsdásodni.
55. Kevés példa említettik többször, mint Ézsaué, ki állítólag egy lencsetálért elsőszülöttségi jogát adta el; csak egy jut kevésnek eszébe, s ez az, hogy vannak körülmények - ha ti. éhenhalás fenyeget, vagy az elsőszülöttségi jog igen keveset ér -, midőn Ézsau eljárása a legjózanabb.
56. Csak addig vagyunk szigorúak mások iránt, míg magunkat nem ismerjük.
57. Aki egy bizonyos koron túl író marad, ne felejtse el, hogy munkái csak úgy bírhatnak érdekléssel, ha azok, mint a tükör, minden tárgyat a lehető legtisztábban reflektálnak.
58. Jó adminisztrációhoz (s ez tulajdonképp jó kormányának lényege) nem sok ész kell, de igen sok rend.
59. Túlzás nélkül mondhatom, hogy a mesterembert vagy napszámost nem tisztelem kevésbé, mint bármely herceget; de ez még nem nagyon sok.

GRANOVSZKIJ

A magánerkölcs mindig a közerkölcstől függ.

HEBBEL

1. Sokkal jobb nem birtokolni, mint elveszíteni.
2. A kereszténység számomra egy a különféle mitológiák közül, és nem is a legmélyebb.
3. Költők által álmodik az emberiség.
4. A fájdalom, éppúgy, mint a boldogság és öröm, magántulajdon.
5. Nem mind arany, ami fénylik. De nem is minden fénylik, ami arany - tehetjük hozzá könnyedén.
6. A nagy emberek az emberiség tartalomjegyzéke.
7. Ami valamivé válhat, máris az.
8. Azon a nyelven, amelyen legrosszabbul beszélünk, a legkevésbé tudunk hazudni.
9. A világ Isten bűnbeesése.
10. Sok bűnt csak azért követünk el, hogy legyen mit megbánnunk.
11. A vicc az egyetlen dolog, amire annál kevésbé találunk rá, minél inkább keressük.
12. Mi az illat? Van, ki rámondja, semmi...
s ami benne titkon, izzón remeg,
ha sejtjük is, nincs mód birtokba venni.
13. Mint fő csodáját az emberi észnek,
áldom a beszédet...
mert ez lett eszköze minden egyébnek.
14. ...a beszéd, mely az összes lét-elemben
rejtőző lényeket mutatja hangban,
széthullásból egészet alkot ismét.
15. ...halk altatódal
az élet, semmi egyéb.
16. Ha, kik magukba járnak.
egymásra rátalálnak,
a világ célhoz ért.

KIERKEGAARD

1. ...ami a tudomány számára a kétkedés, az a személyes élet számára az irónia.
2. Mint ismeretes, a gyermek nevelésének legelső kérdése tömören a következő: Mi jár a gyermeknek? A válasz így hangzik: dádá. Ilyen szemlélettel veszi kezdetét az élet, és mégis tagadják az eredendő bűnt. És ki másnak köszönhetné a gyermek az első verést, mint szüleinek?
3. A legszívesebben gyermekekkel beszélgetek; tőlük még remélhetem, hogy majd értelmes lények lesznek...
4. Az emberek valóban értelmetlenül cselekednek. Azokkal a szabadságokkal, melyek az övék, nem élnek, s olyat követelnek, ami nem övék; ha a gondolatszabadság megvan, akkor szólás- és írásszabadságot követelnek.
5. Mint ismeretes, vannak rovarok, melyek a megtermékenyítés pillanatában elpusztulnak; minden örömmel így vagyunk, az életben a legfőbb és legtúláradóbb élvezetet halál kíséri.
6. Mi hát egyáltalán az élet értelme? Ha két nagy csoportra osztjuk az embereket, azt mondhatjuk, hogy az egyik csoport azért dolgozik, hogy éljen, míg a másiknak erre nincs szüksége. Az életért való munka azonban nem lehet az élet értelme, mivel ellentmondás az, hogy a feltételek állandó megteremtése lenne a kérdésre adott válasz; az élettel e tevékenység szükségszerűen összefügg. Általában a többiek életének sincs más értelme, mint az élet e feltételeinek elfogyasztása. Ha azt mondanánk, hogy az élet értelme a halál, úgy ez ismét ellentmondásnak tűnik.
7. Nagy naivitás szükséges ahhoz, hogy elhiggyük, bármit is segít, ha a világhoz kiáltunk, mintha ezzel megváltozna sorsunk. Tegyük úgy, ahogy parancsolják, és tartózkodjunk minden bonyolult dologtól.
8. Milyen rettenetes is az unalom - rettenetesen unalmas; nem ismerek erősebb kifejezést, sem igazabbat, mit csak a hasonlót fogja elismerni a hasonló.
9. Csodálatos, miféle kettős félelemmel csügg és ragaszkodik az ember az élethez; fél elvesztésétől, de a megtartásától is.
10. A tautológia volt és marad a gondolkodás legfőbb princípiuma, legfőbb alapelve. Milyen csodálatos, ahogy a legtöbb ember használja! A tautológia nem is olyan gyatra dolog, nagyon jól ki tudja tölteni az egész életet.
11. Házasodj meg, meg fogod bánni; ne házasodj meg, ezt is meg fogod bánni; házasodj vagy ne házasodj, mindkettőt meg fogod bánni; vagy megházasodsz, vagy nem, mindkettőt megbánod.
12. ...az igazi örökkévalóság nem a vagy-vagy mögött, hanem előtte van.
13. Csak a boldog ókor tudta elérni azt, hogy a kisgyermek azért sír tak Elíziumban. mert nagyon korán haltak meg.
14. Az élvezet megcsal, a lehetőség nem.

15. Az én fájdalmam az én lovagváram, mely sasfészekhez hasonlóan a hegycsúcson van. felhők között; senki sem ostromolhatja meg.
16. Minden átélt dolgot a feledés keresztvizébe meríték, hogy elnyerhesse az emlékezés örök életét.
17. Mi az ifjúság? Álom. Mi a szerelem? Ennek az álomnak a tartalma.
18. Világunk mögött messze a háttérben létezik egy másik világ, s a kettő között körülbelül olyan a viszony, mint a színházban látható vasóságos s a mögötte néha-néha megpillantható, másik jelenet között.
19. Van valami lázító abban, ha valaki egy utat tévesztett vándort ellenkező irányba küld, s aztán az eltévedtet sorsára hagyja; de mily jelentéktelen dolog ez ahhoz képest, ha valaki odáig juttat egy embert, hogy önmagában tévedjen el !
20. ...sokan vannak azok ... akiknek csak abban a pillanatban van valamijük, amikor azt másoknak mutatják?
21. Az embernek mérsékelnie kell önmagát, ez minden élvezet legfontosabb feltétele.
22. Egy fiatal lány nem úgy fejlődik, mint egy fiú, nem felnő, hanem megszületik.
23. Hogy mi a legszebb, azt nehéz eldönteni, hogy mi a legérdekesebb, azt könnyű.
24. *Egyet* szeretni nagyon kevés, mindenkit szeretni felületes dolog...
25. Szerfölött unalmas azt az embert hallgatni, aki úgy beszél, mint egy könyv; néha azonban mégis célszerű ebben a stílusban beszélni. A könyvnek ugyanis megvan az az említésreméltó sajátsága, hogy tetszés szerint magyarázható.
26. ...a nő a férfi álma ... a nő másért való lét.
27. ...a választás döntő jelentőségű az egyéniség tartalma szempontjából; a választással a személyiség a kiválasztottba merül, s ha nem választ, akkor elsorvad.
28. ...ha lemondunk a választásról, akkor maga a személyiség fog öntudatlanul választani, vagy a benne rejlő sötét hatalmak.
29. Egyetlen, minden fenntartás nélküli vagy-vagy létezik, és ez a jó és rossz közötti választás, amely azonban nagyon is etikai. Az esztétikai választás vagy teljesen közvetlen, s akkor nem választás, vagy a sokféleképpen enyészik el.
30. A választásnál nem annyira az a fontos, hogy a helyeset válasszuk ki, hanem sokkal inkább az az energia, az a komolyság és pátoz, amellyel választunk. A személyiség éppen ezekben a dolgokban nyilvánítja ki a maga belső végtelenségét, így szilárdul meg.
31. ...vagy esztétikailag, vagy etikailag kell élni.

32. Aki az etikait választja, az a jót választja, de itt a jó teljesen absztrakt, léte pusztán csak tétélezve van, s ebből egyáltalán nem következik, hogy a választó ne választhatná ismét a rosszat, bár már a jót választotta.
33. A filozófus ezt mondja: "Mindig így volt eddig." ... ez nem válasz arra a kérdésemre, hogy mit kell tennem...
34. Az esztétikai egy emberben az, ami által közvetlenül az, ami; az etikai pedig az, ami által az ember az lesz, ami lesz.
35. ...mindenféle esztétikai életfelfogás kétségbeesés...
36. ...minél pompásabb az a fluidum, melytől az ember megrészegezik, annál nehezebb őt kijózanítani...
37. ...a kétségbeesés választás, hiszen kételkedni választás nélkül is lehet, kétségbeesni azonban nem. S miközben kétségbeesik az ember, újra választ, s önmagát fogja választani, nem a maga közvetlenségében, nem ezt a véletlen individuumot, hanem önmagát választja a maga örök érvényességében.
38. A kételkedés a gondolat kétségbeesése, a kétségbeesés a személyiség kételkedése...
39. Semmiképpen sem gondolom azt, hogy az embernek közszemlére kell kitennie erényét, minden egyes alkalommal az emberek orra alá dörzsölve, hogy ő jó ember; másrészt azonban nem szabad elrejtienie, és attól sem kell félnie, hogy hitet tegyen az erre való törekvés mellett.
40. Az egyes ember ... önmagát mint egy sokféleképpen meghatározott, konkrét létet választja, s ezért ama összefüggés szerint választ, melyben ő maga van.
41. Mihelyt parancsoló az etikai, máris van benne valami az esztétikaiból.
42. ...igazi életművészet, hogy valaki a létezésében az általánost fejezze ki.
43. ...a "megismerni önmagát" kifejezés helyett inkább az "önmagát választani" kifejezést használtam.
44. ...csak akkor látom meg az életet a maga szépségében, ha etikailag szemlélem...
45. Minél alacsonyabb szinten van az emberi élet, annál kevésbé jelenik meg a munka szükségessége; minél magasabban áll, annál inkább szükségessé válik a munka.
46. ...a kötelesség a szabadság kifejezése. Éppen a munka révén teszi szabaddá magát az ember, a munka révén lesz a természet ura, a munka révén mutatja meg azt, hogy magasabb, mint a természet.
47. Az ember tökéletességét fejezi ki az, hogy dolgozni képes; az pedig tökéletességének egy még magasabb kifejezése, hogy dolgoznia kell...
48. A tehetség ... csak akkor szép, ha mint elhivatottság jelenik meg...

49. Akinek ... nincs meghatározott tennivalója, az könnyen kiteszi magát annak a kísértésnek, hogy pedáns legyen, hogy így szembeszálljon kissé avval a túlságosan nagy szabadsággal, melyben könnyen eltévedhet.
50. ...a nő a férfi számára minden, mert a végeességet ajándékozza neki...
51. ...az ember rendíthetlenséggel és megfigyelőképességének elzsibbasztásával olyan monotóniát érhet el, melynek sokkal több bódító ereje van, mint a legszeszélyesebb mulatságoknak...
52. A külső világban minden azé, aki éppen birtokolja; a világ a közömbösség törvényének hódol, és akié a gyűrű, annak engedelmeskedik a gyűrű szelleme ... teljesen mindegy, hogyan szerezte azt. A szellem világában minden másként van.
53. Van olyan tudás, amely nem átallja meghonosítani a szellem világában a közömbösségnek azt a törvényét, amely alatt a külső világ nyög. Ez a tudás azt tartja, hogy elegendő *tudni a* nagyot, más munkára nincs szükség.
54. Az ártatlanság tudatlanság.
55. Az ártatlanság mély titka az, hogy szorongás is egyszersmind.
56. ...ha minden kétségbeesést, a rossz minden borzalmát csak egyetlen szóval is megragadjuk, akkor ezek máris kevésbé lesznek oly rettenetesekek, mint a hallgatás.
57. Hasonlóan az egyszeri városi írnokhoz, aki abban a hiszemben, hogy csak egy dolga van: írni, úgy írt, hogy maga sem tudta saját írását elolvasni; vannak olyan spekulatív elmék, akik mindig csak írnak, mégpedig olyasmit, ami badarságnak bizonyul, ha ... tettekkel akarjuk elolvasni...
58. Objektíve azt hangsúlyozzuk, *amit* mondunk; szubjektíve azt, *ahogyan* mondjuk.
59. A legszenvedélyesebb bensőségesség elsajátításában foglalt objektív bizonytalanság az igazság.
60. Sok csodálatos, sok sajnálatos és sok felháborító nézetet ismerünk a szeretetről, de valamennyi közül az a legostobább, hogy csak bizonyos mértékig létezik.
61. ...csak meggondolatlan emberek, terméketlen felhők és szivárványok sietnek letenni az esküt, mégpedig azért, mert nem képesek megtartani; ezért állandóan le kell tenniök.
62. A bensőségesség pillanatnyi túlcsoordulása gyakran hagy hátra lankadtságot, mely veszélyes.
63. A gondolkodó elméknek elég gyakran meggyűlik a bajuk az istentelen világgal, mely kigúnyolja őket, amit viszont egy más értelemben ők maguk óhajtanak, hogy tényleg bizonyosak legyenek afelől, hogy gondolkodók...
64. A Magunk végtelenből és végesből van alkotva. De ez a szintézis viszony - és egy viszony, amely, ha levezetett formában is, de önmagához viszonyul, szabadság. A Magunk: szabadság.

NJEG OS

1. Ahol a mag élő csírát bontott,
hozza is meg ottan bő termését.
2. Ösztön vagy a lélek vezet minket?
Tudásunknak kátyúja a kérdés.
3. Nyomorult nép, meddig fogsz aludni?
Ha egy akad csak, inkább ne lenne,
semhogy nőjön a vértanúk száma.
4. ...ütés csihol a kövekből szikrát,
nélküle a kőben szunnyadozna.
5. Senki nincsen boldog s megelegült,
senki, aki nyugodt és kibékült;
csúfot úz az ember az emberből, -
magát látja majom a tükörben!

VERDI

1. A valóságot másolni jó lehet, de *kitalálni a valót*: jobb, sokkal jobb... A valóságot másolni szép dolog lehet, de ez fényképezés és nem festőművészet.
2. A művészet univerzális, senki sincs erről nálam jobban meggyőződve; de egyének műve; s minthogy a németek eszközei különböznek a mieinktől, valami különbség belül is van.
3. ...hogyan divatból, újdonsághajhászból, tudományos affektálásból lemondjunk a mi művészetünkről, a mi ösztönünkről, természetes, spontán, biztos, finom érzékenységű, fénytől áradó olasz művészetünkről, ez teljesen lehetetlen, ez ostobaság.

RICHARD WAGNER

1. ...az igazi művészetet a legteljesebb szabadság és csak a legteljesebb szabadság hozhatja létre, sohasem parancs vagy rendelet, egyszóval nem tisztán művészi cél.
2. A művészet a magával és a természettel összhangban levő, testileg szépen fejlett ember legmértőbb tevékenysége.
3. Az embernek legnagyobb örömét kell lelnie a valóságos életben, ha abból akarja meríteni művészi tárgyát; mert csak a való életből merítheti a műalkotáshoz való akaratot,
4. ...a szépség és erő, mint a nyilvános élet alapja, csak akkor adhat tartós boldogságot, ha mindenkinek része van benne.

5. Ma szabadnak - legalább a nyilvános rabszolgaság szempontjából - csak az érzi magát, kinek pénze van.
6. ...a szabadsága, az istene felé törekszik mindenki; a mi istenünk pedig a pénz, vallásunk a pénzszerzés.
7. ...*a forradalom*, nem *a restauráció* adhatja vissza nekünk a legnagyobb remekművet.
8. Ahogy a görögök remekműve átfogta egy szép nemzet lelkét, a jövő remekművének egy, a nemzetiségi korlátok fölött álló szabad emberiség lelkét kell átfognia. Nemzeti jellege csak dísz, az egyéni változatosság bája, de ne korlát legyen.
9. ...szeretnünk kell újra minden embert, hogy önmagunkat újra szerethessük, és hogy újra örömet leljünk magunkban.
10. Az ipar fáradtságosan megterhelt napszámosaiból szép, szabad emberekké kell válnunk, akiké az egész világ. . .
11. Mikor a kultúra, a keresztény hitből kiindulva, az emberi természet megvetésével az embert megtagadta, oly ellenséget szerzett magának, mely szükségképpen tönkreteszi annyira, amennyire az ember nem talált helyet benne.
12. A művészet civilizált barbárságából csak nagy szociális mozgalmunk vállán emelkedhet valódi méltóságára...
13. A cél: *az erős, szép ember; a forradalom adja az erőt, a művészet a szépséget!*
14. Társadalmi rendünk átka és bűne éppen az volt eddig, hogy az életnek tisztán fizikai fenntartása volt *a gond*, mégpedig rendszeren minden szellemi tevékenységet bénító, testet-lelket ölő *gond*.
15. Csak *az erős* ember ismeri *a szeretetet*, csak a szeretet érti meg a *szépséget*, csak a szépség teremti *művészetet*.
16. Csak az erős szeretete az erős iránt igazi szeretet, mert szabadon adja oda magát annak, ki legyőzni nem tudja.
17. ...a színházi előadásokat *ingyenessé* kellene a közönség számára tennünk.
18. ...a zene, ha érthetetlen nyelv is a logika törvényei szerint, saját magát jobban magyarázza, mint ahogy azok a törvények tehetnék.
19. Azt a komponistát, aki egy tucatszor tudja lekötni hallgatói érdeklődését, már kimeríthetetlen melodikus zseniként ünneplik.
20. ...a költő nagyságát az után ítéljük meg, amit elhallgat, hogy a kimondhatatlant mi magunk mondjuk el magunknak. A zenész hangokkal fejezi ki az elhallgatottat. . .
21. ...az ellenforradalom talaján nem nő többé művészet; talán egyelőre a forradalom talaján sem nőne, ha idejekorán nem gondoskodnak a dologról.

22. Közállapotaink terén semmi meggyőződésnek vagy megnyerésnek sincs helye, csak a kipusztításnak ... az öregek meggebedhetnek, azoktól nincs mit várni!
23. Légy igaz, könyörtelenül igaz.
24. Valódián - vagy sehogy.
25. Mily kevés az olyan ember, ki *önmagát* igazán jobban szereti, mint a gyomrát !
26. Ki oly biztosan tudja, hogy nincs több keresnivalója, csak adnivalója van, az tulajdonképp ki is békült már a világgal; hiszen elégedetlensége csupán abból van, hogy onnan várt valamit, honnan mit sem kaphatott.
27. Még legnagyobb sikereink alkalmával sem érzi a közönség s a művészet lelkes hívei, hogy *ember* közli a műalkotáson át örömét és bűját; mindig csak a művészt látják a magunkfajtában, kinek az a fontos, hogy valami alakoskodás *révén* hírt és dicsőséget (hogy ne mondjam: pénzt) arasson, s ha alaposan megtapsolták, akkor megint elfordulnak tőle, és az életben ugyanazok az érzéstelen semmiháziak maradnak, mint azelőtt.
28. A művészet hivatása, hogy pótolja az életet, melyet nélkülözünk.
29. ...hol az élet megszűnik, ott kezdődik a művészet: életünk ifjú hajnalán belecsöppenünk a művészetbe, s azt sem tudjuk, hogyan; csak mikor már végére jártunk a művészetnek, vesszük észre nagy nyomorultul, hogy épp az élet az, mi nincs számunkra sehol!
30. Legyen rá gondotok, hogy énekeseitek *legelsősorban* jó színészek legyenek; akinek nincs jó kiejtése, és nem tud jól beszélni, hogyan tudhasson énekelni?
31. ...önmaga legtökéletesebb megerősítését ... csakis a műalkotásban találhatja a tudomány, azon *alkotásban*, mely az embert és természetet ... közvetlen bemutatja.
32. Az egyedüliek, akikre a magunkfajta manapság súlyt fektet: *a valóban* műveltek, nem a pénzarisztokrácia.
33. Nem ismerem el helyesnek, hogy a közönségnek szemére hányják *művészetbeli hozzá nem értését*, s ezzel szemben a művészet egész jó voltát onnan várják, hogy a közönségbe felülről belegyömöszölik a művészi intelligenciát...
34. ...semmi egyebet nem kívánok a publikumtól, csak *egészséges érzékeket és emberi szívet*... Ez kevésnek hangzik, és mégis oly sok, hogy megvalósításához előbb az. egész világot föl kellene fordítani.
35. Mai világrendünkben föltétlenül *a filiszter* uralkodik, a közönséges, gyáva, ernyedő és amellet kegyetlen hajlamú *szokásember*. Ő a főnállónak támasza, senki más...
36. ...ami magánkívüli állapotba hozza őt, csak az képes emberré tenni a filisztert.

37. ...remélhetjük, hogy a színpadi történés mögött végül megvalósíthatjuk... önmagunkat, s így a szükséges és kellő megtévesztés útján oda is juttatjuk a publikumot, hogy észrevétlenül nemesebb ízlésre kapjon.

BAKUNYIN

Mindenkitől képességei szerint, mindenkinek szükséglete szerint...

ERDÉLYI JÁNOS

1. Míg valamit csak homályosan ismérünk s ösztönszerűleg érzünk, fél becsben áll előttünk. Így vagyunk pedig rendesen azzal, mi hozzánk legközelebb van, mert a körülünk levő élet elvégre mindennapi leszen, és fel sem tűnik többé, mint a levegő, s elveszti ránk nézve ingerét.
2. ...magunk becsülése és önismeretünk fejlődése az a két szárny, mely keletet ad a népi költészetnek.
3. ...a népköltészet olyan a művelt íróknak, mint törzsök a virágnak.

KEMÉNY ZSIGMOND

1. Becsaptam az inasomat! ... A gazember lopja az edényemet a pincéből, és azt hiszi, hogy nem tudom, Pedig - tudom!
2. ...az emberek igazságtalansága és az Isten látogatásai a tisztát még tisztábbá, s csak a romlottat teszik gonosszá.
3. ...a tolvajok is csak ott szoktak alkalmatlankodni, ahol van harács.
4. A bor színét és érzéseinket el kell leplezni. Minden kamat, melyet az étellel magunknak fizettünk, csakis ebből kerül ki.
5. ...a világ egy nagy tuskedisznó, mely akárhol érintem, sért.
6. A világyűlölő haragját minden dőre tudja följebb hevíteni, míg egy fokkal is alábbszállítani a bölcsék nehéz föladatai közé tartozik.
7. Ilyen kaján a sors! Akkor terheli leginkább vállunkat, midőn tudja, hogy különben is összeroskadnánk.
8. ...nem tanácslom senkinek, hogy más iránt jóindulattal viseltessék. Miért szedetné rá magát? Gyűlöljön, utáljon! Ez a két indulat nem kötelez le senkit.
9. Kevés az a méreg, mely a darázs fullánkján van. A skorpió jelesebb állat.

10. ...a mi paszomántos szavakban gyönyörködő s hangnyomatokra sokat adó magyar szónokainknak az egyszerű, a méltóságteljes és koncentrált eszmeirány iránt semmi érzékek nincs.
11. ...virágzó irodalomnak tulajdonképp csak azt lehet nevezni, melyben folytonosan annyi szépirodalmi mű jelenik meg, hogy az új termények egy olvasáshoz szokott nőnek üres idejét egészen elfoglalhatják.
12. ...a szenvedélyek lényegében fekszik, hogy minden ragaszkodás egy gondolathoz, érdekhez vagy célhoz a kellő határon túl rajongást szül, mely viszont a legerősebb ostromszertől, ti. a józan észről, a legbiztosabb bástyától, a tapintattól és a legsérthetlenebb vértől, az igazságtól fosztja meg a szeretett ügyet.
13. ...ha sikert érni kívánunk, a fajunk iránti állandó hűségnek, melynek úgy kell szívünkhöz nőni, úgy kell lelkünkéből fornni, mint a családi érzésnek, mint a gyermeki szeretetnek, mint a vallásos kegyeletnek, szükség egyeztetni és összhangzásban tartani a hazánkban levő többi népfajok méltányos igényeivel, a birodalmi érdekek elutasíthatatlan követeléseivel s korunknak és az európai polgárirodásnak szellemével.
14. ...aki a többi népfajok, a közbirodalom és a polgárirodás elvitathatatlan igényeivel lelke mélyében megbékült, a nemzetiség iránti hő ragaszkodását e tényezőkkel egyeztetni egész készséggel igyekszik.

LERMONTOV

1. Életre vágyom, szenvedésre!
2. A költőnek keserű bú kell,
az óceánnak zord vihar.
3. Kis időre szeretni mit ér?
Örökre pedig lehetetlen...
4. S ha bölcs a szemed s hűvösen, hidegen belenéz:
nem más, suta, ostoba tréfa az élet.
5. ...a kőszál ég felé szökik,
lábai zúgó árt kavarnak -
nem gyónhatja meg titkait,
csak a villámló zivatarnak!
6. Szeretem a hazám; nem ahogy kötelesség,
s nem a nyugodt ész tanácsa szerint.
7. Hála, Uram, köszönet mindenért:
a szenvedélyért, mely cikázva jár át,
a tanulságért, mit düh és árulás ad,
a mérges csókért, mely üdvöt ígért,

a tűzért, mely hiába gyúlt ki bennem,
és minden csalódásért, ami ért;
csak egyet kérek, - azt, hogy már ne kelljen
soká hálásnak lennem mindezért.

8. Csak a földi szerencse kínál örömet,
s noha mennyről álmodozunk,
a búcsú perceiben kiderül:
hogya föld a valódi honunk.
9. Meg ne alázd magad! Átveheti-e bárki
búdat vagy elkeseredésed?
Lelki sebeidet könnyelműen ne tárd ki
az emberek bámész szemének.
10. Ha az emberek valamivel többet gondolkoznának,
meggyőződneek róla, hogy az élet nem éri
meg, hogy annyit nyugtalankodjunk miatta.
11. Az emberi lélek története, még a legjelentéktelenebbé is,
alighanem érdekesebb ... mint egy
egész nemzet története...
12. ...csaknem mindig megbocsátjuk azt, amit megértünk.
13. A női ésnél paradoxabb nincsen. A nőket nagyon nehéz meggyőzni valamiről,
odáig kell vinni őket, hogy önmaguktól meggyőződjenek róla...
14. ...az emberek ... előre ismerik minden rossz vonását tettünknek,
segítenek, tanácsot adnak, sőt helyeslik,
amit teszünk, mert látják, hogy más módon cselekedni lehetetlen - de utána mossák a kezüket,
s felháborodással fordulnak el attól, akinek volt bátorsága vállalni a felelőség súlyát.
15. ...ki tudja valójában, hogy meg van-e győződve valamiről vagy nincs... Mert hányszor érezzük
meggyőződésnek azt, ami csak érzécsalódás, vagy értelmünk baklövése!
16. ...mindig bátrabban megyek előre, amikor nem tudom, hogy mi vár reám.

MILLET

1. A művészet harc. A művészetben bőrünket kell vásárra vinnünk.
2. Annyit kell dolgoznunk, mint több néger rabszolgának.
3. Inkább a hallgatást választom, mintsem a gyenge kifejezőmódot.

PULSZKY FERENC

A kutya ugat, a karaván halad.

SEVCSENKO

1. Ó, ha tudnátok, úrfiak,
hogy a nép sorsa kin és átók,
több paraszt-idíllt nem írátok!
2. S tudnátok térdre hullni vak
hódolattal isten előtt,
ha látnátok a szenvedők
könnyét közéről? - Nem hiszem!
3. ...nincs istennek oly gonoszsága,
mit az ember meg ne találna
egy parasztházban, a berekben,
ebben a paradicsomkertben.
4. Mért jár mezítláb az erény,
A mocsok meg cipőben?
Hány fonákság van, Istenem,
Mérhetetlen erődben!

BISMARCK

1. Mi, németek kevés dologgal ütünk agyon annyi időt, mint sörözéssel.
2. Szüntessék meg a fényűzést, ezáltal számos egzisztenciát tesznek lehetetlenné.
3. A jó miniszternek nem az általa szolgált uralkodó szemöldökének rezdülését kell lesnie, hanem szabadon meg kell neki mondania a véleményét.
4. A nyíltság mindig elismerésre méltó.
5. A felelősségtől való irtózás korunk egyik betegsége.
6. Az újságíró pályatévesztett ember.
7. Korunk nagy kérdéseit nem szónoklatokkal és többségi határozatokkal fogják eldönteni ... hanem vassal és vérrel.

GEIBEL

1. Az ábécével mi sem vetekszik
Minden bölcsesség benne leledzik.
Hisz a betűkből minden kikerül,
Ha ugyan összerakni sikerül.

2. Tiszta arany próbája a tűz.
3. Ki egy Eget akar nyerni,
Annak vitéznek kell lenni.
4. Nincs olyan törvény, miszerint botot érdemel, akinek nincs zenei hallása.
5. Már itt van a május, a fák rügyesek,
üljön csak a házban a gondba-veszett...

LABICHE

Vannak körülmények, mikor hazudni a legszentebb kötelesség.

TROLLOPE

A tizedik Múza, aki most kormányoz: a sajtó.

VERES PÁLNÉ

1. A nő egyedüli rendeltetéseként a férjhezmenetel tekintetik... Azonban az emberiség rendeltetése a tökéletesedés, és végcélja a jólét. A házasság tehát nem cél, hanem a jólétre törekvésnek egyik eszköze csupán.
2. Értelmes munkásság anyagi jólétet, kölcsönös tiszteletet és becsülést hoz létre.

BAILEY

Tetteinkben élünk, nem években; gondolatunkban, nem lélegzetünkben; érzelmeinkben, nem órákban. Az Időt szívünk dobogásával kellene mérnünk. Legtöbbet az él, aki a legtöbbet gondolkozik, a legnemesebben érez, a legjobban cselekszik.

CHARLOTTE BRONTE

1. Sokkal okosabb, ha az ember türelmesen elviseli azt, ami csak neki fáj, mint ha hirtelenében olyat tesz, aminek káros következményeit mások is megsínylik.
2. Az élet túlságosan rövid ahhoz, hogy huzamosabb idén át haragudjunk az emberekre, és mindent elraktározzunk, ami fáj.
3. Az embernek mozgalmasság kell. Ha nincs, terem magának...
4. Ki tudja, hogy politikai forradalmakon kívül hány csendes forradalom terjed a föld népe között!

5. A nőket általában nyugodtnak, csendesnek tartják, pedig a nők éppen úgy szeretik képességüket, tehetségüket próbára tenni, mint fivérek. Ők is éppen úgy szenvednek, ha túlságosan megkötik őket, ha tétlenségre vannak kárhóztatva, mint a férfiak, és kicsinyesség azt kívánni az asszonyoktól, hogy elégedjenek meg a főzéssel és harisnyakötéssel, a kalimpálással és a hímezgetéssel.
6. Meggondolatlanság elítélni vagy kinevetni az asszonyokat, ha többet akarnak tenni vagy tanulni, mint amennyit a szokás a női nemnek kiszabott.
7. ...az együttérzés, ha külső jele nincs is, azért nem kevésbé jóleső és megnyugtató.
8. A rendkívüli törvénnyel könnyű visszaélni.
9. Egyetlen nő sem lehet büszke rá, ha feljebbvalója udvarol neki, mert hiszen úgysem veszi feleségül.
10. Örült minden asszony, aki titkolt szerelmet táplál keblében, mert az ilyen titkolt, viszonzatlan szerelem fölemésztí életét.
11. *Egy* szoba sokszor több szívélyességet lehet beleszorítani, mint *sokba*.
12. Fiatal hölgyek szavak nélkül is közölni tudják véleményüket egymással.
13. Az érzelem, amelyet a józan ész nem fegyelmez, bizony híg ital, az ész viszont, érzelem nélkül, olyan keserű és kemény falat, hogy alig lehet lenyelni.
14. Nincs nagyobb boldogság, mint ha szeretnek bennünket embertársaink, és úgy találjuk: jelenlétünk hozzájárul ahhoz, hogy jól érezzék magukat.
15. Alighogy az ember megszokott és megszeretett valahol, már sürgeti egy hang, hogy keljen fel, és menjen tovább.
16. Azokban a könyvekben, amelyeket férfiak írtak, a férjek szerelme legföljebb egy fél esztendeig tart.
17. Régi igazság, hogy a barátok elhagyják azt, akit a szerencse elhagy.
18. Nincs olyan bolondság, amelybe a társaságbeli ostoba vetélytársak, az újság ingere, az elvakult fiatalság bele ne hajszolna egy fiatalembert.
19. Fizetett szeretőt tartani majdnem olyan aljasság, mint rabszolgát tartani.
20. Törvények, elvek, parancsok nem a nyugodt, kísértésmentes időkre adattak, hanem ... viharok idejére, amikor test és lélek egyaránt fellázad könyörtelen szigorúságuk ellen.
21. Egy rongyos koldus is sokszor gyanús. Egy jól öltözött koldus: mindig.
22. ...a szelídség ! Mennyivel nagyobb erő, mint a nyers erőszak !

23. A lelkeknek ... a találkozása sokkal megrendítőbb és megmagyarázhatatlanabb, semhogy beszélni lehetne róla.
24. A jókedv - úgy tűnik - épp annyira függ attól, hogy állanak a dolgok bennünk, mint attól, hogy állanak rajtunk kívül és körülöttünk.
25. Nem lehet mindig olyanra faragni az embert, hogy pontosan beleilleszkedjék a hivatásába.
26. A nép türelme olyan, mint a teve, melynek hátára rárakták már a tehernek utolsó parányát is, amelyet még elbír.
27. A szerelem mindenre talál mentséget, csak az aljasságra nem.
28. Az önző becsvágy ... éppoly veszélyes, mint amilyen ostoba.
29. Az ember mindig rájön, hogy sejtelve sincs egy csomó apróságról, amit mindenki tud.
30. Ha egyénileg nézzük, minden ember többé-kevésbé önző; ha tömegben nézzük, százszorosan az.
31. A leghosszabb élet is rövid.
32. Egy kedves arc akkor a legkedvesebb, amikor a megindult szív rész. vevő gyengédsége árad el rajta.
33. Az őszinteség sohasem nevetséges, mindig tiszteletre méltó.
34. Férfi vagy nő sohasem küzd oly keményen, mint amikor egyedül küzd, tanúk, tanácsadók és bizalmasok nélkül, bátorítás, útmutatás és szánalom nélkül.
35. ...az éhező nép nem lehet elégedett, nyugodt nép... Nincs rendben a szénája ennek az országnak.
36. Ha büszke akarsz lenni a lányodra ... akkor szerezz neki érdeklődésének megfelelő elfoglaltságot, amely majd fölébe emeli a kacérkodásnak, taktikázásnak, bajkeverő pletykázásnak.
37. A hideg emberek kővé dermedtik az élő testet.

FREYTAG

1. A politika alapja a kompromisszum.
2. Egy ember nem tudhat mindent, de kell hogy mindenki rendesen tudjon egyvalamit.
3. ...az alkotóművészt semmi sem jellemzi jobban, mint eszméjének első magva, a tojás, melyből madarát kikölti.

POTTIER

1. Föl, föl, tí rabjai a földnek,
Föl, föl, te éhes proletár!
2. Semmik vagyunk, s minden leszünk!
3. Ez a harc lesz a végső...
4. És nemzetközivé lesz holnapra a világ!

ARANY JÁNOS

1. De ki vána bajt az égiháborúval?
2. Repül a nehéz kő: ki tudja, hol áll meg?
Ki tudja, hol áll meg s kit hogyan talál meg?
3. Ami volt, az nincs már: ami jó volt, elmúlt...
4. Aki meg se halt még, minek azt siratni...
5. ...az, aki a szívet vizsgálja,
Minden kívánságát benne megtalálja.
6. Kinek az ég alatt már senkije sincsen,
Ne féljen: felfogja ügyét a jó Isten.
7. Csak testvér marad az, aki egyszer testvér.
8. Ha örül az ember, csak nyűg, hogy van esze...
9. Jó az Isten, jót ad...
10. "Szeresd a magyart, de ne faragd le" - szóla
"Erejét, formáját, durva kérgét róla..."
11. Nehezebb eltörni a faragatlan fát.
12. Változik a világ: *gyengül*, ami erős,
És *erős* lesz, ami gyenge volt azelőtt.
13. Más öltöbéli nép, más ivadék nő fel.
Aki ésszel hódít, nem testi erővel.
14. Egyet tudok, ami, emberi dologban,
Hogy sükere légyen, teheti legjobban:
Józan okos mérték.

15. De az öregember csak tövis az ágon,
Látja, hogy ő nem kall ezen a világon,
Ide-oda zsémbel, zörög mint a haraszt;
Érzi, hogy oly vendég, kit senkise' maraszt.
16. Öreg ember csácsog, hamar ad tanácsot,
S ha beszédnek indul, nem tudja, mi már sok.
17. Száll a madár, ágrul ágra,
Száll az ének, szájrul szájra...
18. Hatalom, mint a víz, vagy apad, vagy árad,
Soha középszerben tespedve nem állhat...
19. Ha későn, ha csonkán, ha senkinek: írjad!
20. Tenni kevés - de halni volt esély...
21. "No hát, no!... én uram-isten!
Csak rajta! hadd lám: mire megyünk *ketten!*"
22. Nem dolgozom, csak ha *valami* hajt;
Egyébkor lusta mélabú temet,
Mely elefántnak néz szúnyognyi bajt...
23. - Élni fog a nemzet,
Amely összetart:
Kit önvétke meg nem hódít,
Nem hódítja kard.
24. ...az erényes nemzet jutalma nem égi:
Földön jut dicső és hosszú élet néki.
25. Olyan marsra lábam se billentem,
Hogy azt bántsam, aki nem bánt engem...
26. Ha minket elfű az idők zivatarja:
Nem lesz az istennek soha több magyarja.
27. Letésem a lantot. Nehéz az.
Kit érdekelne már a dal.
28. Ha a fa élte megszakad,
Egy percig éli túl virága.
29. Mióta és míg a világ,
Nem volt-e, nem leend-e
Erős, ki nyomni mindig kész,

S ki elnyomassék, gyenge?

30. Midőn a munka és vagyon
Egymástól messzi esnek,
És a tökélyre vitt csalást
Mondhatni rendszeresnek...

Midőn a gazdag megkövül
És a szegény elfásul...
Egyszóval a polgárodás
Fordul reánk csapásul...

Az ember tiszte, hogy legyen
Békében, harcban ember.

31. Művész hazája széles e világ...

32. ...a költőnek egy - csak egy hazája van.

33. Előtted a küzdés, előtted a pálya,
Az erőtlen csügged, az erős megállja.
És tudod: az *erő* micsoda? - *Akarat*,
Mely előbb vagy utóbb, de borostyánt arat.

34. Jobb ízű a falat, ha mindnyájan esznek...

35. Szavuk sem igen van azalatt, míg esznek,
Természete már ez magyar embereknek.

36. ...Én nem mertem élni, mert élni akartam...

37. Mint sebes tűz, a kezében munka úgy halad,
De henyélni jobb szeret barna hús alatt; ...
Egy szó mint száz, derék fiú a Magyar Misi,
Csak az a kár, hogy maga is ezt nagyon hiszi;
Bölcsesége sem hiányzik, mert nagyon tud ám
Néha-néha bölcselkedni ... kivált kár után.

38. Nincsen olyan puszta ínség,
Hogy magának benne
A halandó egy tenyérynél
Zöld virányt ne lelne...

39. Kívül, belül maradjon
Békében az ország...

40. ...ne mondjatok esküt, ha nem igaz hittel.

41. Földi ember kevéssel beéri,

Vágyait ha kevesebbre méri.

42. ...mire nincs szó, nincsen képzet:
Az vagy nekem, oh költészet!
43. Magyar ember fél a pörtül.
44. Ej no! hiszen több is veszett Mohácsnál!
45. Nem hal meg az, ki milliókra költi
Dús élte kincsét, ámbár napja múlt:
Hanem lerázván, ami benne földi,
Egy éltető *eszmévé* finomúl...
46. Egy nemzet gyásza nemcsak leverő:
Nép, mely dicsőt, magasztost *így* magasztal,
Van élni abban hit, jog és erő!
47. Fényt üz csinált érzelmivel nem egy,
Kinek világát csak divat teszi:
Őnála köntös, eb, ló egyremegy,
S a hon szerelmén a hölgyét veszi...
48. Van - fájdalom! - kinek cégér hona.
49. Szeretni a hont gyakran oly nehéz:
Ha bünbélyeg sötétül homlokán...
50. Csüggedve olykor hagyja lomha gépül
Magát sodorni az ember fia:
De majd, ha eszmél s öntudatra épül,
Feltűnik egy magasb hármónia.
51. És vissza nem foly az időnek árja,
Előre duzzad, feltarthatatlanúl...
52. Költő hazudj, de rajt' ne fogjanak...
53. Vásár az élet: a földnek lakossa
Lót-fut, könyökli egymást, és tapossa,
Ad-vesz, civódik, káromol, kacag...
54. Nem a való hát: annak égi *mássá*
Lesz, amitől függ az ének varázsa:
E hűtlen hívség, mely szebbít, nagyít -
Sulykot, bizony, nem egyszer elhajít...
Ez önmagánál szebb, dicsőbb természet:
Egy szóval ... a költészet.

55. A fájdalommal, gyermekek...
Tréfát ne üzzön versetek.
56. Élt, szeretett, meghalt; nincs hézag utána nemében;
Jó emlékezetét őrzi utódja: elég!
57. Mert hogy' szálljon,
Bár kalitja már kinyitva,
Rab madár is, szegett szárnyon?
58. Költő az legyen, mi népe, -
Mert kivágyni: kész halál.
59. Nekem áldott az a bölcső,
Mely magyarrá ringatott...
60. És ne gondold, hogy kihálnak
Sujtott népek hirtelen,
Amig össze-zeng a dalnok
S a nemzeti érzetem.
61. Ezelőtt a háborúban
Nem követtek semmi elvet,
Az erősebb a gyengétől
Amit elvehetett, elvett.
- Most nem úgy van. A világot
Értekezlet igazgatja:
S az erősebb ha mi csínyt tesz,
Összeül és - helybehagyja.
62. Az időkben semmi nagyság,
Az ember mind csak pénzes zsák,
Szólni hozzá hasztalan:
Szíve nincs, csak szijja van.
63. ...Köt engemet a jó Isten kérébe,
Betakarít régi rakott csűrbe,
Vet helyemre más gabonát cserébe.

HERWEGH

...szerettünk már épp eleget,
gyűlöljük valahára!

LAYARD

Megfelelő embert a megfelelő helyre.

MOMMSEN

1. A hőst a kalandortól annak belátása különbözteti meg. hogy mi lehetséges és mi lehetetlen.
2. Szenvedély nélkül nincs zsenialitás.

STORM

1. Ez kérdi: mint lesz és mi lesz?
Az kérdi: jól van-e?
Így válik szét a szabadok
És szolgák szelleme.
2. Pihenni jó a hit, de nem visz,
nem mozdít sehogyse tovább;
a kétely komoly férfióköl,
bezúzza a pokol kapuját.
3. A szép szemérem arra vár, hogy
a szerelem megölje már.

THOREAU

1. Az ember sorsát az pecsételi, vagy inkább: az mutatja meg, hogy miképpen vélekedik önmagáról.
2. Aki agyonüti az időt, mindenképpen az örökkévalóságot károsítja.
3. Nem ismerek bátorítóbbat, mint az embernek azt a kétségbevonhatatlan képességét, hogy tudatos erőfeszítéssel jobbjítsa életét... Megváltoztatni magunk jellegét: ez a művészetek legmagasabbika.
4. Jól olvasni, azaz megfelelő könyveket olvasni megfelelő hangulatban, ez nemesítő elfoglaltság, és jobban próbára teszi az olvasót, mint sok minden, amit a nap divatja megkövetel...
5. Az író az emberiség szívéhez és értelméhez szól, minden korban mindazokhoz, akik *megértik*.
6. Semmiféle módszer vagy tudomány nem pótolhatja az örökké éber figyelmet.
7. A jóság az egyetlen befektetés, amely mindig kifizetődik.
8. Légy Kolumbusza a benned rejtőző új világoknak, kontinenseknek, fedezz fel új csatornákat - nem a kereskedelem, hanem a gondolkodás számára.
9. Meg lehetne határozni a Mennyet így is: az a hely, amit kerülnek az emberek.

10. Semmitől sem kell annyira félni, mint magától a félelemtől.

TOMPA MIHÁLY

1. ...pusztulunk, veszünk,
Mint oldott kéve, széthull nemzetünk...!
2. Száraz ágon, hallgató ajakkal
Meddig ültök, csüggedt madarak?
3. Fiaim, csak énekeljetek!
4. Szívet cseréljen az, aki hazát cserél.

EMILY BRONTE

1. Egy értelmes ember elég jó társaság önmagának!
2. Aki gögös, önmagát kínozza!
3. Isten dolga, hogy megbüntesse a gonoszokat: a mi kötelességünk az, hogy megbocsássunk.
4. Aki nem készült el fele munkájával délelőtt tízig, másik felét sem fogja befejezni.
5. ...néha megsajnáljuk az olyan embert is, aki még sohasem sajnálta sem magát, sem más.
6. ...becstelenség és erőszak kétélű fegyver: néha súlyosabban sebzik meg a hozzájuk folyamodót, mint az ellenséget.
7. ...a halottak békében nyugszanak, de nem illik velük gúnyolódni.
8. Miért is hiszik az emberek, hogy nyugtalan az álmuk azoknak, akik odalenn alusznak ebben a békés földben?

MARX

1. ...a vallás annak az embernek az öntudata és az önérzete, aki vagy még nem szerezte meg önmagát, vagy már ismét elvesztette.
2. Az ember az *az ember világa*, az állam, a társadalom.
3. A vallás az emberi lényeg *fantasztikus megvalósulása*. . .
4. *A vallási nyomorúság a valóságos nyomorúság kifejezése, s egyszersmind tiltakozás a valóságos nyomorúság ellen.*

5. A vallás a nép *ópiuma*.
6. A vallást mint a nép *illuzórikus* boldogságát megszüntetni annyi, mint a nép *valóságos* boldogságát követelni.
7. ...*a filozófiának*, amely a történelem szolgálatában áll, *feladata*, hogy - miután az ember önmagától való elidegenülésének *szent formája* lelepleződött - önmagától való elidegenülését *világi formáiban* leleplezze.
8. A modern *ancien régime* már csak *komédiása* egy világrendnek, melynek *valódi hősei* meghaltak.
9. Egy világtörténelmi forma utolsó fázisa *a komédiája*. Görögország isteneinek, akik már egyszer tragikusan halálos sebet kaptak Aiszkhülosz *Leláncolt Prométheuszában*, még egyszer komikusan meg kellett halniok Lukianosz *Beszélgéseiben*.
10. ...az emberiség *derűsen* válják meg múltjától.
11. ...mi, németek utótörténetünket gondolatban éltük meg, *a filozófiában*.
12. A német filozófia a német történelem *eszmei meghosszabbítása*.
13. A kritika fegyvere ... nem pótolhatja a fegyverek kritikáját, az anyagi hatalmat anyagi hatalommal kell megdönteni, ám az elmélet is anyagi hatalommá válik, mihelyt a tömegeket megragadja.
14. Az elmélet egy népben mindig csak annyira valósul meg, amennyire a nép szükségleteit valósítja meg.
15. Semmi vagyok, és mindennek kellene lennem.
16. Ha a proletariátus *az eddigi világrend felbomlását* hirdeti, ezzel csak *saját létezésének titkát mondja ki*, mert ő ennek a világrendnek *tényleges* felbomlása.
17. ...*a szolgaság semmilyen* fajtát nem lehet megtörni anélkül, hogy a szolgaság *minden* fajtát meg ne törnék.
18. A filozófia nem valósíthatja meg magát a proletariátus megszüntetése nélkül, a proletariátus nem szüntetheti meg magát a filozófia megvalósítása nélkül.
19. Az egyedüli kerekék, amelyeket a nemzetgazdász mozgásba hoz, *a kapzsiság és a kapzsiság közötti háború, a konkurrencia*.
20. A dolgok világának *értékesedésével* egyenes arányban nő az emberek világának *elértéktelenedése*.
21. A munka nemcsak árukat termel; önmagát és a munkást is mint *árut* termeli, mégpedig abban a viszonyban, amelyben egyáltalában árukat termel.

22. ...a munka terméke mint *idegen lényeg*, mint a termelőtől *független hatalom lép* vele szembe.
23. Minél inkább kidolgozza magát a munkás, annál hatalmasabb lesz az idegen, tárgyi világ, amelyet magával szemben létrehoz, annál szegényebb lesz ő maga, az ő belső világa, annál kevesebb lesz az ő sajátja.
24. A munkás beleteszi az életét a tárgyba; de az immár nem az övé, hanem a tárgyé.
25. *A nemzetgazdaságtan a munka lényegében való elidegenülést elrejtí azzal, hogy nem a munkás (a munka) és a termelés közötti közvetlen viszonyt veszi szemügyre.*
26. A munka idegensége tisztán előtűnik abban, hogy mihelyt nem egzisztál fizikai vagy egyéb kényszer, úgy menekülnek előle, mint a dögvész elől.
27. ...az ember (a munkás) már csak állati funkcióiban - evés, ivás és nemzés, legfeljebb még lakás, ékesség stb. - érzi magát szabadon tevékenynek, emberi funkcióiban pedig már csak állatnak. Az állati lesz az emberivé és az emberi az állativá.
28. A tudatos élettevékenység különbözteti meg az embert közvetlenül az állati élettevékenységtől.
29. ...az ember egyetemesen termel...
30. ...az ember még a fizikai szükséglettől szabadon is termel, és az attól való szabadságban termel csak igazán...
31. A munka tárgya ... *az ember nembeli életének tárgyasulása*: amikor magát nemcsak - mint a tudatban - intellektuálisan, hanem dolgozva-tevékenyen, valóban megkettőzi, és ennél fogva önmagát egy általa teremtett világban szemléli.
32. *A magántulajdon . . . a külsővé-idegenné vált munka, azaz a külsővé-idegenné vált ember, az elidegenült munka . . . az elidegenült ember fogalmából adódik.*
33. ...a férfinak a nőhöz való viszonya az embernek az emberhez való *legtermészetesebb* viszonya. Benne tehát megmutatkozik, mennyire lett az ember *természetes* viszonyulása *emberivé*...
34. ...a természet *emberi* lényege csak *a társadalmi* ember számára létezik, mert csak itt létezik a természet az ember számára mint az *emberrel* való *köteték*, mint a maga létezése a másik számára és a másiké az ő számára...
35. A magántulajdon oly ostobákká és egyoldalúakká tett bennünket, hogy egy tárgy csak akkor a *mienk*, ha bírjuk, ha tehát tőkeként egzisztál számunkra, illetve ha közvetlenül birtokoljuk, megesszük, megisszuk, testünkön viseljük, lakjuk stb., egyszóval *használjuk*.
36. ...a társadalmi ember *érzékei* más érzékek, mint a nem-társadalmié...
37. Az öt érzék *kiképződése* az egész eddigi világtörténelemnek munkája.

38. ...az *egész úgynevezett világtörténelem* nem más, mint az embernek az emberi munka által való létrehozása, mint a természetnek az ember számára való létrejövése...
39. Minden ember arra spekulál, hogy a másoknak *új* szükségletet teremtsen...
40. A tárgyak tömegével ... nő azoknak az idegen lényeknek a birodalma, amelyeknek igájában van az ember. . .
41. A pénz szüksége ... az igazi, a nemzetgazdaság által termelt szükséglet...
42. Amikor a kommunista *kézművesek* egyesülnek, akkor számukra először is a tanítás, propaganda stb. a cél. De egyszersmind elsajátítanak ezáltal egy új szükségletet, a társaság szükségletét, és ami eszközként jelenik meg, céljá vált.
43. ...a munkától megkeményedett alakokból az emberiség nemessége világít felénk.
44. Az a kérdés, hogy az emberi gondolkodást tárgyi igazság illeti-e meg - nem az elmélet kérdése, hanem *gyakorlati* kérdés.
45. A gyakorlatban kell az embernek gondolkodása igazságát, vagyis valóságát és hatalmát, evilágiságát bebizonyítania.
46. Az olyan gondolkodás valóságáról vagy nem-valóságáról folytatott vita, amely el van szigetelve a gyakorlattól- tisztára *skolasztikus* kérdés.
47. A körülmények megváltozásáról és a nevelésről szóló materialista tanítás megfélemedezik arról, hogy a körülményeket az emberek változtatják meg, és a nevelőt magát is nevelni kell.
48. A körülmények változtatásának és az emberi tevékenységnek vagy önmegváltoztatásnak egybeesését csak mint *forradalmi gyakorlatot* lehet felfogni és racionálisan megérteni.
49. Az emberi lényeg a maga valóságában a társadalmi viszonyok összessége.
50. A régi materializmus álláspontja a polgári társadalom; az újnak az álláspontja az emberi társadalom vagy a társadalmi emberiség.
51. A filozófusok a világot csak különbözőképpen *értelmezték*; a feladat az, hogy *megváltoztassuk*.
52. Minden emberi történelem első előfeltétele természetesen eleven emberi egyének létezése.
53. Azzal, hogy létfenntartási eszközeiket termelik, az emberek közvetve magát az anyagi életüket termelik.
54. Az emberek agyában lévő ködképződmények is az ő ... anyagi előfeltételekhez kötött életfolyamatuk szükségszerű párlatai.
55. Ott, ahol a spekuláció végéhez ér, a valóságos életnél kezdődik ... a valódi, pozitív tudomány, az emberek gyakorlati tevékenységének, gyakorlati fejlődési folyamatának ábrázolása.

56. ... ipar és kereskedelem nélkül hol volna a természettudomány?
57. ...maga a kielégített első szükséglet, a kielégítés cselekvése és a kielégítésnek már megszerzett szerszáma új szükségletekhez vezet - és az új szükségleteknek ez a megteremtése az első történelmi tett.
58. ...egy meghatározott termelési mód vagy ipari fejlődési fok mindig az együttműködés meghatározott módjával vagy meghatározott társadalmi fejlődési fokkal jár együtt, és az együttműködésnek ez a módja maga is "termelőerő"...
59. A tudat ... már eleve társadalmi termék, és az is marad, ameddig emberek egyáltalában léteznek.
60. A munka megosztása csak attól a pillanattól válik valóban megosztássá, amikor bekövetkezik az anyagi és szellemi munka megosztása.
61. A kommunizmus szemünkben nem *állapot*, amelyet létre kell hozni nem *eszmény*, amelyhez a valóságnak hozzá kell igazodnia. Mi kommunizmusnak *a valóságos* mozgalmat nevezzük, amely a mai állapotot megszünteti.
62. ...nem a kritika, hanem a forradalom a hajtóereje a történelemnek...
63. Az uralkodó osztály gondolatai minden korszakban az uralkodó gondolatok, vagyis az az osztály, amely a társadalom uralkodó *anyagi* hatalma, az egyszersmind uralkodó *szellemi* hatalma is.
64. Az uralkodó gondolatok nem egyebek, mint az uralkodó anyagi viszonyok eszmei kifejezése, a gondolatként megfogalmazott uralkodó anyagi viszonyok...
65. Minden új osztály ... amely egyelőtt uralkodó osztály helyébe lép, kényszerül, már csak azért is, hogy célját keresztülvigye, a maga érdekét a társadalom valamennyi tagjának közösségi érdekeként feltüntetni, vagyis eszmeileg kifejezve: gondolatainak az általánosság formáját adni, azokat úgy feltüntetni, mint egyedül ésszerű, általános érvényű gondolatokat.
66. A forradalmasító osztály ... mint az egész társadalom képviselője lép fel, a társadalom teljes tömegeként jelenik meg az egyedüli, uralkodó osztállyal szemben.
67. ...minden új osztály csupán szélesebb bázison hozza létre az uralmát, mint amilyen az addig uralkodó osztályé volt, viszont később aztán annál élesebben és mélyebben fejlődik is ki a nem uralkodó osztályok ellentéte a most uralkodóval szemben.
68. ...a társadalom ... Az emberek kölcsönös tevékenységének a terméke.
69. Azzal az egyszerű ténnyel, hogy minden későbbi nemzedék az előbbi nemzedék által szerzett termelőerőket talál, amelyek neki új termelés nyersanyagául szolgálnak, összefüggés jön létre az emberek történetében, létrejön az emberiség története, amely annál inkább az emberiség története, minél inkább gyarapodtak az emberek termelőerői és ennek következtében társadalmi viszonyaik.

70. ...az emberek társadalmi története sohasem más, mint egyéni fejlődésük története, akár tudatában vannak ennek, akár nem. Anyagi viszonyaik alkotják minden viszonyuk alapját.
71. ...hogyan a civilizáció gyümölcseit el ne veszítsék, az emberek kénytelenek minden hagyományos társadalmi formájukat megváltoztatni, mielőtt érintkezésük módja nem felel meg többé a megszerzett termelőerőknek.
72. A forradalmi elemek osztályra szerveződése feltételezi, hogy már megvannak mindazok a termelőerők, amelyek a régi társadalom méhében kifejlődhetnek.
73. A munkásosztály felszabadulásának feltétele minden osztály eltörlése, mint ahogy a harmadik rend, a polgári rend felszabadulásának feltétele az összes rendek eltörlése volt.
74. A munkásosztály, fejlődése folyamán, a régi polgári társadalmat olyan társulással fogja helyettesíteni, amely kizárja az osztályokat és antagonizmusukat, és akkor nem lesz többé voltaképpeni politikai hatalom, mert a politikai hatalom éppen a polgári társadalomban meglevő antagonizmus hivatalos summázása.
75. Kísértet járja be Európát - a kommunizmus kísértete.
76. Minden eddigi társadalom története osztályharcok története.
77. A mi korszakunkat, a burzsoázia korszakát ... az jellemzi, hogy egyszerűsítette az osztályellentéteket. Az egész társadalom mindinkább két nagy ellenséges táborra szakad, két nagy, egymással homlokegyenest szemben álló osztályra: burzsoáziára és proletariátusra.
78. A modern államhatalom nem más, mint az egész burzsoá osztály közös ügyeit igazgató bizottság.
79. A burzsoázia, ahol uralomra jutott, szétrombolt minden hűbéri, patriarchális, idillikus viszonyt. Könyörtelenül széttepte a tarkabarka hűbéri kötelékeket, melyek az embert természetes feljebbvalójához fűzték, s nem hagyott meg más köteléket ember és ember között, mint a meztelen érdeket, az érzés nélküli "készpénzfizetést".
80. A burzsoázia megfosztotta dicsfénytől az összes eddig tisztelt és jámbor félelemmel szemlélt tevékenységeket. Fizetett bérmunkásává változtatta az orvost, a jogászt, a papot, a költőt, a tudomány emberét.
81. A burzsoázia leszaggatta a családi viszonyról meghatóan szentimentális fátylát, és e viszonyt pusztán pénzviszonyra redukálta.
82. Csak a burzsoázia mutatta meg, mit tud az emberi tevékenység létrehozni. Különb csodaműveket létesített, mint az egyiptomi piramisok, a római vízvezetékek és a gótikus katedrálisok, különb hadjáratokat vitt véghez, mint a népvándorlás és a kereszties hadjáratok.
83. A burzsoázia nem létezhet anélkül, hogy ne forradalmasítsa folyton a termelési szerszámokat, tehát a termelési viszonyokat, tehát az összes társadalmi viszonyokat.

84. A burzsoá korszakot minden előbbi korszaktól a termelés folytonos átalakítása, az összes társadalmi állapotok szakadatlan megrendítése, az örökös bizonytalanság és mozgás különbözteti meg.
85. Az egyre kiterjedtebb piac szükséglete, amelyen termékeit eladhatja, végigkergeti a burzsoáziát az egész földgolyón.
86. A burzsoázia a világpiac kiaknázása által valamennyi ország termelését és fogyasztását kozmopolitává formálta.
87. Az egyes nemzetek szellemi termékei közkinccsé válnak. A nemzeti egyoldalúság és korlátoltság mindinkább lehetetlenné válik, és a sok nemzeti és helyi irodalomból világirodalom alakul ki.
88. A burzsoázia az összes termelési szerszámok gyors tökéletesítése, a végtelenül megkönnyített közlekedés révén valamennyi nemzetet, még a legbarbárabbakat is, belerántja a civilizációba. Áruinak olcsó ára az a nehéztüzérség, amellyel rommá lő minden kínai falat...
89. ...a burzsoázia a saját képmására formált világot teremt magának.
90. A polgári termelési és érintkezési viszonyok, a polgári tulajdonviszonyok a modern polgári társadalom, amely oly hatalmas termelési és érintkezési eszközöket varázsolt elő, ahhoz a boszorkánymesterhez hasonlít, aki nem ura többé az általa felidézett földalatti hatalmának.
91. A válságokban olyan társadalmi járvány tör ki, melyet minden előbbi korszak képtelenségnek tekintett volna - a túltermelés járványa.
92. A polgári viszonyok túl szűkké váltak ahhoz, hogy befogadhassák az önmaguk által létrehozott gazdagságot.
93. A fegyverek, amelyekkel a burzsoázia a feudalizmust leterítette, most maga a burzsoázia ellen fordulnak,
94. ...a burzsoázia nem csak kikovácsolta a fegyvereket, amelyek halálát okozzák; megszülte azokat a férfiakat is, akik e fegyvereket forgatni fogják - a modern munkásokat, *a proletárokat*.
95. Amilyen mértékben a burzsoázia, azaz a tőke fejlődik, ugyanolyan mértékben fejlődik a proletariátus, a modern munkások osztálya, akik csak addig élnek, amíg munkát kapnak, és akik csak addig kapnak munkát, amíg munkájuk a tőkét gyarapítja.
96. A modern ipar a patriarchális mester kis műhelyét az ipari tőkés nagy gyárává változtatta át.
97. A proletariátus különböző fejlődési fokokon megy át. Harca a burzsoázia ellen létezésével kezdődik.
98. Maga a burzsoázia nyújtja ... a proletariátusnak saját műveltsége elemeit, vagyis a fegyvert önmaga ellen.

99. ...olyan időkben, amikor az osztályharc döntéshez közeledik, a bomlási folyamat az uralkodó osztályban, az egész régi társadalomban annyira heves, annyira kirívó jelleget ölt, hogy az uralkodó osztály egy kis része elszakad osztályától, és a forradalmi osztályhoz csatlakozik, ahhoz az osztályhoz, amelyé a jövő.
100. Valamennyi osztály közül, amely napjainkban a burzsoáziával szemben áll, csakis a proletariátus valóban forradalmi osztály.
101. A középredek ... reakciósak, mert megpróbálják a történelem kerekét visszafelé forgatni.
102. Minden eddigi osztály, amely az uralmat meghódította, a már megszerzett életpozícióját úgy igyekezett biztosítani, hogy az egész társadalmat alávetette az ő szerzési feltételeinek.
103. A proletároknak nincs semmi sajátjuk, amit biztosítaniuk kellene - nekik le kell rombolniuk minden eddigi magánbiztonságot és magánbiztosítékot.
104. Minden eddigi mozgalom kisebbségek mozgalma vagy kisebbségek érdekében folytatott mozgalom volt. A proletármozgalom az óriási többség önálló mozgalma az óriási többség érdekében.
105. A proletariátus, a mai társadalom legalsóbb rétege, nem emelkedhet fel, nem egyenesedhet ki anélkül, hogy levegőbe ne röpítse a hivatalos társadalmat alkotó rétegek fölötté emelkedő egész felépítményét.
106. Minden egyes ország proletariátusának természetesen mindenekelőtt a saját burzsoáziájával kell leszámolnia.
107. A burzsoá osztály létének és uralmának leglényegesebb feltétele a gazdagságnak magánosok kezében való felhalmozódása, a tőke képződése és gyarapodása; a tőke feltétele a bérmunka.
108. ...a kommunisták ebben az egyetlen kifejezésben foglalhatják össze elméletüket: a magántulajdon megszüntetése.
109. Tőkésnek lenni nemcsak tisztán személyi, hanem társadalmi helyzet elfoglalását is jelenti a termelésben.
110. A tőke közösségi termék, és csak a társadalom sok tagjának együttes tevékenységével, sőt végeredményben csak valamennyi tagjának együttes tevékenységével hozható mozgásba.
111. Ha ... a tőkét közösségi tulajdonná változtatjuk át, amely a társadalom valamennyi tagjáé, akkor nem személyi tulajdon változik át társadalmivá. Csupán a társadalmi jellege változik meg a tulajdonnak. A tulajdon elveszti osztályjellegét.
112. A bérmunka átlagos ára a munkabér minimuma, azaz azoknak a létfenntartási eszközöknek az összege, melyek szükségesek ahhoz, hogy a munkást mint munkást életben tartsák.
113. A polgári társadalomban az eleven munka csak eszköz a felhalmozott munka gyarapítására. A kommunista társadalomban a felhalmozott munka csak eszköz a munkások életfolyamatának kibővítésére, gazdagítására, előmozdítására.

114. A polgári társadalomban a tőke önálló és személyisége van, a munkálkodó egyén ellenben önállótlán és személytelen.
115. ...olyan tulajdont akarunk megszüntetni, amelynek szükségszerű előfeltétele, hogy a társadalom óriási többségének nincs tulajdona.
116. A kommunizmus senkitől sem veszi el azt a hatalmat, hogy társadalmi termékeket elsajátítson, csupán azt a hatalmat veszi el, hogy ezen elsajátítás révén idegen munkát leigázzon.
117. Nem a kommunisták találták ki a társadalom hatását a nevelésre; ők csupán megváltoztatják e hatás jellegét, kiragadják a nevelést az uralkodó osztály befolyása alól.
118. Burzsoáink nem elégednek meg azzal, hogy proletárjaik felesége és leányai rendelkezésükre állanak, a hivatalos prostitúcióról nem is beszélve, hanem fő gyönyörűségüket abban lelik, hogy egymás feleségét elcsábítják.
119. ... magától értetődik, hogy a mostani termelési viszonyok megszűnésével a belőlük fakadó nőközösség, vagyis a hivatalos és nem hivatalos prostitúció is eltűnik majd.
120. A munkásoknak nincs hazájuk. Nem lehet tőlük elvenni azt, amijük nincs.
121. Amilyen mértékben megszűnik az egyik egyén kizsákmányolása a másik által, olyan mértékben szűnik meg az egyik nemzet kizsákmányolása a másik által.
122. A nemzeten belüli osztályellentéttel együtt a nemzetek egymással szemben ellenséges magatartása is eltűnik.
123. Mi egyebet bizonyít az eszmék története, mint azt, hogy a szellemi termelés az anyagi termeléssel együtt alakul át?
124. ...a régi életviszonyok felbomlásával lépést tart a régi eszmék felbomlása.
125. A lelkiismereti és vallásszabadság eszméi csak a szabad konkurrencia uralmát fejezték ki a tudás terén.
126. A kommunista forradalom a leggyökeresebb szakítás a hagyományos tulajdonviszonyokkal, nem csoda, hogy fejlődése során a leggyökeresebben szakít a hagyományos eszmékkel.
127. ...a munkásforradalom első lépése a proletariátus uralkodó osztállyá emelése, a demokrácia kivívása.
128. A proletariátus arra használja majd fel politikai uralmát, hogy a burzsoáziától fokról fokra elragadjon minden tőkét, hogy az állam, azaz az uralkodó osztállyá szervezett proletariátus kezében centralizáljon minden termelési szerszámot, és a lehető leggyorsabban növelje a termelőerők tömegét.
129. Amikor majd a fejlődés folyamán az osztálykülönbségek eltűntek, és minden termelés a társult egyének kezében összpontosult, akkor a közhatalom elveszti politikai jellegét.

130. A politikai hatalom, voltaképpen értelmében, valamely osztálynak egy más osztály elnyomására szolgáló szervezett hatalma.
131. Ha a proletariátus a burzsoázia elleni harcában szükségszerűen osztállyá egyesül, forradalom útján uralkodó osztállyá teszi magát, és mint uralkodó osztály a régi termelési viszonyokat erőszakkal megszünteti, akkor e termelési viszonyokkal együtt megszünteti az osztályellentétnek, egyáltalában az osztályoknak a létfeltételeit, és ezzel saját magának mint osztálynak az uralmát is.
132. A régi polgári társadalom s a vele járó osztályok és osztályellentétek helyébe olyan társulás lép, amelyben minden egyes ember szabad fejlődése az összesség szabad fejlődésének feltétele.
133. A burzsoázia egy része orvosolni akarja a *társadalmi visszásságokat*, hogy ezzel a polgári társadalom fennmaradását biztosítsa.
134. A burzsoázia azt a világot, amelyben ő uralkodik, természetesen minden világok legjobbjának tartja.
135. ...a kommunisták mindenütt támogatnak a fennálló társadalmi és politikai állapotokkal szembe forduló minden forradalmi mozgalmat.
136. A kommunisták nem titkolják nézeteiket és szándékaikat. Nyíltan kijelentik, hogy céljaik csakis minden eddigi társadalmi rend erőszakos megdöntésével érhetőek el.
137. A proletárok e forradalomban csak láncukat veszíthetik. Cserébe egy egész világot nyerhetnek.
138. Világ proletárjai, egyesüljtek!
139. A forradalmak a történelem mozdonyai.
140. Az emberek maguk csinálják történelmüket, de nem szabadon, nem maguk választotta, hanem közvetlenül készen talált, adott és örökölt körülmények között csinálják.
141. ...ahogy a magánéletben különbséget teszünk a között, amit egy ember hisz és mond önmagáról, és a között, ami ő valóban, és amit tesz, a történelmi harcokban még sokkal inkább meg kell különböztetnünk a pártok frázisait és képzelgéseit a valódi organizmusuktól és a valódi érdekeiktől, az elképzelésüket a realitásuktól.
142. A szociáldemokrácia sajátságos jellege abban foglalható össze, hogy demokratikus-republikánus intézményeket követel eszközként, nem ahhoz, hogy a két végletet, a tőkét és a bérmunkát megszüntesse, hanem ahhoz, hogy ellentétüket letompítsa és összhanggá változtassa.
143. ...a demokrata, mivel a kispolgárságot képviseli, tehát egy *átmeneti osztályt*, amelyben egyszerre két osztály érdekei letompulnak, azt képzelem magáról, hogy egyáltalában az osztályellentét fölé emelkedik.

144. A polgári rend, amely a század elején az államot állította oda az újonnan keletkezett parcella öréül, és a parcellát babérokkal trágyázta, vámpírrá lett, amely kiszívja a parcella szíve vérét és agyvelejét, s beledobja a tőke alkimista üstjébe.
145. A parasztek érdeke ... nincs többé ... összhangban a burzsoázia érdekeivel, a tőkével, hanem ellentétben van velük. Természetes szövetségüket és vezetőjüket tehát a *városi proletariátusban* találják meg, amelynek feladata a polgári rend megdöntése.
146. Erős kormányzat és erős adók azonosak.
147. ... az ellenségek, akikkel szemben most a francia parasztnak meg kell védenie tulajdonát, nem a kozákok, hanem a bírósági végrehajtók és az adószedők.
148. A bürokrácia csak alacsony és brutális formája egy olyan központosításnak, amely még meg van terhelve ellentété, a feudalizmus által.
149. Ami újat én cselekedtem, az annak bebizonyítása volt, 1. hogy az *osztályok létezése csupán a termelés fejlődésének meghatározott történelmi szakaszaihoz van kötve*; 2. hogy az osztályharc szükségszerűen *a proletariátus diktatúrájához vezet*; 3. hogy maga ez a diktatúra csak átmenet *valamennyi osztály megszüntetéséhez és az osztály nélküli társadalomhoz*.
150. ...a munkásosztály felszabadítását magának a munkásosztálynak kell kivívnia...
151. ...a munkásosztály felszabadításáért folyó harc nem osztálykiváltságokért és monopóliumokért, hanem egyenlő jogokért és kötelességekért, minden osztályuralom megszüntetéséért vívott harcot jelent.
152. ...a szolgaság minden formájának, minden társadalmi nyomorúságnak, szellemi elkorcsosodásnak és politikai függésnek alapja a munkás gazdasági alávetettsége azoknak, akik monopolizálják a munkaeszközöket, azaz az élet forrásait.
153. ...a munkásosztály gazdasági felszabadítása a nagy cél, amelynek minden politikai mozgalmat mint eszközt alá kell rendelni.
154. ...a munka felszabadítása nem helyi vagy nemzeti, hanem társadalmi kérdés, amely valamennyi országra kiterjed, ahol modern társadalom áll fenn...
155. Nincs jog kötelesség nélkül, és nincs kötelesség jog nélkül.
156. ...a polgári társadalom anatómiáját ... a politikai gazdaságtanban kell keresni.
157. Életük társadalmi termelésében az emberek meghatározott, szükségszerű, akaratuktól független viszonyokba lépnek, termelési viszonyokba, amelyek anyagi termelőerőik meghatározott fejlődési fokának felelnek meg. E termelési viszonyok összessége alkotja a társadalom gazdasági szerkezetét, azt a reális bázist, amelyen egy jogi és politikai felépítmény emelkedik, és amelynek meghatározott társadalmi tudatformák felelnek meg.
158. Az anyagi élet termelési módja szabja meg a társadalmi, politikai és szellemi életfolyamatot egyáltalában.

159. Nem az emberek tudata az, amely létüket, hanem megfordítva: társadalmi létük az, amely tudatukat meghatározza.
160. Fejlődésük bizonyos fokán a társadalom anyagi termelőerői ellentmondásba jutnak a meglevő termelési viszonyokkal, vagy ami ennek csak jogi kifejezése, azokkal a tulajdonviszonyokkal, amelyek között addig mozogtak. Ezek a viszonyok a termelőerők fejlődési formáiból azok béklyóivá csapnak át. Ekkor társadalmi forradalom korszaka következik be. A gazdasági alapot megváltoztatásával lassabban vagy gyorsabban forradalmasodik az egész óriási felépítmény.
161. Mint ahogy azt, hogy egy egyén kicsoda, nem aszerint ítéljük meg, amit önmagáról gondol, ugyanúgy az ilyen forradalmasodási korszakot sem ítélhetjük meg a maga tudatából, hanem éppenséggel ezt a tudatot kell az anyagi élet ellentmondásaiból, a társadalmi termelőerők és termelési viszonyok közötti meglevő konfliktusból megmagyarázni.
162. Egy társadalomalakulat soha nem tűnik le addig, amíg nem fejlődtek ki mindazok a termelőerők, amelyeknek számára elég tágas és új, magasabbrendű termelési viszonyok soha nem lépnek helyébe, amíg anyagi létezési feltételeik magának a régi társadalomnak méhében ki nem alakultak.
163. ...az emberiség mindig csak olyan feladatokat tűz maga elé, amelyeket meg is tud oldani, mert ha pontosabban megvizsgáljuk, mindig azt látjuk, hogy a feladat maga is csak ott merül fel, ahol megoldásának anyagi feltételei már megvannak, vagy legalábbis létrejövőfélben vannak.
164. ...lezárul az emberi társadalom előtörténete.
165. ...nagyon misztikus természetű volna a világtörténelem, ha "véletlenek" nem játszanának szerepet benne ... s ezek között szerepei az a ..véletlen" is, hogy milyen jellemű emberek állnak először a mozgalom élén.
166. Az iparilag fejlettebb ország a kevésbé fejlettnak csak saját jövője képét mutatja.
167. A tőkés nem azért tőkés, mert ipari vezető, hanem azért lesz ipari parancsnok, mert tőkés.
168. Ūt a tőkés magántulajdon végórája. A kisajátítókat kisajátítják.
169. ...minden tudomány fölösleges volna, ha a dolgok megjelenési formája és lényege közvetlenül egybeesnék. ...
170. ...az eszmei nem más, mint az emberi fejbe áttett és lefordított anyagi.
171. A dialektika Hegelnél a feje tetején áll. Talpára kell állítani...
172. A valóságos mozgalom egyetlen lépése fontosabb tucatnyi programnál.
173. ...minden jog, az egyenlőtlenség joga.

174. ...az egyenlőtlen egyének (és ezek nem volnának különböző egyének, ha egyenlőtlenek nem volnának) csak akkor mérhetők egyenlő mércével, ha egyenlő szempont alá hozzuk, csak *egy meghatározott* oldalról ragadjuk meg őket. . .
175. A jog sohasem lehet magasabb fokon, mint a társadalom gazdasági alakulata és az ezáltal megszabott kulturális fejlettsége.
176. A kommunista társadalom egy felsőbb szakaszán, amikor az egyének már nincsenek leigázó módon alárendelve a munkamegosztásnak, és ezzel a szellemi és testi munka ellentéte is eltűnt, amikor a munka nemcsak a létfenntartás eszköze, hanem maga lett a legfőbb létszükséglet; amikor az egyének mindenirányú fejlődésével a termelőerők is növekedtek, és a kollektív gazdagság minden forrása bővebben buzog - csak akkor lehet majd a polgári jog szűk látóhatárát egészen átlépni, és csak akkor írhatja zászlajára a társadalom: mindenki képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint!
177. ...az osztálykülönbségek megszüntetésével minden belőlük fakadó társadalmi és politikai egyenlőtlenség önmagától eltűnik.
178. A szabadság abban áll, hogy az állam a társadalom fölé rendelt szervből a társadalomnak mindenben alárendelt szervvé váljék...
179. A tőkés és a kommunista társadalom között van egy időszak, melyben a tőkés társadalom forradalmi úton kommunista társadalommá alakul át. Ennek megfelel egy politikai átmeneti időszak is, amelynek az állama nem lehet egyéb, mint *a proletariátus forradalmi diktatúrája*.

PRERADOVIC

Örök a vágy, amely szívünkben él,
egészen el nem alszik, nem pihen meg.
Mihelyt a hön óhajtott célba ér,
helyébe új meg új vágyak teremnek.

TURGENYEV

1. Vannak érzékenyítő helyzetek, melyekből mégis szeret minél előbb kikerülni az ember.
2. A nihilista olyan ember, aki nem hajt fejet semmiféle tekintély előtt, aki nem fogad el hitre semmiféle princípiumot, bármilyen tisztelet bástyázza is körül.
3. Az olyan ember, aki az egész életét feltette egy nő szerelmének a kártyájára, s amikor elütik a kártyáját, annyira elernyed, és úgy elhagyja magát, hogy mindenre alkalmatlanná válik, az olyan ember - nem férfi, hanem hím.
4. Mindenkinek önmagát kell nevelnie.
5. Van-e varázslatosabb szépség a világon, mint egy szép, fiatal anya, akinek egy egészséges gyermek van a karján?

6. A természet nem templom, hanem műhely, és az ember munkás benne.
7. Az vezet a cselekvésben, amit hasznosnak ismerünk el... A mi korunkban a leghasznosabb a tagadás, tehát mi tagadunk.
8. Rabolunk, mert erő vagyunk ... és az erő nem ad számot arról, amit végez.
9. Komolyan gondolják, hogy egy egész néppel elbánhatnak? Amint ön is tudja, egy kopejkás gyertyától égett le Moszkva.
10. Elég egyetlen emberpéldány ahhoz, hogy valamennyiről véleményt formálhassunk. Az emberek olyanok, mint a fák az erdőn; nincs olyan botanikus, aki minden egyes nyírfával foglalkoznék.
11. Az idő (jól tudja mindenki) néha repül, mint a madár, néha mászik, mint a féreg; de az ember akkor szokta legjobban érezni magát, ha észre sem veszi: gyorsan múlik-e vagy lassan.
12. A közönségesnek a megjelenése sokszor hasznos tud lenni az életben, gyengíti a túlságosan felajzott húrok feszültségét, kijózanítja az elbizakodott vagy elragadtatott érzéseket azzal, hogy az izetlenség közeli rokonságára emlékeztet.
13. Kis fonalszálon függ minden egyes ember, akármelyik pillanatban megnyílhatik alatta a mélység, s ő még mindenféle kellemetlenségeket eszel ki magának, s így rontja el az életét.
14. ...jobb, ha követ törsz az úton, mint ha megengeded, hogy egy nő, akár csak az ujjad hegyén is uralkodjék.
15. Elvek egyáltalán nincsenek ... De vannak érzések ... én a tagadás híve vagyok, mert azt diktálják az érzéseim.
16. Annak az embernek az érzésében, aki tudja és ki is mondja, hogy szegény, kell lennie valami különös és sajátos büszkeségnek.
17. ...az embernek néha nem árt, ha üstökön ragadja s adott helyzetéből kirántja magát, mint a retket az ágyásból.
18. ...gondtalanul beszélgetnek, nevetgélnek az emberek a gőzhajón is, akárcsak a szárazföldön; de ha a legkisebb menetzavar, a rendtől eltérés legkisebb jele mutatkozik, rögtön kiül valamennyi arcra a különös riadalom, mely az állandó veszedelem állandó bevallásáról tanúskodik.
19. Akármilyen szenvedélyes, bűnös lázadó volt is a szív, mely eltűnt a sírban, a halmán növény virágok nyugtalanság nélkül néznek reánk ártatlan szemükkel; nem csak az örök nyugalomról beszélnek nekünk, a "közömbös" természet nagy nyugalmaról; az örök megbékélésről és a véghetetlen életről is beszélnek .

BODENSTEDT

1. Amivé lettünk, azzá legyünk egészen.

2. A jó viccet ki kell találni,
A jó verset meg kell csinálni.

3. Szükség a költészet sírja.

CLOUGH

1. Ne legyen, csak egy istened:
ha kettő van, költségesebb!

2. Ne imádj faragott képeket
kivéve pénzre verteket.

3. Az átkot kerülje a szád:
ellenségednek ugyesem árt!

4. Ne ölj; de ne is törd magad,
hogy életben tarts másokat!

5. Házasságot ne törj: nagyon
ritkán jön abból ki haszon.

6. Ne lopj; hősködés a lopás,
jövedelmezőbb a csalás.

7. Ne hazudj! Lassabb szárnyakon
éppúgy célt ér a rágalom.

8. Másét ne kívánd: a törvényes
verseny is mindent engedélyez!

COURBET

1. A realizmus munkáim összessége...

2. Én csak azt festem, amit látok.

3. A képzelet a művészetben abban áll, hogy a művész megtalálja egy létező dolog legtokéletesebb kifejezését...

4. A szép ott van a természetben és a valóságban a legkülönbözőbb formában, de ... a szép, csakúgy mint az igazság, összefügg a korrallal, amelyben élünk, és az egyéniséggel, amely képes azt felfogni.

5. ...ha meghalok, mondják azt rólam: nem tartozott egyetlen iskolához, egyházhoz, irányzathoz, akadémiához sem, és különösen semmiféle más rendszerhez, csakis a szabadsághoz.
6. Mire való az élet, ha a gyermekek nem tesznek többet, mint apáik?
7. Akik imádkoznak, elvesztegetik az idejüket.

GEORGE ELIOT

1. Figyeljük meg jól, amit mondunk; azt fogjuk találni, hogy még ha semmi szándékunk sincs valakit megtéveszteni, nagyon nehéz pontosan az igazságot mondani.
2. Nem tagadom, hogy a nők bolondosak: a Mindenható arra teremtette a nőt, hogy méltó párja legyen a férfinak.
3. Tetteink a múltból mindig követnek bennünket, és amik voltunk, az tesz azzá bennünket, amik vagyunk.
4. Minden távozásban ott az elmúlás képe.

FONTANE

1. Minden szép ember gyenge, és az erősek uralkodnak rajtuk...
2. A gyengének le kell mondania arról, hogy az erőssel szembeszálljon, s ez az életben és a politikában egyaránt igaz: a hatalom uralkodik a jog felett.
3. Amit nem tehet meg a gyengébb erő, azt megteheti a tisztesség, a meggyőződés tisztasága és az érzület feddhetetlensége. Ennek a szembehelyezkedés *joga*, sőt több - kötelessége! De ki az, aki ilyen feddhetetlen?
4. Az érzéseimnek nem parancsolhatok, és maga az a tény, hogy az ember szeret, egyszersmind a jogot is megadja rá, hogy szeressen, bárhogy csóválja is fejét a világ, és bármily rejtélyt emlegessen is.
5. Ha szépet álmodik az ember, köszönje meg Istennek, és ne azt panaszolja, hogy véget ért az álom, és kezdődik újra a valóság.
6. ...a boldogtalan szerelemből még csak ki lehet gyógyulni a végén valahogy ... de a boldogtalan életből, abból nem lehet kigyógyulni.
7. ...nincs az állatvilág életének olyan bonyolult jelensége, amelynek meg ne találnók megfelelőjét a mi saját életünkben ... nincs még egy olyan téveszménk, mint a *homo* fajtánk különlegességéről alkotott elképzelésünk.

8. Ha az ősi vér fel nem frissül, [a család] akár el is temetetheti magát mindenestül, egész nemzetségével együtt. Márpedig a vérfrissítésnek két törvényes lehetősége van: egyik a nem törvényes viszony, a másik a rangon aluli házasság.
9. Minden arisztokratatörténetben meg lehet figyelni, ez ismétlődik minden mágnáscsaládban: mennél szabadelvűbbek elméletben, annál tartózkodóbbak a gyakorlatban, s annál szűklátókörűbbek és aggályoskodóbbak, ha róluk magukról van szó.
10. Az egyenrangúság ... törvényével is csak úgy vagyunk, mint minden más szabállyal: addig érvényes, ameddig kivétel elő nem fordul.
11. ...minden az ellentmondás törvényszerűsége szerint zajlik, és ez ... egyszersmind a kiegyenlítő törvénye is...
12. ...ahol a legnagyobb a veszély, ott van közel a segély.
13. ...aki szeret, azt viszont is szeretik.
14. ...a nők azok, akik mindjárt rendőrért kiáltanak, de törvényről tudni sem akarnak.
15. Könnyelműség nélkül az egész élet nem ér egy kilőtt patront sem.
16. ...a gőg a bukás előhírnöke.
17. ...a férfiak mindig kutyábbak, mint gondolná az ember lánya.
18. ...a gyerekek a legjobb megfigyelők.
19. [A házasságban] a szeretet sem mindig elég, de a becsülés aztán bizonyosan nem. A nőket voltaképpen bosszantja, ha valakit becsülniök kell; először bosszankodnak, aztán unatkoznak, végül már nevetnek.
20. Nem muszáj boldognak lenni, még kevésbé lehet erre igényünk.
21. Ha valamit élére állítunk már túlozzuk is, és nevetségesek vagyunk. Semmi kétség. De hol kezdődik? Hol a határ?
22. A bosszú nem szép dolog, de mégiscsak emberi, és megvan a maga természetes emberi joga.
23. Mindaz, ami örömet okoz az embernek, időhöz és körülményekhez van kötve, s ami ma még boldogít bennünket, holnap már elveszti szemünkben az értékét.
24. Ha mérgeződés nélkül múlik el egy tizenkét órás napnak mind a hétszázhusz perce, akkor már boldog napról beszélhetünk.

JONES

1. A pénz az üzéré, a föld

a gazdának terem;
a kalmaré az óceán, -
ugyan mi jut nekem?

2. ...ugyan mi jut nekem?
A remény, hogy juhászodik
a rossz a jó előtt,
s a bátorság: kiküzdeni
már *most* a szép jövőt.

KELLER

1. A legtöbb ember képes és hajlandó is elkövetni akármilyen útjába akadó komizságot, ha éppen beléje botlik; de mihelyt valaki már elkövette, a többiek mind fellélegzenek, és örülnek, hogy mégsem ők tették...
2. ...akár a fáradhatatlan férfi, aki ellátja háza táját, mielőtt más hazába távozna, a nép sem nyugodhat meg addig, míg napvilágra nem hozott, érvényre nem juttatott minden benne rejtőző képességet.
3. ...minden ember saját szerencsájének kovácsa; mert a szerencsét igenis ki lehet kényszeríteni, de sokat lármázni, nagy hűhót csapni nem kell körülötte.
4. ...egy nép is csak akkor lesz boldog és szabad, ha nem érzéketlen más népek szabadsága és becsülete iránt, másrészt megint csak akkor munkálhat e nemes érzület szellemében, ha előbb saját ügyeit kellőképpen rendbe szedte... Ne bízzatok tehát az olyanban, aki azzal dicsekszik, nem ismer s nem szeret hazát! De abban se bízzatok, akinek országa határain már be van deszkázva a környező világ...
5. ...az igazi hazaszeretet sajátja, *hogy* engem örökkön-örökké boldog csodálat tölt el, mert éppen itt, ebben az országban születtem, s hálát adok a véletlennek, hogy így igazította sorsomat; ám e szép ideált meg kell hogy tisztítsa a más népek iránt táplált szeretet és tisztelet, mert a világpolgárság roppant mély és széles alapja s derűs távlata nélkül a hazafiasság ... sivár, terméketlen és halott.

POLONSKIJ

Igazság s természet szerelme.
természet-szerelme s a szép érzése egy;
az értelem-óromra szabadság s a tettere
teremtő képzelet vezet.

RUSKIN

1. Az az ember, aki nem nagy szobrász vagy festő, nem lehet építőművész. Aki nem szobrász és nem festő, az csak építőmester lehet.

2. ...e világon a legszebb dolgok a leghaszontalanabbak; például a páva és a liliom.
3. A képzőművészetben az ember keze, elméje és szíve együtt alkot.
4. A munka öröm nélkül alantas. A munka szomorúság nélkül alantas. A szomorúság munka nélkül alantas. Az öröm munka nélkül alantas.
5. A pénz, ami a te zsebedben van, pontosan annyit ér, mint az a pénz, ami hiányzik felebarátod zsebéből. Ha neki nem volna rá szüksége, számodra nem volna értéke.
6. Míg régóta tudott és vallott dolog, hogy a szegény embernek nincs joga a gazdag tulajdonához; szeretném, ha az is tudott és vallott dolog lenne, hogy a gazdagnak nincs joga a szegény ember tulajdonához.
7. Minden nagy művészet tárgya az emberi élet kiemelése vagy felmagasztalása - rendszerint mind a kettő...
8. Amitől ... leginkább őrizkednünk kell, az az aprólékos, noha kifogástalan felfedezések túlbecsülése...
9. Nem festhetjük vagy énekelhetjük magunkat jó emberré; először jó embernek kell lennünk, mielőtt akár festeni, akár énekelni tudnánk, és akkor a szín és a hang tökéletesbíteni fogja bennünk mindazt, ami jó.
10. Ameddig a szavak őszinteségből erednek, addig a nyelv művészete gyarapodóban van, mihelyt azonban külső szabályok szerint formálják és csiszolják, hanyatlásnak és pusztulásnak indul.
11. ...mindaz a szépség, amelyet valamely nemzet nyelve fölmutathat az illető nemzet legbensőbb lényének kifejezője.
12. Aki maga nem dolgozik, nem képes számot adni magának a munkáról, mert nem tudja, mibe kerül; nem képes felismerni az igazi szenvedélyt, ha maga nem szenvedélyes, sem az ildomoságot, ha maga nem ildomos, és a jellem hibáinak vagy gyengeségeinek legcsekélyebb nyomait is csak úgy ítélni meg, ha neki is ugyanazokkal a hibákkal kellett megküzdenie.
13. ...sok olyan dolog, amit az öntudat nyilvánulásának szokás tekinteni, nem egyéb hiúságnál...
14. ...kevés egyezés állapítható meg még érdemes művészek alkotásai és egyéni jellemük között is...
15. ...egy nép sem emelkedett a művészi tevékenység magasabb fokára, csak művelődésének oly korszakaiban, amelyeket gyakori, erőszakos, sőt szörnyű hibák mocskolnak be ... a művészetben a tökéletesség elérése mai napig minden nemzetnél a romlás kezdetének pontos jele volt.
16. Képzeljük el, hogy egy orvos, akihez teljes bizalommal vagyunk, azt mondaná valamelyikünknek, hogy életünkben már csak hét nap van hátra... Az a mód, ahogy ezt a hét napot eltöltjük, pontos mértéke lenne természetünk erkölcsi mivoltának... Úgy vélem ...

kevesen vannak ... akik nem töltenék ezeket az utolsó napokat jobban, mint mindazokat, amelyek megelőzték őket.

17. ...az emberiség lényeges ösztönei : a rend szeretete és a jóság szeretete.
18. ...a mi korunk legfőbb hibái közé sorolom, hogy a felháborodás képességét meggyengítettük és elnyomtuk magunkban, úgyhogy nem kívánjuk és nem merjük a bűnöket igazságosan megtorolni.
19. Minden igazi igazság ... megbosszulja a bűnt, ahogy megjutalmazza az erényt. Csakhogy - és ebben tér el a személyes megtorlástól - az elkövetett rosszat bosszulja meg, nem *a magunkon* elkövetett rosszat.
20. ...tökéletes lesz az a nap, midőn minden ember meg fogja érteni, hogy a szentség szépsége épp úgy a munkában, mint a nyugalomban keresendő. Sőt még inkább a munkában, inkább erőnkben, mint gyengességünkben...
21. ...a legkisebb sziklatöredék szemcsézésében, csillogásában, repedéseiben minden rendű és rangú erők tükröződnek vissza...
22. ...olyan országokban is volt művészet, amelyekben pizsokban éltek az emberek, hogy Istent szolgálják, de sohasem volt olyan országokban, amelyekben pizsokban éltek, hogy az ördögöt szolgálják.
23. ...a ruházat igazi művészetének mind a szegények, mind a gazdagok. büszkeségén és kényelmén kell alapulnia...
24. ...az embereknek kívánniuk kell, hogy lakóhelyeik a lehető legerősebben épüljenek, hogy csinosan bútorozva és elkészítve legyenek, és hogy szép helyre, napfénybe és jó levegőre legyenek helyezve, mindezt legalább épp úgy kiválasztván maguknak, mint ahogy a fecskék kiválasztják fészük helyét.
25. ...nem lehet, hogy igazi erkölcs, boldogság és művészet legyenek egy olyan országban, ahol a városok ... mint borzalmas fekélyek ... himlő gyanánt terjeszkednek az ország testére, elemészteve azt. Kedves városok kellenek nekünk...
26. ...az ezután festendő képek ne legyenek többé rejtvények, hanem nyílt tanításai olyan dolgoknak, amelyeket másképpen nem lehet oly jól megmutatni...
27. ...az élet nagyon rövid lévén, kevés nyugodt óráját nem szabad rossz könyvek olvasásával elvesztegetnünk...
28. ...sok könyvre egyikünknek sincs szüksége, de amelyekre szükségünk van, azok a legjobb papíron, tisztán nyomtatva és tartósan bekötve legyenek.
29. ...bármennyi hibát lelj vagy képzelj magadban, csak kettő az, amelynek fontos következményei vannak: a lustaság és a kegyetlenség.

30. Kevés dolog csodálatosabb előttem, mint az, hogy az öregek sohasem világosítják fel a fiatalokat ifjúságuk értéke felől.
31. ...egy napod se múljon el anélkül, hogy magadat valamivel jobbra ne tette volna; hogy ezt tehesd, először is járj végére annak, hogy mi vagy te most.
32. Legelőször is alaposan tanulj meg a főzés mesterségét, minden élelmiszernek jó és káros tulajdonságát, elkészítésüknek legegyszerűbb és legjobb módját...
33. Ismerd meg a hasznos szövetek tulajdonságait, s megfelelő áron mindig a kapható legjobbat vásárolj,
34. ...az a férfi nem élt igazi életet, ki nem tisztult meg egy nő szerelmében, kit nem edzett meg annak bátorsága, és nem irányított tapintata.
35. Minden könyv két osztályba sorozható: a ma és az örökkévalóság könyveire.
36. Ha a könyv írója nem bölcsőbb Önöknél, nincs is rá szükségük, hogy elolvassák; ha bölcsőbb, sok tekintetben másként fog gondolkozni. mint Önök.
37. A modern nevelés legnagyobb részben arra képesíti az embereket, hogy helytelenül tudjanak gondolkozni minden elképzelhető fontos dologról.
38. ...emberek lévén, jó, hogy érzelmesek vagyunk, sőt csakis annyiban vagyunk emberek, amennyiben fogékonyak vagyunk az érzésre, becsületességünk határozottan arányban áll szenvedélyeinkkel.
39. ...nem állhat fönn egy nemzet pénzszerző csőcselék gyanánt: büntetlenül nem maradhat fenn - megvetvén irodalmat, megvetvén tudományt, megvetvén a művészetet, meg a könyörületet, a pénzre irányozva minden lelki tehetségét. '
40. ...a könyvek tulajdonképpeni olcsósága okos emberekkel is elfeledteti, hogy elolvasásra érdemes könyvet megvenni is érdemes.
41. Semmit sem ér a könyv, ha *sokat* nem ér; sem nem használható, ha ismét és ismét át nem olvashatjuk, jobban és jobban meg nem szeretjük; ellátva azt jegyzeteinkkel, hogy megtalálhassuk a szükséges helyeket, mint fegyvereit a katona a fegyvertárban, vagy egy háziasszony az ő éléskamrájában a szükséges fűszereket.
42. A "szabad kereskedelemről" ez volt valódi felfogásunk: "Minden kereskedelmet nekem !"
43. ...összák föl a földet tetszésük szerint, a fő kérdés kérlelhetetlenül ez marad: ki dolgozza meg? Röviden: ki végezze közülünk a többiért a nehéz és piszkos munkát, és mily fizetésért? Ki végezze a kellemes és tiszta munkát, és mily fizetésért?
44. ...a legrosszabb regény sem okoz akkora romlást, mint a hamis történelem, a hamis filozófia vagy a hamis politikai tanulmány. De veszélyessé lesz a legjobb regény is, ha izgató voltaival érdektelenné teszi az élet rendes útját, és beteges vágyódásokat költ olyan haszon nélkül való jelenetek megismerésére, aminőkben részt sohasem kellene vennünk.

45. A nőnek, mint a közélet tagjának kötelessége: hogy az állam rendezésében, otthoniasságában és szépítésében segédkezzék.
46. Nincs háború a világon, nincs igazságtalanság, amelyért ne ti volnátok felelősök, ti asszonyok! Nem azért, mintha ti idéztétek volna fel, de mert meg nem akadályoztátok.
47. ...az egyetlenegyszer is rosszul használt nagy értelmi erő: átok a világra örökkön-örökké.
48. ...a valamennyiünkben meglevő mélységes közönyösség az életnek első nagy misztériuma; akadálya ez minden igaz belátásnak, minden erénynek.
49. ...a művészetről nem kell beszélni.
50. Abban a pillanatban, midőn valaki valóban el tudja végezni munkáját, hallgatni fog róla.
51. ...a legkitűnőbb emberi művészekben az *értelem* nem zárja ki az ösztönt...
52. Minden-egy napunk az Ítéletnek a napja... Azt hiszik Önök, vár az ítélet addig, amíg megnyílik a sírok ajtaja? Itten várakozik házaik ajtajánál - itt várakozik utcaszögleteiken...
53. Bármi legyen állásunk az életben, ha kötelességünket híven akarjuk teljesíteni, ezekben a válságos időkben először is saját szükségleteinkre oly keveset fordítsunk, amily keveset csak lehet, s másodsor, igyekezzünk annyi jó munkát végezni, amennyit csak bírunk, és mindazt, amit megtakaríthatunk, fordítsuk határozottan jó célokra.
54. ...adj ételt a szegénynek, azután ruházd fel, azután adj neki hajlékot, végül szerezz neki gyönyörűséget a művészetek, a tudomány vagy egyéb szellemi foglalkozás által.

WHITMAN

1. Egyént éneklek, egyszerű, különálló személyt, mégis a *Demokratikus* szót használom...
2. Sokat állj ellent s keveset engedelmeskedj!
3. A feltétlen engedelmesség teljes rabszolgaság,
És ha egyszer teljes rabszolgaság, többé a föld egyetlen
nemzete, egyetlen állama, egyetlen városa sem szeresheti
vissza szabadságát.
4. Én megírom az anyag költeményeit, mert azt hiszem, ezek
lesznek a legszellemibb költemények...
5. Vivát az elbukottaknak!...
És minden tábornoknak, aki csatát vesztett, és minden legyőzött
hősnek!

És a számtalan ismeretlen hősnek, aki van olyan nagy. mint a legnagyobbak, akiket ismerünk!

6. Ami kitűnő a multban akadt, vagy ami kitűnő a jelenben akad.
az nem olyan nagy csoda;
a csoda mindig és mindig az, hogy hogyan létezhet közönséges,
vagy hitetlen ember.
7. Hurrá a pozitív tudomány! éljen az egzakt bizonyítás!
8. Hiszem, hogy a csillagok művénél egyetlen fűszál sem kevesebb...
9. Mondottam, hogy a lélek nem több a testnél,
És mondottam, hogy a test nem több a léleknél,
És hogy semmi, még Isten sem nagyobb nálunk magunknál...
10. És azt mondom az emberiségnek: Ne légy kíváncsi Istenre,
Mert én, aki mindenre kíváncsi vagyok, nem vagyok kíváncsi
Istenre,
(Nincs az a szótenger, amely megmondhatná, mennyire nem
érdekel Isten és a halál.)
11. Nem tudok válaszolni a kérdésre, hogy mik a jelenségek és hogy
van-e személyes élet a síron túl,
De közömbösen sétálok, vagy a helyemen üldögélek és elégedett
vagyok:
Tökéletesen kielégített a jóbarátom, aki a kezemet fogja.
12. Asszonyok ülnek vagy mennek - egyikőjük öreg,
másikuk fiatal,
Szépek a fiatalok! de az öregek még szebbek!
13. ...van számomra valami mélységesen megható az óriási embertömegekben, amelyek azok
irányítását követik, akik nem hisznek az emberiségben.
14. Az egyenlőségről - mintha bizony káromra volna, ha másnak is megadják ugyanazokat a
lehetőségeket és jogokat, mint nekem, mintha nem volna saját jogaim nélkülözhetetlen része,
hogy másnak is ugyanolyan jogai legyenek.
15. Kapitányom, jó kapitány! bőszen útunk véget ért.
Nincs zátony több! Győztes hajónk ujjongó révbe tért.
16. Fel a fejjel - a Szabadságot meg kell oltalmazni, minden áron;
Nem olyan fából faragták azt, hogy megfojthatná egy-két kudarc,
vagy akárhány kudarc is,
vagy a nép közönye vagy hálátlansága vagy bármiféle hűtlenség,
vagy a hatalom agyaráinak mutogatása, katonák, ágyúk, büntető
rendelkezések.

17. Amiben mi hiszünk, az ott várakozik, ott lappang minden
kontinensekben, örökre,
nem hív az senkit, nem ígér az semmit, csak ül-ül nyugalomban és
fényben, eltökélten és magabiztosan, nem ismer elgyávulást.
Türelemmel vár, várja a maga óráját.
18. Bonts vitorlát, - csak vágj neki a mély vizeknek
Bátran, ó, lélek, s kutakodva, én véled s te vélem,
Oda igyekszünk, ahová hajós még sose mert,
S hajót, magunk - mindent feláldozunk.
19. A közhelyet éneklem én,
Milyen olcsó is az egészség! s a nemesség milyen olcsó!
20. Nem az álszent önmegtartóztatást, sem a mohó kicsapongást,
A tág levegőt éneklem én szabadságot s türelmet...

AUGIER

A távollevőkről csak az igazat.

ENGELS

1. Az akarat szabadsága ... nem jelent egyebet, mint azt a képességet, hogy tárgyismerettel dönteni tudunk.
2. ...a nem-ismerésen nyugvó bizonytalanság, amely sok különböző és ellentmondó döntési lehetőség között látszólag önkényesen választ. épp ezzel bizonyítja nem szabad voltát, azt, hogy a tárgy uralkodik rajta, holott éppen neki kellene azon uralkodnia.
3. Maga a mozgás ellentmondás; már az egyszerű mechanikai helyváltoztató mozgás is csak általa mehet végbe, hogy valamely test egy és ugyanazon időpontban egy helyen és egyszermind egy másik helyen, egy és ugyanazon a helyen és nem azon a helyen van.
4. ...a mennyiség átcsap minőségbe és megfordítva.
5. A társadalmi termelés és a tőkés elsajátítás közötti ellentmondás a proletariátus és a burzsoázia ellentétéként kerül napvilágra.
6. A munka minden emberi élet első alapfeltétele, mégpedig olyan fokban, hogy bizonyos értelemben azt kell mondanunk: a munka teremtette meg magát az embert.
7. ...a kéz nemcsak szerve a munkának, hanem *annak terméke is*.
8. ...minél inkább eltávolodott a létrejövő ember a növénytől, annál inkább emelkedett az állat fölé is.

9. ...az emberek hozzászórtak ahhoz, hogy tevéüket gondolkodásukból magyarázzák, nem pedig szükségleteikből (amelyek persze a fejben tükröződnek, tudatosulnak) - és így keletkezett idővel az az idealista világszemlélet, amely nevezetesen az ókori világ letűnése óta uralkodott a fejekben.
10. ...a természetben semmi se m történik elszigetelten. Minden hat a másokra és fordítva, és többnyire ennek a mindenoldalú mozgásnak és kölcsönhatásnak az el felejtése akadályozza meg természetkutatóinkat abban, hogy a legegyszerűbb dolgokban tisztán lássanak.
11. Minél jobban eltávolodnak ... az emberek az állattól, a természetre gyakorolt hatásuk annál inkább ölti meghatározott, előre ismert célokra irányuló, előre megfontolt, tervszerű cselekvés jellegét.
12. A természet minden... győzelemért bosszút áll rajtunk.
13. A termelési eszközöknek a társadalom által történő birtokbavételével kiküszöbölődik az áruterelés és ezzel együtt a terméknek a termelő feletti uralma. A társadalmi termelésen belüli anarchiát tervszerű tudatos szervezettség váltja fel. Az egyedi létezésért folyó küzdelem véget ér. Ezzel válik csak ki az ember, bizonyos értelemben, végérvényesen az állatvilágból, lép át állati létezési feltételekből valóban emberiek közé. Az embereket körülvevő életfeltételek köre, amely idáig uralkodott az embereken, most az emberek uralma és ellenőrzése alá kerül, akik első ízben válnak a természetnek tudatos, valóságos uraivá, mert és amennyiben saját társadalmításuknak uraivá válnak... Csak ettől kezdve fogják az emberek teljes tudatossággal maguk csinálni történelmüket, csak ettől kezdve lesznek meg az általuk mozgásba hozott társadalmi okoknak túlnyomóan és egyre fokozódó mértékben az általuk akart hatásaik is. Ez az emberiség ugrása a szükségszerűség birodalmából a szabadság birodalmába.
14. A házasságot ... a részesekek osztályhelyezete szabja meg, és ennyiben mindig előnyházasság. Ez az előnyházasság ... elég gyakran átcsap a legvaskosabb prostitúcióba - olykor mindkét félnél, sokkal gyakrabban azonban a feleség részéről, aki csak abban különbözik a közönséges kurtizántól, hogy testét nem bérmunkás módjára darabmunkára adja bérbe, hanem egyszer s mindenkorra adja el rabszolgaságba.
15. ...a nő első cseléddé lett, a társadalmi termelésben való részvételből kiszorult... A modern monogám család a nő nyílt vagy leplezett házi rabszolgaságán alapul, és a modern társadalom olyan tömeg, amely csupa monogám családokból tevődik össze...
16. Az első nagy társadalmi munkamegosztásból kialakult a társadalom első nagy szakadása két osztályra: urakra és rabszolgákra, kizsákmányolókra és kizsákmányoltakra.
17. ...a nő felszabadítása, a férfival való egyenjogúsítása mindaddig lehetetlenség, amíg a nőt a társadalmi termelőmunkából kizárják és a házi magánmunkára korlátozzák.
18. Hogy ... az ellenkező gazdasági érdekű osztályok ne emésszék fel magukat és a társadalmat meddő küzdelemben, ahhoz egy látszólag a társadalom felett álló hatalom vált szükségessé, amely az összeütközést tompítja, a "rend" korlátain belül tartja; és ez a társadalomból származó, de fölébe helyezkedő, tőle mindjobban elidegenülő hatalom, az állam.

19. A civilizált állam leghitványabb rendőrszolgájának több a "tekintélye", mint a nemzeti társadalom valamennyi szervének együttvéve; de a civilizáció leghatalmasabb fejedelme és legnagyobb államférfija vagy hadvezére is megirigyelheti a legkisebb nemzeti elöljárót azért a kikényszerítetlen és elvitatlan tiszteletért, amelyben részesül.
20. Most gyors léptekkel közeledünk a termelésnek egy olyan fejlődési fokához, amelyen ... az osztályoknak a létezése nemcsak nem szükségszerűség többé, hanem a termelés pozitív akadályává lesz. Meg fognak dőlni, ugyanolyan elkerülhetetlenül, mint ahogy egykor keletkeztek.
21. A társadalom, amely a termelést a termelők szabad és egyenlő társulása alapszabán újjászervezi, az egész államgépezetet oda helyezi, ahová majd való lesz: a régiségek múzeumába, a rokká és a bronzbalta mellé.
22. Alig kezdtek az emberek cserélni, már őket magukat is cserélték.
23. A civilizált társadalom összefoglalása az állam, amely kivétel nélkül minden tipikus időszakban az uralkodó osztály állama és lényegileg minden esetben az elnyomott, kizsákmányolt osztály féken tartására szolgáló gépezet.
24. A sima kapzsiság volt a civilizáció lelke első napjától máig, a vagyon és újra a vagyon, és harmadszor is a vagyon, nem a társadalom vagyona, hanem ezé az egyes hitvány egyéné, ez volt az egyedül döntő célja. Ha eközben a tudomány növekvő fejlődése és visszatérő időszakokban a művészet legteljesebb virágja az ölébe hullott, ez is csak azért történt, mert ezek nélkül nem lett volna lehetséges korunk vagyonszerzeményének telje.
25. A termelés minden előrelépése egyidejűleg visszalépés az elnyomott osztály, azaz a nagy többség helyzete szempontjából. Ami jótétemény egyeseknek, az szükségszerűen csapás a többieknek, ami új felszabadulás egyik osztálynak, az új elnyomás egy másiknak.
26. ...a fejlődés folyamán minden, ami azelőtt valóságos volt, nem valóságossá válik, elveszti szükségszerűségét, létezési jogát, ésszerű voltát; az elhaló valóságosnak a helyébe új, életképes valóság lép - békés úton, ha a régi elég értelmes ahhoz, hogy ellenkezés nélkül múltjék ki, erőszakos úton, ha ellene szegül ennek a szükségszerűségnek.
27. ...a természetén és az emberen kívül semmi sem létezik, s a felsőbb lények, melyeket vallásos fantáziánk teremtett, csak saját lényünk fantasztikus visszatükröződései.
28. Ha valamely természeti folyamatról alkotott felfogásunk helyességét be tudjuk bizonyítani azzal, hogy azt magunk megcsináljuk, feltételeiből létrehozuk, ráadásul még céljaink szolgálatába állítjuk, akkor vége van a kanti megfoghatatlan "magánvaló dolognak".
29. ...a hegeli rendszer végül nem *egyéb*, mint módszerében és tartalmában idealista módon a feje tetejére állított materializmus.
30. ...elhatároztuk, hogy könnyörtelenül feláldozunk minden idealista rigolyát, amely nem volt összhangba hozható a saját összefüggésükben - és nem fantasztikus összefüggésben - felfogott tényekkel. És ennél többet a materializmus egyél falában nem is jelent.

31. ...egyszer s mindenkorra vége van a végérvényes megoldások és örök igazságok követelésének; mindig tudatában vagyunk minden elért megismerés szükségszerű korlátozottságának, annak, hogy e megismerést megszabják azok a körülmények, melyek között elértük...
32. Mennél inkább rejtve maradnak a szerző véleményei, annál jobb a műnek.
33. Hogy Balzac ... arra kényszerít, hogy szembehelyezkedjék saját osztályrokonszenvével és politikai előítéleteivel ... és hogy a jövő valódi embereit ott *látta*, ahol az akkori időkben kizárólag találhatóak voltak - ezt a realizmus egyik legnagyobb diadalának és az öreg Balzac egyik legnagyszerűbb vonásának tekintem.
34. ...az elosztás módja lényegében ... attól függ, *mennyi* az elosztanivaló, s hogy ez nyilván a termelés és a társadalmi szervezet fejlődésével együtt változik, tehát nyilván az elosztás módja is változhatik.
35. Materialista történelemfelfogás szerint a történelemben *végső fokon* a való élet termelése és újratermelése a meghatározó mozzanat.
36. A természetről, magának az embernek mibenlétéről, szellemekről, varázserőkről stb. alkotott ... különböző hamis képzeteknek többnyire csak negatív gazdasági alapjuk van...
37. Ha a társadalomnak valamilyen technikai szükséglete van, akkor ez jobban előrelendíti a tudományt, mint tíz egyetem.
38. Nem úgy áll a dolog, hogy a gazdasági helyzet az *egyedül aktív, az ok*, minden más pedig csak passzív okozat. Kölcsönhatás megy végbe a gazdasági szükségszerűség alapján, amely *végső fokon* mindig érvényesül.
39. ...az emberek maguk csinálják történelmüket, csak hogy adott, őket meghatározó környezetben, készen talált tényleges viszonyok alapján...

NIGHTINGALE

Kell egy bizonyos adag ostobaság ahhoz, hogy valakiből jó katona váljék.

PÁLFFY ALBERT

Nem kell táblabíró-politika.

SPENCER

1. Nagyon gyakran elfeledjük, hogy nemcsak minden rosszban van egy kis jó is, hanem a téves dolgokban is mindig van egy kis igazság.
2. ...minden dolog teljes történetének magába kell foglalnia azt, amikor kibukkan az észrevehetetlenségből, és ismét visszatűnik az észrevehetetlenségbe.

3. ...a vélekedés az a tényező, amelynek segítségével á jellem a külső berendezéseket önmagához idomítja...
4. Az élet a belső viszonylatok állandó alkalmazkodása a külső viszonylatokhoz.
5. Kénytelenek vagyunk megvallani, hogy az élet lényege nem fogható fel fizikai és kémiai alapon.
6. Ahol kivételes termékenységet látunk, ott észrevehetjük a szellemi lassúságot is, ahol pedig a nevelés közben túlságosan sok szellemi energia fogyott el, ott rendszeren teljes vagy részleges terméketlenség a következmény. Ezért az ember ezután várható fejlődése valószínűleg a legnagyobb mértékű hanyatlást fogja előidézni fajfenntartó képességeiben.
7. Kezdetől fogva a népesedés nyomása volt közvetlen oka a haladásnak. Ez okozta a faj eredeti szétszóródását. Ez kényszerítette az embereket, hogy mondjanak le rabló életmódjukról, és rászokjanak a földművelésre. Ez okozta, hogy művelhetővé tették a föld felszínét. Ez kényszerítette az embereket társadalmi állapotba, s ez fejlesztette ki a szociális érzést. Ez ösztönözte az embert a termelés állandó javítására, ez növelte ügyességét és értelmi képességeit.
8. ...a történelem alig egyéb, mint a nemzetek bűnlajstroma.
9. ...a magasabb rendű szociális állam lehetősége elsősorban a háború megszüntetésétől függ.
10. Az állam teste ... energiáinak legnagyobb részét fogak és karmok növesztésére fordítja - minden növekedés az egyik oldalon sietteti a hasonló növekedést a másikon...
11. Minden szervezetnek törvénye, hogy mihelyt teljessé válik, megmerevedik.
12. A szerves fejlődés tanának elfogadása már magában is megszab bizonyos erkölcsi felfogásokat.
13. ... a legmagasabb rendű viselkedés az, amely az életnek legnagyobb hosszúságához, szélességéhez és teljességéhez vezet.
14. Csak a legújabb időkben - csak most, amikor a nemzetek jóléte egyre inkább függ a magasabb rendű produktív képességektől, ezek pedig a nagyobb szellemi erőktől -, most kezdenek tiszteletreméltóvá válni más foglalkozások is a katonaságon kívül.
15. Az igazságosság érzése és fogalma csak abban az irányban fejlődhetik ki, ahogy a társadalmak külső ellentétei csökkennek, s tagjaik benső, harmonikus együttműködése növekszik.
16. ...az igazság fenntartásán kívül az állam semmi mást nem tehet; anélkül hogy vétene az igazság ellen.
17. Az igazság rendszeren az ellentétes vélemények egymás mellé rendelésében van.

AMIÉL

1. Tisztelni minden emberben az *emberi*, ha nem is azt, aki, legalább azt, akinek *lennie kellene*.
2. A kötelesség az önkéntesen vállalat szükségszerűség, az ember nemességi levele.
3. A házasságnak egymás kölcsönös, véget nem érő nevelésének kell lennie.
4. A költészet és a filozófia ugyanabból a forrásból ered: az azonosításból, az áthasonításból, a szellem és a tárgy egylényegűségéből.
5. Megjelent, -letűnt - ez az ember egész története, éppúgy, mint a világegyetem vagy egy állatkáé.
6. A tévedés annál veszedelmesebb, minél több benne az igazság.
7. Nézd meg kétszer, hogy az igazat lásd, csak egyszer, hogy szépnek lásd.
8. A személyes érdek csak az állatiaság továbbélése bennünk; az emberség az emberben önzetlenséggel kezdődik.
9. Minél inkább szeret az ember, annál inkább szenved. Az elviselhető szenvedések végösszege minden lélek számára a maga tökéletességi fokával arányos.
10. Kellőképpen elviselni az öregedést a bölcsesség mesterműve, és egyik legnehezebb része az élet nagy művészetének.
11. Aki visszautasítja keresztjét, csak súlyosabbá teszi.
12. Nagyon kevés ember akar az igazság szemébe nézni. Legtöbbjük fél az igazságtól, hacsak nincs hasznára.
13. Az élet rövid, és nincs soha elég időnk arra, hogy derűssé tegyük azok szívét, akikkel együtt járjuk sötét útját. Siessünk jók lenni.
14. A rossz példa lélekmérgezés.
15. Ne becsüld le a helyzetedet: ebben kell élned, cselekedned és győznöd.

BAUDELAIRE

1. A költő ...
 itt lenn bús rab ő csak vad hahota várja,
 s megbotlik óriás két szárnyában, ha lép.
2. Templom a természet...
3. Jelképek erdején át visz az ember útja...
4. Szabadság embere, tengert imádni hű!
 Szeresd csak! tükröd ő...

5. ...én őrzöm, isteni szép lényegükben őrzöm
elrothadt kedveseimet!
6. Egy öncsalás révén hadd részegüljek !
7. Ki árnyak után kész szaladni,
mindig rosszul jár, amiért
nem tudott a helyén maradni.
8. Áldott ostorod,
Uram! a Szenvedés magasztal áldva téged!
9. Okosságoddal mit csináljak?
Légy szép! És légy bús! A sírás
az arcnak rejtett mélyü bájta ad...
10. ...viharban frissül a virág.
11. "Munka vár!"
Nevelj fiat, gyomláld a kertet,
vágd a márványt, csiszold a verset...
"Fogsz-e *élni* már?"
12. "Ne hagyd az álmok jussát,
szebbeket álmodik a bölcsnél a bolond!"
13. Két földünk van, mély s dús ugar...
A Művészet s a Szerelem...
14. ...csűr kell, búzával teli, sok s nagy,
és virág, melynek isteni
színe s formája megnyeri
szavazatát az Angyaloknak.
15. ...sose érem el az Istent, egyre hátrál...
16. - Óh csak a Számok és Lények honát ne lássam!
17. ...az ördög
jól csinálja, amit csinál.
18. ...egyetlen vigasz és dicsőség:
- a Kárhozottság tudata!
19. *Emlékezz!* a mohó Idő megnyeri sorra
a játszmát, nincs csalás, csak veszthetsz! - ez a rend.
20. Óh, nyüzsgő város, óh, álmokkal teli város!

...te óriás vadon!

21. Kik a kecs voltakok s voltakok a dicsőség,
Ki tud ma rólatok?!...
...félénk árny-asszonyok...

22. Grotosz Emberiség! A Halál is csodálja
mily rángó tánc fölé süt mindenütt a nap,
s olykor párfőmösen vegyül ő is a bálba
s az örület közé iróniája csap!

23. Óh Szépség! únt szívem örök oltára vagy!

24. ...a bennetek lévő végtelentől kísérve,
ó szent Rendetlenek!... üldözve fussatok!

25. Kedves két lányka a Halál s a Kicsapongás...

26. - Óh, Uram! adj nekem erőt és bátorságot
szívem és testemet nézni csömörtelen!

27. Kain faja, törj az egekbe
és dönts le Isten trónusát!

28. Óh, jaj, csak a Halál, aki életet s vigasztal,
nekünk csak Ő a cél és egyetlen remény...

29. Menni, maradni jobb? Maradj, ha tudsz te túrni. menj, ha kell.

30. Halál! vén kapitány! horgonyt fel! itt az óra! Óh, untat ez a táj! Halál! Fel! Útra már!

31. ...mindegy: Pokolba, Égbe,
csak az Ismeretlen ölén várjon az Új!

BUCKLE

Először kételkedni, aztán kutatni, végül fölfedezni.

DOSZTOJEVSZKIJ

1. Istenem! Az üdvösség egy teljes perce! Hát nem elég ez egy egész életre?

2. A művészet épp olyan szükséglete az embernek, mint az evés és ivás.

3. Az eszmék változnak, de a szív ugyanaz marad.

4. ...Európát és rendeltetését Oroszország dönti el.

5. ...valamennyi emberi erény alapja a legmélyebb önzés.
6. ...bizony, szívós teremtés az ember! Azt hiszem, az embert legjobban ezzel jellemezhetjük: olyan Lény, aki mindent megszokik.
7. ...ha valakit teljesen meg akarnék semmisíteni, széttaposni, a legszörnyűbb büntetéssel akarnám sújtani, amelytől még a legszörnyűbb gyilkos is megremegne és összeroskadna, nem kellene egyebet tenni, mint a munkáját teljesen haszontalanná és értelmetlenné tenni.
8. A szabadságtól megfosztott fogoly reménye teljesen más természetű, mint az odakünn élő emberé . . . sorsát nem tekintheti tökéletesnek, véglegesnek, a valóságos élet részének.
9. A hóhértulajdonság csírájában megtalálható jóformán minden mai emberben, de a vadállati tulajdonságok nem egyenlő mértékben fejlődnek ki... Kétfajta hóhér van: némelyek önként, mások viszont akarataik ellenére, kényszerűségből lesznek azzá.
10. ...okos embernek a XIX. században mindenekelőtt gyenge akaratú lénynek kell lennie, ez erkölcsi kötelessége; az erős akaratú, a cselekvő embernek pedig mindenekelőtt korlátoltnak kell lennie.
11. Negyven éven túl élni illetlenség, alávalóság, erkölcstelenség!
12. ...miről beszélhet egy rendes ember a legnagyobb élvezettel? A felelet: saját magáról.
13. Az ember mindennapi életéhez bőven elég lenne az átlagos emberi tudat, tehát a fele, a negyede is annak az adagnak, amely a mi szerencsétlen XIX. századunk fejlett emberének osztályrészül jut.
14. A fogfájásban is van gyönyör.
15. ...becsülheti magát valamelyest is egy fejlett tudattal rendelkező ember?
16. A civilizáció csak az érzetek sokféleségét fejleszti ki az emberben, semmi mást a világon...
17. ...ha az ember nem is lett vérszomjasabb a civilizációtól, mindenesetre gonoszabbul és galádabbul áhítozik a vére, mint annak előtte.
18. ...az ember, bárki legyen is, mindig és mindenütt úgy szeretett cselekedni, ahogy akart, nem pedig úgy, ahogy a józan ész és az előny parancsolta, akarni pedig akarhat bárki bármit tulajdon érdekei rovására is, sőt néha határozottan kell is akarnia.
19. Van egy eset, igaz, csak egyetlenegy eset, amikor az ember tudatosan, szántsándékkal kíván magának akár még káros, ostoba, sőt igen-igen ostoba dolgot is, nevezetesen azt, hogy legyen joga akár a legostobább dolgot is kívánni magának, és ne verje bilincsbe az a kötelesség, hogy csakis okosat kívánjon.
20. ...az ember leg jobb meghatározása: kétlábú és hálátlan élőlény.

21. ...a világtörténelemtől mindent el lehet mondani, mindent, ami csak eszébe juthat akár a legkuszább képzeletűeknek is. Csak egyet nem lehet mondani: azt, hogy ésszerű.
22. ...átkozódnak csakis az ember tud (ez az ő előjoga, amely a leginkább megkülönbözteti a többi állattól)...
23. ...minden emberi dolognak valóban csakis az a lényege, hogy az ember pillanatonként bebizonyítsa magának; ő ember, nem pedig orgonasíp!
24. Ha könyvek nélkül magunkra hagynak bennünket, mindjárt zavarba esünk, eltévedünk: nem tudjuk mihez tartsuk magunkat, hová pártoljunk, mit szeressünk, mit gyűlöljünk, mit tiszteljünk, mit nézzünk le. Még az is nehezünkre esik, hogy emberek, *igazi* hús-vér emberek önmagunk legyünk...
25. ...kezünkben tartjuk a sorsunkat, és minden kicsúszik a markunkból, mert gyávák vagyunk.
26. Van úgy, hogy találkozunk valakivel, talán sohase láttuk addig, de alighogy rápillantunk, érdekel, még mielőtt egy szót is váltottunk volna.
27. Csak élni ... élni ... élni... Akárhogyan is, de élni! És mennyire igaz ez! Úristen, mennyire igaz! Hitvány az ember ... és hitvány, aki emiatt hitványnak mondja.
28. ...erőt csak erővel szerezhetünk.
29. Aki segíteni akar, előbb szerezzen jogot hozzá...
30. Nagy elme és mély érzés szenvedésre, fájdalomra kötelez. Az igazán nagy emberek, azt hiszem, igen nagy fájdalmat hordoznak ezen a földön...
31. Sokszor éppen a legszegényebbeket, a leginkább elnyomottakat fogja el a büszkeség és hiúság ... lázrohama, és néha fékezhetetlen, korbácsoló szükségletté növekszik bennük.
32. Az ítélet alapján való gyilkolás összehasonlíthatatlanul borzalmasabb, mint a rablógyilkosság.
33. ...épp abban rejlik a legszörnyűbb kín, hogy biztosan nem menekülsz meg, és ez a leggyötrőbb kín a világon.
34. A gyermeknek mindent el lehet mondani ... mindent; engem mindig megdöbbenett az a felismerés, hogy milyen rosszul ismerik a felnőttek a gyermekeket, még az apák és anyák is a saját gyermekeiket.
35. ...a gyermek még a legnehezebb ügyekben is igen-igen fontos tanácsot tud adni.
36. ...hazudni szégyen a gyermekeknek ... úgyis tudnak ők mindent...
37. A szépség: talány.
38. ...szépséggel fel lehet fordítani a világot!

39. Jegyezzétek meg mindnyájan: vagy tisztességes nővel tartsatok kapcsolatot, vagy tisztességtelennel ... csak egy választás lehetősége! Máskülönben okvetlenül belegabalyodik az ember...
40. ...Kolumbusz nem akkor volt boldog, amikor felfedezte Amerikát, hanem akkor, amikor még csak kereste. . .
41. ...tulajdon hitványságunk és gyengeségünk tudatában a szégyennek van egy olyan határa, amelynél tovább már nem mehet az ember, és amelynél már éppen a szégyenében kezd érezni valami óriási élvezetet...
42. Túlságosan megalázzuk a gondviselést, amikor a saját fogalmainkat tulajdonítjuk neki, amiatti bosszúságunkban, hogy nem tudjuk megérteni.
43. Ha hatalmamban lett volna, hogy ne szülessek meg, bizonyára nem vállaltam volna az életet ilyen nevetséges feltételekkel. De még hatalmamban van meghalni...
44. Az ateizmus csak a semmit hirdeti, de a katolicizmus ennél is továbbmegy: egy eltorzított, megrágalmazott, meggyalázott Krisztust, Krisztus ellentétét hirdeti!
45. A római katolicizmus szerintem nem is hit, hanem csakis a nyugatrómai birodalom folytatása...
46. Aki szülőföldjét megtagadja, az az istenét is megtagadja.
47. Teljes szabadság akkor lesz, amikor mindegy lesz, élni vagy nem élni. Ez mindennek a célja.
48. Akinek mindegy lesz: élni vagy nem élni, az lesz az új ember.
49. Aki legyőzi a fájdalmat meg a rettegést, az maga lesz isten. Akkor új élet, akkor új ember, minden új lesz... Akkor a történelmet két részre fogják osztani; a gorillától az isten megsemmisítéséig és az isten megsemmisítésétől a ... föld és az ember fizikai megváltoztatásáig.
50. Hogy az igazságot valószerűvé tegyük, okvetlenül hazugságot kell belekeverni.
51. Nincs ravaszabb dolog, mint a saját mivoltunk, mert annak senki se hisz.
52. Az Isten az egész nép összetett személyisége... A nemzeti jelleg megsemmisülésének jele az, ha az istenek kezdenek közössé válni.
53. Minél erősebb egy nép, annál sajátabb az istene. Sose volt még nép vallás nélkül, vagyis a rosszról és jóról alkotott fogalom nélkül.
54. ...a féltudomány az emberiség legszörnyűbb átka.
55. Ha egy nagy nép nem hiszi, hogy csakis őbenne van az igazság ... ha nem hiszi, hogy csakis ő képes és hivatott mindenkit új életre kelteni és megmenteni az ő igazságával, akkor nyomban néprajzi anyaggá változik, és nem marad többé nagy nép.
56. ...a teljes istentagadás tiszteletreméltóbb a világi közönytől.

57. Ha van Isten, akkor minden akarat az övé, és az ő akaratából én nem vehetek el semmit. Ha nincs, akkor minden akarat az enyém, és köteles vagyok tanúsítani szuverenitásomat ... szuverenitásom legfőbb pontja: megölni önmagam.
58. Aki önmagának hazudik, az tud megsértődni a legkönnyebben. Mert hisz megsértődni néha nagyon kellemes, nem igaz?
59. A szív sugallatában - csupán hinni lehet!
60. Az ember lázadónak teremtődött; hát lehetnek boldogok a lázadók?
61. ...néhány század múlva az emberiség a saját bölcsességének és tudományának a szájával azt fogja hirdetni, hogy nincs bűncselekmény, tehát vétkesség sincs, csak éhes emberek vannak. "Tartsd jól őket, és aztán kérd számon az erényt."
62. Nincs állandóbb és gyötrőbb gondja az embernek, mint az, hogy - ha szabad maradt - minél előbb keressen valakit, aki előtt meghajolhat. De az ember olyasvalami előtt igyekszik meghajolni, ami már vitathatatlan, annyira vitathatatlan, hogy mindenki egyszerre, egyetemesen hajlandó meghajolni előtte.
63. ...emberek szabadságát csak az veheti birtokába, aki megnyugtatja lelkiismeretüket.
64. ...az emberi lét titka nem abban rejlik, hogy éljen, hanem abban, hogy miért éljen. Az ember, ha nincs szilárd elképzelése arról, hogy miért éljen, nem hajlandó élni, és inkább elpusztítja magát, semhogy e földön maradjon, még ha csupa kenyérral rakják is körül.
65. Nincsen csábítóbb az ember számára, mint lelkiismeretének szabadsága, de nincs gyötrelmesebb sem.
66. ...az ember nem annyira az Istent keresi, mint inkább a csodákat. És mivel az ember nem tud megenni csoda nélkül, teremt magának újabb és újabb, immár saját csodákat...
67. Az emberiség a maga egészében mindig arra törekedett, hogy okvetlenül egyetemesen rendezkedjék be.
68. ...kik uralkodjanak az embereken, ha nem azok, akik uralkodnak a lelkiismeretükön, és akiknek kezében a kenyérük van?
69. Nem valami nagy erkölcsi boldogság elérni az akarat tökéletességét, ha ugyanakkor arról győződik meg az ember, hogy Isten többi teremtményének milliói továbbra is csak arra jók, hogy gúnyt üzenek belőlük; hogy ezek sohasem tudnak megbirkózni a szabadságukkal...
70. ...mi nem tudjuk felfogni, hogy az élet paradicsom, pedig csak akarnunk kellene, hogy felfogjuk, és rögtön beköszönt teljes pompájában, és mi összeölelkezünk, és sírva fakadunk!
71. ...minden ember a saját bűnein kívül is felelős mindenért és mindenkiért ... ha az emberek megértik ezt a gondolatot, akkor eljön számukra a mennyeknek országa, immár nem álmaikban, hanem a valóságban.

72. ...most mindenki azon igyekszik, hogy minél jobban elkülönítse a saját személyét, és egymagában akarja élvezni az élet teljességét, holott minden ilyen erőfeszítésnek csak teljes öngyilkosság lehet a következménye az élet teljessége helyett, mert saját lénye érvényesülésének teljessége helyett ki-ki a legtökéletesebb magányba süllyed.
73. ...az egyén igazi biztonsága nem az elkülönült egyéni erőfeszítésben, hanem az egész emberi közösségben rejlik.
74. ...ha másképp nem lehet, legalább egy-egy ember mutasson példát, és vezesse ki lelkét a magányból a testvérszerető érintkezés ősi útjára akár a szent örült szerepében is.
75. A népből ered a menekvés - az ő hitéből és jámborságából.
76. Ne féljete az emberek bűnétől, testvéreim, bűnében is szeressétek az embert...
77. Aki minden tárgyat szeret, az felfedezi a tárgyakban az isteni titkot.
78. Szeressétek az állatokat: az Isten megadta nekik a gondolkodás csí-ráját és a zavartalan örömet.
79. Különösen azt jegyezd meg, hogy nem lehetsz bírāja senkinek. Mert e földön senki se lehet bírāja egy bűnösnek, amíg a bíró maga rá nem ébred, hogy ő is pontosan olyan bűnös, mint az előtte álló, és hogy talán elsősorban ő a felelős az előtte álló büntettségért.
80. Az igaz ember eltávozik, de a fénye megmarad.
81. Megtanultam, hogy gazemberként nemcsak élni lehetetlen, hanem lehetetlen gazemberként még meghalni is ... meghalni becsületesen kell!
82. Tamás nem azért nyerte vissza hitét, mert meglátta a feltámadt Krisztust, hanem azért, mert már előbb is hinni akart.
83. ...ha az ördög be is van bizonyítva, ebből még nem következik, hogy be van bizonyítva Isten is!
84. Mi történik a világűrben a fejszével? ... Ha valahova jó messzire kerül, akkor, azt hiszem, afféle mellékbolygóként keringeni kezd a Föld körül, bár maga se tudja, miért.
85. Ha minden ésszerű lenne a földön, akkor nem is történne semmi.
86. ...épp a szenvedés az élet. Szenvadás nélkül vajon mi élvezet volna benne; egyetlen végtelen hálaadás lenne, ami istenes dolog ugyan, de egy kicsit unalmas.
87. Ha egyszer az emberiség egyöntetűen megtagadja az Istent (márpedig én hiszem, hogy ez a korszak ... bekövetkezik), akkor emberevés nélkül, magától összeomlik az egész addigi világnézet, és ami fő, az egész addigi erkölcsiség, és valami egészen új köszönt be. Az emberek összefognak, hogy elvegyenek az élettől mindent, amit adhat, de okvetlenül azért, hogy boldogok legyenek és örüljenek, csakis ebben az egy, itteni világban.
88. Ki nem kívánja az apja halálát?

89. ...lángolunk a legnemesebb eszményekért, csak éppen azzal a feltétellel, hogy maguktól váljanak elérhetővé ... és Főleg ingyen.
90. Fizetni borzasztóan nem szeretünk, viszont kapni nagyon szeretünk és ez mindenben így van.
91. És ha a többi nép egyelőre még ki is tér a hanyatt-homlok száguldó trojka elől lehet, hogy korántsem tisztelettel teszik, ahogy a költő szerette volna, hanem csupán iszonyattal...
92. ...nincs a jövő életre hasznosabb, egészségesebb, erősebb és magasztosabb, mint valami jó emlék, kivált az, amely még a gyermekkorból, a szülői házból származik... Ha az ember sok ilyen emléket visz magával az életbe, akkor meg van mentve egész életére.
93. Gyermekeim, ó, drága barátaim, ne féljenek az élettől! Olyan szép az élet, amikor valami jót és igazat cselekszik az ember!

FLAUBERT

1. ...az emberi beszéd csak afféle repedt üst, amelyből jó ha medvetáncoltató melódiákat tudunk kicsalni, amikor a csillagokat szeretnék velük megríkatni.
2. A fellépés biztonsága mindig a környezettől függ, a félemeleten másképp beszélünk, mint odafenn a negyediken, s a gazdag nő erényét mintegy páncél módra védik a fűzője belsejébe képzelt bankjegyek.
3. A bálványokhoz nem szabad nyúlni: kezünkön marad az aranyozás.
4. Nincs az a polgár, aki fiatalága hevében ne hinné magát képesnek, ha csak egy napra, a legforróbb szenvedélyekre, a legmagasabb vállalkozásokra.
5. A szerelmet érhető váratlan szélrohamok közül egy sem olyan fagyos és pusztító, mint a pénzkérés.
6. Semmi sem oly megalázó, mint amikor azt kell látnunk, hogy a butáknak sikerül, amiben mi kudarcot vallunk.
7. ...a szenvedély is elfonnyad, ha átültetik.
8. Van, aki minél forróbb a vágya, annál képtelenebb a cselekvésre. Bizalmatlan önmagával szemben, ami tüstént megbénítja, s fél, hogy esetleg nem tetszik, ami egyenesen elrettenti.
9. ...a mély érzés olyan, mint a tisztességes asszony; mivel fél, hogy feltűnik, lesütött szemmel jár az életúton.
10. ...a lelkiismeret mélyén valami mindig ott ragad a beleöntött szofizmákból: valami rossz utóíz, mint egy pálinkakotyvaléké.
11. ...kétszer és semmiért senkit se lehet lóvá tenni...

12. Vannak olyan emberek, akiknek feladata kimerül a közvetítésben; s amikor ez megtörtént, átlépünk rajtuk, s továbbhaladunk, mint egy hídon, gondtalanul.
13. Ha látjuk, hogy a szép álmok csalfák, be kell érnünk a középszerűséggel!
14. Rossz szaga van a héroszoknak!
15. Lehet ... a leghívebbek sorsa a legnehezebb ; s ha az ember nem érné be a tulajdon lelkiismeretével, a gazok, akik belénk csimpszkodnak, a jótól is elundorítanak!
16. ... nincs az a meghittség, aminek ne volnának határai, a gyöngédség, az álszemérem, esetleg a szánalom. A másikban vagy magunkban örvényre, sárra bukkanunk, ami aztán tiltja, hogy továbbmenjünk...
17. ...oly nehéz kifejeznünk bármit, akár a legegyszerűbb dolgot; s a tökéletes egyetértés talán ezért is ritkaság.
18. Az asszonyok szíve olyan, mint azok a szekrénykék, amelyek csupa titokzatos, egymásba kapcsolt fiókból állanak; amíg egyet kihúzzunk, a körmünk is beletörik, s a végén mást sem lelünk bennük, mint egy hervadt virágot, egy kis port és ürességet!
19. ...az ízlés: ízlés, és mindez nem világosít föl arról, hogy hogyan is lehet rá szert tennünk !
20. S különben is, mit bizonyít a sikertelenség?
21. Európát Ázsia frissíti föl. Történelmi törvény lévén, hogy a civilizáció Keletről tart Nyugatra...
22. Közlekedés a csillagokba - s ha a föld elkopik, az Emberiség átköltözik az égitestekre.
23. Gondolkozz, dolgozz, írd, emeld föl ingedet egész a hónaljadig, és faragd a márványodat, mint a jó munkás, aki egy pillanatra se néz félre, és nevetve verejtékezik föladatán.
24. Az unalomnak nincs oka; aki eszmélkedik felőle, és észokokkal akarja legyőzni, annak fogalma sincs róla.
25. ...nem azok a legszomorúbb gyászok, amelyeknek a szalagját a kalapunkon hordjuk.
26. Csak az ábrándozásra ügyelj: hitvány szörnyeteg... A lelkek szirénje: dalol, hívogat; odamegyünk hozzá, és nem térünk vissza, soha többé.
27. Ki nem önző, kisebb vagy nagyobb mértékben?... amíg csak élünk, nem mindnyájan arra törekszünk-e, ki-ki a maga ösztönei szerint, hogy eleget tegyünk a természetünknek?
28. Az emberi szív csak úgy tágulhat magánál nagyobbra, ha közben meghasad...
29. A bizalmatlanság a biztonság anyja.

30. ...bármit mondjanak, a népszerűség nem kitágítja, ahogyan látszik, hanem közönségesé teszi a tehetséget...
31. Nem, nem vetem meg a dicsőséget; nem vetjük meg, amit el sem bírunk érni.
32. Ha érünk valamit, a sikert hajszolni annyi, mint tetszés szerint elrontani, és dicsőségre törtetni annyi, mint végérvényesen elveszíteni magunkat.
33. A költők, a legnagyobbak, a ritkák, az igazi mesterek összefoglalják magukban az egész emberiséget; nem törődve se magukkal, se szenvedélyeikkel, odavetve személyiségüket, hogy feloldódjanak a másokéban, újrateremtik az egész Mindenséget. . .
34. A boldogság uzsorás: negyedórai örömért, amit kölcsönöz, egész halomnyi boldogtalanságot fizettet velünk kamatul.
35. Az elmélkedő emberek, vagyis az értelem bajnokai, akik többnyire egy helyben poshadnak, jót teszik, ha időnként hozzányúlnak a tűzhöz. Ez kicsordítja a levüket, és csak annál szárazabbak lesznek utána.
36. Egy olyan sorsnak a látványa, melyet valami nagy szenvedély tett nyomorulttá, akármilyen legyen is ez a szenvedély, mindig tanulságos és fölöttébb erkölcsös.
37. Csak dolgozz, dolgozz, és maradj az, aki vagy.
38. Nem gondolod, hogy csak azt kell végrehajtanunk, amire a szívünk készlet? A gyáva, aki kiáll a porondra, mert a barátai unszolják, és azt mondják neki: "kell!", s akinek semmi kedve a dologhoz, és az egészséget hülyeségnek tartja, voltaképpen sokkal szánalmasabb, mint az őszinte gyáva, aki egyszerűen lenyeli a sértést, és nyugodtan otthon marad.
39. A legmeghittebb vallomásokban is van mindig valami, amit nem mondunk meg.
40. Azok a legszebb könyvek, amelyekben a legkevesebb az anyag: minél közelebb esik a kifejezés a gondolathoz, minél jobban rátapad a szó, olyannyira, hogy el is tűnik : annál szebb. Azt hiszem, errefelé van a művészet jövője.
41. ...nincsenek se szép, se hitvány tárgyak, és a tiszta Művészet szempontjából szinte sarkigazsággént lehetne kijelenteni, hogy egyáltalán nincs is tárgy, minthogy a stílus egymagában is abszolút látásmódja a dolgoknak.
42. Vannak sértések, melyek minden diadalért kárpótolnak; van fütty, amely minden tapsnál kedvesebb a gőgnek.
43. Vizsgáld csak meg magadat: éreztél valaha érzelmet, mely eltűnt volna? Nem, minden megmarad... Minden. A múmiák, akiket a szívünkben őrzünk, sosem porladnak el, és ha benézünk a pinceablakon, ott látjuk őket a mélyben, amint nyitott és mozdulatlan szemmel visszanéznek ránk.
44. Általános betegségük [a nőknek), hogy fület akarnak szedni a bojtortójánról.

45. Hiányzik belőlük [a nőkből] a bűn iróniája: a cinizmus; ha mégis van bennük, akkor pusztá affektáció.
46. A kurtizán: mítosz. Soha nő semmilyen kicsapongást sem talált ki.
47. A nőnek ... a szerelemben nincs hátsó kamrája: nem tart fõnn magának semmit, mint mi férfiak, akik minden érzelmi nagylelkűségünk mellett *in petto* mégiscsak félreteszünk magunknak némi kis dugpénzt, egyedül a saját használatunkra.
48. Számomra a siker nem cél, legfõljebb eredmény.
49. Ha már ábrándképekrõl van szó, mégiscsak jobban szeretem azt, amelyik magasabb.
50. ...minden veleszületett eredetiséget nélkülöznie kell annak, akibõl a magány, az összeszedettség és a kitartó munka végül is nem farag valami érdemeset.
51. Ha nem áradhat ki, a lélek magába sűrűsödik.
52. Szenvedélyeink olyanok, mint a vulkánok: állandóan morajlanak, de csak idõközönként törnek ki.
53. *A mûvész mindent fölemel:* olyan, mint a pumpa, van benne egy nagy csõ, mely leereszkedik a dolgok zsigerébe, a legmélyebb rétegekbe. Fõlszívja és óriási kékben napvilágra szökkenti azt, ami lent rejtett a föld alatt, és amit senki sem látott.
54. Aki mindig csillogni akar, elaljasodik; aki minden hordóra fölmászik, lealacsonyítja magát.
55. A test és a szellem kielégülései között nincs semmi közösség. Ha netán keverten kínálkoznak, fogadjuk el és tartsuk meg. *De ne keressük együtt õket*, nehogy becsapjuk magunkat. Egyébként a *boldogságnak* ebbõl az eszméjébõl származik szinte kivétel nélkül minden emberi szerencsétlenség.
56. Ha egyszerre törekszünk a Boldogságra is, meg a Szépségre is, egyiket sem érzük el, mert a másodikat nem lehet elérni, csak áldozattal.
57. Ne keresd hát, csak a nyugalmat; az élettõl ne trónokat kérj, csak egy karosszéket, és ne mámort, csak elégtételt.
58. A Szenvedély nehezen fér meg azzal a hosszú türelemmel, amit a mesterségünk kíván. A Mûvészet elég nagy hozzá, hogy az egész embert elfoglalja. Elvonni belõle valamit, majdnem bűn; meglopjuk vele az eszmét, megszegjük vele a kötelességünket.
59. A lehető legkevesebbet dobni a tengerbe a rakományból, hogy a hajó könnyedén haladjon: ez a bölcsesség.
60. A hivatás talán olyan, mint a szülõföld szeretete ... valami végzetes kapcsolat, mely az embert a dolgokhoz fûzi.
61. ...jól öltözött csak akkor lehet valaki, ha *egyéniségének megfelelõen* öltözik.

62. Kicsinységekben a pedánság elviselhetetlen.
63. A Művészet nem ismer se előzékenységet, se jó modort; egyedül csak a hitet ismeri, mindig csak a hitet és a szabadságot.
64. Végül minden álom megtalálja a maga formáját: minden szomjúság számára van hullám, minden szív számára szerelem.
65. ...semmit sem lehet jobban *elmúlatni* az időt, mint azzal, ha fáradhatatlanul foglalkozunk egy eszmével...
66. Egyik elvem ez: nem szabad *magunkat megírni*. A művésznek úgy kell jelen lennie művében, ahogy Isten van jelen a teremtésben: láthatatlanul és mindenhatóan; érezni mindenütt érezzék, de látni sehol se lássák.
67. Nagy gyönyörűség tanulni, a Szép közvetítésével magunkba fogadni az Igazat. Mint *eszményi állapot*, ebből az örömből, azt hiszem, valamiféle *szentség* következik, és mert érdektelenebb, talán magasabb rendű is a másiknál.
68. Leghaladóbb eszméink is fölöttébb nevetségesnek és maradinak tűnnek majd, ha visszanéznek rájuk.
69. Hiszek az emberiség állandó fejlődésében és a fejlődés szakadatlan formáiban.
70. A látóhatár, amit az ember szeme megpillant, sosem a *végső part*, mert ezen a látóhatáron túl van még egy másik, azután egy következő, mindvégig.
71. ...lehet, hogy csak a szenvedéseink által érünk valamit, mert minden szenvedés többre törekvés.
72. Ó, milyen holtak városa az emberi szív! Minek járjunk a temetőbe? Nyissuk fel emlékeinket: mennyi, de mennyi sír!
73. ...békén kell túrnunk a bajt, visszagondolva a szép napokra, és váltig remélve.
74. Minél szebb az eszme, annál zengőbb a mondat...
75. A szó pontossága a gondolat pontosságából következik (és azonosak egymással).
76. A költőnek most *minden és mindenki* iránt rokonszenvvel kell lennie, hogy mindent és mindenkit megértsen és leírjon.
77. Szenvetésünket mindenüvé magunkkal visszük. A sebeket nem lehet levetni, mint a ruhánkat, s azok, amelyeket szeretünk, és újra meg újra fölvararunk, nem gyógyulnak be sosem.
78. Akinek jó szíve van, azt az öröm látványa boldoggá teszi.
79. ...csak a nők tudnak igazán sebezni és simogatni. Milyen nehézkes a mi kezünk az övékhez képest!

80. Mindenikünk szívében van egy szentély; én az enyémet befalaztam, de azért még áll.
81. ...eljön az idő, *amikor az ember már fél*, mindentől fél: kapcsolattól, korláttól, háborgatástól; egyszerre szomjazza is a boldogságot, meg retteg is tőle.
82. ...olyan könnyű volna túrhetően tölteni el az életet! Csakhogy az ember a döntő, a túlságos, a kizárólagos érzelmeket keresi, holott csak az élhető, ami sokrétű és szürke.
83. Szerintem a kritikának semmi joga sincs hozzá, hogy az író elképzelését a magáéval helyettesítse ... a költőnek föltétlen joga van mindabban hinni, amiben csak akar.
84. Vannak lángelmék, akiket csodálunk, de mégsem szeretünk, és vannak mások, akik tetszenek, anélkül hogy tisztelnénk őket; de mindennél kedvesebbek számunkra az olyanok, akikben mind a kettő megvan, és akiket mintha egyenesen nekünk teremtettek volna. Ezeket magunkba szívjuk, ezekkel táplálkozunk, ezek segítenek élnünk.
85. A sajtó az elbutulás iskolája, mert fölment a gondolkodástól.
86. A nyíltság hozzátartozik a tisztességhez; miért lenne kevésbé teljes a kárhoztatásban, mint a magasztalásban?
87. Nem, nem hiszem, hogy a boldogság lehetséges, a nyugalom azonban igen. Ezért távol tartom magamat mindentől, ami idegesít.
88. ...egyik fáradtság elúzi a másikat.
89. Óvakodjál a szomorúságtól, A szomorúság bűn. Az ember örömét leli a bánatában, aztán mikor a bánat elmúlt, ott áll elbutultan, mert minden értékes erejét rápazarolta a búbánatára. Akkor aztán szánja-bánja, csakhogy már későn.
90. Ravasz emberrel szemben légy kétszeresen ravasz.
91. A művészet nem azonos a valósággal. Akárhogyan is, de válogatnunk kell a valóság adta elemek közt. Egyedül ebben áll az eszményi, bármit mond az Iskola, amiből nyilván következik, hogy jól kell válogatnunk.
92. A földnek határai vannak, de az emberi butaság határtalan.
93. Mindenekelőtt: önmagunk számára kell írunk. Ez az egyetlen lehetőség, hogy szépet alkossunk.
94. Az író nem választja tárgyát. Ez az, amit nem ért meg a közönség és a kritikusok. A remekművek titka ebben van, a tárgy és az író vérmérsékletének egyezésében.

HELMHOLTZ

[A tudomány] feladatát megoldotta, mihelyt a természeti tüneményeknek egyszerű erőkre való visszavezetését elvégezte, és bebizonyította, hogy ez az egyedül lehetséges mód, amely a tüneményekre alkalmazható.

MAJKOV

Lelkünkben él sok titkos gondolat,
s a költő érzi, amint megszületnek,
hogy magvai egy újabb hevületnek. . .

NYEKRASZOV

1. ...nagy és erős lesz Oroszország
a népből ujjászületik.
2. Elemésztí a szívet a bánat,
az erény bizodalma kimúl,
míg a földön a dobnak, a láncnak,
meg a bárdnak a hangja az úr.
3. Vesd a tudást, az erényt, nyoma megmarad,
vessetek úgy, hogy a fáradozástokat
áldja a nép.

ARNOLD

1. Magyar! Te váltsd meg az emberiséget!
Idézd föl lánctörő hősök korát,
Szülessen újjá ez a holt világ!
2. És felejtünk, mert felejtenünk kell,
És nem, mert felejteni akarunk.
3. Franciaország híres minden nemes művészetben, de egyben sem a legnagyobb.
4. Ne légy szent, ne vezessen téves bölcselet, de légy ember.
5. A kultúra nagy célja az, hogy törekedjünk megismerni, mi a tökéletesség, és igyekezzünk azt érvényre juttatni.
6. A vallás igazi értelme ... nemcsak az erkölcsösség, hanem az érzelemtől áthatott erkölcsösség.
7. Határozd el, hogy önmagad leszel, és tudd meg: aki megtalálta önmagát, az megszabadul a szenvedéstől.

GONCOURT FIVÉREK

1. Ami a világon talán a legtöbb ostobaságot hallja: egy festmény a múzeumban.
2. A tetszés művészetének két egyszerű szabálya: sohase beszélj magadról a többieknek, mindig őrölk beszélj nekik.
3. A világtörténelemben az esztelenségnek van a legtöbb mártírja.
4. A túlzás mindenben: a nő erénye.
5. Amikor a hitetlenség hitvallássá lesz, ostobább, mint egy vallás.
6. Egy könyv sohasem remekmű: később lesz az.

PASTEUR

1. Két ellentétes törvényt látunk ma küzdeni: egy vér-halál törvényt, amely naponta új fegyvereket talál ki, s ezzel állandó harci készenlétre kényszeríti a népeket; és egy béke-munka jólét törvényt, amelynek egyedül az a célja, hogy megszabadítsa az embert a rázúduló csapásoktól.
2. Az ember kötelessége csak ott ér véget, ahol a lehetetlen kezdődik.

PHELPS

Az az ember, aki nem csinál hibát, rendszerint semmit sem csinál.

ANDRÁSSY GYULA

Ígérni nehéz, megtartani könnyű.

MADÁCH

1. Be van fejezve a nagy mű, igen.
A gép forog, az alkotó pihen.
2. Csak hódolat illet meg, nem bírálát.
3. Nem adhatok mást, csak mi lényegem.
4. Fukar kezekkel mérsz, de hisz nagy úr vagy...
5. Hol a tagadás lábát megveti,
Világodat meg fogja dönteni.
6. Ah élni élni: mily édes, mi szép!

És úrnak lenni mindenek felett.

7. Nemes, de terhes, önlábunkon állni.

8. Küzdést kívánok, diszharmóniát,
Mely új erőt szül, új világot ad,
Hol a lélek magában nagy lehet,
Hová, ki bátor, az velem jöhet.

9. A tett halála az okoskodás.

10. A család s tulajdon
Lesz a világnak kettes mozgatója,
Melytől minden kél s kín születni fog.
És e két eszme nő majd szüntelen,
Amíg belőle hon lesz és ipar,
Szülője minden nagynak és nemesnek,
És felfalója önnön gyermekének.

11. Ha a távolnak kémiem titkait;
S ha képzetem magasb körökbe von,
Az éhség kényszerít, hunyázkodottan
Leszállni ismét a tiprott anyaghoz.

12. Csak ember műve csillog és zörög,
Melynek határa egy arasznyi lét.

13. "Vagyok" - bolond szó. Voltál és leszesz.
Örök levés s enyészet minden élet.

14. Mít gyöngéül látál az égi karban,
Az önkörében végtelen, erős. -

15. Keserves lesz még egykor e tudásod,
S tudatlanságért fogsz epedni vissza.

16. Minden, mi él, az egyenlő soká él,
A százados fa s egynapos rovar.
Eszmél, örül, szeret és elbukik,
Midőn napszámát s vágyait betölté.

17. Nem az idő halad: mi változunk,
Egy század, egy nap szinte egyre megy.

18. Amit tapasztalsz, érzesz és tanulsz,
Évmilliókra lesz tulajdonod.

19. Mért él a pór? - A gúlához követ
Hord az erősnek, s állítván utódot

- Jármába, meghal. - Milliók egy miatt.
20. Míg a tömeg, nem nyerve semmit is,
Nevet cserél, a gazda megmarad.
21. Pár ezredév gúláidat elássa.
22. Enyésszen az egyén, ha él a köz,
Mely egyesekből nagy egészt csinál.
23. ...egy fej jel nagyobb
Mint polgártársi, s azt nem tűrhetik.
24. Mi jó az értelemnek
Kacagni ott, hol szívek megrepednek.
25. Az a nőnek joga,
Hogy férjét védje, még ha bűnös is...
26. Önszégejét meg nem bocsátja a nép.
27. Ki hinne még közöttünk istenekben?
Mondd Júliádra, jobban elhiszem.
28. El fogsz pusztítani korcsúlt nemzedék,
E nagy világ most tisztuló színéről.
29. Ma néked, holnap nekem, édesem!
30. Legyen hát célod: Istennek dicsőség,
Magadnak munka. Az egyén szabad
Érvényre hozni mind, mi benne van.
Csak egy parancs kötvén le: szeretet.
31. Tragédiának nézed? nézd legott
Komédiának s mulattatni fog.
32. ...egyént sosem
Hozandsz érvényre a kor ellenében:
A kor folyam, mely visz, vagy elmerít;
Uszója, nem vezére, az egyén.
33. Kiket nagyoknak mond a krónika,
Mind az, ki hat, megérté századát,
De nem szülé az új fogalmakat.
Nem a kakas szavára kezd virradni,
De a kakas kiált, merthogy virrad.
34. Ládd, ilyen örült fajzat a tiéd,

Majd állati vágyának eszközéül
Tekinti a nőt, és durvult kezekkel
Letörli a költészet hímporát
Arcáru, önmagát rabolva meg
Szerelme legkecsesb virágítól;
Majd istenüi oltárra helyezi,
És vérzik érte és küzd hasztalan,
Míg terméketlen hervad csókja el.
Mért nem tekintí és becsüli nőül,
Nőhívatása megjelölt körében?

35. Minden nagy gondolatnak,
Hiába... kicsínyes a bukása.
36. Kétséges rang-e hát szellem, tudás?
Homályos származás-e a sugár,
Amely az égből homlokomra szállt?
Hol van nemesség más ezen kívül?
37. Minő csodás kevercse rossz s nemesnek
A nő, méregből s mézből összeszűrve.
Mégis miért vonz? mert a jó sajátja,
Míg bűne a koré, mely szülte őt.
38. Nem Messiás-é minden újszülött?
Fénylő csillag, mely feltűnt a családnak,
S csak későbbben fejlík szokott pimasszá!
39. Egyenlőség, testvériség, szabadság!
Halál reá, ki el nem ismeri!
40. Ládd, én fia vagy apja, hogyha tetszik
- Mert szellemek közt ez nem nagy különbség -,
Az új iránynak, a romantikának,
Én éppen a torzban gyönyörködöm.
41. Én a komédiát lejátszтам,
Mulattattam, de nem mulattam.
42. Egymást szedtük rá azzal, hogy tudunk
Most a valónál mind elámulunk.
43. Mit állsz, tátongó mélység lábaimnál!?
Ne hidd, hogy éjed engem elriaszt:
A por hull csak belé, e föld szülötte,
Én glóriával átallémem azt.
44. De holnap újra szítom a tüzet.

45. Még a borsón is szépet álmodom.
46. Rajongó férfi és idegbeteg nő:
Korcs nemzedéket szül, ez nem helyes pár.
47. Örjögő röptünk, mondd, hová vezet?
48. Térj vissza, a földön naggyá lehetsz.
49. Élek megint. - Érzem, mert szenvedek...
50. Csatázzam újra, és boldog leszek.
51. A cél, megszűnte a dicső csatának,
A cél halál, az étet küzdelem,
S az ember célja e küzdés maga.
52. Ha Isten vagy, tegyed,
Könyörgök, hogy kevesb ember legyen
S több főka.
53. Miért, miért e percnyi öntudat,
Hogy lássuk a nemlét borzalmait?
54. Csupán a gyávaság
Fogadja el harc nélkül a csapást,
Mit elkerülni még hatalma van.
55. Egy ugrás, mint utolsó felvonás...
S azt mondom: vége a komédiának.
56. A férfiúnak, e világ urának,
Más dolga is van, mint hiú enyelgés,
Nő azt nem érti, s nyűgöl van csupán.
57. Miért is kezdtem emberrel nagyot,
Ki sárból, napsugárból összegyúrva
Tudásra törpe és vakságra nagy.
58. Karod erős - szíved emelkedett:
Végetlen a tér, mely munkára hív.
59. Csak az a vég! - Csak azt tudnám feledni!
60. Mondottam ember: küzdj és bízva bízzál!

PETŐFI

1. Szép reményink hajnalcsillagánál
A jövőndő tündérvkert gyanánt áll...
2. A szerelem, a szerelem,
A szerelem sötét verem...
3. A virágnak megtiltani nem lehet,
Hogy ne nyílják, ha jön a szép kikelet...
4. Tied vagyok, tied, hazám!
E szív, e lélek;
Kit szeretnék, ha tégedet
Nem szeretnélek?
5. Szegény, szegény falusiak!
S kisvárosbéliel!
Mi élünk csak valódilag,
Mo boldog pestiek!
6. Mit nekem te zordon Kárpátoknak
Fenyvesekkel vadregényes tája!
Tán csodállak, ámde nem szeretlek,
S képzetem hegyvölgyedet nem járja.
7. Szép vagy, alföld, legalább nekem szép!
8. Gyakran nem érti emberét a kor;
Nagyot teremt nagy lelke erejébül,
És ez bukása!
9. ...a színész végzete.
Lekötve csügg ő egy rövid bilincsen -
Ez a jelen; csak erre számolhat,
Mert a jövőhöz semmi köze nincsen.
10. Én nem nézhetek vidámon
Végig elhagyott hazámon,
Csak mikor részeg vagyok!
11. Hatalmas orvos az idő...
12. Mi hát az a hír, a költőnek híre?
Hogy annyi a bolondja és irigye?
13. Hol a boldogság mostanában ?
Barátságos meleg szobában.
14. Munkátlanság csak az élet.
Van életem, mert henyélek.

A paraszté a dolog.
Én magyar nemes vagyok!

15. Mit törődöm a hazával?
A hazának száz bajával?
Majd elmulnak a bajok.
Én magyar nemes vagyok!

16. Szép csillag a honszeretet,
Gyönyörűségesen ragyog.
Szegény hazám, szegény hazám te,
Neked kevés van ilyen csillagod.

17. Sohasem volt az szerelmes, aki
Mondja, hogy rabság a szerelem.
Szárnyat ad ő és nem rabbilincset,
Szárnyat ad ő... azt adott nekem.

18. Isten csodája, hogy még áll hazánk.

19. Oh nemzetem, magyar nép! élted
Mindig csak a jó sorsra bízod-e?
Ne csak istenben bízunk, mint bizánk;
Emberségünkben álljon fenn hazánk

20. Szép állat az asszonyi állat,
Szép és veszedelmes;
Aranypohárban méregital.

21. Mi a dicsőség?... tündöklő szivárvány,
A napnak könnyekben megtört sugára.

22. A bánat? egy nagy óceán. S az öröm ?
Az óceán kis gyöngye. Talán,
Mire fölhozom, össze is töröm.

23. Ki fogja vajon megfejteni
E rejtélyt:
Az emberiségnek könnyei
Lemoshatnák-e az emberiségnek szennyét?

24. Mulandóság a királyok királya.

25. Az idő igaz,
S eldönti, ami nem az.

26. De mit tűr a szolgágnak népe?
Mért nem két föl, hogy láncát letépje?
Arra vár, hogy isten kegyelméből

Azt a rozsdá rágja le kezéről?

27. Haza csak ott van, hol jog is van,
S a népnek nincs joga.
28. Véres napokról álmodom,
Mik a világot romba döntik,
S az ó világnak romjain
Az új világot megteremtik.
29. Ha a föld isten kalapja,
Hazánk a bokréta rajta!
30. Csak a magyar büszkeséget,
Csak azt ne emlegessétek!
31. ...A hősokeket egy közös sírnak adják,
Kik érted haltak, szent világszabadság!
32. Ha férfi vagy, légy férfi,
S ne hitvány gyöngé báb,
Mit kény és kedv szerint lök
A sors idebb-odább.
33. Légy tölgyfa, mit a fergeteg
Ki képes dönteni,
De méltóságos derekát
Meg nem görbítheti.
34. A könyvet szép, de csalfa tündér lakja...
35. Oh szent a szalmakunyhók küszöbe!
Mert itt születnek a nagyok, az ég
A megváltókat ide küldi be.
Kunyhóból jó mind, aki a
Világnak szenteli magát...
36. Ne féljete, szegény jó emberek,
Jön rátok is még boldogabb idő;
Ha mult s jelen nem a tiétek is,
Tiétek lesz a végtelen jövő.
37. Fázunk és éhezünk
S átlóve oldalunk,
Részünk minden nyomor...
De szabadok vagyunk!
38. Ne fogjon senki könnyelműen

A húrok pengetésihez!

39. Ha nem tudsz mást, mint eldalolni
Saját fájdalmad s örömed:
Nincs rád szüksége a világnak,
S azért a szent fát félreteld.
40. Előre hát mind, aki költő,
A néppel tűzön-vízen át !
41. Ha majd a bőség kosarából
Mindenki egyaránt vehet,
Ha majd a jognak asztalánál
Mind egyaránt foglal helyet,
Ha majd a szellem napvilága
Ragyog minden ház ablakán;
Akkor mondhatjuk, hogy megálljunk,
Mert itt van már a Kánaán!
42. Magyar vagyok. Mi mostan a magyar?
Holt dicsőség halvány kísértete;
Föl-föltűnik s lebúvik nagy hamar
- Ha vert az óra - odva mélyibe.
Hogy hallgatunk! a második szomszédig
Alighogy küldjük életünk neszét.
43. ...El nem hagynám én szülőföldemet,
Mert szeretem, hön szeretem, imádom
Gyalázatában is nemzetemet!
44. Oh természet, oh dicső természet!
Mely nyelv merne versenyezni véled?
Mily nagy vagy te! mentül inkább hallgatsz,
Annál többet, annál szebbet mondasz.
45. Még kér a nép, most adjatok neki!
Vagy nem tudjátok, mily szörnyű a nép,
Ha fölkel és nem kér, de vesz, ragad?
Nem hallottátok Dózsa György hírét?
Izzó vastrónon őt elégetétek,
De szellemét a tűz nem égeté meg,
Mert az maga tűz; úgy vigyázzatok
Ismét pusztíthat e láng rajtatok!
46. Jogot a népnek, az emberiség
Nagy szent nevében, adjatok jogot. ..
47. Talán amit
Mi boldogságnak nevezünk,

Az miljom érdek,
Ez mind egyes Bugára csak
Egy új napnak, mely még a láthatáron
Túl van, de egykor feljövend.

48. Saját vérök tavába fúlnak bé A szabadságnak ellenségei!...
49. Elhull a virág, eliramlik az élet...
50. Meddig alszol még, hazám,
Míg rád nem gyul a ház...?
51. ...magyarnak születék,
S hazájában ősi jelszó:
"Ejh, ráérünk arra még!"
52. Száz vasútat, ezeret!
Csináljatok, csináljátok!
Hadd fussák be a világot,
Mint a testet az erek.
53. Törjetek szét minden láncot, Majd lesz elég vasatok!
54. Az életcél boldogság, de előbb
Fáradni kell, hogy ezt a célt elérd...
55. A becsülettől soha el ne térj
Sem indulatból, sem pedig díjért...
56. ...imádd az istent, s mindenekfelett Áru! erősen költeményemet.
57. Drága áru a szabadság,
Nem ingyen, de pénzen adják,
Drága pénzen, piros véren;
Varrd meg azt a zászlót, feleségem!
58. Sokat beszéltek, szépet beszéltek,
Jót is, de ebből a hon még nem él meg...
59. Hiába minden szép és jó beszéd,
Ha meg nem fogjátok az elejét...
60. Talpra magyar, hí a haza!
Itt az idő, most vagy soha!
Rabok legyünk vagy szabadok?
Ez a kérdés, válasszatok! -
61. A magyarok istenére
Esküszünk,

Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

62. Fényesebb a láncnál a kard,
Jobban ékesíti a kart...

63. Oh szabadság, hadd nézzünk szemedbe!

64. Föltámadott a tenger,
A népek tengere...

65. Habár fölül a gálya,
S alúl a víznek árja,
Azért a víz az úr!

66. Bárkié is a dicsőség,
A hazáé a haszon!

67. Hazát kell nektek is teremteni!
Egy új hazát, mely szebb a réginél
És tartósabb is, kell alkotnotok...

68. ...jaj a háznak, mely alapba' gyöngé...
Egy perc jöhet, s az épület ledől,
S rossz gazda, aki mindig újra épít,
S ma vagy holnap, de végre tönkre jut.

69. A Kárpátoktól le az Al-Dunáig
Egy bösz üvöltés, egy vad zivatar!
Szétszórt hajával, véres homlokával
Áll a viharban maga a magyar.

70. Tiszteljétek a közkatonákat,
Nagyobbak ők, mint a hadvezérek.

71. Hogyha el kell veszni, nosza,
Mi vesszünk el, ne a haza,
Előre!

72. Akasszátok föl a királyokat!

73. Európa csendes, újra csendes,
Elzúgtak forradalmái...
Szégyen reá! lecsendesült és
Szabadságát nem vívta ki.

74. Hol a szabadság, ott van a haza...

75. Világtörténet! mily csodálatos könyv!

Mindenki mást olvas belőle.
Egyiknek üdv, másoknak kárhozat,
Egyiknek élet, másoknak halál.

76. Ahol pap emelt szót,
Ott az igazság megfeszítették...

77. ...az ördög nem hatalmasabb,
De ékeőbb szólásu, mint az isten,
S ha tettel győzni nem tud,
Tud elcsábítani. -

78. Hogysem tíz barátot szerezzek képmutatással, inkább szerzek őszinteséggel száz ellenséget.

79. ...én szerintem a költészet nem nagyúri szalon, hová csak fölpipezve, fényes csizmákban járnak, hanem szentegyház, melybe bocskorban, sőt mezítláb is beléphetni.

80. ...a népköltészet az igazi költészet. Legyünk rajta, hogy ezt tegyük uralkodóvá! Ha a nép uralkodni fog a költészetben, közel áll ahhoz, hogy a politikában is uralkodjék, s ez a század föladata...

81. ...a világon semmiféle tehetség el nem vesz. Nem olyan bolond a természet, hogy hiába teremtsen erőket. Amit teremt, azért teremt, hogy hasznát vegye.

RENAN

1. A világ célja, hogy az értelem uralkodjék. Az emberiség feladata az értelem megszervezése.
2. A vágy gondviselészerű nagy mozgatója a cselekvésnek; minden vágy illúzió, de a dolgok úgy vannak elrendezve, hogy a vágy hívságos voltát csak akkor látjuk, ha kielégülésre talált.
3. Aki engedelmeskedik, szinte mindig különb, mint aki parancsol.
4. A halhatatlanság annyi, mint dolgozni egy halhatatlan alkotáson.
5. Aki nagy dolgoknak szenteli életét, annak számára a legfőbb szabály: ellenállni a középszerű emberek befolyásának, nehogy eltérítsék útjától.
6. A boldogság tudománya: szeretni kötelességünket és abban keresni a magunk örömét.
7. Amíg lesz a világon fájdalom, a kereszténységnek meglesz a létoka.
8. Senkinek sincs joga egy bizonyos állásra. Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az állásokat jól töltsék be.

NYIKITYIN

1. Nemzedékünk hordja a láncot,
s hóhérokért imádkozik...
2. Új napot vár a földmivesnép!
Még megtört, de lásd, rád mi vár:
lassan bosszul csak, de a fejszét
urára régtől feni már...

PODMANICZKY FRIGYES

Shakespeare-t vagy jól, vagy sehogy; de adni kell.

SELGUNOV

1. Az értelmes ember számára a szerelem nem vak, és ha szeret, tudja, kit szeret és miért szeret.
2. A szilárd kötelességtudat a jellem koronája.

SÜKEY KÁROLY

Forradalomban nem okos emberekre van szükség, hanem vakmerőkre.

USINSZKIJ

1. Teljesítsétek az ember minden kívánságát, de fosszátok meg életcéljától, s meglátjátok, milyen szerencsétlen és jelentéktelen lénnyé válik.
2. A félelem a bűnök leggazdagabb forrása.
3. A boldogsághoz való jog az ember elidegeníthetetlen joga.
4. Az emberi érzések közül a legnyomasztóbb a félelem.

THOMAS HENRY HUXLEY

1. A világ sakktábla; a figurák a természeti tünemények; a játékszabályok azok, amiket mi a természet törvényeinek nevezünk. Aki a túlsó oldalon játszik, rejtve van előttünk. Tudjuk, hogy becsületesen játszik, igazságos és türelmes. De azt is tudjuk, a magunk kárán okulva, hogy sohasem nézi el a hibát, s legkevésbé sem veszi tekintetbe a tudatlanságot.
2. Ha valami nagy hatalom beleegyezne, miszerint olyanná tegyen, hogy mindig azt gondoljam, ami igaz, és azt tegyem, ami jó, azzal a feltétellel, hogy valami óraféle szerkezetté változtat, s minden reggel felhúz, mielőtt felkelek - azonnal megkötném vele az egyezséget.

3. Helytelenül értelmezett igazságok több kárt okozhatnak, mint az indokolt tévedések.
4. Az új igazságoknak az szokott a sorsuk lenni, hogy kezdetben eretnekségnek, a végén babonának tartják őket.
5. ...a tudomány azon ismerete, mely pusztán olvasás által elsajátítható, bár végtelenül többet ér, mint a tudatlanság, de mégis igen távol esik azon ismeretszerzéstől, melyet a közvetlen szemlélés nyújt...

JÓKAI

1. Esni csak lefelé lehet, felfelé soha.
2. A muszáj sohasem fullad a Dunába.
3. Nincs olyan helyzet, aminek okos ember hasznát ne tudja venni.
4. A szerelemnek még a bolondsága is nagyobb bölcsesség, mint a filozófusok minden tudománya.
5. A férfi sorsa a nő.
6. Okos ember előbb tesz, aztán beszél.
7. A félsiker egyenlő az egész felsüléssel.
8. A hála mindig egy neme a gyűlöletnek.
9. Mit tudhatja az ember, hogy mikor mond igazat. . .
10. Öreg ember nem vén ember.
11. A zseni nem tanul, hanem tud.
12. A hazugság a gyöngék fegyvere.
13. A mennyországért sem szabad elárulni Magyarországot.
14. Egy nemzetet nem a szerencse, hanem a balsors jellemez.
15. A katona ne bölcselkedjék, hanem verekedjék.
16. Istenfélő ember ne kezdjen háborút, de ha az istentelen ember elkezd, akkor a kegyes istenfélő ember verje vissza.
17. Ugatni fogunk, ha nem beszélhetünk.
18. A test edzése a leghathatósabb védelem egy ifjú férfira nézve a szerelem és a bujaság csábító démona ellen.

19. Ha egy ember két pohárból issza a bort, megittasul, de ha ketten isznak egy pohárból, még jobban megittasulnak.
20. Titkos írás az arc, de annak, aki a kulcsát bírja, nyitott könyv.
21. Mennyi bűn van, amibe a szegény ember beleesik, amit a gazdag nem is ismer!
22. Mennivel közelebb vannak a gazdagok a mennyországhoz, mint a szegény emberek !
23. Ha egy társaságban valami távollévőt unisono szidnak, s te azt akarod, hogy még jobban rágalmazzák, kelj védelmére.
24. "Tisztelet" házastársak között! Ez a gyümölcsstelen fügefá, melyet a Messiás megátkozott a pusztában.
25. A hitvesi boldogság nem keres dicsekvést.
26. Egy asszony sem szereti, ha a másik asszony az ő férjét dicséri.
27. Az okos tanács nem gomba, hogy ott is teremjen, ahol nem vetették.
28. Egy titka van az erény megőrzésének : nem tenni meg az első ballépést.
29. Nem a bátraké, de a félénké a pálma, kik rettegnek, reszketnek a golyófütyüléstől, de azért mégis nekimennek - becsületért, szerelemért, hazáért, asszonyért!
30. Egymás jellemében a gyöngéket keresni: egy neme a védelemnek.
31. Becsületesnek lenni a legjobb üzlet.
32. Kell ahhoz bizonyos neme az áldott ostobaságnak, hogy az ember a pénzzel bánni tudjon.
33. Jaj de szép a férfiarc olyankor, amikor ez a dicsfény ragyogja körül: "Becsület."
34. A büszkeség olyan kalauz az életben, mely az embert sokszor vízre viszi, sokszor jégre viszi, de sárba sohasem viszi.
35. Vannak olyan boldog emberek, akik sohasem akarják azt hinni, ami nekik nem tetszik. Ez kétségtelenül nagy kényelem, és sokáig lehet mellette élni.
36. A szenvedések álló csillagok,
Öröm és remények hulló csillagok.
37. A kedélybetegségnek az a jelleme, hogy csak a múltat látja, és ezt mindig látja.
38. Aki ellenségével szövetezik, saját testébe veri a kést.
39. Ami az embernek kedves rögeszméje, azt követeli a sorstól, hogy ne is lehessen másképp.

40. Pénzzel sokat ki lehet vinni a világon.
41. A bor nem tudja megölni a lélekkórt.
42. Adj a népnek szabadságot: mindent adtál neki; tedd rabszolgává: elvetted mindenét.
43. A halál minden élet titkának a megfejtője.
44. Az életet eldobni a hitetlenek erénye.
45. Egy jó halál többet ér egy rossz életnél.
46. A Hit s a Remény összetörnek, meghalnak, de a Szerelem még akkor is megmarad, túléli a testvérnemtőket.
47. A szerelem sok embert kényszerített már életrevalóvá lenni.
48. A kihullott könny megbosszulja magát azon, aki okozta.
49. A regényírónak érezni is kell, tudni is kell, ébren is kell látni, álmodni is kell tudni.
50. A természet erős bosszúálló, ki magát megcsúfolni nem engedi.

LASSALLE

...a törvény csak a társadalom kifejezése és írott akarata, nem pedig a mestere. Ha a társadalom szükséglete megváltozott, akkor a régi törvénykönyvet el lehet tenni a történelem múzeumába, a helyébe lép a jelenkor új tükörképe, új arcképe.

CONRAD FERDINAND MEYER

1. Kárhozott vándor mind, aki
ifjúságáról lemaradt...
2. Amitől megszakad a szív,
az kőben szép és üdvözít.
3. ...ketten hordjuk az Egy terheit:
töviskoronás testvérem segít.
4. Viharban születik az új világ.
5. Vannak, akik minden véletlenségben szándékot, minden balesetben bűnt szimatolnak, de ezek vagy csalódás áldozatai, vagy maguk csalók.
6. A napnak is van foltja! Nincs példakép hiba nélkül.

7. Ítélni ... a tett, csakis a tett fölött lehet.

GYULAI PÁL

1. Inkább halál, mint gyáva élet,
Igen, vesszünk, ha veszni kell,
De küzdjünk, míg csak egy magyar lesz
És vérezzünk dicsően el.
2. "...Aztán még is szép halni a hazáért."
"" Nem is azért vérzik szívem bujába'...
Hejh hiába haltak meg, hejh hiába.""
3. Sírva vigad szegény magyar bujában,
Éljen otthon vagy idegen hazában...
4. Nem legnagyobb rossz börtön és halál,
Az igazságban ne szűnjünk remélni:
Egy-egy nagy eszme még utat talál.
5. Ha ijeszt is a kétség rémes árnya,
Szenvedj, remélj, hígy, lelkesülj, te szív!
6. A kritikusnak költő nem barátja,
Csak úgy, ha dicsér és hibát fedez,
S bírása helyett udvaronca lesz.
7. Oh a sir sok mindent elfed:
Bút, örömet, fényt, szerelmet;
De ki gyermekét szerette,
Gondját sir el nem temette.
8. És oly igaz, mikép az egyszer-egy,
Hogy a népeknek épen úgy megvannak
Kész udvaronci, mint a királyoknak.
9. Hány érdemetlen dolmány mellín ég
Rendszillagod, magyar népszerűség!
10. S kit meg nem ijeszt német, muszka hadja,
Lármás jogászság tüstént megriasztja;
Elhallgat, vagy máskép szól, mint akar,
Oh hősök hőse, oh vitéz magyar!
11. Vaj' megtanuljuk-é még valaha,
Hogy élni tudjunk híven a hazáért?
Avagy lassanként azt is elfeledjük,

Hogy tudjunk érte halni, hogy ha kell?

12. Mennyi szó s mily kevés eszme!

Mennyi zaj s mi lassu tett!
Mért teszitek fecsegővé
A jó magyar nemzetét?
Igaz, egykor nagy pipáju
És kevés dohányu volt;
De legalább, össze-vissza,
Ennyit soh' sem szónokolt.

13. ...a gúny gyakran csak könnyek árja,
A szivbe fojtva s ott méregre válva.

14. Megromlottak az erkölcsök!

- Hirdetik a hírlapok -
A fejétől búzhódt a hal,
Lesznek-e még jobb napok?
Lesznek bizony, csak kezdjétek
magatok a javulást:
Írjatok lélek hevéből,
Csak igazat, semmi mást,
S hagyjatok fel így azonnal
Hízélgéssel, rágalommal,
És ne légyen végre fő
Üzlet s előfizető.

15. Hajh erőnknel több a vágyunk

S vérünk könnyen fölhevül:
Rázzuk, még mikor nem érett,
Küzdelmünk gyümölcseit,
S nemzetibbel - siker végett -
Megrontjuk a nemzetit.

MOCSÁRY LAJOS

Tudnánk-e felmutatni valami tettet, melyre azt mondhatnók: ezt magyarok tették, ezt szlávok vitték végbe, nem közös erővel történt-e minden?

PESGHEL

A sadowai csatát a porosz tanítók nyerték meg.

BERTHELOT

1. Valahányszor egy természeti jelenség előfeltételei megvalósultak, az mindig bekövetkezik.

2. Eljön majd a nap, amikor mindenki magával viszi táplálékul szolgáló nitrogéntartalmú kis tablettáját, a kis csomó zsiradékot, a kis darab növényi keményítőt vagy cukrot és a kis üvegcsét a saját ízlése szerint készített aromás fűszerekkel.
3. Az emberi életnek nem célja a boldogság keresése.
4. A tudomány az emberiség jótevője.

VAJDA JÁNOS

1. ...semmi sem mulandó, minden
Csak ismétlés, elváltozás.
2. Mindennek, ami itt remek volt,
Emléke, nyoma fönmarad.
Ki mi nagyot tett, szépet gondolt,
Örökké él, mert egyre hat.
3. Ki festené való színekben
Verőfényével a napot?
4. Tizenkettőt ver az óra,
Vigyázzatok házatokra.
5. Minden szépség annyit ér csak,
Mire becsüli magát;
Ne add magad egy világért,
S többet érsz, mint egy világ.
6. Tanulj korán számot vetni;
De ha majd egykor szíved ver,
Hallgass rá! - a zérusoknál
Valamivel több az ember.
7. Nem ért minket soha senki!
Amennyi a mi bajunk,
Csak úgy lehet elviselni,
Hogy magunk rá - kacagunk.
8. A nép, melynek dalaiban
Nagy, halhatatlan búja van,
Nem halhat meg soha!
9. Ez a világ, e földi élet
Mi más az ifjunak s a vénnek!
Előbb arany, utóbb csak talmi.
S a vége az, hogy meg kell halni...

10. Szomorú-vígság földi létünk!
Csak akkor lettünk boldogok.
Amidőn éppen elvesztettünk
Egy földi paradicsomot...
11. Ledér pillangó a betelt vágy:
Hálátlan és hamar feled.
12. És csak egy
Az, ami bizonyos, kétségtelen.
S hajh! ép ez egy, ami kétségbeejt.
Az, hogy vagyok, leszek. Nem létezővé
Immár nem válhatok többé soha.
13. Ha volt öröktől fogva e világ,
Azt akkor senki nem teremtheté.
S ha volt öröktől fogva önmagától,
Örökké tartónak kell lennie.
14. ...ha egyszer itt vagyunk, szeretnénk
Tovább maradni, és egyszerre fáj a
Halál és öröklét eszméje is...
15. Hiába, minden lehetséges itt, csak
Nem lenni nem lehet. Voltam, vagyok
Öröktől fogva, és leszek, parányi
Porszem, de egykoru magával az
Örök idővel...
16. E sír örökkévalósága csak
...felvonásköz ama nagyszerű
Drámában, melynek vége nincs, amelynek
Szerzője ismeretlen, és akit
Hiába hívunk, ő meg nem jelen...
17. E nagy világon semmi sincs örök,
Csak maga az egész, az egyetem,
Az idő és az anyagmennyiség.
18. ...gyalázatfolt ég a napban,
Virágkehelyben ronda pók.
Nincs szemérem a csillagokban,
Zsibáru lett a szüzi csók.
19. A fellegekben amíg jársz kelsz,
A virágot letépi más.
20. Mért nem tanultál Jupitertől?

Elég fényes példát adott:
Ismerve Európát, cselből
Előbb ökörré változott.

21. ...ismeretlen sirgödörbe'
Elalunni mindörökre...
S ott egyebet mit se tenni,
Csak pihenni, csak pihenni...
22. Fukar királynál, ki csak gyűjtött
Országokat, kincset, babért:
Egy paradicsomból kiűzött
Mezitlen Ádám többet élt...
23. Nem vész el innen semmi, semmi,
Csak ami nem bírt megszületni.
24. ...Az elszalasztott meddő óra
Nem fordul itten vissza jóra...
25. A könyvet? - annak két hibája van:
Hogy nem mulékony, nem haszontalan,
És ami fő, hogy olcsó is neki,
A dzsenti, polgár is megveheti.
26. Van itt, ki mondja büszkén: ő paraszt.
Hajh! e hazában ez az egy - igaz.
27. De hát nem volna itt már semmi ép?
Az nem lehet! Van, igenis, a nép.
A nemzet ős fájának törzse még jó...
28. Elmosódik emlékünken
Minden bölcs írásunk, tettünk;
Csak az óra feledhetetlen,
Amelyben - elfeledkeztünk...
29. Nem nyers vitézség dönti a csatát:
Géppé fegyelmezett nagysokaság.
Hangyák erénye, munka, szorgalom.
Kalmár a hős a világszínpadon.
A csatatér kockája voltaképen
Előre már a béke versenyében
Mindenfelé azok javára dől el,
Kik előkészítették jól a röffel.
30. Ki a hazáért bőven ontod véred',
Ne tudnál adni érte veritéket?

31. Én nemzetem...
bízván szertelen magadba,
El-elmaradsz, megkésel készakarva.
32. Hátha minden e világon,
Földi életem, halálom
Csak mese, csalódás, álom?...
33. Csak egynek add át szerető szíved'.
Lehetsz egész világé, ámde abból
Egészen semmi sem lesz a tied.
34. Tehetlen, véges minden gondolat.
Teremts magadnak egy istent magad,
S higj benne buzgón, esztelen, vakon.
- A teremtésben nincsen irgalom...!
35. Ember, mulandó, koldus vagy király,
Emeld föl és hordd magasan fejed!
Hős vagy, fenséges, mind, ki a halál
Gondolatát agyadban viseled! -
36. Ha németek hozzánk tanulni járnak,
Magyar lányt keresnek gouvernantenak;
Csikós mulat vasárnap frakkot öltve,
Utolsó antiszemita kitömve;
Nadrágszj, csáti bot, cigányok sátra,
Nemesség bibliája: ferbli kártya,
És - tisztesség nem eshetik kimondva -
Rojtos gatya ... kerülnek muzeumba:
Akkor telik be jós igéd, Széchenyi!
Dicsőség, boldogság lesz itten élni...

CSERNISEVSZKIJ

1. A tudomány nem képzei azt, hogy magasabb rendű a valóságnál; ez nem szégyen számára. Ne gondolja a művészet sem, hogy túlhaladja a valóságot; ez az ő számára sem lealacsonyító ... a művészet se szégyellje elismerni, hogy célja - amennyire erejéből telik - kárpótolni az embert a drága valóság reprodukciójával és az életnek az ember javát szolgáló magyarázásával, olyankor, amikor a valóság nyújtotta tökéletes esztétikai élvezet elérhetetlen.
2. ..."a szép: az élet"; az ember szép lénynek tartja azt a lényt, amelyben az életet úgy látja, ahogy azt ő értelmezi; szép tárgy az a tárgy, mely az életre emlékezteti őt.
3. A tragikus az új európai műveltség értelmében "a szörnyű az ember életében".
4. A valóság nemcsak elevenebb, de tökéletesebb is a fantáziánál. A fantázia képei csak a valóságnak sápadt és szinte mindig rosszul sikerült átalakításai.

5. ...a szép mint eszme és kép egysége vagy az eszme tökéletes megvalósítása minden gyakorlati tevékenység célja.
6. Az élet reprodukciója a művészet általános lényegét alkotó jellemvonása; a művészet alkotásainak gyakran más jelentőségük is van: az élet megmagyarázása; gyakran tartalmazznak az élet jelenségei fölött mondott ítéletet is.

FROMMEL

Nagy az emberiség, kicsik az emberek.

IBSEN

1. Légy érc, mely mindig *egy* marad,
ne tömérdek dirib-darab.
2. Az élet is művészet ám !
3. Humánus! Ó, e lomha szó
manapság már mindenre jó!
4. Minden fogalom megett
sok csapda és furfang reked -
no, de ezek csak azt kötik,
ki bambán nézi az eget...
5. ...hited visz, vagy vétked árja,
egyformán lefog a por!
6. Mindent vagy semmit!
7. Nem könnyű a sorsnak nézni szemébe,
próbálja az ember elúzni a bűját,
s belefojtja a gondolatok szomorúbbját
ez a szeszbe, az hazudásba, mesébe.
8. Mondják, hogy az ember nem több: egy pehely,
Simuljon hát, ha az illem követel.
9. Különös dolog az ember természete;
hozzátapad az konokul nagyon sokáig.
Kaphat sebeket velünk harcolva váltig,
hamar begyógyul, bármilyen a sebe.
10. Az ember: ember. Az is marad.
A szellem! - vallja, hirdeti szó-erővel.

S csak azt becsüli, amit megfoghat ököllel.

11. Széztuzni a nagyszerút és a szépet,
hogy törten rakd újjá azután?
Hegedút lehet, harangot soha többet,
hol a fű sarjad, ne taposd le a zöldet.
12. Bettit ne faljunk hatra-vakra,
nézzük a hasznost, válogatva.
13. Akinek nincs, nem veszt, ha biztat.
14. Hordozd, mit a sors ad;
az énedet óvjad.
15. ...mi a szép? Szokás.
16. A szabályszerűben nincs mámor, bódulat.
Van, ami vonz a túlsoványban, a túlkövéren,
aggasztóan fiatalban, szörnyű vénben; -
ami közbül van, idétlen.
17. Legjobb keresztyén módon az élet,
vesd meg csak a páva-gőg modorát,
tiszteld a törvényt és a morált,
légy önmagad és ha elér a véged,
kapsz majd koszorút s halotti beszédet.
18. Próféta lenni - komisz dolog ez!
Hivatalból járnai a rangja ködében;
prófétai szempontból buta lesz,
mihelyt józanság ébred eszében.
19. Nem baj ; ha kutatni balga módra kezdesz,
az eredmény annál érdekesebb lesz.
20. A világ forog s mi vele, mi vele.
21. ...ha az emberre a sír szeme les,
elkezd puha szívvvel osztogatni. -
22. Halni ötödik felvonás
közepén sose volt szokás.
23. Be derék szokás: keresztyén s emberi:
a sírnál állva visszatekinteni
jóindulattal az elhunyt életére.
24. Ha a sors nem kedvez, megvan az érdem

a tanítást szemmel tartva éltem. -

25. Vissza - előre egy-idő az út -
ki is, be is szorítóba fut. -
Az idő pusztít, a patak meg ás.

26. Aki töpreng, könnyen botlik a lába.

27. Az a nagy-nagy vétkező
uton-útfélen ma nem is fordul elő;
ahhoz nem elég, hogy iszapban élj;
bűnhöz komolyság kell s nagy erély.

28. Nem kell hatalom, rang és szerelem sem,
az a fő, hogy önmagamát kövessem.

29. ...mondják: fuldokló kapkod a szalmaszálhoz, -
de ezt is: legközelebb van az ember önmagához...

30. Azt mondják: hol szorít a cipő,
nem tudja más, csak a viselő.

31. Fösvény a lélek, a természet fecsérő.
Születésért étellel fizet az élő. -

32. Meszelt sírok ... ezek a mai *nagy* társadalmak.

33. Folyton csak sportról beszélnek, de - isten látja - ez mind csak játék; az igazi idegedző kalandot,
amely férfiasan szemébe néz a veszélynek, azt nem keresi senki.

34. Szép dolog az, ami nagy és nagyon messze van innen.

35. Ha egy embernek az a hivatása, hogy erkölcsi támasza legyen a társadalomnak, amelyben él,
akkor . . . nem lehet eléggé óvatos.

36. Nézz bele akármelyik emberbe, mindenikben találsz legalább egy sötét pontot, amelyet
takargatnia kell.

37. ...nem maga a társadalom kényszerít-e rá, hogy görbe utakon járjunk?

38. Az igazság és szabadság lehelete: a társadalomnak az a támasza.

39. Egy férfi számára nincs semmi olyan leírhatatlanul édes és megnyugtató, mint tudni, hogy
megbocsátott a feleségének... Hisz az asszony ezzel szinte kétszeres értelemben a tulajdona lett...

40. - ...De nincs senki, aki a becsületét áldozná fel azért, akit szeret. - Asszonyok százezrei tették
meg.

41. Országszerte kísértetek járnak. Többen vannak, mint a tenger homokja. S mi valamennyien fényiszonyban szenvedünk.
42. Csak egyetlen csomó szétbogozására készültem; de az első szál kioldásakor az egész fölfeslett. Így tudtam meg, hogy gyári munka volt.
43. Életöröm - és munkakedv ... a kettő voltaképp: egy.
44. ...ne használja ezt az idegen szót: ideál. Hisz magunknak is van rá szavunk: hazugság.
45. Az átlagember boldogtalanná válik, ha öncsalásából kizökkentjük.
46. Egy családban mindig van egy és más fonákság. Főként ilyen időkben, mint amelyeneket mi élünk.
47. ...a boldogság elsősorban a büntelenség csöndes, örvendező, biztos érzése.
48. ...az ügy, amely bűnben fogant, nem győzhet soha.
49. Azt az ügyet, amely tartós győzelmet akar aratni, vidám, ártatlan embernek kell képviselnie.
50. Az emberek nem hagyják kívülről megneemesíteni magukat.
51. Ó, az élet, abban magában van a megújulás. Csak kapaszkodjék bele az ember.
52. Nincs ítélőbíró fölöttünk. S így magunknak kell ítélnünk magunk fölött.
53. ...hogyan fölépíthessem a mások otthonait, le kellett mondanom - örökre le kellett mondanom a magam otthonáról.
54. ...mindenért kárpótlással tartozom. Mindenért fizetnem kell. Nem pénzzel. Hanem boldogsággal. S nem csak a magam boldogságával. A másokéval is.
55. Az írás... - hogy tollal
ülj törvényt tenmagadon.

MEREDITH

1. A beszéd annyi, mint aprópénzre váltott hallgatás.
2. A cselekvés éppúgy jelenti a lélek, mint a test életét.
3. A bátorság hiánya nem más, mint a józan ész hiánya.
4. A leghatásosabb fegyver mindenkor a szellemi fegyver volt és marad.
5. Nincs olyan testi szenvedés, amely ne volna a lélek hasznára.

TAINÉ

1. ...egy irodalmi munka nem egyszerű játéka a képzeletnek, nem elszigetelt szeszélye valamely izzó agynak, hanem a környező erkölcsök másolata, bizonyos szellemi állapot jele.
2. ...hagyjátok el az alkotmányok és gépezeteik, a vallások és rendszereik elméletét, és igyekezzetek az embereket műhelyeikben látni, hivatalaikban, rétjeiken, a saját egükkal, talajukkal, saját házaikkal, ruháikkal, műveltségökkal, lakomáikkal...
3. Az ember, kénytelen lévén egyensúlyba helyezni magát a körülményekkel, oly vérmérsékletet és jellemet vesz föl, mely azoknak megfelel, s jelleme és vérmérséklete annál állandóbb lesz, minél számosabb ismétlés által hatott rá a külső benyomás, s minél régibb öröklés által ment át ivadékára.
4. ...a remekmű célja az, hogy világosabban és teljesebben tüntessen föl valamely lényeges vagy kiváló jellemvonást, mint azt a valódi tárgyak teszik.
5. ...az egyéni érzések elégtelenségét más érzések különböző volta egészíti ki; a balítéletek, egymás ellen küzdve, egyensúlyba helyezkednek, s ez a folytonos és kölcsönös kiegyenlítődés lassanként az igazsághoz közel álló végső véleményre vezet.
6. A rokonság, mely a művészetet a tudományhoz fűzi, egyformán tisztessége mind a kettőnek ; dicsősége a tudománynak, hogy a szépségnek ő nyújtja fő támaszait; és dicsősége a művészetnek, hogy legfőbbesebb alkotásait az igazságra építi.
7. ...számtalan írásban, melyet egy-egy nap termel, az idő nevezetes pusztítást visz véghez, mert mindazokat a fölületes és kevésbé maradandó munkákat, melyek átmeneti jellemvonásokat fejeznek ki, egyszerűen megsemmisítjük.
8. ...változtassuk meg az ember állapotát és környezetét, s egészen ellentétes jellemvonásokat látunk benne; a parasztnak nevelt városi polgár egészen olyan lesz, mint a paraszt, és a városban nevelkedett paraszt olyan lesz, mint a polgár.
9. ...a művészet mindig lealacsonyodik, hogyha mellőzi azokat az eszközöket, amelyekkel valóban érdeklődést kelthet, és helyettük más művészettől kölcsönzi az eszközöket.
10. A megélhetésről van tehát szó, és az egyénre nézve az életnek két fő iránya van: vagy megismer, vagy cselekszik. ..
11. ...két egyenlő munka között az, amelyik jótékony jellemvonást fejez ki, magasabb rendű annál, amely káros jellemvonást fejez ki.
12. ...a tökéletes művészet ezzel a két szóval határozható meg: összpontosítással kifejezni.
13. ...ha azt akarjuk, hogy alkotásunk éljen is, mint a természetben. szükséges, hogy a részletek egészt alkossanak, és hogy a legkisebb elemnek legkisebb részecskéje is az egésznek szolgálatában álljon.

14. Az embert olyan magasabb rendű élőlénynek tekinthetjük, amely filozófiákat és költeményeket hoz létre, úgy, mint ahogy a selyemhernyó gubót, a méhek pedig lépet.

LEV TOLSZTOJ

1. Amikor az ember képzeletében egy szeretett lény vonásait igyekszik fölidézni, a múlt anyai emléke merül fel, hogy ezeken az emlékeken, mint a könnyön át, csak homályosan látja őket.
2. Úgy érzem, a mosoly teszi, amit egy arc szépségének neveznek; ha a mosoly hozzáad valamit az arc bájához, akkor az arc gyönyörű, ha nem változik meg közben, akkor mindennapi, ha elrontja, csúnya.
3. Azok, akik tapasztalatból ismerik az elfogultságot, tudják, hogy ez az érzés az idővel egyenes arányban nő, míg az elszántság fordított arányban csökken.
4. Amikor gyermek voltam, a felnőttekre igyekeztem hasonlítani, azóta pedig, hogy nem vagyok többé az, gyakran gyermekhez kívánnék hasonló lenni.
5. A szorongó emberek kínládása abból ered, hogy nem ismerik a róluk alkotott véleményt. Mihelyt ezt a véleményt világosan kifejezik, akármilyen is az, a szenvedés megszűnik.
6. A hiúság az igazi bánattal a legkevésbé összeférő érzés; ugyanakkor ez az érzés oly erősen be van oltva az emberi természetbe, hogy a legerősebb bánat is ritkán űzi ki.
7. ...egy ember fejlődésirányára semminek sincs olyan döntő befolyása, mint a külsejének; nem is annyira magának a külsőnek, mint a meggyőződésnek, hogy vonzó vagy nem vonzó.
8. ...megértem a legszörnyűbb véték lehetőségét is minden kártevési vágy nélkül, csak *úgy* kíváncsiságból, öntudatlan tevékenységi vágyból.
9. ...gyakran, amikor a gondolat lényegére nem is emlékszik már az ember, azt még tudja, hogy valami szép volt a fejében, érzi a gondolat nyomát, s azon van, hogy újra fölidézzé.
10. ...az ember helyzete és erkölcsi tevékenysége közt az összhang hiánya a legbiztosabb jele az igazságnak.
11. ...az emberi értelem fejlődése közben minden egyes emberben azon az úton megy végig, amelyen nemzedékek során kifejlődött...
12. ...a gondolatok, amelyek a különböző filozófiai elméletek alapjául szolgálnak, az emberi értelem osztatlan részei; sőt minden ember többé-kevésbé világosan tudatosította már őket azelőtt is, hogy a filozófiai elméletek létéről hallott volna.
13. ...a legfontosabb, legerdekesebb gondolatok éppen azok, amelyeket semmiért el nem mondunk egymásnak.
14. ...szépség, boldogság s erény egy és ugyanaz.
15. Más emberré kell lennem, minél előbb, ebben a percben, s más életet kezdenem.

16. ...nemes szavaknak ritkán felelnek meg nemes cselekedetek.
17. ...a jó szándéknak már a kimondása is nehezzé, sőt nagyobbbrészt lehetetlenné teszi a végrehajtását.
18. A *szép szeretet* abban áll, hogy magának az érzésnek s megnyilatkozásának a szépségét szeretjük.
19. ...akik az önfeláldozó szeretetre hajlamosak, mindig büszkék a szeretetükre, igényesek, féltékenyek, bizalmatlanok, de a szeretetük tárgyát szeretik veszélyben látni, hogy megszabadítsák tőle...
20. ...Lao-ce mondja, hogy a dolgok attól becsesek, ami nincsen bennük. Így az élet is: fő értéke abban van, hogy ne legyen benne rossz.
21. Mint minden olyan emberi viszony, amelyet a törvény szabályoz, a fegyelem és annak feltétele, az alárendeltség is csak akkor kellemes, ha mindkét fél tudatában van annak, hogy erre a szubordinációban valóban szükség van.
22. ...a becsvágy - erény, de hibává és alantas tulajdonsággá válik, mihelyt az ember már nincs abban a helyzetben, hogy kielégítse ezt a szenvedélyét.
23. Bármit mondanak a népi gondolat védelmezői, tömegben még a jó emberek is csak állati, rút oldalukat fordítják kifelé, így a tömeg csak az emberi természet gyengeségét és kegyetlenségét mutatja...
24. Egyenlőség a törvény előtt? De hiszen az emberek élete nem a törvényhozás szférájában folyik le! Legfeljebb egy ezredrésze esik a törvény alá, a többi ezen kívül fekszik, erkölcs, szokás, társadalom szférájában.
25. Bár megtanulná végre az emberiség, hogy ne elmélkedjék és ne ítélkezzék szigorúan és határozottan, ne akarjon választ adni olyan kérdésekre, melyek csupán azért adtak fel neki, hogy mindörökké kérdések maradjanak!
26. Ki képes rá, hogy értelmével akár csak egy szempillantásra is olyan tökéletesen elszakadjon az élettől, hogy felülről, függetlenül tudja szemlélni?
27. ...csupán *egy* igazi öröm van a földön: másoknak élni.
28. Ez a nép mindenütt megállja a helyét. Minél jobban ismeri az ember, annál jobban megszereti.
29. ...a lehetőség, hogy jót tegyünk az emberekkel, akikkel olyan könnyű jót tenni, s akik annyira nem szoktak hozzá a jóhoz; azután a munka, olyan munka, amely látszólag eredménnyel jár; azután pihenés, a természet, könyv, muzsika ... ebben áll az én boldogságom, ennél többről sosem álmodtam.
30. A jónak ellensége a jobb.

31. Megsérteni és megalázni egy asszonyt, aki semmit sem vétett. Ebben áll a férj hatalma...
32. Az ember sohasem olyan önző, mint az emelkedett lelkesedés pillanataiban. Olyankor úgy érzi, hogy nincs a világon nála nagyszerűbb és érdekesebb.
33. Hát érdemes-e, hogy az ember magának éljen ... amikor minden pillanatban meghalhat, meghalhat, anélkül hogy jót cselekedett volna. és úgy, hogy senki sem tud róla?
34. A boldogság: egynek lenni a természettel...
35. Az önfeláldozás badarság, képtelenség. Csak büszkeség, menekvés a megérdemelt boldogtalanságból, menekvés az idegen boldogság irigyléséből.
36. Az Istenhez imádkozni kell, de a parthoz evezni.
37. Ha mindenki csak a meggyőződése alapján harcolna, akkor nem lenne háború.
38. A legjobb, legbarátibb, legközvetlenebb kapcsolatokban is szükség van a hízelgésre és a dicséretre, amint a keréknek szüksége van kocsikenőcsre, hogy jól forogjon.
39. ...az emberi bűnöknek csupán két forrása van: a tétlenség meg a babona, és ... csak két erény van : a tevékenység meg az értelem.
40. A boldogság forrása nem rajtunk kívül, hanem bennünk van...
41. *Csak* úgy élni, hogy ne tegyünk rosszat .. . az kevés. Most, amikor másokért élek ... csak most ébredtem rá, mi teszi igazán boldoggá az életet.
42. A bölcsességnek nincs szüksége erőszakra.
43. ...nincs két ember, aki egyformán fogná fel ugyanazt az igazságot. 44. Hagyjuk a holtaknak, hogy eltemessék a holtakat, és éljünk, amíg élünk, és legyünk boldogok.
45. Hinni kell a boldogság lehetőségében, hogy csakugyan boldog legyen az ember.
46. Az ember tudatosan él önmagának, de tudattalan eszközül szolgál az emberiség történelmi céljainak eléréséhez. A végrehajtott cselekedet visszavonhatatlan, és hatása, ha időben egybeesik millió más ember cselekedetével, történelmi jelentőségre tesz szert.
47. Egy kedves emberünket szerethetjük emberi szeretettel is, de ellenségünket csakis isteni szeretettel szerethetjük.
48. ...a boldogtalanság sohasem a nélkülözésből, hanem a nagy bőségből ered.
49. ...van határa a szenvedésnek, és van határa a szabadságnak ... ez a két határ nagyon közel esik egymáshoz.
50. Nincs nagyság ott, ahol nincs egyszerűség, jóság és igazság.

51. A tiszta és teljes bánat éppúgy lehetetlen, mint a tiszta és teljes öröm.
52. Ha két ember összevész, mindig mind a kettő hibás.
53. Nem az a kedves, aki szép, hanem az a szép, aki kedves.
54. Ha a becsstelen emberek kapcsolatba lépnek egymással, és nagy erőt alkotnak, akkor a becsületes embereknek is csupán ugyanezt kell tenniük.
55. A boldog családok mind hasonlóak egymáshoz, minden boldogtalan család a maga módján az.
56. Féltékenykedni annyi, mint megalázni magamat és őt.
57. Semmiféle tevékenységünk sem lehet elég állandó, ha egyéni érdekünkben nincs meg a gyökere.
58. Ha szeretünk, az egész embert szeretjük, amilyen, nem amilyennek akarom hogy legyen.
59. A fő az, hogy az embernek, mialatt dolgozik, meglegyen a föltétlen meggyőződése, hogy amit csinál, nem hal meg vele, lesz utódja.
60. Ahhoz, hogy a házasságban kezdeni lehessen valamit, a házastársak közt vagy teljes meghasonlásra, vagy szerelmes egyetértésre van szükség. Ha a házastársak viszonya bizonytalan, sem így nincs, sem úgy, nem lehet semmihez kezdeni.
61. A tiszteletet azért találták ki, hogy elrejtse a pusztaságot, ahol a szeretetnek kellene lennie.
62. ...ahol a szeretet véget ér, ott kezdődik a gyűlölet.
63. Nem tudva, mi vagyok, s miért vagyok itt, lehetetlen élnem. Ezt pedig nem tudhatom; következésképp lehetetlen élnem... De ... élt tovább.
64. Ha a jónak oka van, már nem jó, ha következménye, jutalma - akkor sem jó. A jó tehát kívül van az okok és következmények láncán.
65. ...a népben mindig megvan sorsának tudata.
66. Igen, ha számtani úton akarsz a nép lelkét megismerni, akkor persze nagyon nehéz hozzáférni ... de van erre más út is. A levegőben van, érzi az ember szíve.
67. ...nincs olyan semmirekellő, aki ha keres, nem talál, bizonyos szempontból, magánál is komiszabb semmirekellőket...
68. Ha nincs semmi célja, ha az élet csak azért adatott, hogy éljünk, akkor nincs miért élni.
69. A szenvedélyek közül a legerősebb, a leggonoszabb és legmakacsabb a nemiség, a testi szerelem, és épp ezért, ha a szenvedélyek s közülük a legutolsó, a legerősebb, a testi szerelem megsemmisül: a prófécia betelik, az emberek egyé formák, az emberiség elérte célját, nincs miért élnie tovább.

70. A nemi szenvedély, akárhogy lenne is berendezve, valami rossz, szörnyű rossz, amely ellen harcolni kell, nem pedig szítani, mint nálunk.
71. Az erkölcsi törvény ... maga torolja meg magát, ha megszegik.
72. ...ahhoz, hogy rabszolgaság ne legyen, az kell, hogy az emberek ne kívánják mások kényszerű munkáját felhasználni, sőt ezt bűnnek vagy szégyennek tartásák.
73. ...a nő rabszolgasága épp az, hogy az emberek azt óhajtják, s igen helyesnek is tartják, hogy őt az élvezet eszközüül használják fel.
74. ...a nő feladata: érteni az elbűvöléshez... A hajadoni életben a választáshoz van szükség rá, a házasságban - hogy uralkodhasson az urán.
75. ...az ember menekvése s büntetése, hogy amikor helytelenül él, el tudja ködösíteni, úgyhogy nem látja helyzete nyomorúságát.
76. Városon az ember száz évet is élélhet, s nem veszi észre, hogy rég meghalt s elrothadt.
77. Vagy mesterségesen szabadulunk meg a gyerektől, vagy úgy nézünk rá, mint szerencsétlenségre, a vigyázatlanság következményére, ami még ocsmányabb.
78. Ha az ember a mi szokott életünkben nem hiú, nincs miért élnie.
79. A zene egy csapásra, közvetlenül visz át abba a lelkiállapotba, amelyben az volt, aki a zenét írta.
80. ...meg lehet azt engedni, hogy bárki, aki akarja, egy másik embert, sokakat hipnotizálhasson, aztán azt csinálja velük amit akar?
81. ...semmiben nem nyilvánul meg olyan világosan az emberek jelleme, mint a játékban.
82. Nincs nagyobb hiba, mint beismerni, hogy az ember rosszkedvű.
83. Az olyan ember, akit a sors és a maga bűne-botlása bizonyos - akármilyen ferde és aljas - helyzetbe hoz, olyan világnézetet alakít ki magának, amelynek segítségével helyzetét jónak és tiszteletreméltónak láthatja.
84. Mindenki magában hordja az összes emberi tulajdonságok csíráit, néha az egyik nyilvánul meg benne, néha a másik, s olykor egyáltalában nem hasonlít önmagához, holott ugyanakkor mégiscsak önmaga marad.
85. A föld nem lehet magántulajdon, nem képezheti adásvétel tárgyát, éppoly kevésbé, mint a víz, a levegő, a napfény. Mindenkinek egyformán joga van a földhöz és mindazokhoz a javakhoz, amelyeket a föld az embernek juttat.
86. Bűnnek tartom a földtulajdont.
87. ...a boltosok nyilván abban a szent meggyőződésben éltek, hogy buzgalmuk, mellyel az árujukban járatlan vevőket becsapják, nem vétkes, hanem nagyon is hasznos foglalkozás.

88. ...mi sem lenne könnyebb, mint akármelyikünket ebben a minutában kiváltságaink elvesztésére és nem túlságosan távol eső vidékre való száműzésre ítélni.
89. ...a bíraskodásnak semmi értelme, ha a bíró önkényesen alkalmazhatja vagy nem alkalmazhatja a törvényt...
90. Milyen sokan vannak, milyen szörnyű sokan, és milyen jól táplált mind, milyen tiszta az ingük és körmük, milyen fényes a cipőjük vajon ki csinálja mindezt?
91. Az aljas tettet az ember esetleg nem követi el vagy megbánhatja, de az aljas gondolatok szülik az aljas tetteket. Az egyik aljas tett csupán egyengeti az utat a következő számára, de az aljas gondolatok ellenállhatatlanul ragadják az embert ezen az úton.
92. Undorító az állatiasság az emberben ... amikor ez az állatiasság az esztétikum látszatában, az álköltőiség burkában jelenik meg, és hódolatot követel, akkor mindenestől belesüppedsz, és az állatit istenítve már nem tudod megkülönböztetni a jót a rossztól. És akkor minden elveszett.
93. Igen, az egyetlen hely, amely ma Oroszországban becsületos emberhez méltó: a börtön!
94. Az élet csak azt az egyet követeli, hogy mindannyian tegyük meg, ami kötelességünk.
95. A bíróság célja csupán annyi, hogy a társadalmat változatlanul megtartsa jelenlegi állapotában ; e cél érdekében egyaránt üldözi és bünteti mindazokat, akik az átlagosnál magasabb színvonalon állnak, és fel akarják emelni erre a színvonalra az egész társadalmat - ezek az úgynevezett politikai bűnösök -, és azokat, akik az átlagosnál alacsonyabb színvonalon állnak: ezeket nevezik bűnöző alkatúnak.
96. A börtönök nem biztosítják nyugalmunkat, mert a foglyok nem ülnek benn örökké, hanem kiengedik őket. Épp ellenkezőleg: ezek az intézmények a romlottság és az elkeseredettség végletébe kergetik az embereket, tehát csak fokozzák a veszélyt.
97. A börtönrendszert nem lehet tökéletesíteni. A tökéletesített börtönök többre kerülnének, mint amennyit népoktatásra költ az állam, és újabb terheket raknának megint csak a nép vállára.
98. Abban a pillanatban, amikor ki lehet jelenteni, hogy a világon bármi előbbre való az emberiesség érzésénél, akár csak egy órára, akár csak egyetlen, kivételes esetben - akkor már nincs az a bűn, amelyet ne követhetnénk el embertársaink ellen úgy, hogy még csak bűnösnek sem érezzük magunkat.
99. Van egy állami szolgálatnak nevezett rendszer, amelyen belül úgy lehet bánni az emberekkel, mint a tárgyakkal, mindennemű emberi, felebaráti érzés nélkül.
100. Minden azon múlik, hogy az emberek azt hiszik: van az életben olyan helyzet, amikor szeretet nélkül bánhatunk embertársainkkal; márpedig ilyen helyzet nincsen.
101. Ha nem érzel magadban szeretetet embertársaid iránt ... akkor ülj csendesen, foglalkozzál a magad dolgával, amivel akarsz, csak az emberekkel ne.

102. Minden ember részben a maga elgondolásai szerint él, részben mások elgondolásai szerint. A különbség az emberek között főképpen abban áll, hogy valaki mennyiben követi a saját, s mennyiben a mások elgondolásait.
103. Mindent meg kell tennünk a tömegekért, semmit sem szabad várunk tőlük; a tömegek tevékenységünk tárgyát, objektumát alkotják, de nem lehetnek munkatársaink addig, amíg olyan tehetetlenek, mint most.
104. Egészen más *tudni*, hogy valahol messze egyes emberek kínozzák embertársaikat, s mindenféle züllesztő befolyásnak, embertelen megaláztatásnak és szenvedésnek vetik alá őket, és megint más három hónapon át szüntelenül maga előtt *látni* ezt a züllesztést, megalázást és gyötrelmet.
105. ...az emberevés nem a tajgában kezdődik, hanem a minisztériumokban, az ügyosztályokban és bizottságokban - a tajgában csupán végződik .
106. Mít lehetne tenni, hogy. ... a hivatalnokoknak biztosítsuk a fizetésüket, sőt még külön jutalmat is adjunk nekik azért, hogy *ne* tegyék mindazt, amit tesznek?
107. Sokféle a hit, de egy a lélek. Benned, bennem, őbennük. Szóval, higgyen ki-ki a maga lelkének, és akkor mind egyet fogunk hinni. Legyen mindenki magamagának, és mind egyesülni fogunk.
108. Légy a magad parancsolója, akkor nincs szükség parancsnokra.
109. ...meg kell bocsátani, mindig, mindenkinek, megszámlálhatatlan sokszor, mert nincsen olyan közöttünk, aki maga ne volna bűnös , és így másokat büntethetne vagy megjavíthatna.
110. ...a társadalom, a rend nem azért áll fenn, mert vannak ... törvényesített bűnösök, akik mások felett élkeznek, és másokat büntetnek, hanem azért, mert az emberek a sok romlasztó, züllesztő befolyás ellenére is szánják és szeretik egymást.
111. Keressétek isten országát és az ő igazságát, és a többi megadatik néktek. Mi pedig a *többit* keressük, és nyilvánvalóan nem találjuk.

ANSELM FEUERBACH

1. Ahhoz, hogy valaki jó festő legyen, négy dolog kell: meleg szív, jó szem, könnyű kéz és mindig frissen mosott ecset.
2. A közészerű mindig jól mérlegel, épp csak a mérlege rossz.

MIHAJLOV

1. ...hullnak a halni-tudók,
ám szabadon viszi majdan
szent lobogónk, az utód.

2. Fórumainkon a téma a sajtóbéli szabad jog.
Lényege: "Sajtold hát, nyomd a jogot szabadon"...

EBNER-ESCHENBAGH

1. "Már látni a partot!"
Csak a kormányos nem örül meg a szónak
körbe hajóznak.
2. Tisztelet a közhelynek! Évszázadok során fölhalmozott
bölcesség az!

MICHEL

1. Az eszmét nem 'lehet se ágyúval elpusztítani, se megbilincselni.
2. A megfélemlítés és a tudatlanság következtében minden népszavazás meghozza a többséget - a
joggal szemben - a kormánynak, amely ehhez folyamodik.
3. ...rabsorsnál a halál is jobb...

FRÉDÉRIC MISTRAL

1. A szenvedés a szabadsággal együtt, acélkeményre edzi az embert; a gazdagság sertéssé aljasítja.
2. Engem a nap készítet a dalra.
3. Minden esztendőben új tollakat ölt a fülemile, de régi hangját megőrzi.
4. A mély gyökerű fák nőnek magasra.
5. Jó könyörületesnek lenni, de jobb megölni az ördögöt
mielőtt tulzott könyörületességünk miatt ő ölne meg bennünket.
6. Ha nem ma, meglesz holnap:
Ne feledjük: a türelem a bölcsesség tartópillére.
7. Falatját veszi juh, ha béget.
8. Hogy valaki szegény, csufságra még nem ok!
9. ...senkit sem szabad csufolni
Ruhájáért: mert drága holmi
Rongyok közt is lehet.

10. Ne siessünk,
Házasságot csak lassan kössünk,
...hogy a lány ösmerje a legényt.
11. Gyerekekkel együtt nő a gondod.
12. Az apa apja a fiának
S a fiú tartsa őt urának;
Ha nyáj parancsol pásztorának,
Végül a juhokat farkas falja fel.
13. A föld jószívű, nem mogorva
De, mint a mogyoró bokorfa,
Ki meg nem rázza jól, annak semmit sem ad.

RECLUS

Előbb a fejekben és a szívekben kell végbemenniök a változásoknak, hogy aztán megfeszítsék az izmokat, és történelmi jelenséggé váljanak.

TÓTH KÁLMÁN

...nem boldog a magyar!

BUSCH

1. Bolond gondolatai mindenkinek vannak, csakhogy a bölcs nem mondja ki őket.
2. Hajszál a levesben akkor se lelkesít
Ha szívserelmünk fejről származik.
3. Boldogság, szabadság - a valóság tagadása.
4. Mikor még tapasztalatlan
és szerényebb voltam, mint ma,
tiszteletem mind a többi
ember bírta.

Aztán, hogy rajtam kívül is
sok borjat láttam a réten,
kezdem - ugyszólván - becsülni
önszemélyem.

LEWIS CARROL

1. Nem beszél a kecsége,
De aki bölcs, fecseg-e?
2. Nagyon silány emlékezőtehetség az, amelyik csak visszafelé működik.

MANET

1. ...az embernek a maga korában kell élnie, azt kell festenie, amit lát, nem szabad törődnie a divattal.
2. ...az ormokra nem hívják az embert: oda fel kell kapaszkodni.
3. ...az emberek csak többszörös szemlélődés után szokják meg azt, ami először meglepte, sőt sérthette szemüket. Lassanként megértik és elfogadják az új műveket. Megmutatni, amit csináltunk, az annyi, mint barátokat és szövetségeseket szerezni.
4. Mi a festészet? A szem meg a kéz...
5. Pokoli nehéz érzékeltetni, hogy egy csónakot mértani szabályok szerint hasított és összeállított fából készítenek.
6. Tedd a dolgod, az emberek pedig hadd beszéljenek.
7. Úgy festek, ahogy kedvem tartja: ördögbe az elméleteikkel! ...Ha valaki kikérné a véleményemet, azt mondanám: mindaz, ami magában hordja az emberiség, a kortársi emberiség szellemét, érdekes. Mindaz, ami idegen tőle, érdektelen.
8. ...én nem találnám ki a becsületrendet - de a kitüntetések már kitalálta valaki előttünk. És az embernek minden eszközt meg kell ragadnia, aminek segítségével kiemelkedhetik az átlagból. Ez is egy állomás, amit elértünk, fegyver ez is...
9. ...ismerem én az igazság óráját! Neki köszönhetjük, hogy csak akkor kezdünk élni, amikor már halottak vagyunk.
10. *Minden* virágot meg szeretnék festeni...

BRAHMS

1. Hogy eltúlozzák az emberek, ha egy fiatal művész valami különleges művet ír! Sok ifjú persze sasszárnyakról álmodik, s e szárnyakat már magáénak is képzelem; amint aztán elborítják a könyvek és hangjegyek, beleragad a porba, s felejtí a szárnyalást.
2. ...a szerénység könnyen vág ostoba képet, és szívesebben hallgat...

DILTHEY

1. ...minden kor mindig magában hordja a költészet egész teljességét.
2. ...nem lenne-e jobb a "romantika" névvel egy félszázad óta úzótt visszaélésnek azzal vetni egyszer s mindenkorra véget, hogy ezt a nevet nem használjuk többé?

JOVANOVIC ZMAJ

1. Most értem, mi az öröklét,
mekkora a végtelenség.

Aki boldogsággal méri,
az határát sosem éri.
2. Féljed azt, ki farkasszemet
sokszor nézett a halállal!

MENGYELEJEV

1. A tudományok feladata szolgálat: a jólét elérésének eszközei.
2. Az ismert tények útvesztőjében terv nélkül könnyen elveszhet az ember.

MORRIS

1. Ne egyet és ne ezret öljetek,
de mind, ha éjt akartok nap helyett.
2. A szocialista művészi ideálnak ... első kelleke, hogy az közös legyen az egész népre nézve; s ez csak akkor lesz lehetséges, ha elismerjük azt hogy bármilyen emberi kéz alkotta munkának ... lényeges tartozéka a művészet.
3. ...képességeink, munkaerőnk gyönyörteljes módon való felhasználása egyúttal a forrása is minden művészetnek, és minden boldogságunk okozója: vagyis életünk célja.
4. ...az a társadalom, amely nem nyújt kellő alkalmat minden egyes tagjának képességei élvezettel teljes gyakorlására, elfeledte élte célját, nem teljesíti kötelességét, s nem egyéb tiszta zsarnokságnál, amely ellen az egész vonalon küzdeni kell.
5. ...az egészséges lelkületű, nem hatalmaskodó egyéneket a szocializmus nemhogy elnyomja, hanem szárnyakat ad nekik.
6. Az ember fantáziája hajlik arra, hogy valósággal tűzbe jöjjön a szépségnek és gyönyörűségnek attól a képétől, melyet a puszta szépség kedvéért való szakszerű közös kertészkedés gondolata idéz fel, ez azonban semmiképpen sem zárja ki azt, hogy a megélhetés céljait szolgáló hasznos termékeket is előállítsanak.

7. ...minden épület lehet szép, amely rendeltetésének megfelel, amelytől nem sajnálták az anyagot, s amelyet az építőmester s a tervezők lelkesedéssel hoztak létre.
8. ...üzemi épületeinket a maguk egyszerű szépsége teszi széppé...
9. Az ipari vállalatoknak ... még a külső szépsége is a társadalom, nem pedig az egyének munkáján áll vagy bukik.
10. ...nincs is olyan munka, amely az embert puszta géppé változtatná.
11. Az ... emberek, ha megvan a kezűgyességük, a technikai és általános műveltségük s a szabad idejük is ahhoz, hogy éljenek ezekkel az adottságokkal, óhatatlanul ki fognak fejleszteni magukban egyfajta művészszeretetet, azaz szépérzékét és az élet szeretetét, ami végtére is a művészi alkotás vágyát kelti fel bennük, s ennek beteljesülése más gyönyörhöz nem is fogható.
12. ...a munkát, mely már önmagában is örömet okoz, az teszi vonzóvá, hogy művészi jelleget ölt.
13. Ha növeljük a munkások szükséges napi munkájának szépségét, utat nyithatunk művészi törekvéseiknek.
14. ...miért ne ékesíthetnék a legmagasabb rendű, legintellektuálisabb művészet alkotásai az ipari palotáját...
15. ...*harcban állunk*, osztály osztály ellen, ember ember ellen. *Ez foglalja le minden időnket*. Arra vagyunk kényszerítve, hogy ne a béke művészetével, hanem a harc tudományával foglalkozzunk, ami nem egyéb, mint ravaszság és kegyetlenség. Ilyen körülmények között a munka szörnyű teher, megalázó a munkások, s még megalázóbb az ő munkájukból élők számára. Ezt a rendszert akarjuk megdönteni és felváltani egy olyannal, melyben nem lesz többé teher a munka.

RÁMAKRISHNA

1. Legyen benned szeretet mindenki iránt, senki sem más, mint a többi.
2. A megismerés egységhez vezet, a nem ismerés eltávolodáshoz.

CHARLES BOWEN

A metafizikus filozófus olyan, mint aki éjfélkor, lámpa nélkül megy be egy sötét pincébe, hogy megkeressen egy fekete macskát, ami nincs ott.

SAMUEL BUTLER

1. Minden időben és minden országban az asszony határozza meg, hogy az emberek egy hibát megbocsássanak-e vagy sem.

2. Azt mondták, hogy a múltat még Isten sem tudja megváltoztatni: a történetírók képesek rá, és talán ezért is tűri meg őket az Isten, mert e tekintetben hasznára lehetnek.
3. Az élet olyan, mint a szerelem: minden okosság ellene, s minden egészséges ösztön mellette szól.
4. Én nem bánom a hazugságot, de gyűlölöm a pontatlanságot.
5. A csapást, ha fokenként érzik, a legtöbb ember nagyobb lelki nyugalommal tudja elviselni, mint az egy élet folyamán szerzett nagy vagyont.
6. Az írókkal pontosan annyit bajlódunk, amennyit akarunk, barátainktól viszont nem mindig szabadulunk meg egykönnyen.
7. Könnyű helyes nézeteket vallani, mikor már mindenki vallja őket...
8. ...életünket és utódaink életét főként kevésbé tudatos gondolataink és kevésbé tudatos cselekvéseink formálják.
9. Örülnék, ha a gyermekeket arra tanítanák: ha valamit nem szeretnek, ne mondják rá, hogy szeretik, csak azért, mert másoktól így hallják.
10. Papák és mamák olykor megkérdézik a fiatalembereket, hogy szándékuk tisztességes-e a lányukkal szemben. Azt hiszem, néha a fiatalemberek is megkérdézhették a papákat és mamákat szándékuk tisztessége felől, mielőtt meghívást fogadnak el olyan házba, ahol férjhez menendő lányok vannak.
11. Az erény igazi leszármazása régibb és tisztesebb, mint amelyet bárki is kitalálhat. Az embernek önnön jólétére vonatkozó tapasztalatából ered - s ez, ha nem is csalhatatlan, még mindig a legmegbízhatóbb összes tulajdonaink között. Az a rendszer, amelynek ennél biztosabb alapra van szüksége, annyira ingatag, hogy fel fog borulni, akármilyen talapzatra állítjuk.
12. Nincs valamirevaló erény, amelybe ne vegyülne egy kis bűn, s alig vagy egyáltalán nem képzelhető el olyan bűn, amelyben ne lenne egy cseppnyi erény.
13. Az angyalruhába bújt ördögöt bizony csak a legügyesebb szakértők képesek felismerni, s az ördög oly gyakran folyamodik ehhez az álöltözethez, hogy egyáltalán nem biztonságos dolog angyalokkal szóba állni.
14. Fogalmam sincs róla, mi a zseni, de amennyire fel tudom mérni, meg kell állapítanom, hogy nem egyéb ostoba szónál, amelyet legjobb átengedni a tudományos és irodalmi klakőröknek.
15. ...az igazi nagyság láthatatlanná tevő köpenyt visel, melynek leple alatt csendesen, észrevétlenül járkal az emberek között.
16. Bolond az ember ... ha egyhetesnél régebbi dolgokra emlékszik kivéve, ha kellemes az emlék, vagy valami haszon származik belőle.
17. A paptól elvárják, hogy két lábon járó vasárnap legyen.

18. Kétféle ember van ezen a világon: olyan, aki vétkezik, és olyan, aki ellen vétkeznek. Ha mindenáron tartozni kell valamelyik csoportba, jobb az elsőbe, mint a másodikba.
19. Csak olyasmit tanulj, aminek a nem tudása miatt hosszú időn keresztül rosszul érezted magad. Ha úgy találsz, hogy ennek vagy annak a tudására szükséged van ... akkor azt jobb minét előbb megtanulnod, de addig inkább a csontjaid és izmaid fejlesztésére fordítsd az időt.
20. A szellemi foglalkozás nagyon megfelel az olyanoknak, akiknek van összeköttetésük, befolyásuk és tőkájuk, de egyébként nem ér semmit.
21. Némelyek azt állítják, hogy iskoláskoruk volt életük legboldogabb korszaka. Lehet, hogy így van, de én azért mindig gyanakvással nézem az ilyen embereket. Elég nehéz azt is megállapítani, hogy a jelenben boldog-e vagy sem, s még nehezebb egybevetni az emberélet különböző szakaszainak viszonylagos boldogságát vagy boldogtalanságát. A legtöbb, amit elmondhatunk, annyi, hogy mindaddig tűrhetően boldogok vagyunk, amíg nem érezzük magunkat határozottan nyomorultul.
22. ...kevesen bíznak abban, hogy akkor is helyesebb vagy jobb az igazságban hinni, mint a hazugságban, ha a hazugság első pillanatra kifizetődőbbnek látszik. De csak ezekről a kevesekről lehet elmondani, hogy egyáltalán hisznek valamiben.
23. ...a pénzvesztés elviselése a legnehezebb minden olyan egyén számára, aki elég idős már, és fel tudja fogni a veszteség jelentőségét... A pénzvesztés nemcsak hogy a legnagyobb fájdalom önmagában, hanem szülője minden más fájdalomnak is.
24. Jó, ha egy egész családban egy-két rendes ember akad, ennél többre nem lehet számítani.
25. A rózsák akkor is rózsák, ha nem tudják, hogy ez a neve.
26. ...mivel a legtöbb területen túlzásba vittük az oktatást, elhanyagoltunk más területeket, amelyeken egy kis józan tanítás nem ártott volna meg.
27. Az ember barátságait, csakúgy, mint végrendeletét, a házasság érvényteleníti - de nemcsak saját házassága, hanem barátaié is.
28. "Szeretni és elveszni jobb, mint nem veszni el sosem.
29. ...valahányszor túlságosan határozott véleményünk van valami felől, önkéntelenül üldözőkké válunk.
30. Minek panaszkodjam, ha a középszerűek csoportjába tartozom? Ha valaki nincsen alatta a középszerűeknek, legyen hálás.
31. ...a könyveknek egyszer ... a maguk lábán kell megállaniuk. Minél hamarabb kezdik, annál jobb.

MARK TWAIN

1. ...az asszonyok a legvilágosabb, legértelmesebb indítványt sem képesek vita nélkül elfogadni; pontosabban: a férjes asszonyok.
2. Minden a nevelés. Az őszibarack egykor keserű mandula volt; a kelvirág nem egyéb, mint diplomás kelkáposzta.
3. ...az ellenség csak részben tudja tönkretenni az embert, egy jóindulatú és meggondolatlan barátira van szükség, hogy az illető tökéletesen és végérvényesen tönkremenjen.
4. Igyekezzünk úgy élni, hogy amikor meghalunk, még a temetkezési vállalkozó is szomorú legyen.
5. Hja, a szokás! Senki sem hajíthatja ki az ablakon keresztül; ki kell kísérni a lépcsőházba, s azután fokként lecsalogatni.
6. Mi a legfeltűnőbb különbség egy macska és egy hazugság között? Az, hogy a macskának csak kilenc élete van.
7. A barátság szent szenvedélye oly forró, oly állhatatos, oly hűséges és oly kitartó természetű, hogy egy életen át elkíséri az embert, ha nem kérnek tőle pénzt kölcsön.
8. Minden érték viszonylagos. Jobb a fiatal cserebogárnak, mint a vén paradicsommadárnak.
9. Miért örülünk, ha gyermek születik, miért szomorkodunk, ha temetnek valakit? Mert nem mi fekszünk a bölcsőben, illetve a koporsóban.
10. Ha dühös vagy, számolj négyig; ha nagyon dühös vagy, káromkodj.
11. Ami a jelzöt illeti: ha kételyeink vannak, húzzuk ki.
12. Valójában az a bátor ember, aki ellenáll a télelemnek, aki legyőzi a félelmét - nem pedig az, akiből hiányzik a félelem.
13. Íme, a bolond így szól: "Ne tégy minden tojást *egy* kosárba" - vagyis ne tégy fel mindent egy lapra, s oszd meg a pénzed és a figyelmed. A bölcs azonban így szól: "Tégy minden tojást *egy* kosárba, és VIGYÁZZ ARRA A KOSÁRRA,"
14. Ha magunkhoz veszünk egy éhező kutyát, és ellátjuk minden jóval nem fog megharapni. Ez a legfőbb különbség a kutya és az ember között.
15. A hála meg a hálátlanság olyan, mint egy felvonulás eleje meg vége. Ha a rezesbanda és a díszes előkelőségek elhaladtak, a többit nem érdemes megvárni.
16. Kevés olyan bosszantó és elviselhetetlen dolog van a világon, mint valaki másnak a jó példája.
17. Nem lenne jó, ha mindannyian egyformán gondolkodnánk; a vélemények különbözősége teszi lehetővé például a lóversenyt is.
18. Április 1. Ez az a nap, amelyen emlékezetünkbe idéztetik, hogy kicsodák vagyunk az évnek többi háromszázhatvannégy napján.

19. Az az ember, aki nem tud hazudni, gyakran azt hiszi, hogy mások hazugságaiban ő a legfőbb szakértő.
20. Nagyszerű, hogy Amerikát felfedezték, de még nagyszerűbb lett volna, ha véletlenül fedezik fel.
21. Ami a Munkást nagygyá és hatalmassá tette, az a munkamegtakarító *gép* - és semmi más a világon nem tehetette volna. ... Minden nagy találmány ötvenezer ember kenyerét veszi el - és tíz éven belül *félmilliónak* teremt megélhetést.
22. A tiszteletlenség a szabadság bajnoka és egyetlen biztos védelme.
23. ...a függetlenség ... nem más, mint az önmagunkhoz és elveinkhez való hűség, ez viszont gyakran engedetlenség és hűtlenség az általános bálványokkal és fétisekkel szemben.
24. Az alkotmányos - báburalkodós - monarchiában egy királyi csimpánzcsalád is megfelelné a célnak; a nemzet éppolyan alázatosan csodálná, és kevesebbe kerülnének.
25. Mi, amerikaiak imádjuk a mindenható dollárt! Még mindig méltóbb isten, mint az Öröklött Kiváltságok.
26. ...még nem élt olyan király vagy nemes, aki ne lett volna rabló és rablók utóda, mert még senki sem kapta királyságát vagy nemességét az egyetlen, kizárólagos joggal felruházott hatóságtól - a nemzet többségétől.
27. ...kötelességet soha nem a kötelesség kedvéért szoktunk teljesíteni, hanem pusztán azért a személyes elégtételért, melyet a kötelesség teljesítése nekünk okoz.
28. A kritikus minden alkalommal feltételezi, hogy ha valamely könyv nem üti meg a művelt osztályok mértékét, akkor értéktelen.
29. Igen, a fennkölt és finom irodalom bor, s az enyém csak víz; de a vizet mindenki szereti.
30. A regényíró olyannyira tisztában van a lenyomatott beszéd hatástalanságával, hogy szereplőinek szinte minden szóbeli megnyilatkozását magyarázatokkal és értelmezésekkel köríti...
31. ...ha van is *a Pickwick Klubban* egy humoros mondat, én képtelen voltam megtalálni.
32. Ha mindenki meg lenne elégedve önmagával, nem is lennének hősök a világon.
33. ...az Isten ... az örökkévalóság egy részében megpróbálhatná megbocsátani önmagának, hogy az embert boldogtalanná tette, pedig ezzel az erővel tehetné volna boldoggá is, a többi időt pedig csillagászati stúdiókat fordíthatná.
34. Ha Krisztus isten volt, akkor úgy elfajult a helyzet, hogy haragja Ádám ellen az idők folyamán fékezhetetlenné vált, és csak az élő áldozat csillapíthatta le; így észre sem vette, milyen következetlen, ha Isten halálra ítéli önmagát - öngyilkosságot követ el a keresztfán, és ezzel az eredeti ötlettel letörli, ami az ősi rováson volt.

35. A rég várt is váratlanul ér, amikor végre bekövetkezik.
36. Ha kételyeid vannak, az igazat mondd.
37. A legjobb módszer önmagunk felvidítésára, ha felvidítunk valaki mást.
38. A ráncoknak csak a mosoly helyét lenne szabad mutatniuk.
39. Ha Krisztus most itt lenne, egy dologra biztosan nem vállalkoznék - hogy keresztény legyen.
40. A valóban bölcseknek két fajtája van: az egyik öngyilkos lesz, a másik állandóan itallal bódítja szellemi képességeit.
41. Századunk radikálisa a jövő század konzervatívja.
42. Addig káromkodjunk, amíg lehet, mert az égben már tilos lesz.
43. A jó modor azt jelenti, hogy eltitkoljuk, milyen sokat tartunk magunkról, és milyen keveset a többiekről.
44. A hiúságnak nincsenek fokozatai, legfeljebb az ügyességnek, amellyel eltitkoljuk.
45. Az igazság hatalmas, és győzedelmeskedni fog. Ez rendben is volna, csak az a baj, hogy nem így van.
46. A kereszténység biztosan túlél még egy évezredet a földön - múzeumban, kitömve.
47. Az egyik korszak oltárterítője a következő lábtörlője.
48. A, jóisten kegyelméből ebben az országban három végtelenül becses dologgal rendelkezünk: szólásszabadsággal, lelkiismereti szabadsággal és a bölcsességgel, hogy egyiket se gyakoroljuk.
49. A valóság különösebb, mint a regényírás, mert a regényírónak ragaszkodnia kell a valószerűséghez; a valóságnak nem.
50. Több jó védekezési mód van a kísértésekkel szemben, de a legbiztosabb a gyávaság.
51. A tisztának minden piszkos.
52. A lélek halhatatlanságának egyik bizonyítéka, hogy milliók hisznek benne. De abban is hittek, hogy a Föld lapos,
53. Az istenek nem méltányolják az értelmet. Még egy sem mutatott érdeklődést iránta.
54. A pesszimista fiatallemnél talán csak az optimista öregember látványa szomorúbb.
55. Olyan élet még nem volt, melyet átélője ne érzett volna lelke mélyén félresikerültnek.

56. Hatvan évvel ezelőtt az optimista és a bolond még nem volt azonos értelmű kifejezés. Ebben a tekintetben nagyobb a változás, mint a tudományban és a találmányokban.

DOBROLJUBOV

1. ...ha a kritika arra szorítkozik, hogy a művészet "örök és általános" törvényeivel mérjen speciális és múltó jelenségeket, akkor ezzel tisztán bürokratikus, rendőri szerepet vállalt, magát a művészetet pedig mozdulatlanságra ítéli.
2. Abszolúte véve, és tekintettel a végtelen kis nagyságokra, természetesen a golyó is sokszögű test; de próbáljatok csak biliárdozni sokszögű testtel - sehoggy se fog mentei. Éppen így van ez a logikai fejlődés és a szükségszerű megtorlás történelmi törvényeivel, amelyek a magánélet eseményeiben korántsem oly világosak és teljeseek, mint a népek történetében,
3. Valamely író vagy mű értékét azon mérjük, hogy mennyiben fejezi ki bizonyos idő és nép természetes törekvéseit. Ha a természetes törekvéseket egy nevezőre akarjuk hozni, akkor két szóban így fejezhetjük ki őket: "általános jólét."
4. ...minél rosszabb dolguk van az embereknek, annál erősebben kívánják, hogy jól menjen nekik. A nyomor nem állítja meg a követeléseket, hanem ellenkezőleg: fokozza őket; csak az evés tudja az éhséget kielégíteni.
5. ...az irodalom nem magamagáért van, hanem egy feladat szolgálatában áll: feladata a propaganda, és értelmét az méri, mit és hogyan hirdet.
6. ...bár az igazság a mű szükséges előfeltétele, ez magában még nem érték. A mű értékének megítélésénél irányadó a szerző látókörének szélessége, az ábrázolás elevensége, az érintett jelenségek megértésének foka.
7. Minden nép irodalmában találhatunk sok író, akit tisztán mesterséges érdekek vezetnek, és nem törődik az emberi természet normális követeléseivel. Ezek az írók esetleg nem is hazug emberek; de műveik mégis hazugak, és nem ismerhetünk el értéket bennük, legfeljebb formait.
8. Megtörténhetik, hogy a művészi alkotás bizonyos eszme kifejezése, nem azért, mert a szerző ezt az eszmét tartotta szem előtt műve megalkotásánál, hanem azért, mert a szerzőt a valóság ama tényei ragadták meg, amelyekből ez az eszme önmagától folyik.
9. ...láthatjátok, hogy az élet összes viszonyainak anyagi oldala uralkodik az elvont felett ... a jóllakott ember hidegvérűen és okosan tud elmélkedni azon, hogy megegye-e ezt vagy azt az ételt, de az éhes ember ráveti magát az ennivalóra, ahol csak látja, akármilyen is.
10. Hány tiszta és jó érzés vonul vissza reszketve, abban a félelemben, hogy a tömeg kicsúfolja, szidalmakkal halmozza el! Másrészt pedig hány gonosztett, az önkény és erőszak hány kitörése hőkken vissza a tömeg ítélete előtt, amely a látszat szerint mindig közömbös és meghunyászkodó, de lényegében nem enged, hogyha egyszer elismert valamit! Ezért rendkívül fontos nekünk tudni azt, hogy ez a tömeg mit tart jónak, mit igaznak, mit hazugnak.

11. Az anarchia ... csak átmeneti mozzanat lehet, amelynek önmagától minden lépésnél józanabb és egészségesebb rendhez kell vezetnie; a zsarnokság ellenben éppen ellenkezőleg: arra törekszik, hogy törvényerőre emelkedjék, és megingathatatlan renddé váljék.
12. ...ott, ahol minden a durva erőből függ ... a körülmények felhasználni tudása átváltozik alkalmazkodássá a zsarnokság önkényéhez...
13. ...a családban kire nehezedik jobban a zsarnokság súlya, mint az asszonyra ?
14. ...az a kő, amely az embereket egy örvény fenekén fogva tartja; amaz örvény fenekén, amelyet a "sötétség birodalmának" nevezünk ... a kő: az anyagi függés.

CÉZANNE

1. Én csak azért akarok a részletekkel bíbelődni, mert örömöm telik abban, ha tudatosabbá és igazabbá tehetem a munkám.
2. Hiszen igaz, hogy a művész szellemileg egyre magasabbra tör, de az ember maradjon a háttérben. Öröme csupán a munka legyen.
3. A művészet s a természet összhangja között párhuzamot vonhatunk mit gondoljunk a tökfilkókról, akik azt mondják, hogy a művész sohasem érheti utol a természetet?
4. Az én gondolatom szerint az ember nem helyettesítheti a múltat, csak egy újabb láncszemet tehet hozzá.
5. A Louvre a mi olvasókönyvünk. Mégsem szabad megelégednünk azzal, hogy illusztris elődeink szép kifejezési eszközeit megtanuljuk. Jöjjünk ki már onnan, tanulmányozzuk a szép természetet, igyekezzünk kibontani annak a szellemét, legyünk rajta, hogy magunkat saját temperamentumunk szerint fejezzük ki.
6. Az idő s a töprengés ... lassan megváltoztatja a látást, és végül eljön a megértés is.
7. Számomra minden az érzékelésen alapszik, ezért vagyok, gondolom, kifürkészhetetlen.

HENRY GEORGE

Amíg mindazon vagyonnövekedés, melyet a modern haladás hoz létre, csak nagy vagyonok fölhalmozására, a fényűzés növelésére és a bőség és ínség közti ellentét kiélezésére szolgál, a haladás nem valóságos, és nem lehet állandó sem.

MUSZORGSZKIJ

1. A pusztaság szépség művészi ábrázolása a maga anyagi jelentésében: egyszerű gyermekesség, s a művészet gyermekkorára vall.

2. Az ember társas lény, nem is lehet más - de az egyénben s a tömegekben vannak rejtett vonások, amelyeket még soha senki sem lesett meg. Nem nagyszerű feladat-e, hogy ezeket felfedezzük?
3. Nem szép muzsika kell nekünk, nem csengő szavak, nem véső és paletta, nem! Ördög vigye a sok hazudozót és képmutatót! Élő gondolatokat adjatok, élő beszéddel szóljatok az emberekhez, bármiről beszéltek!

PATER

1. ...minden művészet ... végső törekvéseiben a zene törvényei után igazodik, az után az ideál után, amelyet tökéletesen csak a zene valósíthat meg.
2. ...a művészet úgy közeleg felénk, hogy nyíltan megvallja: a futó pillanatnak megadja a legszentebb ihletet, de csak e futó pillanatok kedvéért.

SULLY-PRUDHOMME

Senki sem kérkedhet azzal, hogy meglehet embertársai nélkül.

THALY KÁLMÁN

Árpád apánk, ne féltsd ősi nemzeted!
Nem vész el már, ha eddig el nem vezett.

CSAJKOVSKIJ

1. Ha önmagadban nem tudsz boldogságot találni, akkor nézz körül! Eredj a nép közé. Nézd, ezek az emberek mennyire értik, hogyan kell vidámnak lenni, és magukat boldog érzéseiknek teljesen átadni.
2. ...éppen abban van a hangszeres zene sajátossága, hogy nem engedi taglalni magát...

DAUDET

1. A gyűlölet a gyengék haragja!
2. Aki valaha is töltött már éjszakát a szabadban, tudja, hogy amíg alszunk, titokzatos világ ébred fel a magányban és a csendben... Nappal az emberek élnek, de éjjel életre kelnek a dolgok.

HARDY

1. Ötvenéves korban a szerelem sántít.

2. Az élet kínál - hogy megtagadjon.
3. Azok a próféták találnak meghallgatásra, akik olyan tanokat hirdetnek, melyet az emberek már egy idő óta éreztek, anélkül hogy azt pontosan meg tudták volna fogalmazni.
4. A dolgok jól átgondolt tervének rosszul átgondolt végrehajtása során a hívásra ritkán érkezik valaki, a szerelemre méltó férfi ritkán jelentkezik a szerelem órájában.
5. ...hogy a durva miért veszi birtokba így és oly sokszor a finomabbat, a meg nem felelő férfi a nőt, a meg nem felelő nő a férfit, azt sok ezer esztendőnyi filozófiai elemzés sem tudta megmagyarázni az igazságérzetünknek.
6. Nem ritka eset, hogy a hosszú tévelygés alkalmatlanná teszi az embert a további útra, és mi haszna akkor a tapasztalatoknak?
7. Korlátolt térségekben élő emberek számára a mérföldek szélességi tokok, a falvak megyék, a megyék tartományok és királyságok.
8. Kevés az olyan női élet, amely nem reszkető...
9. A nő ösztönös szíve nem csupán a maga gyötrelmeit ismeri, de a férjéit is...
10. ...az olyan személy, aki közelünkben van, rendszerint rosszul jár, mivel minden fedező árnyék nélkül feltárja a maga szánalmasságát; míg messzi és elmosódó alakokat tisztelni tudunk, hiszen a távolság mesterséges erényekké alakítja át a foltjaikat.
11. A türelem az erkölcsi bátorságnak és a testi félénkségnek ... a keveréke...
12. ...néha a kezdők látnak legtovább.
13. ...szégyen a szülőkre, ha - legyen bár jó az indítékuk, vagy eredjen a dolog pusztán közönyből - olyan életveszélyes tudatlanságban nevelik föl lányaikat a török és csapdák felől, amikkel gazfickók esetleg telerakják az útjukat.
14. ...az ember ... nem lehet állandóan cinikus, ha élni akar.
15. Férfiak túl gyakran durvák nőkhöz, akiket szeretnek vagy szerettek; s nők férfiakhoz. Ez a durvaság azonban maga a gyöngédség, ha egybevetjük azzal az egyetemes durvasággal, amelyből kinő... .
16. ...a folyamat ... melyet a statisztikusok szellemesen úgy emlegetnek, mint "a mezőgazdasági népesség áramlását a nagyvárosok felé", valójában a víz áramlása hegynek fölfelé, ha a gépek arra kényszerítik.
17. Csak egy lány meg egy fiú - a dicső
győzelmi krónika,
az semmivé lesz, de az ő
történetük soha.

PISZAREV

1. A munka a legerősebb és legmegbízhatóbb kapcsolat a dolgozó ember és a társadalom között, amelynek javát munkája szolgálja.
2. A kikényszerített erény értékét veszíti.

RODIN

1. Mindenkor engedelmeskedem a természetnek, és meg sem kísérem, hogy én parancsoljak neki. Egyetlen becsvágyam, hogy alázatosan hű legyek hozzá.
2. ...csakis szemének higgyen a művész.
3. Mivel a művészet szépsége egyedül a jellem erejéből fakad, gyakran megesik, hogy mentől csúnyább valamely lény a természetben, annál szebbé válhatik a művészet által.
4. A csúnya a művészetben az, ami hamis és mesterkélt, ami ahelyett hogy kifejező volna, inkább csinos vagy szép akarna lenni, ami erőltetett és negédeskedő ... amiben nincsen igazság és lélek, minden, ami csak mímeli a szépséget és bájt, minden, ami hazudik.
5. Kétségtelen, hogy a mesterség csak eszköz, viszont az a művész, aki elhanyagolja, nem érheti el célját, hogy az érzelmet, az eszmét tolmácsolja.
6. A szépség mindenütt ott van. Nem rajta múlik, hogy nem tudjuk meglátni.
7. A mai emberek félnek az igazságtól, és imádják a hazudozást. Az idegenkedés a művészet őszinteségétől még legintelligensebb kortársainkban is megvan.
8. A festészet, szobrászat, irodalom, zene sokkal közelebb áll egymáshoz, mint az emberek általában hiszik. Mindegyikük az emberi léleknek a természettel szemben érzett érzelmeit fejezi ki.
9. Szeressük az életet, már azért az erőfeszítésért is, melyet benne kifejthetünk.
10. Nyugodt derűre kell törekednünk. Így is még mindig elég keresztény riadalom marad bennünk az élet rejtelve előtt.
11. A mai társadalomban a művészek, akarom mondani az igazi művészek az egyedüli emberek, akik foglalkozásukat kedvvel űzik... Legtöbb kortársunknak életéből, úgy hiszem, hiányzik a munka szeretete. Szívesen szabotálnak.
12. Mennyivel boldogabb volna az emberiség, ha a munka nem váltságdíjja, hanem célja volna életének!
13. ...a képzőművészet mesterei ... mentül zseniálisabbak, annál hosszabb félreismertség vár rájuk.

14. Az emberekkel nem lehet büntetlenül jót tenni. De az emberi lelket gazdagítani vágyó csökönységükkel a művészet mesterei legalább azt kiérdemelték, hogy nevük haláluk után szent legyen.
15. ...ítéletet alkotni csak úgy lehet, ha egy időre félretesszük a művet, hogy elfelejtsük. Úgy kell aztán újra elővenni, és újra alaposan megnézni, hogy valóban tetszik-e.
16. Hódoló tisztelettel szeressétek azokat a mestereket, akik előttetek jártak.
17. Maga a hagyomány parancsolja, hogy állandóan faggassátok a valóságot, és a hagyomány véd meg benneteket attól, hogy vakon hódoljatok akármilyen mesternek.
18. A művészet számára minden szép, mivel átható tekintete minden lényben felfedezi a jellegzetességet, vagyis a belső igazságot, amely a forma alól kitűnik. És ez az igazság a szépség maga.
19. A művészet érzelem. De az arányok, színek tudományában a leghevesebb érzelem is megbénul a kéz ügyessége nélkül.
20. Türelem! Ne számítsatok az ihletre! Ilyen nincs. A művész egyedüli értékei a józanság, a figyelem, az őszinteség, az akarat. A munkátokat becsületes munkásként végezzétek.

ZOLA

1. Jól elintézték a munkást azzal, hogy most már szabad: igen, szabadon éhen döngölhet, s él is ezzel a jogával. Attól még, hogy szabadon szavazhatnak mindenféle nagyszájúra, akik aztán szépen meghizlalják a saját hasukat, s annyit se gondolnak a munkások nyomorával, mint a széttaposott cipőjükkkel, attól bizony még nem kerül kenyér az asztalukra.
2. ...ez a század nem ér véget egy másik forradalom nélkül, s ez már a munkások forradalma lesz...
3. Milyen könnyen győzne a forradalom, ha a hadsereg egyszerre a forradalom ügye mellé állna! Nem kellene más, csak az, hogy a kaszárnyákban a munkás meg a paraszt visszaemlékezzék származására! Ez az a nagy veszedelem, ez az a szörnyű eshetőség, melynek gondolatára is megremeg a polgárság!
4. Sosem lesztek méltók a boldogságra, míg bármit is birtokolni akartok, a burzsoázia iránti gyűlöletetek meg kizárólag abból a dühödt vágyból fakad, hogy ti lehessetek burzsoák az ő helyükben.
5. ...a Forradalom szüntelenül megújul...
6. Mi tagadás, a jelenlegi társadalmi rendszer hosszú ideig tartó virágzását annak az individualista elvnek köszönheti, melyet a versengés és az egyéni érdek a termelés megújulásának állandó ösztönzőerejévé tesz. Vajon a közös gazdaság versenyezhet-e valaha is ezzel az ösztönzőerővel, és vajon milyen eszközzel tudja felszítani a dolgozó ember termelőtevékenységét, ha egyszer kihál a nyereszkedő szellem?

7. ...a sajtó hatalom.
8. Ó! A földbirtok! Ez éppúgy elavult, mint az ócska falusi batár. A földbe befektetett egymillió mellett éhen lehet halni, de ugyanennek a tőkének a negyedrészből meg lehet élni, ha kedvező vállalkozásokba fektetjük.
9. Olyan furcsák a nők: néha azzal szórakoznak, hogy feláldozzák magukat.
10. Éppen a lopott pénz hozza a legnagyobb hasznot.
11. ...hány olyan nő van, aki beletörődik abba, hogy férjét meg kell osztania vetélytársnőjével! Milyen gyakran diadalmaskodik a mindennapi gyakorlat a maga boldog egyszerűségében a teljes és osztatlan birtoklásra való féltékeny törekvésen!
12. ...a vetélytársak évszázados gyűlölete ... egyenlővé teszi a hercegnőt a teheneslánnyal, ha nincs rajtuk ing.
13. ...a pénz a jövőendő nemzedék növekedését serkentő trágya.
14. ...talán üzérkedés nélkül nem lennének nagy és gyümölcsöző vállalkozások, mint ahogyan gyermek sem születnék kéjvágy nélkül.
15. Az üzlet üzlet.
16. ...a zsidók ugyanolyan emberek, mint mi. És ha különállók, ez csak azért van, mert kivetették őket.
17. Jaj, az élet öröme, hát létezik egyáltalán más öröm? Más, mint az ábrándtalan, gyalázatos erejű, de örök reménységgel égő életé!?
18. A műalkotás nem más, mint a természetnek valamely egyéniségen át szemlélt része.
19. ...a legcsekélyebb új igazság sem mutatkozhatik meg, anélkül hogy haragot és gúnykacajt ne keltene.
20. A mesterek mesterek maradnak... Akik meghatározták egy korszak fejlődését, megmaradnak iskolájuk romjain is.
21. A regényíró megfigyelő és egyben kísérletező.

CLEMENCEAU

1. Azzal, hogy beszélünk róla, soha nem változtatjuk meg a dolgok állását; fel kell áldozni magunkat érte.
2. Az első és legfontosabb dolog: legyen bátorságunk elkezdeni.

KLJUCSEVSZKIJ

1. A szépség jó dolog, de csak akkor, ha nem veszi észre önmagát.
2. A heves szenvedélyek mögött gyakran csupán gyenge akarat rejtőzködik.
3. Jó ember nem az, aki jót tud tenni, hanem az, aki nem tud rosszat tenni.
4. Sokkal könnyebb apává lenni, mint apának maradni.
5. A hála nem annak a joga, akinek hálás valaki, hanem annak a kötelessége, aki hálás. Hálát követelni ostobaság, nem lenni hálásnak: becstelenség.
6. Vannak emberek, akiknek egyetlen érdeme, hogy nem csinálnak semmit.
7. Aki nagyon szereti önmagát, azt nem szeretik a többiek, mert tapintatból nem akarnak a vetélytársaivá válni.
8. A legvidámabb nevetés: kinevetni azokat, akik bennünket kinevetnek.
9. Vannak emberek, akik állattá válnak, mihelyt emberként kezdenek bánni velük.

PIERRE RENOIR

1. A gyermeket a szülők teremtik, de csak születése után...
2. ...ha millió között csak egy is akad, akinek jelent valamit, akkor van értelme a múzeumnak.
3. ...a divat kegyetlen úr, utadba áll, hogy ne tudd meglátni az örök értékűt.
4. Minden nap rajzoltam, ha egyebet nem, egy almát a jegyzetfüzetembe. Az ember keze hamar elügyetlenedik.
5. Sose higgy az olyan embernek, akit nem hat meg egy szép női kebel.
6. Olykor egy evezőcsapással jobbra vagy balra kanyarodhatsz, de mindig csak az ár iránt.
7. Minden asszonynak vannak percei, amikor kibírhatatlan. Nekünk is.
8. Szakítsd meg a házasságot gyakran, de ne hosszú időre. Rövid különélés után öröm a találkozás, de ha sokáig nem voltatok együtt, megtörténhet, hogy csúnyának találod a feleségedet, és ő is téged.
9. Akik együtt öregszenek meg, nem látják a ráncokat, pocakot. A szerelem nagyon összetett valami ... bizonyosan megszokás is.

10. Szeretem a nőket. A nők semmiben sem kételkednek. Ha velük vagy, a világ hihetetlenül egyszerű. Mindent a maga helyére tesznek, valódi jelentősége szerint osztályoznak. Igen jól tudják, hogy az ő nagymosásuk van olyan fontos, mint a német császárság megalapítása. Nők között biztonságos az élet.
11. Hidd el nekem, mindent meg lehet festeni. Bizonyos, hogy többet ér, ha egy szép fiatal leányt festesz le vagy egy üde tájat, de mindent megfestsz.
12. Egymást utánozzuk mindannyian, kivált mi, festők. A legnehezebb a mestereket tanulmányozni úgy, hogy azért másolókká ne legyünk.
13. Ha megrészegettünk a valódi napfénytől, ki kell józanodni, és feldolgozni a tompa szobavilágítás hatását. Aztán megint ki a szabadba beszívni a napfényt, és utána vissza a műterembe! Hol kinn, hol benn, így végül mégiscsak kivakarodik a kép.
14. Szerintem a mi mozgalmunk legjelentősebb eredménye éppen az, hogy megszabadítottuk a festészetet a "szüzsétől".
15. Egyenes vonalat nem ismer a természet.
16. Nincsen olyan ember, se táj, általában nincsen olyan téma, ami többékevésbé érdekes ne volna, csak fel kell fedezni a titkát.
17. Én azt szeretem a művészetben, ha érezteti az örökkévalóságot, anélkül hogy hirdetné. Azt az örökkévalóságot, ami a legközelebbi utcasarkon ragadott meg: egy cselédlány, aki abbahagyja az edénysúrolást, és egy pillanatra olümposzi istennő lesz.
18. Itáliában jobb képeket festettek, mint bárhol másutt, most pedig Párizsban festenek jobban, mint másutt... A műbarátok érdeme. Azok teremtik meg a festészetet.
19. Mindaz, amit a művészet grammatikáján vagy alapfogalmain értek, egyetlen szóba foglalhatom: szabálytalanság.
20. Meg kell értenünk a szabálytalanságot a szabályosságban, és hogy a szemünk külön szabályozó, mint a körző.
21. Ha egy részletet elrontottál, ne próbáld kijavítani! Csináld újra!
22. A legnagyobb művész az, aki legkevésbé bízza magát a képzeletére.
23. Az egyetlen, amivel a művészt megjutalmazhatjuk, ha megvásároljuk a műveit.
24. A művész keveset egyékk, és mondjon le mindarról, ami másoknak fontos.
25. A hanyatlás legfőbb oka, hogy szemünk elszokott a látástól.
26. Művészek vannak, csak nehéz rájuk találni. A művészet tehetetlen, ha az, akinek alkot, vak ... Én az élvezni vágyók szemét akarom kinyitni.

27. Amit egy régebbi kor teremtett, azt ma nem utánozhatjuk. Mások a szempontjaink, gondolataink, eszközeink, más a festők ecsetkezelése.
28. Az a fontos, hogy a fiatalok a maguk erejéből tanuljanak látni.
29. Ne törekedj gazdagságra! Ha megszerezted, megöl az unalom.
30. ...alkotni csak alázatos szívvel lehet, különben a mű - hamisítás.
31. A mai építész sokszor a művészet legnagyobb ellensége.
32. ...mihelyt a művész zseninek érzi magát, vége a művészetének. Boldog, aki úgy dolgozik, mint az egyszerű munkás, és nem hordja fönn az orrát.
33. Én csak úgy tudok festeni, ha élvezem. És próbáld élvezni a játékodat, ha tudod, hogy mások fogcsikorgatva nézik.
34. Ahhoz, hogy a festészetnek éljen valaki, egy kicsit örültnek kell lennie.
35. Az ember a kezével fest!
36. A kegyelem állapotában vagyunk, amikor elmerülünk az emberi test én a magam szubjektív szempontjából azt kell hogy mondjam: a női test - szemléletében, mert Istennek ez a legszebb alkotása.
37. A mai embereket az utolsó száz év csodálatos felfedezései annyira elvakítják, hogy azt hiszik, velük kezdődik a világ. Nem árt figyelmeztetni őket, hogy elődeik is voltak, mégpedig nem megvetendő elődök.

OTTO WAGNER

1. Két feltétel számít kritériumnak, s jelenti egyúttal a modern emberiség legfőbb igényét: a lehető legnagyobb kényelem és a lehető legnagyobb tisztaság.
2. A formák alakulását tehát mindig a konstrukció szabja meg; ebből pedig az következik, hogy új konstrukció új formákat szül.
3. ...ha a művészetnek oly sok és teljesen új konstrukció áll rendelkezésére, akkor ennek feltétlenül új formaadáshoz és ezen át lassanként egy új stílus kialakulásához kell vezetnie.

BERCZIK ÁRPÁD

A gavallér legszükségesebb kellékei a tiszta gallér és a flegma.

BIERCE

1. *Agy* - oly berendezés, amellyel azt gondoljuk, hogy gondolkozunk
2. *Ágyú* - az államhatárok helyesbítésére alkalmazott szerkezet.
3. *Baj* - kétféle: a mi balszerencsénk és mások sikere.
4. *Béke* - a kölcsönös becsapások időszaka a nemzetközi életben két háború között.
5. *Boldogság* - tünődés mások boldogtalanságán.
6. *Egoista* - az a rossz ízlésű személy, akit önmaga jobban érdekel, mint én.
7. *Előítélet* - látható támasz nélküli kósza vélemény.
8. *Házasság* - két személyből álló közös alakzat vagy állapot, amely egy főnökből, egy szeretőből s két rabszolgából áll.
9. *Hit* - elhívése azon bizonyíték s megfelelés nélküli valaminek, amiről olyasvalaki számolt be, akinek nem volt tudomása róla.
10. *Kéz* - az emberi kar végén hordott készülék, amely rendszerint másvalaki zsebébe hatol.
11. *Korhely* - aki oly komolyan élt az élvezeteinek, hogy szerencsétlenségére fölübök kerekedett.
12. *Taps* - a közhelyek visszhangja.
13. *Türelem* - erénynek álcázott, kisebbfajta kétségbeesés.
14. *Unalom* - valaki beszél, míg mi azt szeretnők, hogy hallgasson. 15. *Vita* - módszer mások tévedéseinek jóváhagyására.

BRANDES

Ha valamely irodalomban nincs meg a vita szelleme, előbb-utóbb jelentéktelenné válik.

CSIKY GERGELY

A fiatalság olyan hiba, mely napról napra kevesbedik.

WILLIAM JAMES

1. Az *igaz* ... csak segédeszköze gondolkozásunknak, mint ahogy a *helyes* csak a viselkedés segédeszköze.
2. Az igazság *egyik fajtája* a jónak, nem pedig - amint rendszeren felteszik - a jótól különböző s annak mellérendelt kategória. Igazság a neve mindannak, ami mint hit jónak bizonyul.

3. Ha van olyan élet, amelyet valóban jobb volna élnünk, s van olyan eszme, amely - ha hiszünk benne - hozzásegít ehhez az élethez: akkor valóban *jobb* is hinnünk ebben az eszmében, *feltéve persze, hogy a beléje vetett hit véletlenül össze nem ütközik más, nagyobb, életbevágó érdekekkel.*
4. ...körülbelül olyan viszonyban vagyunk a világegyetem egészével, mint ölebeink és macskáink az emberi élet egészével. Ezek ott laknak szalonunkban, dolgozószobánkban. Részt vesznek olyan jelenetekben, amelyeknek jelentőségéről sejtelmük sincs... Ilyen érintői vagyunk mi a dolgok tágabb értelmében vett életének.

MALLARMÉ

1. Művészet, Misztikum: ó mind-mind ablakok.
2. Szomorú, óh a test, s olvastam minden könyvet.
3. ...csodálkoznunk kell, hogy a nagyvárosokban nem tömörülnek testületbe az ott-élő álmodók, s nem alapítanak újságot, mely az álom sajátos fényében jegyezné fel az eseményeket.

SEIDEL

1. Napjainknak sok zenéje
Szinte már istenverése.
2. Fényt lop be a szürke mába
A szegények muzsikája.

CARMEN SYLVA

Két művelt nép háborúja összeesküvés a civilizáció ellen.

KISS JÓZSEF

1. Allah lényét ne fürkészd, csak imádd!
S a csókot gyakorold s ne magyarázd.
2. Haragvó isten! Mi lesz a világból,
Ha egyszer a kőszén öntudatra jut,
S a buta rög megindul magától
S a sistergő katlan majd egyszer kifut.

Ha összeomlik mindaz, ami korhadt,
Mi évezrek véres bálványa volt,
És oduikból elővánszorognak

A rászédett, a megcsalt milliók...

STRIHÓ GYULA

Mindnyájunkat érhet baleset.

SUTTNER

Le a fegyverekkel!

ARANY LÁSZLÓ

1. Csak te, jó magyarom, te maradsz a régi,
Bomolhat a világ, oda sem nézsz néki,
Ha veszély nincs rajtad, ha tatár nem kerget,
Bizony a gyors tettvágy most sem igen sürget,
Verseny heve nem bánt, munkavágy nem sarkal,
Mit bánod, akárki akárhova nyargal...
2. Serény kitartás nincs a szittya vérben,
Lassú, kimért munkát nem tűrhetünk ;
Ezerszer elmondott tapasztalás
S példája hősöm: Húbele Balázs.
3. A népek élte egy nagy szerves élet,
S mint a gyümölcs, midőn rakása gyűl,
Egymást rohasztva újabb létre éled,
Szeszt fejtve ki, mikor már összefűl,
A nép is így, midőn forrásra gerjed,
Java, salakja mind egygé vegyül;
A tiszta szesz felszínre tör, kiválik,
S a rothadó elem seprőbe mállik.
4. - A gyermek-émlék tán mosolyra kelt,
De megnyugszunk benne; szép volt s letelt.
5. Félre kishitőség: szégyen, ki most retteg.
Jön már az erősb kor: szavak után tettek,
Ál-lelkésedésnek kezd fogyni határa,
Az üres hú-hónak lefelé száll ára...
6. A kotló költőnek fájdalma nagy;
Merengni édes, képzelegni jó.
- Hanem soká nő meg az embryo.

BRANLY

1. A békét úgy nyerik meg, mint a háborút, és a háborút úgy, ahogy a békét. Az egyetlen fegyver a munka. Eltéríteni ettől egy népet az annyi, mint lefegyverezni és előkészíteni a szolgaságra. Megszerettetni vele a munkát ez annyi, mint erőssé tenni, és sorsának urává.
2. A tudomány teremtésért való fáradozás, a vallás fáradozás a teremtőért.

FRANCE

1. A szegény, aki semmire sem vágyik, birtokában van a legnagyobb kincsnek: magamagának. A gazdag, aki eped valami után, nyomorult rabszolga.
2. Örök gyermekek vagyunk, s mindig új játékok után loholunk.
3. A szépség és az ifjúság csak a költőknek hű útitársai: bennünket, közönséges halandókat, legfeljebb ha egy kurta évszakra látogatnak meg.
4. Akinek valami baja van, az nem bajlódik az unalommal.
5. A kívánczóságnak, még a legártatlanabbnak is, megvan az a rossz tulajdonsága, hogy másvalakinek a hatalma alá vet, és elveszi függetlenségünket.
6. A természet örökké közönyös, se nem siet, se nem késik.
7. Mindenki a maga módján álmodja meg az életét.
8. Az idő, melyet Isten mindenikönk számára kiszab, olyan, mint egy értékes szövetdarab; mindenki úgy hímezi ki, ahogyan csak telik tőle.
9. ...az ember csak akkor ura az időnek, ami maga az élet, ha órákra, percekre és másodpercekre, azaz az emberi lét rövidségével arányos darabokra tagolja.
10. Az élet csak azért tűnik olyan kurtának a szemünkben, mert meggondolatlan módon balga reményeinkhez mérjük.
11. Ami egyszer megszűnt élni, szükségképpen új lények tápláléka. Az arab, aki Palmira templomromjainak márványtöredékeiből rója össze kunyhóját, sokkal bölcsebb, mint a londoni, párizsi és müncheni múzeumok őrei együttvéve.
12. ...a szülőföld nemcsak kenyérrel és borral táplál minket, hanem eszmékkel, érzelmekkel és hittel is, s úgy fogad majd anyai ölére, mint hosszú napi játékba belefáradt kisgyermeket.
13. Az emberiség majdnem teljes egészében halottakból áll; az elköltözöttekhez képest mily kevesen vannak az élők !

14. Tavaly egy szép napon a Pont-des-Arts-on egyik akadémikus kollégám arról panaszkodott nekem, milyen kínos dolog megöregedni: "Pedig hát ez az egyetlen módja annak, hogy sokáig éljen az ember" felelte neki Sainte-Beuve.
15. A szeretet képessége, fájdalom, elernyed, és elvész a korról, mint az ember minden más energiája.
16. Akik szellemi dolgokkal foglalkoznak, nyomban egymásra ismernek, valaminő, magam sem tudom milyen közös vonásról.
17. Valamennyiünkben él egy Don Quijote és egy Sancho Panza; figyeljük szavukat, s még ha Sancho tanácsát követjük is, csodálni mindig Don Quijotét kell csodálnunk...
18. Érdekes ... hogy akik a népek boldogításával foglalkoznak, közvetlen hozzátartozóikat alaposan boldogtalanná tették.
19. Az embert olyan fából faragták, hogy az egyik munka fáradalmából csak egy másik munka üdíti fel.
20. A tudomány haladása főleg teszi azokat a munkákat, melyek a legjobban mozdították elő a tudomány haladását.
21. Aki elmondja, hogy irgalmas, ezzel egyben meg is fizetteti magát, s ez akkor már nem irgalmasság többé!
22. A tudást csak akkor tudjuk megemészteni, ha jó étvágyal habzsoltuk.
23. Ha már az ember nagyon vén, rendkívül nehézé válik eltűnnie.
24. A jövő csupa múltból áll.
25. Aki jól szenved, kevésbé szenved.
26. Az méltó a megvetésre, aki szükség esetén nem tudja túltenni magát az általános szabályokon.
27. A történelem nem tudomány, hanem művészet; csak a képzelet segítségével lehet sikerre jutni benne.
28. A művész vagy a saját életét leheli alkotásaiba, vagy pusztán bábokat faragcsál, babákat öltöztet.
29. ...az ember örök időktől fogva szereti minél tovább nyújtani a búcsúzkodást.
30. ...sajátság az emberi természetnek, hogy okosan gondolkodunk, és ostobán cselekszünk.
31. ...a sírás is okozhat gyönyörűséget.
32. ...minden élőlény, még ha csak kiskutya is, a mindenség középpontjának érzi magát.
33. . . . ha a hiúságunk nem szenved csorbát, a többi nem sokat számít.

34. Ha elrejtőzni is olyan gonddal igyekeznénk az emberek előtt, amilyenel feltűnni igyekszünk előttük, sok kellemetlenséget elkerülhetnénk.
35. Hitványabbak lennénk a barlanglakó ősembereknél, ha akkor, amikor rajtunk van a sor, nem fáradoznánk azon, hogy gyermekeink számára még a miénknél is jobba és biztonságosabbá tegyük az életet.
36. ...a nagy érzésekhez nem feltétlenül szükséges teljes megértés.
37. A homályos dolgok is lehetnek megindítók, s nagyon is igaz, hogy az ifjú léleknek az tetszik, ami nem egészen világos.
38. A társadalom gépezetének működését semmi sem értetheti meg olyan jól a gyermekkel, mint az utca.
39. ...a gyermekek tökéletes biztonsággal meg tudják ítélni tanítóik erkölcsi életét.
40. Ha igaz, hogy a vágy mindent megszépít, amit elérni törekszik, akkor az ismeretlen utáni vágy megszépíti az egész világmindenséget.
41. A tudomány csalhatatlan; de a tudósok mindig csalódnak.
42. ...okos dolog elviselni a rosszat a jó reményében. Viszont balgaság önként kitenni magunkat céltalan gyötrelmeknek és hiábavaló szenvedésnek.
43. Az igazi bölcs nem gyűlölködik, és nem rokonszenvez.
44. Az emberek ... szenvednek, mert megfosztottnak érzik magukat valamitől, amiről azt hiszik, hogy jó, vagy ha ez birtokukban van, attól félnek, hogy el veszítik, végül szenvednek, mert el kell viselniük valamit, amiről azt hiszik, hogy rossz. Töröljük el ezeket a hiedelmeket, és ezzel megszüntetjük minden baj okát.
45. Sokat tapasztaltunk, ha sokat éreztünk.
46. ...a magunk gondolatait olvassuk ki a másik gondolatából...
47. Az emberek emlékeik és reménységeik révén honfitársai egymásnak.
48. ...ha minden szép volna, semmi se lenne szép.
49. ...halálom itt van, aminthogy már itt is volt mindig... Úgy kell gondolni rá, mint utolsó lapjára egy olyan könyvnek, amelyet még olvasok.
50. Valójában nincs is jó vagy rossz egészségi állapot. Csak a szervezet különböző állapotairól lehet beszélni.
51. ...a hivatalnoknak nem az a kötelessége, hogy megbolygassa a népek szokásait, hanem éppen ellenkezőleg: közreműködjék ezek ápolásában.

52. ...hogy is emelkedhetnénk a babonások és egyéb kultuszok fölé, ha nem úgy, hogy valamennyit megértjük és eltűrjük?
53. ...az ember Isten legszebb himnusza.
54. Ha valaki azt hiszi, hogy birtokában van az igazságnak, akkor ki is kell mondania. Az emberi szellem becsületéről van szó...
55. Az embernek az a dicsősége, hogy van bátorsága minden eszméhez.
56. A törvény a maga felséges egyenlőségében a gazdagoknak és a szegényeknek egyaránt megtiltja, hogy a híd alatt aludjanak, az utcán kolduljanak, és kenyeret lopjanak.
57. ...nem a kíváncsiság-e az ember leghasznosabb erénye, erkölcsi nagyságának leglényegesebb része?
58. Nagyon igaz, hogy az embereket nem cselekedeteikből kell megítélni, mert azok a körülményektől függenek, hanem ... sokkal inkább titkos gondolataik és legmélyebb szándékaik szerint.
59. ...a halandók életének két pólusa van: az éhség és a szerelem.
60. A középszerű emberek nyomban támaszt és pártolást lelnek a körülöttük levő középszerűeknél, kik magukat tisztelik meg bennük. A közönséges ember dicsősége senkit se sért.
61. A tehetségben ... van valami kihívás, amit megátalkodott gyűlölet és mélyreható rágalom büntet.
62. A katonáskodás még annyiban is egyezik az emberi természettel, hogy ebben a foglalkozásban nem gondolkodnak, márpedig világos, hogy nem születünk a gondolkodásra.
63. ...az embert úgy lehetne definiálni, hogy muskétás állat. Adj neki szép egyenruhát, továbbá reménységet, hogy verekedhet - és meg lesz elégedve.
64. Akit legyőznek, lázadó. A győztesek sohasem lázadók.
65. Az igazi bölcsök természetéhez tartozik, hogy magukra haragítják a többi embert ... az elmélkedő lelkek gondolata mindenkor és mindenütt megbotránkozásra szolgált.
66. Aki okoskodik, sohasem fog repülni.
67. Minél többet gondolkodom az emberi életről, annál inkább azt hiszem, hogy tanúnak és bírónak az Iróniát és a Könyörületet kell mellé állítani. Az Irónia és a Könyörület két jó tanácsadó. Az egyik mosolyával kedvessé, a másik, ki könnyezik, szentté teszi az életet.
68. Tudóstól sohasem szabad a világegyetemnek azokat a titkait tudakolni, melyek nincsenek az <i>í</i> szekrényében. Ezek csöppet se érdeklik.

69. A szerelemben formák és színek kellenek a férfiaknak, képeket akarnak. A nők csak érzéseket akarnak. Ők jobban szeretnek, mint mi: vakon.
70. Hősök vannak, de nincsenek csupa hősből álló népek és hadseregek.
71. Életünk csak egy pillanat, de semmit se nyernénk, ha örökké élnénk. A természet sem az időnek, sem a térnek nem volt szükében, s az eredmény mégsem lett több ennyinél!
72. Ma egyetlen nemesség van, s azt a pénz teszi. A többi nemességet egyedül azért pusztítottuk el, hogy ezt ültessük a helyébe, a leginkább elnyomó, a legarcátlanabb és a leghatalmasabb nemességet valamennyi közt.
73. A modern társadalomban a honpolgárok biztonsága nem a büntetéstől való rettegésen alapul.
74. Épp annyira szükségünk van a gondolataink elrejtésére, mint a ruhaviselésre. Az olyan ember, aki mindent elmond, ami megfordul a fejében, s elárulja, miként gondolja, amit gondol, éppoly elképzelhetetlen egy városban, mint egy anyaszülött meztelen ember.
75. Az erkölcs a közösség előtételeinek az összege.
76. Az emberek leggyakrabban szavakon tűznek össze. Legszívesebben szavakért ülnek, s szavak miatt mennek a halálba.
77. Mindenütt ritkák azok a szellemek, amelyek elég szabadok, hogy ne törődjenek a közönségs félelmekkel, és maguk fedezzék fel az elleplezett igazságot.
78. A bolondban az ijeszt meg legjobban, ha esze van.
79. Minden haladás bizonytalan és lassú, s legtöbbször visszafelé való mozgás követi. A dolgok jobb rendje felé irányuló lépések határozatlanok és zavarosak.
80. A kicsinyek csodálatos könnyűséggel nyugosznak bele a társadalmi egyenlőtlenségbe.
81. ...a szocializmus az igazság, de egyben az igazságosság és a jóság is. a minden, ami igazságos és jó, olyan természetesen folyik belőle, mint ahogy az alma megterem az almafán.
82. Az igazságnak van valami összekötő ereje, ami a tévedésből hiányzik.
83. Az egyetlen természetes és igazi igazságszolgáltatás magának a tettnek következményeiben van, nem pedig a gyakran korlátolt és néha önkényes külső formulákban.
84. Önáltatás nélkül élni - ez a boldogság titka.
85. Az alamizsna egyaránt lealacsonyítja azt, aki kapja, és azt, aki adja.
86. Az általános jótékonyosság az, hogy mindenki a maga munkájából éljen, és ne a máséból.
87. Az emberi könyörületesség mindnyájunk közreműködése a termelésben, s a termelés gyümölcseinek szétosztása.

88. A könyörület: igazságosság és szeretet, s a szegények jobban értenek hozzá, mint a gazdagok.
89. Semmi egyéb tulajdonunk nincs, mint önmagunk. Az ember csak akkor ad igazán, ha munkáját, lelkét, szellemét adja. És egész énünknek e nagyszerű felajánlása mindenki számára éppen annyira gazdagítja az adományozót, mint a közösséget.
90. Nem hiszem, hogy az emberek természettől fogva jók... Inkább azt látom, hogy keservesen és lassan emelkednek ki eredeti barbárságukból, és nagy erőfeszítéssel szereznek meg valami bizonytalan igazságot és rövid életű jóságot.
91. ...az emberek kevésbé kegyetlenek, ha kevésbé nyomorultak... az ipar haladása végűi is valamennyire enyhíteni fogja az erkölcsöket.
92. A rosszra szükség van. Mélységesen benne gyökerezik a természetben, éppen, mint a jó, s egyik sem sorvadhat el a másik nélkül. Csak azért vagyunk boldogok, mert boldogtalanok vagyunk.
93. Elkövetkezik egy nap, amikor a munkaadó erkölcsi szépségben fölemelkedve munkássá válik a felszabadult munkások között, s nem lesz többé munkabér, csak javak cseréje.
94. A legértékesebb javak közösek, s azok voltak mindig. A levegő és a fény közös tulajdona mindenkinek és mindennek, aki és ami lélegzik, és látja a napvilágot... A kollektív tulajdon, amitől úgy rettegnék, mint valami távoli szörnyetegtől, már most is ezer, jól ismert alakban vesz körül bennünket.
95. A tulajdon társadalmi eredetű. Nagy igazság ez, hiszen minden tulajdon, amit egyéni erőfeszítéssel szereztek meg, csak az egész közösség közreműködésével születhetett és állhat fenn.
96. Minthogy a tulajdon társadalmi eredetű, sem forrását nem ismerjük félre, sem lényegét nem hamisítjuk meg, ha kiterjesztjük a közösségre, s rábízzuk az államra, amelytől szükségképpen függnie kell.
97. A filozófusok álmodozásai mindig támasztottak cselekvő embereket, akik nekiláttak, hogy az álmokat megvalósítsák.
98. Vannak igazságos törvények. Minthogy azonban a törvényt a társadalom védelmére intézményesítették, szellemében nem lehet igazságosabb, mint maga a társadalom.
99. A tisztesség és tapintat erényét sokkal könnyebb gyakorolni, ha az ember javakban bővelkedik, mint ha semmije sincs.
100. Az elkerülhetetlent nem volna szabad büntetni.
101. Nem az a mester, aki sokat csinál, hanem aki jól csinálja.
102. A szó a mi egyetlen fegyverünk. Bárcsak jönne el az idő, amikor az egész világon nem ismernek másfajta fegyvert!

103. ...ha ... elég sok ponton vallatóra fogjuk az emberi termelés jelenét és múltját, bizonyosságok híján valószínűségek alapján is eldönthetjük, hogy a kollektivizmus egyszer megvalósul, nem azért mert igazságos - hiszen semmi okunk sincs rá, hogy higgyünk az igazság diadalában -, hanem azért, mert szükségszerű folytatása a jelen viszonyoknak, és elkerülhetetlen következménye a kapitalista fejlődésnek.
104. A világbéke meg fog valósulni, nem azért, mert az emberek jobbakká válnak (ezt nem remélhetjük), hanem azért, mert a dolgok új rendje, az új kor tudománya és gazdasági szükségletei rájuk kényszerítik a békét.
105. A gyarmatosítás a népek ostora.
106. Amit az emberek civilizációnak neveznek, az életmódjuk jelenlegi állapota, s amit barbárságnak mondanak, az régebbi életformájuk. A jelenlegi szokásokat is barbároknak fogjuk nevezni, ha már letűnt szokásokká válnak.
107. A legnagyobb emberi érték maga az ember. Ha teljes értékűvé akarjuk tenni a földet, először az embert kell teljes értékűvé tennünk. Ha ki akarjuk aknázni a földet, a bányákat, a vizeket, földünk minden anyagát és erejét, ahhoz az egész emberre, az egész emberiségre van szükség.
108. A földgolyó tökéletes kiaknázása megköveteli, hogy a fehér, sárga, fekete emberek összefogjanak a munkában. Ha lefáragjuk, ha csökkentjük, ha gyengítjük - egyetlen szóval: ha gyarmatosítjuk - az emberiség egy részét, magunk ellen cselekszünk. A mi érdekünk, hogy a sárgák és a feketék erősek, szabadok és jómódúak legyenek.
109. Franciaország lassanként felismeri majd, hogy igazi ereje: a szellemi ereje ... hogy hatalma csak szónokaiban, filozófusaiban, íróiban és tudósaiban volt időt álló és szilárd.
110. Az emberi társadalmak két fenséges alappillére: a fősvényység és a kegyetlenség.
111. Bűn mindig lesz, míg él ez az öreg és sötét emberiség. De a bűnözők száma együtt apad a nyomorultak számával.
112. Alkoholista proletariátus képtelen a felszabadulásra.
113. Nincs olyan társadalmi érték, ami ne került volna könnybe és vérbe.
114. Az állam nem valami rajtunk kívül álló dolog, hanem csupán a közösség megtestesülése.
115. ...a regény szerelem nélkül olyan, mint a véres hurka mustár nélkül: ízetlen és élvezhetetlen. '
116. ...embertársaink cselekedeteit rendszerint ama öröm vagy tájdalom alapján ítéljük meg, amelyet nekünk okoznak.
117. Ami a könyvekben található igazságot illeti, az oly igazság, amely, noha sohasem vezet rá bennünket arra, mi a dolgok mivolta, de arra legalább néha megtanít, hogy mi nem az.
118. ...a görög szellemnek egyik legcsodálatosabb tehetsége éppen az volt, hogy harmonikus szörnyetegeket tudott alkotni. A görögök sohasem csalódtak, a modernek mindig csalódnak.

119. ...ha nehéz dolog is megbuktatni a zsarnokokat, de ha egyszer alulmaradnak: minden erő ellenük fordul.
120. ...akinek van valamije, az ellensége minden változásnak.
121. ...többet ér a pokolban szabadnak lenni, mint rabszolgának az egekben.
122. A fájdalom révén, amely először ismertette meg velünk a természetet, nyertünk ösztönzést arra, hogy kiismerjük és igánkba hajtsuk.
123. A háború és romanticizmus - mely szörnyű két nyavalya!
124. ...a háború, amely a tudatlan és barbár emberek világában jeliemet és államot alkotó erő volt, ma már a győztesre is csak pusztulást és nyomort hoz...
125. Ha az ember el akarja viselni az életet, szeretnie kell a fájdalmat; a kereszténység erejének és kiválóságának az a titka, hogy ezzel tisztában van...
126. A katonai szervezettség bizonyos fokán, ahová mintaképeink, az európaiak már majdnem eljutottak, nincs különbség a legtehetségesebb és a legbutább vezér között, mert már egyik sem felel meg.
127. A háború üzlet, mindig is az volt.
128. ...az élettani ösztönöket igen nehéz szabatos törvények alá rendelni.
129. A megszokás és gyakorlat az erkölcs szabályozója.
130. A háború háborút nemz, a győzelem vereséget.
131. A mi vallásunk az emberiség! Sem zsidót, sem keresztényt nem ismerünk. Csak hóhérokat és áldozatokat.
132. ...az orosz proletárok mostantól fogva döntő befolyást gyakorolnak országuk és a világ sorsára. Az orosz Forradalom egyetemes Forradalom.
133. 89-es apáink tanították Európának a polgári forradalmat, és íme most viszonzásul az orosz proletárok adnak nekünk leckét szocialista forradalomból.
134. Világ proletárjai, egyesüljete, hogy előkészíthesséte a társadalmi igazságosság trónra lépését és a világ békéjét.
135. Minden a szocializmus felé hajt bennünket, és a hullám egyenlő ütemben sodorja azokat is, akik ellenállnak, azokat is, akik rábízzák magukat, és azokat is, akik segítenek neki.
136. Mi a szocializmus? A világ lelkiismerete.
137. A szó, ha nem jel, pusztá hang.

138. Persze, hogy ateista vagyok... Igen. Jól meggondoltam. Nem hiszek a természet dualizmusában. Ugyanaz a törvény kormányoz minden lényt, s az emberből semmi több nem marad meg a halál után, mint a többi teremtményből. Lehet-e másként gondolkozni az intelligenciának bizonyos fokán?
139. Tudom, hogy nincs bizonyosság a tudományon kívül.
140. Miért írunk, ha nem azért, hogy irányítsuk a gondolatokat, vagyis végeredményben politikai okból?
141. ...nincs ellenség a baloldalon. Emlékezzenek arra, hogy a proletárok nélkül csak maroknyi elszakadt burzsoák, és hogy egyesülve, beleolvadva a proletariátusba, az igazság szolgálatában álló sokaságot jelentik.
142. Csak egyetlen erő biztosíthatja a világbékét biztos eszközökkel, hogy úgy mondjam, tudományos eszközökkel, és ez a proletariátus ereje. A dolgozók egysége létrehozza majd a világbékét.

MUNKÁCSY

...ma is azt hiszem, hogy a festő úgy alkothat szép képeket, ha elgondolja azokat, s megfesti anélkül, hogy más festők alkotásaival törődne, különben festményei könnyen szolgai másolatokká lehetnek.

NIETZSCHE

1. ...az erkölcs a cselekvés és értékelés *hagyományos* módja.
2. A szabad embernek nincs erkölce, mert ő mindenben önmagától *akar* függni, s nem valamilyen hagyománytól...
3. Mi a hagyomány? Felsőbbrendű tekintély, amelynek nem azért engedelmessé válnak, mert a számunkra *hasznosat* parancsolja rájuk, hanem azért, mert *parancsol*.
4. Önmagában véve a nemi érzésben, a részvét és imádat érzésében az a közös, hogy az ember a maga élvezetével egy másik embernek is jót tesz - az efféle jóakarátú intézmények nem túlzottan gyakoriak a természetben! És épp egy ilyet kellett megrágalmazni és elrontani a rossz lelkiismerettel!
5. Mostanság Európa különféle népei közt talán tíz-húsz millió ember van, aki nem "hisz Istenben" többé - túl nagy kívánság volna, hogy ezek *jelt adjanak* egymásnak? Mihelyt ilyesformán *megismerik* egymást, akkor már meg is fogják ismertetni magukat, azonnal *hatalommá* válnak Európában, és, szerencsére, népek *közötti* hatalommá!
6. Tisztelet, becsület a véleményeiteknek! De a *kis szabálytalan cselekedetek* többet érnek!

7. ...az ingerek ingere ez a felzaklató, változatos, veszélyes, komor és gyakran napfényben izzó lét!
Élni - *ez kaland*, s bármilyen párton vagytok is, az életnek ez a jellege mindig megmarad!
8. Nem a nyomor, nem a mohóság - nem, hanem a hatalom szeretete az emberek démona.
9. Legbiztosabban azzal ronthatunk el egy ifjút, ha arra oktatjuk, hogy többre becsülje a vele egyformán gondolkodót a másképpen gondolkodónál.
10. ...a színész eszményi majom, s annyira majom, hogy "lényegben" és "lényegeiben" egyáltalán nem is hihet: számára minden játékká válik, a hang, a mozdulat, a színpad, a díszlet és a közönség.
11. Sose fojts vissza, ne hallgass el magad előtt semmit, ami a saját gondolatod ellenében gondolható !
12. A mester humanizmusához tartozik, hogy tanítványait óvja önmagától.
13. - Ha cselekedni akartok, csapjátok be a kétely ajtaját - mondotta a tevékeny. - S nem félsz attól, hogy *így te csapódsz be ?* - kérdezte a szemlélődő.
14. *Az igazságnak szüksége van a hatalomra.* - Az igazság önmagában egyáltalán nem hatalom - bármit mond is ennek az ellenkezőjéről a szépelgő felvilágosodott! - Sőt, inkább a maga oldalára kell vonnia a hatalmat, vagy neki kell a hatalom oldalára állnia, különben folytonfolyvást elpusztul, vége! Erre már túlon-túl elegendő bizonyíték van!
15. Ha a kígyó nem tudja levedleni bőrét, elpusztul. Így jár az a szellem is, akit meggátolnak véleménye változtatásában, az ilyen szellem elsorvad.
16. Soha példának senkit se vettem,
magam házában óv a magány
és minden mestert kinevettem,
ki nem nevetett önmagán.
17. A német zene ma már azért is több minden más európai zenénél, mert csupán benne fejeződött ki az a változás, amelyet Európa a forradalom következtében átélt...
18. Isten meghalt; de amilyen az emberi természet, talán még évezredekig lesznek barlangok, amelyekben árnyékát mutogatják. S nekünk - nekünk még az árnyékát is le kell győznünk!
19. Az erkölcs: nyájösztön az egyénben.
20. ...a vallásos ember minden vallásban kivétel...
21. "Maga az Isten sem létezhet bölcs emberek nélkül" - mondotta Luther, és jogosan; de "Isten még kevésbé létezhet balga emberek nélkül" - ezt már nem mondta a derék Luther !
22. Az a keresztyén döntés, hogy a világot csúnyának és romlottnak kell tartanunk, csúnyává és romlottá tette a világot.

23. Ha Isten a szeretet tárgyává akart válni, akkor először is le kellett volna mondania a bíraskodásról és igazságszolgáltatásról - a bíró. még ha kegyes bíró is, nem a szeretet tárgya.
24. Buddha azt mondja: "Ne hízelegj a jótevődnek!" Mondjuk el ezt egy keresztyén templomban - s rögtön megtisztítja a levegőt minden keresztyéniségtől.
25. Az áldozati állatok másként gondolkodnak az áldozatról és áldozásról, mint a nézők; de kezdettől fogva nem hagyták szóhoz jutni őket.
26. ...hogyan betakaríthatjuk a lét legnagyobb termését és legnagyobb élvezetét, annak a titka ez: *veszélyesen élni!*
27. Legyetek rablók és hódítók, amíg uralkodók és birtoklók nem lehetnek, ti megismerők!
28. ...az ellentmondás elviselésének képessége magas fokú kultúra jele. 29. ...kedvelem azt a morált, amely arra ösztönöz, hogy tegyék és újra tegyék valamit...
30. "*Az élet a megismerés eszköze*" - ezzel az alapelvvel szívünkben nemcsak bátran, hanem még vidáman is élhetünk, és vidáman nevelhetünk !
31. ...az amerikaiak az aranyért törnek magukat; és lihegő munkahajszájuk - az Újvilág valódi bűne - már kezdi megfertőzni és megvadítani a vén Európát, s egészen furcsa lélektelenséggel árasztja el. Az ember ma már szégyelli a pihenést; a hosszabb tünődés szinte lelki furdalással jár.
32. ...ilyen az ember: ezerszer is megcáfolhatnak neki egy hittételt - mégis mindig "igaznak" fogja tartani, feltéve, hogy szüksége van rá...
33. ...a két világvallás, a buddhizmus és a keresztyénség létrejötte, hirtelen elterjedése *az akarat roppant megbetegedésének* köszönhető.
34. Ne menj az emberekhez, maradj az erdőben!
35. Az emberfölötti embert hirdetem néktek!
36. Az értékelés alkotás: halljátok, alkotók! Minden értékelt dolog ékköve és ékessége maga az értékelés.
37. Orvos, segíts magadon: így még betegeken is segíthetsz.
38. Ti mai magányosok, ti elkülönülők, egykoron nép lesz majd belőletek....
39. Rosszul háláljuk meg tanítónk munkáját, ha mindig csak tanítványok maradunk.
40. ...ne bízzatok senkiben, akin elhatalmasodott a büntető hajlam!
41. Nagy szeretetem így eseng a késő utódokhoz: *ne kíméld felebarátodat!* Az ember olyasvalami, amit fölül kell múlnunk.
42. Éppen az az isteni, hogy istenek vannak, de Isten nincs!

43. Sok a mocskok a világban: *ennyi* igaz! De azért maga a világ még nem mocskos szörnyeteg!
44. Csak olyan ellenségtek legyen, akit gyűlöltök, de ne legyen megvetendő ellenségtek...
45. ...ha az ember még repülni is megtanulna, jaj!, *hová* szárnyalna föl - rablóvágya!?
46. S legyen kárba vesztett az a nap, amikor *egyszer* sem táncoltunk! És legyen hazuggá minden igazságunk, amelyen *egyszer* se neveltünk!
47. ...még mindig jobb a házasságtörés, mint a házassághajlítás, házasság hazudás! - Ezt mondta nekem egy asszony: "házasságot törtem, igaz, de előbb a házasság tört meg - engem!"
48. Ezt az új törvénytáblát állítom fölétek, ó, testvéreim: *legyetek kemények!*
49. Minden logika mögött és működésének látszólag kényúri volta mögött is értékelések állanak, világosabban mondva: egy bizonyosfajta élet fenntartásának fiziológiai követelményei. Például, hogy a határozott többet *ér a* határozatlannál; a látszat kevesebbet az "*igazságnál*": ily becslések, bármily nagy szabályozó fontosságuk is van reánk nézve, csak előtéri becslések lehetnek, egy bizonyosfajta együgyűség, amilyen talán éppen hozzánk hasonló *lények* fenntartására szükséges. Feltéve tudniillik, hogy nem éppen az ember "a dolgok mértéke"...
50. ...a hamis ítéletekről való lemondás az életről való Lemondás, az élet tagadása lenne. Ráállani, hogy a valótlanság életfeltétel: ez persze azt jelenti, hogy veszélyes módon ellenállunk a megszokott értékérzéseknek; s egy filozófia, mely ezt merészeli, már csupán ezzel is oda helyezkedik, ahol már nincsen jó, se rossz.
51. ...minden ösztön uralomvágyó; és mint *ilyen* kísérli meg a filozofálást.
52. Ami él, mindenekelőtt erejét akarja *szabadjára engedni* - az élet maga a hatalom akarása...
53. Az urál-altaji nyelvterület filozófusai (hol az alanyfogalom legkevésbé van kifejlődve) nagyon valószínűen másképpen néznek "a világba", és más ösvényeken találhatók, mint az indogermánok...
54. A legkevésbé dolgá független lenni - az erősek kiváltsága ez.
55. Senki sem fog oly könnyen valamely tant, csupán mert boldoggá tesz, vagy erényessé tesz, igaznak tartani - talán a bájos "idealistákat" kivéve, kik a jóért, igazért, szépért rajonganak, és tavukban mindenfajta tarka, esetlen és kedélyes kívánatosságokat úsztatnak összevissza. Boldogság és erény nem érvek.
56. ...semmi kétség sem fér hozzá, hogy az igazság bizonyos *részeinek* felfedezésére a gonoszak és szerencsétlenek kedvezőbb helyzetben vannak, s övök a siker nagyobb valószínűsége; nem is beszélve azokról a gonoszokról, akik boldogok - ezt a fajtát a moralisták elhallgatják.
57. Tudnunk kell *megőrizni magunkat*: ez a legerősebb próbája a függetlenségnek.

58. Ahol csak a földön eddig a vallásos neurózis fellépett, mindenütt három veszélyes életrendi rendelkezéssel összekötve találjuk: magánosság, böjt, nemi tartózkodás...
59. Úgy váljunk meg az élettől, mint Odüsszeusz Nauszikaától: inkább áldón, mint szerelmesen.
60. A zene által önmagukat élvezik a szenvedélyek.
61. Egyik ember szülészti keres gondolatai számára, a másik valakit, akinek segíthet - így keletkezik a jó beszélgetés.
62. Amit szerelemből teszünk, mindig jón, rosszon túl történik.
63. Az öngyilkosság gondolata erős vigasz: nem egy rossz éjen jól átsegíti az embert.
64. Nem az rendítette meg engem, hogy hazudtál nekem, hanem hogy többé nem hiszek néked.
65. A férfiak eddig úgy bántak a nőkkel, mint madarakkal, melyek valamilyen magasságból hozzájuk tévedtek: mint valamivel, ami finomabb, sérülékenyebb, vadabb, csudálatosabb, édesebb, gazdagabb lelkű - de olyasvalami, amit be kell zárni, hogy tova ne szálljon.
66. "Baj! Baj! Hogyan? Hiszen - hátrál!" - Igen! De rosszul értitek, ha emiatt panaszkodtok. Hátrál, mint mindenki, aki nagyot akar ugrani...
67. Minden mély gondolkodó jobban fél attól, hogy megértik, mint attól, hogy félreértik.
68. ...egyáltalán alapos okok vannak arra a feltevésre, hogy bizonyos dolgokban az istenek mindannyian tanulhatnának az emberektől. Mi emberek - emberibbek vagyunk . . .
69. ...az ember inkább akarja akarni a Semmit, mintsem hogy semmit se akarjon...
70. Sok mindenről egyszer s mindenkorra *nem* akarok tudni. - A bölcsesség a megismerésnek is határokat szab.
71. Lehet tragikus egy *számár?* - Hogy valaki elpusztul a teher alatt, amelyet sem hordozni, sem ledobni nem tud? ... A filozófus esete.
72. Az ember azt hiszi, hogy maga a világ van elhalmozva szépséggel - *s elfelejti*, hogy ennek ő az oka. Csakis ő ajándékozta meg szépséggel a világot, ah! - csupán nagyon emberi, túlságosan emberi szépséggel...
73. Minden új fényben ragyog fel,
időn, téren Dél pihen -:
csak - irtózatos szemekkel -
Te nézel rám, Végtelen.
74. Ember, figyelj! ...
A világ mély; ...
mély öröklétre vágy a kéj.

VERLAINE

1. Nem kell, csak az Árnyalat tehát,
nem szín, csak az Árnyalat lebegve,
csak az Árnyalat árnyalhat egybe
ábrándokat s kürtöt-fuvolát.
2. Zenét még, újra, szüntelenül!
Versed legyen az a rebbenés, mely
szálló lélekből halk leheléssel
más ég s szerelem felé repül.
3. ...nőnél s férfinál jobb és különb az állat:
e korban, mely dac és gonosz kétszinűség,
ő az alázatos, munkás egyszerűség.
4. Emlékezem, emlékezem,
s csak ettől szép az étetem.
5. Az az igazi bánat,
hogyan nem tudom: szívem,
bár jóra-rosszra fáradt,
mért gyötri annyi bánat:

DÓCZI LAJOS

Nem csók az, hidd el, amely tiltva nincs!

MECSNYIKOV

Az ember a tudomány segítségével képes kijavítani saját természetének tökéletlenségét.

DE AMICIS

1. A lélek, amely mélységesen és erősen szeret, nem lehet gyáva.
2. Ha a gyökerét föl lehetne fedni minden nemes érzésnek, minden jeles és nagyszerű tettnek,
amelyekre büszkék vagyunk: csaknem mindig az édesanyai szívhez jutnánk el.
3. Hogy a gyerek szemében mennyivel magasabb rendű a katona, mint más lény, az szinte mesébe illő.

MIKLUHO-MAKLAJ

Az embereket annak alapján kell megítélni, hogy milyen célokat tűznek maguk elé.

EDISON

A lángész: egy százalék ihlet és kilencvenkilenc százalék verejték.

FAGUET

1. ...a nép ... szereti, ha választottai hozzá hasonlítanak.
2. ...nem szabad a népnek más rendeleteket és szabályokat adni, mint amelyeket elviselni képes.
3. Szükséges, hogy a törvény a nemzet vezérfonala legyen, melyet egy kevéssé szeressenek, mivel jónak találják, kissé féljenek, mivel szigorúnak találják, kissé gyűlöljék, mivel viszonylag ellenségesnek találják, végül tiszteljék, mivel szükségesnek tartják.
4. Ami az öreg tekintélyét apródonként aláásta, az a könyv. A könyv a megszerzett tudományt, a jogot, a jogtudományt kétségtelenül jobban magába foglalja, mint az öregek. A fiatal emberek egy szép napon ezt mondták: mivel könyveink vannak, nincs többé szükségünk az öregekre.
5. A tisztelet abban áll, hogy valakinek alárendeljük magunkat, a finomság pedig egyébként kitűnő színlelése annak egy velünk egyenlővel szemben, hogy őt felsőbbrendűnek tekintjük.
6. A tanár - bizonyos életkorban - vizsgáztatni akar. Nem szeret többé tanítani; mindig vizsgáztatni szeret. Ez igen természetes: midőn tanít, őfelette ítélkeznek, midőn vizsgáztat, ő ítélkezik.
7. A nevelésnek ki kell fejlesztenie a közepszerűségből mindazt, amit csak képes, az eredetiséget pedig tisztelni kell, annyira amennyire csak lehet...
8. A tudós gyakran kételkedik, a tudatlan ritkán, a bolond soha.
9. A dogma hatalmas érzélem, ha megtalálta formuláját.
10. ...a kormányzatok ... elenyésznek alapelvük elhagyása által, mert alapelvük keletkezésük történeti indoka, és ... elenyésznek alapelvük túlhajtása által, mert nincs olyan alapelv, amely csupán önmagában jó volna...
11. ...igen veszélyes, hogy a nép talány legyen, minthogy tudni kell, mit gondol, mit érez, miért szenved, mire vágyódik, mitől fél, mit remél, és mert ezt csak tőle tudhatjuk meg, tehát szükséges, hogy legyen valahol szava, olyan szava, amelyet nem fojtanak el.

JACOBSEN

1. ...a füllel érzékelhető hangok végső fokon mind hamisak, míg az, akinek megadatott a zenei hallás ajándéka, láthatatlan hangszer rejteget bensejében...

2. Aki kételkedik, még nem esik kétségbe.
3. ...a világon nincs olyan akadály, melyet álmaink eltávolíthatnának a valóság útjából...
4. ...mi sem tereli jobban a fiatal emberek figyelmét egy-egy műalkotás felé, mint az a biztos tudat, hogy lelkesedésükben mindenki osztozik, fel egészen a legmagasabb tekintélyekig.
5. Sem képzőművészeink, sem költőink nem merik olyannak ábrázolni az embert, amilyen valójában.
6. ...irigylem a fiatal leánytól, hogy semmi sem hazug benne, szerelme virágkelyhét még nem csúfítják el a képzelgés hamis üveggyöngyei.
7. ...a férfiak fanatikus imádata merőben zsarnoki imádat...
8. Tudvalevő, hogy a fiatal emberek, akik egy filozófiai rendszer hatalmába kerülnek, szenvedélyes dogmatikusokká válnak, mert az ifjúság általában hagyományosan vonzódik a kész körülményekhez, az erősen megalapozott dolgokhoz, egyáltalán az abszolútumhoz.
9. Gyászában is boldog, aki szeretettje halála után az ürességnek, az elhagyatottságnak és a vágyódásnak szentelheti könnyeit; sokkal kínosabbak és keserűbbek a megbánás könnyei, melyeket azért hullatunk, mert a tovatűnt napok során oly kevés szeretetet ajándékoztunk annak, ki most már halott, és soha jóvá nem tehetjük, amit ellene vétettünk.
10. Tanulni éppen olyan szép, mint élni.
11. Az ellenzék nem várhatja el, hogy valódi elveiért és céljaiért támadják, hanem azért támadják, amit a hatalom urai az ellenzék elveiről és céljairól hinni akarnak. . . . Senki sem követelheti, hogy a hatalom önmagát gyengítse, és méltányos fegyverekkel győzze le ellenzékét.
12. ...azon a napon, amikor az emberiség felszabadultan ujjonghatja: nincs Isten! ... azon a napon, mintegy varázsütésre, új ég és új föld születik ... A föld csak akkor lesz igazán a miénk, és mi az övéi, ha az a világ, mely az üdvözülésben és a kárhozatban hisz, szétpattan, mint egy buborék.
13. ...az ateizmus jóval nagyobb követelményeket állít az emberiség elé, mint a kereszténység.
14. ...minden egyes nemzedékben születnek olyan egyéniségek, akik ebben a társadalomban kiharcolják maguknak a tisztességes életet és a tisztességes halált, és idővel ők alkotják majd a szellemi elődöknek azt a sorát, melyre utódaik büszkén hivatkozhatnak, és akiknek példájából bátorságot merítenek.
15. ...ha nagyon sokszor éneklik a boldogság szelvésként zúgó himnuszát, elvész a dallama és a szövege is, s nem marad belőle más, csupán egy útszéli nóta.
16. Méltán zokog és érzi magát elhagyatottnak az, aki az egész óriási földön nem mondhat magáénak egyetlen picit sem ... amely után honvágya lehet, mikor a honvágy szárnyat akar bontani lelkében.

17. ...a személyes istenbe vetett hit, az istenbe, aki minden dolgot javunkra fordít, s egy másik életben jutalmaz és büntet - csak menekülés a zordon valóság elől, ájult próbálkozás, hogy kihúzzuk testünkéből a reménytelen valóság tuskéjét.
18. ...erőt és önállóságot ad majd az emberi nemnek önmagába vetett hite, ha legkiválóbb egyedei legmagasztosabb teljesítményét akarja elérni, ahelyett hogy mindezt kivetítené önmagából, és mind e nagyszerű tulajdonságokkal az őt ellenőrző istenséget ruházná fel.
19. A boldogság általában jobbra teszi az embereket...
20. Az életet úgy kell elviselni, amilyen valójában, s túrni, hogy a maga legsajátabb törvényei szerint alakuljon.

MIKSZÁTH

1. Istenem, de nehéz okos embernek lenni!
2. Egy bakter nem vigyázhat két falura.
3. Asszony és cserép hamar törik.
4. Pénzen vett szerelemnek ecet az alja.
5. A tudatlanságnak csak egy takarója van: a nyelv; minek azt mozgatni?
6. Egy elképzelt jó tulajdonság többet ér néha, mint száz meglevő erény.
7. Az igazsággal szemben minden hasonlat sántít.
8. Népszerűség! Különös kis holmi. Az egyetlen dolog, amiből a látszat annyit ér mint a valóság. Sőt, talán többet, mert ha az embert népszerűnek gondolják, sokra viheti közpályákon, ha alapjában gyűlölik is. Ellenben semmire se viszi, ha szeretik bár, de nem látszik, hogy szeretik.
9. Olvashatsz utána száz történelmet, Apaffy vagy Teleki Mihály mégis csak az marad, aminek Jókai állította be.
10. Úgy gruppírozza a semmittevést, hogy lázas tevékenységnek lássék.
11. Az író olyan, mint a havasi kürt: csak messziről jó hallgatni.

BOTEV

1. Én istenem, szítsd a népben
a szabadság hő szerelmét,
hadd tudja meg, hogy miképpen
tépheti a láncait szét.

2. Valamennyi szegény munkás, bármely nemzetiségű, bárhol lakják is, testvére a másiknak, testvérek ők a szenvedésben és a mostoha sorban.

EÖTVÖS LORÁND

1. Vannak, akik az eredeti népszokások eltűnését siratják, s van is abban valami szomorító, épp úgy, mint abban, hogy a gyermek ártatlan játékait nem folytatja férfikorában, de azért a kedves gyermeknek mégis derék férfivá kell válni, s mi is csak azt kívánhatjuk, hogy művelt nemzet legyünk, nem pedig etnográfiai kuriozitás.
2. Nem különböző tudományokon dolgoznak a nemzetek: egy az épület, melynek építésén mindannyian közreműködnek.

HVIEZDOSLAV

1. Igen, igen, mindigre egy a bánat,
nevet cserél a bú, de megmarad.
2. ...anyánk nyelvén friss madárdalunk száll;
zengve a dolgos haza májusát...

ACUNA

1. Körforgás a létezés, és fonákul
tesszük, hogy mikor meg akarjuk mérni,
a bölcsőt s a sírt jelöljük határu.
2. ...az anyag hasonlóan a dicsőséghez,
nem hat meg, csak alakja változik.

PAVLOV

1. Az én hitem: hit abban, hogy az emberiség számára a tudomány haladása nyújt boldogságot.
2. A tudomány nagy erőfeszítést és hatalmas szenvedélyt követel az embertől.

STRINDBERG

1. A fejlődéstan híveinek az a tévedése, hogy mindenben, ami fejlődőben vagy mozgásban van, haladást látnak az emberiség boldogsága felé, mert nem látják, hogy a betegség is fejlődik a válság, a gyógyulás vagy a halál felé.
2. Aki egyáltalán nem végez testi munkát, elkorcsosodik, de a túlságos testi munka és az ínség talán még könnyebben elkorcsosít.

3. Az minden bizonnyal fényűzés, hogy nem építkeznek tovább azon, ami már megvan, hanem mindig újra megvetik az alapot; és ez az oka az iskolákban a sok tanulásnak.
4. Senki sem mond le jószántából az állásáról; éppen ezért ne várja azt az alsó osztály, hogy a királyok vagy a felső osztály maguktól elkotródjanak.
5. A tanuló azt hiszi, hogy nehéz a munkája, pedig ő a kocsi, a tanító a ló.
6. A humor két nyelven beszél: a satírnak és a szerzetesnek a nyelvén.
7. ...az úgynevezett objektív ítéletek sem egyebek, mint oly szubjektív ítéletek, amelyeket sikerült elfogadtatni a többséggel...
8. Másnak a könnyei sírásra indíthatják azt embert, csakúgy, mint másnak az ástása ástásra.
9. Ami az egyik embernek öröm, az a másiknak öröm...
10. Csak az ostoba bizonyos a dolgában: csak a tudatlan hiszi azt, hogy megtalálta az igazságot. De a nyugalom boldogság, ezért keresik a pietisták a boldogságot a butaság nyugalmában.
11. Demokraták vagyunk fel a trónörökösig mindannyian annyiban, hogy azt, ami odafönt van, lekívánjuk magunkhoz; de ha egyszer feljutottunk a magasba, nem akarjuk, hogy lerántsanak onnan.
12. Ha az ember annyira jutott, hogy elnézően mosolyog mások botlásain, akkor ő maga sincs már messze az elbotlástól.
13. ...az embert semmi sem bántja annyira, mint az, hogy mások olvasnak a legbelsejében; és ezt csak házasségek tehetik meg. Nem képesek sötét belsejüket elrejteni; előre kitalálják egymás szándékait; ennél fogva könnyen támad az a képzetük, hogy kölcsönösen leskelődnek egymásra, és valóban meg is teszik ezt.

BERNSTEIN

Az, amit általában a szocializmus végcéljának neveznek, számomra semmi, a mozgalom minden.

EMINESCU

1. Igazságról beszéltek? Mindenkit, aki gazdag, a vagyoná tekintély s törvény véd bástyaként...
2. A vallás kitalálás, gazdagok leleménye...
3. ...akinek nem jutott más e földön, csak a bánat, nem várhat semmit ott túl, hisz a halott nem él.

4. Döntsétek meg e gyilkos rendet, mely egyre jobban pártolja azt, ki dúskál, s kijátssza a szegényt.
Ha már hiába bíztok az égi jutalomban,
vegyétek el a földön, amihez jogotok van,
s mint egyenlőek, éljünk egymás testvéreként.
5. A nyomor, a betegség lassankint messze tűnnek,
ha nem lesz úr az ember más emberek felett.
6. Ami nővésre termett, nőni sohase szűnhet.
7. Külön világ az ember, mindenki új kísérlet.
8. Az ösztönök nem újak, de mindig új a forma,
külön lét minden ember az emberek között.
9. Légy közömbös holtodiglan,
bármi csábít, hajt előre.
10. Nincs hullám, mely el nem illan,
bízni balga, félni dőre.
11. Vésd eszedbe minden módon,
ami rossz s jó, meg ne tévedj.
12. Minden új és minden ódon.
Évre év jön, évre év megy.

MAUPASSANT

1. A tehetség az eredetiségből származik; ez pedig nem egyéb, mint a gondolkodás, látás, értelmezés és ítélet különleges módja.
2. A kritikusnak csak az erőfeszítés jellege alapján szabad az eredményt értékelnie; nincs joga tendenciákkal törődni.
3. ...annak a regényírónak, aki az élet pontos képét akarja élénk vetíteni ... célja nem az, hogy történetet beszéljen el, hogy szórakoztasson vagy meghasson, hanem az, hogy rákényszerítsen bennünket a gondolkodásra, az események mély és rejtett jelentőségének megértésére.
4. A realista művész, ha valóban művész, nem arra törekszik, hogy az élet banális fényképét adja, hanem olyan képet akar élénk tárni, amely teljesebb, meggyőzőbb, lenyűgözőbb, mint a valóság maga.
5. ...az író, miután megtalálta témáját, csak a tárgy szempontjából fontos és jellegzetes részeket fogja kiválogatni a véletlen és jelentéktelen dolgok tömegéből, s eldob minden egyebet, mindazt, ami mellékes.

6. A valóság ábrázolása ... tehát azt jelenti, hogy a valóság tökéletes illúzióját kell adni, a tények mindennapi logikájának megfelelően, nem pedig szolgálai módon másolni e tényeket, összevissza, ahogy egymásra következnek.
7. Ha van valakiben eredetiség, mindenekelőtt azt kell kibontania; ha nincs, akkor valamiképpen meg kell szereznie. A tehetség: sok-sok türelem.
8. ...megszoktuk azt, hogy szemünket használva mindig emlékezzünk arra, amit a szemlélt dolgról már előttünk gondoltak.
9. A legapróbb dologban is van valami kevés ismeretlen. Találjuk meg!
10. Ha lobogó tüzet vagy síkságon álló fát írunk le, álljunk olyan sokáig a tűz és a fa előtt, amíg csak nem különböznek számunkra minden más fától és minden más tüztől. Így válik az ember eredetivé.
11. Akármit akar mondani az ember, mindig csak egyetlenegy szó van kifejezésére, egyetlenegy ige megelevenítésére, s egyetlenegy jelző meghatározására. Az embernek addig kell keresnie ezt ... amíg csak meg nem találja...
12. A csók úgy lobban fel, mint a villám, a szerelem úgy süvít el, mint a vihar, aztán az élet megint nyugodt lesz, mint a mennybolt, s folyik tovább, épp úgy, mint azelőtt.
13. Milyen csúnya az élet! Ha az ember egyszer valami gyengédségre akad benne, s átengedi magát neki, akkor ez bűn, és később drágán fizeti meg.
14. Bárki vágyakozzék is a szerelem után, előre látja annak a nőnek szellemi tulajdonságait és testi adottságait, aki őt meg fogja hódítani.
15. Ha egy asszony gyűlöl egy férfit, aki erőszakkal magáévá tette, nem tud a szemébe nézni kitörő gyűlölet nélkül. Ez a férfi nem lehet közömbös számára, az asszonynak vagy gyűlölnie kell, vagy meg kell bocsátania neki. És ha megbocsát, akkor nincs messze attól, hogy szeresse.
16. Aki a célt akarja, az az eszközöket is akarja.
17. ...a társaságban nem hálnak meg az emberek a nevetéstől. Nem is tudnak nevetni... Tessék elmenni egy népszínházba, majd meglátják, milyen az igazi nevetés.
18. A fiatal arc nagyon kedves, de mindig kissé hétköznapi.
19. Jó, ha valaki sovány akar maradni, aki mindig az volt, de ha az ember elvből akar lesoványodni, az mindig valami más dolognak a kárára lesz.
20. ...az érzések annyifélek a férfiúban, hogy nem szabad összetéveszteni a veszedelmeseket az ártatlanokkal.
21. Az ember egy típust szeret, azaz mindazoknak az emberi tulajdonságoknak egyetlen személyben való találkozását, melyek másokban külön-külön is vonzhatnak bennünket.

22. Minden férfi vetélytárs, ha asszonyt birtokol.
23. ...a keselyű csőrénél is rettentőbb egy kis szőke lány, aki öreg szívet szaggat!
24. Egy törvényes csók sosem ér fel egy lopott csókkal.
25. A férfi, aki napfénynél normálisan szeret. holdfénynél őrjöngően imád.

PÉTERFY JENŐ

1. Kétszer tanuljuk ösmerni az életet. Először, midőn félreismerjük, azután midőn megismerjük; először a képzelem iskolájában, azután a férfias elme világánál.
2. A pálya végén, midőn a sok dicsőségtől már majdnem csömört kapott, néhány művész újra megemlékezik "a földről, melyen született", s változatosság kedvéért örömmel fogadja a hódolatot, mellyel *itthon* a megtérőt fogadják; a legtöbb azonban bolygó marad, mely anyacsillagától elszakadva, egy új naphoz szegődik.
3. A ködön csak néha tör át tündéri fény; azt hinnők, káprázat, mert amint föltűnt, menten letűnik. Villanás, mely után még nyugtalanabbá válunk.
4. Az írás mintegy magasabb rendű harisnyakötéssé válik, csakhogy a serényen mozgó tűk pengése helyett a toll sercegése hallatszik, s az eredmény egy kétkötetes regény öt könyvben, 670 lapon, nem pedig a különösen nyirkos időben megbecsülhetetlen harisnya.

PETHE MÁRTON

Nem való bokréta gyűrött süveg mellé!

STEVENSON

1. Az igazi Bábel az erkölcsi felfogások sokfélesége.
2. Nincs kötelesség, melyet annyira aláértékelünk, mint azt a kötelességünket, hogy boldogok legyünk.
3. A házasság olyan súlyos és döntő lépés, hogy éppen félelmetes volta miatt vonzza a könnyelmű és határozatlan férfiakat.
4. A legkegyetlenebb hazugságot gyakran a hallgatás fejezi ki.
5. Mindenki abból él, hogy elad valamit.
6. Az ördög, hidd el, néha nagyon tisztességesen jár el.

7. ...sohasem láttam még, hogy a jóságból valami jó származott volna. Én azt becsülöm, aki először odavág, a holt ember nem harap...

VAZOV

1. Hiába zsarnokok hatalma,
nem oltod el az olthatatlant.
A lángot eltiporhatod ma,
mint vulkán fog kitörni holnap.
2. Csak a fény az, mi el nem veszhet
ez óriási zűrzavarban,
a teremtésben volt a kezdet
s a világ benne halhatatlan.

FOCH

1. A közép enged, a jobbszárny hátrál, nagyszerű helyzet. Támadok.
2. Ne mondják nekem, hogy ez nehéz .probléma. Ha nem lenne nehéz. nem lenne probléma.
3. Válasszatok egy eszmét, határozzátok meg, mint a Sarkcsillagot, szemeteket rászögezve induljatok el. Csak szenvedélyes és jól irányított munkával lehet sikert elérni. Aki tudja, mit akar, félig már elérte.
4. A háborúban elveszett, aki kételkedik. Sohasem szabad kételkedni.

VAN GOGH

1. Mennyi szépség van a művészetben! Ha az ember csak vissza tud emlékezni mindarra, amit látott, akkor már sosem henyél, igazában sohasem magányos, és nincs többé egyedül.
2. A természet a valóság, az igazság, de egész jelentősége, értelme, jellegzetessége csak annyi, amennyit a művész kiemel és kifejezésre juttat belőle.
3. Ám legyen mélabús, aki akar, nékem elegendő volt belőle; már csak vidám óhajtok lenni, akár a pacsirta tavasszal! Nem is kívánok más dalt énekelni, mint "szeretni még"!
4. Aki szeret, él. Aki él, dolgozik. Aki dolgozik, annak van kenyere.
5. ...új világrész felfedezése egy ember életében, ha igazán, komolyan szerelmes.
6. Hidd el nekem, a művészet jelszava: becsületesség mindenekfelett. Fáradozzunk inkább többet komoly tanulmányokkal, mintsem divatos fogásokkal hízelegjünk a közönségnek, és az ő kegyéért esdekeljünk.

7. ...nem, nem, csak maradj hű önmagadhoz, és ha nyersen is, szigorúan is, fejezd ki úgy a dolgokat, melyek lehetnek durvák, de feltétlenül igazak. Nem futok műgyűjtők és árusok után, hozzám jöjjön, akinek kedve tartja!
8. Az élet olyan, mint a rajzolás: néha gyorsan és határozottan kell cselekednünk, a dolgokat erélyesen kézbe vennünk, és arról gondoskodnunk, hogy a nagy vonalak villámgyorsan előttünk álljanak. Semmiféle lagymatagságnak, kételkedésnek itt nincs helye, a kéz nem remeghet, a szem nem pisloghat ide-oda, hanem egyedül csak arra irányulhat a tekintet, ami előttünk van.
9. A gyors tevékenység férfimunka. Élményben kellett részesülnie annak, aki konyítani akar hozzá. Néha olyan kormányos is akad, aki a szélvihartól, ahelyett hogy mélybe sodortatná magát, még előbbre viteti hajóját.
10. A mi társadalmunkban és a mi korszakunkban, melyben a gyengéket nem oltalmazzák, hanem lábbal tiporják, és az elbukott törékeny teremtményeken kerekek gázolnak keresztül, asszony nem állhat magában!
11. Éppoly keveset adok a világra, amennyit a világ ad az igazságra. Számára elégségesnek bizonyult az igazság látszata, a világ véleménye - én bizony lyukas garast sem adok érte! Csak egyet állítok előtérbe: *semmiféle asszonyt sem óhajtok megcsalni vagy elhagyni.*
12. ...számomra az egyszerű dolgozó paraszt, ki munkáját ésszel végzi, és amellet gondolkozik - az igazi művelt ember.
13. ...minél többet gondolkozunk vagy beszélünk valamiről, annál kevésbé közeledünk döntő elhatározáshoz.
14. ...mindenképpen jobb tönkremenni, mint másokat tönkretenni.
15. ...a sikertelen öngyilkosság a legjobb orvosság későbbi öngyilkosság ellen.
16. ...nem törődünk a politikával, de mit tegyünk? A világon vagyunk, az emberi társadalomban élünk, melyben csoportok, emberi egyesülések keletkeznek. Mit tehetnek a felhők arról, hogy egyik vagy másik viharzónához tartoznak? Hogy a pozitív avagy a negatív villamosságnak hordozói?!
17. Az ember mint *egyén* alkotja az emberiségnek nevezett egész részét. Ebben az emberiségben pártok vannak. Mennyiben függ saját akaratunktól, mennyiben a körülmények összjátékának nevezett sorstól, hogy ki melyik párthoz tartozik a szemben állók közül?
18. ...bárhová kerüljek is, mindig egy cél lebeg majd előttem: úgy festeni az embereket, ahogyan én látom és ismerem őket.
19. *Az ember több, mint bármi más*, különben is lényegesen nehezebben ábrázolható.
20. ...nem teremthetjük meg újból azt, amit a festészet már egyszer megcsinált.
21. Minél kevesebbet használod a nőket, annál erőteljesebbek lesznek képeid.

22. Minden bölcs és vajákos közül egyedül Krisztus hangsúlyozta az örök életnek, az idő végtelenségének, a halál semmisségének, a vidám meglegedettség és önfeláldozás szükségességének és jogosságának alapvető bizonyosságát. 8 maga derűs meglegedettségben élt, mint az összes művészek legnagyobbika: márványt, 'agyagot, színt megvetve, az élő húsban dolgozott! Ami azt jelenti, hogy ez a hallatlan és ideges, korhadt, modern agyvelőnk tompa eszközétől alig felfogható művész nem szobrokat, festményeket, könyveket teremtett. Hangosan megerősítette, hogy élő embereket, halhatatlanokat alkotott.
23. Úgy kellene élni, mint valami szerzetes, aki azonban kéthetenként egyszer ellátogat a bordélyba.
24. Nem tehetek róla, hogy képeim eladhatatlanok. Egyszer eljön a nap, mikor belátják, hogy értékesebbek a beléjük ölt festék áránál és egész nyomorúságos életemnél, amit csak reájuk fordítottam.
25. Festmény, könyv - ezeket nem szabad lebecsülni, és ha megalkotásuk kötelességem: ennél többet nem kívánhatok.
26. ...egy jó képnek egy jó cselekedettel kell egyenértékűnek lennie.
27. Valóban, csak képeink beszélhetnek helyettünk.

MARTÍ

1. Lezülleszt, fölfal, ágynak dönt, berúgat
a város-élet; zshivaja zabálja
mint ló a füvet - a költészetet,
2. Midőn csillagos lakából a lélek
a kinti zajló városra tekint,
ha százszor hős is, nem csatákra gondol,
nem kongó templomok hajóira,
sem szópárbaj szikráira, csak arra,
hogy mint ölelje át a sok szegényt és
mint szálljon velük tiszta légű tájra,
hol fény sugárzik, s nem galád a szív.

FRAZER

1. ...sok minden, amit szilárdnak szoktunk tekinteni, inkább a babona homokján, mint a természet szikláján nyugszik.
2. ...a mágia kövezte ki az utat a tudomány előtt, be kell ismernünk, hogy noha a fekete mágia sok rosszat tett, sok jónak is forrása volt; s hogy bár a tévedés gyermeke, mégis a szabadság és az igazság szülőanyja...
3. Amit igazságnak nevezünk, végső soron nem más, mint az a hipotézis, amely a legjobban alkalmazható. Ezért ha kezdetleges korok és emberfajták nézeteit és eljárásait szemügyre

vesszük, üdvös, ha elnézően úgy tekintünk tévedéseikre, mint elkerülhetetlen botlásokra az igazság keresése során...

4. Bármennyire nyugtalanítja a filozófus lelkét az, ha két ellentétes elv alapján járnak el, a közönséges embert ez alig érinti, sőt valójában ritkán jut el odáig, hogy tudomásul vegye. Neki az a dolga, hogy cselekedjék, nem pedig az, hogy cselekvésének motívumait elemezze. Ha az emberiség mindig logikus és bölcs lett volna, a történelem nem lenne az esztelenség és a bűn hosszú krónikája.
5. ...a teljesebb tudás még a ma látszólag a véletlen és zűrzavar uralma alatt álló területeken is mindenütt kozmosszá fogja változtatni azt, amit ma káosznak tartunk.
6. A gondolkodás történetének ... meg kell óvnia bennünket attól a következtetéstől, hogy mivel a világ tudományos elmélete a legtökéletesebb az eddig alkotottak közül, szükségképpen teljes és végleges is.
7. A mágia álmai egy szép napon a tudomány valóságai lehetnek.

GÁSPÁR IMRE

Éhség, nyomor velünk,
De mind, mind fölkelünk,
Aki harcba száll, hogy vesszen ő...
Szabad lesz a jövő!

HILLE

Nem minden talmi, ami ragyog.

MACEDONSKI

...bármily komor annyi óránk, van új hajnal, éltető!
Télnek fagya egyszerre a tavasz napját visszahozza,
s győzelemnek köntösévé lesz a síri szemfedő.

JULES HENRI POINCARÉ

Mindenben kételkedni és mindent elhinni: két egyaránt kényelmes megoldás, hogy felmentsük magunkat a gondolkodás alól.

RIMBAUD

1. Kitaláltam a magánhangzók színét! - Éj A, hab É,
rőt I, kék O, zöld Ű.

2. Csöndekert, éjszakákat írtam meg, lejegyeztem a kifejezhetetlent. Szédületeket rögzítettem.
3. Jönne, jönne immár
a kor, mit a szív vár.
4. Ha nagyon erősek vagyunk - ki hátrál? ha nagyon vígak - ki lesz nevetséges? Ha nagyon gonoszak vagyunk, mit tehetnek velünk?
5. Míg a közvagyon elfolyik a testvériség ünnepein, fönn a fellegekben egy rózsaszínű lángharang kolompol.
6. Újsütetű és korántsem elégedetlen polgára vagyok egy világvárosnak, melyet modernnek vélnek, mert a házak belső kiképzésében és külső alakjában, éppúgy, mint a város rendezésében, minden eddig ismert ízlést mellőztek.
7. A költői ócskaságoknak nagy szerepük volt az én szó-alkímiámban.
8. Az emberi munka! ez az a robbanás, amely időről időre beleragyog örvényeimbe.
9. Modernnek kell lenni mindenestül.
10. Arról van szó, hogy *az összes érzékek összezavarásával* eljussunk az ismeretlenhez.
11. Nem helyes azt mondani: én gondolom. Úgy kellene mondani: engem gondolnak.
12. ÉN - az mindig valaki más.
13. Annak az embernek, aki költő akar lenni, első tanulmánya önmaga teljes megismerése: megkeresni, kikémleni, próbára tenni, megtanulni a saját lelkét.
14. A Költészet többé nem a Cselekvés ütemére fog járni; hanem *előtte*.
15. Ha megtörik a nő végtelen szolgasága, ha magának élhet majd és maga által, ha az - eddig oly gyalázatos - férfi visszaadja szabadságát, a nő is költővé válik.
16. ...kérjük számon *a költőn az újat* - eszmékben és formában egyaránt.
17. ...a művészet ostobaság.. . Üdv a jóságnak.

ROSKOVICS IGNÁC

Szegények vagyunk, de jól élünk.

WILDE

1. Az egyetlen dolog, amit az emberi természetről biztosan tudunk, az, hogy változik.

2. Az olyan ember, aki nem a maga módján gondolkozik, egyáltalán nem is gondolkozik.
3. Valami nem okvetlenül igaz, amiért egy ember meghal érte.
4. Mindenki a maga baklövéseit nevezi tapasztalatnak.
5. Cinikus az olyan ember, aki mindennek tudja az árát, de semminek sem tudja az értékét. ,
6. Ha pedig egy könyvet nem lehet újra meg újra elolvasván élvezni, hát az első olvasásra sincs már valami sok értelme.
7. A Művészet sokkal inkább fátyol, mintsem tükör.
8. Drága fiam, minek a bizonyítására *nem* vagyok én kész?
9. Nézni valamit merőben más dolog, mint látni. Semmit nem látunk, amíg szépségét nem látjuk.
10. A Művészet egyes-egyedül öntörvénye szerint fejlődik. Nem szimbóluma egyetlen kornak sem.
A korok az ő szimbólumai.
11. A Művészet soha semmi mást nem fejez ki, csakis önmagát.
12. Csak azok a szép dolgok, amelyekhez semmi nem fűz minket.
13. Az Élet sokkal inkább utánozza a Művészetet, mint a Művészet az Életet.
14. Az ember nem lehet elég óvatos ellenségeinek megválogatásában.
15. A kísértéstől egyféleképpen szabadulhatunk .meg: ha megadjuk magunkat neki.
16. Jobb szépeknek lenni, mint jónak... De ... jobb jónak lenni, mint csúnyának.
17. Vidéken könnyű jónak lenni...
18. Az igazság sohasem tiszta, és ritkán egyszerű.

MICSURIN

Tanítványaimnak felül kell múlniuk engem, ellenvéleményt kell nyilvánítaniuk, sőt, le kell rombolniuk munkámat, egyidejűleg folytatva azt. Csak az ilyen megalapozottan lerombolt munkából jön létre haladás.

REVICZKY

1. Nagy bölcs! olvaslak bámulattal;
De bölcseséged nem vigasztal.

2. ...ne fordulj vak hevedben
A világ és rendje ellen...
3. Úgy tekints az emberekre,
Hogy a föld se jó, se ferde;
Se gyönyör, se bú tanyája,
Csak magadnak képe, mása.
4. Ki sóhajtoz, ki mulat.
A világ csak - hangulat.
5. A természetből elszállott a lélek.
Eztán a földön senki nem mulat.
Nem lesznek többé gondtalan kedélyek;
Jön a szívet fásító öntudat.
Egyhanguság, elmélkedés unalma...
6. Megszűnt az istenek pogány uralma.
Mehalt a nagy Pán! A nagy Pán halott!
7. Pán és családja meghalt. Él az Isten:
Nem fűben, fában, kőben, de a szívben.
8. A szenvedők bírják eztán a földet.
9. Az erdő hallgatag, szelíd magánya
A búsulóknak lesz vigasztalása.
10. Ki szomorú nem volt, az mind pogány,
Ő rendelé ezt így a Golgothán.

VERHAEREN

Ó, az elszánt, makacs, vad munka, mely sűrögve
lúktet a síkokon, tengeren, hegy ölén,
ott feszül mindenütt, s szerte a föld színén
a világ népeit egy láncba fűzi össze...

BERLAGE

1. A XIX. század a csúnyság százada volt.
2. Egyetlen szék, asztal, edény sincs, ami szépérzékünket kielégítené, akár csak részben is. S annak, hogy a bosszúság még nem fokozódott bennünk a kétségbeesésig, csak egyetlen oka van; az, hogy - sajnos, vagy talán inkább szerencsére - az ember mindent meg tud szokni.

3. A tömeges termelés tönkretette a városképeket, sőt a város és a szabad természet közti szép átmenetet is elrontotta, hiszen a brutális bérházsorok egészen a város határáig, a szabad természetig nyomulnak...
4. A tőke uralmának hosszú bűnlajstromán a legnagyobb bűn: a lényegesen többnek tartja a látszatot, trónra emelte a hazugságot, s nemcsak a gazdasági életben, de a szellem területén is.
5. Pénzért mindent meg lehet vásárolni, a művészetet is. Minél több pénz, annál "értékesebb" művészet, és itt jön az ok és az okozat végzetes felcserélése: ami pénzbe kerül, az már művészet...
6. Mindent, mindent, eget-földet egy stílusért! - kiáltjuk kétségbeesetten. A stílus boldogság, elvesztettük, szerezzük hát vissza!
7. Ma mindent meg lehet bocsátani, csak azt nem, ha valaki a másikat utánozza. A művész inkább rossz műveket hoz létre, csak újszerűnek hassanak, s nem a hagyományok korszerű átdolgozásán fáradozik. Pedig csak ez utóbbi úton lehet eljutni az egységhez.
8. Mindenekelőtt a nagy munkásmozgalomnak kell még tovább erősödni és fejlődni ahhoz, hogy meg tudja állítani a kapitalista szellem mindent eltipró befolyását, mert nem is annyira a pénz, mint ez a szellemi befolyás akadályozza leginkább a monumentális művészet, a saját stílus kibontakozását.
9. Az új művészetnek az ésszerű konstrukción kell alapulnia. Ha majd ezt az elvet nemcsak elismerik, hanem általánosan alkalmazzák is, akkor érkezünk az új művészet küszöbéhez, ez pedig az új világérzés manifesztálódásával egyidejűleg következik be. Ez az új világérzés az emberek társadalmi egyenlőségét hirdeti, azon alapul.

FREUD

1. ...elfojtásra kerülnek az önzés és a kegyetlenség indulatai, amelyeket mint gonosz indulatokat foglalhatunk össze, és mindenekelőtt a gyakran a leghevesebb és leginkább tiltott természetű szexuális kívánságok.
2. Nem lehet kételkedni abban, hogy a neurózistól a pszichózisoktól nem választja el éles határ, éppúgy nem, mint ahogyan az egészséget sem a neurózistól...
3. ...a hivatalos vallásokat egyenlőnek lehet venni egyfajta - általánossága miatt enyhített - kényszerneurózissal.
4. ...a kultúra egésze az ösztönökről való lemondásra épül, és minden egyes egyénnek gyermekkorától megéréséig a saját személyében is meg kell ismételnie az emberiség fejlődésének útját az értelmes lemondásig.
5. Ha a gyermek az ökölbe szorított markát nem akarja kinyitni, hogy megmutassa, mit tart benne, akkor biztosan valami rossz az, aminek nem volna szabad nála lennie.

6. ...az "alkotó" fantázia egyáltalán nem tud újat kitalálni, hanem csupán egymástól idegen részeket összeilleszteni.
7. Az élvezetről lemondani ... az embernek mindig nehezebbre esett; nem tudja a kárpótlás bizonyos neme nélkül megvalósítani...
8. A fantázia működésében .. , az ember tovább élvezi a külső kényszer alóli szabadságot, amelyről valójában régen lemondott. Sikertelen neki, hogy még váltakozva, élvező állat, majd újra értelmes lény lehessen.
9. Van ... visszavezető út a fantáziától a valósághoz, s ez - a művészet.
10. A lélekelemzésnek alapvető feltétele, hogy abban, ami lelki, tudatost és tudattalant különböztessen meg.
11. ...az embereknek két általánosan elterjedt tulajdonságuk van, amelyeknek következménye, hogy a kultúra berendezéseit csak bizonyos fokú kényszer által lehet fenntartani: az egyik az, hogy spontán nincs kedvük dolgozni, a másik pedig az, hogy érvekkel nem lehet szenvedélyeiket befolyásolni.
12. ...az emberi intellektus gyenge az ember ösztönéhez képest ... ez a gyengeség azonban mégis valami különös: az intellektus hangja halk, de addig nem nyugszik, amíg meghallgatásra nem talál. Végül, számtalan sok elutasítás után, mégiscsak meghallják.
13. ... tartósan semmi sem állhat ellent az értelemnek és a tapasztalatnak; a vallás ellentéte az utóbbiakkal viszont nyilvánvaló.
14. ...tudományunk nem illúzió. Illúzió volna azonban azt hinni, hogy azt, amit a tudomány nem tud nyújtani nekünk, valahonnan máshonnan megkaphatjuk.

MORÉAS

Ne mondd, hogy ragyogó ünnep a földi lét:
alacsony lélek és agy, mely ennyire lángol.
És főképp azt ne, hogy örök keserűség;
így csak a túlhamar fáradó gyávaság szól.

PLEHANOV

1. Az élettől elszakított erkölcs éppen olyan erkölcstelen, mint az élet, amely elvesztette erkölcsi tartalmát.
2. A szerénység csaknem mindig egyenes arányban áll a tehetséggel.
3. A tudomány és az élet között a legszorosabb, szétválaszthatatlan és sem a tudomány, sem az élet számára egy cseppet sem lealacsonyító kapcsolat áll fenn; minél inkább szolgálja a tudomány az életet, annál inkább gazdagítja az élet a tudományt.

SHAW

1. ...az istenek türelmesek a kicsinység iránt.
2. ...a rómaiak lelke semmit sem növekedett, miközben uralmuk kiterjedt a világra.
3. ...együtt jár az istenek természetével, hogy örökkön-örökké küzdenek a por és a homály ellen, s az isteni dolgok iránti vágyuk erejével több életet és több fényt akarnak kicsikarni belőle.
4. ...barbár szegény, s azt hiszi, hogy törzsének és szigetének szokásai egyúttal természeti törvények.
5. Caesar nem caesariánus. Ha Róma igazi köztársaság volna, Caesar volna az első köztársaságpárti.
6. ...jobb az egyiptomiaknak, ha élük az életüket, mintha elálmodják könyvek segítségével.
7. ...ha egy ostoba ember szégyelli, amit csinál, mindig a kötelességére hivatkozik.
8. ...mi vagyok én, bulldog, aki folyton a verekedést keresem, csak azért, hogy megmutassam az állkapcsaim makacsságát?
9. Az emberek nem szolgálhatnak két urat. Ha ez az ostobaság, hogy a hazájukat szolgálják, elhatalmasodik, búcsút mondhatunk a hűbérurak hatalmának, és búcsút mondhatunk az egyház hatalmának.
10. De minek kellene ahhoz egyáltalán égi hangok, amit egy patkolókovács is meg tud mondani nektek : hogy addig kell ütni a vasat, amíg meleg?
11. Mindig a tudatlanok szenvednek.
12. Hát minden emberöltőben új Krisztusoknak kell kínhalált halniuk, hogy megváltsak azokat, akiknek nincs képzelőtehetségük?
13. Úgy áll a helyzet ezekkel a politikai szükségességekkel, hogy sokszor politikai baklövésekké válnak.
14. Félóráig sem tartott, amíg megégettek, édes Szentem; de négy évszázad kellett hozzá, hogy kiderítsék rólad az igazságot!
15. Jaj nekem, ha minden ember az áldásomat zengi!
16. Istenem, Istenem, aki a mindenséget megteremtett: ez a te szép földi világod mikor fogadja már be a te szentjeidet? Mikor'? Sokára, Uram, sokára?

SULLIVAN

1. ...a forma mindig a funkció teste.
2. ... majd ha érezzük és tudjuk, hogy a Természet barátunk, nem pedig leküzdendő ellenség, s hogy egy délután vidéken, egy óra a tengerparton, egy nap körforgásának, hajnalának, delének, szürkületének látványa az építészet hatalmas művészetének mély és örök ritmikáját sugallja ... akkor mondhatjuk ki, hogy a legjobb úton vagyunk a természethez hű és megalégítő művészet felé, a szó legigazabb értelmében, szépművészetté váló építészet felé, amelynek életét az teszi, hogy a néppel, a népért és a nép által van.

THOMAS WOODROW WILSON

1. Sose olvasnék el egy-egy könyvet, ha lehetséges volna, hogy félórát beszélgessek azzal, aki írta.
2. Meg ne öljétek azt, aki úgylis öngyilkos lesz.
3. Mondjátok meg, mi a helyes, és én küzdeni fogok érte.
4. A háború, amelyet most elviseltünk, bár bővelkedett szörnyűségekben, nem is hasonlítható ahhoz a háborúhoz, amellyel legközelebb kell szembenéznünk.
5. Senki sem imádkozhatja Istent, vagy szeretheti felebarátját, ha üres a gyomra.

CIOLKOVSKIJ

Ami ma lehetetlen, holnapra lehetővé válik.

JOSEPH CONRAD

1. A hajókkal sosincs baj. Csak az emberekkel, akik rajtuk vannak !
2. ...erősek mindazok, akik nem ismernek sem kételyt, sem reményt.
3. Isten igazi békéje mindenütt legalább ezer mérföldnyire a legközelebbi szárazföldtől kezdődik...
4. Az ember küzd, robotol, izzad, csaknem belehal, sőt néha bele is hal, hogy véghezvigyen valamit - és semmi sem sikerül neki. Nem önhibájából. Hanem mert egyszerűen semmit se tud tenni, se nagyot, se kicsit...
5. ...a patkányok bölcsességét durván eltúlozzák, mert valójában nem okosabbak az embernél.
6. ...ó, ifjúság, olyan vagy te, mint egy lángoló hajó, amelyet áthatolhatatlan éjszaka övez!

7. ...a hajósok, ha szabad ezt a kifejezést használni: az ülőfoglalkozásúak életét élik. Agyberendezésük az otthon ülőké, és otthonuk - a hajó - mindig velük van, ugyanúgy hazájuk is - a tenger.
8. ...a hajós számára nincsen más rejtelem, csupán maga a tenger, amely élete királynője - kifürkészhetetlen, akár a végzet,
9. ...a hódításhoz nem kell egyéb, csak nyers erőszak - amire pedig ha rendelkezünk vele, kár büszkének lenni, hiszen erőnk csupán többiek gyengeségéből fakadó véletlen.
10. A föld meghódítása - ami többnyire nem egyéb, mint elorzása azoktól, akiknek más a színük, vagy kissé laposabb az orruk - nem valami gyönyörűséges látvány, ha túlságosan közlől nézzük. Csak valamilyen eszme emelheti föl. Egy eszme a hódítás háttérében. . .
11. Különös, hogy az asszonyok mennyire érzéketlenek az igazság iránt. A maguk külön világában élnek, ilyen világ pedig sohasem létezett, és nem is létezhet soha.
12. ...gyűlölöm a hazugságot, megvetem, nem tűrhetem, nem azért , mintha egyenesebb volnék, mint más, hanem mert a hazugság engem egyszerűen megrémít. Valami halálos illatot, a halandóság ízét érzem a hazugságban - és éppen ez az, amit gyűlölök és megvetek ebben a világban...
13. ...lehetetlen az emberélet bármely adott időszakának létérzetét szavakba foglalni - azt, ami igazságát, jelentőségét, legbelsőbb, mindent átható lényegét kifejezné. Lehetetlen. Élünk, álmodunk - magányosan...
14. Nem szeretek én dolgozni, nincs ember, aki szeretne - de szeretem azt, amit a munka magában rejt - a lehetőséget, hogy önmagamra találjak. Az önnön valóságomra - magamnak, nem másoknak...
15. Talpig ember legyen, aki rezzenetlenül szembe tud nézni az éhséggel. Sokkal könnyebb megbirkózni a gyással, gyalázattal, önnön lelkünk elkárkozásával - mint a huzamos éhezéssel. Szomorú, de így van.
16. Megeshetik, hogy még a szélsőséges bánat is erőszakosságon át keres kiutat magának - bár többnyire csüggedésbe torkollik.
17. Természetesen lehet valaki olyan fene mód ostoba, hogy még rosszra sem képes - vagy olyan bamba, hogy észre sem veszi a sötétség hatalmainak ostromlását. Elismerem, hogy az ostobák között még sohasem akadt egy se, aki megalkudott volna lelkére az ördöggel: vagy az ostoba volt velejéig ostoba, vagy az ördög velejéig ördög...
18. Mókás dolog az élet - a könyörtelen logika rejtelmes rendje egy hiábavaló cél érdekében. A legtöbb, amit kaphatunk tőle: önmagunk megismerése - az is túlságosan későn érkezik -, a kiolthatatlan megbánás aratása.
19. ...semmi nincs a lábunk alatt, se körülöttünk, nincsenek nézők, nincs se harci zaj, se dicsőség, se a győzelem heves vágya, se heves félelem a vereségtől, langyos hitetlenség beteges levegője

árad, nem hiszünk önnön igazunkban és még kevésbé ellenfelünk igazában. Ha a végső bölcsesség ilyen alakot ölt, úgy az élet valóban nagyobb rejtély, mint amilyennek képzeljük.

20. ...talán mind a bölcsesség, igazság, őszinteség abba az egyetlen fölbecsülhetetlen pillanatba sűrűsödik össze, amelyben a láthatatlan küszöbét átlépjük. Talán!

21. ...a világ ... néhány nagyon egyszerű eszmén nyugszik... Főképpen a Hűség eszméjén.

COUÉ

Mindennap, minden tekintetben jobban és jobban érzem magamat.

ZETKIN

1. ...a nagy tömegek mind nagyobb mértékben részesednek a haza anyagi és kulturális javaiból. Ezt azonban nem a haza csodatevő titkos erejének köszönhetik, még kevésbé annak, hogy azok az osztályok, amelyek a hazát birtokolják és kizsákmányolják, hazafias kötelességük tudatára ébredtek, A proletariátus fejlődő érettsége és hatalma kényszeríti a hazát arra, hogy adakozóbb legyen. Adományait az osztályharc dárdáival szerzik meg a kizsákmányoltak.

2. ...a proletár osztályharcra vár az a feladat, hogy a hazát és kultúrát egy csekély kisebbség monopóliumából az összesség honává és birtokává változtassa. Mert nemzetiségük és hazájuk a "hazátlan bitangoknak" is drága.

3. A megdöntött polgári rend romjain túl a szabad haza integet a proletariátusnak.

4. A történelmi fejlődés hol az egyik, hol a másik nemzeti proletariátust tolja a nemzetközi osztályharc élére.

CAPUS

Ellenségeinken mérhetjük fel, milyen magasan állunk.

DURKHEIM

Az egyénnek nemcsak időről időre, hanem életének minden pillanatában tisztában kell lennie azzal, hogy tettei valamilyen célt szolgálnak ... Ez azonban csak akkor lehetséges, ha közelről körülveszi egy egyszerűbb és kisebb kiterjedésű társadalmi közeg, amely könnyen elérhető célt nyújt tevékenysége számára.

KOMJÁTHY JENŐ

1. Játék az élet, a halál komoly.

Láttára megfagy tréfa és mosoly...

2. Mi a halál? Ki mondja meg nekem?
Az élet véges, míg ő végtelen.
3. Tán a halál az ősi lényeg ép,
A tiszta forrás, a valódi lét?
És ép az élet a visszás nevű,
Csak hiú bitang szó, mely nem talál!
4. Halál az élet s élet a halál!
5. Mind hasztalan! Mit ér a dal!
A légből zeng s magába hal.
6. Üdvözítő Végtelenség,
Hadd ömöljem hát benned szét!
Lényem forrjon véled eggyé.
Legyek én is Végtelenné!
7. ...lehet-e gyávább, mint a zsarnok,
Ki félelemből büntetett?
A zsarnokokban szolgaszív ver,
A zsarnok és a szolga egy.
8. Óh gyujtsatok rokon világot!
Én látok ; ti is lássatok!
9. Rossz a világ? Légy jó tehát magad!
Üres a lét? Adj tartalmat neki!
Az ember szolga mind? Légy te szabad!
Hidd sorsodat bátor versenyre ki!

SEGANTINI

...a művészi ott kezdődik, ahol véget ér a brutális, a mesterkélt vagy a banális.

VLAHUTA

1. Legyőzhetetlen az, ki hittel száll a harcba...
2. ...a zűrzavarnak is ... tiszta rend az álma!
3. Hány könny csordul le, míg egy születő folyam.
Egy új forrás vize a napvilágra léphet,
S ragyogva, fényesen megindul, zúgva árad
- Győztes várakozás! - a szabad óceánnak?

BERGSON

1. Intuíció a neve annak az intellektuális megérzésnek, mellyel valamely tárgy belsejébe helyezzük magunkat, hogy megtaláljuk azt, ami abban egyetlen és kifejezhetetlen. Elemzés pedig az az eljárás, mellyel a tárgyat már ismeretes, tehát más tárgyaknál is meglevő elemekre vezetjük vissza.
2. Nincsen érzés, ha mégolyan egyszerű is, mely virtuálisan ne zárná magába annak a lénynek múltját és jelenét, mely ezen érzést átérzi...
3. Meg kellene szoknunk, hogy a mozgásban a legegyszerűbbet és a legvilágosabbat lássuk, ami egyáltalán létezik, mert hiszen a mozdulatlanság csak a lassúdás legszélső határa, talán pusztán csak kigondolt határ, melyet a természet sehol se valósít meg.
4. Van egy *külső és szellemünknek mégis közvetlenül adott valóság*. E tekintetben a józan észnek van igaza a filozófusok idealizmusával és realizmusával szemben.
5. ...minden valóság (törekvés) tendencia, ha megegyezünk abban, hogy tendenciának hiujuk a folyton megújuló irányváltozást, in statu nascendi.
6. ...érthető, hogy gondolkodásunk merev fogalmakat vonhat ki (szűrhet le) a mozgalmas valóságból; de mindenképpen lehetetlen, hogy a fogalmak merevségével rekonstruáljuk a valóság mozgékonyosságát.
7. Filozofálni abban áll, hogy megfordítsuk a gondolkozás munkájának megszokott irányát.
8. A modern matematika pontosan véve nem más, mint törekvés arra, hogy a keletkezettet a keletkezővel helyettesítsük, hogy kövessük a nagyságokat létrejövésükben, hogy a mozgást többé ne kívülről és előttünk álló eredményében, hanem belülről, változási tendenciájában ragadjuk meg, egyszóval hogy magunkévá tegyük a dolgok formájának mozgalmas folytonosságát.
9. A modern tudományt attól a naptól kell datálni, amelyiken felállították *a mozgást* mint önálló valóságot - attól a naptól, amelyiken Galilei a lejtőn egy golyót gurított lefelé, és szilárd elhatározással feltette magában, hogy ezt a mozgást felülről lefelé, önmagáért, önmagában fogja vizsgálni.. .
10. ...a filozófia nem lehet más, mint törekvés arra, hogy túllépjünk az emberi feltételeken.
11. Az igaz és termékeny eszmék megannyi érintkezés a valóság hullámaival, melyek nem futnak szükségszerűleg egy pontban össze.
12. ...filozofálni éppen abban áll, hogy az intuíció megfeszülésével annak a konkrét valóságnak bensejébe helyezzük magunkat, melyből a kritika két ellentétes állásponthoz, tételhez és ellentétéhez jutott kívülről.

13. Sohasem képzelhetem el, miképp hatja át egymást a fehér és a fekete ha nem láttam szürkét; de ha már egyszer láttam a szürkét, könnyen megértem, mint lehet a fehér és a fekete kettős szempontjából tekinteni,
14. Aki csak megpróbálkozott például az irodalmi alkotással, jól tudja, hogy ha a tárgyat már sokáig tanulmányoztuk, az összes adatokat összegyűjtöttük, a feljegyzéseket elrendeztük, akkor kell még valami, ami mindennél több, erőfeszítés, mely sokszor nagyon fájdalmas, hogy egyszerre a dolog kellős közepébe helyezzük magunkat, és hogy oly mélyen keressünk impulzust, mint csak lehet, amely után nincs egyéb dolgunk, mint hagyni magunkat vitetni.
15. ...a metafizikai intuíció, bár csak materiális megismerések *révén* érhető el, teljességgel másvalami, mint e megismerések összefoglalása vagy szintézise. Különbözik ettől ... akként, mint a mozgató impulzus az úttól, melyet a mozgó test befut, akként, mint a rugó feszültsége az óra látható mozgásaitól.

PIERRE CURIE

1. A nő, még sokkal inkább, mint a férfi, azért él, hogy éljen: a zseniális nők ritkák.
2. Az anya mindenekelőtt gyermeke szeretete után áhítozik, még akkor is, ha ez a gyermek fejlődésére káros. A kedves is hatalmában akarja tartani a férfit, s természetesnek találná, ha a világ legnagyobb szellemét egy szerelmes óráért feláldoznák. A harc majdnem mindig egyenlőtlen, mert az igazság a nők oldalán van : az élet és a természet nevében akarnak bennünket visszatéríteni.
3. Az életet álommá kell átalakítani, s álmunkból valóságot formálni.
4. ...ha a tudományt műveljük, nyugodtan állíthatjuk, hogy testünk valamit: a talaj itt biztos, s minden felfedezés, még a legkisebb is, megmarad.
5. ...gyöngeségünk vagy erősségünk tudatának arányában több vagy kevesebb engedményt teszünk, De ha nem teszünk eleget, egyszerűen eltaposnak. Ha pedig az engedmény túl sok, lealacsonyodunk, és még önmagunkkal szemben is undort érzünk.
6. Van ember, aki agyondolgozza magát, mégis nyomorultul él; ez vérlázító dolog, de ezért még semmi sem változik meg. A változás valószínűleg azért következik majd be, mert az ember bizonyos mértékig gép, s a gazdasági szempont azt diktálja, hogy okosabb, ha valamilyen gépet ésszerűen dolgoztatunk...
7. ...egyáltalán nem érzem a kitüntetés szükségességét, de nagyon nagy szükségem lenne egy laboratóriumra.
8. ...vajon van-e haszna az emberiségnek abból, ha ismeri a Természet titkait: vajon eléggé érett-e már arra, hogy ezeknek előnyeit élvezze, vagy ez a tudás csak ártalmára van? Nobel felfedezéseinek példája jellemző; a hatalmas erejű robbanószerek csodálatos munkák elvégzését tették lehetővé. Ugyanakkor azonban a rombolás borzalmas eszközévé is váltak azok bűnös kezei között, akik a népeket háborúra készítetik.

DEWEY

1. ...a világegyetem nagyban való idealizálása és racionalizálása egyértelmű annak bevallásával, hogy képtelenek vagyunk a sajátosan ránk tartozó dolgok folyásán uralkodni.
2. Az agy eredetileg bizonyosfajta viselkedés szerve, nem pedig a világ megismeréséé.
3. A környezethez való tökéletes alkalmazkodás egyértelmű a halállal. Minden visszahatás lényeges pontja az a vágy, hogy környezetünkön uralkodjunk.
4. Nem a tökéletesség mint végcél, hanem a tökéletesedés, érzés és finomodás örökké tartó folyamata az élet célja... Rossz ember az, aki - bármily jó volt is - kezd romlani, kevésbé jó lenni. Jó ember az, aki - bármily értéktelen *volt* is erkölcsi tekintetben - halad a javulás fele.
5. Az orvos vagy a mérnök annyira szabad gondolkodásában és cselekvésében, amennyire érti a dolgát.
6. Óriási arányokban növekszik a természetben való uralmunk s az a képességünk, hogy a természetet az ember céljaira és kielégülésére felhasználjuk - de ugyanakkor egyre bizonytalanabbá és kétségesebbé válik a célok tényleges megértése, az értékek élvezése. Néha úgy látszik, hogy valami ellentmondásba keveredtünk: minél inkább szaporítjuk az eszközöket, annál bizonytalanabb, annál kevésbé általános az a haszon, amit meríthetünk belőlük.
7. Az erkölcsstan, a filozófia visszatér első szerelméhez: a bölcsesség szerelméhez, amely dajkája a jónak.
8. Matematikusok, vegyészek, csillagászok társulatai, üzleti testületek, munkásszervezetek, egyházak,: ezek mind nemzetfölöttiek, mert világérdeket képviselnek. Ilyen testületekben az internacionalizmus már nem törekvés, hanem tény, nem érzelmi ideál, hanem erő. Ámde ezeket az érdekeket keresztezi és kitéríti útjukból a kizárólagos nemzeti szuverenitás hagyományos tana.
9. A jövő filozófiának az a feladata, hogy világos fogalmakat adjon az embernek saját kora társadalmi és erkölcsi vitakérdéseiről.
10. A filozófia nem más, mint általános érvényű és széles látókörű elmélet az élet összeütköző tényezőinek összeegyeztetéséről.

ELLIS

Minden művész az életrajzát írja.

JAURÉS

1. Forradalom csak ott lehet, ahol öntudat van.

2. Minden nagy szociális forradalom egyformán következménye a lassú előkészületnek vagy gazdasági fejlődésnek és az elnyomott osztály döntő közreműködésének, amikor a fejlődés odáig jutott, hogy lehetővé válik a hatékony forradalmi beavatkozás.
3. A Föld hosszú ideig nagyobb volt, mint az ember, és rákényszerítette az emberiségre a szétszóródást.
4. A bátorság: az eszménykép felé haladni és megérteni a valóságot.
5. A nagy művészet a mély és változó lélek szövetsége a szent, megváltoztathatatlan, szabad térrel.
6. Ehhez a földhöz csatol minden, ami előtted volt, és minden, ami utánad jön, minden, ami téged megalkotott, és amit te alkotsz, a múlt és a jövő, a sírok mozdulatlansága és a bölcsők ringása.

CSEHOV

1. A boldogtalan ember egoista, dühös, igazságtalan, kegyetlen, és még az ostobánál is kevésbé hajlamos embertársai megértésére. A szerencsétlenség nem fűzi össze, hanem elválasztja egymástól az embereket, még ott is, ahol a hasonló fájdalom összekötő kapocsként szerepelhetne.
2. Minden a véletlenül múlik. Akit becsuktak, az itt ül, akit nem csuktak be, az szabadon járkal, ennyi az egész. Abban, hogy én orvos vagyok, maga pedig elmebeteg, nincsen semmi logika, sem erkölcsi színvonal, hanem csupán véletlen, esetlegesség.
3. Ha egyszer van börtön és örültekháza, akkor valakinek ülnie is kelt benne.
4. Ha majd valamikor, a távol jövőben megszűnnek a börtönök és a bolondházak, akkor nem lesz többé sem rácsos ablak, sem rabköntös. Előbb vagy utóbb el kell érkeznie ennek az időnek.
5. A szabad és elmélyedt gondolkodás, amely az élet megértésére törekszik és a világ gyarló hiúságának teljes megvetése: két olyan áldás, amelynél nagyobbat ember sohasem ismert.
6. ...gondolkodunk; egymásban olyan embert látunk, aki gondolkodásra, okoskodásra képes, és ez szolidárisá tesz bennünket, akármilyen különbözőek legyenek is nézeteink.
7. Korunk torz méltányossága éppen abban áll... hogy ranggal, érdemrenddel, nyugdíjjal nem a hivatalviselő erkölcsi érdemeit és szellemi képességeit jutalmazza, hanem a szolgálatot általában, akármilyen minőségű volt is.
8. ...ez az élet nem a szenvedések megjutalmazásával végződik, nem valami megdicsőüléssel, mint az operában, hanem a halállal...
9. ...Oroszországban nincs filozófia, ellenben mindenki filozofál, még az ebihalak is... Hogyne filozofálna az ebihal, ha egyszer nem elégíti ki az élete?

10. Az elítéltektől is restelli megkérdezni az ember, miért vannak elítélve. Ugyanígy a gazdagoktól nehezen kérdezi meg az ember: mire való nekik a sok pénz, miért használják fel olyan rosszul a gazdagságukat, s miért nem dobják sutba az egészséget, ha látják, hogy csak boldogtalanok tőle?
11. A mi nemzedékünk már virraszt, töpreng, sokat beszél és tünődik arról, igaza van-e vagy sem. A mi gyermekeinknek és unokáinknak viszont ez már nem okoz fejtörést. Ők világosabban látják majd a dolgokat. Szép és jó lesz az élet úgy vagy ötven esztendő múlva...
12. Okos, becsületes embereknek mindig van hova menniök.
13. Úgy néz le rám, mint óriás a törpére. De hátha tényleg óriás?
14. Ha felgördül a függöny, és ezek a nagy tehetségek, a szent művészet papjai egy háromfalú szobában, esti világításban azt utánozzák, hogyan esznek, isznak, szeretnek, járnak az emberek, hogyan hordják kabátjukat; ha e bárgyú jelenetekből és mondatokból morált iparkodnak kicsikarni - azt a házi használatra szánt, közérthető, sekélyes morált -; ha ezer változatban mindig ugyanazt, ugyanazt és ugyanazt tálalják elém - akkor én menekülök és menekülök...
15. Nem olyanok kell ábrázolni az életet, amilyen, nem is olyanok, amilyenek lennie kellene, hanem olyanok, ahogy álmaikban megjelenik.
16. Az ízlésekről vagy jót, vagy semmit.
17. Mindenki úgy ír, ahogy akar, és ahogy tud.
18. Ha nem tudnak mást mondani, akkor ezt hajtogatják: fiatalság, fiatalság...
19. A nők sohasem bocsátják meg a kudarcot.
20. A kis író, kivált ha nincs szerencséje, esetlennek, ügyetlennek, fölöslegesnek látja magát, az idegei meg túlfeszülnek és elnyüvödnek; szüntelenül ott bolyong azok körül, akiknek van valami közük az irodalomhoz meg a művészethez, nem ismeri el, nem veszi észre senki, nem mer bátran és egyenesen az emberek szemébe nézni, akár a szenvedélyes játékos, akinek nincs pénze.
21. Én nem láttam az olvasómat, de valahogy mindig barátságatlanok, bizalmatlannak képzeltem el.
22. ...ha író vagyok - kötelességem a népről, szenvedéseiről, jövőjéről, a tudományról, az emberi jogokról s a többiről beszélni; beszélek is mindenről, de sietve, mert mindenfelől dühösen ösztökélnek, én meg ugrálok ide-oda, mint a kutyák üldözött róka, látom, hogy az élet és a tudomány mind előbbre és előbbre halad, én meg egyre jobban és jobban elmaradok, akár az a paraszt, aki lekésett a vonatról...
23. ...mindegy: akár a színpadon játszunk, akár írunk - nem a hírnév, nem a ragyogás a fő ... hanem az, hogy tudjunk túrni.
24. ...csupa-csupa csudabogár; ha két-három évet köztük él az ember, apránként, anélkül hogy észrevenné, maga is csudabogárrá válik.

25. Jön majd idő, mikor mindnyájan megtudjuk, miért mindez, miért ez a sok szenvedés, és akkor nem lesz többé titok... Addig azonban élnünk kell és dolgoznunk. Mindig, mindig dolgoznunk!
26. ...a mi szenvedésünk örömmé változik azokban, akik utánunk következnek, boldogság és béke uralkodik a földön, s azokra, akik most élnek, majd szívesen emlékeznek, és megáldják őket.
27. Úgyis hiábavaló, írhat az ember, amit akar, rovarpor nélkül nem sokra megy.
28. Nálunk mindenki fontoskodik, komoly képet vág, filozofál, és magasröptű témákról szaval, de nyugodtan elnézi, hogy közben a munkások úgy táplálkoznak, mint az állat, a pusztán földön hálnak...

RAYMOND POINCARÉ

A béke folytonos teremtés.

RÁKOSI VIKTOR

A legtöbb ember csak azért panaszkodik, hogy elleplezze, milyen jó dolga van.

AMBRUS ZOLTÁN

1. Vannak emberek, akik egy életen át ártanak a másoknak, ahol csak tehet, és százszor kisebbítik vagy százszor rágalazzák el ezt a szerenesétlent, mert ez a másik, egyetlenegyszer, megsértette a hiúságukat.
2. Az ember folyton-folyvást bajt csinál magának, bajt csinál annak, akit szeret - mintha nem volna elég az a baj, amit a természet mér ránk -, aztán újra kezdi az oktalanságokat ... s ezt a sok vesződséget, ezt a sok oktalanságot egyetlenegy gyűjtőszóval Életnek nevezi.

MARIJA BASKIRCSEV

Amiben hiszünk, az valóban létezik.

NANSEN

Ami nehéz, ahhoz kell egy kis idő, a lehetetlenhez valamivel több.

RIPPL-RÓNAI

1. Nem állítom, hogy ecset és toll ugyanegy kézbe egyszerre nem fogható, de festő eddig csak olyankor szokott tollhoz nyúlni, ha gyenge piktúráját kellett vele erősítgetnie. Helytelenül, mert gyenge művészet nem szorul írott reklámra. Festő írjon a pemzlijével!
2. Okos ember még nem akadt, aki művésztől és szép asszonytól tárgyilagosságot vagy azt kívánta volna, hogy magáról ne beszéljen.
3. ...minél nagyobb a kép, annál közelebb áll ahhoz, hogy ne lehessen jó.
4. El kell dobni a mástól. bárkitől tanult technikai elméleteket, s a lehető *legegyszerűbbre* kell redukálni magát a technikát. Abból áll ez, hogy *színeket egymásra* semmi körülmények közt *nem* rakunk. Minden szín megvan a tubusban, csak ki kell venni belőle...
5. ...az ember - élete delének végén - sokat látott, s tán kifáradt szemével öntudatlanul is keresi a felfrissülést, s ezt a színgazdagságban találja meg...
6. ...a köztetszés - pedig igazság szerint ez adná az "érmeket" - tulajdonképpen az egyéniség, a különvalóság végét jelzi.
7. A nőket a szerelem nemcsak érdekessé teszi, hanem meg is szépíti. A nő akkor szép igazán, ha boldog, és akkor buldog, ha érzi, hogy szeretik.
8. ...amint igaz, hogy szegénység a művész patrónusa, olyan igaz viszont az is, hogy pénz nélkül bajos művészetet csinálni,
9. Paradoxunak látszik, de úgy van, hogy a gyengéken, a kompromisszumos művészekén keresztül barátkozik meg lassan a közönség az erőssekkel, a jókkal. Mert bételik rajtuk...: Amit az ember nem ért, azt kineveti. Addig neveti, míg egyszer azon kapja magát, hogy amit előbb kinevetett, most arra esküszik!
10. ...a menykőcsapás szebb halált okoz, mint a lassú sorvadás.
11. ...érniök kell a dolgoknak, hogy érthetőbbek legyenek. Vagy még helyesebben: a dolgok várnak, míg az emberek megértése hozzájuk fejlődik.
12. ...a régiektől való különbözőségek csak művészibbé tehetik a művet a *mai kor* embere számára.
13. ...remélhetőleg most már hamarosan tele lesz Budapest és az ország nagyjaink emlékszobrával, s aztán szobrászaink is nyugodtabban alkothatnak egyéniségüknek megfelelőbb s igazi érzésükből fakadó művészetet.

SVEVO

1. ...az erkölcstelenség hirdetése büntetendőbb, mint az erkölcstelen tett. Az ember gyűlöletből vagy szeretetből gyilkol; ámde propagálni a gyilkosságot csak a gonoszság képes.

2. A bomlás a nemi élvezetre emlékeztethet. Nem kétséges, hogy valamiféle boldogságérzet kíséri, a pihenés boldogsága, hisz gondoljuk csak meg, milyen fáradságos, amikor össze kell szednünk magunkat. A bomlás jutalmunk az életért.
3. Íme: az ember teli tüdővel mélyet lélegzik, s ámulva fogadja el az egész természetet úgy, ahogy van, változtathatatlanul, ahogyan felkínálják nekünk - nos, az ily módon megnyilatkozó intelligencia azonos a teremtés intelligenciájával.
4. A sírás feledteti velünk saját vétkeinket, s hajlamossá tesz arra, hogy gondolkodás nélkül a sorsot vádoljuk.
5. Elképzelhető-e gonoszabb tett, mint olyan beteget magához téríteni, akinek megmentése teljesen reménytelen csakis azért, hogy kétségbeessen...
6. Az orvos hatalom a beteg ágyánál.
7. ...a természet elhitei velünk, hogy feleségünk bennünket is újjászült. Fura illúzió, melyet egyetlen példa sem igazol.
8. ...elegendő bármely cég felvirágoztatásához: 1. Dolgozni nem kell tudni, de aki dolgoztatni nem tud, elveszett. 2. A lelkipurdalás csak akkor jogos, ha nem tettünk meg mindent saját érdekünkben. 3. Az elmélet igen hasznos a kereskedelmi életben, de alkalmazására csak az üzlet megkötése után kerülhet sor.
9. Nem könnyű dolog utólag kinyomozni egy hevessé, szenvedélyessé vált érzés szelíd eredetét...
10. ...az élet igazi szervezője a halál ... én mindig a halálra gondolok, s nincs is más bánatom, nem is búsít más, csak ez: a bizonyosság, hogy meg kell halnunk. Minden egyéb olyan jelentéktelenné válik ettől, hogy csupán mosolyogni tudok rajta, vagy éppenséggel boldogan kacagni.
11. Mindenkiel megeshetik, hogy nagy hévvel idézi a múltat, amikor épp a jelen fontosabb.
12. ...az a döntő, ahogyan az ismeretség első percében közeledünk a nőhöz.
13. A végleges, a lezárt dolgok mindig nyugalmasak is, mert elszakadtak az időtől.
14. Magyarázd el mindig a vitás ügyet ellenfelednek töviről hegyire, mert csak úgy lehetsz benne bizonyos, hogy jobban érted, mint ő.
15. Nem kell elsietni egy-egy ügylet felszámolását, ha a felszámolásból nem várható haszon, hisz minden ügy előbb vagy utóbb magától is likvidálódik; bizonyos erre, hogy bár öreg a világ, függőben igencsak kevés ügy maradt benne. Nincs ügylet, mely ne fordulhatna kedvezőre, ne hozhatna hasznót, amíg föl nem számolják.
16. Az már tökéletes szabadság, ha azzal a feltétellel cselekedhet az ember tetszése szerint, hogy olyasmit is kell csinálnia, ami kevésbé esik jól. Az igazi rabiga a lemondás, önmegtartóztatás: Tantalus kínja, nem Herkulesé.

17. Sok állat akkor kerül puszkavégre, vagy válik ragadozók prédájává, amikor szerelmes.
18. Az előrelátó ember csöppet sem kellemesebb a megdondatlannál!
19. ...a fájdalom okozta elkeseredés növeli magát a fájdalmat.
20. Aligha akad jó érzésű férfiember, aki kedvtelve nézné, mint enyelegnek a húgával.
21. Ha forog is a föld, attól még nem kell tengeribetegséget kapni.
22. ...az egészség. Az bizony nem elemezgeti saját magát, s tükörbe se szokott bámulni. Csak mi, betegek, tudunk valamit magunkról.
23. A képzelődő mindenekelőtt nevetséges szörnyeteg, aztán: az ő bajára nincs orvosság, pedig a gyógyszeriparnak ... mindig van valami hathatós készítménye számunkra, igazi betegek számára.
24. ...a női szépség olyan érzéseket színlel, melyekhez az égvilágon semmi köze. Akár a vászon, melyre csatajeleneteket festettek, s híjával van minden hősi érzeménynek.
25. Valóban igazságtalan dolog: tanulásra kényszeríteni egy szép lányt, akit meg is csókolhat az ember.
26. ...az igazán veszélyes nők nem fogadnak el kevés pénzt.
27. ...minden nő így kívánja: a férfi mondja azt, hogy elcsábította.
28. A kutya is tisztán iszkol tova, ha elrugdossák a nőtény mellől, legalábbis pillanatnyilag.
29. Igaz, olykor ugyancsak fontos az üzleti életben, hogy az ember ne adjon el, de nekem úgy tetszett, hogy ezt az igazságot is azok az emberek találták ki, akik túlságosan okosnak tartják magukat.
30. ...bizony fura dolog azt a nőt szeretni, akit forrón kívántunk egykor, akit nem kaptunk meg, s aki már egy csöppet sem érdekel bennünket. Végző soron ugyanoda jut el így az ember, ahol akkor volna, ha vágya beteljesül; s ezen megint csak álmélkodhatunk: mily jelentéktelen dolgokért élünk, halunk olykor!
31. ...szeretjük mi egymást ezen a földön, ha épp nem akarunk rosszat egymásnak ... de igazán csak olyasmieft tudunk szurkolni, aminek magunk is hasznát látjuk.
32. Furcsa, milyen kevés ember akad ezen a világon, aki bele tud nyugodni a kis veszteségbe; a nagy veszteség annál gyorsabban rákényszeríti a nagy belenyugvást.
33. Kegyetlen, durva szavaink jobban furdalják utólag lelkiismeretünket, mint szenvedély sugallta, gyalázatos tetteink.
34. A halnak nincs módja kapcsolatot teremteni velünk, s így nem tudja fölkelteni részvétünket. Hisz akkor is tátog, amikor épen, egészségesen úszkál a vízben!

35. ...ha világra hoztuk gyermekeinket, el is kell viselnünk őket.
36. ...olyan nők is harcra ingerelhetnek bennünket, akik kívül esnek vágyunk fénykörén.
37. Az agyunkból hirtelen kipattant dolgokat mindig fölségeseknek és szeretetre méltóaknak érezzük, kivált ha közvetlenül születésük után vesszük szemügyre őket.
38. A kereskedő üzleti kvalitásai egész lényéből, szervezetéből erednek, részt vesz benne a feje búbjától a lába hegyéig.
39. ...az emberiség egy egyenes vonalat alkot; e vonal egyik végén tanyázik a Basedow-kór, mely a szív dobpergésszerű, vad ritmusára őrjöngve szórja szét az életerőt, a másikon a szervi fukarság tesped, s ez olyan betegséggel pusztítja az életet, mely a kimerültséghez hasonlatos, holott nem más, mint renyheség. A megfelelő átmenet a két állapot között ott van a vonal közeiében - ezt nevezik tévesen egészséggnek. mely valójában nem egyéb, mint afféle pihenő, állomás.
40. Ha nem értünk valamit, legjobban, ha képekben gondolkodunk.
41. Az élet nem szép, és nem rút, hanem eredeti.
42. A jóság az a fényforrás. mely pillanatokra be-bevilágítja az emberi lélek sötétjét.
43. Egyike a legnehezebb dolgoknak az életben: kitalálni, mit akarhat a nő. Hogy mit mond, arra hiába figyelünk, mert egyetlen pillantásával érvénytelenítheti egész mondókáját.
44. A könyvelő fölöttébb gunyoros természetű állatfajta.
45. A természet törvényei nem jogosítanak fel bennünket a boldogságra... A természet nem számítgat, hanem kísérletezik.
46. Egyetlen ordítás fogadható el csupán: a diadalordítás.
47. Meglehet, nem is olyan értékes az én időm, de tény és való: rettenetesen szenvedek, valahányszor úgy látom, hiába vesztegettem.
48. A laikusok el se bírják képzelni ... mennyire megszokja az orvos, hogy óvja az életét hivatása gyakorlása közben. .
49. Szerintem nagy számár volt az az egyszeri ember, aki csupa magasztaló sírfeliratot látván a temetőben, így kiáltott fel: hát a bűnösöket hová temetik ebben a faluban? Aki meghalt, az sohasem bűnös.
50. Nyilvánvaló, hogy merőben másképp festene az életünk, ha saját dialektusunkban beszélünk róla.
51. A lélekelemzésben nem Ismétlődhetnek meg sem a képek, sem a szavak soha. Másképp is kéne nevezni. Nevezük lelki kalandozásnak! Csakugyan, efféle elemzésbe kezdeni pontosan olyan, mint egy sötét erdőbe besétálni: nem tudhatjuk, vajon útonállóval találkozunk-e, vagy baráttal. S

a kaland végén sem leszünk okosabbak. E tekintetben meg éppenséggel a spiritizmusra emlékeztet a pszichoanalízis.

52. Amikor megöregszik az ember, árnyékban marad, ha szellemes is.

53. Szerelem, fájdalom ... végtére mégsem lehet betegségnek minősíteni az életet csak azért, mert fáj.

54. Nem az erősebbnek, hanem a legtöbb gép tulajdonosának joga érvényesül immár, az ő uralma alatt pedig egyre sűrűbben burjánoznak a betegségek, sokasodnak a betegek.

55. Talán egy irtózatos, minden eddiginél nagyobb katasztrófa, melyet gépek, masinériák idéznek elő ... tán az visszatérítene bennünket az egészséghez.

TAGORE

1. *Senki sem él örökké*, testvér, és semmi sem tart sokáig. Tartsd ezt eszedben és örülj.

2. Életünk nem az egyetlen régi teher, ösvényünk nem az egyetlen hosszú utazás.

3. Egyetlenegy költőnek sem kell énekelnie egyetlen régi dalt.

4. A virág elhervad és meghal; de annak, aki hordja a virágot, nem kell érette örökre gyászolnia.

5. *Ó, nő*, te nemcsak az Isten kezeműve vagy, hanem a férfiaké is; mindig ők díszítenek fel a szívéből vett szépséggel... Félig nő vagy és félig álom.

6. Te nem tudod, hogy mily szép, amit adtál,
és nem tudod, hogy szebb vagy önmagadnál.

WHITEHEAD

1. Az a tudomány, amely késlekedve felejt el alapítóit, elveszett.

2. A nyugati filozófia története végül is nem más, mint a Platón filozófiájához fűzött lábjegyzetek sora.

3. Az élet támadás a világegyetem önismétlő mechanizmusa ellen.

BRAGG

Hétfőn, szerdán, pénteken a klasszikus fizikát használjuk, kedden, csütörtökön és szombaton a kvantumelméletet.

DEBUSSY

Általában: a zenészek csak azt a muzsikát hallják, melyet tanult kezek vetettek papírra, sohasem azt, mely magában a természetben olvasható. Pedig a napkeltét megnézni többet ér, mint meghallgatni a *Pastorale szimfóniát*.

HAUPTMANN

1. Mindenkinek megvan a maga keresztje. Ahol szegénység van, ott csapás csapásra jön. Itt nincs megállás, és nincs menekvés sem.
2. Minek is nekünk az a hús! Megeszik helyettünk a gyárosok.
3. Hej, ha csak annyira vihetnék, hogy összetartsunk, micsoda felfordulást csinálnánk a gyárosoknak! ... Nem is kellene ehhez király, semmiféle kormány sem: egyszerűen csak annyit mondanánk: ezt meg ezt így akarjuk, ezt meg nem így - s egyszerre csak egészen más lyukból fújna a szél.
4. A paraszt csak paraszt marad, ha kilencig alszik is...
5. Eső után napsütés, házastársak között így van az szokásban. Zivatar nélkül meg nincs házasság. De zivatar után gyorsabban nő a fű is.
6. Az ember a célt vagy túl közelre, vagy túl messzire becsüli!
7. Ha az életben vannak ... csodabogarak, miért ne lennének a színpadon is ilyen csodabogarak?
8. Tulajdonképpen korunk egyik hanyatlási tünete, hogy a legtöbb anya vagy nem tudja, vagy nem akarja maga táplálni gyermekeit.
9. A tragikum nincs társadalmi osztályhoz kötve.
10. A figurákat és a sakktablát végre is csak a fejében hordja az ember. A legnehezebb játszmát mindig, lehetőleg egy fél tucatot egyszerre, csak fejben lehet lejátszani.
11. Haszontalan az ember, amikor segíteni akar valakinek, akit szeret, de nincs hozzá való ereje. Az ilyen ember néha nagyon fölöslegesnek érzi magát.
12. ...ifjúság és barátság leginkább együtt tűnik el.
13. Az ifjúságnak meg lehet halnia, az öregeknek meg kell halniuk.
14. ...az emberi lélekben két erő dolgozik: egy aktív és egy kontemplatív... Az előbbi visz előre, de az utóbbi vezet célhoz.
15. Aki egyszer, akár csak négy hétre is, polgári halott volt, az már sohasem szabadul meg a hullaszagtól.

16. Ha újra ránk süt a nap, előrenézünk és nem a szakadékba...

17. ...a halál perceiben élesedik a hallás.

MAETERLINCK

1. A beszéd igen gyakran, nem mint a francia mondja: a gondolat elrejtésének művészete, hanem a gondolat megfőjtésének és fölfüggesztésének művészete, olyformán, hogy többé nem marad rejténivaló. A beszéd is nagy; de nem az, aminél nincs nagyobb...
2. ...mihelyt igazán van *valami mondanivalónk*, kénytelenek vagyunk *hallgatni*; és ha e pillanatokban ellentárlunk a csönd láthatatlan és sürgős rendelkezéseinek, örök kárt okoztunk, melyet az emberi okosság legnagyobb kincsei sem hozhatnak helyre, mert elszalasztottuk az alkalmat, hogy meghallgassunk egy másik lelket, és a miénknek pillanatnyi létet adjunk; és sok élet van, ahol az ily alkalmak nem jelentkeznek kétszer.
3. ...a beszéd elszáll az emberek között, de a csönd, ha lett volna a cselekvésre egy pillanatnyi alkalom, sohasem felejtődik el, és az igazi élet, és az egyedüli, amely valami nyomot hagy, csak csöndből való...

RUBAKIN

Az olvasás gondolataalkotás más emberek gondolatainak segítségével.

BAHR

1. Nincsenek régi és nincsenek új művészek, csak művészek vannak és - mondjuk: mesteremberek. Művész az, aki a maga egyéni módján érzi-érezkeli a világot, az embereket és az egész életet, és megvan hozzá az ereje, hogy mindezt közölje is a többiekkel. Mesterember az, aki csak úgy tesz, mintha mindez megvolna benne, aki maga nem képes erre az érzékelésre, de van benne bizonyos tehetség, hogy mások érzéseit utánozza.
2. Amint a szépséget utánozzák, amint másodszor is létrehozzák, megszűnik a szépség, legfeljebb csinosaságról lehet szó.
3. ...a mi híres valóságunknak is csupán a hagyomány, valamiféle megállapodás az alapja...

BRÓDY SÁNDOR

1. ...a bogáncs rózsát sose fog teremni! Nem, mert a természet ragaszkodik az ő gyermekeihez...
2. ...a gyerek dadogni kezd, és tetszik neki a szó, a maga hangja. Gyönyörködik az értelmetlen mondásokban, addig is, amíg az lassankint értelmet nyer. Amíg esze megnyíl, lát és ítél a józan és józantalan emberi dolgok felett.

3. ...szegény lány szegény gyermeket szül, és így a szegénység ki nem vesztet.
4. A szegény a gazembernél is rosszabb. Mert egy gazemberrel lehet beszélni, egy szegénnyel nem. Mit csináljak a koldussal? Bezárjam? Megeszi az országot.
5. ...alapjában véve a király is nihilista, ha nem mérges.
6. ...egy igazi úriember nem akkor házasodik meg, ha szerelmes, és különösen nem azt veszi el, akibe szerelmes. Azt elvéteti mással, ezt követeli a becsület.

GÁRDONYI

1. Magyarart a magyarnak.
2. Ingyen még senki sem szerette a Habsburgokat.
3. Az embernek csak az arcát lehet ismerni, s az arca nem ő. Ő az arca mögött van. Láthatatlan.
4. Minden ember annyit ér, amennyit tud.
5. Zseniális ember: eszköz Isten kezében.
6. Nem patkó az asszony, lelköm, hogy ma elrúgjuk, holnap már újat verünk fel!
7. Az ügyes nő akármilyen hímzést maga elé tesz, meghímzi mását. De azokat a mintákat férfiak eszelik ki. Az irodalomban is így történik.
8. Csak a gyermek mulat egész lelkével, magának teljes odaadásával. A felnőtt embernek már borba kell vesztenie a fele lelkét, hogy a másik fele mulathasson.
9. A szívet azért rejtette el az Isten, hogy senki se lássa.
10. Minden jó könyv egy-egy tanítója a nemzetnek.

JUSTH ZSIGMOND

Valahogy csak lesz, mert úgy még sohasem volt, hogy sehogy se lett volna.

LLOYD GEORGE

1. Az éhezőket nem lehet statisztikával táplálni.
2. Egy jól ellátott herceg fenntartása épp annyiba kerül, mint két csatahajóé, s a hercegek éppoly félelmetesek és tovább tartanak.
3. A világ kezd olyan bolondokházává lenni, amelyet a bolondok igazgatnak.

4. A doktrínerek az eszmék keselyűi. Döglött eszméken rágódnak.

MUNCH

1. Föl kell hagynunk az olyan enteriőrök megfestésével, amelyeken olvasó és kötögető nők láthatók. Élő embereket kell festenünk, akik lélegzenek és éreznek, és szenvednek, és szeretnek.
2. Az a kép ölt művészi formát, amely az idegek, a szív, az agy és emberi szem révén jön létre.
3. Nem kell "irodalmiasnak" lenni - ez olyan lebecsülés, amit sokan alkalmaznak azon képekre, amelyek nem egy asztalterítőre helyezett almát vagy törött hegedűt ábrázolnak.
4. A természet nem csak a szemmel látható - a lélek belső képe is hozzátartozik -, azok a képek, amelyek túlvannak a szemem.
5. A művészet a természet antitézise...
6. Nem azt festem, amit látok, hanem amit láttam.
7. Most eljött a munkások ideje. Azt kérdelem magamtól, nem lesz-e a művészet megint mindenki tulajdona. És újra a középületekben, nagy falfelületeken lesz a helye.
8. Egy szék éppoly érdekes lehet, mint egy ember, csak hogy a széket embernek kell meglátnia. Neki kell így vagy úgy érzelmileg megragadnia, és a festőnek azt kell elérnie, hogy ugyanazt a hatást váltsa ki a szemlélőből. Nem széket kell megfestenie, hanem inkább azt, amit láttán egy emberi lény érzett.
9. A nő a föld, sóváran mindig kész arra, hogy ha a férfi akarja, megtermékenyítsék. Sóvárog az után, hogy a megtermékenyülésére a kellő időben sor kerüljön, sóvárog az után, hogy a mag növekedjék.
10. A festészetben, éppúgy, mint az irodalomban, gyakran összecserélik az eszközt a céllal. A természet eszköz, nem cél.

OBRIST

1. ...egészséges, népi kézműipar csak egyszerű, becsületos, praktikus és feltétlenül célszerű formák létrehozása révén lehetséges; világos, hogy minden közreműködőnek - beleértve a művészeket is - ezen elveszett ideál újra-megvalósításán kell dolgoznia.
2. A művészet a maga legpregnansabb és legistenibb formájában mindig és mindenekelőtt anyagi és lelki fényűzés marad, s ez érvényes a kézművességre és az építészetre is; a nép pedig, amely önmagától nem képes ilyen művészi formákat létrehozni, mindig csak utólagosan, a posteriori merít a meglevő gazdagságból.

SANTAYANA

1. Senkitől sem kívánom, hogy az én felfogásom szerint gondolkozzék ha mások jobban tetszenek neki. Ha tudja, csak tisztogassa ki jobban lelkének ablakait, hogy a kilátás változatossága és szépsége még ragyogóbban terülhessen el előtte.
2. A kritika tetten kapja a lelket a konvenció karjai közt.
3. ...az értelemben vetett hit az egyetlen, amelyet mai napig szentesítettek az eredményei.
4. A természetfilozófiában határozottan materialista vagyok... De nem állítom magamról, hogy tudom, mi az anyag magában véve... Várom, hogy a tudósok megmondják nekem... De akármi is az anyag, én vakmerően anyagnak nevezem, mint ahogy ismerőseimet is Kis Péternek és Nagy Pálnak nevezem, anélkül hogy a titkaikat tudnám.
5. Azt hiszem, semmi sem halhatatlan ... kétségtelenül a világ szelleme és energiája hat bennünk, mint ahogy a tenger az, ami minden kis hullámban dagadozik; csak hogy keresztülcsap rajtunk, s továbbmegy, hiába kiáltozunk. A mi kiváltságunk csak az, hogy fel tudtuk fogni, miközben továbbment.
6. A gondolat értéke nem kauzális, hanem ideális.
7. Ami tény a lélekbúvár megfigyel, az mind csupa fizikai tény... A lélek csak ügyes, fürge szervezet az anyagi állaton belül ... csodálatos hálózata idegeknek és szöveteknek, amelyek minden nemzedékben egy magból nőnek ki.
8. Ha minden sikerülne az életben, azt csak magunknak tulajdonítanók...
9. Az első, amit az ember megtanul megkülönböztetni és ismételni, az, hogy a dolgoknak saját akaratuk van, s ellenállnak az ő pillanatnyi kívánságainak; ezért hát az első érzés, amely a valósággal szembenéz, bizonyos ellenszenv, ami kegyetlenséggé válik a gyöngével szemben, s félelemmé és hasoncsúszássá a hatalmassal szemben.. .
10. Szánalmas megfigyelni, mily alacsonyok azok az indítóokok, amelyeket még a legmagasabb rendű vallás is tulajdonít az istenségnek. s hogy mily szorongatott és keserves életből vonták le ezeket az indítóokokat: Hogy a legjobb falatokat neki adják, hogy emlegessék és dicsérik őt, hogy vakon és pontosan engedelmeskedjenek neki - ezekhez a követelésekhez ragaszkodtak szerintük az istenek, s ezekért osztogatták a legszörnyűbb arányú kegyeket és büntetéseket.
11. Egyszerűen lehetetlen gondolat, hogy a vallás betű szerinti és nem szimbolikus ábrázolása az igazságnak és az életnek. Aki ezt állítja, az közel sem járt ahhoz, hogy komolyan filozofáljon erről a tárgyról.
12. Az a tény, hogy születünk, rossz előjel a halhatatlanságra.
13. A filozófusnak önmagában van meg a maga szentélye, s ennek, azt gyanítom, csak költői szimbóluma a jövő életben állítólag következő üdvösség; élvezzi az igazságot, s egyforma készséggel marad a színen vagy lép le róla (ámbar bizonyos csökönyös bosszúéletűséget megfigyelhetünk benne).

14. ...életünk eltörlődött kéziratát szívesebben engedjük át a lángoknak, ha a halhatatlan szöveget félig letisztázva, szebb másolatban látjuk magunk előtt.
15. A hazaszeretettel - hacsak nem vak és lusta ez a szeretet - együtt kell járni a megkülönböztetésnek a haza mai helyzete és a benne rejlő ideál között; ezzel a megkülönböztetéssel viszont együtt jár a változás és erőfeszítés megkövetelése.
16. Ahol a pártok és kormányok rosszak - mint a legtöbb korban és országban - helyi pusztításokat nem számítva, gyakorlatilag mindegy a közönségnek, hogy saját hadserege győz-e a háborúban, vagy az ellenségé...
17. ...az elnyomott alattvaló éppen úgy izzik a hazafias hévtől, mint a többi, s kötelességéről és becsületéről megfélemedezett áruónak kiált ki mindenkit, aki rá mer mutatni, hogy mily perverz dolog ez a gyámoltalan ragaszkodás egy semmiféle közérdeket nem képviselő kormányzathoz.
18. ...ha a tipikus magánélet nem áll magas színvonalon, egy nemzet sem érdemli meg, hogy többet törődjünk vele, mint a tenger fövényével.
19. Nincs utálatosabb zsarnokság a vulgáris, névtelen zsarnokságnál. Mindenén áthatol, és mindent beszennyez; minden rügyező újdonságot, minden feltörekvő lángészt lefagyaszt mindenütt jelen lévő, félelmetes butaságával.
20. Az egyetlen fennmaradt egyenlőség az alkalom egyenlősége volna.
21. Hogy az életet érdemes végigélni, az a legszükségesebb föltevés; de ha előre föl nem tennők, a leglehetőlenebb következtetés volna.
22. A spekulatív gondolkozás célja nem más, mint lehetőleg az örökkévalóban élni, beszívni az igazságot, és felolvadni benne.
23. A bölcsességet a kiábrándulás hozza meg.
24. Az elmélet nem érzelmektől mentes dolog. Ha a zene teli lehet szenvedéllyel, holott csak egyetlen érzéket öltöztet formába, mennyívet több szépség vagy borzalom itathat át egy olyan látomást, amely rendet és módszert hoz minden ismeretünkbe...
25. ...az igazi materialista, aki erre a hitre született, s nem csak félig merítette bele a hideg vízzel való váratlan megkeresztelés, olyan lesz, mint a büszke Démokritosz - nevető filozófus. Éppoly intellektuális módon fog gyönyörködni egy gépezetben, amely annyi csodálatos, szépséges alakra tud felbomlani, s annyi izgató szenvedélyt tud létrehozni - mint ahogy a természetrajzi múzeum látogatója gyönyörködik a szekrényekbe rakott ezernyi lepkében, flamingókban és kagylós állatokban, a mammutokban és gorillákban.
26. Az az ifjú, aki sose sírt: vadember; az az öreg, aki nem nevet: bolond.
27. Az élet nem látványosság vagy ünnepség: állapot.
28. Az igazság kegyetlen, de megszerethető, s szabaddá teszi azokat, akik szeretik.

29. Akik nem emlékeznek a múltra, arra ítéltetnek, hogy újra átéljék azt.
30. Boldogság az élet egyetlen értelme, ha nincs boldogság, a lét ostoba és keserves kaland.
31. A Biblia irodalom, nem dogma.
32. Születés és halál ellen nincs orvosság, hacsak az nem, hogy a közbeeső időt kellemesen éljük le.
33. Az én ateizmusom, mint Spinozáé, igaz kegyelet a világegyetemmel szemben, s megelégszik azzal, hogy megtagadja azokat az isteneket, kiket az emberek a maguk képére alkottak, azért, hogy az emberi érdekeket szolgálják.
34. Az egyetlen igazán fölemelő tulajdonsága az embernek, hogy képes megvetni önmagát.

SZERAFIMOVICS

...a parasztnak és munkásoknak a szovjethatalom a mindentük, rajta kívül nincs egyebük a világon...

VELDE

1. Ha valaki egyszer megváltoztatja az embereket - akár jó, akár rossz irányban -, egyúttal az utcákat és házakat is megváltoztatja; az ízléstelenség foka, amelyet fokozatosan elértünk, világosan megmutatja, milyen mélyre sülyedtünk.
2. A falusi utca sokkal közelebb áll a jellegzetesen tiszta szépséghez, mint a városi utca - és pedig egyszerűen azért, mert minden ház, minden tárgy élesebben kiemelkedik, minden csupa ízlés, sőt gyakran csupa művészi érzék. Mindkettő azonban, úgy látszik, csak a parasztnak és halászok öröksége. Nekünk, sajnos, csak a hagyomány tetszik benne - közel az idő, amikor a parasztnak is a hagyomány mesterséges jellegére áhítoznak majd.
3. A művészet az élet csodálatos díszje. Nem lehet más, mert minden művészet lényege: a díszítés. Zene és költészet a nyelv díszje, a járása a tánc. A festészet és a szobrászat viszont a gondolatok díszje - üres falakra vetítve.
4. Az élet dísz nélkül nem valódi élet, amint a kolostorokban folyó élet sem az, hiszen ott a nők és férfiak természetes rendeltetésük örökös tagadásában tengetik életüket.
5. ...csak a hanyatlás korának eszménye követelheti meg, hogy lelkünk üdvössége kedvéért mondjunk le az életről, amelynek egyetlen reménysége a halál, hogy a világ minden igazságtalanságát elkerülendő, kezünket összetéve vagy imára kulcsolva várjuk ki, míg halálunk után egyszer majd mindnyájan egyenlők leszünk.
6. ...a díszítmény nem öncélú valami, hanem magától a tárgytól, annak formáitól és vonalaitól függ, megfelelő helyét az organiztikus egészben nyeri el.
7. Szeretem a gépeket, e teremtményeket, melyek felsőbbrendű megtestesülései a szellemnek.

8. A díszítőművészet csupán azoknak a törvényeknek van alávetve, amelyeket a maga összhangra és egyensúlyra törekvő célja megszab. Nem kíván ábrázolni semmit. Rendelkeznie kell azzal a szabadsággal, hogy nem ábrázol; enélkül nem létezhet.

HUCH

1. ...nem minden műalkotás valódi; minthogy az érzékelésnek, amely minden emberben külön-külön megy végbe, nincs egységes mércéje, hallatlan tere van az önkényeskedésnek. A szélhámosságok és hamisítások azonban nem foszthatják meg értékétől azt, ami valódi.
2. A természet csakis azért örökifjú, örökké új, mert a mindig változó ember nézi.
3. Az élet rövid álom.

RENARD

1. Legjobb mondásaim azok, amelyeket én sem vártam volna.
2. Lustaságunk büntetése saját sikertelenségünkön kívül a többiek sikere is.
3. ...Őn nem szereti az ironikus embereket, mert játszanak legmélyebb érzelmeinkkel. Ez olyan, mintha azt mondaná: ez a papa nem szereti gyermekeit, mert játszik velük.
4. A nap még le se ment, és már feljön a hold, hogy megnézze azt a híres napot, amelyről annyit beszélnek.
5. A női szív egy őszibarackmag. Az ember teli szájjal beleharap, és hirtelen kitöri a fogát.
6. Szeretem a magányt, akkor is, amikor egyedül vagyok.
7. Felesleges, hogy a satirikus tűzbe jöjjön. Elég, ha megmutatja a dolgokat úgy, ahogy vannak. Eléggé nevetségesek önmagukban is.
8. Maradjunk otthon; otthon elviselhetők vagyunk. Ha kilépünk, az ajtóban ránk szállnak hibáink, mint a legyek.
9. Azt szeretném, ha a kisebbség olvasna, de a többség ismerne engem.
10. Majdnem az egész irodalomra rá lehet mondani, hogy túlságosan hosszú.
11. Az ember őszinte véleménye középút a között, amit az ember a szerzőnek, és a között, amit a szerző barátainak mond,
12. Semmi sem olyan piszkos, mint egy piszkos lilium.
13. A világjáró. Mesél, és negyedóra alatt elveszi a kedvem a föld felétől.
14. Tudom, hogy miután elhatároztam: csak igazat mondok, nagyon keveset fogok beszélni.

15. Száz Napóleon-kalapot odaadnék Balzac hálósipkájáért.
16. Egy negyedóra elég, hogy az emberből szent legyen.
17. Írni. Az egészben a legnehezebb kézbe venni a tollat, bemártani a tintába, és szilárdan ott tartani a papír fölött.
18. Bárcsak el merném mondani másoknak az igazságot, amit magamnak nem merek elmondani !
19. Minden olvasmány egy magot hagy hátra, amely kicsírázik.
20. A szél lapozni tud, de olvasni nem.
21. Igenis hordom a kitüntetéseimet. Az ember legyen bátor viselni a gyengeségét.

UNAMUNO

Az élet kétkedés, és a kétely nélküli hit nem más, mint halál.

ZANGWILL

Szerencsére ... a vallás éppoly kevésbé függ a teológiától, mint a szerelem a frenológiától.

SIBELIUS

Ne törődjetez azzal, amit a kritika mond; egy kritikusnak se emeltek még szobrot.

YEATS

1. ...mérlegeltem, mi volt s mi lesz,
és úgy láttam, mindegy, mi vár:
egyensúlyban tartja üres
életem az üres halál.
2. Forgódva forgószélben sebesen,
nem hallgat a sólyom solymászra sem.
A centrum gyöngye: minden szétröpül,
a világ csupa zúr, kívül, belül.
3. Szeretjük azt, ami betölti sorsát.
4. A sok rég tett s mondott dolog,
s mit nem tettem, s mondtam el,
de hittem, tesztek s mondhatok,

nyom, s nincs nap, hogy ne hányna fel
kínos emlékeket
a hiuság s a lelkiismeret.

5. Remény, se rémület
az állathoz nem ér;
de az ember remeg
s reménykedik míg él.
6. A nagy lélek dacol,
ha úzik gyilkosok,
s ha eljön, megveti
a véglehelletet.
A halált ismeri -
hisz ő teremti meg.
7. A pusztán agyban fészkelő
eszméktől óvj, Uram;
...úgy él a dal, ha a gondolat
a gerincben suhan.
8. ...jókedv nevel gyávákból bátrakat.
9. ...ledől s felépül valamennyi mű.
s ki felépíti újra, mind vidám.
10. ...test-lelket tölts meg, szerelem,
adj tökéletest!
11. Aki magasba tör, a szomszédjára hág.

BUSONI

1. Csak az néz derülten, aki előrenéz.
2. Minden alkalommal újra kell kezdeni mindent, mintha az ember semmit sem tudna mást, mint érezni és gondolkodni.

COCBUS

1. Hordjuk a terhet, kint tovább,
Visszük a hámat, az igát:
Csak földet adj!
2. Mindenkiért harcolj magad!
3. Az élhet csak, ki kész a harcra,

a gyáva mind alulmarad.

ROCE

1. ...minden kérdésben benne rejlik már némi ismeret, mely a szóban forgó dologra vonatkozik...
2. A tévedésnek kettős nyelve van, az egyik a hibás állításokat hirdeti, a másik viszont meghazudtolja ezeket; amit pedig ellentmondásnak nevezünk, nem más, mint az "igen"-nek és "nem"-nek mérkőzése.
3. ...a művészet vízió vagy intuíció. A művész egy képet vagy fantazmát alkot; a műélvező pedig arra a pontra szegezi a szemét, melyre a művész figyelmeztette, azon a résen át tekint, melyet amaz nyitott fel előtte...
4. Tartalmat és formát egymástól meg lehet ugyan különböztetni a művészetben is, de egyenként nem lehet művészieknek mondani őket, mivel csakis vonatkozásuk művészi, azaz egységük.
5. Ha a költészet valami különleges nyelv volna, az istenek nyelve, akkor az emberek meg sem érthetnék; ha tehát felemeli őket, nem önmagukon túl, hanem csak önmagukhoz emeli...
6. A gyakorlat sem gyakorlat, ha nem sóvárgások mozgatják és éltetik, azaz ideálok, kellemes képzelődések, vagyis a művészet, viszont pedig az a művészet, melynek nincsen erkölcsé, az őt környező életben szétbomlik, és szeszélyes önkényé, bujasággá és szélhámossággá válik...
7. A bírónak képzelt kritika a holtakat öli meg, és az élőket támasztja életre leheleteivel; azaz haszontalan dolgot művel, olyasmit, ami előtte is készen volt már.
8. A valóságban az igazi és tökéletes kritika a megtörtént dolgok történeti előadása, mert a történet az egyedüli igaz kritika, melyet az emberiség tényei fölött gyakorolhatunk. Megtörtént dolgokat nem tehetünk meg nem történetké, és másként nem rendelhetjük őket szellemünk alá, mint hogy megértjük őket.

KANDINSZKI

...minden korszaknak korlátozott a szabadsága. És ennek a szabadságnak a határain a lángész ereje sem ugorhat át. Ezt a mértéket azonban mindenképp ki kell méríteni, és ki is meríti minden esetben.

MURRAY

A tapasztalás minden dogmánk étét elveszi.

PALÁGYI LAJOS

Magyar, ki honát megveti

És mindent, ami nemzeti,
Mindegyre szid, mindegyre mar:
Oh az még nem nemzetközi,
Csak rossz magyar.

ROMAIN ROLLAND

1. Áldom a szememet is, melyen át belém szűrődik a könyvekbe zárt csodálatos látomás.
2. Jó és kevés: az szép kevés. Én jobb szeretem a jót és sokat...
3. A világ öröme és bánata az én örömem és bánatom. Együtt szenvedek azzal, aki kínlódik; együtt nevetek azzal, aki boldog. Sokkal jobban érzem a könyveimen át, mint az életben, azt a testvériességet, amely valamennyiünket egymáshoz fűz...
4. Hazám a szabad emberiség.
5. Csak két halál közt van választásunk. Vagy szolgaként, beszennyezve halunk meg, vagy szabadon és megbosszulva! Haljunk meg azért, hogy a holnap embere szabad lehessen!
6. Semmi sem lehetséges a munkásosztály megszervezett ereje nélkül. Az ő vállukon és homlokukon - értelem és erő -, az ő önfeláldozó akaratukon nyugszik a világ élete és sorsa.

WELLS

1. Kutyát kölykezik a kutya, a macskából macska lesz, de inasok és szobacicák nem gondoskodnak utánpótlásukról. Más dolguk van.
2. A hegelizmus az egyetlen biztos orvosság, ha az ember lelke fel van dűlva. Ez kiemeli a való élet vigasztalanságából.
3. Nincs undokabb dolog a világon, mint a kimagyarázkodás.
4. Minden emberi lény egoista, de az összes egoisták közt vezetnek a fiatalok.
5. Az Ember a legnyugtalanabb fenevad. Olyan a természete, hogy folyton nógatja vagy zaklatja valami. Sohase ül nyugodtan a helyén.
6. ...aki jó akar lenni, nem mondhat le arról a kiváltságról, hogy igazságtalanság érje.
7. Minél otrombább lába van valakinek, annál jobban golfozik. Ez valóságos szabály.
8. Bátran megállapíthatjuk, hogy a katonák testileg is, szellemileg is hamarabb vénülnek, mint a jogászok. A jog meg a filozófia jobban felvértezi az embert a kor ellen. A katonát több romboló bacilus éri, és légmentesen el van zárva a Gondolattól, amely élénkíti, sarkall.

9. Minden egyszerű lélek mélyén ott lapul a romantika. A legváltozatosabb formákban jelentkezik, és nem öli ki se kor, se foglalkozás, se tapasztalat. Az ember éli a maga kiegyensúlyozott életét, ügyeskedve, mint egy diplomata, vagy hetyke biztonsággal, mint egy világfő, s egyszerre csak váratlanul kirobban belőle a fantázia, akár egy felröppenő rakéta.

MARIE CURIE

1. ...a regényalakok a valóságban is léteznek...
2. ...a fal mindig keményebb, mint a fejünk, amivel be akarjuk törni...
3. ...igazi megnyugvás számomra azt hallani, hogy vannak még földrészek, ahol az emberek mozognak, sőt; gondolkodnak!
4. Az ember sohasem azt veszi észre, amit már elvégzett, csak az lebeg szeme előtt, amit még tennie keli, és ha nem szeretné a munkáját, könnyen elveszthetné a kedvét.
5. Hinnünk kell, hogy tehetségesek vagyunk valamiben, és hogy ezt a valamit bármi áron el kell érünk.
6. Az emberiségnek bizonyára szüksége van gyakorlati lényekre, akik a maximális hasznot igyekeznek munkájukból húzni, s anélkül hogy elfelednék a közjót, szemük előtt tartják saját érdekeiket is. De álmodozókra is szükség van, akiket annyira lenyűgöz egy vállalkozás önzetlen folytatása, hogy nem tudnak törődni saját anyagi hasznukkal. Semmi kétség: ezek az álmodozók nem érdemlik meg a gazdagságot, hiszen nem is vágyódtak utána.
7. A tudós laboratóriumában nemcsak szakember: gyermek is a természet jelenségeivel szemben, amelyek olyan hatással vannak rá, mint valami tündérmese. Nem szabad azt hinnünk, hogy a tudományos haladás mechanizmusok, gépek, fogaskerekek összessége, ámbár egyébkéni ennek szintén megvan a maga szépsége.
8. ...[nem] hiszem, hogy a kaland szelleme letűnőben van földünkön. Ha van valami körülöttünk, ami életerő, az éppen ez a kalandorszellem. Kiirthatatlan, mert kapcsolatban áll a kíváncsisággal...
9. ...önmagunkat csapjuk be, ha életünk magasabb céljait egy olyan viharos érzéstől tesszük függővé, mint a szerelem.

DARÍÓ

1. Nem sírok már, ha sírni vágyom
S ha sírok, észre sem veszem...
De arany hajnal a világom
2. Élj ütemed szerint és ütemezzed
mértéke nyomán versed és a dalt;
a mindenségek mindensége vagy

és bűvös dalok forrása a lelked.

3. Ó, boldogok a fák, mert törzsük alig érez,
Még boldogabb a kő, amely sohase fájhat,
Mert nincs hasonlatos a létünk gyötrelméhez,
És öntudattal élni, nincs ennél mélyebb bánat.
4. Hogy bizton meghalunk, e gond rémíti lelkünk,
Így szenvedjük a létet, az árnyakat, meg azt,
Amit nem ismerünk, bár sejtjük, úr lesz rajtunk...
5. Köszönts a napot, pók, irigységet ne érezz,
Köszönd Istennek, béka, hogy téged megteremtett...
Tudj lenni az, mi lettél: titok, formába rejtve...
(Tücsök, te csak dalolgass; s te járd a táncot, medve.)
6. Ki szerelmet áhít, szenvedésre lel.

PIRANDELLO

1. ...az élet tele van végtelen sok abszurd helyzettel, amelyeknek elég gyalázatos módon még arra sincs szükségük, hogy valószínűnek lássanak; mert igazak.
2. Azt mondom, hogy az örültséget igazában csak úgy lehet megérteni, csakis úgy, ha az ember megpróbálja az ellenkezőjét csinálni; vagyis örültségből úgy alkot valószínűt, hogy igaznak lóssék.
3. ...a természet az emberi képzeletet használja eszközül, hogy teremtő munkáját magasabb fokon folytathassa.
4. A dráma bennünk van. Mi magunk vagyunk a dráma.
5. Mintha nem úgy keresne megnyugvást magának, amikor olyan bajba keveredik, melyre nincs magyarázat, vagy emésztő fájdalom gyötri, hogy keres egy kifejezést, amely ugyan nem jelent semmit, mégis megnyugszik benne az ember!
6. Hogy tudnánk egymást megérteni ... ha azokba a szavakba, amelyeket kimondok, a dolgoknak azt az értelmét és értékét gondolom, ahogyan bennem élnek, aki pedig engem hallgat, elkerülhetetlenül aszerint érti és értékeli, ahogy benne a világ tükröződik!?
7. ...mások előtt mindenki igyekszik méltóságát megőrizni, de lelke mélyén nagyon is jól tudja, mennyi bevallhatatlan dolog játszódik le benne, amikor csak önmagával áll szemben!
8. ...a tény olyan, mint a zsák: üresen nem áll meg. Hogy megálljon, előbb bele kell öntenünk azt az okot és azt az érzést, mely meghatározza a tényt.
9. ...mikor azzal áltatjuk magunkat, hogy mindenkinek mindig ugyanazok vagyunk, a végén annak hisszük is magunkat, minden cselekedetünkben. De ez nem igaz!

10. ...mindenkinek megvan a maga belső drámája, és azt szeretné kikiáltani az egész világnak. Csakhogy éppen ebben van a dolog neheze; mindebből csak annyit lehet és kell bemutatni, amennyi a többi szereplő drámájával kapcsolatban van; viszont ezzel a kevéssel azt is meg kell sejtetni, amit nem mondunk ki!
11. Annak, aki egyszer bűnbe esik ... minden későbbi bűnéért nem az-e vajon a felelős, aki a bűn útjára taszította?
12. Amikor egy szereplő megszületik, abban a pillanatban ... függetlenségre tesz szert saját teremtőjével szemben is; nagyon sok olyan helyzetben elképzelhető, amire a szerző nem gondolt, és sokszor olyan jelentést és tartalmat képes magába sűríteni, amiről a szerző még csak nem is álmodott.
13. ...végeredményben nincs semmi csodálkoznivaló azon, hogy egy lány hasonlít az anyjához!
14. ...a sok szerencsétlenség között, ami bennünket, nőket ér, még az is előfordul, hogy minduntalan egy szempár szegeződik ránk, valami kitartó, makacs bensőséges izzással, mely síron túli szerelmet ígér!
15. Mi mindannyian ragaszkodunk a magunk alkotta képhez, mint mikor valaki megöregszik, s befesti a haját...
16. Ó, egyikünk sem tudja felmérni, mit tesz, amikor ösztönösen cselekszik...
17. Nagyon sokan hasznot húznak abból, ha egyesekről elhitetik, *hogy* örült, csak hogy legyen valami ürügy, amivel zár alatt tarthassák. De tudod-e, miért? Azért, mert nem túrnék el, amit ez beszélne!
18. Mert jaj nektek, ha nem ragaszkodtok állhatatosan ahhoz, amit ma vagy holnap igaznak láttok, még akkor is, ha pontosan az ellenkezője annak, amit tegnap láttatok igaznak!
19. Megbízni valakiben: ez valóban örületre valló döreség!

REYMONT

1. Özvegyember élete, mint a bárányé a farkasok közt...
2. A jó asszony az ura fejének a koronája...
3. ...akár veszek, akár nem veszek, alkudni mindig alkudhat az ember.
4. Mindig az igazságot pártolja, kinek a szükség úgy hozza.
5. Olyan az ember, mint a disznó: akármennyire jóllakik is, azért bedugja az orrát az újabb vályúba...
6. ...igazsága mindig annak van, akinek telik rá...

7. ...a szülők mások számára nevelik a gyermekeiket, nem a maguk számára.
8. Az egyszeri ember se félt, de meg is ették a farkasok.
9. Nem való kutyának kolbász, sem malacnak a méz!
10. Amilyen a gyökér, olyan a szára, amilyen az anya, olyan a lánya.
11. Dolgos ember, nyelves asszony megszerzi magának akár a fél világot.
12. A kutya mindenütt mezítláb jár, s a szegénynek mindenütt bugyrába fúj a szél!
13. A vassal is úgy van, mint az emberrel: ha eltaláljuk a kedvét, úgy vezetjük, mint a kutyát a zsinóron, ahova tetszik.
14. ...a munka nem madár, nem röpül el, kár lenne megszakadni...
15. Azt mondják, hogy az Úr Jézus csak fél lelket adott az asszonynak ... a másik felét pedig az ördög adta hozzá...
16. Föld nélkül olyan az ember, mint láb nélkül: hánykódik ide-oda, de sehová se ér el.
17. Ha az asszony nem győzi a nyelvével, azt hiszi, hogy sírással eléri, amit akar!
18. Olyan az emberek fecsegése, mint a tűz, nem oltja el a kezével, magától kell hogy kiégjen!
19. ...ha öregember fiatal asszonyt vesz, nem kergeti el a gonoszt szentelt vízzel sem!
20. ...a férfit jobban lehet csalogatni a szoknyával, mint a kutyát szalonnával, mert a kutya előbb kap észhez! Az öreget pedig még könnyebb, mint a fiataalt, mert okosabb, és bajosabb is neki mások portáján próbálkozni.
21. A nyomorúság könnyebben átformálja az embert, mint kovács a vasat.
22. ...a kovács addig kell hogy verje a vasat, amíg meleg, de ha az ember meg akar valamit nyerni, hidegen kell kalapálni, formálni a sorsát, türelemben kell edzeni.
23. ...akivel vétkezik az ember, ahhoz nem siet szerelemmel...
24. Bizony, az ing mit sem ér, mikor a has enni kér!
25. ...aki elsőnek kaparintja meg az örökséget, és belévágja a karmát, azt nem könnyű kitúrni onnan, mert a törvény is pártját fogja.
26. Ugyan ki is szánná meg a nép igazságtalan sorsát, ha ő maga ki nem csikarja magának az igazságot!

27. ...csak a majom tépi a másik majom hátulját, az ember ki kell hogy álljon a másik ember mellett, nehogy ő is ugyanolyan végre jusson.
28. ...könnyebb agyonverni az embert, mint megszülni.
29. ...mindig úgy szokott lenni, hogy ha ketten hajba kapnak; a harmadik húz belőle hasznot!
30. Az okos és jó szomszéd olyan, mint a kerítés meg a védőfal: nem jut át rajta a disznó, és nem túrja össze a kertet...
31. A pásztor csak azzal a birkájával törődik, amelyiket megnyírhat.
32. ...a mai emberek se butábbak a tegnapiaknál...
33. ...aki zajosan él, arról suttogva beszélnek!
34. Mentsen meg az Isten a német szomszédoktól!
35. A szerelem csak bőséges ünnepi étel. A szerelem sírás, a házasság örök sír, úgy szokták mondani; talán igaz is, csak hogy ez a sír a férj és a gyerekek mellett jobb, mint a magános szabadság.
36. ...a tisztességes tréfa nem árt a dunna alatt sem.
37. Nincsen pénzed, iszol vizet. A szegénnyel mindig szembefű a szél!
38. ...végül a vasat is megrágja a rozsdá, a kő is csak egy ideig tart ki, hát még a gyöngö asszony!
39. Fogaton megy ki az ember a földjéről, de négykézláb térne vissza...
40. Mi hasznunk abból, hogy másoknak jó a sorsuk? Mutass egy teli tálat az éhesnek, és aztán dugd el, hadd lakják jól a nézéssel!
41. ...minden paraszt úgy nő fel, mint a vadkörte a mezőn: vagy felnő, vagy elpusztul - ki törődik vele...
42. Ki kell tépni a gazt, míg nagyobb gyökeret nem ereszt...
43. Sok embert vitt már messzebbre a nyelve, mint ahová menni akart.
44. A gyerekeknek nagyobb szükségük van iskolára, mint csizmára...
45. Nem esik nehezen a munka, ha az ember a magáéban dolgozik!
46. Az ember úgy belekapaszkodik a földbe, mint a fa. Aztán próbálja kitépni valaki!
47. A bilincs után nehéz az ember lába, nem könnyű sietni...
48. A bűnt se veti senki, mégis tele van vele a világ.

49. ...ha az embert hívja a szoknya szaga, a világ végére is kész elmenni utána.
50. Mindenkinek az ízlik, amit megszokott!
51. A nyomorúság hamarabb rágja meg az embert, mint a rozsda a vasat.
52. ...ha az anya átkozza is a gyerekeit, a szívében még akkor sem kíván nekik rosszat.
53. Némely ember olyan, mint a szamár: ha azt akarod, hogy meginduljon előre, húzd meg a farkát.
54. Minden föld jó, ha nekifekszik az ember!
55. A disznó is elégedetten rőfög, dicséri az ólat és a teli vályút! ... De ezért a táplálékért fejbe vágják, és kést szúrnak a torkába!
56. A gazda földből él, a kereskedő az üzletből, az uraság a birtokából, a pap a plébániából s a hivatalnok mindenkiből.
57. Hej, milyen gyönyörű is a világ, ha szerelmes szemmel nézi az ember!
58. Hiszen azt a gyerek is tudja, hogy az erdőben fák nőnek, hogy a folyóban víz van, és a földeken vetnek. Minek erről könyvet nyomtatni?
59. Miért legyen a férfinak csak gyönyörúsége, az asszonynak meg csak szomorúsága...
60. Aki elcsábította a más feleségét, csak tartsa is meg mindenkorra...
61. ...minden asszony addig drága nektek, amíg meg nem kapjátok! Aztán meg kicsúfoljátok!
62. Mindennek a maga rendjén kell menni, mindennek. Szántani kell, hogy vetni lehessen, vetni kell, hogy aratni lehessen, s ami ezt megakasztja, azt ki kell irtani, mint a gatz...

ALAIN

1. Az embernek figyelemmel kell lenni az értelmére, akárcsak a hasára.
2. ...a szomorúság olyan mint a mérge: szerethetjük, de jót nem tesz velünk...
3. ...ha nem beszélsz a gyötrelmeidről, értve ezen a kis gyötrelmeidet, nem gondolsz rájuk sokáig.
4. ...nem lehet szórakoztatni azokat, akik önmagukat unják.
5. ...talán legnyilvánvalóbb kötelességünk, hogy csak akkor érezzük magunkat legyőzöttnek, ha már teljes erőnkkel harcoltunk.
6. ...lehetetlen boldognak lenni, ha nem akarjuk; akarni keli tehát a boldogságot és megteremteni.

7. Nagy művészet, hogy valami módon mindenkiben felismerjük a hídnak azt a részét, amelyen átkelhetünk.
8. ...a mesterség erényt ad, főként amikor a cselekvés nehéz. Egy jó úszó hős lesz, mert jól úszik.
9. Akik bíznak az udvariasság ígéreteiben, ami nem több, mint a jó napot vagy jó estét, azok nem ismerik a nyelvet.
10. Az óvatosság és a bizalom egymás által erősek.
11. Egy szellem inkább azért nagy, mert kormányozza magát, és nem azért, mert kiterjed.
12. Az ember haragja gyors és félelmetes. Ami még rosszabb, a harag a gondolattal tüzei és újratüzei magát.
13. Semmi sem ingerel jobban, mint ha nincs igazunk, és ezt mi is tudjuk. Önmagunk ellen ingere(.).
14. Az unalom afféle előzetes ítélet, amely bármely szórakozástól elveheti az ember kedvét.
15. ...az örömök csak kevéssé hatnak ránk, ha nem készülünk fel befogadásukra.
16. A gyűjtők ... ítéletük formálásával és tudatos irányításával új értékeket teremtenek, s ezzel mintegy a boldogság új forrásait fedezik fel ... rengeteg tárgy van a világon és a kezünk ügyében, amelyek talán boldogságot adnának nekünk, ha elég bátrak volnánk, hogy akarjuk gyönyöreinket, s ne csak sóvárogjunk utánuk.
17. Sajátos tévedése a művészeknek, hogy azt hiszik, elmélkedéssel inkább találhatnak, mint próbálkozással, Amit az ember tenni akart, munka közben fedezi fel.
18. A stílus a költészet a prózában, vagyis valamilyen mód, *hogy* kifejezzük, amit a gondolat nem fejt ki.
19. Ha nem tételezzük fel, hogy minden emberben megvan és teljes az értelem, nincs többé sem igazság, sem tévedés.
20. Az igaz ember maga körül is megteremti az igazságot, mert magában hordozza.
21. A filozófia fogatmának kialakítására a legjobb módszer arra gondolni, hogy voltak filozófusok.
22. Létezni annyit, mint függeni, érezni az élet hullámverését.
23. Megtanulni nem gondolkodni tovább: ez egyik és nem is a legkisebbik része a gondolkodás művészetének.
24. A legszebb szerelem se jut el messzire, ha csak nézik a múlását. Dédelgetni kell, mint egy kedvenc gyermeket.
25. A titkos közlések mindig valótlan közlések.

26. Az eszméket, még a legmagasztosabbakat is, sohasem kell felfedezni, mind fel van jegyezve a szokás által szentesített szótárban.
27. Legnehezebb dolog a világon gondolkodva mondani azt, amit mindenki mond, anélkül hogy átgondolná.
28. Van egy gondolatom, tagadnom kell, hogy kipróbáljam: ez a módszerem.
29. A bölcslet nem az különbözteti meg a többi emberektől, hogy kevesebb ostobaságot követ el, hanem az, hogy több benne a józan ész.
30. A könnyen hihetőt nem érdemes elhinni.
31. Senki sem lehet boldog, ha nem támogatja a bátorsága.
32. Minden szenvedély -mint a név is mutatja - abból származik, amit az ember elszenved, ahelyett hogy uralkodnék rajta.
33. Az egyén, aki gondolkodik, a társadalommal szemben, amely alszik - örök történet ez, és a tavasznak mindig ugyanazt a telet kell legyőznie.
34. Ha a mozdonyokat úgy vezetnék, ahogy az Államot, a mozdonyvezetőnek egy asszony ülne a térdén.
35. Az az igazi költő, aki a verset formálva találja meg a gondolatot.
36. A nagy emberek az emlékezetben nagyobbak, mint a természetes nagyság. Egyszerre látjuk bennük, ami bennük és bennünk a legjobb.
37. Tiszteljük az értelmet, de szeretjük a szenvedélyeinket.
38. A gondolat nem az absztrakciók világából való, hanem inkább a földekről emelkedik fel, az emberi munkából.
39. A pénzzel szemben fő ellenvetésem az, hogy a pénz ostoba.
40. Gyűlölöm a butaságot, még jobban, mint a gonoszságot; de valójában nem hiszek egyikben sem.
41. Az élet munka, amit állva kell végezni.
42. Többre becsülök egy hamis gondolatot, mint az igaz rutint.
43. Alapítsatok egy "Becsületes emberek társaságá"-t, minden tolvaj ott lesz.
44. Aki másokkal elégedetlen, mindig elégedetlen önmagával is; nyilaink visszapattannak reánk.
45. Ellenállás és engedelmisség - íme, az állampolgár két erénye. Engedelmisség által biztosítja a közrendet, ellenállás által biztosítja a szabadságot.

46. A pesszimizmus hangulat; az optimizmus akarat.
47. Minden fájdalom azt akarja, hogy nézzék, vagy nem átérzett fájdalom.
48. A felfedezésnek csak egy módszere van: utánozni. A helyes gondolkodásnak csak egy módszere van; folytatni valami régi, kipróbált gondolatot.
49. Mondják, hogy az új nemzedéket nehéz lesz kormányozni. Nagyon remélem.
50. Minden eszmét, mely nem gondolkodótól származik, eszköznek kell nevezni, a szó legtágabb értelmében.
51. Fontolóra venni annyi, mint kételkedni abban, amit hiszünk.
52. Semmi sem veszedelmesebb, mint egy eszme, ha az embernek csak egy eszméje van.
53. Az emberi felfedezés legfőbb törvénye, hogy felfedezni csak a munka során lehet.
54. Felébredni annyi, mint megkezdeni a valóság vizsgálatát.

CLAUDEL

Senkinek sincs nagyobb szeretete, mint aki életét adja azokért, akiket szeret.

DUBOIS

Hány bánattal csordultig telt szív nyom annyit a latban, mint egy véka búza?

GORKIJ

1. Nekünk, munkásoknak sokat kell tanulnunk, hogy tudjuk, megértsük, mért olyan nehéz az életünk.
2. Az emberek rosszak, igaz, de mióta tudom, hogy van igazság a földön, azóta ők is jobbak.
3. Az embert megszülni nehéz, de jóra nevelni még nehezebb.
4. Engem nem érdekel, hogyan éltek az emberek hajdanában. Azt mondjátok meg, most hogy kell élni!
5. Gyújtsuk fel magunkban a tudás lángját, hogy a tudatlanok meglássanak bennünket, és becsületesen, igazán felelhessünk mindenre. Meg kell ismernünk az egész igazságot és az egész hazugságot.
6. Jóllakott ember van elég, de becsületes annál kevesebb.

7. Aki nyitott szemmel néz körül a földön, az látja, mennyi munkás van, milyen erősek vagyunk, és akkor előnti az öröm, ünnep van a lelkében.
8. Egy anya gyermekei vagyunk mindnyájan, egyesít bennünket a nagy, legyőzhetetlen gondolat, a föld minden munkásának testvérisége. Ez melegít bennünket, ez a mi napunk, az igazság egének napja,
9. Nem az rontja el a ruhát, aki felfejti, hanem aki rosszul varrta meg...
10. Az anyának mindig van könnye.
11. Ha a vendégek nem isznak és nem lármáznak, mindig kíváncsiskodik a szomszédság.
12. ...aki sokat beszél. persze hogy mond fölöslegeset is.
13. Igazságtalanul nehéz életünk lassanként megmutatja keserű értelmét. és maga tanítja meg az embereket, hogyan sietessék menetét.
14. Ne azt emlegessük, ki öregebb, ki fiatalabb. Az a kérdés, ki gondolja helyesebben...
15. Csak az ész szabadíthatja fel az embert...
16. Az ész nem ad erőt. Azt csak a szív adhat!
17. Ha a nép egyszer felszabadult, majd megtalálja a helyes utat ... Csak gondolja ki ő maga, mi kell neki... Adjátok csak kezébe a könyveket, majd kiválogatja a magának valót.
18. Nem mindenkinek van leragasztva a szeme, egyesek önként csukják be, úgy bizony.
19. Nem a kopejka a fontos itt, emberek, hanem az igazság.
20. ...senki a világon rajtunk nem segít, ha mi magunk nem segítünk.
21. Amit ma nem értettek meg, holnap majd megértik.
22. Közmondást mindenre lehet találni. Mennél kevesebbet tudsz, annál jobban alszol - azt is mondják. A közmondásokban a gyomor gondolkodik. Zablát csinál a léleknek, hogy jobban tudja igazgatni.
23. ...a fiataloknak minden könnyű, de a korrallal nő az emberben a gond, az erő fogy, az ész meg tel jelen oda...
24. Ami ártalmas, azt még akkor sem szabad eltűrnöm, ha bennem nem tesz kárt. Mert nem egyedül élek a földön, és ha én ma eltűrnöm, és csak nevetek rajta, bántalmazom holnap nekimegy másnak, hogy megnyúzza.
25. Az áru értéke egyre nő, az emberé meg csökken.

26. A tulajdon botja ütését jobban elviseli az ember.
27. Bolond dolog olyan emberrel vitatkozni, akinek a szíve vérzik.
28. Mikor az ember szívében nem ég tisztán a láng, ellepi a korom.
29. Én édes istenem, mennyi tömérdek ember él a földön, és mind a maga panaszát nyögi! De hol vannak az örvendezők?
30. Ritka boldogság az, ha valakinek az édesanyja lelke szerint is az.
31. ...aki a negyvenedik évét betöltötte, és megbirkózott a fenevadakkal a lelkében, azt már nehéz átformálni.
32. Van olyan szeretet, ami zavarja az ember életét. ..
33. Mit tehetünk? Gyűlölnünk kell, hogy hamarabb eljőjön az idő, amikor majd kedvünk telik minden emberben.
34. Szabad embernek nincs elérhetetlen magasság.
35. Botot, fegyvert, követ csinálnak belőlünk, és ezt úgy nevezik: állam.
36. Aki gyalogszerrel jár, nem szegődik lovas mellé.
37. Ha a paraszt felkapaszkodik az uborkafára, hát úr lesz belőle, az úr meg, ha elszegényedett, a paraszthoz törleszkedik,
38. Akinek üres az erszénye, akaratlanul megtisztul lélekben is.
39. ...ki ahogy él, aszerint gondolkozik. Ha a munkás igent mond valamire, hát a gazda nemet mond, ha meg a munkás nemet mond, hát a gazda csak azért is rákiáltja az igent.
40. Érezzük a földet a talpunk alatt. Még ha nekünk magunknak nincs is, akkor is érezzük a földet.
41. A mi dolgunk megrázni a földet. Megrázzuk egyszer, és az emberek leválnak róla.
42. Két nép van csak. Két engesztelhetetlen fajta: gazdag és szegény. Az emberek sokféleképpen öltözködnek, sokféle nyelven beszélnek, de látjátok, a gazdag német, francia vagy angol egyformán rabolja a munkásait.
43. Krisztus se lenne, ha nincs, aki meghal érte az ő dicsőségére.
44. A gyermekeink ítélnék felettünk, és igazság szerint ítélnék, ha cserbenhagyjuk őket az útjukon.
45. Lehetetlen, hogy asszony ne értse a zenét, kivált, ha bánata van.

46. Mi, munkásemberek, mindent érzünk, és nem tudjuk kimondani. És bánt, hogy lám, ezt értjük, de a szót nem találjuk meg. Az is megesik, hogy haragszunk, amiért gondolkodunk, mert inkább pihenni szeretnénk, kiheverni a sok ütést, szúrást, és a gondolkodás zavar.
47. No, ha az erdön a rókát választanák meg pásztornak, hát féltő, hogy nagyon sok lenne a toll a földön, és kevés a madár.
48. ...a nép eleget imádkozik, de isten, úgy látszik, nem ér rá meghallgatni.
49. Hányszor van úgy, hogy valaki csak beszél-beszél, és az emberek nem értik meg, amíg meg nem találja az igazi egyszerű szót, amely mindent megvilágít...
50. A jó ember sose marad egyedül. Mindig akadnak, akik társul szegődnek hozzá...
51. Attól félek, hogy a másvilágon nem találok olyan derék embereket, mint ideleinn.
52. A jó embernek nehéz élni és könnyű meghalni.
53. Azt hiszem, nagyon is takarékoskodunk az érzésünkkel. Többnyire csak elmélkedünk, értékelünk, és nem engedjük szabadon fejlődni az érzéseinket.
54. Hát bizony, egy kis boldogság ráfér mindnyájunkra. De kevéssel senki se éri be, ha meg sok van belőle, mindjárt olcsó lesz.
55. Rejtve jár a földön az igazság, és keresi a helyet, ahol fészket rakhasson a nép közt.
56. Ököllem nem vered agyon az igazságot!
57. ...mikor veszedelemben van az ember, ne tátsa a száját...
58. ...az ember annyit ér; amennyit a munkája.
59. Olyan az élet, mint a felszántatlan rögös föld, amely némán várja a szántóvetőt, és szótlanul ígéri a becsületes munkáskéznek: "Ha megtermékenyítesz, ha elveted az igazság és értelem magját, én visszafizetem ezerszeresen."
60. A forradalmárnak szabadnak kell lennie, csak akkor fejtheti ki energiáját szakadatlanul és egyre mélyebben, szélesebben.
61. ...minket, munkásokat hívott el a történelem, hogy leromboljuk a régi világot, és új életet teremtsünk. Ha mi elmaradunk, elernyedünk vagy beérjük kis vívmányokkal, az majdnem árusítás.
62. A fiatal szív mindig közelebb van az igazsághoz.
63. Fiatalok fölött fiatalok ítélkezzenek...
64. Jelszavaink egyszerűek: vesszen a magántulajdon, legyen a népé a termelés minden eszköze és minden hatalom. És legyen a munka kötelező mindenki számára.

65. A tulajdon védelme túlságos erőfeszítést kíván...
66. Tengernyi vér sem olthatja ki az igazságot!
67. Ahol több ember van, könnyebb megélni.
68. Felelősség nélkül élni könnyebb, de nincs sok értelme.
69. Ne feledd: a butáknak csak a mesékben van szerencsájük.
70. Minden emberi kín apróságból ered.
71. Tréfálkozni kell; a vidám embert jobban megértik.
72. Szerelem nélkül élni - bánat, de ha szerelmes vagy - kétszeres bánat.
73. Egy vállalat olyan, mint a nedvesség, mint a penész a pincében önerejéből nő.
74. Még a bolondnak is kell hogy meglegyen a maga esze...
75. ...amint a rossz növekszik, egybetömörül, mintegy azért, hogy könnyebb legyen legyőzni.
76. A filozófia szalmacséplés! Az ipar a lényeg! A technika.
77. Kevesebbet hordasz, könnyebben jársz.
78. Egyitek is, másiktok is gyakran mondja ezt: "végül." Szép, kerek szavacska. Pedig vége nincsen semminek!
79. Az ember is megvész. ha láncra verik...
80. ...az igazság - asszony nép, míg fiatal, addig szép!
81. Önzetlenül senki sem fog dolgozni. Mindig azt kérdik: "Mi a hasznom belőle?" Minden ezen az orsón forog.
82. ...az ész - gyerek, akinek minden játék, minden mulatság: szeretne rájönni, mi a nyitja ennek meg amannak, mi van belül. Természetes. hogy el is töri...
83. Minden gondolat veszélyes. Különösen az egyszerű.
84. ...annak, aki hisz, éppen gondolkodnia nem szabad.
85. Az ember gond nélkül olyan, mint a gazdátlan kutya.
86. Amit az ember józan állapotban gondol, részegen kikotyogja...
87. Azt talán eléritek, hogy a nap gyáraitok fűtyszavára fog felkelni az égen, és a füstös reggel a gépek hívására fog kibújni a mocsarakból, az erdőkből - de mit kezdtek az emberrel?

88. Ne azt nézd, ki milyen: rossz-e, jó-e. Ez nem maradandó: ami tegnap még jó volt, ma már rossz.
89. ...az igazságot nem ismerem, következésképp - hogyan hazudhatnék?
90. ...a vasból való gyárnak más életmódra és más emberekre van szüksége: vasból valókra.
91. ...egyszer botoljék bele a paraszt egy gondolatba, és nem szabadul meg tőle, akárcsak a farkas a csapdából.
92. Az élet: szép lány. Ajándékokat, szórakozást, mindenféle mulatságot követel; élni élvezettel kell.
93. Az osztályérdekek elárulását úgy kellene büntetni, mint főbenjáró bűnt; ez lényegében hazaárulás...
94. A hazugság a rabok és az urak vallása.
95. Ember! Ez - gyönyörű! Ez - büszkén hangzik.
96. Amit tollad leírt, fejsze nem vágja ki.
97. Az író - osztályának szeme, füle és hangja.
98. - Jőjj vihar s légy még erősebb!
99. Nincs hatalmasabb erő, mint a tudás: a tudással felfegyverzett ember legyőzhetetlen.
100. Szeressétek a könyvet, a tudás forrását!
101. Minél erősebb a munkaszeretet, annál magasabb a kultúra.
102. Ha én nem magamért vagyok, akkor ki van helyettem? De ha én csak magamért vagyok, akkor miért vagyok?
103. A tudomány - kulcs a világ titkaihoz.
104. Az emberek társadalmi-kulturális fejlődése csak úgy megy végbe szabályosan, ha *a kéz* tanítja *a fejet*, azután az okosabbá vált *fej* tanítja a *kezet*, s az okos *kéz* újból és még erősebben segíti elő az agyvelő fejlődését.
105. Minden lehetséges, amit közösen, szívvel-lélekkel akarunk.
106. A művészet értékét nem a mennyiséggel, hanem a minőséggel mérik.
107. Túlságosan okosnak lenni szinte már illetlenség.
108. Az ember nehéz helyzetekben érzi magát a legjobban.

109. ...azok, akik az élet átalakítását, az emberek átnevelését tekintik feladatuknak, tévednek, ha azt hiszik, hogy "a harcban minden eszköz megengedhető". Nem, akit ilyen dogma vezérel, sohasem tudja hozzászoktatni az embereket ahhoz, hogy becsületesen éljenek.

110. Meg kell szokni, hogy becsületesen éljünk? Tulajdonképpen mit jelent ez? Azt, hogy meg kell szokni őszintén érezni. Az érzelmi őszinteség viszont csak úgy képzelhető el, ha teljesen szabad az érzelmek megnyilvánulása, az érzelmek szabad megnyilvánulása pedig vadállattá vagy csirkefogóvá teszi az embert, ha véletlenül nem sikerül szentnek születnie. Vagy lelki vaknak. Avagy talán éppen a vakság jelenti a szentséget?

FRANCIS JAMMES

1. A munka nagy csupán s aki munkálkodik...

2. Uram, add, hogy halálom szép és tiszta legyen...

3. Eh! öregedni jó...

Én mégis siratom életem ifjúságát...

4. Ifjú szerelmeim sorra feledni tudtam.

De látom jég ma is a harmat-este útban,
ahogy vadászkutyám a fény felé szalad.

5. Kit szíven nagy baj hirtelen ütött,
mord kínja közt az álmélkodva hallja:
lám, foly tovább a csermely... és a hangja
éppen olyan, mint a csapás előtt.

6. Jártam lészen a földön
és rám mondják majd, hogy szkeptikus voltam és költő,
mert nevetnem kellett a zokogástól,
mert rájöttem: az Isten olyan nagy,
hogy nevetve kell előtte megvetnünk- magunkat.

7. Ne hidd, hogy létezik szerelem, kicsi lányom:
menj a kertbe, szakad az ég kék zápora,
s a legszebb rózsató szívében nézd el az
ezüst pókot, amely magában lakik és fon!

8. Nézd az öregeket: fehérek, ráncosak,
s valaha bennük is élt sokféle bolondság;
nagy vénák érezik reszketeg ujjukat,
s nem értik, egymásnak mért adogattak rózsát.

9. ...mikor a gólya jó,
jobb, ha barátságos érzés köt össze végképp:
így több szeretetet kap a gyermek - a nő
sokszor a picinyét ölelve csókolja férjét.

ROSTAND

1. ...magamat kigúnyolom, ha kell,
De hogy más mondja, azt nem tűröm el!
2. Ha van nagy ritkán diadalban részem,
Azt én vívtam ki, az enyém egészen...
3. Egyszóval: csúszó inda-szerepet
Nem vállalok halálomig! ... Lehet:
Tölggy nem vagyok, nincs bükk-természetem,
De *egyedül* nővök, ha már magasra nem!

GANDHI

1. Annál, aki gyávaságból, meghunyászkodásból nem fog gyilkos fegyvert az elnyomó ellen, ezerszerte többre becsülöm azt, aki a szabadságért fegyvert ragad és öl; de mindennél nagyobb az, aki fegyvertelenül, bátran, önfeláldozóan áll a gyűlölet fegyvere elé, nem öl, de kész meghalni az igazságért.
2. Tény és való, hogy egyetlenegy olyan erény sincs, amely csupán az egyén jólétére törekednék, vagy meg volna elégedve azzal. Viszont nincs egyetlen oly erkölcsi vétség, amely közvetlenül vagy közvetetten nem ártana másoknak is a vétség elkövetőjén kívül.
3. ...mindaddig, míg nem érzünk rokonszenvet és szeretetet minden élőlénytársunk iránt, nem mondhatjuk; hogy megértettük az erkölcs törvényét.
4. Az olyan köztársaság, amelynek nem az erkölcs az alapja, s amelynek tagjai nem önzetlenek, rosszabb bármely önkényuralomnál.
5. Azoknak, akik az erény útját járják, nem szabad elveszteniük bátorságukat arra a gondolatra, hogy az erény oly ritka ezen a világon, és hogy az erkölcsös emberek a kisebbséget alkotják.
6. ...a jól elvégzett munka egyedüli jutalma abban áll, hogy elvégezhetjük.
7. Az anya mindig gondosan ügyeljen arra, nehogy gyermekét helytelenül alkalmazott szeretetévei elrontsa.
8. Csak aki a törvényeknek engedelmeskedni képes, lehet képes arra is, hogy az engedelmességet megtagadja. Csak annak szabad rombolnia, aki építeni is tud.
9. ...az Igazság követése nem engedi meg erőszak alkalmazását az ellenféllel szemben. Az ellenfelet inkább türelemmel és szeretettel kell megnyernünk.
10. ...vannak esetek - általában ugyan ritkák -, amelyekben valamely törvény annyira igazságtalannak bizonyul, hogy szinte becstelenség volna engedelmeskedni neki.

11. Az erőszak-nélküliség a tökélynek egyik állapota. Jelenti a célt, amely felé az emberiség természettől fogva, ha talán öntudatlanul is, halad. Az ember nem válik istenivé, ha eléri azt a fokozatot, hogy a hibátlanság megtestesítője lesz. Talán csak akkor válik igazán emberré.
12. Minél nagyobb a haladás, annál nagyobb mértékben ismerjük meg fogyatékoságunkat. Az elégtétel a törekvésben rejlik, nem az elérésben.
13. A szeretet lángjaiban a legkeményebb vasnak is meg kell olvadnia. Senki sem téríthet el engem ettől a meggyőződéstől, mert a tapasztalás tanított meg reá.
14. Ha egy atya vétkes jogtalanságot követ el, a gyermekek kötelessége elhagyni az atyai házat. Ha egy iskola előjárója erkölcstelen elvek szerint vezeti intézetét, a tanulóknak el kell hagyniuk az iskolát. Ha egy egyesület elnöke korrupció, a tagoknak ki kell lépniük, hogy ezzel magukat a korrupció vádjára alól tisztára mossák. S ugyanígy az alattvalónak is, ha a kormány súlyos jogtalanságot és igazságtalanságot követett el, meg kell attól vonnia együttműködését...
15. Szabadságot szenvedés nélkül nem lehet kivívni.
16. A tekintély erősíti és nemesíti a gyöngét, ha az értelemnek a műve, de lealacsonyítja, ha pótolni akarja az értelmet, amelyet a halk belső hang megszentelt.
17. Az igazság kizárja az erőszak alkalmazását, miután az ember nem képes fölismerni az abszolút igazságot, s ezért ahhoz sincs joga, hogy büntessen.
18. Minden ország kultúrája lengje körül a házamat. De egyik se szakítson el szülőföldem talajától.
19. Az oly kultúra birtoklása, mely pusztán akadémikus és nem hatja át a nép tömegét, hasonló a bebalzsamozott holttesthez, amely talán egészen tetszetős látványt nyújt, de sem lelkesíteni, sem nemesíteni nem képes az embert.
20. Csöbörből vödörbe esnénk, ha a bértöbbletet az italmérésekbe hordanánk, és a kiküzdött szabad órákat játébarlangokban töltenénk el. A pénztöbbletet természetesen gyermekeink nevelésére, a megnyert időt pedig a magunk nevelésére kellene fordítanunk.
21. A hatalom birtokának az a hatása, hogy az emberek siketekké és vakokká válnak. Nem látják többé azt, ami az orruk előtt van, és nem hallják, ami a fülükbe harsog.
22. A bátrak ajkukon mosollyal lépnek a halál elé, de azért mégis óvatosak, és éberren vigyáznak.
23. Fájdalmasan tudatában vagyok tökéletlenségeimnek, s ebben a megismerésben rejlik minden erőm...
24. A tapasztalás meggyőzött afelől, hogy tartósan jó eredmény sohasem jöhet létre igazságtalanságból és erőszakból. És ha ez a hitem nem is volna több tetszetős önámításnál, el kell ismerni, hogy lenyűgöző erő rejlik benne.
25. ...jó cselekvésnek sohasem lehet rossz eredménye.

GIDE

1. A lángelme nem más, mint a leleményesség érzéke.
2. Azt hiszem, hogy nevelődni, kitárulkozni a világban tulajdonképpen semmi más, mint megtalálni rokonainkat.
3. Akik félnek a hatásoktól, s mindenképp kerülnek őket, lelki szegénységről tesznek hallgatólagos vallomást ... azért sem iparkodnak rokonokat találni, mivel, gondolom, előre tudják, hogy igen szegényes a rokonságuk.

IGNOTUS

1. Különbözöm, tehát vagyok.
2. A cél szentesíti az eszközöket, de csak úgy, ha elérik.
3. Képzeletnek tengerénél
Többet ér egy csepp valóság!
4. A múlttal szemben csak egy kötelességünk van: lerázni magunkról.
5. Hányan nem tudják akarni, amit szeretnének!
6. A házasság két szerető szívnek arra való egyesülése, hogy előbb megunják, majd meggyűlöljék s végezetre agyonkínózzák egymást.
7. A művészet nem tudomány, ahol csak egy igazság van, a művészetben annyi az igazság, ahány a művész, ahány az ember, s ahány a kor, mely az embert megszülte.
8. Jó ember vagyok, nem haragszom arra, akit megbántottam.
9. A restaurációkat mindig az teszi lehetségessé, hogy a forradalmaknak is vannak Bourbonjai, akik nem tudnak sem feledni, sem tanulni.
10. A közvéleményt meg lehet mérgezni, de csak olyan méreggel, amelyik ízlik neki.
11. Okos ember: azt mondja, amit én.
12. A tudományban nincs helye az egyéniségnek, mert a tudományban csak egy igazság van. A művészetben annyi igazság van, ahány ember. Ha Rippl-Rónainak tetszik a világot hupikéknek fölfogni, én csak abba szólhatok bele: meg tudta-e csinálni. Szidhatom a piktort, de az *irány* fölötte áll a puvoáromnak. A művészetben kivétel nélkül minden irány jogosult.
13. A barbárnak kikiáltott középkor volt alapjában a legművészibb korszak.

14. Az ostobaság ott kezdődik, ahol a malterpalotákat a terméskő törvényei szerint formálják; ahol a nagysága mínusz tízfokos középéghajlat alatt olyan erkélyen sóhajt, amilyenen Júlia sóhajtott Veronában...

ROBINSON

Többet mondok majd, ha már halott leszek.

ADLER

1. *Lelki életet izoláltan nem képzelhetünk el, hanem csak úgy, hogy mindennel, ami körülveszi, összefügg...*
2. Amit *igazságosnak* nevezünk, amit az emberi jellem fényoldalának tekintünk, lényegében nem más, mint beteljesítése azoknak a követelményeknek, melyek az emberek együttéléséből fakadnak.
3. Az erőszak szüntelen beavatkozása eredményezte azt, hogy a munka egyesek számára kiváltsággá, mások számára elnyomatássá alakult.
4. Nem illő dolog, hogy valakit azért, mert öreg, lelki és anyagi javaitól egyszerűen megfosszunk, méghozzá olyan módon, mely öregasszonyokkal szemben egyenesen csúfolkodással párosul.
5. ...a magukban nem bízók emberek a mással szemben való bizalmatlanságra is hajlamosak.
6. ...az ember jelleme sohasem szolgálhat erkölcsi megítélés alapjául, hanem kizárólag társadalmi megállapítás, mely azt jelzi, mily módon hat az ember a környezetére, és miféle összefüggésben áll azzal.
7. A mai embernek, ha már mindenképpen akarja, ott kell kielégítenie hiúságát, ahol az az összességéhasznára válik.
8. Sok ember meg van győződve róla, hogy a nagyravágyás, helyesebben a hiúság *értékes* tulajdonság, mert nem veszi észre, hogy ez a jellemvonás az embert mindig elégedetlenné teszi, s megfosztja nyugalmától és álmától.
9. A társadalom bizonyos engedékenységet és alkalmazkodást igényel, "együtt játszani tudást", kölcsönös segítséget, nem pedig azt, hogy valaki a hatalmat magához ragadja, és másokkal szemben fölénybe kerüljön.
10. A férfi és a nő együttélésének bajtársi viszonynak, munkaközösségnek kell lennie, melyben egyik fél sincs a másiknak alárendelve, és ha ez a jelenben még csak ideál, akkor is 'legalább mértékül szolgál annak, mennyire haladt valaki a kultúrában, illetőleg mennyire van még attól távol, és hol követte el a hibát.

11. Még ma is nehéz kiverni fejünkéből az embereknek szolgákra és uralkodókra való felosztását, és egymást teljesen egyenlőnek éreznünk. Ennek a szempontnak már ismerete is haladást jelent, segít rajtunk, és megőriz a súlyos tévedésektől.
12. ...ha a szülői mindenkor szükséges éleslátással rendelkező, jó nevelők is volnának egyszerre, akik gyermekeik lelki eltévelyedéseit már csirájában felismernék, és megfelelő bánásmóddal leküzdénék; szívesen elismernék, hogy alkalmas emberfajta felnevelésére nincs megfelelőbb intézmény, mint a család.
13. A családi nevelés azzal követi el a legsúlyosabb hibát, hogy a gyermekekbe mintegy beleoltja azt a véleményt, hogy ők másoknál jobbak és magasabb rendűek. Ehhez járul még magának a családnak szervezete, mely nem választható el az atya vezető szerepének, az *apai tekintélynek* gondolatától. Itt kezdődik a baj.
14. ...az élet rossz tanító, nincs tekintettel a tanítványra, nem inti meg, sőt még csak nem is oktatja, hanem hidegen elutasítja és megbuktatja.
15. Lehetetlen a gyermekre tekintélyt erőszakolni, anélkül hogy lelki fejlődését utólagosan meg ne károsítaná. A tekintély érzése nem alapulhat hatalmi befolyáson, hanem közösségérzésen kell nyugodnia.

LENIN

1. ...[a] történelmi materializmus először tette lehetővé azt, hogy természettudományos pontossággal kutassuk a tömegek életének társadalmi feltételeit és e feltételek változásait.
2. A munka társadalmisítása ... a szocializmus elkerülhetetlen bekövetkezésének fő anyagi alapja.
3. A proletariátusnak a burzsoázia ellen vívott harca, amely különböző és tartalmilag egyre gazdagabb formákat ölt, elkerülhetetlenül politikai harccá válik, azzal a céllal, hogy a proletariátus kivívja a politikai hatalmat ("proletárdiktatúra").
4. A termelés társadalmisításának szükségszerű következménye a termelési eszközöknek a társadalom tulajdonába való átmenete, a "kisajátítók kisajátítása".
5. A szocializmus az osztályok megszüntetésével az állam megszüntetéséhez is vezet.
6. ...nem egyes nemes lelkű egyének megannyi jóindulatú próbálkozása, hanem a szervezett proletariátus osztályharca fogja az emberiséget megszabadítani a ránehezülő bajoktól.
7. ...a szocializmus nem rajongók kitalálása, hanem a modern társadalom rendelkezésére álló termelőerők fejlődésének végső célja és szükségszerű következménye.
8. Mindaddig az egész írott történelem az osztályharc története volt, melynek során egyes társadalmi osztályok uralmai és győzelmei váltakozva követték egymást. És ez így fog folytatódni mindaddig, amíg csak el nem tűnnek az osztályharc és az osztályuralom alapjai: a magántulajdon és a tervszerűtlen társadalmi termelés.

9. Marxnak és Engelsnek a munkásosztály körül szerzett érdemeit néhány szóban így fejezhetjük ki: önmegismerésre és öntudatra tanították a munkásosztályt, s az álmodozások helyébe a tudományt állították.
10. ...nem a szellem fejlődése magyarázza a természet fejlődését, hanem ellenkezőleg, a szellem a természetben, az anyagban leli magyarázatát...
11. ...a természeti jelenségekhez hasonlóan, amelyeknek anyagi okai vannak, az emberi társadalom fejlődését is anyagi erők fejlődése, a termelőerők fejlődése határozza meg.
12. A harcoló proletariátus pedig *maga fog segíteni magát*.
13. ...a szocializmus csak akkor lesz majd erővé, ha a munkásosztály *politikai* harcának céljává válik.
14. Forradalmi elmélet nélkül nem lehet forradalmi mozgalom sem.
15. ...a válás szabadsága valójában nem a családi kötelek "felbomlását" jelenti, hanem azt, hogy ezek a kötelek a civilizált társadalomban egyedül lehetséges és egyedül szilárd demokratikus alapokon tovább erősödnek.
16. A nemzetek teljes egyenjogúsága; a nemzetek önrendelkezési joga: az összes nemzetek munkásainak egyesülése - erre a nemzeti programra tanítja a munkásokat a marxizmus...
17. Szeretjük nyelvünket és hazánkat, a legtöbbet azon munkálkodunk, hogy *hazánk* dolgozó tömegeit (vagyis lakosságának kilenczted részét) tudatos demokrata és szocialista életre emeljük.
18. A nemzeti büszkeség érzése tölt el bennünket, és éppen ezért *különösen* gyűlöljük *saját* rabszolga múltunkat (amikor a nemesi földesurak azért vitték háborúba a muzsikot, hogy vérbe fojtsák Magyarország, Lengyelország, Perzsia, Kína szabadságát)...
19. Senki sem bűnös abban, hogy rabszolgának született; de az a rabszolga, aki nemcsak nem törekszik szabadságra, hanem még igazolja és szépítgeti is rabságát ... az ilyen rabszolga a felháborodás, a megvetés, az undor jogos érzését keltő tényező és hitvány alak.
20. ...a tények, mint az angol közmondás tartja, makacs dolgok, és akarva, nem akarva számolni kell velük.
21. Az, hogy, a sok iparág közül egy iparág, a sok ország közül egy ország stb. tőkései magas monopolprofitra tesznek szert, gazdaságilag lehetővé teszi számukra, hogy megvesztegessék a munkások bizonyos rétegeit, sőt átmenetileg meglehetősen jelentékeny kisebbségüket is, és az illető iparág vagy az illető nemzet burzsoáziája mellé állítsák őket valamennyi többivel szemben.
22. Csodák a természetben és a történelemben nincsenek, de a történelem minden éles fordulata, így minden forradalma is, a tartalom olyan gazdagságát mutatja, a harci formáknak és a harcolók közötti erőviszonyoknak olyan váratlanul sajátos kombinációit tárja fel, hogy a nyárspolgári észjárás számára sok mindennek csodaszámba kell mennie.

23. A nagy forradalmároknak, amíg éltek, az elnyomó osztályok állandó üldözéssel fizettek, tanításaikat a legvadabb dühvel, a legtajtékbóbb gyűlölettel, a legféktelenebb hazugság- és rágalomhadjárral fogadták. Haláluk után megkísérlik ártalmatlan szentképekké változtatni, úgyszólván szentté avatni őket, *nevüket* az elnyomott osztályok "vigasztalására" és elkábítására bizonyos dicsőséggel övezik, s ugyanakkor forradalmi tanításuk *tartalmát* kiherélik, kicsorbítják forradalmi élet, elsőkélyesítik.
24. Az állam az osztályellentétek *kibékíthetetlenségének* terméke és megnyilvánulása. Állam ott, akkor és annyiban jön létre, ahol, amikor és amennyiben objektíve *lehetetlen* az osztályellentétek kibékítése. És fordítva: az állam léte bizonyítja, hogy az osztályellentétek kibékíthetetlenek.
25. ...nyilvánvaló, hogy az elnyomott osztály felszabadítása nemcsak hogy erőszakos forradalom nélkül lehetetlen, *hanem* lehetetlen annak az államhatalmi gépezetnek *megsemmisítése nélkül is*, amelyet az uralkodó osztály teremtett, és amelyben ez az "elidegenedés" megtestesül.
26. A demokratikus köztársaság a kapitalizmus lehető legjobb politikai burka...
27. ...a dialektikának eklekticizmussá hamisítása téveszti meg legkönnyebben a tömegeket...
28. A burzsoá államot a proletárállam nem válthatja fel erőszakos forradalom nélkül. A proletárállam megszűnése, azaz mindenféle állam megszűnése, nem mehet végbe másképp, csak "elhalás" útján.
29. Az állam különleges hatalmi szervezet, valamely osztály elnyomására szolgáló erőszakszervezet.
30. A kizsákmányoló osztályoknak arra kell a politikai uralom, hogy a kizsákmányolást fenntartsák, azaz hogy megvédjék az elenyésző kisebbség önző érdekeit a nép túlnyomó többségével szemben. A kizsákmányolt osztályoknak a politikai uralom minden kizsákmányolás teljes megszüntetésére kell, azaz a nép túlnyomó többsége érdekében, az elenyésző kisebbség, a modern rabszolgatartók, vagyis a földbirtokosok és a kapitalisták ellen.
31. Csak a proletariátus képes - a nagyiparban betöltött gazdasági szerepe következtében - *az egész* dolgozó és kizsákmányolt tömeg vezérévé lenni, annak a tömegnek a vezérévé, amelyet a burzsoázia sokszor nem kisebb mértékben, hanem még jobban kizsákmányol, leigáz és elnyom, mint a proletariátust, de amely felszabadulásáért nem tud *önállóan* harcolni.
32. ...a proletariátus nem döntheti meg a burzsoáziát, ha előbb nem hódítja meg a politikai hatalmat, ha nem szerzi meg a politikai uralmat, ha az államot nem alakítja át az "uralkodó osztályá szervezett proletariátussá"...
33. Az átmenet a kapitalizmusból a kommunizmusba természetesen okvetlenül létrehozza a politikai formák óriási gazdagságát és változatosságát, de a lényeg emellett elkerülhetetlenül ugyanegy lesz: *a proletariátus diktatúrája*.
34. ...mihelyt a nép többsége *maga* nyomja el elnyomóit, akkor *már nincs szükség* az elnyomáshoz "külön hatalomra"! Ebben az értelemben az állam *kezd elhalni*.

35. ...a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet *lehetetlen* anélkül, hogy bizonyos fokig "vissza" ne térnénk a "primitív" demokratizmusához (hiszen máskülönben hogyan lehetne áttérni arra, hogy az állami funkciókat a lakosság többsége, sőt kivétel nélkül az egész lakosság gyakorolja?)...
36. Arról, hogy a hivatalnoksereget egyszerre, mindenütt és végleg megszüntessék, nem lehet szó. Ez utópia. De a régi hivatalnokgépezetet egy csapásra *összetörni és* ugyanakkor azonnal megkezdeni olyan új gépezet építését, amely módot ad arra, hogy fokozatosan megszüntessünk mindenféle hivatalnoksereget, *ez nem* utópia, ez a Kommün tapasztalata, ez a forradalmi proletariátus közvetlen, soronlevő feladata.
37. ...mi a szocialista forradalmat olyan emberekkel akarjuk, amelyenek ma vannak, akik alárendeltség és ellenőrzés, "felügyelők és könyvelők" nélkül nem tudnak megenni.
38. Az *egész* népgazdaságot át kell szerveznünk a posta mintájára, mégpedig úgy, hogy a technikusok, felügyelők, könyvelők és általában az *összes* hivatalos személyek a "munkásmunkabérnél" magasabb fizetést ne kapjanak, és a felfegyverezett proletariátus ellenőrzése és vezetése alatt álljanak.. .
39. ...a minden társadalmi együttéléshez szükséges egyszerű, alapvető szabályok megtartásának *szükségessége* nagyon hamar *szokássá* fog válni.
40. ...kellemesebb és hasznosabb dolog "a forradalom tapasztalatait" végigcsinálni, mint írni róluk.
41. A történelem nem bocsátja meg a késedelmeskedést a forradalmároknak, akik ma győzhetnek (és ma bizonyosan győzni fognak), holnap viszont azt kockáztatják, hogy sokat veszítenek, azt kockáztatják, hogy mindent elveszítenek.
42. Az állam akkor erős, ha a tömegek mindent tudnak, mindenről véleményt tudnak alkotni, és mindent tudatosan tesznek. Nincs mit félnünk attól, hogy megmondjuk az igazat...
43. A szocializmus nemcsak nem fojtja el a versenyt, hanem ellenkezőleg, először teremti meg annak lehetőségét, hogy a versenyt valóban *széles*, valóban tömegméretekben alkalmazzák, hogy valóban a dolgozók többségét vonják be az olyan munkába, ahol megmutathatják, mit tudnak, ahol kifejleszthetik képességeiket...
44. "Nem az istenek égetik a fazekakat" - ezt az igazságot a munkásoknak és a parasztoknak erősen emlékeztetükbe kell vésniük.
45. ...minden *a gyakorlaton* fordul meg .., elérkezett az a történelmi pillanat, amikor az elmélet gyakorlatba csap át, amikor a gyakorlat megeleveníti az elméletet, a gyakorlat kijavítja, a gyakorlat ellenőrzi az elméletet...
46. "Aki nem dolgozik, ne is egyék" - ez a szocializmus *gyakorlati* parancsolata.
47. ...nem egyedül az erőszak a proletárdiktatúra lényege, és nem elsősorban az erőszak. A proletárdiktatúra legfőbb lényege a dolgozók vezető osztágának, élcsapatának, egyetlen vezetőjének, a proletariátusnak szervezettsége és fegyelmezettsége.

48. ...a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenetnek meglehetősen hosszú időszakára van szükség...
49. ...a kispolgári és polgári gazdálkodás megszokottságának hatalmas erejét csak hosszú, kitartó harccal lehet leküzdeni.
50. A paraszt mint dolgozó a szocializmushoz húz, szívesebben látja a munkások diktatúráját, mint a burzsoázia diktatúráját. A paraszt mind gabonaeladó a burzsoáziához, a szabad kereskedelemhez húz, vagyis visszafelé húz a "megszokott", régi, "ősi" kapitalizmushoz.
51. Mi elvetünk minden olyan ósdi előítéletet, hogy az állam általános egyenlőséget jelent - ez csalás: amíg kizsákmányolás van, nem lehet egyenlőség. A földbirtokos nem lehet egyenlő a munkással, az éhes ember a jóllakottal.
52. Középút sehol a világon nincs, és nem is lehet. Vagy a burzsoázia diktatúrája ... vagy a proletariátus diktatúrája.
53. Elméletileg kétségtelen, hogy a kapitalizmus és a kommunizmus között bizonyos átmeneti időszak van. Ez az időszak szükségképpen egyesíti magában a társadalmi gazdaság mindkét formájának vonásait, illetve sajátosságait.
54. Országunk nagyfokú elmaradottsága és kispolgári jellege következtében Oroszországban a proletárdiktatúrának bizonyos sajátosságok tekintetében okvetlenül másnak kell lennie, mint a fejlett országokban.
55. *Először a proletárdiktatúrában dolgozott a paraszt magának és táplálkozott jobban a városiaknál.* Először látott a paraszt valóságos szabadságot: szabadon ehette a maga kenyerét, megszabadult az éhségtől.
56. Hogy megszüntessük az osztályokat ... *mindenkit dolgozóvá* kell tenni.
57. ...a gazdasági körülmények, az áru gazdaság körülményei elkerülhetetlenül (nem mindig, de az esetek óriási többségében) kupeccá és spekulánssá teszik a parasztot.
58. Az osztályok a proletárdiktatúra korszakában *megmaradtak és megmaradnak.* Ha majd az osztályok eltűnnek, nem lesz szükség diktatúrára. De a proletariátus diktatúrája nélkül az osztályok nem tűnnek el.
59. Az osztályharc nem szűnik meg a proletárdiktatúrában, csak más formákat ölt.
60. A kizsákmányolók szét vannak verve, de nincsenek megsemmisítve. Megmaradt nemzetközi bázisuk, a nemzetközi tőke, amelynek egy részlegét alkotják. Részben tulajdonukban maradtak bizonyos termelési eszközök, megmaradt a pénzük, megmaradtak óriási társadalmi összeköttetések. Ellenállásuk ereje, éppen vereségük következtében, százszorososan, ezerszeresen fokozódott. Az állami, katonai, gazdasági igazgatás "művészete" nagy, igen nagy fölényt biztosít számukra, úgyhogy jelentőségük hasonlíthatatlanul nagyobb, mint a lakossághoz viszonyított számuk.

61. ...a parasztek és általában a kispolgárok, mivel nagyon erősen ragaszkodnak a régihez, a megszokotthoz, a változatlanhoz, elkerülhetetlenül hol ide, hol oda pártolnak, ingadoznak, kapkodnak, tétováznak stb.
62. A szabadságról, egyenlőségről, demokráciáról szóló általános frázisok valójában csak vak szajkózása azoknak a fogalmaknak, amelyek az árutermelési viszonyok lenyomatai.
63. ...minden irodalmi műfaj jó, kivéve az unalmasat.
64. Hogy nagy dolgot éadjunk el, a kicsivel kell kezdenünk.
65. Új munkafegyelmet teremteni, az emberek közötti társadalmi kapcsolat új formáit építeni, új formákat és módszereket teremteni az emberek munkába való bevonására - ez sok-sok évre, ez évtizedekre terjedő munka.
66. A "baloldaliság", a kommunizmus gyermekbetegsége.
67. ...az orosz minta a világ *minden* országának mutat egyet-mást, méghozzá igen lényegeset, elkerülhetetlen és nem is távoli jövőjükből.
68. ...kisüzemi termelés állandóan, minden nap minden órájában magától és tömegméretekben *szüli* a kapitalizmust és a burzsoáziát.
69. A polgári demokráciára lényegénél fogva jellemző, hogy általában az egyenlőség kérdését, így a nemzeti egyenlőség kérdését is, elvontan vagy formálisan teszi fel. A polgári demokrácia az emberi személyiség általában vett egyenlőségének a leple alatt a tulajdonos és a proletár, a kizsákmányoló és a kizsákmányolt közötti formális vagy jogi egyenlőséget hirdeti, amivel a legnagyobb mértékben becsapja az elnyomott osztályokat.
70. ...a kommunista ifjúsági szövetségek és mindenféle más szervezet feladatait pedig különösképpen egyetlen szóval lehetne kifejezni: a feladat az, hogy tanuljanak.
71. ...számunkra nem létezik az emberi társadalmon kívül álló erkölcs: ez csalás.
72. ...a marxizmus korántsem vetette el a polgári korszak igen becses vívmányait, hanem ellenkezőleg, magáévá tette és feldolgozta mindazt, ami az emberi gondolkodás és kultúra több mint kétezer éves fejlődésében értékes volt.
73. A proletariátusnak mint vezető, mint uralkodó osztálynak értenie kell a politika olyan irányításához, hogy elsősorban a leghalaszthatatlanabb, a "legkényesebb" feladatot oldja meg.
74. Támogassuk a kisipart, amely a paraszti mezőgazdaságot szolgálja és elősegíti felemelkedését...
75. A kommunisták ne féljenek "tanulni" a burzsoá szakemberektől, többek közt a kereskedőktől, a szövetségi kistőkésektől és a tőkésektől.
76. A proletariátus osztályharca olyan államban, amely elismeri a föld, a gyárak stb. magántulajdonát, s amelyben a politikai hatalom a tőkésosztály kezében van, lényegesen különbözik a proletariátus osztályharcától olyan államban, amely nem ismeri el a földnek és a

nagyvállalatok többségének magántulajdonát, s amelyben a politikai hatalom a proletariátus kezében van.

77. Ha vezető intézményeink, vagyis a kommunista párt, a szovjethatalom, a szakszervezetek nem érik el azt, hogy minden egyes szakemberre, aki lelkiismeretesen, szakértelemmel és szeretettel végzi munkáját, úgy vigyázzunk, mint a szemünk fényére, még ha eszmeileg teljesen távol áll is a kommunizmustól, akkor szó sem lehet semmiféle komoly sikerről a szocialista építés terén.
78. A kommunistáknak (mint általában azoknak a forradalmároknak, akik sikeresen kezdték meg a nagy forradalmat) egyik legnagyobb és legveszedelmesebb hibája az az elképzelés, hogy a forradalmat meg lehet valósítani egyedül a forradalmárok munkájával.
79. ...a forradalmárok csakis mint egy valóban életképes és haladó osztály élcsapata játszhatnak szerepet. Az élcsapat csak akkor teljesíti az élcsapat feladatait, ha nem szakad el az általa vezetett tömegtől, hanem valóban előreviszi az egész tömeget. Szó sem lehet semmiféle eredményes kommunista építésről, ha a legkülönbözőbb munkaterületeken szövetségre nem lépünk a nem kommunistákkal.
80. ... forradalmi korszakban sokkal könnyebb a hatalmat kivívni, mint ezt a hatalmat helyesen felhasználni.
81. Igen nagy hiba lenne, s a legsúlyosabb hiba, melyet marxista elkövethet, ha azt hinnénk, hogy a sokmillió néptömegek (különösen a parasztok és kisiparosok tömegei), amelyeket az egész modern társadalom sötétségre, tudatlanságra és előítéletekre kárhoztatott, csak a tisztán marxista felvilágosítás egyenes útján emelkedhetnek ki ebből a sötétségből.
82. ...az úgynevezett "modern demokrácia" (amely előtt olyan ostobán hajlonganak a mensevikek, a szociálforradalmárok és részben az anarchisták stb.) nem jelent mást, mint hogy szabad azt hirdetni, aminek hirdetése előnyös a burzsoázia számára...
83. ...fontos ... a modern természettudomány azon képviselőivel való szövetség, akik a materializmus felé hajlanak, és nem félnek attól, hogy a materializmust védelmezzék, és hirdessék az úgynevezett "művelt társadalomban" az idealizmus és a szkepticizmus irányában megnyilvánuló divatos filozófiai ingadozásokkal szemben.
84. Nem szabad elfelejteni, hogy éppen a modern természettudomány napjainkban végbemenő gyökeres átalakulásából születnek léptennyomon reakciós filozófiai iskolák és iskolácskák, irányzatok és irányzatocskák.
85. ...komoly filozófiai alapvetés nélkül semmiféle természettudomány, semmiféle materializmus nem állhatja meg a helyét a burzsoá eszmék támadása és a burzsoá világszemlélet visszaállítása ellen vívott harcban.
86. ...csak az nem követ el hibát, aki semmit sem csinál.
87. Ha az, akit a kérdés érdekel, akár a legfelületesebben is megismerkedik a burzsoá országoknak a házasságra, a válásra és a házasságon kívül született gyermekekre vonatkozó törvényeivel, valamint az e téren uralkodó tényleges helyzettel, meggyőződhet róla, hogy a mai burzsoá

demokrácia ebben a vonatkozásban a nővel és a házasságon kívül született gyermekkel szemben még a legdemokratikusabb burzsoá köztársaságokban is éppenséggel feudálisnak mutatkozik.

88. Tegyük szabállyá: inkább mennyiségileg kevesebbet, de minőségileg jobbat.

LOOS

1. Az az ösztön, amely az embereket arra indította, hogy arcukat és mindent, ami kezük ügyébe esett, díszítményekkel borítsák: a képzőművészet őseredetét jelenti. Voltaképpen a festészet dűrgése. Minden művészet erotikus.
2. A klozettfalakra firkált rajzokon le lehet mérni egy ország kultúrájának színvonalát.
3. ...a kultúra fejlődése annyit jelent, hogy a díszítmények eltűnnek a használati tárgyról.
4. ...végeredményben minden állam abból a feltevésből indul ki, hogy alacsonyabb színvonalon álló népet könnyebb kormányozni.
5. Minálunk még a városokban is akadnak régimódi emberek, akik a XVIII. századból maradtak itt, és akik megbotránkoznak egy olyan kép láttán, amelyen lila árnyék van, mert ők még a lilát nem tudják érzékelni.
6. A díszítmény elfecsérelt munkaerő, s ennek folytán elfecsérelt egészség. Ma még elfecsérelt nyersanyagot is jelent, s a kettő együttesen elfecsérelt tőkét.
7. ...egy tárgy formája mindaddig tartson ki, vagyis mindaddig legyen elviselhető, ameddig maga a tárgy fizikailag megmarad!
8. ...aki meghallgatja a *IX. szimfóniát*, és utána nekiül, hogy tapétamintát rajzoljon, az vagy szélhámós, vagy degenerált.

LOUYS

Az a jól megírt oldal, amelyiken egy szót sem lehet elhagyni anélkül, hogy meg ne hamisítsuk a ritmusát.

NERVO

1. ...most nehéz utamnak végén veszem csak észre,
magam voltam a földön sorsomnak építész
s ha italom öröm volt vagy színméz volt a részem,
az öröm és a méz is magamból jött egészen;
s ha rózsafát neveltem, tudtam: virága léssen.
2. Szerettem és szerettek! Nap csókolta arcom,
nem vagy adósom, Élet! Váljunk el! Nem haragszom.

TOLNAI VILMOS

Vedd el a nemzet nyelvét, s a nemzet megszűnt az lenni, ami volt: nyom nélkül elenyészik, beleolvad, belehal az őt környező népek tengerébe.

CSIZMADIA SÁNDOR

1. Nem lesz a tőke úr mirajtunk,
Elvész, aki a múltnak él.
2. Ha elnyomónk nyakára lép,
Szabad lesz majd a nép...!

DAVIES

Koldus annak az élete,
aki nem bámészkodhat sose.

ENDELL

Nincs szükségünk egy felhők fölötti vagy múltbéli második világra, a mi korunk lenyűgöző szépségeket kínál, amelyek az érzéketlen szemnek rejtve maradnak, de a látó szemnek elérhetők és nyitva állnak.

HEINRICH MANN

1. Az erkölcs mindenesetre csak annak előnyös, aki, nem lévén benne részes, általa könnyen uralomra juthat azok fölött, akik nem tudnak a hálójából kievickélni.
2. ...a zsarnok, aki inkább megsemmisül, semhogy bármi korlátot tűrjön.
3. A váagnak nincs szüksége pénzre, a beteljesülés pedig nem éri meg.
4. Az élet egyenest az illúziókon mérhető, és azok megszűntével szűnik meg.

MARTÍNEZ

1. Fojtsd meg a csalfa tollú hattyút, ki piperézve
fehérlő jeleket vált az égbék színű tóval,
s csak báját sétáltatja, de sosem-hallható dal
néki a tájék hangja, a dolgok szívverése.

2. Imádd egész valóddal
az életet, s ha hódolsz, az élet is megértse.

PROUST

1. ...néha a lélek minden erejét ügyességgé, ragyogássá változtatjuk, csak hogy oly lényekre hassunk, akikről érezzük, hogy kívülünk esnek, s hogy nem érzük el őket sohasem.
2. ...erkölcsi kötelmeinknek, barátainkhoz való hűségünknek, egy mű elvégzésének, egy életrend betartásának sokkal biztosabb alapot nyújtanak a mégolyan vak szokások, mint az érzések pillanatnyi, heves és meddő fellendülései.
3. Mindig nehezen ismerjük fel egy új író sajátos arculatán azt a bizonyos mintaképet, aminek közhelyeink múzeumában "nagy tehetség" a neve. Épp azért, mert ez az arc új, nem találjuk még egészen hasonlónak ahhoz, amit tehetségnek nevezünk. Inkább azt mondjuk: eredetiség, kedvesség, finomság, erő; aztán egy napon belátjuk, hogy hisz épp ez a tehetség.
4. Mindabból, amit a szerelem megkövetel, hogy megszülessék, amihez legjobban ragaszkodik, s amiért minden mást elhanyagol, az a hit a legfontosabb, hogy az, akit megszeretünk, egy ismeretlen élet részese, oly életé, ahova majd minket is bejuttat a szerelme.
5. ...sosem ismerünk mást, mint a másik szenvedélyeit, azt pedig, amit sikerült a magunkéiról megtudnunk, csak másoktól tanulhattuk meg.
6. A testi szerelem, amelyet oly igazságtalanul ítélnék meg, annyira rábír minden lényt arra, hogy jósága vagy önzetlensége legkisebb porcikáját is kifejezze, hogy ezek a jó tulajdonok a közvetlen környezetben is felfénylenek.
7. ...ha olykor a szerelmünkhöz az is elég, ha egy nő ... megvetőleg néz rajtunk végig, s mi azt hisszük, hogy sose lesz a miénk, olykor viszont az is elegendő, ha ... jóságosan néz reánk, s mi azt hisszük, hogy még a miénk lehet.
8. ...nemegyszer azt hittem, sőt hitettem el, hogy egy újraéledő szerelemről lehet szó, amikor csak egyszerűen az utazás vágya hevített.
9. Mint ahogy egy eszes ember sem attól fél, hogy egy másik eszes ember találhatja ostobának, egy elegáns férfi is inkább a bugris, mint a nagyúr hozzá nem értése miatt aggódik. Mióta a világ áll, a hiúság hazugságai s szellemi erőfeszítései legalább háromnegyed részben olyanoktól származtak, akiket ez csak lealacsonyított, s olyanoknak a kedvéért, akik mélyen őalattuk álltak.
10. Fiatalon arról álmodoztunk, hogy akibe szerelmesek voltunk, annak a szívét is megnyerhessük; később viszont az az érzés, hogy egy nő szíve a miénk, esetleg elegendő ahhoz, hogy szerelmesek legyünk belé.
11. ...már nem egy sebet kaptunk a szerelemtől; ilyenkor rég nem fejlődik már egyedül a maga titkos és végzetes törvényei szerint; a mi tétlen és csodálkozó szívünk előtt. Ellenkezőleg, segítségére jövünk, s akár meg is hamisítjuk az emlékezet, a sugalmazás révén. Ha csak egyetlen jelét is látjuk, azonnal felidézzük, emlékünkből hívjuk a többit is.

12. A nagyvilági szeretetreméltóság, egyformán távol a sznobizmustól és attól a félelemtől, hogy netán túlságosan szeretetre méltónak lóssék, független mind a kettőtől, s éppoly könnyed, éppoly formás minden egyes mozdulatában, mint azok az atléták, akiknek hajlékony tagjai pontosan engedelmessé válnak az akaratuknak, anélkül hogy igénybe vennék, ügyetlenül és tapintatlanul, testüknek egyéb részeit.
13. ...a természet varázsából, szépségéből, formáiból a közönség csak azt ismeri, amit megtalál belőlük egy, csak lassan elfogadott művészet közhelyeiben, s ... egy eredeti művész mindannyiszor azzal kezd, hogy elveti ezeket a bizonyos közhelyeket. . .
14. Hiába fásultunk el a legkülönbözőbb nőkkel szemben, hiába tartjuk birtoklásukat egyformának és előre ismertnek, ez a birtoklás új öröm lesz, ha nehezen meghódítható vagy annak hitt nővel van dolgunk, akikkel csak úgy jutunk révbe, hogyha rendes kapcsolataink váratlan fordulattal gazdagodnak...
15. A szenvedély ... képes egy pillanatnyi s különböző jellemmé alakulni bennünk, elfoglalni a régi jellem helyét, s kiirtani azokat az addig változatlan jeleket, amelyek révén a régi jellem azelőtt kifejezésre juthatott!
16. Az emberek legtöbbször annyira közömbösek nekünk, hogy aztán az, akibe a szenvedés és az öröm ... lehetőségeit helyeztük, mindjárt mint egy másik világ lakója tűnik fel a szemünkben, költői légkör lebegi körül, s a mi egész életünket egyetlen érzelmi térré tágítja, amelyben hol távolabb, hol közelebb kerül majd hozzánk.
17. ...ízlésünk tárgyainak nincs magukban érvényes fontosságuk, minden a kortól, az osztálytól függ, a mindenkori divat dolga, és hát a legordenárébb divat épp annyit ér, mint az, amit esetleg a legválasztékosabbnak tartunk.
18. Igazán, szinte hihetetlen, az ember meg sem igen érti, micsoda posványba süllyedhet, ha csak rá is mosolyog arra, aki a kezét nyújtotta néki, s hogy ebből a posványból a legnagyobb jóakarattal sem lehet kiszabadítani.
19. ...egy dolog hiánya nemcsak ennyi, nem csupán holmi egyszerű, részleges hiány, hanem mindennek felfordulása, oly egészen új állapot, amelyet a régiben nem is lehet előre látni.
20. Azzal, hogy tudjuk, nem mindenkor akadályozhatjuk meg a dolgokat, de legalább tartjuk őket, ha nem is a kezünkben, hanem inkább az elménkben, ahol kedvünkre bánunk velük, ez aztán azt az illúziót adja, mintha hatalmunk volna fölöttük.
21. Az ember csak önmagáért, csak azokért remeg, akiket szeret. Amikor a boldogságunk nincs már többé a kezünkben, micsoda nyugalmat, könnyűséget, bátorságot éntünk a közelünkben!
22. ...akik nem szerelmesek, s akik azt hiszik, hogy egy eszes ember csak hozzá méltó nő miatt lehet szerencsétlen, akárha azon csodálkoznának, hogy az ember hajlandó egy parányi lény, a kommbacillus miatt a kolera gyötrelmeit elviselni.
23. ...minden új helyen, ahol az új élményeket nem enyhíti a megszokás, új erőhöz juttatjuk s újraélesztjük a fájalmunkat...

24. Az ember sose tudja, mikor boldog. Sose vagyunk oly boldogtalanok, mint amilyenek hisszük magunkat.
25. Amikor úgy érezzük, hogy beleszeretünk egy nőbe, arra kellene gondolnunk : milyen lehet a környezete?
26. ...az, amit szerelmünknek, féltékenységünknek tartunk, nem ugyanaz a folytonos és megoszthatatlan szenvedély. Végtelen sok s egymást követő szerelemből és féltékenységből állnak, amelyek éppúgy különbözők, mint amilyen múltékok, de szakadatlan sokaságukkal a folytonosság benyomását, az egység illúzióját keltik.
27. ...az ember nem változhat meg, azaz nem lehet más olyan módon, hogy már nem létező énje tovább is régi érzelmeinek engedelmessédjék.
28. Még akkor is, ha a dolgot a puszta valóság szempontjából nézzük, azok a helyek, ahova vágyunk, mindig több tért foglalnak el a mi igazi életünkben, mint az a hely, ahol tényleg vagyunk.
29. ...ha annak a tetteit, aki csak bánatot okozott nekünk, nem óhajtjuk őszintéknek tudni, gondoljunk arra, hogy e tettek sorrendjéből olyan világosság árad, amely ellen a mi vágyunk egyszerűen semmit sem tehet, pedig hát ez, és nem a vágyunk adja meg a választ arra, milyenek lesznek az illető jövőbeli cselekedetei.
30. ...mélységes tiszteletet ... mindig azok iránt érzünk, akik korlátlan hatalommal törhetnek az ártalmunkra.
31. Csak az vigasztal, hogy emlékezhetek a régi nőkre, ma, amikor a választékoság talán már nem is létezik.
32. ...az emlék képeit a valóságban keressük, mikor ott mindig hiányzik belőlük az emlékekből áradó varázs, s mikor tudjuk, hogy sohasem érzéseinkkel foghatjuk fel őket.
33. Azok a helyek, amelyeket valamikor ismertünk , nem csak a tér világából valók, ahova kényelemből helyezzük őket. Összefüggő benyomásaink közt, amelyekből akkori életünk állt, csak vékonyka réteget formáltak; egy bizonyos kép emléke csak egy bizonyos perc sajnálata; s a házak, a fasorok, az utak éppoly mulandók, sajnós, mint az évek.
34. ...az az elképzelésünk, amelyet egy-egy ismerősről tartós módon formáltunk, jó időre sükketté vagy vakká tesz vele szemben...
35. ...a divat változik, hisz maga is a változás szükségletéből születik...
36. ...kevesen értik annak a tisztán egyéni jelenségnek a mibenlétét, amelyet szerelemnek hívunk, s annak a kiegészítő személyiségnek a kialakulását, aki olyannyira más, mint ugyane név hordozója a világ előtt, s akinek legtöbb elemét önnönmagunkból merítjük. Éppen ezért kevesen is találják természetesnek, hogy oly roppant fontosságot tulajdonítsunk egy olyan lénynek, aki persze nem azonos az ő szemük tükrözött lényével.

37. Azok a szálak, amelyek egy másik lényhez kapcsolnak minket, valósággal megszentelődnek, ha az is a mi szempontunkból ítéli meg hibáinkat.
38. Vágyaink annyit kereszteződnek, és az élet oly zűrzavaros, hogy a boldogság ritkán száll arra a vágyra, amely hívta.
39. ...a nagylelkűség nem más, mint önzésünk belső képe, valahányszor még nem tudjuk megnevezni s osztályozni ezt az önzést.
40. ...minden olyan eseménynél, ami az életben és az élet ellentétes helyzeteiben a szerelemre vonatkozik, legjobb, ha nem is próbáljuk kutatni az értelmüket, mivel azt, ami könnyörtelen, valamint váratlan bennük, úgy látszik, inkább mágikus, mint észbeli törvények igazgatják.
41. ...ahányszor csak a társadalom pillanatnyilag mozdulatlan, azok, akik benne élnek, azt képzelik, hogy sose változik meg. . .
42. ...az emberek nem változnak meg egyik napról a másikra, s egy új rendben mindig a régi folytatását keresik.
43. Lehet, hogy a jó és rossz kérdését sehol sem vethetjük úgy fel, egész szorongató erejével, mint éppen az igazán gyenge vagy vétkes életekben.
44. Egy erős eszme annak is kölcsönöz az erejéből, aki cáfolja.
45. Végleges határozataink mindig oly lélekállapotból születnek, amelynek az a végzete, hogy ne tartson örökké.
46. A szerelemben nincs nyugalom, mert az, amit elértünk, csak egy újabb kiindulópont ahhoz, hogy még többre vágyódjunk.
47. ...a szerelemben örökös állapot a szenvedés, amelyet a boldogság semlegesít, esetlegessé sápaszt, vagy egy időre elnapol, de amely bármikor azzá válhat, amivé rég válhatott volna - ha nem értük volna el, amit annyira kívántunk -, vagyis kegyetlen gyötrelemmé.
48. Ahhoz, hogy a valóságot valahogyan elviselhessük, mindnyájunknak kell magunkban néhány kis bolondságot melengetnünk.
49. Mindenkinek megvannak a maga kis szenvedései.
50. Szerencsés, aki türtőzteti magát; irigylem az oly embereket, akik el tudják titkolni, hogy mit gondolnak.
51. A szavakra bízott igazság nem tör magának utat közvetlenül, nincs megáldva semmiféle ellenállhatatlan bizonyossággal.
52. ...a bánat, mint a vágy, nem annyira önelemzésre, mint inkább kielégülésre törekszik; amikor szeretni kezdünk, sose azzal töltjük az időt, hogy megtudjuk, mi a szerelem, hanem hogy előkészítsük a másnapi találkozó lehetőségeit.

53. ...a boldogság sose valósul meg. Ha sikerült eljutni a külső akadályok legyőzéséig, a természet kívülről befelé viszi át a küzdelmet, s lassan-lassan olyannyira átformálja a szívünket, hogy ez aztán megint mást kíván, mint amit már birtokolhatna.
54. ...a nők minden újabb szenvedéssel, amit nekünk okoznak, gyakran öntudatlanul is növelik felettünk való hatalmukat, ugyanakkor azonban a mi követeléseinket is velük szemben.
55. Azzal szemben, amivel nem törődünk, nem vagyunk se nagyon válogatósak, sem pedig igen jó bírák.
56. Mihelyt szerencsétlenek vagyunk, egyszerre erkölcsi lényekké válunk
57. ...ideges természetek oly soká színlelnek egy betegséget, míg aztán betegek is maradnak.
58. Életünket egyetlen lény kedvéért próbáljuk felépíteni, s amikor végre befogadhatjuk, ez a lény nem jön, számunkra meghal, s akkor aztán fogolyként élünk a csak neki szánt keretekben.
59. A vágyunkat szebbnek látjuk, s több bizalommal támaszkodunk rá, ha tudjuk, hogy rajtunk kívül a valóság is hozzáigazodik, még akkor is, ha mi magunknak megvalósíthatatlan marad.
60. Amikor életünk órái nagyon is különböző síkokon peregnek te, megtörténik, hogy nagyon is sokat adunk magunkból oly lényekért, akiket akár másnap, teljesen közömböseknek találunk. Azonban azért, amit előző nap mondtunk, felelősnek érezzük magunkat, s szeretnénk is érte helyt állni.
61. ...az önzetlen érzelmek sokkal több helyet foglalnak el, mintsem hisszük, az emberek életében.
62. A szerelem, akár a legkizárólagosabb, nem csak egyetlen személynek, valami másnak is a szerelme.
63. ...ha szerelmesek vagyunk egy nőbe, csak lelkünk egy állapotát vetítjük rá; s épp ezért nem a nő értéke, hanem az állapot mélysége a fontos.
64. A bölcsességet nem úgy kapjuk, magunknak kell azt felfedezni, oly út után, amelyet senki se tehet meg helyettünk, senki se tud tőle megkímélni...

VALÉRY

1. Szél támad!... Élni, próbáljunk meg újra!
2. Gyors fájdalomra éhezem:
a baj, ha heves és rövid,
jobb, mint a tikkadt gyötrelm!
3. Európának megvoltak a maga sajátos európai céljai. Ennek szolgálatára igazta le és igazgatta a világ többi részét. Megvoltak legyőzhetetlen módszerei, és azok is, akik a módszereket feltalálták. Azok ellenben, akik Európában rendelkeztek, messze mögöttük maradtak. Ezek a múltból táplálkoztak, teremteni is csak múltat tudtak.

4. Szerencsétlen Európa! Inkább a burgundiak és az armagnaciak békaegér harcát játszotta, ahelyett hogy megszerezte volna a földkerekségen azt a szerepet, amelyet a rómaiak a maguk idejében meg tudtak szerezni, és századokon át meg is tudtak tartani. Számuk, eszközeik a mieink inellett eltörpültek. Azonban csirkéik belső részeiben több helyes és következetes gondolatot találtak, mint amennyi a mi egész politikai tudományunkban akad.
5. Európa meg fog bűnhődni politikájáért. Megfosztják majd a bortól, a sörtől, a pálinkától és még mástól is...
6. Európa arra törekszik, hogy valami amerikai bizottság kormányozza. Egész politikája erre irányul.
7. Ha mi nem tudjuk lerázni magunkról történelmünket, majd azok a szerencsés népek rázzák le rólunk, amelyeknek egyáltalán nem, vagy csak alig volt történelmük. Ezek a szerencsés népek majd ránk kényszerítik az ő boldogságukat.
8. A béke a tényleges erőben rejlő néma és szünet nélküli győzelem, szemben az esetleges irigykedésekkel.
9. Valódi béke csak akkor van, ha az egész világ megelégedett. Csak a valódi béke nem olyan, mint a háború, azaz végső eszköz.
10. Valamint a természeti erők hozzák a jégesőt, a tájfunnt, a szivárványt, a járványokat, ugyanúgy hatnak a szellemi erők az emberek millióira. A nagy többség úgy engedelmeskedik ezeknek az erőknek, akár az ég vagy a tenger, vagy a földtengely szeszélyének. Az az értelem és az az akarat, amely a tömeget mint vak fizikai erőt állítja a maga szolgálatába, ezt a nevet viseli: *Politika*.
11. Minél továbbmegyünk, a kölcsönhatások annál kevésbé egyszerűek, annál kevésbé megjósolhatók ... a kézzelfogható és közvetlen tevékenység annál kevésbé lesz kiszámítható.
12. A kívánság és a hatalom nem lesz többé elég a politikai vállalkozásokhoz. Az utolsó háború semmit sem rombolt le inkább, mint az előrelátásba vetett hitet. De vajon a történeti ismeretek - azok nem hiányoztak ?
13. ...szórakozással, mindenfajta különleges táplálékkal, a bajok és kellemetlenségek elleni szerekkel ma rengeteg ember jobban el van látva, mint kétszázötven évvel ezelőtt Európa leghatalmasabb ura.
14. Gondoljuk csak meg, mit emészt naponta a minden fajtájú rengeteg gép, és gondoljunk a készletek pusztítására, ami az egész világban végbemegy, Egy párizsi utca úgy dolgozik, úgy reng, mint valami gyár. Esténként egész tűzpompa, egész fényáradat emlékezteti a káprázó szemet a pazarló hatalomra, a majdnem bűnös bőségre. Vajon a pazarlás nem válik állandó közszükségletté?
15. Ha az ember párthíveinek felét lerázhatja magáról, hogy a többi ragaszkodását megháromszorozza - ne habozzék.
- 16 Minden politika az érdekeltek többségének közönyére épít - politika enélkül nem is lehetséges.

17. Végtelenül ostobának vagy végtelenül tudatlannak kell lenni ahhoz, hogy véleményt kockáztassunk a politika által felvetett legtöbb kérdésre.

18. Az események apja ismeretlen. Anyjuk a szükség.

FORT

...akár a nagyvilág körül lehetne táncot ropni, ha minden ember igazán kezét akarna fogni.

HERRIOT

1. A nemzetek maguk alakítják sorsukat. Semmi jót nem hoz nekik a véletlen. Azok szolgálják őket igazán, akik a legmélyéig kibontakoztatják erejüket.
2. Könnyebb ünnepélyesen kihirdetni az egyenlőséget, mint megvalósítani.
3. A francia írók számára van szebb képesség is, mint a szín: a világosság.

HUIZINGA

1. Kultúráról mint egy közösség irányított magatartásáról akkor beszélhetünk, ha a természet birtoklása anyagi, erkölcsi és szellemi téren olyan állapotot teremt, mely magasabb és jobb, mint az, melyet az adott természetes viszonyok nyújthatnak...
2. Uralkodás az emberi természetén csak egyet jelenthet: olyan emberiséget, melyben mindenki önmagáért, önnönmagán uralkodik.
3. ...a tudományos termelésben *az ötlet* magasabb árfolyamot nyert. Hemzsegnek a büszke kultúrszintézisek, melyeket néha nagy tudományossággal építenek fel. Ezekben a szerző eredetisége nagyobb győzelmet arat, mint amelyet a megfontolt tudomány tulajdonképpen engedélyezhetne neki.
4. A siker imádata, mely már gazdasági tévedéseknél is képes a megítélést enyhíteni, a politikai bírálatban úgyszólván teljesen kiszorítja a helytelenítés lehetőségét.
5. A "hősies"-nek nagyhangú feldicsérése már magában véve is krízisjelenség. Azt jelenti, hogy a szolgálat, feladat, kötelesség fogalmai már nem bírnak annyi szükséges erővel, hogy a nyilvános energiákat ténylegesítsék. Fel kell erősíteni őket, mintegy hangszórón keresztül. Meg kell fűjni - talán fel kell fűjni őket.
6. Versengés nélkül nincs kultúra. Hogy ez a kor a sportnak és sportversenyeknek új nemzetközi alakját találta meg a régi, nagy agonális szükségletek kielégítésekként, talán egyike azoknak az elemeknek, melyek leginkább hozzájárulhatnak a kultúra fenntartásához.

7. Az ifjúságtisztelet, mely első pillanatra úgy látszik, mint friss erő hajtása, felfogható aggkori tünetként is: mint lemondás a kiskorú örökös javára.
8. Minden korszak eredményében van egy alkotóelem, melyet utólag *újként* ismernek fel, mint a váratlant, az ez előtt még el nem gondolhatót.
9. Bárhol fakadjon is a valódi nemzetköziség gyenge virága: támogasd és öntözzed azt. Öntözzed saját nemzeti öntudatod eleven vizével... Maga a kifejezés: nemzetközi, a nemzetek fenntartását feltételezi, de olyan nemzetekét, melyek egymást elszívják, és nem csinálnak a különbségekből megkülönböztetőségeket.
10. Minél inkább eltűnik a hit eleme a mítoszból, annál erősebben cseng ki belőle a játékos hang, amely kezdettől fogva sajátja volt.
11. ...a kultúrát *nemes játékban* alapozták meg, és ... nem nélkülözheti ezt a játéktartalmat, ha legkiválóbb minőségét akarja elérni stílusban és méltóságban.

RUSSELL

1. A filozófia joggal hirdetheti, *hogy* csökkenti a tévedés esélyét, és egyes esetekben oly csekélyre szoríthatja azt, hogy gyakorlatilag elhanyagolhatjuk. Ennél többet tenni nem lehetséges egy olyan világban, amelyben hibák fordulhatnak elő.
2. ...a keresztény vallás, ahogyan szervezett egyházakban megnyilvánul, mind a mai napig a világ erkölcsi fejlődésének legfőbb ellensége.
3. A félelem rokona a kegyetlenségnek, s ezért nem meglepő, hogy a vallással mindig együtt járt a kegyetlenség...
4. Mi a magunk lábán akarunk állni; nyíltan és tisztességesen nézni a világot - jó és rossz oldalaival, szépségével és rútságával. Olyannak akarjuk látni a világot, mint amilyen, és nem félni tőle. Értelmelem meghódítani a világot, s nem annak a rettegésnek szolgai igájában görnyedni, amely belőle fakad.
5. Talpra kell állnunk és őszintén szembenéznünk a világgal. A lehető legjobbat kell ebből a világból kihozunk, s ha nem is olyan jó, mint amilyennek szeretnénk, még mindig jobb lesz, mint amivé a többiek ennyi idő alatt tették.
6. Reménykedni kell a jövőben, nem pedig folyton visszatekinteni a holt múltra, amelyet biztosan messze túl fog szárnyalni az értelmünk alkotta jövő.
7. Ha a lányok szüzessége és az asszonyok hűsége nem követelhető meg többé, akkor vagy új módszereket kell találni a család biztosítására, vagy belenyugodni a szétbomlásába.
8. ...civilizált ember nem elégítheti ki nemi ösztöneit szerelem nélkül. Az ösztön nem talál teljes kielégülést, ha az ember egész lénye testestül, lelkestül nincs benne a másik személlyel való viszonyában.

9. Akik sosem ismerték a kölcsönös boldog szerelem mély bensőségét és szoros együvé tartozását, azok a legjobbat mulasztották el, amit az élet adhat - érzik is ezt, ha nem tudatosan, hát öntudatlanul, s az ebből származó csalódottság irigységre, elnyomásra és kegyetlenségre teszi őket hajlamossá.
10. A szerelemnek ... jogos igénye van arra, hogy elismert helyet kapjon az emberi életben. De a szerelem anarchikus erő, s ha szabadjára engedik, nem marad meg a törvény vagy szokás által megszabott korlátok között. Amíg gyermekekről nincs szó, ez nem is fontos. De mihelyt a gyermek megjelenik a színen, más területre jutottunk, ahol a szerelemnek nincsenek többé automatón jogai... A gyermekkel kapcsolatban szükség van egy társadalmi erkölcsstanra...
11. ...az, hogy valaki a nemi életben nem talál élvezetet, távolról sem erény, hanem pusztán fiziológiai vagy lélektani hiányosság...
12. A szerelem csak addig virágozhatik, amíg szabad és spontán; könnyen megölheti a *kötelesség* gondolata. Az a tudat, hogy kötelességünk valakit szeretni, legbiztosabb módja annak, hogy meggyűlöljük.
13. Annak a társas viszonynak, amely sok esztendőn és sok mélyen átértett eseményen át fennállott, olyan gazdag tartalma van, aminő tartalma a szerelem első napjainak sohasem lehet, bármily gyönyörűségesek legyenek is. S aki érdeme szerint meg tudja becsülni azt, amivel az idő az értékeket növeli: nem egykönnyen dobja el az ilyen társas viszonyt az új szerelem kedvéért.
14. A prostituálnak igazi bűne az, hogy kimutatja a moralista tanítások ürességét.
15. A gazdasági motívum betolakodása a nemiségbe kisebb vagy nagyobb mértékben, de mindig szerencsétlen dolog. A nemi viszonynak kölcsönös élvezetnek kellene lennie, s létrejönnie is csak mindkét fél spontán kívánságára volna szabad. Ahol ez nem történik meg, nincs is benne semmi érték.
16. Férfi és nő szerelme, szülők és gyermekek szeretete: ez a két központja érzelmi életünknek. A konvencionális erkölcsstan lealacsonyította az egyiket, s úgy tett, mintha felmagasztalná a másikat, de valójában a szülőknek gyermekeik iránt érzett szeretete megszenvedte a szülők egymás iránt érzett szerelmének lealacsonyítását.
17. A szerelemtől félni annyi, mint az élettől félni, s aki az élettől fél, az háromnegyed részben meg is halt már.
18. Csak a szabadság akadályozhatja meg a túlságos nemi megszállottságot...
19. A falánk, a kéjtelgő és az aszkéta egyformán maguknak élő emberek, akiknek látóhatárát tulajdon vágyaik korlátozzák, akár azzal, hogy kielégítik őket, akár azzal, hogy lemondanak róluk. Testben-lélekben egészséges ember nem fogja megengedni, hogy minden érdeklődése így önmagára összpontosuljon. Körülnéz a világban, s talál benne figyelemreméltó tárgyakat.
20. Az életöröm ... összefügg bizonyos nemi spontaneitással. Ahol a nemiséget elfojtják, ott csak a munka marad meg, s a munkáért végzett munka evangéliuma még sohasem teremtett olyan munkát, amelyet érdemes lett volna elvégezni.

21. ...az ösztönt inkább nevelni kell, mint elfojtani.
22. Az önfegyelmelés használata olyasmiről, mint a fék használata a vonaton. Hasznos dolog, ha rossz irányba indultunk meg, de káros, ha az irány jó. Senki se merné állítani, hogy a vonatnak mindig befékezve kell szaladni, de azért a nehéz önfegyelmelés megszokása körülbelül ezt a káros hatást teszi a hasznos tevékenységre fordítható energiákra.
23. Az úgynevezett lelkiismeret, vagyis a kora ifjúságunkban megtanult szabályok okoskodás nélküli, többé-kevésbé öntudatlan elfogadása még mindig azt érezteti az emberrel, hogy mindaz, amit a konvenciók tiltanak: rossz - s ez az érzés megmaradhat akkor is, ha értelme már meg van győződve az ellenkezőről.
24. Kétségtelen, hogy a kölcsönös féltékenység, még ha a fizikai hűség megvan is, gyakran több boldogtalanságot okoz a házasságban, mint amennyit a hűtlenség okozna, ha a házaspár jobban megbíznának a mély és maradandó szeretet végül is diadalmaskodó erejében.
25. Egyáltalán nem igaz, hogy a házasság felbomlása mindig a lehető legrosszabb dolog a gyermekek szempontjából; voltaképpen távolról sem olyan rossz, mint a hangos veszekedés. . .
26. A józan szabadságba a legzsengőbb évektől fogva bele kell tanulni, mert máskülönben az egyedül lehetséges szabadság léha, felületes szabadság lesz, nem pedig az egész egyéniség szabadsága.
27. Ha az emberiség egysége egyszer megvalósul, szükséges lesz, hogy megtaláljuk jórészt tudattalan primitív erőszakosságunk levezetésének útjait, részben a jog uralmának megerősítése, részben harcosszökeink ártalmatlan kielételese által.
28. Nem hiszem, hogy normális ember boldog lehet versengés nélkül...
29. Tisztán biológiai nézőpontból is szerencsétlenség, hogy a technika romboló oldala oly sokkal gyorsabban fejlődött, mint az építő. Egy ember ötszázszáz tud elpusztítani egy pillanat alatt, de gyermekei nem lehetnek gyorsabban, mint vad őseink korában.
30. Mint ahogy az anarchia korábbi napjaiban a legokosabb emberek a törvényt dicsőítették, a növekvő államhatalom korában a szabadság megbecsülésének tendenciája erősödött.
31. ...túlságosan kevés szabadság stagnálást okoz, túl nagy káoszra vezet.
32. Napjainkban egy kivételes erejű egyéniség, ha művészetnek vagy vallási és erkölcsi reformnak szenteli életét, nehezen remélhet olyan pályafutást, mint korábban. Mindazonáltal mégis van négy pálya, ami nyitva áll számára: nagy politikai vezető lehet, mint Lenin; szert tehet nagy ipari hatalomra, mint Rockefeller; átformálhatja a világot tudományos felfedezésekkel, mint az atomfizikusok teszik; vagy, végezetül, ha nincsenek meg a szükséges képességei ezeknek a karriereknek valamelyikére - energiái más kiút híján a bűn világába hajthatják.
33. A politikusoknak napjainkban sokkal nagyobb a befolyásuk, mint az emberi történelem bármely korábbi periódusában. Viszonyuk a tudomány embereihez olyan, mint az ezeregyéjszaka mágusáé a dzsinnekhez, aki teljesíti parancsait.

34. A nagy emberek, akik a történelemben szerepeltek, részint az emberiség jótevői voltak, részint éppen ellenkezőleg... De mindezeknek az embereknek, jóknak és rosszaknak volt olyan kvalitásuk, amit nem szívesen látnék eltűnni a világból - energiának és személyes iniciatívának, szellemi függetlenségnek és a képzeletnek a kvalitása.
35. Akinek manapság értékes ambíciói vannak, annak az organizáció következtében túlságosan nagyszámú vetélytárssal kell megmérkőznie, s ugyanakkor egy igen alacsony közízlésnek van alávetve.
36. Egy erősen szervezett társadalomban azoknak, akik kormányzati ténykedést fejtenek ki ... megvannak a saját érdekeik, melyek soha nem egyeznek a közösségével. Ezek közül a hatalom szeretete és a munkától való irtózás a főbbek. Ez teszi, hogy azok ellenségének látszanak, sőt bizonyos mértékig ellenségévé is lesznek azoknak, akiket állítólag szolgálnak...
37. Csoportok, helységek vagy szervezetek közti vetélkedés hasznos indítóerő lehet. De csak ha nem lesz a versengés kíméletlen, kártékony, a hiba büntetése nem lesz szerencsétlenséggé, mint háborúban, nem lesz éhség, mint a szabályozatlan gazdasági versenyben - legfeljebb a dicsőség elvesztése.
38. Ha a bajaink okai túlságosan nehezen érthetők, hajlamosak vagyunk arra, hogy a magyarázat primitív fajtát fogadjuk el... Egy feltételezett ellenség gyűlölségére való hivatkozás, mint életünk nehézségeinek magyarázata, romboló és szerencsétlen dolog; izgatólag hat a primitív, ösztönös energiákra, de hatásaiban katasztrofális.
39. Mindaddig, míg a demokratikus kontroll ritka és távoli, míg a közigazgatás centralizált, a tisztviselőket pedig központból delegálják a külső körök felé, addig nehezen kiküszöbölhető az egyéni tehetetlenség érzése a hatalommal szemben.
40. Sajnos, az a veszély, hogy az egyenlőségre való törekvés során azokat a javakat, melyeket nehéz szétszítani, nem is tekintik jónak. A múlt igazságtalan társadalmainak egy része lehetőséget adott egy kisebbségnek, s félő, ha nem vigyázunk, az új társadalom, amit fel akarunk építeni, ezeket senkinek sem fogja nyújtani... Ami jó volt a múltban, azt át kell vinni a jövőbe is!
41. ...azok, akik azt hiszik, hogy a nép szava isten szava, arra a következtetésre juthatnak, hogy minden szokatlan vélemény vagy sajátos ízlés kis híján az erkölcstelenség egy fajtája, és a csorda törvényes uralma elleni büntetendő lázadásnak tekinthető.
42. ...egy olyan társadalom, melyben mindenki mindenkinek a szolgája, alig jobb, mint az, melyben mindenki egy zsarnoknak a szolgája. Egyenlőség van ott is, ahol mindenki szolgál, éppúgy, mint ott, ahol mindenki szabad. Ez mutatja, hogy az egyenlőség önmagában nem elég a jó társadalom létrehozására.
43. A demokrácia, politikában éppúgy, mint iparban, mindaddig nem pszichológiai realitás, míg a kormányzatot vagy igazgatóságot úgy tekintik, mint "öket", egy idegen testet, mely a maga előkelő útján halad, és amelyről természetesen emlékeznek meg, olyan ellenségességgel, mely mindaddig tehetetlen, míg forradalmi alakot nem ölt.

44. Bár kétségkívül jó dolog a személyi biztonság, ha túlzottan törekszünk rá, fétissé lesz. A biztos élet nem szükségképpen boldog élet... A biztonság önmagában a félelem által inspirált negatív cél; a sikeres életnek reménytől táplált pozitív célja kell legyen...
45. ...a világ nem lehet szilárd és biztos a nagy háborúk fenyegetésétől mindaddig, míg szembeszökő egyenetlenségek állnak fenn.
46. Létezik igazság ott, ahol mindenki egyenlően szegény, éppúgy, mint ott, ahol mindenki egyenlően gazdag, de hiábavalónak látszik a gazdagot szegényebbé tenni, ha már a szegényt nem tehetjük gazdagabbá.
47. Haszontalan dolog lenne a kapitalista hatalmát a hivatalnokéval helyettesíteni...
48. Ne kifogásoljuk a nemzetek közötti különbségeket mindaddig, míg nem vezetnek ellenségeskedésekre... Ugyanez vonatkozik egy országon belül a különféle vallások közötti különbségekre és a különféle hivatások által létrehozott különböző típusokra. A jellem és a kultúra uniformizálódása egyaránt káros.
49. ...boldogan, életerősen, tevékenyen akarunk élni. Az ehhez szükséges feltételek egy részéről az állam gondoskodik, de csak akkor, ha a biztonság érdekében nem fojtja meg a nagyrészt rendszabályozható ösztönöket, melyek az élet ízét és értékét adják.
50. Kulturális kérdésekben a haladás feltétele a különféleség.
51. ...kevés ember boldog a magányban, de még kevesebb egy olyan társadalomban, mely nem ad szabadságot az egyéni cselekvésre.
52. ...ha azt akarjuk, hogy az emberi élet ne legyen szürke és érdekesség nélküli, tudatosítanunk kell azt, hogy vannak dolgok, melyeknek értéke nem a hasznosságuktól függ.
53. Nem mindig gondolunk arra, hogy politika, közgazdaság és társadalmi organizáció az eszközök, nem a célok birodalmába tartozik... Egy jó társadalom eszköze alkotótágjai jó életének, nem olyasvalami, aminek bizonyos saját külön értelme van.
54. Tévedés azt hinni, hogy létezhet jó és rossz az emberi lények közösségében azon a jón és rosszon kívül és felül, ami a különböző *egyénekekben* van...
55. Bármily kis siker, a legnagyobb orvossága a pesszimista elfáradásnak.
56. ...az igazság önmagában nem elég. Napi örömök, gondtól mentes idők, kaland és alkotó tevékenységre való tehetőségek végső fokon éppoly fontosak egy életben, mint bármi más. Az egyhangúság jobban elgyengíthet, mint az öröm és veszély váltakozása.
57. Az ösztönök, melyek hajdanában vad őseinket vadász- és harci tevékenységre indították, érvényesülni akarnak; ha nem találnak más kielézési lehetőséget, gyűlölködő és akadékoskodó rosszindulattá változnak... Nem vehetjük őket semmibe, és nem is szabad keseregnünk miattuk: nemcsak a rossznak forrásai, hanem annak is, ami az emberi alkotások legjava.

58. A birtoklás vágya ... gyorsan lecsökken, ha nem kell félni az ínségtől. A hatalom szeretete pedig sok oly módon szentesíthető, ami nem jelent jogtalanságot másokkal szemben: a természet feletti hatalommal, ami felfedezés és intuíció eredménye lehet, csodálatraméltó könyvek és műalkotások létrehozásával, sikeres meggyőzéssel.
59. ...pillanatnyilag majd minden nagy állam kormánya úgy találja: jobb arra költeni, hogy az idegeneket megölje, mint arra, hogy saját polgárait életben tartsa...
60. Az ember nem magányos állat, és amíg van társadalmi lét, az önmegvalósítás nem lehet legfőbb erkölcsi elv.
61. A matematika, ha helyesen tekintjük, nemcsak igaz, hanem fölöttébb szép is - hidegen és egyszerűen szép, mint egy szobor.
62. A hazafiak mindig arról beszélnek, hogy meg kell halni a hazájukért, sose arról, hogy ölni kell érte.
63. Amit az emberek igazán kívánnak, az nem a tudás, hanem a biztonság.
64. Az apácák sose fürdőznek ruha nélkül. Ha megkérdezzük, miért, mikor senki se láthatja őket, azt válaszolják: "Ó, megfeledekzik a Jóistenről!"

SZKRJABIN

Az optimista egyáltalán nem az, aki soha nem szenvedett, hanem az, aki átélte és legyőzte a kétségbeesést.

BARBUSSE

1. A végzettel, pedig az sötét, éppúgy nem lehet szembenézni, akár a Nappal.
2. Jaj azoknak, akik arra gondolnak, ami nincs nekik. Igazuk van, de túlságosan is igazuk, és ezért kívül állanak a természet rendjén. Az egyszerűek, a gyengék, a szerények öntudatlanul haladnak el az előtt, ami nem az ő számukra van.
3. Ha elvonnék tőlünk mindazt, ami fájdalmat okoz, mi maradna?
4. A jövő a rabszolgák kezében van, és jól látni már, hogy a régi világot az a szövetség fogja megváltoztatni, melyet egyszer ezek kötnek meg, akiknek száma és szenvedése végtelen.
5. ...hány gáztettét avattak egyetlen szóval erénnyé, azzal, hogy "nemzeti"-nek nevezték !
6. Meg kell ölni a háborút minden ország szívében.
7. Túl mélyre látok, s túlságosan sokat.

BRJUSZOV

1. Ha bög a vihar, *egy a* költő és a nép,
dal és vihar örök fivérek.
2. Hajnali álmában, esti mélyben
a sors sugallatában élj,
s tudd: mindig tövisek füzére
az áhított költő-babér.
3. Népem, te adtad ezt a drága kincset:
a nyelvet, melyen írom versemet.

FORD MADOX FORD

1. ...ha egy ilyen elemi kérdés körül, amilyen a nemi erkölcs, ennyire ködös minden, mi mutathatna utat a rengeteg egyéb emberi kapcsolat, viszonylat és cselekedet szövevényes labirintusában?
2. Illő volna, hogy miután az ember negyvenöt évig forgolódott felebarátai közt, kiismerje valamennyire őket. De nem ismeri ki.
3. Azt kérdik, milyen érzés felszarvazott férjnek lenni? Bizisten, nem tudom. Tulajdonképpen semmilyen. Nem pokol, de biztos, hogy nem is feltétlenül mennyország. Alighanem az, ami a kettő között van, Hogy is hívják? Tisztítófűz.
4. ...az ember nem lehet betegápoló valaki mellett tizenkét esztendőn át úgy, hogy ne szeretné tovább is ápolni - még akkor is, ha ádázul gyűlöli -, még az Isten tenyerén is.
5. Szerintem, legalábbis ami a férfiakat illeti, a szerelem, az éppen adott nő iránt érzett szerelem olyasmi, mint a tapasztalatszerzés. A férfinak minden egyes új nő esetében, aki iránt vonzalmat érez, tulajdonképpen a látóköre szélesedik, vagy ha ebben a fogalmazásban jobban tetszik: egy új, számára addig ismeretlen területet hódít meg.
6. Őszintén szólva az az érzésem, hogy az angolok a politika meg a vallás kérdéseiben nem egészen égeszűek.
7. Mert ugyan ki tudja megmondani valakiről, hogy miféle ember? Ugyan ki tud bármit is egy másik szívről - vagy akár a sajátjáról is? Ezzel nem azt akarom mondani, hogy az ember nem alkothat hozzávetőleges képet valakinek a várható viselkedéséről. De senkiről se tudhatjuk biztosan, hogy valamennyi lehetséges esetben hogyan fog viselkedni - és amíg ezt nem tudjuk, nem ismerhetjük igazán senkinek a "jellemét".
8. Mondhatnak akármit, az emberrel néha nagyon is elnéző tud lenni a saját osztálya...
9. A konvenciók és hagyományok - legalábbis úgy gondolom - vakon, de biztosan az átlagemberek fennmaradását és a büszke, határozott, rendkívüli egyéniségek kipusztulását segítik elő.

10. ...a nők, már amennyire én ismerem őket, nagyon kevés vagy egyáltalán semmi felelősséget sem éreznek egy grófság, ország vagy karrier iránt, viszont rendkívül erős és automatikusan működésbe lépő ösztönnel viselik szívükön a női nem közös érdekeit még akkor is, ha különben mindenféle közösségi együttérzés hiányzik belőlük.
11. Lehet, hogy a római katolikusoknak általában mindig igazuk van, amikor olyan furcsa, körmönfont módszereket alkalmaznak. Hiszen az emberi természet, amellyel a vallás foglalkozik, szintén furcsa és bonyolult dolog.
12. Különös, milyen elképesztő dolgokat tudnak művelni az igazi úriemberek, hogy megőrizhessék a nyugodt közöny látszatát.
13. Persze az emberiségnek fenn kell maradnia; szaporodnia kell, ahogy a nyulak szaporodnak. Ezért vagyunk e földön. Csakhogy én nem túlságosan szeretem az emberiséget.

GREGH

A legmélyebb dolgokat is el lehet mondani érthető módon. Halmozzák csak a szimbólumokat, ahogy a kedvük tartja, csak érezzük mögötte egy ember szívének dobogását és egy harmonikus fő gondolatainak mozgását.

HEVESI SÁNDOR

1. ...a művészet nálunk gyakran nem egyéb ugyan, mint dilettantizmus, de a dilettantizmus még azt sem tudja, hogy mi fán terem a művészet.
2. Nagy tévedés azt hinni, hogy ma, mivel a könyvnyomtatás x-dik évét éljük, ami nyomtatva a könyvespolcainkon hever - esetleg fölívágatlanul -, az már szellemi tulajdonunk is egyúttal.
3. ...a leendő szónokoknak elsősorban is hibátlanul beszélő dajkákra van szükségük.
4. Az a zongoravirtuóz, aki folyton a kottát nézi, az a karmester, aki minduntalan a partitúrába pillant, az a színész, aki folyton a sűgóra figyel, s az a felolvasó, aki folyton a könyvbe néz: nem lehet soha művész.

GEORGE MOORE

1. ...az etikában csakúgy, mint a többi filozófiai diszciplínában a nehézségek és a nézeteltérések, amelyekkel története tele van, főként egy egyszerű ok következményei, mégpedig azé a tendenciáé, amelyik meg akarja válaszolni a kérdéseket annak vizsgálata nélkül, mi is pontosan az a kérdés, amelyet meg kívánnak válaszolni.
2. Minden dolog az, ami, és nem valami más.

PÉGUY

1. A rend és csak a rend az, ami véglegesen létrehozza a szabadságot.
2. Nem elég, ha az ember mindig csak gyűjt. Az élet rövid. Eljön az idő, amikor alkotni kell.
3. A negyven év rettenetes kor. Ez az idő, amikor azzá leszünk, amik vagyunk.
4. Szeretni annyi, mint igazat adni annak a lénynek, akinek nincs igaza.
5. A szeretet még a lángésznel is ritkább, és a barátság ritkább, mint a szeretet.
6. Minden embernek megvan a joga ahhoz, hogy becsületesen harcoljanak ellene.
7. Legyőzni önmagunkat, ez az egyetlen valóságos és az egyetlen tökéletes győzelem.
8. Az emberiség majdnem mindig azt hitte, hogy éppen most mondta ki az utolsó szót.

SCHMITZ

1. A naturalizmusnak önmagában véve semmi köze a művészethez; s hogy ennek az iskolának néhány tagja mégis író, ez nem azért, hanem annak ellenére van így, hogy naturalista.
2. ...a szépség naturalizmusa, mely ízlésesebb bár, semmivel sem művészebb, mint a csúnyaságé.

WASSERMANN

...a sorsra hivatkozni csak arra jó, hogy kivonjuk magunkat a körülöttünk történő dolgok felelőssége alól.

CHURCHILL

1. Nem tudok mást ígérni, mint vért, erőfeszítést, könnyeket és verejtéket.
2. Várjuk a rég megígért partraszállást. És várják a halak is.
3. Nem neheztelek a bírálatért még akkor sem, ha a hangsúly kedvéért pillanatnyilag eltér a valóságtól.
4. Háborúban a sikert senki sem tudja garantálni, csak kiérdemelni.
5. A népek háborúi szörnyűbbek lesznek, mint a királyoké.
6. Az emberek mindent megbocsátanak, kivéve a rossz fogalmazást.
7. Fű zöldellhet a csatatéren, de a vérpadon soha.

8. [Münchenben] vereséget szenvedtünk háború nélkül.
9. Nem azért lettem miniszterelnök, hogy felszámoljam a brit birodalmat.
10. Nincs jobb befektetés a köz számára, mint tejet adni a kisbabáknak.
11. Talán jobb felelősség nélkül a jót képviselni, mint felelősséggel helytelenül eljárni.
12. És én azt mondom a szülőknek, különösen a gazdagoknak: "Ne adjatok a fiataloknak pénzt. Ha tehetitek, adjatok nekik lovat."
13. Az iskolázatlan ember számára igen jó dolog az idézetgyűjtemények olvasása.
14. Akik képesek megnyerni a háborút, ritkán hoznak létre jó békét; akik jó békét tudnának kötni, sose győznek a háborúban.
15. ...a világot legkevesebb ötven évre biztonságossá kell tennünk. Tizenöt vagy húsz évvel becsapnánk katonáinkat.
16. Mindig bölcs dolog előrenézni; de nehéz messzebbre tekinteni, mint ameddig ellátunk.
17. Személy szerint mindig kész vagyok tanulni, mindazonáltal nem mindig szeretem, ha kitanítanak.
18. ...mikor az óriások háborúja véget ér, megkezdődik a törpéké.
19. Jó dolog a becsületesség, de az is nagyon fontos, hogy igazunk legyen.
20. A nemzetnek oroszlánszíve volt. Az én tisztem lett az ordítás.

HOFMANNSTHAL

1. És gyermekek nőnek fel mély szemekkel,
semmit se tudva nőnek és kihalnak,
és ezt az utat járja minden ember.
2. ...egy e három: ember, álom, világ.
3. Egyetlen jó szót hordj csupán szívedben,
s hogy mennyit ér, egy óra majd kitarja...
4. Hagyd ott magad, a hültet és meredtét,
s a mindenség lelkét fogadd cserébe,
a lét sodró erőit, kéjt, keservet,
engedd zuhogni lelken ki és be,
s ha dallamot kallsz felzendülni végre:
azon légy, hogy visszhangját jól jegyezd meg!

5. ...a jelenkor gesztusának nézem a könyvet tartó embert, mint ahogy más kor gesztusa az összetett kézzel térdelő ember volt.
6. Akinek örökké csak tükörképekkel van dolga, se jóban, se rosszban nemigen tudja elképzelni majd, hogy létezik valami állandó.

KRAUS

1. A katonai igazgatás azt jelenti: kecskére bízzák a káposztát, és a kertésznek kell jó képet vágni és mekegni hozzá.
2. A háború csak egyetlen kontrasztot nem erősít: az egészségeseket és a betegeket ... mivel az egészségesek betegek lesznek.
3. Isten az európai embert megajándékozta a tudománnyal, a keleti embert pedig a méltósággal.
4. A hazáért s az üzletért: nem megyünk szomszédba ötletért.
5. Igás lényem könnyen kitart,
szolgálva a nehézipart.
Üdv Krupp! Üdv, trupp! Így él a német!
6. Kereskedők céljaira
szolgál művészet és ima.
7. Valutáért s készáruért
ont az emberiség ma vért.
8. Bízatsz bennünk, német haza:
lesz hü bóvliidnak piaca.
9. Mig hord e Föld más népeket,
nincs népszerűség, németek!
10. ...ha túl sok a professzor úr, a szegény haza csak szorul.
11. Lehet, hogy a közép-európai bűn oly hatalmas volt, hogy a megzabolázására kivonult világot is korrumpálta. Történnék bárhogy - osztráknak lenni elviselhetetlen volt!
12. ...az örökletes slamposság szelleme ... a "csak azért is"-t tette meg fundamentum regnummá...
13. A nyelv győz az életem, s jön a megváltó gutaütés.
14. Az én hazafiságom - szöges ellentétben a hazafiakéval - nem tűrheti, hogy idegen satirikus végezze el a munkát, mely rám vár.
15. Most rosszabb, mint valaha!

És még rosszabb lehet: mindig lehet,
Míg azt mondhatjuk: Rosszabb nem lehet már!

16. Ha odavész is a sereg,
marad a tiszt s a becsület.
A háború az háború!
S aztán is kell selyemfű!

17. Ha Isten útjai nem volnának kifürkészhetetlenek, akkor érthetetlenek lennének.

18. Halálmegvetés! Miért kellene megvetnetek azt, amit nem ismertek?

19. Az osztrák arculat:
Halálra - tánc,
dühre - derű...
s hecc, ami hecc:
hóhérkodunk!

20. Kinek mi jár. Hősnek sír a sorsa.
Mi, hiénák ittmaradunk a koncra!

MARCINOVSKIJ

1. Tűzzünk magunk elé határozott célt! Nemcsak valami ellen kell harcolnunk, hanem mindenekelőtt valamiért.
2. Mindegy, milyen hosszú az út, ha célhoz vezet.

MAUGHAM

1. A lélek terhes dolog, s mikor az ember megtalálta magában, elvesztette az Édenkertet.
2. ...a békét leginkább az szolgálja, ha az utolsó szó az asszonyé.
3. Fiatalabb íróinkkal az a baj, hogy mind túlvannak a hatvanon.
4. ...miért veti meg a fehér ember a sárgát? Eláruljam? Mert fölfedezte a géppuskát. . . Azt hiszi, sok időnkbe telik, míg eltanuljuk? És mivé lesz az önök felsőbbrendűsége, mihelyt a sárga ember ugyanolyan jó fegyvert készít, s ugyanolyan jól fog löni vele? Önök a géppuskára alapozták a létüket, s a géppuska fog ítélni önök felett.

JÁSZI OSZKÁR

1. Hazánk hátramaradását ... nem a nemzetiségi kérdés okozza, hanem a feudális agrárrendszer, mely a munkás emberek érdekeit az egész vonalon a közjó cégérével leplezett renyheségnek áldozza fel.

2. ...a demokratikus néposztályok vitális érdeke a nemzetiségekkel való békének a visszaállítása, éppen mint a történelmi osztályoknak létérdeke a nemzetiségekkel szemben "a haza védelmének a szerepe".

JUNG

1. A neurózis: meghasonlás. E meghasonlás oka a legtöbb embernél az, hogy a tudat ki szeretne tartani erkölcsi ideálja mellett, míg a tudattalan a saját (ellentett irányú) erkölcstelen ideálja felé törekszik, amelyet pedig a tudat szeretne letagadni.
2. Az erkölcs ösztönös szabályozója minden cselekvésnek, sőt az állati csoportok együttélését is ez határozza meg.
3. Az erotika mindig kétes dolog, s mindig az is marad, bármit mondjon róla egy eljövendő törvényhozás.
4. Túl sok állati eltorzítja a kultúrembert, túl sok kultúra beteg állatokat eredményez.
5. ...testünk van, amely - mint a testek általában - elkerülhetetlenül árnyékot vet, s ha megtagadjuk e testet, nem vagyunk többé háromdimenziósak, hanem lapos és élettelen lények.
6. Kár nélkül csak egy bizonyos fokú kultúrát bír el az ember.
7. A hatalomvágy minden bizonnyal ugyanolyan hatalmas démon, mint Erósz, éppoly régi és eredendő is.
8. A szeretet és az alkalmazkodóképesség közismerten kiváló eszközök a hatalmi ösztön céljainak érdekében. Gyakran az erényesség is arra szolgál, hogy a másik elismerését *kikényszerítsük*.
9. Persze hogy Erósz mindig és mindenütt jelen van, persze hogy a hatalomvágy áthatja a lélek minden zegzugát; de *a lélek nemcsak az egyik vagy a másik, vagy akár mindkettő, hanem az is, amit ezekből alkot, vagy alkotni fog*.
10. Az értelem meghódítása az emberiség legnagyobb vívmánya; ezt teljes joggal állíthatjuk. De nem bizonyos az, hogy ennek minden körülmények között így kell folytatódni.
11. Nincs energia ellentétek feszültsége nélkül; ezért kell megtalálni a tudat beállítottságával való ellentétet.
12. A tudat bizonyos mértékig felül van, az árnyék alul; mivel minden, ami magas, a mélybe vágyik, s a forró hideget keres, a tudat is, esetleg anélkül hogy sejtene, tudattalan ellentéte után kutat, különben megállapodik, tehát elposványosodik és megkövesedik. Az életet csak az ellentét lobbantja lángra.
13. *Normális* ... az az ember, aki bármilyen feltétel mellett meg tud élni, ha e körülmények az életlehetőségnek akár csak minimumát is tartalmazzák. Sokan képtelenek erre; ezért nem túl sok a normális ember.

14. Lelki fejlődésünk mai foka csak azt teszi lehetővé, hogy *az igenlést tudatosan akarjuk, s a tagadást legalább elviseljük.*
15. Amit az ifjúságnak a külvilágban kellett megtalálnia, és meg is talált, azt az öregedő ember önmagában kell keresse.
16. ...a korábbi értékeket meg kell őriznünk ellentéteik értékének beismerésével együtt.
17. Az emberek legnagyobb része nem is sejti, hogy a balesetek milyen nagy hányada pszichikai eredetű; apró szerencsétlenségektől, mint a dadogás, nekiütődés, ujjmegégés stb. kezdve egészen az autószerencsétlenségekig, turistakatasztrófákig.
18. Biológiai síkon a nőnek rendkívül fontos érdeke fűződik ahhoz, hogy megtartsa az *egyetlen* férfit, míg a férfi legfőbb érdeke arra összpontosul, hogy nőt hódítson meg magának, és terméstől fogva ritkán áll meg egyetlen hódításnál. Ekként az egyetlen férfi személyisége döntő szerepet játszik a nő számára; a férfinak a nőhöz való viszonya ezzel szemben kevésbé határozott...
19. A hős mindig a legmagasabb vagy a legerősebb törekvést testesíti meg, vagy pedig azt, amivé ennek a törekvésnek lennie kellene, és ezért ugyanekkor azt is, amit leghamarább szeretnénk megvalósítani.
20. A szúzi föld mindenütt azon mesterkedik, hogy a hódítónak legalább a tudattalanját a bennszülött lakosság színvonalára süllyessze le. Ezért az amerikaiban tudatos és tudattalan között akkora távolság tátong, amilyen az európaiban nem található: éles feszültség uralkodik a tudatos magaskultúra és az átmenet nélküli tudattalan primitivitás között.
21. Manapság azt látjuk, amit azelőtt sohse: hogy a mindannyiónkat fenyegető rossz nem a természetből következik, hanem az embertől származik, az egyén és a tömegek pszichéjéből... Ha manapság bizonyos személyek elvesztik a fejüket, egy hidrogénbomba szabadul el.
22. Az, aki nem hatolt át szenvedélyei poklán, sose küzdötte le őket.
23. Mindenféle szenvedély káros, mindegy, hogy a narkotikum alkohol, morfin vagy idealizmus.
24. Jobban meg kell értenünk az emberi természetet, mert az egyetlen valóban létező veszély az ember maga...

KACSALOV

A szívélyesség éppen olyan adomány, mint a szépség és az értelem.

KALINYIN

1. Egyetlen tevékeny, normálisan gondolkodó ember sem boldogulhat képzelőerő nélkül.

2. Mindenkinek, aki meg akarja teremteni saját egyéni boldogságát, minden munkás és paraszt boldogsága kovácsának, építőjének kell lennie, és amikor mindenki boldogságának kovácsa lesz, akkor lesz saját egyéni boldogságának a kovácsa is.
3. Ha az élet szépségéről beszélhetünk, akkor éppen a hazáért vívott odaadó harc a szép élet legfőbb megnyilvánulása.
4. Az élettapasztalat csalahatatlan tekintély.
5. A pedagógus az emberi lelkek mérnöke.
6. Nagyon szeretném, ha fiataljaink olvasnák az ókori filozófusokat. Akkor meglátnák, milyen figyelemmel és tisztelettel viseltettek a tanulók tanítóik iránt.
7. Az embernek szeretnie kell az embereket. Ha szeretni fogja az embereket, jobb lesz élnie, vidámabb lesz élnie, mert senki nem él olyan rosszul a világon, mint a mizantróp, az embergyűlölő.

KÁROLYI MIHÁLY

1. Uralkodó osztályaink túlságosan makacsok és önzők voltak. Csak saját módszereikkel lehetett őket megfékezni.
2. Hogyan ragaszkodhat valaki ... a XIX. század liberális demokratikus módszereihez, amikor a hatalmon levőknek kiváltságaik védelmében semmiféle ilyen elvük és aggályuk nincs?
3. Budapesten mindent ellenőrzés alá lehet vonni: a gazdasági életet, a politikát, a pártokat, az egyes embereket, csak az emberek nyelvét nem lehet megfékezni. Nincs az a guillotine, akasztófa vagy kivégzőosztag, amellyel el lehetne érni, hogy a pestiek befogják a szájukat.
4. Az ember cselekedeteit többnyire nem az értelmi megfontolások, hanem vérmérséklete és érzelmei határozzák meg. Ez az oka annak, hogy az egyes ember életében azonos jellegű események és momentumok általában többször is megisméltődnek, és ezek határozzák meg az ember egyéni sorsát.
5. ...a szocializmus nem csupán gazdasági kérdés, hanem etikai kérdés is. A kapitalista társadalom megszüntetése nem sokat ér, ha helyébe nem egy magasabb rendű, igazságosabb és szabadabb rend kerül.
6. Soha nem hittem el, hogy rossz cselekedetekből nem származhat semmi jó ... Júdás árulása a megváltást tette lehetővé a hívők számára.
7. A harcoló katonának nem kell tárgyilagosnak lennie. Előbb mindig a nagyobb veszedelmek elfen kell küzdeni.
8. Amiről egy nemzedék álmodik, az a következő nemzedékek számára már valóság.

9. ...végeredményben sohasem az valósul meg, az az abszolút valami, amire az ember törekedett, hanem valami ahhoz hasonló. A fiatalok és szenvedélyesek számára azonban nélkülözhetetlen a küzdelem és az illúzió. Az ember csak tévedésekből, csalódásokból, veszített csatákból tanul, és csak így tudja mindig újrakezdeni a harcot. Hiszek abban, hogy az eszmék és a szemben álló társadalmi erők jelenlegi küzdelméből - HA MARAD RÁ IDŐ - új szintézis fog születni.
10. Ellenségeimnek sokat köszönhetek, talán még többet, mint barátaimnak, mert az a ki nem alvó gyűlölet és szidalom, amit fél évszázadon át rám zúdítottak, sokban hozzájárult, hogy azzá legyek, amivé lettem...

MACHADO Y RUÍZ

1. ...a ma rossz, ám a holnap már enyém lesz.
S ma van holnapja annak a tegnapnak...
2. Az ifjúságom húsz év Kasztíliában mérve...

THOMAS MANN

1. ...csak az alapos lehet igazán szórakoztató.
2. Az ember nemcsak egyéni életét éli, mint elkülönülő személy, hanem tudatosan vagy öntudatlanul - kora és kortársai életét is.
3. Az általánosan kötelező mértéket meghaladó rendkívüli teljesítményre hajlandónak lenni olyan korban, mely a "minek?" kérdésre nem tud kielégítő választ adni: ehhez vagy olyan fokú erkölcsi önállóság és közvetlenség kell, amely ritkán fordul elő, és már hősiességnek mondható - vagy pedig robusztus életerő.
4. ...a kajánság az értelem ragyogó fegyvere a sötétség meg a rútság hatalmai ellen. A kajánság a bíráló szelleme, a bíráló pedig a haladás és a felvilágosodás forrása.
5. ...humanizmus és pedagógia történelmi összefüggése bizonyítja a kettő lélektani összefüggését. Nem szabad a humanistát megfosztani nevelő hivatásától ... nem is lehet megfosztani tőle, mert az ember méltóságának és szépségének hagyománya csakis a humanitásban él tovább. Egykor ő váltotta fel a papot, aki borús, embergyűlölő időkben vállalta az ifjúság irányítását. Azóta, uraim, nem támadt újabb nevelőtípus.
6. Az időnél nincs "voltaképpen". Ha hosszúnak érzed, hosszú, ha rövidnek érzed, akkor rövid, de hogy igazából milyen hosszú, vagy milyen rövid, azt nem tudja senki.
7. ...a betegséggel párosult butaságnál nincsen szomorúbb a világon.
8. ...a betegséget szellemileg tisztelni *megtévelyedés*.

9. A megszokás az időérzék elszenderedése, vagy legalábbis elfáradása; nyilván az is megszokáson alapul, hogy fiatal éveinket lassan éljük, későbbi életünk azonban egyre gyorsabban, sietősebben pereg.
10. Istenem, de szép az élet! És a legszebbek benne az olyan természetes és magától értetődő dolgok, mint az, hogy a nők csábítóan öltözködnek.
11. ...mi a humanizmus? Emberszeretet, semmi egyéb, és ezzel már politikum, már lázadás minden ellen, ami az ember eszméjét bemocskolja, megbecsteleníti.
12. Szemére vetik a humanizmusnak, hogy túlságosan sokra tartja a formát; de a szép formát is csupáncsak az emberi méltóságért ápolja, s ezzel ragyogó ellentétbe kerül a középkorral, amely nemcsak babonába és embergyűlöletbe sülyedt, hanem egyúttal gyalázatos formátlanságba; a humanizmus azonban kezdettől fogva az ember ügyéért, földi érdekeiért küzdött, életöröméért és gondolatszabadságért, és azt tartotta, hogy az eget potom áron átengedhetjük a verebeknek.
13. ...az irodalom éppenséggel nem egyéb, mint humanizmus és politika egyesülése, s ez annál könnyebben megy végbe, mert hiszen a humanizmus maga is már politika, a politika pedig humanizmus...
14. Szépen írni ... az már majdnem annyit jelent, mint szépen gondolkozni, és ettől már csak egy lépés a szép cselekedet.
15. ...abban merészeltém kételkedni, hogy az "ember"-re valaha is rímelhet-e a "tökéletes egészség".
16. Mert jaj annak, aki nem gazdag, vagy megszűnik az lenni! "Az? Hát van annak még pénze?" - kérdik...
17. ...a halál egyetlen egészséges és nemes, amellet (ezt nyomatékosan hozzáfűzöm!) egyetlen igazán *vallásos* felfogása, ha az élet alkotórészének és tartozékának, szent feltételének tekintjük és érezzük, és *nem* választjuk el tőle, nem álltjuk vele ellentétbe, és nem játszuk ki ellene alávaló módon, mert ez ellenkezője lenne mindennek, ami egészséges, nemes, értelmes és vallásos.
18. Ahány ház, annyi szokás, így tartja a közmondás. És az utazó csekély műveltségről tesz tanúbizonyságot, ha kigúnyolja a vendéglátó nép erkölceit és szokásait; megbecsülendő tulajdonság pedig nagyon sokféle és különböző van a világon.
19. Mihelyt az irónia megszűnik az ékesszólás közvetlen, klasszikus eszköze lenni, amely a józan értelem számára egyetlen pillanatig sem lehet félreérthető, nyomban léhasággá válik, a civilizáció kerékkötőjévé, a megrekedéssel, szellemtelenséggel, bűnnel való tisztátalan kacérkodássá.
20. A várakozás, amint mondják, unalmas, hosszúra nyújtja az időt. Éppúgy, sőt még inkább azonban azt is mondhatjuk, hogy megrövidíti, mert időtömegeket nyel el, anélkül hogy azokat önmagukért átelné, kihasználná.
21. ...a szerelemben az esztétikai értékítélet éppúgy nem jut szóhoz, mint az erkölcsi.

22. Ó, az ifjúság túlzott tanulékonyága! A nevelő kétségbeesik rajta, mert mindenekelőtt a rosszban mutatkozik.
23. Amilyen arányban a városokban drágul a telek, s lehetetlenné válik a helypocsékolás, ugyanolyan arányban ... figyelje meg, mérnök úr! ... ugyanolyan arányban válik drágábbá az idő. Carpe diem! Nagyvárosi költő énekelt így.
24. ...rend és áttekintés az uralom kezdete, az ellenség addig igazán félelmetes, amíg ismeretlen.
25. ...hasznos és sosem árthat, ha az ember a felhám alatt is kiismeri magát egy kicsit, és odafesti azt is, ami nem látható, vagyis más szavakkal: ha az embernek a természettel másféle kapcsolata is van, nemcsak lírai, vagyis például ha az ember mellékfoglalkozása szerint orvos, fiziológus, anatómus, és úgy csendben tudogatja, hogy mi van a kulcsín alatt.
26. ...a betegség az élet feslett formája. És az élet maga? Talán csak az anyag fertőző megbetegedése.
27. A női nem általában nem ismer sem szánakozást, sem aggodalmat a szenvedély rémei miatt; nyilván sokkal otthonosabb ebben az elemben, mint a férfi, akitől természeténél fogva mindenképp idegen, s akit a nő mindig bizonyos gúnnyal és kárörömmel fogad ezen a területen.
28. ...bizonyos jóslatok nem azért hangzanak el, hogy bekövetkezzenek, hanem azért, hogy *ne* következzenek be, mintegy ördögűzésszerűen.
29. ...a munka áldásai az ember akarata ellenére is érvényesülnek.
30. Ha az emberi értelem *akarja*, hogy erősebb legyen a sorsszerűségénél akkor már erősebb is!
31. Ha az ember nem utálja eléggé a háborút, akkor hisz az eljövételében!
32. Igaz az, ami az embernek üdvös. Az emberben összefoglaltatik a természet, a természetben csak ő van teremtve, az egész természet pedig az ő számára van teremtve. Az ember a dolgok mértéke, üdvössége az igazság kritériuma.
33. ...csak az igazán szeretetre méltó, ami életre méltó.
34. A civilizáció gyermeke, aki születésétől fogva idegenül távol áll a fékezetlen természettől, sokkalta inkább érzi nagyságát, mint a természet edzett fia, aki zsenge korától fogva rá van utalva, és kiábrándító, bizalmas viszonyban él vele. Emez aligha ismeri az áhítatos megilletődést, amellyel amaz szemöldökét felvonva elébe lép, s amely alapvetően meghatározza a természethez fűződő érzelmi viszonyát, állandó vallásos megrendülést, félénk izgalmat táplálva lelkében.
35. Az ember nemcsak a maga lelkéből álmodik, hanem úgy mondhatnám névtelenül és közösen, még ha a maga módján is. A nagy lélek, melynek részecskéje vagy, olykor rajtad keresztül, a te módodon álmodik arról, amiről titokban mindig álmodik - fiatalságról, reménységről, boldogságról és békéjéről ... és véres lakomájáról!

36. Ami ízetlen, az nem szükségszerűen ártalmatlan. A korlátoltság nem veszélytelen.
37. A metafizika a gonosz. Mert a metafizika nem való egyébre, mint arra, hogy elaltassa a buzgalmat, amelyet a társadalom templomának építésére kellene fordítanunk.
38. A beszéd maga a civilizáció... A szó, még az ellentmondó is, összekapcsolja az embereket... A szótlanság elszigetel.
39. ...a nép mennyire kineveti doktori titulusainkat, műveltségi mandarinkodásunkat meg az állami népiskolát, a burzsoá osztálydiktatúrának ezt az eszközét, amelyet abban a tévhitben tartanak fenn, hogy: népoktatás egyenlő fölvezetett tudósoktatással. Azt a műveltséget és azt a képzettséget, amelyre a népnek a korhadó polgári uralom ellen való harcában szüksége van, már régen-rég másutt szerzi meg, mint a felsőbbségileg ráerőszakolt intézményekben, és hovatovább már a verebek csiripelik a háztetőkön, hogy iskolatípusunk úgy, ahogy a középkori szerzetesi iskolákból kialakult, nevetséges és elavult intézmény, merő anakronizmus, a világon senki sem köszönheti igazi műveltségét az iskolának, az iskolánál százszorta többet ér a nyilvános előadások, kiállítások, filmek és más hasonló eszközök útján elért szabad, mindenkinek hozzáférhető oktatás.
40. ...úgy áll a dolog, hogy minden anyag egyaránt rejt életet és halált, mindegyik orvosság és mérgegyben, gyógyszeren és toxikológia tehát egy és ugyanaz, a méregtől meggyógyul az ember, és amit az élet hordozójának vélünk, bizonyos körülmények között egyetlen szemvillanás alatt, egy görcsös csapással öl.
41. ...ami érdekes, az mindig egy kicsit hátborzongató...
42. ...megpróbálok valami bonyolultat legalább félig-meddig kifejezni, semhogy mindig csak kifogástalan közhelyeket hangoztassak...
43. ...még a legájtatosabb szeretet sincsen híján minden testiségnek, s a szélsőséges testiségbe is vegyül némi áhítat; a szerelem mindig önmaga marad, akár agyafűrt életszeretet, akár lobogó szenvedély alakjában nyilvánul meg; a szerves étellel való szimpátiát jelenti, a feloszlásra ítélt anyag meghatóan kéjes átölelését - és még a leghódolóbb, a legvadabb szenvedélyben is van *caritas*, van szeretet.
44. A férfi a saját vágyától mámorosodik meg, a nő azt kívánja, hogy a férfi vágyától mámorosodjék. Ezért vagyunk kötelezve az érzésre. Ezért olyan rettenetes szégyen az érzés hiánya, a tehetetlenség, ha képtelenek vagyunk a nő *vágyát* fölébreszteni.
45. A nők minden alkalmat megragadnak rá, hogy mosolyogjanak, csak úgy magáért a mosolyért; nem érdemes mindannyiszor elgondolkozni rajta.
46. ...valamely szellemi, vagyis jelentős tárgy éppen azért "jelentős", mert túlmutat önmagán, mert kifejezője, exponense valami szellemibbnek; általánosabbnak, egy érzés- és gondolatvilágnak, amely benne találja meg többé vagy kevésbé tökéletes jelképét: ezzel mérhető a szóban forgó tárgy jelentős volta. Továbbá egy ilyen tárgy szeretete magában is "jelentős". Elárul valamit arról, aki a jelképnek tekinthető tárgyat szereti, jellemzi viszonyát ahhoz az általánossághoz, ahhoz a világhoz, amelyet a tárgy jelképez, s amelyet ő tudva vagy öntudatlanul - vele szeret.

47. ...amit gyásznak nevezünk, talán nem is az afölött érzett fájdalom, hogy halottaink nem térhetnek vissza az életbe, hanem fájdalom amiatt, hogy ezt nem is tudjuk kívánni.
48. Az igazságosság nem egyéb, mint a polgári retorika üres szó-pelyvéje; ahhoz, hogy az ember eljusson a cselekvésig, mindenelőtt tudnia kell, hogy melyik igazságosságot vallja a magáénak: azt-e, amelyik mindenkinek a magáét, vagy azt, amelyik mindenkinek ugyanazt akarja juttatni.
49. Mélységes mély a múltnak kútja. Vagy talán feneketlennek kellene mondani?
50. ...minél messzebbre hatolunk s tapogatódzunk a múlt alvilágába, az emberinek, történetének, művelődésének kezdeti alapjai tökéletesen megmérhetetlennek bizonyulnak, s mérőnünk elől, bármily kalandos távolságokba gombolyítjuk alá zsinagógát, mindig újra és tovább húzódnak vissza feneketlenségbe.
51. ...a lélek megismerése egymagában menthetetlenül mélabússá tenne minket, ha a kifejezés öröme fel nem vidítana...
52. Aki jobban szeret, az alulmarad, és szenvedni kénytelen.
53. ...vannak, akik szükségszerűen tévútra jutnak, mert számukra egyáltalán nincs is igaz ösvény.
54. ...szinte minden nagy dolog, ami van, úgy jött létre, bú, kín, szegénység, elhagyatottság, testi gyengeség, bűn, szenvedés és ezer akadály ellenére, csak azért is.
55. ...a művészet fölfokozott élet. Mélyebben boldogít, gyorsabban fölemészt.
56. ...[A nemzeti eszméből] kiindulva - ezt mindenki érzi - többé nem oldható meg semmiféle, sem politikai, sem gazdasági, sem szellemi probléma. A döntő óra s szorongó szívünk egyaránt egyetemes nézőpontot követel; az emberiség becsületére való gondolás, a humanitás szó, a legtágabb részvétel - már régóta nem *gyenge magatartás szabály, amely érzéseinket elködösíti és megszünteti*. Éppen erre az átfogó érzésre van szükségünk, és ha az emberiség mint egész nem eszmél magára, becsületére, méltósága titkára, akkor nemcsak morálisan, nem - akkor fizikailag is elveszett.
57. ...a történelem az eszme fejlődése a tömegekben.
58. Az irónia a középút pátosza... Morálja s ethosza is egyben.
59. Az emberi kedélyvilágban a legderekasabb és legnyersebb hódító alighanem mindig a humor volt.
60. Kétféle életigenlés van: az egyik nincs tudatában a halálnak; az ilyen nagyon-nagyon szimpla és robusztus jelenség; és van egy másik, mely tudatában van a halálnak, és véleményem szerint az életigenlésnek csak ez a fajtája tarthat igényt *arra, hogy szellemileg nagykorúnak tekintsék*. A művészek, írók, a költők életigenlése ez.
61. ...ne legyünk túlságosan otthonosan berendezkedett polgárai az életnek, rokonszenv, bizalom és megbecsülés, melyben részünk van, ne tehessen bonccá, megfellebbezhetetlen magiszterré

bennünket, hanem maradjunk meg mindig moralistának, vagyis az érzékek és az erkölcs kalandjaira kész, a világgal szemben őszintének, egyszerűen; művésznek.

62. Mi volt az, ami az emberi kéz oly sok alkotásának segített túlélni a korokat, ellenállást tanúsítani évszázadokkal szemben, mi vette rá az emberiséget a legvadabb napokban is, *hogy* megóvja őket a pusztítástól? Nos hát: a minőség.

RILKE

1. Holtakat
nem nézek félelemmel. És ha jönnek,
joguk van rá, hogy úgy időzzenek
tekintetünkben, mint a többi tárgyak.
2. Szokások kellenének! Nincs elég
szokásunk. Minden porlik, szóba foszlik.
3. Van férfinak bírni joga nőt?
Lehet-e övé, ami hullva hull,
el-elkapja csak s boldogan röpíti
magát megint, mint labdát a gyerekek.
4. ...nem hívhatja egyikünk se vissza
a már ránk nem tekintő nőt, ha az
léte keskeny szegélyén tovatűnik
botlástalan, csodásan - : s aki hívja:
hivatásból, kedvtelve vétkezik.
5. Mert ha van vétek, akkor ez a vétek:
a kedves szabadságát nem növelni
szabad bensőnk minden szabad hevével.
Csak ezt tehetjük: akit szeretünk,
engedjük el; mert egymásba fogózni
tanulnunk sem kell, oly könnyű dolog.
6. Segíts, de úgy, hogy lényed szét ne szórd,
szívemben segíts, mint a messzeség.
7. ...csak el! s mi hajt? Vak Ösztön, léha Vágy,
ködös Reménység és Izgágaság,
Értetlenségünk s önhitt Mámorunk
ezek kockáztatják; s talán hiába,
a meglevőt a pusztta semmiért:
egyedül halni meg, nem tudva, mért -
Ez volna hát az új élet nyitánya?
8. Változtasd meg élted!

9. Istennel nehéz volt pörbe szállni,
mert nem engedett s felette böszül,
ujra és meg újra új halált hal.
Ám az ember megmaradt: a Nő szül.
10. Győzést ki említ? Minden csak kitartás.
11. ...a hős él, holta se volt más, -
létre ürügy csak: végső megszületés.
Ám a szerelmeseket kimerülten vonja ölébe
vissza a Természet, s tán újra vajudni meg őket
nincs ereje.
12. Iszonyu minden angyal.
13. Ó, egymásnak-elég szeretők, titeket kérd ajkam
rólunk. Egybefonódók : van-e egymásról tanuságtok?
14. Nyílást, hervadást egyformán *tudunk*.
15. Ne gondoljátok a végzetet többnek a gyermekkor sűrűjénél.
16. Mert a halált mi látjuk csak. Az állat
szabad, a vég mindig mögötte van...
17. Soha, egyetlen napig nincs előttünk
a tiszta tér, amelybe a virág
belényit szüntelen. Mindig világ
a tér és soha semmitlen Sehól...
18. Ez hát a sorsunk: szembenállni és
semmi egyéb és mindig szemben állni.
19. És mi: nézők, mindenkor, mindenütt,
a mindre nézünk, soha ki belőle!
Csordultig tölt. Rendezzük. Szétesik.
Ujra rendezzük s szétesünk magunk.
20. Mért vagyunk itt? Kimondani tán: hogy
ház, híd, kut, kapu, korsó, almafa, ablak, -
legfeljebb: torony, oszlop... de mondani, értsd meg,
ó, mondani úgy, ahogyan mélyükben a dolgok
sem gondolták még.
21. *Itt van a mondható* ideje, itt a hazája.
Szólj és vallj. A megélhető dolgok
inkább elenyésznek, mint valaha, mert
kiszorítja őket helyükbe lépve, a képnélküli cselekvés.

22. Pörölyök között a szív
megmarad, mint a fogak
között a nyelv, amely mégis,
mégis dicséretet mond.
23. Elmondhatatlanul nehéz a dolgom.
De a hatalmak, melyek köteleztek,
segítenek, hogy megfeleljek ennek:
az alázat ónsúlyai a terhek,
melyek, mikor lehúznak, - felemelnek.
24. Nézd, a szerelmesek,
mihelyt a vallomásuk megesett,
mindjárt hazudnak.
25. Mert határolt, látod, a nézés.
És szeretetben akar
nőni, ha nézed, a Lét.
26. "Én meghalok érte, mert ismerem őt." Jaj,
meghalni virágos szájuk mosolyáért.
Meghalni a könnyű, drága kezüktől.
Meghalni a nőkért.
27. Ámde a férfi
néma maradjon. Ő, aki bolygott
érzése hegyében, az éjbe temetve
az úttalan úton:
ne szóljon.
28. Kapcsolat int szinte minden dologból.
29. Félttem magam, s belül a ház vagyok.
óvnom magam, s bennem az oltalom.
Ó, hogy szeretnek! Itt benn ringatom
a szép Teremtés képét, míg zokog.

SCHWEITZER

1. A költői és képszerű gondolatok kifejezésére való törekvés a zene lényegéhez tartozik.
2. Az export növekedése nem mindig azt bizonyítja, hogy az ország fejlődik, hanem gyakran - éppen ellenkezőleg - azt mutatja, hogy a romlás felé halad.
3. A földművelés és a kézművesség a kultúra alapja; és csak ott, ahol ez az alap megvan, jöhetnek létre azok a feltételek, melyek lehetővé teszik, hogy a népesség egy része kereskedelmet vagy értelmiségi foglalkozást űzzön.

4. Kultúrának nevezem általában a szellemi és anyagi haladást minden területen, amely együtt jár az egyén és az emberiség erkölcsi fejlődésével.
5. Az élet tisztelete, belső parancstól ösztönözve, a beletörődés komoly völgyén át elvezet bennünket az erkölcsi életigenlés fénylő csúcsaira.
6. Két tapasztalat árnyékolja be életemet: az egyik az, hogy a világ ért hetetlenül titokzatos és gyötrelmes; a másik pedig, hogy az emberiség szellemi hanyatlásának korszakában születtem.
7. ...napjainkban a korszellem cseppet sem fájlalja, hogy a gondolkodás nem áll hivatása magaslatán, sőt inkább örömet leli benne. Nem veszi számításba azt, amit - tökéletlensége ellenére - már elért.
8. Napjaink korszellem nem engedi, hogy az egyén önmagából merítsen. Szüntelenül meggyőződéseket tukmálnak az emberre, akárcsak a tőkeerős nagyvállalatok, amelyek a nagyvárosok utcáin villogó fényreklámjaikkal lépten-nyomon ránk erőszakolják cipőpasztáikat meg levesporaikat.
9. ...hiszek az ésszerű gondolkozásban. Meg merem mondani nemzedékünknek, hogy még nem végzett a racionalizmussal...
10. A gondolkodásról való lemondás a szellem csődje.
11. ...egy tekintélyen alapuló igazság elfogadása - még ha önmagában véve van is szellemi és erkölcsi tartalma - végeredményben nem állja útját a szkepticizmusnak. A gondolkodás nélkül, vakon elfogadott igazság előre aláaknázza a szellemi életet.
12. Ahogyan a fa minden évben ugyanazt a gyümölcsöt hozza, és az mégis mindig új, ugyanúgy a maradandó értékű gondolatokat is állandóan újra kell alkotni. Ezzel szemben a mi korunk oly módon szeretné megtermékenyíteni a szkepticizmus meddő fáját, hogy az igazság gyümölcseit felkötözi ágaira.
13. Valójában az egész filozófiatörténet abból áll, hogy az ember természetében rejlő erkölcsi élet- és világigenlés eszméit nem elégítik ki az emberre meg az embernek a világgal való kapcsolatára vonatkozó egyszerű logikus gondolkodás eredményei.
14. Egy világnézet ... csak akkor bizonyul igaznak, ha a léthez és a világhoz fűződő viszonyunkat olyanná alakítja, amely aktív erkölcs vezette, mélyebb emberekké formál bennünket.
15. Ha újra rá akarjuk bírni az embereket arra, hogy gondolkodó lényekké legyenek, akkor rá kell vezetni őket az önálló gondolkodásra, hogy abból merítsék az életükhöz szükséges ismeretüket.
16. A világ nem csupán jelenségekből áll, hanem egyszersmind élet is.
17. Csak a beletörődés próbatételén átesett ember képes a világ igenlésére.
18. Minden olyan gondolat, amely által az emberek a szkepticizmushoz vagy az erkölcsi eszmény nélküli élethez kívánnak eljutni, nem igazi gondolat, hanem leplezett gondolathány...

19. ...minden eddigi erkölcsi rendszer hibája, hogy nem ismerte fel az élet maga az a rejtélyes érték, amellyel foglalkoznia kell.
20. Az igazán erkölcsös ember szemében minden élet szent, még az is, amely emberi szempontból alacsonyabb rendűnek tűnik.
21. ...az ember - akár a többi élőlény - állandóan arra kényszerül, hogy a saját életét és az életet általában más életek árán tartsa fenn. Ha megérintette az élet tiszteletének erkölcsje, akkor nem károsít, nem pusztít életet, csak abban az esetben, ha elkerülhetetlenül szükséges; s a lelke mélyén ezzel sohasem ért egyet.
22. Minél mélyebb a kegyesség, annál igénytelenebb az érzékfeletti megismerése tekintetében. Olyan, akár az ösvény, mely a hegyek között kanyarog, de sohasem kúszik fel a csúcsra.
23. Nem ott bélyegzik meg a legerőteljesebben a bűnt, ahol a legtöbbet beszélnek róla.
24. ...egy újabb középkorhoz vezető útra léptünk. Teljes nagyságában látom magam előtt azt a szellemi és anyagi nyomort, amelynek a mai emberiség kiszolgáltatja magát azáltal, hogy lemond a gondolkodásról és a belőle sarjadó eszményekről.
25. Véleményem szerint az emberiségnek nem lehet más sorsa, mint az, amit gondolkodásával maga kovácsol ki magának. Ezért hiszem hogy nem kell végigjárnia az összeomláshoz vezető utat.
26. Az orvostudomány fejlődése rendelkezésünkre bocsátotta a betegségek és a testi fájdalom gyógyításának ismereteit és eszközeit; és mi e gazdagság mérhetetlen előnyeit természetes dolgoknak tekintjük. A szegény Lázár - a színes bőrű ember. Ugyanúgy, sőt még jobban ismeri a betegséget és a fájdalmat, mint mi, de nem tudja leküzdeni.
27. A bennszülött nem lusta, hanem szabad ember. Ezért sohasem más, mint alkalmi munkás.
28. ...a közigazgatás azt mondja: - Tiltsuk el az alkoholt? Nagyon szívesen. Inkább ma, mint holnap. Csak előbb mondjátok meg, hogyan fedezzük az így keletkező hiányt a költségvetésben!
29. A természeti ember csak alapvető értékítéletet ismer, és a legalapvetőbbel: az erkölcsi mértékkel mér.
30. Ne higgyük, hogy a feketék gondolatvilágát kimerítjük, ha pontos leltárt készítünk őseiktől öröklött babonás képzeletről és hagyományos jogszemléletükről. Igaz, hogy nem vonhatják ki magukat ezeknek az eszméknek a hatása alól, de nem ezek képezik világszemléletük egészét. Valahol a lelkük mélyén sejtik, hogy a jó fogalmát csakis a gondolkodásból vezethetik le.
31. Nem választhatunk már szabadon, hogy akarunk-e jót cselekedni a színes bőrű emberekkel, vagy sem. Ez ma már kötelességünk. A jó, amelyben őket részesítjük, nem könyörületesség, hanem jóvátétel.
32. ...az állam egymagában sohasem oldhatja meg az emberbaráti feladatokat, mert végrehajtásuk lényegében a társadalmon és az egyes egyéneken múlik.

33. Aki súlyos betegségéből orvosi kezelés révén gyógyult meg, annak magának is hozzá kell járulnia ahhoz, hogy a szücséget szenvedők segítséget kapjanak.
34. Minden anya, aki orvosi segítségnek köszönheti, hogy gyermeke mellette él, és nem a sírban fekszik, gondoljon arra a szegény anyára, akinek ez nem adatott meg, mert nem fordulhatott orvoshoz.
35. Az igazság nincs időponthoz kötve. Mindig időszerű, kiváltképpen akkor, mikor időszerűtlennek látszik.
36. ...egyetlen orvos - még akkor is, ha csak a legszerényebb eszközök állnak rendelkezésére - igen sokat jelenthet rengeteg embernek. A jó cselekedetek pedig, amelyeket véghezvihat, többet érnek, mint az, amit életéből feláldoz, és meghaladják a rendelkezésére bocsátott erőforrások értékét.
37. Valaha nekem is voltak olyan elképzeléseim, hogy entellektüel leszek, de túlságosan nehéznek találtam.

CANKAR

1. ...nem fogok kenyeret koldulni, amit magam termeltem, magam gyúrtam-sütöttem.
2. Sok bíró van a világon, de igazság csak egy!
3. ...a szív nyugodtabb, ha sir, mint ha nevet. És a könnyek minden bűnt és igazságtalanságot lemosnak róla.
4. Ha mindenki új kaptafával, új módszerrel boldogítaná a világot, hova jutnánk? Szépen, egyenletesen menetelünk a jól ismert, kitaposott úton, és hiszem, hogy célhoz érünk. A fő, hogy komolyan vegyük a dolgot, és becsületesek legyünk.

DAUBLER

1. A néphit ezt mondja: akit felakasztanak, utolsó pillanatában újra átéli egész életét. Ez semmi más, mint expresszionizmus!
2. A festmény kerete a festmény érthetőségének határa...

JACOB

Készítsünk új bárkát, széthull a vén világ!

LASKER-SCHÜLER

1. A hűség leginkább két csalódott barátban mutatkozik meg.

2. A költő, kinek tehetsége *nem* viseli az ő sajátos bélyegét - az bizony csak költött egy verset.

JACK LONDON

1. Van egyfajta önkívület, amely az élet csúcsát jelzi, amelynél magasabbra nem emelkedhetik az élet. S mivel a létezés paradox dolog, ez az önkívület akkor tör ránk, amikor életünk a leghevesebben lángol, és mégis tökéletesen elfeledteti velünk, hogy élünk.
2. ...minden, ami nem halál, hogy lobog és száguld, és kifejezi magát a lendületben, és ujjongva röpül a csillagok alatt, a mozdulatlan holt anyag fölé emelkedve.

MARINETT1

1. ...a világ nagyszerűsége új szépséggel gazdagodott: a sebesség szépségével. Egy versenyautó, kirobbanó lélegzetű kígyókhöz hasonlatos, vastag csövekkel díszített motorházával . . . , egy bömbölő autó, mely úgy száguld, mint a kartács, szebb, mint a *Szamothrakéi Győzelem*.
2. Le akarjuk rombolni a múzeumokat, a könyvtárakat, az akadémiák minden fajtáját, és harcolni akarunk az erkölcsösködés, a nőmozgalom és minden megalkuvó vagy hasznos hitványság ellen.
3. Meg fogjuk énekelni a munkától, örömtől vagy a lendülettől felkavart nagy tömegeket: megénekeljük a forradalmak sokszínű és sokhangú áradatait a modern világvárosokban...
4. Egy öreg képet megcsodálni annyi, mint érzékenységünket hamvvederbe önteni, ahelyett hogy a teremtés és a cselekvés vad lendületével messzire hajítanánk előre.
5. Az egyénnek és a népnek meg kell adni minden szabadságot, azt az egyet kivéve, hogy gyáva lehessen.

ADY

1. Góg és Magóg fia vagyok én,
Hiába döngetek kaput, falat
S mégis megkérdem tőletek
Szabad-e sírni a Kárpátok alatt?
2. ...sírva, kínban, mit se várva
Mégiscsak száll új szárnyakon a dal
S ha elátkozza százszor Pusztaszer,
Mégis győztes, mégis új és magyar.
3. Nem kellek. Jól van. Jöjjön, aki kell.
Lantot, hitet vígan szegre akasztok.
Kiesit pirulok. Én és a Siker?
Jöjjenek a tilinkós álparasztok,

Jöjjenek a nyafogó ifju-vének,
Jöjjenek a finom kultúrlegények...
Ezekkel együtt? Nem, nem. Köszönöm.

4. A szívem egy nagy harangvirág
S finom remegések: az erőm.
5. Elvadult tájon gázolok:
Ős, buja földön dudva, muhar.
Ezt a vad mezőt ismerem,
Ez a magyar Ugar.
6. Mit bánom én, ha utcasarkok rongya,
De elkísérjen egész a síromba.
7. Mese-zajlás volt. Meghalt a Mese.
8. És mi csak csatázunk vadul:
Én s a disznófejű Nagyúr.
9. Röpülj, hajóm,
Ne félj, hajóm: rajtad a Holnap hőse.
10. Hajtson szentlélek vagy a korcsma gőze:
Röpülj, hajóm,
Én nem leszek a szürkék hegedőse.
11. Én a Halál rokona vagyok,
Szeretem a tűnő szerelmet,
Szeretem megcsókolni azt,
Aki elmegy.
12. Testamentumot, szörnyüt, írni
És sírni, sírni, sírni, sírni.
13. "Fölszállott a páva a vármegye-házra,
Sok szegény legénynek szabadulására."

Kényes, büszke pávák, Nap-szédítő tollak,
Hírrel hirdessétek : másképpen lesz holnap.

Másképpen lesz holnap, másképpen lesz végre,
Új harcok, új szemek kacagnak az égre.
14. Vagy bolondok vagyunk s elveszünk egy szálig,
Vagy ez a mi hitünk valóságra válik...
Vagy láng csap az ódon, vad vármegye-házra,
Vagy itt ül a lelkünk tovább leigázva.

15. Vagy lesz új értelmük a magyar igéknek,
Vagy marad régiben a bús, magyar élet.

16. Sósabbak itt a könnyek
S a fájdalmak is mások.
Ezerszer Messiások
A magyar Messiások.

17. Páris, az én Bakonyom.

18. A Duna-táj bús villámhárító.
Fél-emberek, fél-nemzetecskék
Számára készült szégyen-kaloda.
Ahol a szárnyakat lenyesték
S ahol halottasak az esték.

19. Mi mindig mindenről elkésünk.

20. Van csömöröm, nagy irtózásom
S egy beteg, fonnyadt derekam.

21. Uram, én megadom magam.

22. Én tudom, állom, hogy ez: a Minden
S hogy minden egyéb hasztalan:
Vér és arany, vér és arany.

23. Vagyok tékozló és eretnek,
De ott engem szánnak, szeretnek.
Engem az én falum vár.

24. Lengyelországot Isten óvja.
Polónia a vidám rabok
S törött sajkások víg hajója.

25. Az Isten: Élet - halleluja -
S az Életnek nincs soha vége.

26. Krisztus szent árnya s Heine ördög-arca
Táncolnak előttünk az uton,
Hull, hull a szitok, a röhej, a sugár.
Szaladnak a bélyegesek
S egy nagy csillag van a homlokukon.

27. Akarom, mert ez bús merészség,
Akarom, mert világ csodája:
Valaki az Értől indul el
S befut a szent, nagy Océánba.

28. Az Úr Illésként elviszi mind,
Kiket nagyon Bujt és szeret...
29. Uram, háboruból jövök én,
Mindennek vége, vége:
Békíts ki Magaddal s magammal,
Hiszen Te vagy a Béke.
30. Óh, Istenünk, borzasztó Cethal...
Roppant hátadon táncolunk mi,
Óh, ne mozogj, síkos a hátad.
31. Ujjunk begyéből vér serken ki,
Mikor téged tapogatunk,
Te álmos, szegény Magyarország,
Vajon vagy-e és mink vagyunk?
32. Ezer zsibbadt vágyból mért nem lesz
Végül egy erős akarat?
Hiszen magyar, oláh, szláv bánat
Mindigre egy bánat marad.
33. Dunának, Oltnak egy a hangja...
34. Mikor fogunk már összefogni?
Mikor mondunk már egy nagyot,
Mi, elnyomottak, összetörtek,
Magyarok és nem-magyarok?
Meddig lesz még úr a betyárság
És pulyahad mi, milliók?
35. Bús koldusok Magyarországa,
Ma se hitünk, se kenyérünk,
Holnap már minden a mienk lesz,
Hogyha akarunk, ha merünk.
36. Nekünk Mohács kell.
37. Ha van Isten, ne könyörüljön rajta:
Veréshez szokott fajta,
Cigány-népek langy szívű sihederje,
Verje csak, verje, verje.
38. Kelj föl, óh, kelj föl, szent, vörös Nap
Reám ragyogva.
39. Vagy igaz világ lesz,
Vagy nem lesz itt semmi.

40. Vörös jelek a Hadak Útján:
Hunniában valami készül...
41. A szalonokban a könny is hamis,
Az utcán hú az örült kacaj is.
42. Csák Máté földjén ti vagytok az Isten.
Előre, magyar proletárok.
43. Éhe kenyérnek, éhe a Szónak,
Éhe a Szépnek hajt titeket.
Nagyobb igaza sohse volt népnek,
Hitványabb Nérók még sehalse éltek.
Vagytok: a Ma, vagytok : a Holnap.
44. Vörös csillag, ragyogj és trónolj,
Mióta ember néz az égre,
Vörös csillag volt a reménye.
45. Civis-urak, nagy baj leszen majd akkor,
Ha vörösen bejön a Délibáb.
46. A Nyár heves s a kasza egyenes.
47. Akit én csókolok, elsápad,
Nem merem megcsókolni
Az anyámat.
48. Boldog, ki mindig ujrakezd,
Boldog, kit az étet maraszt,
Boldog, aki vígan kaszál,
Boldog, aki paraszt.
49. Szegény, muszáj-Herkules, állom,
Győzöm a harcot bús haraggal
S késik az álmom s a halálom.
50. Sem utódja, sem boldog őse,
Sem rokona, sem ismerőse
Nem vagyok senkinek,
Nem vagyok senkinek.
51. Vagyok, mint minden ember: fenség,
Észak-fok, titok, idegenség...
52. Szeretném magam megmutatni,
Hogy látva lássanak...
53. Szeretném, hogyha szeretnének

S lennék valakié,
Lennék valakié.

54. ...itt valahol, ott valahol
Esett, szép, szomorú fejekkel
Négy-öt magyar összehajol.
Miért is, miért is, miért is?

55. Rákóczi, akárki,
Jöjjön valahára:
Kígyóinknak, Esze komám,
Lépjünk a nyakára.

56. Föl-földobott kő, földedre hullva,
Kicsi országom, újra meg újra
Hazajön a fiad.

57. Akarom, tisztán lássatok,
Akarom, hogy szeressetek.

58. Szivem küldöm, ez ó frigy-ládát
S kívánok harcos, jó napot.
Véreim, ti dübörgő ezrek,
Tagadjatok meg, mégis-mégis
Én a tiétek vagyok.

59. Áldassál, alkotó Verejték.

60. Minden Egész eltörött...

61. Hiszek hitetlenül Istenben,
Mert hinni akarok...

62. Verje meg, verje meg, ha van verő Isten,
Aki csak egy kicsit ósdit akar itten...

63. Mert a világ siet s most kerül dűlőre:
Érdemesek vagyunk életre s jövőre?

64. Magyar bolyba sodort léttel
Sírom el, hogy nincs magyarság...

65. Minden, minden ideálunk
Másutt megunt ócskaság már,
Harcba szállunk
S már tudjuk, hogy kár a harcért.

66. Cirkusz-ponyvák
Bohóc-sorsa leng előttünk.

67. Pimasz, szép arccal látszik, hogy akar,
De közben búsan lekönyököl,
Nyög, sir, ez az én fajtám, a magyar.

68. Igen: élni, míg élünk,
Igen: ez a szabály.
De mit csináljunk az életünkkel,
Ha fáj?

69. Föl, gyermekek, tanulásra,
Háborura, egészségre,
Ti lesztek majd e rab ország
Meváltott és boldog népe.

70. Megtaláltuk az őseinket:
Mennyi bús homloku magyar,
Kinek azért kellett pusztulni,
Mert újat, emberit akar.

71. ...ha a Lehetetlent nem tudtuk lebírni,
Volt egy szent szándékunk: gyönyörüket írni.

72. ...Felüti néha fejét a lovam
És megkérdi, míg szép feje kigyúl:
Hát mi lesz ebből, tekintetes úr?

73. ...Ünnep készül, piros, szabad.

74. Utólszor raktak katonákat,
Pandúrt s vérebeket nyakunkba
Végig-kacag vidám testünkön
Győzedelmes tervünk: a Munka.

75. Robogj föl, Láznak ifju serege,
Villogj, tekintet, világbíró kardunk,
Künn, a mezőkön, harsog a Tavasz
Harsogó Tavasz, kísérd el a harcunk.

76. Csak akkor születtek nagy dolgok,
Ha bátrak voltak, akik mertek
S ha százszor tudtak bátrak lenni,
Százszor bátrak és viharverték.

Az első emberi bátorság
Áldassék: a Tűz csiholója,
Aki az ismeretlen lángra
Úgy nézett, mint jogos adóra.

77. Legkülömb ember, aki bátor
S csak egy külömb van, aki: bátrabb.
78. Bolond tüzem alágyujt-e szíveknek?
Szeretnek-e, kik szerelmet lihegnek?
79. Istenülő vágyaimba ki látott?
Óh, vak szívű, hideg szemű barátok.
80. Most perc-emberkék dáridója tart,
De építésre készen a kövünk,
Nagyot végezni mégis mi jövünk,
Nagyot és szépet, emberit s magyart.
81. A tolakodó Gráciát ellöktem,
Én nem bűvésznék, de mindennek jöttem,
A Minden kellett s megillet a Semmisem.
82. Én voltam Úr, a Vers csak cifra szolga,
Hulltommal hullni: ez a szolga dolga,
Ha a Nagyúr sírja szolgálkat követel:
83. ...az Élet helyett nem jöttek csak órák.
84. A História talán ránk taposhat,
De mi itt bent tápláljuk a tüzet
És égetünk mindent, mi régi, poshadt.
Jöhet akármi romlás, összeomlás,
Nekünk mindegy: ide nem jöhet rosszabb.
85. A Föld mozog, én ifju feleim,
S mi rátesszük lábunk a magyar rögre
És esküszünk: mozdulni fog ez is
S minden mostanit jobbal pótolunk,
Vagy minden vész itt, ámen, mindörökre.
86. Betyár urai így nevelték,
Nem rúg vissza, csak búsan átkoz
S ki egyszer rugott a magyarba,
Szinte kedvet kap a rugóshoz.
87. Bár zord a harc, megéri a világ,
Ha az ember az marad, ami volt:
Nemes, küzdő, szabadlelkű diák.
88. Ékes magyarnak soha szebbet
Száz menny és pokol sem adhatott:
Ember az embertelenségben,
Magyar az üzött magyarságban,

Újból-élő és makacs halott.

89. ...az Isten néha milyen gyenge.
90. Őrzök, vigyázzatok a strázsán.
Az Élet él és élni akar...
91. ...Farkas esz meg, ördög esz meg.
De megesznek bennünket.
92. Valahol utat vesztettünk...
93. Bajban van a messze város,
Gyürkőzni kell a Halállal:
Gyürkőzz, János, rohanj, János.
94. ...hű csapatomat most leltem meg.
Most leltem meg a csapatom,
Az Életből kikényszerültet.
95. Ifjú szívekben élek s mindig tovább,
Hiába törnek életemre
Vén huncutok és gonosz ostobák,
Mert életem millió gyökerű.
96. Tartsd magad,
Mert most az a leggazdagabb,
Ki várni érez, várni tud.
97. ...Bécs ellen és Minden ellen
E kis ország még remekeljen,
Vagy úgy haljon meg, ahogy érdem:
Szabadság-vívás szent nevében.
98. ...a Tavaszt nem tudták megkötni
S a Május mégis ír, izgat, beszél.
99. Most, a gyáva szemérmatlenség
Kurjongató, rossz éjjelén,
Böcsületére jól vigyázzon
Minden nemes szegény legény.
100. Mi másoknál messzebből jöttünk
És örök, amit akarunk,
Ha úgy akarja a muszájság,
Jól van, jól van, hát meghalunk.
101. ...két hajó szeli még küzdve,
Lesve és úzve

Egymást tépett lobogókkal: a fáradt
Félelem s a hetyke utálat.

102. Ne taposatok rajta nagyon,
Ne tiporjatok rajta nagyon,
Vér-vesztes, szegény, szép szívünkön,
Ki, ime, száguldani akar.

DZERZSINSZKIJ

1. A boldogság nem gondok és szomorúság nélküli élet, a boldogság a lélek állapota.
2. Ahol szerelem van, ott bizalomnak is kell lennie.
3. A gyermekekbe az emberek iránti és nem az önmaguk iránti szeretetet kell beleoltani. S ehhez maguknak a szülőknek kell szeretniük az embereket.
4. A szülők nem értik meg, milyen sokat ártanak gyermekeiknek, amikor szülői hatalmukat kihasználva saját meggyőződésüket és életszemléletüket gyermekeikre erőszakolják.
5. A gyermek csak azt képes szeretni, aki őt szereti; és csak szeretettel lehet nevelni.

HESSE

1. Ó hadd köszöntselek, emlékezés,
páratlan Istennőm s vigasztalóm!
2. Testvérek! nyitva az út
szellemhez és szerelemhez.
s az ajtó minden elveszett
paradicsomhoz előttünk.
3. Akarj! Remélj! Szeress!
S a tiéd lesz újra a föld.

OSVÁT ERNŐ

1. Az illúziók személyes elvesztéséhez való jog - maga az élethez való jog.
2. Konzervatívvá az teszi az embert, hogyha nem bízik az emberekben. Ez pedig általánosítása annak, hogy nem bízik magában.
3. Az őszinteség mindig túlmutat önmagán.
4. Hányan mondták már az élet örömeire: Hát ennyi az egész?! Volt-e már, aki a szenvedéseit összegezve így csodálkozott: igazán csak ennyi az egész?

5. Az életrevalóság egy szomorú jele: a gyorsaság, amivel a fiatalember leküzdí az ideáljait.
6. A világ leglassúbb folyamata: az érzés megváltoztatása a gondolat által.
7. Erkölcsbírák és az erkölcs bírái nem kegyelmeznek egymásnak.
8. A szubjektívitas: a nagy elválasztó és a nagy egyesítı erei.
9. Szünetlenül táplálkozik a test, szünetlenül táplálkozik a lélek.
10. Anélkül, ami kívül van rajtunk, ami nem mi vagyunk - egy percig sem élhetünk.
11. A lélektan első tétele, hogy: a látszat csal; utolsó tétele, hogy: a látszat nem csal.
12. A tárgyilagosság a legteljesebb magány.
13. A mővész magasabb rendő erkölcsstelensége, a tudós magasabb rendő érzéketlensége, a jó ember magasabb rendő értelmetlensége - ezek az igazi szent elfogulatlanságok.
14. A forma a dolgok önállóságának illúziója.
15. A stílus: helytállás.
16. A pazarlónak nem hiszik el, hogy tisztában van annak az értékévet, amit elpazarol.
17. Akinek mindent megengedek, azt megfosztom szabadságától, mert megfosztom szabadságharcától.
18. Jó az, aki jobb akar lenni.
19. Az igazi szerénység ritkább, mint a nagy tehetségek - s mindennél értékesebb.
20. Jótettért azt várd, hogy további jótetteket várjanak tőled.
21. A vágyat minden izgatja, kivéve a teljesülés.
22. Őreg kritikus: minél őregebb vagyok, annál több jót találok a rosszban - s annál több rosszat a jóban.
23. Sztrájkolnak a hívők: nem elég a csoda.
24. Az elégedetlenség az élet. Elégedetlen vagy, tehát vagy.
25. A mővészet a lényegtelenen át mutat rá a lényegre, nem, mint a vallás a lényegen át a lényegtelenre.
26. Az erőfeszítést csak egyéni mértékkel lehet mérni: azon az erőn, amely megfeszül.

27. Fiatalokban csak a túlzás, érett emberekben csak a mértéktartás kelt bizalmat.
28. Igazi szocialista ismertetőjele, hogy sérti, ha kivételes elbánásban részesítik.
29. A legteljesebb szabadságérzés: az önuralom. Az önuralom nagy iskolái a hitek.
30. ...a szárnyakat is tehetetlenségi törvények mozgatják.
31. Az az erő, mely az ítélkezéstől leginkább vissza tud tartani: az ítélőerő.
32. Szép viták azok, amelyekben mindkét félnek egyformán vagy majdnem egyformán igaza van. Szép viták azok, amelyek olyanok, mintha egy lelkiismeret igazi nyugtalanságát tükröznék. Szép viták azok, amelyek türelmességre tanítanak.
33. Milyen kommunizmus az, aminek a magva nem az az érzés, hogy: ami az enyém, az a tied?
34. Midaszi szerencsétlenség, ha valakiben minden szóvá válik.
35. Semmi sem olyan egyszerű és titokzatos, mint a kedvesség.
36. Az egyén rész, avval a nagyzási hóborttal, hogy egész.
37. Az értelmet, sőt a lélek egész erejét semmi sem teszi annyira próbára mint azoknak az ellentmondásai, akiket mindenekfölött szeretünk
38. Két külön dolog. Van az irodalom - s vannak a nagy írók.
39. A filozófus számára egy filozófia van: az övé. A többi irodalom.
40. Nem olyan következetes az ember, mint a bírálói - tehát mint önmaga, amikor mást bírál.
41. ...a papír türelme gúnymosoly.
42. Tehetségnek azt nevezzük, aki többet tud, mint amennyit tanult.
43. A jellemzés: túlzás.
44. Mennyivel többször szólal meg az emberismeret úgy: Vigyázz, mert ismerlek! - mint így: Ne félj, hisz ismerlek!
45. A jóság: a megértés előtt való megértés, a megértéstől függetlenített megbocsátás.
46. A legritkább: az ember, aki nem bocsát meg magának.
47. Rövid út. Megváltoztatom a világot: megváltozom.
48. A szabadelvűség az emberiség örök lélekjelenlétének követelése.
49. Senki sem olyan szép, mint a szépsége.

50. Erkölcsi lény: olyan lény, aki annak a rettentő és nagyszerű rögeszmének az isteni kínjában él, hogy ő az oka mindennek.
51. A törvények keresése és a törvények elleni lázadás - ez tölti ki az ember életét.
52. Senki sem próféta a hazájában. Ha ez igaz, nem azt jelenti-e, hogy: félreismert s mellőzött fiainak műveiből áll a nemzet kincse?
53. Az útbaigazítás nem feladata annak, aki tökéleteset alkot.
54. Az író legértékesebb ajándéka: lehet a világot másképp is látni. És: lehet a világot így is jobban látni.
55. Bűnbeesés nélkül nincs erkölcsi érzés. Csak kissé sűrűn járul vissza felfrissülni a forráshoz.
56. Nem lehet valamit előszörre másodszor - sem másodszorra el őszőr olvasni. Így van mindennel. Az ártatlanságot nem lehet feleleveníteni. A tudást nem lehet ajándékba kapni.
57. Mindenki köteles olyan munkát is végezni, amihez semmi kedve. Kihirdetem.
58. A kötés, ha egy szeme leszalad, egészen felbomlik. Hogy emlékeztet a bizalomra!
59. Az olyan önkényt, mely fölött éppen nincs más önkény, nevezik törvényesnek.
60. Kocsiút jelképtanítása: előrelépni veszélyes, hátralepni veszélyes, megállni veszélyes.
61. Miért erőszakos valaki? Mert nem tud belenyugodni abba, hogy nem erős.
62. Az ember - kísérletező állat.
63. Megállni a lejtőn - felér a dicsőséggel.
64. A "siker" lényegénél fogva túlzás.
65. Középen van az igazság? Nem, ez csak az egyensúlypásztorok hagyománya.
66. Könnyen belecsábítható az ember a saját legendájába - de alig lehet ereje onnan kitépni magát.
67. Ne méltatlankodjatok: mindennek megfelelő az árnyéka.
68. Az igazán hivatott moralisták: akik a kísértést a legjobban ismerik.
69. Lebecsülni azt, amiről hiába ábrándoznak annyian - csúfság.
70. Az állhatatos ismétlés a bizonyítás egy neme.
71. Mindenki jobbnak akar látszani, mint amilyen. Ez igenis az erkölcs diadala.

72. Szép: ez a szem megállapítása, amit a többi érzékek aláírnak.

73. Nem sok embert ismerek, akinek az őszinteségét őszintén többre becsülném az udvariasságánál.

PÁSZTOR ÁRPÁD

Új Krisztus jött. De oly közel ma még,
hogy fel sem éri ez a nemzedék
s nem súgja szent érzések percein:
Lenin! Lenin!

SODDY

1. Az a köntös, amiben nekünk a közönséges anyag azelőtt mutatkozott, csak ügyes álöltözet volt, amely lappangó energiákat leplezett, és rejtett képességeket takart addig le nem téphető álarc alatt.
2. ...ha lehetséges volna valamely nagyobb atomsúlyú elemet mesterségesen bomlásnak indítani, és úgy kapni belőle aranyat, akkor ... olyan nagy energiamennyiség keletkeznék, hogy ahhoz képest az arany jelenlegi értéke számba sem igen jöhetne. A keletkezett energia sokkal értékesebb volna, mint a termelt arany.
3. Mi ma úgy állunk az anyagban fölismert belső energiakészlettel szemben, amint az őseMBER állhatott azzal az energiával szemben, amely a tűz által szabadult föl.
4. Azok az energiaforrások, amelyekkel most rendelkezünk, és amelyeket jelenleg használunk föl, a természet őskészletének igazán csak elejtett morzsái. Az eredeti készleteknek eddig még a létezéséről sem tudunk, sejtelmünk sem volt róluk.
5. ...könnyen tulajdoníthatunk fizikai törvényeknek olyan általánosságot, amilyen őket joggal meg nem illeti.
6. ...a létért való küzdelem alapjában véve folytonos küzdelem friss, hasznosítható fizikai energiáért.
7. ...a világon nincs más határa az életünkhöz szükséges energia mennyiségének, csak az, amelyet tudásunk határai szabnak neki.

DÖBLIN

1. A mai termelés alapja nem a természetes emberi szükségletek kielégítése, hanem a nyereség reménye. A technika bárminemű fejlődése mérhetetlenül növeli a birtokos osztály gazdagságát, a széles társadalmi rétegek nyomorának szemérmetlen ellentétéként.
2. ...ennek a világnak az a rendje, hogy be szoktak igazolódni a legeggyűbb közmondások...

3. Hozzá kell szokni, hogy az ember meghallgasson másokat, mert amit a többiek mondanak, az rám is vonatkozik. Akkor majd meglátom, hogy ki vagyok én, és mire vállalkozhatom.

FRIEDEL

1. ...a tehetség ... nem több, mint jármű, melynek csak a hajtóerő és az irányító szellem ad létjogosultságot és célt.
2. Dicsérni szoktuk az írók eredetiségét. Pedig valószínűleg ők sem voltak eredetibbek, mint mi lennénk természetünknel fogva, csak nekik nagyobb volt a bátorságuk, bátorságuk az eredetiségre. Viszont: köztudomású, hogy a bátorság átvihető tulajdonság, s ennek folytán az ilyen írók felbecsülhetetlen értéke éppen abban rejlik, hogy önálló gondolkodásra és egyéni megfigyelésre serkentik a többi embert is.
3. Végül is ez a sorsa minden igazságnak. A tegnapi ember abszurdnak tartja, a holnapi banálisnak. Az igazságok nem maradandók. De maradandók azok az írók, akik rátaláltak.

KRÚDY

1. ...az emberek nagy része manapság nem éli valódi életét. Egy ál-élet az, amelyet az emberek folytatnak, telve hazugságokkal, gonoszságokkal, nyomorúságokkal. Igazi életüket álmukban élik az emberek, amikor olyan jószágosak lesznek valamennyien, mint azok a szegények, akik a hajnali miséket látogatják.
2. ...a mindennapi magyar ember minden órában szörnyű kísértésbe jön, hogy olyan cifra káromkodásokra vetemedjék, amilyent még öregapáink korában a pandúrkomisszáriusok is restelltek volna.
3. Magyarországon még mindig a legérdekesebbek a vallási problémák ama mellékes problémák mellett, hogy nem mindenkinek van ennivalója.
4. Az lesz az igazi nagy magyar író, aki biztosan megírja annak a magyar nemesembernek a történetét, akinek az apja még kúriában lakott, a fiából pedig demokrata lett, mert más nem lehetett többé Magyarországon.

LEINO

1. Isten: szomorúság.
2. Porba a por, de a lélek az égbe!
3. Az álom, ha csak álom,
akkor is gyönyörűszép
s az éden annak is éden,
ki elhagyta édenét.

4. A szegénynek egyetlen kincse a dal,
a gazdagnak nincs más, csak a gőgje.
5. ...az Idő : kegyetlen szörnyeteg-nő,
kinek a legdrágább áldozat jár:
száz erős, ép testű ifju férfi...
6. Akié a jog, az erős csak.
7. A boldogság: kincs, te jól tudod azt,
hát a kincsed ne nagyon mutogasd.
8. A szív igazában nem is örül,
ha sanda szemek veszik körül.
9. Hangszer nélkül is zeng a zeneszó.
10. Költeni művészet, ha a költő ritka tehetség –
Hogyha csak ácsmester: munka
a versfaragás.

MOLNÁR FERENC

1. Mint ahogy az asztalos megtanul a gyaluval bánni, úgy tanul meg a rendőr becsületesnek lenni.
Ez az ő munkája.
2. Aki habozik, az már morális lény. Mi a habozás? Mesterséges szünet, mely arra való, hogy egy kívülről jövő esemény döntsön a kérdésben.
3. Sose akarjon hazugsággal operálni egy asszonynál. Ez egyértelmű azzal, hogy kiszolgáltatja magát neki.
4. A végletekig elmegyünk, ha az illúzióinkat bántják. S miután az illúzió alapjában véve nem más, mint egy kellemes hazugság, hajlandók vagyunk akár tíz kellemetlent is hazudni, csak hogy az az egy kellemes megmaradjon. Hazugságból élünk, és hazugsággal védekezünk.
5. "Az ember nem tudja, mitől hízik" - mondja a magyar közmondás. Az író nem tudja, mikor tanul.
6. ...rendesen a legostobább egyszersmind a leglármásabb is...
7. ...elég volt a gittegyletből. Ti itt mind sorra elnökök vagytok, mi meg hiába rágjuk a gittet.
8. Inkább újesztendeig a vízben ülök nyakig, minthogy összeszűrjem a levelet a barátaim ellenségeivel.
9. ...más emberek egészen mások, mint mi, s ... nekünk ezt mindig egy-egy fájdalmas érzés árán kell megtanulnunk.

RAMUZ

1. ...a szerelem nesztelenül oson be a szívbe; hanem miután befész kelte magát, bezárja a kaput maga mögött.
2. Ha az ember szeret valakit, mindent könnyűnek talál. A nap fényesebb, a virágok szebbek, az emberek jobbak.
3. ...a szerelem kitérők nélkül tör célja felé, mint a hegyekből alázúduló kövek.
4. Az embernek alig jut ideje szívből szeretni; a szerelem oly rövid ideig tart, mint a villámcsapás.
5. Minden azért olyan szép, mert vége kell hogy legyen.
6. A művészet minden titka talán ez: *elrendezni* tudni a rendezetlen érzelmi felindulásokat, de úgy elrendezni, hogy még erősebben éreztessük rendezetlenségüket.

SANDBURG

Kértem a professzorokat, akik az élet értelmét tanítják,
mondják meg, mi a boldogság.
Elmentem híres kormányzati tényezőkhöz, akik emberek
ezreinek irányítják a munkáját.
Fejüket rázták mind és mosolyogtak rám, mintha ugratni
akarnám őket.
Egy vasárnap délután kimentem a Desplaines folyó partjára.
És láttam egy csomó magyart a fák alatt, feleségestől
és gyerekestől, meg egy hordócska sört és egy
harmónikát.

SINCLAIR

Ha nem érteném meg a szociális kívánságokat és a munkásoknak az életjavak ellenőrzéséért folytatott harcát, úgy a világot, amelyben élünk, túl borzasztónak látnám ahhoz, hogy élni lehessen benne.

STAFF

Testvéri öleléssel most szívükre szorítanak;
de vigyázz: a bitangok ezt mind azért teszik csak,
mert tudják, mily ijesztő fegyver a kalapács!

EINSTEIN

1. Én mindenkivel egyformán beszélek, a szemetessel ugyanúgy, mint az egyetem elnökével.
2. Rajtunk, tudósokon, akik ezt a szörnyű erőt felszabadítottuk, rajtunk áll, parancsolóan bennünket terhel a felelősség az atomenergia irányításáért, azért, hogy ez az emberiség jólétét szolgálja, és ne a megsemmisítését idézze elő... A tudomány idézte fel ezt a fenyegetést, de a tulajdonképpeni probléma az emberek agyában és szívében rejlik. Meg kell változtatni kortársaink szívét, de nem mechanikus úton, hanem azzal, hogy megváltoztatjuk saját szívünket, és bátran kiállunk...
3. Az ember igazi értékét úgy lehet meghatározni, hogy megvizsgáljuk, mily mértékben és milyen értelemben tudta Énjétől felszabadítani magát.
4. Ha ... a valóságról szerzett tudomásunk kezdete és vége a tapasztalat, mi szerepe van a tudományban az értelemnek?
5. Eddigi tapasztalataink ... arra a feltevésre jogosítanak, hogy a természet a matematikailag elgondolható legegyszerűbb megoldást valósítja meg.
6. ...tisztá empíriából nem származhatik megismerés, hanem csakis az elgondoltnak és a megfigyeltnek összehasonlításából.
7. A legszebb, amit átélhetünk, a dolgok titokzatossága.
8. Egy ember valóságos értékét elsősorban úgy lehet meghatározni, hogy megvizsgáljuk, milyen mértékben és milyen értelemben sikerült felszabadítania magát az Én alól.
9. Az én politikai eszményem a demokratikus eszmény. Személyében mindenkit tisztelni kell, bálványozni nem kell senkit.
10. Sorsunk az lesz, amit majd megérdemlünk.
11. A képzelőtehetség fontosabb, mint az ismeret.
12. Az Isten ravasz, de nem rosszindulatú.
13. Az atomenergia felszabadítása mindent megváltoztatott, kivéve a gondolkodásmódunkat, s ez hajt bennünket fegyvertelenül a katasztrófa felé... E probléma megoldására csak az emberiség szíve képes.
14. Nem hinném, hogy Isten kockázza a kozmosszal.
15. Az lehet a benyomásuk, hogy a mai fizika olyan koncepciókra épül, mint amilyen a jelen nem levő macska mosolya.
16. A régi törvények értelmüket veszítik, mihelyt a mozgó test sebessége megközelíti a fényét... A tömeg tulajdonképpen energia, viszont az energiának is van tömege.

KLEE

1. Jelentős műalkotás akkor keletkezik, ha egy még jelentősebbel kellett felhagynunk.
2. A régi mesterek iskolájának vége. A művész nem az önmagában vett természetet adja vissza, hanem a természeti törvényt.
3. A filmből kétségkívül művészet lehetne, csak akkor viszont senki se törődne vele, amiképpen a többi művészettel se törődik a kutya sem...
4. Tulajdonképpen mindent könnyű elviselni, ha az ember maga nem felel érte; leszámol önmagával és kész. S minden méltánytalanságot kiegyensúlyoz mindig valami...
5. A művészet olyan, mint a teremtés: éppúgy érvényes az első napon, mint a hetedikén.
6. Ahogy egy gyermek utánoz minket játék közben, úgy utánozzuk játékunkban mi azokat az erőket, amelyek a világot teremtették és teremtik.
7. Mindenfajta erő remek próbája, ha akadályokba kell ütköznie, mindaddig, amíg az akadályok szakmai természetűek.
8. Hadd remélhessem, hogy az a laikus, aki a képekben a neki különösen kedves tárgyakra vadászik, az én környezetem birodalmában lassanként kihál, és legfeljebb már csak szellemként kísért, egyebet mit is tehetvén.
9. ...már az a kicsiny lépés is, amelyet a látás a mikroszkóp segítségével megtesz, olyan képekhez juttatja a szemet, amelyeket fantasztikusnak és képtelennek minősítenénk, ha - anélkül hogy tudnánk, mik ezek valahol csak úgy véletlenül megpillantanánk őket...
10. Mindenki menjen arra, amerre szíve dobogása küldi. Így a maguk idején teljességgel igazuk volt tegnapi ellenlábasaiknak, az impresszionistáknak, hogy a mindennapi jelenségek gyökérhajtásainál, aljnövényzeténél időztek. Minket azonban mélyebbre hajt dobogó szívünk, le az ős-mély felé.
11. ...nem szándékom olyannak mutatni az embert, amilyen, hanem csak amilyen lehetne.
12. Egyelőre keresnünk kell. Részeket már találunk ... de az egészet még nem leltük meg. Hiányzik hozzá a végső erő, mert: nem támogat minket nép. Mi azonban népet keresünk...

MÓRA

1. Szegény rokon mindig távoli rokon.
2. Mialatt az igazság előszobázik, tíz hazugság jut szóhoz.
3. A nagyoknál ambíció, kicsiknél nagyzási hóbort.
4. Szép volna ez az élet, ha minden ember csak félolyan jó volna, mint amilyennek felebarátját szeretné!

5. Csodálatos, mennyi kötelesség van az emberben, ha a mások kötelességeiről van szó.
6. Minden kisgyerek okos, a legtöbb ember ostoba. Ezt teszi a nevelés.
7. Ha az emberek negyedrészt annyit költenének arra, hogy jót tegyenek másokkal, mint arra, hogy kárt tegyenek maguknak, nyoma se volna a nyomornak.
8. Erre a kérdésre, ki verte meg Napóleont, három országban háromféleképpen felelnek: Blücher, Wellington, senki. Ez a sovinizmus.
9. Üres fejjel lehet megélni, üres gyomorral nem.
10. Ha azt akarod, hogy pénzt kapj kölcsön, hitesd el, hogy van pénzed.
11. Legtöbbször olyankor van az embernek kötelessége, amikor egy másikat akar elmulasztani.
12. Gentleman az olyan úriember, akinek akkor is igaza van, mikor hazudik.
13. Az asszonyok általában az ostoba embereket szeretik. Miért nem szeretik hát a férjüket?
14. A nők hamarabb megbocsátanak egy illetlenséget, mint egy udvariasságot. S hamarabb a szemtelenséget, mint a jámborságot.
15. A legtöbb nő nem az erős támadásnak esik áldozatul, hanem a férfi gyöngé ellenállásának.
16. A szerelemben a nők legtöbbször becsülik a rablót, nem haragszanak a tolvajra, de megvetik a koldust.
17. A nőknek soha sincs fölösleges imádójuk.
18. A színpad hősnői rendszerint a dráma végén buknak el - az életéi az elején.
19. A nő addig szép, míg szeretik.
20. Az asszony csak akkor bocsát meg, ha nincs igaza.
21. Akármilyen gonosz egy férfi, se annyi jót, se annyi rosszat nem mond az asszonyok felől, mint amennyit ők saját magukról föltesznek.
22. A férjnek sohase szabad se először elaludni, se utoljára fölkelni.
23. A szamár lelegeli a liliomot.
A férfiak háziállattá tették a nőt, s fölpanaszolják neki a takarmányt.
24. Mi lenne a férfiakból, ha az asszony meg nem könyörülne rajtuk egy-egy hazugsággal?
25. Ha férfi elválik a feleségétől, rendesen hibásak - mindhárman.

26. A férfipolitikának három főszabálya van: sohse hinni abban, amit egy asszony mond; mindig kutatni az értelmét annak, amit cselekszik; tudni, hogy az asszony akkor fecseg legjobban, mikor hallgat, s nem erélyesebb soha, mint mikor nyugodt.
27. Akar az özvegyem lenni? - kéri meg egy öreg úr egy fiatal lány kezét.
28. Gyakran inkább ragaszkodunk egy asszonyhoz a hűtlenség miatt, amit iránta elkövetünk, s nem a hűségért, amivel irántunk van.
29. Okos emberek közé belép egy szép asszony, s kész a bolondokháza.
30. Harmincig hevít a nő; aztán a bor; aztán a kemence sem.
31. A házáséletben szükséges, hogy a férj és nő általános műveltség és szellemi láthatár dolgában egyenrangú legyen. Nagyon rossz a helyzet, ha az asszony műveltebb, de amellet nem okos. Ha nem lehetnek egyformák, a férj legyen műveltebb, de az asszony okosabb...

MÓRICZ

1. A halottaknak már csak egy igényük van: *a részvét!*
2. ...csélcapság van a férfiban, de csak míg él!
3. Jól rendelték azt az istenek, hogy a szegény ember is tudjon kacagni.
4. ...a kenetlen szekér is csikorog, de a locsolatlan gégen meg nem jön ki a bölcs ige.
5. Minden ember valami nagy, nagy titok. És a legszimplább is megfejthetetlen. Emberésszel elérhetetlen.
6. A férfiember nem szeretik, ha búsul az asszony... Azok azt akarják, hogy az asszonyfélének egy csepp szíve se legyen. Mindegy a, akármilyen történik, vagy akármilyen jut eszébe, örökké olyan jókedvű legyen, mint a parancsolat...
7. ...csak az én jó istenem tudná megmondani, mennyi éccakai sírásba kerül a, hogy nappal mindig nevéssen az ember szeme.
8. Nem olyan a világ, amilyennek kívülről látszik...
9. Nem lesz szűnyogcsípésből döghalál...
10. A madár is elszáll onnan, ahun nincs keresnivalója...
- 11: ...nem a muszka van a másik parton ... hanem a másik parton vannak a gazdagok... Mink vagyunk itt, tudod, ezen az ódaion, a szegény emberek...
12. ...csak addig ellenség az ellenség, amíg köztünk van a víz...

13. A nőre áldozni kell, de áldozatot hozni érte, túl súlyos áldozatot, nem szabad. Kivéve a feleséget. Az más.
14. ...a feleség az egy hivatal, az egy hivatás. A feleség nem lehet másféle, csak amilyenek a társadalom a feleség szerepét megcsinálta. A feleség félti az ura vagyonát, az ura egészségét, az urát mint értéket. Neki ez a tőkéje.
15. Minden nő feleség és hetéra egy személyben. Minden csak attól függ, hogy milyenek érzi a pozícióját...
16. A szegény feleségek is arra gondolnak, hogy azzal a tízévi, húsz-harminc évi hűséggel legalább annyit megkeresnek, hogy öregkorukra lesz nekik egy férfit, aki hálából nem fogja őket kidobni az útfélre.
17. ...én azt tartom, aki megmondja az igazat, akár jó, akár rossz, akár szép, akár csúnya, az nyugodtan alhat és én aludni szeretek éca. A többi a jóisten dolga.
18. ...urakkal, papokkal nem szabad feleselni, mert az azt el nem felejt, mint kégyó a farka vágatását.
19. ...az úr úr, ha még olyan kicsi is, mint egy csú tengeri. Akkor is hatalommal bír a szegény felett.
20. Bárhová mégy is, akkor is az urak kezébe vagy. Úr mindenütt van, a szegény ember csak az urakból élhet. Bárha iparra mennél is, akkor is felett van a mester, a felett meg az adószedő urak. Meg akiktól munkát kap a mester, azok is mindig csak urak.
21. Szó az egész, az ember szája mondhatja a szót, akár így, akár úgy. Mér ne mondja azt, ami neki javára válik?
22. ...nem baj, ha szegény az ember, a szegény is hóttig él.
23. ...milyen boldog is az ember, ha nincs baja.
24. ...ha az ember észreveszi, hogy lányok is vannak a világon, akkor már egyébre nem is tud gondolni.
25. ...mindenki úgy él, ahogy tud, nem úgy, ahogy szeretne.
26. ...semmi se tart örökké, még a lányhűség se.
27. ...szép jányak hinni nem lehet, mert a szépnak szabad a vásár. Annak mindenki kedvébe jár, szépeket mond, mert a szépet minden férfi kívánja.
28. Aki éccaka legény, nappal is legyen az.
29. Aki a faluból kiment, az azt akarja, hogy aki itt van a falun, az csak maradjon meg falusi bunkónak. Ők azért nem akarnának visszajönni, de aki beleragadt ebbe a sárba, azt nem engedik kimászni belőle.

30. ...a kutya is tanul abból, ha megverik, csak az ember nem.
31. ...a szegény ember könnyebben el tudja viselni, hogy veszítsen, mint azt, hogy keresse az igazát. Mert ha a gazdagok megnyúzzák a szegényt, akkor mindenki sajnálja, és ő maga is belenyugszik, hogy az ő keserves igazsága elveszett. Olyan e, mintha valami gazdagságra tenne szert a szegény...
32. ...Budapest az ország fővárosa, de azért Budapesten se jobb szegénynek lenni, mint a legkisebb faluban.
33. Az embernek kicsi kell. A barom az sokat eszik, tehén, ló egész éccaka zabál, s az ember kicsivel beéri. A szegény ember avval halad előre, ha nem eszi meg minden keresetét.
34. Aki nem tud nélkülözni, az ne is legyen szegény ember. Mer a szegény embert a munkába bizon sokszor csak a kapa viszi előre, meg a kasza.
35. ...ha az ember nagy életveszedelemben van, akkor tüzet kell kajátani... Mer ha valaki csak jajgat, hogy jaj, jaj, akkor még nem jön oda senki. De ha azt kajátja, hogy segítség, akkor se jönnek... Hanem ha azt kajátja, hogy tűz van! ... akkor mindenki jön...
36. ...fiatalnak való a szerelem, de annak se igen.
37. Mindig szívesebben megettem én a disznót, aki a kukoricát ette, mint hogy én egyem el előle az élelmét.
38. ...ha nem lettek volna jányok, meg nem lett volna velek dolgom, olyan üres lenne az életem, mint az üres zabos tarisznya.
39. ...minden rá van szorulva az emberi segítségre. A tehen is, az ökör is. A növény is, az állat is. Még a sárból se lenne edény, ha az ember nem segítene annak a jó agyagnak, hogy úgy formálódjon, hogy edény kerekedjen belőle.
40. ...a szegény embernek egy kötelessége van, jó lenni mindenkihez és vigyázni, hogy senki ellensége ne legyen.
41. A szegény embernek arra kell vigyázni, hogy még a madár se ügyeljen rá. A szegény ember akkor élhet, ha senki se mondja, hogy hőj, ennek van a füle mögött.
42. ...csakugyan a legnehezebb jó feleségre szert tenni. Próba szerencse, de ritkán sikerül.
43. Ojan jány, aki embernek tejjel tökéletességgel megfeleljen, ojan csak egy kell, hogy legyenek - hát hogy lehet éppen azt az egyet kiválasztani a sok közül?
44. ...akár siet a napszámos ember, akár lassacskán dógozik, csak egy a fizetése.
45. Az iparosok nagyon értik. Azok nagyon tudnak egy dologból kettőt csinálni. Meg azt, hogy hadd keressen más is. A kőműves meg telecsapkodja a pádimentumát, hogy hadd legyen munkája a súrolónak is. Az is hadd éljen.

46. ...nehéz kiszedni a szegény munkásnak a pénzt a gazdag építetők zsebéből, hát kell a, hogy segítsenek magukon meg egymáson.
47. ...minden hibának van korrektúrája, csak annak az egynek nincs hogy az ember megszületett és él. Vagy talán annak is van?
48. Ne politizálj ... fogj hozzá azonnal a munkához.
49. ...igen, a szép! az indulatszó! S az ember indulatba tud jönni az ellentmondástól, de a nem szép tárgytól, a nem szép cselekvéstől, a nem szép élettől is. Az öreg nyugdíjasok békés alvásától, s fel tud ujjongani, ha a fiatalság hősiiesen és sikeresen cselekszik. És ha ebben a cselekvésben valami ragyogó van: azt kiáltja: ez szép!
50. Az életöröm egyik ujjongó csatakiáltása a: szép!

ROGERS

1. A komikus színész addig él, míg komolyan veszi önmagát, vagy a közönsége veszi komolyan őt.
2. Sose voltam oda a könyvekért, mert túl hosszan írják le, milyen színű a szereplők szeme.
3. Nagy dolog a nagyság, de még nagyobb az emberség.
4. Hősnek lenni a legrövidebb lejáratú foglalkozás a földön.
5. Nem viccelődöm - csak figyelem a kormányzatot, és beszámolok a tényekről.
6. Eléggé fehér vagyok ahhoz, hogy kétségbe vonjam a saját becsületességemet.
7. Minél többet olvastál a politikáról, annál inkább egyetértesz azzal, hogy egyik párt rosszabb, mint a másik.
8. Minden mulatságos, míg mással esik meg.
9. Az én őseim nem a Mayflowerral érkeztek, de itt várták, hogy kikössön a hajó.
10. Egy csomó jó ötcentes szivar kapható nálunk, csak az a baj, hogy tizenötért adják őket.

SZABÓ DEZSŐ

Azok számára, akik pályájukat a közösség sorsába keverték: a halál nem alibi és nem menedék. Ellenkezőleg: a bezáruló sír követeli a szigorú vizsgálatot, a minden elfogultságtól független kritikát.

APOLLINAIRE

1. Nincs mi időt
S szerelmet visszahozna
2. Végül is únod e régi világot csupa rom
3. Tüzéri tüzes tünemény
Bátorságot keverni bájjal
4. Van olyan ember, mint a domb
Magasra tör a többiek közt
És már a messze jövőt látja
Még tisztábban mint a jelent
Sőt élesebben mint a múltat.
5. ...a költő az élet ama megfigyelője aki fölfedezi a rejtelmek számtalan villanását amiket nekünk kell kifürkésznünk.

BLOK

1. Létemnek egy értelme van:
szolgálni az Elérhetetlent.
2. Keresd
az igazat, ítélj szilárdan,
vesd félre az esetleget,
s örömed telik a világban.
3. Század századra hull, hadak
viharzanak és zendülések -
avíttas pompád megmarad,
hazám, könnyesnek és szegénynek.
4. Bajos hullának az élők között
mutatni, hogy eleven, szenvedélyes!
Leplezni kell az érvényesüléshez,
hogyan rozzant váza nyikorog-zörög.
5. A marxizmus nagyszerű pozitívuma, hogy nem áll meg egy politikai fordulatnál, hanem folytatást javasol.
6. ...vad viharban, mord borúban,
fehér rózsá-koszorúsan,
hógyöngyösen, hófehéren
Jézus Krisztus megy az élen.
7. Oroszország a szfinx. Sír és kacag.
fekete vérrel van bekenve,
csak néz téged, néz, s gerjed szíve nagy

gyűlöletre és szeretetre.

8. A forradalom - mint a fürgeteg, mint a hóvihár - mindig újat és váratlant hoz magával; sokakat kegyetlenül becsap; örvényében elveszejtí a reá méltót; gyakran sértetlenül veti partra a méltatlanokat; de ezek csak kísérőjelenségei, ez nem változtat sem folyásának fő irányán, sem áradatának félelmetes, fülsiketítő zúgásán. Ez a zúgás folyton-folyvást a legnagyobbat hirdeti.

MUSIL

1. Ha nyitott ajtóba szerencsésen akarunk bejutni, ügyelnünk kell arra a tényre, hogy keretük szilárd.
2. ...az igazi honbarát sosem tekintheti épp a maga hazáját a legkülönbnek...
3. A prostitúció is ama dolgok egyike, amelyeknél sokat számít: alulról vagy felülről nézzük-e.
4. A kultúra alapvető sajátossága, hogy messzemenően bizalmatlanná tesz a köreinken kívüliek iránt, vagyis nemcsak a germán tartja alacsonyabb rendű lénynek a zsidót, hanem a futballista is a zongoristát.
5. ...az ember épp a számára magasrendű dolgokban sokkal ómódibban viselkedik, mint amilyenek a gépei.
6. ...hihetetlenül erősebb az ifjúság amaz ösztöne, hogy önmagát megvilágítsa, mint hogy világosan lásson...
7. ...a jól meglelt közhely mindig több emberséget tartalmaz, mint bármely új felfedezés. Nincs egyetlen jelentős gondolat sem, amelyet az ostobaság felhasználni ne tudna; az ostobaság minden irányban mozgékony, és az igazság minden ruháját felöltheti. Az igazságnak azonban mindig egyetlen ruhája és útja van csak, ez a hátránya.
8. ...az igazi hit, az igazi erkölcs és az igazi filozófia sosem létezett; és mégis milyen iszonyúan átalakították a világot az érettük kirobbantott háborúk, gyűlölködések és hitványságaik!
9. ...ha az embert szakképzett orvosok, nem pedig birkapásztorok gyógyítják, ha beteg, miért kezeljék egészséges állapotában birkapásztor szintű szószátyárok, ahogy pedig ez közügyekben történik...
10. Sok ezer hivatásban aprózódik fel az emberiség, és éppen ezekben rejlik okossága. Ha azonban általános emberit, olyan vonást keresünk, amely mindenkiben közös, tulajdonképpen három dolog marad: az ostobaság, a pénz és legfeljebb a vallás némi emléke!
11. ...tartósan a lelkesültség tüzeiben csak bolondok, zavarodottak és rögeszmések bírják ki; az egészséges embernek meg kell elégednie azzal, hogy kijelentheti, e titokzatos tűz szemernyi lobbanása nélkül hiábavalóság lenne az élete.
12. ...filozófia nélkül ma már csak a közönséges bűnözők merészelnek embertársaiknak ártani...

13. A közös hálószoba ... elsötétülve olyan színész helyzetébe sodorja a férfit, akinek láthatatlan nézőtér előtt kell eljátszania egy bizonyos hős hálás, de már nagyon elkoptatott szerepét, hogy tudniillik fújtaót oroszlánt varázsol elő magából.
14. ...éjjel csak hálóing van az emberen, és alatta mindjárt ott a jellem.
15. ...a létezés nagyobbik felét nem aktusok, hanem akták teszik...
16. Aki megszabadul attól a vágytól, hogy éljen, roppant fölénybe kerül egyszeriben.
17. Manapság a tudományos ember teljességgel elkerülhetetlen jelenség; nem akarhatunk nem tudni! És sosem volt még olyan hatalmas különbség a szakember és a laikus tapasztalata között, mint épp a mi korunkban. Egy masszőr *vagy* egy zongorista tudását azonnal lemérheti bárki; és lovakat sem küldenek előkészítetlenül a versenypályákra. Csak az emberi lét kérdéseiben hiszi magát döntésre hivatottnak mindenki.
18. Korántsem igaz, hogy a kutató üzi az igazságot; az igazság üzi a kutatót. Ő meg csak elszenved.
19. Az életben egyéb sem kell, mint az a meggyőződés, hogy jobban megy a boltunk, mint a szomszédé.
20. ...egyetérteni ugyanannyiba kerül, mint vitatkozni. Az udvariasságban jól láthatóan ott remeg a megvetés, akár aszpikban az ingyencfalat.
21. Bármit gondolunk is, nem egyéb, mint vonzalom vagy ellenszenv!
22. Az embert megtanították, hogy nem szabad hiúságot hordania szívében; ezért hát a lába alatt hordja, járván ekképpen valamely nagy haza, vallás *vagy* jövedelmiadó-kategória szent földjén.
23. Mindama ismeretek, amelyek emberi nemünket a vadbőr köténytől a tollatlan repülésig elvezették, kézikönyvtárban elférnek; míg földgolyó méretű könyvszekrény sem lenne elég az összes többi dolgot befogadására.
24. A kórházi laboránsnő, aki hófehérbe öltözötten dörzsöli patyolatszín porcelán tálacskában bíborszín krémmé a páciens megfelelő savakkal elkevert ürülékét . . . fejlődőképesebb világban mozog, mint az az ifjú hölgy, aki az utcán megborzad ugyanezen matéria látványától.
25. ...minden nemzedék úgy tekint a készen talált életre, mint megváltoztathatatlan adottságra, eltekintve ama kevés dologtól, amelynek megváltoztatása: érdeke.
26. ...a szerelembe belelovaljuk magunkat, mint a haragba, ha gesztusait magunkra vesszük.
27. ...ha egy jelentős ember közöl a világgal egy eszmét, az eszme *nyomban* belekerül valamiféle elosztásfolyamatba, ahol is vonzalom és elutasítás tárgya lesz; elébb a csodálók tépnek ki belőle nagy darabokat, kedvükre elfogyasztván mesterüket, mint a rókák a döögöt, azután jönnek az ellenfelek, és kibelezik a gyengébb részeket, és ripsz-ropsz a nagy teljesítményből egyéb se maradt, csak egy kis kupac aforizma, amelyet azután használhat ellenség és jó barát, kinek mikor kell.

28. A gazdagságot minden gazdag ember jellemző tulajdonságnak tartja. És minden szegény ember is.
29. A hétköznapi élet: minden lehetséges bűncselekményünk középátlaga.
30. A pénz szellemesült erőszak, az erőszak magas fejlettségű, speciális alkotóformája.
31. Általános tapasztalatként fogadhatjuk el kétségkívül azt a megállapítást, hogy azok a nők, akik túlzott gondot fordítanak a külsejükre, viszonylag erényesek, hiszen az eszköz háttérbe szorítja a célt, amiképpen a nagy sportfenomének is gyakran csapnivaló szeretők, a legharciasabb küllemű tisztek rossz katonák...
32. A haladás gyönyörű lenne - ha megállna.

O'CASEY

1. Szerintem legalább annyira meg kell becsülnünk a vallást, hogy amitől csak lehet, távol tartsuk.
2. ...az élet minden; s a halál semmi!
3. Szidják az életet, de én mióta élem,
úgy találom, csupa áldás és öröm,
s míg egy szebb, boldogabb bolygót mutatni nékem
nem tudnak, énnekem csak ehhez van közöm.
4. Végy egy roskatag házat, köríts mellé egy legendát, híreszteld el, hogy egy híres agyalágyult élt és halt meg benne - mindjárt akad valami bolond, aki a rohadásban meg a korhadásban szépséget talál.
5. ...hogyan lehet egy egyszerű munkás király? ... Sokkal könnyebben, mint ahogy egy királyból munkás lesz.
6. ...az ember csak kellemetlenséget okoz másoknak, ha nem ismeri a saját képességei korlátait.
7. A pénz egyformán pénz mindenkinek a zsebében, nem úgy, mint a lány, akinek a szépsége akkor borul virágba, ha igazi férfi öleli.

SADOVEANU

1. A meghajtott fejet nem vágja a kard!
2. A vizeknek s a bojároknak lefelé visz az útjuk...
3. ...sok beszéd szegénység.

BARTÓK

1. Csak akkor beszélj idegen nyelven, ha erre föltétlenül szükség van!
2. Csak egyenlő mértékkel. Legyen az a nőnek is szabad, ami a férfinak; vagy ne legyen a férfinak sem szabad az, ami a nőnek nem szabad.
3. Hagyjuk a szamarakat szamaraknak lenni, és menjünk minden komoly szellemi produkcióval külföldre. Füljanak az itteniek a jánosvitézbe meg a vígözvegybe, semmi közöm hozzá.
4. A tiszta földet könnyebb megmunkálni, mint azt, amelyet bedudvásítottak.
5. Maga még nem filozófus? Sebaj! Csak az akarjon lenni.
6. ...az a szomorú sejtelmem van, hogy az életben nem lesz más vigasztalóm, csak a zene.
7. A lábuk nem lép
Tűzhely hamujába,
Csak a puha avarba;
A szájuk többé
Nem iszik pohárból,
Csak tiszta forrásból.
8. Ha valaki itt marad, holott elmehetne, ezzel hallgatólag beleegyezik mindabba, ami itt történik, mondhatják ... Viszont azt is lehetne mondani, bármilyen kátyúba kerül is az ország szekere, mindenkinek otthon kell maradnia és segítenie a dolgokon tőle telhetőleg. Csak az a kérdés, van-e belátható időn belül remény arra, hogy eredményes segítőmunkát lehet elérni. Nekem - de hát ez teljesen egyéni dolog nincs semmi bizalmam.
9. ...ha már mindenütt rossz, akkor inkább otthon van az ember.
10. ...én is szeretnék hazamenni, de végleg.

ALEXANDER FLEMING

1. ...az orvostudomány sokkal több, mint amit az ember könyvekből megtanulhat. Meg kell érteni az egyént és ismerni az emberi természetet. És nincs jobb eszköz az emberi természet megismeréséhez a sportnál és elsősorban a csapatban űzött sportnál.
2. Ha egy fiatal kutatónak tanácsot adhatok, azt mondom: sose hanyagolja el a megszokottól eltérő jelenséget. Lehet, hogy az eset semmitmondó lesz, de lehet, hogy olyan kulcs Iesz, amely a felfedezés kapuját nyitja meg. Ez nem jelenti azt, hogy tétlenül kell várnunk, míg megjelenik a véletlen. Dolgoznunk kell, keményen dolgoznunk, és jól kell ismernünk munkánk tárgyát.
3. A penicillint senki sem *találhatta fel*, mert végtelen idők előtt a természet és egy bizonyos penész már előállította... Nem, én nem találtam fel a penicillin alapanyagát, csupán felhívtam rá az emberek figyelmét és nevet adtam neki.

4. Minden kutatónak szabad idővel is kell rendelkeznie, hogy saját gondolataival foglalkozzék, és erről senkinek sem köteles számot adni, hacsak nem akar. Döntő gondolatok születhetnek a szabad idő óráiban.
5. A rögtöni sikerek utáni szomjúság általános, de káros. A valóban hasznos kutatások hosszú időt igényelnek. Előfordul, hogy valamelyik laboratóriumból esztendőök alatt sem kerül ki gyakorlatilag hasznosítható dolog. Ha aztán hirtelen megszületik valami - ami talán tökéletesen más, mint amit kerestek -, a laboratórium százalévi költségeit is fedezi.
6. Az emberek ezt mondták: "Miért ez a nagy láрма akörül, hogy a kristályok egy kis asszimmetriát mutatnak? Mire jó ez?" Az lehet erre a válasz, amit Franklin mondott: "Ugyan, mire jó egy újszülött gyermek?"
7. A kutató tudja, mi a csalódás, tudja, hány hónapon keresztül dolgozott rossz irányban, és ismeri a kudarcokat. De a kudarcok hasznosak is, mert ha helyesen elemzi őket az ember, sikerre vezethetnek.
8. Ha egy közönséges laboratóriumhoz szokott kutató márványpalotába kerül, két dolog történhet: vagy ő győzi le a márványpalotát, vagy a márványpalota győzi le őt. Ha a kutató nyer, a palota műhely lesz, és hasonlítani fog minden más laboratóriumra; de ha a palota lesz a győztes, a kutató elveszett.
9. Nem okatlan ambíció egy kutatónál, ha dicsőségre vágyik. De ha valaki meggazdagodás vagy hatalomszerzés céljából adja magát a kutatásra. nem neki való dolgot végez.
10. Mi is a siker? Úgy lehetne meghatározni, hogy: egy ember ambícióinak beteljesedése. Ha ezt a meghatározást elfogadjuk, akkor tulajdonképpen bizonyos mértékben minden embernek van sikere, de senkinek a sikere nem teljes.
11. Sok ember dolgozik keményen, némelyik gondos megfigyelő. De a világos gondolkodás nélkül, amely a megfigyelt dolgokat a megfelelő helyre rakja, és helyes perspektívából látja, semmire sem jut.
12. Minden pillanatban két út van előttünk; ezek közül ki kell választanunk az egyiket, és nem tudjuk, merre vezet a másik. Lehet, hogy a jobbat választottuk, és lehet, hogy sohasem fogjuk megtudni, melyik a jobb.

XXIII. JÁNOS PÁPA

1. Az ember megy a maga útján. És amerre jár széles e világon, örömet csíhol. Kegyelmet és fényt áraszt az emberek szívébe. S megtanítja őket, határokon innen és határokon túl, felfedezni azt, hogy testvérek, barátok arca az emberi arc.
2. Könnyebb egy apának, hogy gyermekei legyenek, mint egy gyermeknek. hogy apja legyen.

JIMÉNEZ

Remélj, én lelkem, ó, én fám, te árva!
Magadban bízva ágaskodj az égre,
keserved fõnségében rendületlen.

LU HSZIN

1. Az álom nem az, ami már létezik, de az sem, ami sohasem valósulhat meg. Úgy van ez, mint az életben, a földön: nincs út, de jön sok-sok ember, és - utat vág!
2. Ha helytelen a cím, nem lehet helyes a szöveg sem!
3. Ami hasznos az embereknek, az okos is, jó is. Ami nem hasznos az embereknek, az ostoba is, ártalmas is.

ROSE MACAULAY

A szerelem betegség. De gyógyítható.

MARTIN DU GARD

1. ...be kell oltani a gyerekekbe azt a gondolatot ... hogy semmi sem drágább, mint az élet, s hogy az élet hihetetlenül rövid.
2. Nem mondom, hogy a tudomány mindent megmagyaráz, de legalább megállapít, s ennyivel beérem. Eléggé érdekel *a hogyan*, hogy sajnálkozás nélkül tudjak lemondani *a miért* hiú kutatásáról. Különben is... kétfajta magyarázat közt talán csak fokozati különbség van.
3. Éppen az az ismertetőjele a hivatásnak, hogy parancsolóan jelentkezik.
4. Vannak fanyar, keserű és mohó természetű szívek, amelyek hasonlóképpen fanyarrá és keserűvé tesznek mindent, amit magukba fogadnak.
5. A tisztelet nem zárja ki szükségképpen a barátságot, de úgy látszik, ritka eset, hogy része legyen a megszületésében. Csodálni nem annyi, mint szeretni; s ha az erény tiszteletben részesül is, ritkán nyitja meg a szíveket.
6. Ha valaki nem cselekszi a jót természetes hajlamból, hát cselekedje kétségbeesésből, vagy legalább azért, hogy rosszat ne cselekedjék.
7. Az ördög csapdája: az igazság hajlama. Nem nehezebb, nem bátrabb dolog-e sokszor önmagunk iránt való hűségből kitartani még egy megrendült meggyőződés mellett is, mint önhittent megrázni az oszlopokat, megkockáztatva, hogy az egész épületet összedöntjük?
8. Az ördög csapdája. A gög álcázása nem szerénység. Jobb kimutatni azokat a hibáinkat, amelyeket nem tudunk legyőzni, s ezzel erővé változtatni őket, mint hazudni, s gyöngíteni magunkat a hibák leleplezésével.

9. Az ördög csapdája. Lealacsonyítani magunkat azzal, hogy alázaton beszélünk magunkról: vajon nem a Góg cselfogása ez? Hallgatni kell magunkról. De ezt csak az teheti, aki tudja, hogy legalább mások beszélnek majd róla.
10. Van-e olyan élet - akár a szentek élete is -, amely ne lenne nap nap után alávetve a hazugságnak?
11. Az élet eredménye, az ember vállalkozásainak jelentősége és értéke sokkal inkább függ a szív életétől, mint bárki is gondolná. Vannak emberek, akiknek csak egy szeretett lény közelléte és melegsége hiányzott ahhoz, hogy hozzájuk méltó művet hagyjanak maguk után.
12. Vajon az el nem követett hiba nem idézhet-e elő az ember jellemében ugyanannyi torzulást, s nem végezhet-e ugyanakkora pusztítást benső életében, mint a valóságos bűn? Semmi sem hiányzik belőle: még a lelkiismeret mardosása sem.
13. Az ördög csapdája. Nem szabad összetéveszteni a felebaráti szeretettel azt az izgalmat, amely elfog bennünket bizonyos lények közelségében vagy érintésére.
14. Az emberi élet kiterjedése mindig sokkal, de sokkal nagyobb, mint amekkorának sejtjük!
15. ...azért, mert valami "szép", még lehetne ésszerű is!
16. A lelkiismeret? Lerakódás, amit tizenkilenc keresztény század hagyott mindnyájunkban...
17. ...a XIX. században nem a hazafiak, hanem a nacionalisták voltak azok, akik a haza fogalmát meghamisították.
18. ...a haza problémája alapjában véve talán csak nyelvprobléma! Akárhon van az ember, akárhová megy, tovább is a hazája szavaival, nyelvtanával gondolkodik.
19. Minden franciában ... van egy szkeptikus, aki mindig csak fél szemmel alszik...
20. Élni nem annyit jelent, mint mindent mindig újra megvizsgálni... Élni annyi, mint cselekedni.
21. ...az igazságtalanságnál minden jobb... Minden!
22. ...csináljatok, amit akartok, mindig ugyanazzal az alapelemmel kell a világot újraépíteni. Ez a lényeges elem pedig nem változik: ez maga az emberi természet!
23. ...minden társadalmi rendszer végzettszerűen arra van ítélve, hogy azt tükrözze vissza, ami az emberi természetben menthetetlenül rossz...
24. Minden gesztus kötelez; különösen a nagylelkű gesztusok...
25. Mindenki egyedül vívja meg a maga harcát, mint ahogy a megszabott napon meghalni is egyedül fog...

26. Az embernek hinni kell önmagában. Nem is szabad másban hinnie csak önmagában... Szilárd benső életük csak azoknak van, akik határozottan tudomásul vették a sorsukat, és mindent feláldoznak neki.
27. Az érdekek könnyebben kezelhetők, mint az érzelmek!
28. Élni, gondolkozni, hinni, az semmi! Semmi, ha az ember nem tudja életét, gondolkozását, meggyőződését cselekvés alakjában kifejezni!
29. ...a józan ész en ejtett sebtől éppen úgy lehet szenvedni, mint a körömggyulladástól vagy a fogfájástól!
30. Különösen az örökölt pénz mérgez. Amit az ember nem maga keresett meg...
31. ...minden szenvedélyes szerelem mélyén végzetszerűen van valami félreértés, egy nagylelkű illúzió, az ítélőképesség tévedése - egy hamis fogalom, amit egyik ember a másikról alkotott, s ami nélkül lehetetlen volna vakon szeretniük egymást.
32. ...a gyerek ösztönszerűen mindenre azt mondja: nem. De nem rosszakaratból: szükségét érzi annak, hogy szembehelyezkedjék a többiekkel. Úgy értem: szükségét érzi annak, hogy önmagát hangsúlyozza. Mintha be akarná bizonyítani önmagának, hogy a világon van...
33. Minden békevággy alapkövetelménye az ember erkölcsi fejlődésébe vetett hit.
34. Milyen különös, hogy a legtüzesebb szerelem sem védekezhetik az idő ellen.
35. ...kritikus esetben az orvosnak mindenekelőtt magába kell szállnia, és törnie a fejét! Erre pedig csalhatatlan módszer a kronométer használata, ha gondolkozni akar, csak egy bűvös mozdulatot kell tennie, hogy békét hagyjanak neki: feltűnően előhúznia a krumpliját, s megfognia a pulzust! Tüstént teljes csönd lesz, magány!
36. ...az egyetlen ésszerű álláspont, amely nem vezet félre, a hibákat keresni, nem pedig az igazságot...
37. Nem a hazafias érzés, ez a természetes ösztön hajszol háborúba, hanem a nacionalizmus, ez a megszerzett, mesterséges érzés.
38. ...azok, akik sohasem fogadtak el egészen valami megalkotott rendszert, azok, akik fejlődésük egy bizonyos pillanatában nem csatlakoztak valamilyen meghatározott filozófiához vagy valláshoz, azaz valami állandó jellegű, egyszer s mindenkorra megtámadhatatlan szemlélethez, azok arra vannak kárhóztatva, hogy időnként felülvizsgálják minden támaszpontjukat, és rögtönzésszerűen újra meg újra állítsák helyre a maguk egyensúlyát.
39. Próbáld lassacskán fölfedezni valódi egyéniségedet. Nem könnyű dolog! Sok ember későre találja csak meg. Sokan soha. Fordíts időt rá, nem sürgős. Sokáig kell tapogatózni, míg megtudja az ember, *ki* is ő. De ha megtalálsz tenmagadat, vedd el gyorsan a kölcsönvett ruhát.

40. Az életet azok hibázzák el leggyakrabban, akik indulóban félreismerték természetüket, és félresiklottak egy nem nekik való ösvényre, és azok, akik jó irányban indultak, de nem tudtak vagy nem mertek kitartani mellette, amíg csak lehet.
41. Ne félj túlságosan az ellentmondásoktól. Kényelmetlenek, de jótékony hatásúak.
42. Szeretheti és kívánhatja valaki a rendet, anélkül hogy erkölcsi entitásnak tartaná; szeme előtt csak ez lebeg: a rend mindössze az együttes élet gyakorlati szükséglete, a megbecsülni való társadalmi jólét föltétele. (Rendet írok, hogy ne kelljen jót írnom.)
43. A tudomány. Több mint egyszerű megismerés. Vágy ez, összhangba hozni a világegyetemet - azt a világegyetemet, amelynek törvényeit előre megérzi. (Aki ezen az úton halad, sokkal hatalmasabb és izgatóbb *csodához* érkezik, mint aki a vallás útján jár!) A tudomány mély kapcsolatot, összhangzást teremt köztünk s a természet és titkai közt.
44. Kétféleképpen lehet szellemes az ember: vagy abban, amit mond ... vagy abban, *ahogyan* mondja.
45. Voltaképpen csak önmaga iránt van az embernek kötelessége.
46. Akarj gőgös lenni. Az alázat élősködő, kicsinyítő erény. (Gyakran nem egyéb, mint a tehetetlenség titkos tudata.)
47. Erősnek kell tudnia magát az embernek, hogy az is tegyen.
48. Minden betegség - és ugyanígy minden társadalmi krízis - olyan, mintha azonos előzmény nélküli első eset lenne, kivételes eset, amelyhez mindig új gyógymódot kell kitalálni.
49. Aki mindig egészséges volt, végzetszerűen hülye marad.
50. A régi bölcs mondás: "Ha beteg a tüdő, kezeld a szívet."
51. Fiatalon kell kigyógyulni a bizonyosság lázából.

PICASSO

1. A természetet nem lehet határok közé zárni, nem is lehet másolni, hagyni kell, hogy az elképzelt tárgyak a valóság látszatát öltse magukra...
2. A fényképészet éppen jókor jött, hogy megszabadítsa a festészetet mindenféle irodalomtól, anekdotától, még a témától is.
3. ...a szabadon élő macskák mindig hasasok. Világos, hogy nem törődnek semmi mással, csak a szerelemmel...
4. Az ötlet csak kiindulópont... Csak akkor jövünk rá, hogy mit is akarunk rajzolni, ha már nekiláttunk...

5. Matisse elkészít egy rajzot, aztán lemásolja. Ötször is, tízszer is lemásolja, egyre tömörebben. Meg van győződve róla, hogy az utolsó, a legcsupaszabb változat a legjobb, a legtisztább, a végleges, pedig a legtöbbször az első sikerült a legjobban. A rajzművészetben mindig az első változat a legjobb.
6. Mindig a részletek a legizgalmasabbak.
7. Hogy is jutott eszükbe az embereknek, hogy márványból csináljanak szobrokat? ... Azt megértem, ha valaki egy fa gyökerében, egy fal repedésében, egy kimart kőben, egy kavicsban lát valamit. De a márványban? Az csak egy tömb, nem fakadnak belőle képek.
8. Az ember azért jutott el a képalkotásig, mert a képek ott heverték körülötte, csaknem készen, a keze ügyében.
9. A föld nem tart bejárónókat, hogy letörülgessék... Naponta hull rá a por, és megtelepszik rajta. Mindazt, ami a múltból ránk maradt, a por őrizte meg.
10. ...együtt élek a porral, benne élek, a legszívesebben szürke ruhákat viselek: azokon nem látszik meg a nyoma.
11. Mi marad meg a földben? A kő, a bronz, a csont, az elefántcsont, néha a cserép... De a fatárgyak, szöttek, bőrök soha... Ezért azután teljesen téves képzeletünk vannak az ősidők emberéről.
12. Én minden csonton felismerem annak az istennek az ujjlenyomatát. aki elszórakozott a megmintázásával.
13. Ellentétben a zenével, a festészetben nincsenek csodagyerekek. Amit koraérett zseninek tartana az ember, valójában a *gyerekkor géniusza*. Nyomtalanul eltűnik, mielőtt a gyerek felnőtté válna.
14. ...egy művészre ugyanolyan jellemző, ahogy a tárgyakat elhelyezi maga körül, mint a művei.
15. Nem elég, ha ismerjük egy művész munkáit. Azt is tudni kell, mikor csinálta; miért hogyan, milyen körülmények között. Egyszer majd biztosan kialakul egy új tudomány, talán "embertudománynak" fogják hívni, amely arra törekszik, hogy az alkotó emberen keresztül mélyebben behatoljon az emberbe.
16. ...a hideg igenis ösztönző hatású ... ébren tartja a szellemet. Mozgásra ösztökél. Az ember dolgozik, hogy felmelegedjen, és fel is melegszik a munkától. A jó meleg inkább álmossít.
17. Hogy mért nem lettem inkább fényképész! Egészen más, ahogy a többiek látják az embert, és ahogy néha maga látja önmagát a tükörben. Többször is előfordult életemben, hogy elkaptam egy olyan arckifejezésem, amelyet a portréimon sohasem sikerült felfedeznem. Pedig talán éppen ezek voltak a legőszintébb arckifejezéseim.
18. Én mindent felszedegetek, főleg azt, amit mások eldobnak.

19. Ha a embernek van mondanivalója, ha ki akar fejezni valamit, előbb-utóbb mindenféle alázat elviselhetetlenné válik. Az ember legyen elég bátor, hogy vállalja a hivatását, s hogy a hivatásából éljen.
20. A legtöbb ember a siker alapján ítéli meg a műveket... De hol van az megírva, hogy a siker mindig azoké legyen, akik kiszolgálják a közízlést? ... A sikerem oltalma alatt megcsinálhattam, amit akartam ... mindent, amit akartam.
21. Nem szabad túl sokat mosakodni, ugyebár ... nem egészséges...
22. ...az összes korok összes dokumentumai hamisak! Mindegyik "művészszemmel" ábrázolja az életet. A természetről alkotott képeinket mind a festőktől vesszük át. Mindent rajtuk keresztül látunk. Már csak ezért is gyanakodnunk kellene.
23. ...legjobb, ha az objektív valóságot gondosan összehajtogatjuk, mint egy lepedőt, és egyszer s mindenkorra elzárjuk a szekrénybe...
24. A festők mindig rosszul válogatnak, ha ki kell állítani a műveiket.
25. ...Mussolini ... Valahányszor láttam, amint a tömeg előtt szónokol, a mellét kidüllesztve, a fejét hátravetve, az volt az érzésem, mintha valaki hátulról rugdosná a fenekét.
26. A természet csak jelek segítségével fordítható te a piktúra nyelvére. De a jeleket nem lehet kitalálni. Csak úgy jutunk el hozzájuk, ha nagyon erősen törekszünk a hasonlatosságra.
27. Napóleon meg akarta jutalmazni egy tisztjét, és azt mondta neki: "Kinevezem marsallá!" Mire a tiszt: "De Felség, én már marsall vagyok!" "Jó - mondta Napóleon -, akkor kinevezem ezredessé!"
28. Ha ez így megy tovább, nemsokára eljutok oda, hogy csak az aláírásomat meg a dátumot kenem rá a teljesen érintetlen vászonra. Nincs is szebb dolog egy szűz vászonnál!
29. Az ellenállásért nem jár elismerés. Az árulásra, a büntettekre pedig fátylat borítanak. Ördög, aki érti.
30. Befejezni, elkészíteni: hát nem kétértelmű szavak ezek? A munka bevégzése egyúttal kivégzés is, kegyelemdőfés. Én azért pusztítok annyi vásznat, mert közvetlenségre törekszem, és ha sikerült jól kifejeznem valamit, semmit sem merek hozzátenni.
31. Szeretem az "összes művek"-et. Az alkotás folyamatát csak az összes változatok sorozatán keresztül lehet igazán nyomon követni.
32. Én ugyan nem másolok semmit, de a környezetem így vagy úgy mégiscsak érezhető a vásznaimon.
33. ...fogolyként élek. Senkinek, legádázabb ellenségemnek sem kívánom a hírnevet.

34. Minek kell még több pénz, ha van elég pénzünk? Hiába vagyunk gazdagok, négyszer egymás után úgyszem tudunk ebédelni vagy vacsorázni. Ami engem illet, lehetek gazdag vagy szegény, sose szívnék másféle cigarettát, csak Gauloise-t.
35. Olyan mázolásból, amelynek nincs jelentése, sohasem lesz kép.
36. ... az absztrakt művészet nincs messze a mázolástól vagy a falszerkezetektől. Nekem hiába beszélnek: az ember mindig utánoz valamit, önkéntelenül is.
37. A régi képeim már nem érdekelnek. Sokkal kíváncsibb vagyok azokra, amelyeket még nem festettem meg.
38. Engem nem érdekel a szép.
39. Az isten is csak egy másik művész. Kitalálta a zsiráfot az elefántot és a macskát. Nincs igazi stílusa. Megpróbál ezt-azt kitalálni.
40. Minden pozitív értéknek megvan a negatív ára, és sose láthatsz olyan igazán nagy valamit, amely ugyanakkor bizonyos tekintetben szörnyű ne volna. Einstein géniusza Hirosimához vezet.
41. Gyűlölöm a műélvezők szemmel és aggyal úzótt esztétikai játékát, a szépséget "befogadó" mandarinokét. Mi az, hogy szépség? Nincs is ilyen. Sose "értékelek" valamit, legföljebb "tetszik". Szeretem vagy gyűlölöm.
42. A kor csak akkor számít, ha valaki öregszik. Most, hogy magas kort értem el, akár húszéves is lehetnék.
43. Én nem keresek, találok.

TEILHARD DE CHARDIN

1. A Világ (a Világ értéke, csálhatatlansága és jósága) - ez végső elemzésben az első, az utolsó és az egyetlen dolog, amelyben hiszek.
2. Ha egy nagyság eléggé megnőtt minden területen, hirtelen arculatot, állapotot vagy természetet változtat.
3. A Világmindenség már nem egy rendszer, hanem egy folyamat. A kozmosz kozmogenezissé alakult át.
4. El kellene határoznunk nyílt elismerését annak, hogy a "társadalmi" és a "kulturális" a fejlődés biológiai folytatódásai.
5. A Társadalmi Jelenség a Biológiai Jelenség kulminációja, és nem gyengülése.
6. Az anyag éllemez, felemel, a többihez kapcsol bennünket, mert el van borítva az élet által.

WILDGANS

Mert nincs olyan szegény, kinél nincsen szegényebb.

BRAQUE

1. A művészet arra való, hogy zavarba hozzon. A tudomány megnyugtat.
2. Ahol a tehetséghez kell folyamodni, ott hiányzik a képzelőerő.
3. Az igazság létezik. Csak a hazugságot találják ki.
4. Mindig két gondolatra van szükségünk: hogy az egyik leküzdje a másikat.

DIMITROV

A proletár nemzetköziségnek minden országban, hogy úgy mondjuk, "aklimatizálódnia" kell, hogy a szülőföldben mély gyökeret eresszen. Az egyes országok proletár osztályharcának és munkásmozgalmának *nemzeti formái* nincsenek ellentétben a proletár nemzetköziséggel. Ellenkezőleg, éppen ilyen formák között lehet sikeresen megvédeni a proletariátus *nemzetközi érdekeit is*.

EDDINGTON

1. Kérlelhetetlen törvénye a külvilággal való kapcsolatunknak, hogy minden, amit megismerhetünk, átalakul a megismerés folyamán.
2. Mennyiben figyelhető meg az elektron kevésbé, mint a csillag? Nem vagyok benne bizonyos, vajon mondhatom-e, hogy láttam elektront, de ugyanúgy kételkedem abban is, hogy láttam-e a csillagokat. Ha láttam az egyiket, láttam a másikat is.
3. A természettudomány célja szükségképpen eltér a bölcséletétől, de azt nem vagyok hajlandó elismerni, hogy kevésbé érdemes cél.
4. Helyes elv, hogy ne bízunk túlságosan az elméletben, mielőtt a megfigyelés azt meg nem erősítette. Remélem, nem botránkoztatom meg nagyon a kísérleti fizikusokat, ha még hozzáteszem a második, a helyes elvet, hogy a megfigyeléses eredményekben sem kell túlzottan bízni, *míg azokat meg nem erősítette az elmélet*.
5. A kutatás természetét, legalább a természettudós számára, nagyrészt az a körülmény szabja meg, hogy az egyének tapasztalásuk egy részét egymással közölhetik.
6. A "látszat csal" tana mérsékelten alkalmazva kitűnő; de már annyira elhatalmasodott, hogy figyelmeztetésre szorulunk, hogy a látszat világa az, melyhez életünkben alkalmazkodnunk kell.

7. A Földnek gömb alakban való elképzelése, úgy hiszem, senkinek sem okoz nehézséget. Bevallom, hogy nekem annyira vérembe ment át a gondolat, hogy az Ausztráliában lefolyó, válogatott krikettmérkőzést képzeletemben fejfelé lefelé játsszák.
8. Nem vagyok bizonyos benne, hogy a matematikus jobban megérti világunkat, mint a költő vagy a misztikus. Talán csak arról van szó, hogy jobban tud összeadni.
9. Szó sincs arról, hogy a természettudomány hatalmas csökkenne, hanem csak tisztábban látjuk, hogy mivel járulhat az emberi fejlődéshez és kultúrához most és a jövőben.
10. ...azt hiszem, hogy a tudomány haladását nem az eldöntött, hanem a felvetett kérdésekkel kellene mérni.
11. Azért látunk messzebbre, mint elődeink, mert a vállukon állunk és nem csodálatos, hogy míg oda felkapaszkodunk, néhány rúgást is kapnak?

JOYCE

1. Nem vagyok hajlandó tovább szolgálni azt, amiben már nem hiszek, nevezzék azt akár az otthonomnak, a hazámnak vagy az egyházamnak...
2. ...nem használnék más fegyvert, mint ... a csendet, a száműzetés magányát és az agyafűrt értelmet.
3. Egész Írország egy nagymosás a Golf-áramlatban...
4. ...egy cseléd repedt tükre az ír művészet szimbóluma...
5. Aki folyton megy, gyakorlatilag egy napot nem öregszik.
6. Nők örökké játsszák az arisztokratát, míg csak meg nem vakarod a gyengébb ellenállás helyét.
7. A rómaiak, pontosan úgy, mint az angolok, akik lépésről lépésre a nyomukban járnak, minden új földrészre, ahová csak lábukat tették, ezt a Kloáka Maxima-komplexusukat hozták magukkal. Körülnéztek tógájukban, és azt mondták: *Alkalmas ez a hely nekünk. Építsünk egy vévét.*
8. Elég nekünk a mi mindennapi napilapunk.
9. A természetben minden ízlés előfordul. Vajon milyen lehet a hattyúk húsa?
10. Disznót eszel, disznó leszel.
11. Van egy mondás, hogy földbirtokos sose hal meg. Másik lép a nyomába, ha az egyik bemondja az unalmast. Az aranyaikkal összevásárolják a fél világot, és a végén az egész arany mégis megmarad nekik. Valahol valami bűdös itt.
12. Lássuk magunkat úgy, ahogy mások látnak minket. Aki éhes, mérges.

13. Eszel, vagy megesznek.
14. Az ember sose tudja, kinek a fölkerözött gondolatain kérődzik.
15. ...mit érdekel bennünket a költő élete, ha élvezhetjük *a Lear király* költészetét? Villiers de l'Isle mondta, hogy ami az életet illeti, azt a cselédeink is elintézhetik helyettünk.
16. ...azt a szeretetet, mellyel vérrokonunkat halmozzuk el, egy idegentől vonjuk meg, aki esetleg ínségében eleped érte.
17. Az apaság mint jogi koholmány fogható tel. Hol van annak a fiúnak az apja, akit fiú szerethetne, akár bármelyiket mind, vagy mindet bármelyik?
18. Shakespeare dús vadászmezeje minden hibbant elmének.
19. Egy nemzet ugyanazok az emberek, akik ugyanazon a helyen laknak.
20. Nőket sose látni olyan padon üldögélni, hogy "frissen mázolván". A szemük, az mint a gyíknak. Keresik az ágy alatt azt is, ami nincs ott.
21. A férfi leggyengébb pontja mindig a felesége.
22. Azt hiszed, megszöksz, és beleütközöl saját magadba. Jobb az út feléről visszatérni, mintsem rossz helyre érní.
23. Könyörögj érettünk. És könyörögj érettünk. És könyörögj érettünk. Jó ötlet ez az ismétlés. Ugyanez van a hirdetésekben. Vásároljon nálunk. És vásároljon nálunk.
24. Szép asszony is megéri a csúnya időt, hát még a csúnya...
25. ...a természet valahány szent javai közül egyik sem ér fel a szaporodás csudájához...
26. ...anyai termékenység híján a nemzettest felvirágoztatása nem lehetséges...
27. Vannak bűneink vagy (nevezzük, mint az emberek általában) rossz emlékeink, melyeket szívünk legsötétebb mélyén rejtegetünk, de azok csak alkalomra várnak. Az ember hagyhatja, hogy emléküik ködbe vesszen, mintha valójában sohasem lettek volna, és ámíthatja magát, hogy nem is voltak, vagy másképpen voltak, ha voltak. De egy vélet(en szó hirtelen életre kelti őket, és feltámadnak, és szemünkbe néznek a legkülönbözőbb körülmények között, látomás vagy álom formájában...
28. ...a gesztus tehetne az egyetemes nyelvé, nem a zene, nem a szag.
29. Esztétika és kozmetika a budoárba való. Én az igazságot keresem. Egyszerű igazságot az egyszerű embernek.
30. Az álom mindenkiből a legrosszabbat hozza ki, talán gyerekekből nem.
31. ...haljon meg a haza énért.

32. ...több nyelvvel operál az emberiség, mint amennyire éppen szüksége volna.
33. Irtózom az erőszak vagy türelmetlenség minden formájától és megnyilvánulásától. Soha semmiféle célt nem ér el, soha semmit nem akadályoz meg.
34. Nevetséges, már első pillantásra, hogy emberek gyűlöljék egymást, mert egy másik szigeten laknak, és másik tájszólást beszélnek...
35. ...kilencven százalékban pénzkérdés a kérdés, ez van végig minden mögött, kapzsiság és féltékenység...
36. Az emberek még valahogy belenyugszanak, ha farkas harapja meg őket, de ami határozottan kihozza a sodrúkból, az a bárány harapása.
37. ...a múltra való békés visszaemlékezés rendszeres gyakorlata az éjszakai nyugalmi idő előtt: enyhíti a fáradtságot, szavatolja az egészséges pihenést és megújuló életerőt.
38. ...sokkal jobb lenne ha nők volnának az urak akkor nem öldökölnék egymást nem volna mérsárlás...
39. ...egy nő akármit csinál, tudja, hogy mikor hagyja abba, arról nem is beszélve, hogy a világon se volnának minélkülünk...

KODÁLY

1. Ma sincs egyéb dolgunk Nyugaton, mint ezer éve: egypár rablókaland, részt szerezni abból, ami jó és elvihetően értékes van ott, aztán beleásni magunkat a földbe, mert csak belőle szívhatunk igazi táplálékot...
2. A munkásság áhítattal hallgatta a szegény nép fiaiból lett nagy szellemek megnyilatkozásait, tán kevesebb hozzáértéssel, de frissebb lelki örömmel, mint azok az egyházi nagyurak, akik számára valamikor e művek készültek.
3. Nálunk még háromszáz éve ugyanaz a dal zengett várban és kunyhóban. Azóta a vár romba dőlt; ha áll, lakója idegen vagy hűtlen lett a magyar dalhoz... A kunyhó hű maradt... A falu megmentette a tradíció folytonosságát. A mi dolgunk átvenni tőle és tovább ápolni. A tűznek nem szabad kialudni.
4. Nos, annak, aki azt állítja, hogy az európai népek átlagnépdala túlon-túl primitív ahhoz, hogy a magasabb művészettel bármely közössége is legyen, némileg igaza van... Ám vannak magyar dallamok, amelyek a magam és sok más számára ugyanolyan élményt jelentenek, mint egy beethoveni téma.
5. Parasztember: az embert hangsúlyozom, nem azt, ami elválaszt tőle, hanem ami közös vele...
6. Sokszor egyetlen élmény egész életre megnyitja a fiatal lelket a zenéhez. Ezt az élményt nem lehet a véletlenre bízni: ezt megszerezni az iskola kötelessége.

7. Van a gégékben olyan hangszer, hogy szebben szól a világ minden hegedűjénél, csak legyen, aki megszólaltassa! Ezzel a hangszerrel eljuthattok a legnagyobb zenei géniuszok éltető közelségébe, csak legyen, aki vezet!
8. Azt mondhatnám, hétköznapi európaiak vagyunk, hogy életünk vasárnapjain önmagunk lehessünk.
9. Ne legyen kultúra magyarság és magyarság kultúra nélkül.
10. A néprajz a kis nemzeteknél virágzik, mert azok korán felfedezték benne a nemzeti önismeret forrását és a létért való küzdelem hatalmas fegyverét...
11. A nép életéből lassan, de kérlelhetetlenül irtja a hagyományt maga az élet. Ezzel szembeállni, egy természetes folyamat elé gátat vetni: hiábavaló törekvés volna. Most a művelt rétegen a sor, hogy felkarolja, megőrizze, hogy élete cselekvő része legyen.
12. A magyar művészeknek nemcsak külföldi propaganda kell, hanem itthoni megértés.
13. Minden énekelt hang a mai iskolából jóformán száműzött Múzsáknak készít szállást a gyermek lelkében. A gyermek ösztönszerű, természetes nyelve a dal, s minél fiatalabb, annál inkább kívánja mellé a mozgást.
14. Nem minden dilettantizmus kártékony... Van, bár fogytán ... értékes hasznos dilettáns: a művészet szálláscsinálója, előőrse. Enélkül valamirevaló zeneélet nem is képzelhető.
15. ...elitnevelés és tömegnevelés egymástól el nem választható szerves egység kell hogy legyen, csak akkor értékes az eredmény, ha megvan a kettő egyensúlya.
16. Miért kell nekünk mindent másodkézből kapnunk, s hozzá egy olyan nemzet szája ízéhez alkalmazva, mely tőlünk idegen érzésben, gondolkodásban minden nyugat-európai népnél jobban különbözik? Németország eltakarja előlünk Nyugatot... Merítsünk az eredeti forrásokból... Ne legyünk szellemi gyarmata egy országnak sem, de mindegyiktől tanuljuk el, ami javunkra szolgál.
17. ...az élőbeszéd magyarságának védelme és fenntartása éppoly életkérdés, mint a szókincsé és mondatszerkezeté.
18. Egyetlen nyelv van itt, amelynek kiejtését nem gondolja senki: a magyar. Vagy azt hiszik, úgymint tudja mindenki, vagy azt, hogy mindegy: akár jól, akár rosszul ejtjük, csak megértjük egymást. A gondozás hiánya meg is látszik. Hozzuk rendbe előbb a beszéd, a kiejtés lelki alapját. Akkor szinte magától megjavul a kiejtésünk.
19. Ma a városnak nem a kultúrája, csak az idegensége érthetetlen a falu számára. S a falut azért nem érti a város, mert magyar.
20. Mélyebb zenei műveltség mindig csak ott fejlődött, ahol ének volt az alapja.

21. A magyar zenei öntudat alapját kell kiásnunk a magyar közöny és a helytelen és elavult zenei nevelés romjai alól.
22. Néhány dallam ma is egyformán szól a Duna és a Volga mentén, másfél ezer esztendő és háromezer kilométer távolságán keresztül... Akármilyen jól megismeri valaki népzeneinket, csak a rokon népekre való kitekintés adja meg a képnek a távlatot, a mélységet. Megtanuljuk ebből: nem vagyunk egyedül a világon. Kultúránk egy nagy, régi, keleti kultúra nyugatra szakadt, itt gyökeret vert, csodálatosképpen máig megmaradt sarja.

OLBRACHT

1. ...az ördög mindig talál valami hasadékot, amelyen keresztül odafurakszik az olyan emberhez, akit jóstat és hit véd, és úgy szétmállasztja, úgy szétszórja a jóslatot és hitet, hogy kő kövön nem marad utána.
2. Az élet egymásra utalta a zsidót és a ruszint. Eljárnak egymáshoz, adósai egymásnak egy kis kukoricaliszttal, pár tojással, takarmány-, fogat-, munka- és készpénzkölcsön fejében is tartoznak egymásnak. Ilyen a helyzet hétköznap. De óvakodjatok attól, hogy gondolatot dobjatok közéjük! Abban a pillanatban kétféle agy, kétféle idegrendszer áll egymással szemben.
3. ...egyedül a hegyek érdemlik meg, hogy az ember vágyakozzék utánuk.
4. Mert az üzlet - az nem csak pénzkérdés. Az üzlet - az politika is, az üzlet maga a bonyolult élet, az üzlet az élet értelme, az üzlet szenvedély, semmivel sem kisebb szenvedély, mint a szerelem.
5. ...nem annak látszani, akik vagyunk, a legnagyobb örömök közé tartozik.

ROOSEVELT

1. Hadd mondjam ki azt a szilárd meggyőződésemet, hogy az egyetlen dolog, amitől félnünk kell, maga a félelem.
2. Ha valahol megszegik a békét, mindenütt, minden ország békéje veszélyben forog.
3. A jövőben, melyet igyekszünk biztonságossá tenni, örömmel tekintünk egy olyan világ elé, mely négy alapvető szabadságon nyugszik. Az első a szólás és kifejezés szabadsága az egész világon. A második a szabadság minden ember számára, hogy a maga módján imádjá Istenét mindenütt a világon. A harmadik: megszabadulni a nélkülözéstől. A negyedik: megszabadulni a félelemtől.

SCHLICK

1. Megállapítani egy kijelentés értelmét annyit tesz, mint megállapítani azokat a szabályokat, amelyek szerint e kijelentést használni kell...
2. Értelmetlenség bizonytalan tényekről beszélni, csak a mi kijelentéseink, a mi ismereteink lehetnek bizonytalanok. Éppen ezért ha sikerül a szigorú tényeket teljesen tisztán visszaadni a

megfigyelési tételekben, akkor ezek természetszerűen minden ismeret, minden megismerés kétségtelen kiindulópontjává válnak.

3. A természeti törvények nem kijelentések, amelyek vagy igazak, vagy hamisak, inkább arra vonatkozó előírások, hogyan kell létrehozni az ilyen kijelentéseket... A természettörvények ... utasítások, viselkedési szabályok, amelyek megmutatják a kutatónak az utat a való világban, lehetővé teszik számára, hogy előre lásson bizonyos eseményeket.

SZTRAVINSZKI

1. Nem szeretem az operát. A zene összeházasítható a gesztussal vagy a szöveggel, de mindkettővel egyszerre bigámia nélkül nem.
2. Nem csak a szenvedély útján lehet-e egy másik lény legbenső lényegébe behatolni? És vajon csökkenti-e a szenvedély a tiszteletet? A tisztelet mindig steril, sohasem válhat produktív hatóerővé. Az alkotáshoz dinamika, motor kell, s van-e erősebb motor a szenvedélynél?
3. Vége már annak az időnek, amikor én gazdagítani akartam a zenét, most már építeni akarom. Már nem azért harcolok, hogy kiterjesszem kifejező lehetőségeim körét, ehelyett inkább a zene valódi tartalmát próbálom elképzelni.
4. Úgy vélem, a tiszta ellenpont az egyetlen lehetséges anyag, amelyből valódi és időtálló zene kovácsolható.
5. Kora ifjúságunkban túl nagy adagot kaptunk Beethoven műveiből, s ugyanakkor belénk sulykolták a híres "Weltschmerz"-éről, "tragédiájáról" és a hasonlókról szóló közhelyeket is, amelyeket száz év óta terjesztenek kötelezően a világmindenség egyik legnagyobb zsenijének kikiáltott zeneszerzőjével kapcsolatban...
6. Vigyázat! A modernség felett hamar eljár az idő!
7. A zene mint jelenség arra az egyetlen célra adatott nekünk, hogy rendet teremtsen a dolgok között, beleértve legelső sorban a rendet az ember és az idő között. Hogy ez a rend létrejöhesse, ahhoz szükségszerűen és kizárólag konstrukcióra van szükség. Ha a konstrukció megvan, és a rend létrejött, mindent megtettünk.
8. A zene által felkeltett képzeteket nem lehet jobban megfogalmazni, mint ha azokhoz hasonlítjuk, amelyek az építészeti formák játékaának láttán támadnak bennünk.
9. ...ha minden szabad, a legjobb s a legrosszabb egyformán, ha semmivel sem kell megküzdennem, akkor elképzelhetetlen mindenfajta erőfeszítés.
10. Csak elméleti szabadságra van szükségem. Adjanak nekem valami korlátozottat, olyan anyagot, mely munkámat annyiban szolgálja, hogy lehetőségeim körébe esik.
11. A fegyelem, az önként vállalt "feszesség" igénye a természetünkben van s nemcsak a művészetben mutatkozik meg, de minden tudatos emberi cselekvésben is. A rend igénye nélkül nem jöhet létre semmi, s eltűnésével minden felbomlik.

12. ...a fegyelem segíti a szabad kibontakozást, s csak a szabadságnak nyílt szabadossággá válását akadályozza meg.
13. Amikor úgy látszik ... mintha a zene kifejezne valamit, az csak illúzió, nem pedig valóság. Nem egyéb, mint járulékos elem, amit hallgatólagos megegyezéssel tulajdonítunk a zenének, ráragasztjuk, mint valami címkét, formulát: egyszóval köntös, amit megszokásból vagy tulajdonság híján lassanként összekeverünk a lényeggel.
14. A zeneszerzők kombinálják a hangjegyeket. Ez minden. Arról, hogy a világ eseményei miként és milyen formában érintik zenéjüket, arról nem az ő dolguk beszélni.
15. A szülőhely az életben a legfontosabb faktor.
16. ...az ember mégis emlékezet által él, nem igazság által.
17. Poussin egész helyesen mondta, hogy "a művészet célja a gyönyörködtetés". Nem mondta, hogy ez a gyönyörködtetés a művész célja, aki csak a létrehozandó mű követelményeinek kell hogy alávesse magát.
18. Az újítás csak akkor gyümölcsöző, ha kéz a kézben halad a tradícióval.
19. Az én zenémet legjobban a gyerekek és az állatok értik.
20. Ahogyan "evés közben jön meg az étvágy". úgy hozza meg a munka az ihletet, ha az nincs jelen kezdettől fogva. De nem egyedül az ihlet számít, hanem eredménye, maga a mű!

SZUBRAMANJA BÁRADI

Bárha felkél minden aljasság, és hadba száll velünk,
félelem nincs, félelem nincs, félelemről szót se ejts!

UNDSET

Némelyek a virágokat és az állatokat szeretik, mert felebarátjukat nem képesek megérteni.

VILDRAC

...a szél játéka itt is, amott is
egymásnak üthet, egymással megsebesíthet
két szomszédos kalászt a sűrű búzamezőben:
kevésbé lesznek egyazon év
búzái ezért?

WOOLF

1. ...csak egy kés pengéje választja el a boldogságot a mélabútól; különben is ... ikertestvér a kettő; s mindebből az a tanulság, hogy az érzés végletei az örülettel rokonok...
2. ...mi értelme az irodalomnak, ha nem jegyese és hálótársa az igazságnak?
3. Elutasítani és engedni ... micsoda gyönyörűség: üldözni és hódítani, minő királyi képesség; érteni és gondolkozni, micsoda mennyei fenség.
4. A nemek, bármily különbözők, mégiscsak egybefonódnak. Minden emberben van ingadozás a két nem között, s nemegyszer csak a ruha teszi a férfiúi vagy női külsőt, s lenn a mélyben rejlő nem éppen ellentéte annak, amit a felszínen látunk?
5. A hírnév és dicsőség csupa hiú káprázat. Mit törődnek majd velünk a jövő korszakok, velem vagy akár Pope úrral! Tulajdonképp mi is az a "korszak"?
6. Csak sajnálhatjuk (mert türelmünk már végét járja), hogy a hősök nincsenek több tekintettel krónikásaikra! Mert hisz; van-e bosszantóbb dolog, mint azt látni, hogy egy hősünk, akire máris annyi időt s fáradságot pazaroltunk, kicsúszik a kezünkből, s egészen elengedi magát...
7. ...ahányszor megnyílik az idő mélye, s egy újabb másodperc buggyan elő, egyben valami ismeretlen veszedelem is előtörhet vele.

BABITS

1. Ó mennyi város, mennyi nép,
Ó mennyi messze szép vidék!
Rabsorom milyen mostoha,
hogy *mind* nem láthatom soha!
2. Bűvös körömből nincsen mód kitörnöm,
Csak nyílam szökhet rajta át: a vágy -
de jól tudom, vágyam sejtése csalfa.
3. Én maradok : magam számára börtön,
mert én vagyok az alany és a tárgy,
jaj én vagyok az ómega s az alfa.
4. ...miért nő a fű, hogyha majd leszárad?
miért szárad le, hogyha újra nő?
5. ...nem takart seb kell, inkább festett vérzés!
6. ...csak olyan istent fogok imádni,
akit én alkotok magamnak.
7. "Félre vakult csökevény, s ti koholt ideálok!

Nem játék a világ! Látni, teremteni kell."

8. . . .egyik rész a munkára,
másik temetésre:
adjon Isten bort, búzát,
bort a feledésre!
9. ...legyen béke már!
Legyen vége már!
10. ...kell, hogy az Úr áldja, védje
aki azt énekli: Béke.
11. Légy sziget
s várj napot a mocsárból! Különös
gubók szülhetnek pillét. Mit tudod?
Az istenek halnak, az ember él.
12. ...útjaidat akármerre bolygod,
egy országot hordozol magaddal,
veled jön egy makacs íz, egy halk dal...
13. Martinuzziak kora jött újra. Összeszorított
fogak, keserű alkuvás, erdélyi ravaszság.
14. Ki úgy véled, nyomot hagysz a világnak,
kérdézd a szőnyeget mely dupla lábad
nehezét únja s rímét ismeri:
marad-e rajta valami magadból,
vagy csak az utcán cipődre ragadt por
amit emlékül továbbadsz neki?
15. Nem az énekes szüli a dalt:
a dal szüli énekesét.
16. ...amint fogy-fogy a jövőendő,
egyre-egyre drágább lesz a múlt.
17. Nem hiszek az Elrendelésben,
mert van szívemben akarat,
s tán ha kezem másképp legyintem,
a világ másfelé halad.
18. Nem hiszek az Elrendelésben,
mert szabad vagyok: oly szabad,
mint a bolond bogáncs a szélben
vagy vad bozót között a vad.
19. Mivel e földön jónak lenni oly nehéz -

erényeid elhagynak, mint az ifjúság,
de bűneid utánad jönnek, mint a hű kutyák...

20. Óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!
21. Most érzem hogy sorsom a hazámnak sorsa,
mint fához a levél, hulltomig kapcsolva,
mert nem madár vagyok, hanem csak falevél,
mely ha fája kidőlt, sokáig ő sem él.
22. ...vétkesek közt cinkos aki néma.
23. ...születni fognak újabb Ninivék...
24. Óh ne mondjátok azt, hogy a Könyv ma nem kell,
hogy a Könyvnél több az Élet és az Ember:
mert a Könyv is Élet, és él, mint az ember -
így él: emberben könyv, s a Könyvben az Ember.
25. Öröklött, nagy Varázs, holtak idézője,
messze nemzedékek egymáshoz fűzője;
mert csak a Könyv kapcsol mutat a jövőbe,
ivadék lelkeket egy nemzetté szöve.

BEDNIJ

1. Kiválasztván a célt: hová megyek - tudom jól,
s minden haszontalant, minden szükségtelent,
ha kedves volt, ha szent,
mint ócska limlomot, kidobtam a hajómból...
2. Dalaim nyersek, egyszerűek,
a nép ezért szereti őket.
3. Az utcák, a gyárak, paloták és házak,
raktárak, bankok, bányák és színházak,
mi szőjük a szőttest, mi fonjuk a lent:
ez a mienk!
4. ...a föld. ahol dolgozunk, s a kalász, mely leng:
a mienk!

EGRY JÓZSEF

1. A művészetben iskolára csak a tanároknak és a tehetségteleneknek van szükségük.
2. Komoly művészetet lehet utánozni, de nem lehet elsajátítani.

3. Aki egyedül unatkozik, a társaságban untat.
4. A művészetben önfegyelem nélkül létre lehet hozni kiváló alkotást , de önkritika nélkül nem.
5. Sok nagy ember nem jutott volna fel az Olümposzra, ha szamarak nem lettek volna, és saját lábain kellett volna megtenni az utat.
6. A gyenge festők mindég a régi iskolákra hivatkoznak a maguk igazolására.
7. Csak az átlagművészek tapadnak tradíciókhoz! Az igazi művészet teremti a tradíciót.
8. Az átlagművész mindég a mások munkájánál akar különbet produkálni és nem a sajátjánál.
9. A klasszikus művek többnyire nem annyira magasrendűek, mint amennyire unalmasak.
10. Sok régi művész csodálkozna, hogy mi lett belőle, amióta meghalt.
11. Az átlagfestő azért fest, hogy éljen, a kiváló festő azért él, hogy fessen.
12. Egy művész fiatalsága addig tart, amíg a megoldandó művészi problémái.
13. Egy művésztől minél többet vesznek át, annál többje marad.
14. Minél közelebb jut az ember a természet lényegéhez, annál jobban távolodik a természettől magától.
15. Soha nem felejttem el, hogy a táj, ami előttem van, mögöttem folytatódik.
16. Egy jó képben rossz részlet nincs. Ugyancsak a rossz képben jó részlet sincs. A jó képnek nincs jelentéktelen része.
17. Festő csak akkor beszéljen, ha a képe semmit se tud mondani. De akkor is jobb, ha hallgat.
18. Ha a művészek annyit beszélnének, mint amennyi mondanivalójuk van, akkor ritkábban hallanunk őket.
19. Egy műnek a való értékét csak maga a mű mondhatja el, mások csak beszélhetnek róla.
20. Átvett iskolák, modorokkal festett képek semmivel sem értékesebbek a másolásnál.
21. Az nem volna baj, hogy idegenből vesznek át képzőművészeink, hanem az a baj, hogy idegen is marad, amit átvesznek.
22. A jó festő lehet rossz tanár, a rossz festő csak rossz tanár lehet.
23. Ne ítéljétek el a rossz képek istápolóit, gyűjtőit, mert ők is a szép felé való törekvésükben tévednek.

24. Nem a tömeg meg nem értése folytán szenvedtek nagy művészek, hanem a művésztársaik nem becslése folytán.

HASEK

1. Tudja, nagyon nehéz dolog egy fenséges urat agyonlőni... Cilinderben kell menni, hogy a rendőrök még előtte le ne füleljék.
2. Gazember is kell a világba... Ha mindenki csak jót akarna a másoknak, már rég agyonverték volna egymást az emberek.
3. Az emberek gyilkolásának előkészületei mindig is az isten nevében zajlottak le, vagy általában valami képzelt felsőbbrendű lény nevében, akit az emberiség kitalált magának, és megteremtett a saját képére és hasonlatosságára.
4. A kutya húséges állat, de csak az olvasókönyvekben vagy a természetrajzban. Szagoltassanak meg a leghúségesebb kutyával egy darab sült lókolbászt, és a kutya el van veszve.
5. ...utasításokkal nem lehet a háborút megnyerni.
6. Akinek akasztófát rendelt a sors, az nem fullad vízbe.
7. Nem szabad hinni a véletlenben, jobb, ha reggel és este is felpofozzuk magunkat, hogy el ne felejtsük, hogy az óvatosság sohase fölösleges, és hogy a jóból is megárt a sok.
8. A műveltségnek léleknemesítő hatása van, s erre semmi szükség a katonaságnál. Minél durvább a tisztikar, annál jobb.
9. Nincsenek hősök, csak vágóhídra terelt marhák vannak, a vezérkarokban pedig mészárosok. A végén aztán majd jön az általános lázadás, és akkor megnézhetik magukat.
10. ...az idegen nemzetek lányainak a megerőszakolása a legjobb módszer a degenerálódás ellen. Így csinálták már a svédek meg a spanyolok is a harmincéves háborúban, a franciák Napóleon alatt, most pedig a budejovicei környéken ugyanezt fogják csinálni a magyarok, még hozzá durva erőszakolás nélkül. Mindenre sor kerül, ha elég hosszú az idő. Itt csupán egyszerű cseréről lesz szó. A cseh katona majd egy magyar lánnyal fog hálni, a cseh kislány pedig egy magyar honvédet részesít vendégszeretetében, és évszázadok múlva az antropológusok majd eltűnődnek azon az érdekes és meglepő tüneményen, hogy a Málse partján kiugró pofacsontú emberek bukkannak fel.
11. ...a háborúban mindenkinek vigyázni kell az egészségére, mert ezek a háborús strapák minden egyes embertől megkövetelik, hogy ne legyen nyavalyás.
12. ...a bíróság előtt sose mondjunk igazat. Aki hagyja magát megszedíteni, és mindent beismer, az mindig el van veszve.

13. Katonáéknál nem megy másképp ... ez már így van bevezetve, felelhetsz, amit akarsz, csinálhatsz, amit csinálsz, mindig ott kell lenni a fejed felett a viharfelhőnek, és egyszer csak elkezdődik a mennydörgés. Anélkül nem lehet fegyelmet tartani.
14. ...ha bosszút akarunk állni valakin, akkor egy ártatlan ember issza meg a levét.
15. A háborús dicsőséghez vezető útnak ez volt a receptje: este hatkor a katonák krumplis gulyást kapnak, fél kilenckor a legénység kikakálja magát a latrinán, és kilenckor aludni tér. Ilyen hadsereg elől rémülten menekül az ellenség.
16. ...az esztéták homoszexuálisok, ami közvetlenül az esztétika lényegéből fakad.
17. ...sokféle dolog van a világon, amit nem szabad megcsinálni, de azért el lehet követni. Az a fő, hogy mindenki kipróbálja, hogy sikerül-e neki, ami nem szabad, és így mégis lehessen.
18. ...minden katonának tudnia kell, hogy minél többet lövöldöz rá az ellenség, annál jobban fogy az ellenség muníciókészlete. Minden lövés, amit egy ellenséges katona lead terád, csökkenti az ő harcképességét.

JASPERS

1. A döntő, hogy nem létezik természettörvény, és nem létezik történelemtörvény sem, amely a dolgok menetét egészében meghatározná. A jövő az emberek és végül a milliárdnyi ember mindegyike elhatározásainak és tetteinek felelősségén nyugszik.
2. A realitást a mindennapi érintkezésben ismerjük meg, továbbá az iparban, a technikai berendezésekben, az emberekkel való kulturált érintkezésben, a módszeres rendelkezésben és az igazgatásban. Amivel a gyakorlatban találkozunk, azt a tudományos megismerésben tisztázzuk, és mint a valóságról való tudást ismét az új gyakorlat rendelkezésére bocsátjuk.

JUHÁSZ GYULA

1. Holt álmaink szabad jövőben élnek!
2. Milyen volt szőkesége, nem tudom már,
De azt tudom, hogy szőkék a mezők,
Ha dús kalással jó a sárguló nyár
S e szőkeségben újra érzem őt.
3. És minden dolgok mélyén béke él...
4. Mi lesz, ha egyszer szikrát vet a szalma
És föllángol e táj, e néma, lomha?
Ha megutálva száz here pimaszt már,
Vihart aratva zendül a magyar nyár?
5. Nem a pacsirta fontos, csak a dal,

Mely a nem múltó, szent összhangba hal.

6. Jó volna egyszer kipróbálni még
Az Ember jussát, az Ember hitét!
7. Szentség a munka és erő,
Ez a jövő nagy menedéke,
Embert egekbe emelő...
8. Csak az bitang és az hazátlan,
Ki here módra él magában!
9. ...a munka ne legyen robot csak,
De himnusza a dolgozóknak!
10. Dolgozni föl mind, lankadatlan,
Amíg az élet fénye ég!
Hirdessük: itt nem boldogul más,
Csak aki alkot, aki munkás!
11. ...Elhervadnak mind a rózsák
Őskertedben, Magyarország.
12. ...minden harcok minden elesőjét
Mebékülő szívemhez emelem,
A szenvedő mind egytestvér velem!
13. Lesznek új nép, új föld, új egek,
A jövőnek hadd énekelek.

A jövőnek, mely tatárt, magyart,
Népek nyáját egy akolba hajt.
14. ...A munkát dalolom, ki a szabadság
Útjára visz gyász és romok felett...
Én őt dicsérem csak, az élet anyját,
Kinek nővére Szépség és Szabadság,
S kinek világa most hajnalodik.
15. Mert jó az Ember, csak a sors gonosz,
Az bujtogat, sebez és ostoroz.
16. Ó fáraók, vigyázzatok, a szolga
Egy nap a gúlát a pokolba hordja,
S megérzi már, hogy ember maga is!
17. ...Az élet gyász és nem mersz halni mégse!
18. Öreg magyar, örök magyar, ki tudja,

Nem egy hazánk van-e: örök haza?

19. ...míg a Jövő termése vérben ázik,
Még várni kell soká az aratásig!
20. Tudjátok-e, hogy egy új állomás vár,
Hol mást nem látni, mint munkásokat?
21. Remélem, hogy a munkás megkapja méltó bérét,
És nem lehet henyélni bíborban és selyemben,
S a paloták alatt nem támolyog az éhség,
S ebek harmincadán nem tengődik a Szellem.
22. A kis rongyosokban, a kis mezítlábasokban ott szunnyad elnyomva és várakozva a Megváltó és Szabadító.
23. Az én imádságom: Lelkem Istene, őrizd meg bennem mindhalálig a gyermeket, akinek születtem.
24. A koldusok a templom küszöbén figyelmeztetik a híveket, hogy szociális kérdés is van a földön.
25. A kegyelmes urak is lehetnek kegyetlenek.
26. Minden vád ellen lehet védekezni, csak az önvád ellen nem.
27. Mennyi szépségversenyt rendeznek ebben a csúnya világban! Jóságversenyt még nem rendeztek soha.
28. Az én szocializmusom nem egyenlőséget akar, hanem igazságot.
29. A gyermek szeme a jövő tükre. Jaj annak, aki elhomályosítja.
30. Minden méltóságtól megfoszthatnak, de emberi méltóságomtól nem.
31. Még mindig nagyon sokan vannak, akiknél az ember az úrnál kezdődik.
32. Légy szerény! - mondja a katángkóró az ibolyának.
33. Mikor a munka nem lesz robot, és a művészet nem lesz fényűzés, akkor jön el az ország, amelyről a legjobbak jövendöltek.
34. A vértanúk vetését a hűbérurak aratták.
35. Pilátus azért mossa a kezét, mert nem tiszta a lelkiismerete.
36. Mindnyájan a boldogság trónörökösei vagyunk ezen a földön. És mindnyájan száműzetésben.
37. A hülye azt mondja a lángésznek: bolond.

38. A szerzők darabokat írnak, a költők egészet.
39. A tudósok az egész középkoron át hiába keresték az örök élet titkát. A művészek már régen megtalálták.
40. Sokan azért szeretik és azért írják a fantasztikus regényeket, mivel nincsen fantáziájuk.
41. Néha azért tapsolnak egyik-másik színháznál, hogy egy kis cselekmény is legyen.
42. Nincs szomorúbb, mint egy rossz komikus.
43. Regényből is lehet színművet csinálni. Néha a kapanyél is elsül.
44. A színpadon gyakran a legszebb gondolat is elvész. Hiányzik az akusztikája a nézőtérnek.
45. A színészek százszor inkább tudnak nagyurat játszani, mint költőt. Úgy látszik, a költő nagyobb úr, mint a nagyurak.
46. Szerző: ebben a szóban benne van az egész mai színdarabírás szelleme. Ők szereznek, a régiek költöttek.
47. A régi naivák a fiatal ártatlanságot ábrázolták, az új naivák a fiatal romlottságot.
48. Nincsenek többé tragikák, csak idősebb hisztériák vannak.
49. A színészet izom- és idegmunka. Aki még a lelkét is beleadja, az már nem is színész. Az már művész, aki a mulandó órákat az örökkévalósághoz igazítja.
50. Nehéz szatírárt nem írni. De szatírárt írni még nehezebb.
51. Tehetségvédelmen sokan azt értik, hogy védekezni kell a tehetségek ellen.
52. A közönség nem olyan közönséges, mint egyik-másik színházi róka gondolja.
53. Az egész estét betöltő darabok sokszor úrt hagynak a lelkünkben.
54. A költő az, aki megállítja a mulandóság napját az égen.
55. Széchenyi csak a legnagyobb, Deák csak bölcs, de ő a mi édesapánk.
56. Ki volt Csokonai idejében a debreceni kollégium rektora? Nem tudom, de azt tudom, hogy kicsapta Csokonait.

KAFKA

1. Ha jól meggondoljuk, semmi sem csábíthat arra, hogy elsők akarjunk lenni egy versenyfutásban.
2. ...a törvénynek mindig, mindenki számára elérhetőnek kell lennie...

3. Nem, a szabadságot nem akartam. Csak menekvést.
4. Itt vagyok, egyebet nem tudok, egyebet nem tehetek. Csónakomnak nincs kormányja, sodorja a szél, mely a halál legmélyebb régióiban fúj.
5. Az ember lény, mely alapjában véve könnyelmű, szálló porfelhő természetű, nem tűr megkötéseket; ha magát kötözi meg, hamarosan örült mód kezdi tépni majd kötelékeit, falat, láncokat és önmagát a szélrózsa minden irányába szórva szét.
6. Törekedj minden erőddel a vezetőség parancsainak megértésére, de csak egy bizonyos határig; onnan kezdve hagyj fel a töprengéssel.
7. Szívhatok-e még más levegőt, mint a börtönét? Ez itt a nagy kérdés. Sokkal inkább: ez lenne az, ha reménykedhetnék még a szabadulásban.
8. Földi lét szeplőzte szemmel nézve, mintha egy vonat utasai lennénk, akiket hosszú alagútban szerencsétlenség ért, méghozzá olyan helyen, ahova a bejárat fénye már nem látszik be, a kijáraté pedig oly parányi, hogy egyre keresni kell, és egyre elvész, amikor is ráadásul még a kijárat és a bejárat iránya sem -biztos.
9. A monda a megmagyarázhatatlant próbálja magyarázni. Mivel a valóságra épül, újra megmagyarázhatatlanságban kell végződnie.
10. Törvényeink nem közismertek, a rajtunk uralkodó kis nemesi csoport titkát képezik. Meggyőződésünk, hogy ezeket a régi törvényeket szigorúan tiszteljük, ám mégis roppant gyötrelmes dolog, ha olyan törvények szerint uralkodnak valakin, amelyeket nem is ismer.
11. ...nem hívnak szolgálatra, holott a többiek hívják, pedig nem törték érte magukat jobban nálam, sőt talán még csak nem is kívánták, hogy hívják őket, holott bennem, legalább néha, nagyon- erősen él ez a kívánság.
12. ...a világ napról napra zsugorodik. Először olyan tágas volt még, hogy féltem, elfutottam, és boldog voltam, hogy végre jobbra-balra a távolban falakat láttam, ám e hosszú falak olyan gyorsan haladnak egymás felé, hogy ez már az utolsó szoba, és ott a sarokban a csapda, amelybe futok.
13. Sokan panaszoják, hogy a bölcsék mondásai mindig csak hasonlatok, ám a mindennapi életben felhasználatlanok, viszont egyebünk sincs, mint ez az élet.
14. Ha követitek a hasonlatokat, magatok is hasonlattá váltok, s azzal máris megszabadultok a mindennapi fáradtságtól.
15. ...csak innen el, csak innen el. Örökké innen el, csak így érkezhetek céloimhoz.
16. Ha tehát elindultál az úton, folytasd minden körülmények között, csak nyerhetsz, nem fenyeget veszedelem, hogy a végén lezuhansz talán; ha azonban már az első tépések után visszafordulsz, s a lépcsőn lefutsz, mindjárt a kezdet kezdetén lezuhansz, nemcsak talán, hanem egész bizonyosan.

17. A szabadság! Persze, a ma lehetséges szabadság hitvány kis sarjadék. De azért csak szabadság, csak birtokolható.
18. ...éppen az óvatosság követeli meg, mint sajnos oly gyakran, az élet kockázatát.
19. ...gyermeki álmokból gyorsan riadunk fel.
20. Viszonylag könnyű bízni valakiben, amikor egyidejűleg szemmel tartjuk, vagy legalábbis szemmel tarthatjuk, talán távolból is bízhatunk valakiben, de egy odú belsejéből, tehát egy másik világból tökéletesen bízni egy kint levőben, azt hiszem, lehetetlen.
21. A művészetnek inkább szüksége van a művészre, mint a műveseknek a művészetre. Azt persze nem hiszem, hogy bárki is szülésre szoríthatná önmagát, bezzeg a gyermeknevelésre!
22. A kis nemzet emlékezőtehetsége sem gyengébb, mint a nagy emlékezete. Csakhogy a meglévő anyagot lelkiismeretesebben dolgozza föl.
23. A sötétbe mint alagútba kell beledolgoznunk magunkat az írással.
24. A világgal való párbajodban a világ pártjára állj.
25. A szellem akkor lesz szabaddá, ha többé támaszt nem keres.
26. Az abszolút vonatkozásában minden tudomány módszertan. Ezért nem kell félni az egyértelmű módszerességtől. Ez a dolgok foglalatja, de nem inkább az, mint minden más az egyedül kívül.
27. Az embernek két főbűne van, amelyre az összes többi visszavezethető: a türelmetlenség és tunyaság. Türelmetlenség miatt űzték ki a Paradicsomból, s a tunyaság miatt nem kerül vissza.
28. A tudás első jeleként meg akarunk halni. Ez az élet elviselhetetlennek' hat, egy másféle elérhetetlennek tűnik.
29. Cölibátus és öngyilkosság a megismerés azonos fokának felel meg, korántsem így az öngyilkosság és mártírium - inkább a házasság és a mártírhalál.
30. Az ember nem élhet annak tartós hite nélkül, hogy bensőjében van valami megzavarhatatlan, miközben mind a zavartalan, mind a benne való hit rejtve maradhat. E rejtve maradónak egyik kifejeződése a személyes istenben való hit.
31. A művészet a valóság körül röpköd, de azzal a határozott szándékkal, hogy nem akar benne elhamvadni. Képes arra, hogy a sötétben megtalálja azt a helyet, ahol a fény korábban föl sem ismert sugárzása erőteljesen érzékelhető.
32. A hazug világban a hazugság még csak nem is az ellentétes világból, hanem a valós világból jön létre.
33. Némelyek a napra mutatva tagadják a nyomorúságot, ő a napot tagadja meg a nyomorúságra utalva.

34. A szeretet éppoly problémátlan, mint egy jármű. Csak az a kérdés: ki vezeti, ki utazik, és merre visz az út.

KEYNES

1. A hagyományos gazdasági elmélet sokat dicsőített *optimizmus* miatt a közgazdászokat olyan Candide-oknak kezdték tekinteni, akik kertjük művelése kedvéért hátat fordítva a világnak azt tanítják, hogy minden a lehető legjobban menne a lehetséges világok eme legjobbjában, ha mindent szabadjára engednék.
2. Ha a kincstár ócska palackokat megtöltene bankjegyekkel, megfelelő mélységbe elásatná őket felhagyott szénbányákban, az üregeket színültig megtöltené utcai szeméttel, s aztán a *laissez faire* kipróbált elvei szerint a magánvállalkozásra bízna, hogy újból kiássa a bankjegyeket (amihez a jogot természetesen a bankjegylelőhelyek bérletére szóló ajánlatok útján kellene megszerezni): nem lenne munkanélküliség, és a visszahátasok révén a társadalom reális jövedelme és tőkevagyonja is valószínűleg jelentősen nagyobb lenne, mint amekkora tényleg. Igaz, okosabb lenne házakat építeni és ehhez hasonlókat művelni; de ha ezt politikai vagy gyakorlati nehézségek megakadályozzák, az említett megoldás is jobb lenne a semmilyenél.
3. Jobb, ha valaki a bankfolyószámláján és nem polgártársain elégíti ki uralkodási vágyát.
4. Magas állásokat betöltő örültek, akik hangokat hallanak a levegőben, hajdani könyvmolyoktól kölcsönözték rögeszméik magvát.
5. ...a közgazdaságtudomány és az állambölcsélet terén ... kevesen működnek olyanok, akiket huszonötödik vagy harmincadik életévük betöltése után új elméletek befolyásolnak, s ezért valószínű, hogy azok az eszmék, amelyeket közhivatalnokok és politikusok, sőt agitátorok a folyó eseményekre alkalmaznak, nem éppen a legújabbak. Előbb vagy utóbb azonban az eszmék és nem a hagyományos érdekek törnek új utakat, és vezetnek jóra vagy rosszra.
6. Ahányszor csak megspórolsz öt shillinget, egy napra munkanélkülivé teszel valakit.
7. A tartózkodó pénzpolitikának lélektanilag igaza lehet, közgazdaságilag azonban depresszív befolyása van.
8. Jó dolog tévedni, míg az ember hamar rájön, hogy tévedett.

ORTEGA Y GASSET

1. A meglepődés, a csodálkozás a megértés kezdete... A tágra nyitott szem előtt a világon minden figyelemre méltó és csodálatos.
2. Tömeg mindenki, aki - akár jó, akár rossz értelemben - még önmaga sem hivatkozik bizonyos sajátos okokra, amikor önmagát értékeli, hanem "olyan, mint a világ", és mégsem szűkül, hanem kitűnően érzi magát olyannak, mint a többiek.
3. ...minden társadalmi osztály egyik része hamisítatlan tömeg, a másik pedig kisebbség.

4. ...a tömeg meg van győződve arról, hogy a nyárspolgári törzsasztalok a helyes jog fonásai, és ezek adnak érvényt a törvénynek.
5. ...a jelen perc jellegzetessége éppen az, hogy a közönséges ember jól tudja a maga közönséges voltát, de bátorságot merít e közönségesség jogára és arra, hogy e jogot általánosan érvényesítse. Ahogy Észak-Amerikában mondják: nem illik különbözni.
6. Egy kor, amely a maga vágyát, eszményét már elérte, nem vágyik semmi másra, megtalálta a maga vágyakozásának a forrását.
7. A világ: életlehetőségeink összege. Nem valami távoli vagy idegen az életünktől, hanem az élet valódi területe. Azt jelenti, amivé válhatunk, sőt, életrevalóságunkat jelenti.
8. Aki készenlétben áll az élet előtt, és teljes mértékben felelősnek érzi magát, a bizonytalanság egy olyan fajtáját érzi, amely éberségre készíti őt.
9. ...életünk, mint kínálkozó lehetőségek repertórium, nagyszerűbb, bővelkedőbb minden más életnél, amit csak a történelem ismer. De éppen mert nagyméretű, elveszítette a medrét, az alapelveit, a normáit és eszményeit, melyek hagyományképpen maradtak rá.
- 10...a XIX. század életformáinál alsóbbrendű életformákhoz való minden visszatérés - öngyilkosság.
11. Bizonyára csak a jövő általános szerkezete látható előre, de ez az egyedüli módja a múlt és jelen megértésének. Ezért ha valaki tisztán akarja látni a saját korát, nézze messziről.
12. A forradalom nem a korábbi rend felforgatása, hanem a hagyományos renddel való szembe fordulás és egy újféle rend megalkotása.
13. ...képtelen lelkiállapot, amit a tömegek példáznak: nem érdeklődnek, csak a jólétük iránt, de ugyanakkor e jólét okairól nem vesznek tudomást.
14. ...az átlagember, csak azért, mert a világ és az élet kitárult előtte, a lelkét bezárta ... az átlaglelkek e bezárulása jelenti voltaképpen a tömegek lázadását, amiben a maga módján a mai humanitás roppant problémája merül fel.
15. ...a közönséges ember nem azt hiszi, hogy ő kiváló és nem közönséges, hanem a közönségesség jogát, a közönségességet mint jogot hirdeti és viszi keresztül.
16. Az idea az igazságért folytatott sakkjátszma. Aki azt akarja, hogy ideái legyenek, annak előbb az igazságot kell keresnie, és el kell fogadnia a játéknak, amelybe belebocsátkozik, a szabályait.
17. Egy idea birtokába jutni azt jelenti, hogy az idea alapját is a magunkénak véljük, és - továbbá - hogy higgyünk a rációban, a felfogható igazságok rendszerében.
18. Nincs értelme a haladás tagadásának; de helyre kell igazítani azt a felfogást, mely ezt a haladást biztosra veszi. Inkább megfelel a tényeknek, ha azt tartjuk, hogy a haladás nem bizonyos, nincs fejlődés a visszafejlődés, a hanyatlás eshetősége nélkül.

19. Az új ember vágyakozik az automobilra, és örül is neki; de azt hiszi, hogy magától terem, valami paradicsomi fán. Lelke mélyén nem ismeri a civilizáció művészi, mintegy összehasonlíthatatlan lelkét, és soha nem fog a lelkesedésével a gépekről azok felé az elvek felé fordulni, amelyek ezeket a gépeket lehetségessé tették.
20. ...a haladás minél nagyobb, annál veszélyesebb is. Az élet mind kellemesebb, de ha meggondoljuk, mind komplikáltabb.
21. A múltnak megvan a maga igaza. Ha nem adjuk meg neki, jön és követeli, és követeli ott is, ahol nincs igaza.
22. Humorisztikusan élünk, annál inkább, minél tragikusabb az álarc, amelyet fel kell öltönnünk. Humor van mindenütt, ahol az ember ellentétes tevékenységek között él, amelyekre nem teljesen és minden fenntartás nélkül áldozza magát.
23. Az élet küzdelem a dolgokkal, hogy fölébük kerekedjünk. A fogalmak a haditervek, amelyek alakítanak bennünket, hogy a támadásokat kivédjük.
24. Az ifjúnak nincs az élethez szüksége rációkra, csak ürügyekre.
25. ...a legjobb, amit valamiről emberileg elmondani lehet, hogy meg kell azt reformálni, mert ez azt jelenti, hogy a kérdéses dolog nélkülözhetetlen, és az új életre alkalmas.
26. Az amerikai technika minden lényeges előnye szinte kivétel nélkül a következménye, nem pedig oka a piac bőségének és egyöntetűségének. Az ipar "racionalizációja" a nagyméretűség természetes következménye.
27. Az állam mindenekelőtt munkaterv, együttműködési program. Az embereket a közös munkára szólítja. Az állam nem vérrokonság, nem nyelvi egység, nem lakóhelyek egymásmellettsége. Nem anyagszerű, nem nyugvó, nem megadott, nem határolt. Tiszta dinamizmus - akarat a közös cselekvésre...
28. Az európaiak nem élhetnek, anélkül hogy ne szánják magukat egy nagy, egységesítő feladat szolgálatára. Ha ezt nem tehetik, ellankadnak, elereszkednek, a lélek szétesik.
29. Az utolsó láng a legnagyobb. Az utolsó sóhaj a legmélyebb. A határok, a katonaiak és gazdaságiak egyaránt, eltűnésük előestéjén túl érzékenyek, hiperesztéziások.
30. ...minden nacionalizmus zsákutca. Ha megkíséreljük a holnapba vetíteni őket, kitűnik a fogyatékoságuk. Nem vezetnek sehová. A nacionalizmus mindig valamely, a nemzetalkotó elvvel ellenkező irányú impulzus. Kizáró jellegű, míg a nemzetet alkotó elv bezáró természetű.
31. A polgár nem gyáva, mint ő hitte, és alkalomadtán hajlandóbb az erőszakra, mint a munkásság.
32. Bármilyen legyen is a bolsevizmus tartalma, az emberi erőfeszítés gigantikus példáját jelenti.

SABA

1. Mert a csodát tevő hang megszülethet
egy gyermekdalra hangolt trombitán is.
2. Az emberélet sötét és keserves,
s nincs semmi dolga, ami semmi nem lesz.
3. Csak az Idő lépte egyforma mindig -
A szerelemnek egy év röpké nap csak,
s egy nappá tud halmozni számos évet
az unalom; de lépte nem akad meg
és nem is változik.
4. Egy szép vers írt ad minden bajra.
5. Másnak gyújtsa fényét
a kikötő. Engem szabad vizekre
sodor a szellem, a megtörhetetlen,
s az emberélet szomorú szerelme.
6. Valamikor
könnyű volt az életem. Bőséggel
adott a föld virágot és gyümölcsöt.

Ma száraz és rögös talajt török fel.
Az ásó
kőbe, gyökérbe botlik. Mélyre kell hogy vájjak,
mint, aki kincsért forgatja a földet.

ALEKSZEJ TOLSZTOJ

1. ...a parasztról sem lehet egynél több bőrt lenyúzni.
2. Az állami emberek elszaporodtak mostanában: köpj egyet, ott ül egy íródeák, kancellista vagy az
ítalmérő, s már írja is. A paraszt meg egymaga van.
3. Franciául azt nevezik politikusnak, aki tudja a maga hasznát...
4. Az az ország ... ahol a lakosság huncutsággal szerzi a mindennapiját, rossz ország.
5. Ó, szörnyű a gazdagnak meghalni... És minél több kincse van, annál kevesebb az öröme benne...
6. ...lendülj nagy dolgok felé, a kicsin csak az öklödet töröd össze.
7. Oroszország rettenetes ország. Mint a bundát, ki kell fordítani, s újraszabni...
8. ...a lopás nem fizetődik ki, tisztességesnek lenni többet ér.

9. Nálunk, ha valaki nem tolvaj: hát ostoba, s a becsület nem a becsületességben van; a becsület az, ha mások előtt kérkedhetik az ember.
10. A háborúban mindenekelőtt félni kell az ellenségtől, tábornok urak.
11. Az a hadvezér a szerencsés ... aki kásával és lapáttal hadakozik, aki makacs és óvatos... Ha a katona hisz a vezérében, és ha a katona jóllakott: bátran hadakozik.
12. Az ember nem él - siet.
13. Kevesebbet kérdezz, okosabb leszel.
14. Némelyik disznó pofáját erőszakkal kell a vályúba ütni...
15. A jámborságtól megették minket a tetvek... Hajózási, matematikai tudományok. Ércbányászat, orvostudomány, erre van szükségünk...
16. ...a vereség jó lecke... Nem keressük a dicsőséget... S ha még tízszer megvernek, a végén mi győzünk.
17. ...az ostobaság rosszabb ám, mint a véték.
18. Halogatás a halál testvére.
19. ...a legfontosabb: az emberek, az emberek, az emberek! Kirángatni az embereket az évszázados mocsárból, fölnyitni beragadt szemüket, oldalba lökni őket. Harcolni, meggyőzni, tanítani...
20. Aki a fáját vágja, vállát ne sajnálja.
21. ...rossz munka rosszabb a rablásnál...
22. Aki mindennel elégedett, s nem akarja a jót jobbra cserélni, az előbb-utóbb mindent elveszít.
23. ...az ember ilyen: többhöz több kell neki...
24. A gyorsaságban kell a győzelmet keresni, nem az óvatosságban.
25. ...az orosz katona: felfegyverzett paraszt... Az orosz paraszt: okos, értelmes, bátor. Ha pedig fegyver van a kezében : az ellenség számára félelmetes. Mindezt botot nem érdemel. Hogy nem tud rendet? Tud. És amikor nem tud, nem ő a rossz, a tiszt a rossz.
26. A polgárháború, tudod, az nem tréfadolog, itt mindent fel kell áldozni... Azért is ruházták ránk a hatalmat. A nép sohasem bocsátja meg a gyengeséget.
27. ...az a forradalom, amely csak a harcmezőkön győzött, és nem tért át nyomban eszméinek reális megvalósítására - elül, mint a száguldó szélvész.

28. Mi itt, a barikádon innen, azért küzdünk, mert egyszer s mindenkorra végét akarjuk vetni annak, hogy ember az embert kizsákmányolhassa.

VAHTANGOV

Mindenki, aki kellemes akar lenni, mindig kellemetlen, éppen amiatt, hogy kellemes akar lenni.

BALÁZS BÉLA

1. Igazságos határokat húzni lehetetlen? Hát ne legyenek határok, érezhetőek. Nincs más menekvés!
2. Mi vagyunk ezen a tájon a leggyengébbek. Tehát csak a történelem legnagyobb erőinek segítségével maradhatunk meg. Ki fog hajlani a mi akaratunkra, ha nem az emberiség akaratával lesz azonos?
3. Magyar patrióta ma csak internacionalista lehet. Az internacionalizmus számunkra nemcsak a magasabb erkölcs parancsa, a humanitás vállalása, hanem az okos nemzeti önzés is. Mert nincs más menekvés!
4. Áldott legyen a mi kemény magyar sorsunk, mely pusztulásunk veszedelmével kényszerít rá, hogy mi is az emberiség élén haladjunk.
5. Aki a fejlődés útján csak hátrálva védheti életét, az elveszett. Mi, magyarok a halál elől csak előre menekülhetünk.
6. Sérelmeink vannak, és sebeket ütöttek rajtunk? Mégse tartsuk nyitva sebünket konokul, mint kiáltó száját. Mert kiáltás nem hallik messzire a nagy zivatarban, de a nyitott seb elgennyesedik.
7. Duzzogó daccal akarunk félreállni, provinciális sértettségben? A történelem tovább fog történni nélkülünk.
8. ...örökké maradandó helyzetek nincsenek. A történelem ritkán old meg konfliktusokat. Többnyire tárgytalanná teszi őket.
9. Nem sikerült ma hidat verni a szomszédainkhoz? Nagy baj. De ha holnap nem fog többé árok elválasztani, akkor híd se kell majd. A holnap pedig mindig ma kezdődik.
10. Vagy barátságban fogunk élni itt a Duna körül, vagy nem fogunk élni. Barátságunknak van egy alapvető biztosítéka: a közös ellenség. A reakció, a fasizmus, az imperialista sovinizmus, a feudalizmus és kapitalizmus, a múlt minden démona. Ezek ellen szövetségben csak közös jövőnk van - vagy nincs jövőnk.
11. A Szovjetunióval való szövetségben csak közös jövőnk van - vagy nincs jövőnk.
12. Hol a színpad: kint-e vagy bent...
13. Minden ajtót ki kell nyitni.
Szél bejárjon, nap besüssön.

14. Látni fogsz. De sohse kérdezz.
Akármit látsz, sohse kérdezz.

15. A filmművészet fogja talán leginkább testi valóságukban is összeszoktatni, egymás megértéséhez vezetni a népeket és nemzeteket.

16. Ha olyat látunk, mit normális körülmények közt ember nem láthat, akkor - mégis látván - magunkat érezzük láthatatlannak.

COMPTON-BURNETT

Nagyobb különbségek vannak a nemeken belül, mint a nemek között.

DUHAMEL

Az udvariasság nem halt meg - csak Angliába menekült.

FEUCHTWANGER

Az igened legyen igen, és a nemed legyen nem. De mondj nagyon keveseknek nemet és még kevesebbeknek igent.

GROZA

1. ...a történelem vakmerő és elfogult meghamisításának sikerült elsötétítenie a nemzedékek ítélőképességét, amikor mesterségesen táplálta az örök ellenségeskedés és gyűlölködés hagyományát.
2. ...a román és a magyar nép közötti megértés nemcsak hogy lehetséges, de - mivel a szomszédság és a történelmi együttélés adva van a kölcsönös boldogságot célzó, lényegbevágó feltétel és geopolitikai jellegű parancs.

ISTRATI

1. ...a világosság az erősek szavából születik...
2. ...az anya mind egyforma; újra fel akarják támasztani gyermekeikben saját szegényes kis örömeiket és a saját hétköznapi fájdalmaikat. És különben mondjátok meg nekem, a mi hibánk-e, hogy olyanok vagyunk, amilyenek születtünk.
3. Ha valakinek hiányzik a fél lába vagy karja, senki sem gyalázza érte, mindenki sajnálja, de ha valakinek a lelke van megnyomorítva, mindenki visszaretten tőle, és senki sem érez könyörületet

iránta! ... Pedig épp az nincs meg az ilyen sajnálni való embernél, amire leginkább támaszkodhatnék az életben.

4. ...a pénz és a butaság bizonyára ikertestvérek.
5. Mit tudjuk, milyen az emberi természet! Még az állat is többet tud róla!
6. ...amit a szerelem nagy nehezen felépít, azt a gyűlölet egy pillanat alatt lerombolja...
7. ...ne légy erényes úgy, hogy megtagadod saját magad és belső érzésedet...
8. ...mindig fájdalmas régi utazások málháiban turkálni.
9. ...mindenhez hozzászokunk az életben, és a bűnhöz még könnyebben, mint bármi más dologhoz, ami kezdetben rossz.
10. Többféle eszközzel Lehet egy fiatal, forró szívet romlásba vinni: legkönnyebben úgy, hogy gyengéden, szeretettel beszélünk hozzá.
11. ...mi az ördögöt ér a féktelen ember őszintesége. Legtöbbnyire csak kéjes kábítószer.
12. ...a legszebb nőből is utoljára csak mindig ronda vénasszony lesz.
13. ...amit a muzulmán egyszer megragadott, arról az Isten is megfeledkezik...
14. Egyáltalában nem igaz, hogy az ember olyan teremtmény, aki megérti az életet. Az értelmének nem veszi valami nagy hasznát; és mert beszélni tud, azért még nem kevésbé buta. De egy bizonyos tekintetben butább az áltatnál: mikor arról van szó tudniillik, hogy kitalálja és megértse embertársa szenvedését.
15. Mikor valami nagy szerencsétlenség éri az érzékeny szívű embert, nehezen szokja meg azt a gondolatot, hogy a baj tényleg megtörtént, és már nem lehet semmit se tenni ellene.
16. ...ezer elszenvedett gonosz bántás még nem jogosít fel arra, hogy leköpjük az egész emberiséget.
17. ...egyetlenegy ember jósága hatalmasabb valami, mint ezer ember rosszasága; a gonoszság meghal azzal, aki elköveti; a jó cselekedet tovább ragyog, még akkor is, ha a jámbor ember már elköltözött a földről.
18. ...van-e szív, mely dacolni tudna - bármennyire megsebezte az élet az elemi erővel kitörő jósággal?
19. ...a legerősebben elzárt ajtók nem az erőszaknak nyílnak meg.
20. A szépség többnyire a részletekben van. De ki figyelne a részletre? Ki élvezné a részletet? És főleg: ki értené meg?
21. ...nincs emlékezet jelen nélkül.

22. Előbb vagy utóbb az értelmes ember eljut odáig, hogy átlásson az érzelmek kavardásán, mely megzavarja lelki nyugalmunkat, és megrontja az életet... Boldog az, aki minél korábban éri el ezt, annál jobban élvezheti az életet.

MATEI CARAGIALE

1. A bohémság, a gyűlöletes, mocskos bohémság gyilkol, s gyakran nem csak képletesen.
2. ...a Kelet kapujában ... az erkölcsi értékek skálája teljesen fordított ... semmit sem vesznek komolyan...

CSOKOR

1. Istenüktől fosztott egekről is tudnunk kell nekünk,
s hogy senki sem köszöni, ha figyelmeztetünk:
mit se várjatok onnan,
de mindent magatoktól!
2. Hisz fallá sorjázva már tíz téglá is
menedék lehet,
s zugban, melyben az élet felgyülemlik,
újra kezdődik a világ.
3. Mely után vágyódsz, hazád az neked?
Jóllehet maradt ott ház vagy kert, egy utca,
Az a haza már sosem vár úgy vissza,
mint hiszed.

KOSZTOLÁNYI

1. Beírtak engem mindenféle Könyvbe
és minden módon számon tartanak.
Porzó-szagú, sötét hivatalokban
énrólam is szól egy agg-szürke lap.
2. A szegények virrasztanak,
vigyáznak mindenre,
élnek tehelyetted is
és nem felejtnek.
3. Lelkem te is, te is -
ne bot és vászon -
légy zászló.
4. Jaj, mily sekély a mélység

és mily mély a sekélység
és mily tömör a hígság
és mily komor a vígság.

5. Menj mély fölé derengni,
burkolva, játszi színben,
légy mint a semmi,
te minden.
6. ...minden lakás olyan, akár a ketrec.
7. Bizony ma már, hogy izmaim lazulnak,
úgy érzem én, barátom, hogy a porban,
hol lelkek és göröngyök közt botoltam,
mégis csak egy nagy ismeretlen Úrnak
vendége voltam.
8. Csak anyanyelvemen lehetek igazán én. Ennek mélységes mélyéből buzognak föl az öntudatlan
sikolyok, a versek. Itt megfeledkezem arról, hogy beszélek, írok. Itt a szavakról olyan régi
emlékképeim vannak, mint magukról a tárgyakról. Itt a fogalmak s azok jelei végzetesen,
elválaszthatatlanul összeolvadtak.
9. Tanuljuk meg, hogy az olvasót tilos - csak egy másodpercig is - bizonytalanságba hagynunk. Az
írás egyetlen ékessége a világosság.

D. H. LAWRENCE

1. Az embernek szenvednie kell, mielőtt virágba borulhatna ebben az életben. Mikor a halál
épphogy megérint egy növényt, szenvedélyes virágzásra kényszeríti.
2. Akármit mondjanak az egészségügyi szakértők, az alvás ma is akkor a legtökéletesebb, ha
megosztjuk a szeretett lényel.
3. Esméket csak a középosztálytól kap az ember, az egyszerű emberektől viszont magát az életet, a
melegséget. Az ember érzi, mikor gyűlölnék, mikor szeretnek.
4. Nevetségesen értelmesek lettünk: nem vesszük észre, hogy magunkban is vagyunk valamik - azt
hisszük, csak a tárgyak léteznek, amelyekre rávilágítunk... Pedig ahelyett hogy a rajtunk kívül
levő, bizonytalan, félhomályos dolgok titkát kergetjük, magunkra kellene néznünk, és azt
mondanunk: "Istenem, én én vagyok!"
5. A láng nem azért láng, mert két vagy húsz tárgyat megvilágít az asztalon. Azért láng, mert
önmaga.
6. ...a legmélyebb föld alatti gyökerekből kell táplálkoznunk, a tudattalanból, nem pedig a tudatos
fogalmakból, amelyeket hamisan önmagunknak nevezünk.

7. Legyünk könnyedek és személytelenek, ne babrálgassunk folyton a magunk és ismerőseink lelkével, hanem próbáljunk új életet létrehozni, új közös életet, új és teljes életfát azokból a gyökerekből, amelyek bennünk vannak.
8. Romantikus akarok lenni. Gyűlölöm a házakat, amelyek sosem tűnnek el, s az embereket, akik épp csak laknak a házakban.
9. Utálom, hogy mindenki egyenlő velem, akinek ugyanannyi pénze van, mint nekem... Utálom az egyenlőséget pénz alapon. Ez a szenny egyenlősége.
10. Szabadságomban kell állnia, hogy a szó legnemesebb értelmében önálló és egyenlőtlen lehessen. A fraternité és az égalité a zsarnoks agok zsarnoksága.
11. Nem lehet elmenni. Nincs "el". Az ember csak magába vonulhat vissza.
12. ...a művészetnek éppúgy kell *interpret alnia* az ipart, ahogy valamikor a vallást interpretálta...
13. Ami Oroszországot illeti,  t kell esnie mindazon, amin  tesik. Nem segít rajta más, csak a teljes kiolvasztás: akármilyen borzalmasnak látszik is ... Oroszország rendbe fog jönni - nagyobb rendben lesz, mint a nyugat vén, merev, szenilis államai.
14. A hős mögött végül is a militáns eszmény húzódik meg. S a militáns eszmény vagy az eszményi militáns,  gy vélem, szintén  cska lom. Meglehetősen beleuntunk a militarizmus meg a milit anss ag minden változatába, s a "Miles" többé nem embernek váló név.
15. Az ember már nem lehet egyedül, nem vonulhat vissza. A világ nem kedvez a remet eknek.
16. Korunk alapvetően tragikus, ezért nem vagyunk hajlandók tragikusnak tekinteni.
17.  ln unk kell, akárhány mennybolt hullott is a nyakunkba.
18. Minden élő dolog, teremtmény vagy lény végső célja önmaga teljes megvalósításában van...
19. ...az első és legfőbb tényező a küzdelem a szeretetért és a szeretettel, szereteten a férfinak a nő, illetve a nőnek a férfi iránti szerelmét értve.
20. Az emberiség dicsősége abban rejlik, hogy életeket hozzon létre, eleven, független, egyéni embereket, nem pedig épületeket vagy mérnöki alkotásokat, vagy akár művészetet, még csak nem is a közjót.
21. A nemiség  letl ang, sötét, tartal ekben levő és többnyire láthatatlan. Mély tartalék az emberben, emberségének egyik központi lángja.
22. Ne higgy a művésznek! A történetnek higgy!
23. Az  let csak akkor elviselhető, ha a test és a lélek t ok eles összhangban van, ha természetes egyensúly van köztük, s ha egyik a másik iránt kölcsönösen kíméletes.
24. Légy jóravaló állat, h u állati  szt oneidhez.

LUKÁCS GYÖRGY

1. A marxizmus, azáltal hogy minden jelenséget materiális gyökerénél fog meg, azáltal hogy történelmi összefüggésében és mozgásában ragadja meg őket, azáltal hogy felismeri ennek a mozgásnak törvényszerűségeit és végig kimutatja ezeket a gyökértől a virágig, kiemel minden jelenséget a pusztán hangulati, a pusztán érzelmi, irracionális és misztikus ködösségből.
2. ...az átfordulás első szakaszában a legtöbb ember sajnálni fogja veszendőbe menő hamis, de költői álmait a valóságról. Csak később válik világossá, hogy mennyivel több igazi emberi tartalom - és ezért igazi poézis - rejlik abban, ha a valóságot a maga könyörtelen igazságában elfogadjuk, magunkévá tesszük, és ennek az igazságnak megfelelően cselekszünk is.
3. Ha valamely könyv becsületesen és komolyan végig van gondolva, úgy a szerző világnézete átsugározza annak minden részletét, egész szerkezetét.
4. ...a marxizmus nem bedekkere a történelemnek, hanem a történelmi fejlődés irányának megmutatója.
5. ...a proletár humanizmus célja az egész ember, a teljes ember helyreállítása az életben magában, az emberi lét az osztálytársadalom okozta eltorzításának és szétdaraboltságának gyakorlati, valóságos megszüntetése.
6. A teljes ember adekvát művészi ábrázolása a realizmus központi esztétikai kérdése.
7. ...az embernek minden cselekvése, gondolata és érzése - akár tudja, akár nem, akár akarja tudni, akár elbújik előle - elválaszthatatlanul össze van fonódva a társadalom életével, a társadalom harcaival, a politikával; objektíve ezekből indul ki, és objektíve ezekbe torkollik.
8. Feltéve, hogy a filozófia a határmeghúzásokat tiszteletben tartja, a polgárságnak teljesen mindegy, hogy az egyes professzorok milyen tanokat hirdetnek.
9. Minden idealizmus, ha nem ragaszkodik a legszigorúbban az agnoszticizmushoz, amikor valóságos jelenségeket akar magyarázni, mítoszba esik, mert kénytelen gondolati konstrukcióknak valóságos szerepet tulajdonítani a valóságban.
10. Minden nem dialektikus és ezért nem igazán történelmi szellemű filozófia a valóság lényegét úgy általánosítja, hogy a jelent "örök törvénnyé", "örök létté" duzzasztja fel.
11. ...a kereszténység meghirdette az emberi lelkek Isten előtt való egyenlőségét, a francia forradalom az elvont embernek a törvény előtti egyenlőségét mondta ki, a szocializmus pedig a tényleges embernek a valóságos életben való egyenlőségét fogja megteremteni.
12. ...az ember, akár akarja, akár nem, akár elismeri, akár nem, a közéletnek is része és résztvevője. Minden olyan mozgalom és elmélet tehát, amely ezt letagadja, a személyiségnek mindazokat a lehetőségeit és képességeit, amelyek csupán a közéleti tevékenységben bontakozhatnak ki, mesterségesen és erőszakosan kiirtja.

13. ...meg lehet állapítani előrejutást, tehát haladást a művészet területén, anélkül hogy az időben későbbit egyszersmind művészileg magasabb rendűnek kellene tekinteni...
14. ...noha optimizmus és pesszimizmus vitájában a természeti tényekre való hivatkozásnak jelentős része szokott lenni, végső soron a társadalmi perspektíva dönt, s a természet tényei pusztán utólagos igazolásul szolgálnak. Egyetlen demokratikus optimistát sem fog optimizmusában megingatni az a szükségszerű belátás, -hogy a földnek s vele együtt az egész emberi kultúrának egyszer el kell pusztulnia...
15. ...az elszigetelt egyén, akinek életaxiómái ebből az elszigeteltségből erednek, azt hiszi magáról, hogy magánszemélyként áll szemben egy elidegenedett, halott és embertelenné vált társadalommal. Ezen a talajon pedig a visszavonuló humanizmus csupán pacifista jellegű utóvédharcokat vívhat.
16. ...a tömegektől való félelem, a valóságos, szervezett és tudatos tömegek megvetése volt és marad is a faszizmus legfőbb ideológiai betörési pontjainak egyike; még hozzá mind maguknak a tömegeknek, mind pedig az értelmiségnek szemléletében.
17. Magától értetődik, hogy valamilyen közvetlen demokrácia a régi athéni demokrácia értelmében egy modern nagy államban egész egyszerűen technikai képtelenség. Azonban a nagy francia forradalmat, éppen hősi korszakában, teljesen áthatotta a közvetlen demokrácia szelleme és bizonyos tényleges elemei, s a Párizsi Kommün, valamint a Szovjetunió gazdasági, társadalmi és kulturális élete a közvetlen demokráciának rendkívül sok mozzanatát tartalmazza.
18. Korszakalkotó filozófia igazán eredeti módszer nélkül még soha nem jött létre.
19. ...minden élet annál gazdagabb, annál tartalmasabb, lényegesebb, minél szétágazóbb, minél mélyebbre menő emberi viszonylatokkal van - tudatosan - bekapcsolva embertársai, a társadalom életébe. Az izolált, az önző, a csak magának élő ember leszegényedett világban él, élményei, minél kizárólagosabban csak az övéi, minél kizárólagosabban csak bensőek, annál veszélyesebben közelednek a lényegtelenség, a semmibe foszlás felé.
20. A fetiszizált világ embere, aki csak mámorral tudja gyógyítani az élet unalmát, mint a morfinista, csak a mámoradó anyag fokozásában és nem a mámorra nem szoruló életvitelben keresi a kivezető utat.
21. Csak a valóságos alapok elleni lázadás, mint azt a kor nem egy nagy írójánál látjuk, vezet az alapok többé-kevésbé világos áttekintéséhez s ezen keresztül új társadalmi és emberi perspektívák meglátásához. A befelé menekvés tragikomikus zsákutca.
22. ...az egyes emberek elhatározási lehetősége részére mindig egy bizonyos konkrét mozgási tér létezik, amelyen belül aztán a fejlődés szükségszerűsége az egyéni elhatározások többségében előbb-utóbb érvényesülni is fog.
23. Az elvileg elhatározott kíméletlen, öngyilkosságig menő felelősségérzet árnyékában a legkönnyebb az egyik gáztettet a másik után frivol cinizmussal elkövetni.
24. ...a nagy divatok nem szoktak sokat törődni a szerzők belső szándékaival.

25. ...a legtöbb polgári ideológusnál az erőszak a törvényenkívüliségnek, a törvénytelennek, az illegálisnak színezetét kapja. Evvel szemben pedig sokan nem tekintik erőszaknak a törvényesen leszögezett és előírt erőszak-intézkedéseket.
26. Vajon dicstelenebbek lennének-e az ellenállók, és kevésbé becstelének az "együtműködők", hogyha Hitler... győzött volna?
27. A siker szerinti kizárólagos értékelés a reakciós "reálpolitika" világnézete, amely a fasizmusban érte el csúcspontját. Azt a kizárólagosan sikerre való irányítottságot, aminek következménye, hogy egy, a megismerésen alapuló ítélet csak utólag, csak a siker után jöhet létre.
28. A tiszta szándék a valóságban még nem tesz hőst. Don Quijoténál tisztább szándékú ember alig létezett, és - anélkül hogy tiszta hősiességén csorba esnék - miért mégis oly ellenállhatatlanul komikus? És miért nem komikusak egy túl korai, reménytelenségre ítélt forradalom hősei?
29. Hogy valaki győz-e, vagy leveretik, természetesen mindig valóságos küzdelem eredménye, amelynek egyes mozzanatai véletlenektől, az egyes részt vevő emberek okosságától, erélyességétől, bátorságától, kitartásától stb. függenek. De hogy mekkora az a valóságos mozgási tér, amelyben a küzdelem folyhatik e morális sajátságok kibontakozásáért, azok mibenlétét és értékét magának a történelemnek objektív menete határozza meg...
30. ...ha a tendenciák általában objektíve megismerhetők, akkor ez mindig lehetséges, csak bizonyos emberek (osztály- vagy más előítéletek folytán) bizonyos körülmények között nem képesek azokat észrevenni.
31. ...a társadalmi tendenciák épp forradalmi helyzetekben domborodnak ki különös plaszticitással, különös világossággal: épp mert a tendenciák harca szélsőségesen kiéleződik, nyer döntő jelentőséget az emberek aktív beavatkozása.
32. ...a "forradalmi frázis" uralma elvi opportunizmussal kiválóan összefér, főleg nem akutan forradalmi helyzetekben...
33. ...a szocializmusnak mint "végcélnak" elvont kikiáltása magában véve még nem jelent semmit vagy jóformán semmit.
34. Az álláspontnak: én a szocializmust helyeslem, de visszautasítom a Szovjetunió szocializmusát, akarom a szocializmust, de csak úgy, ahogy én azt elképzelem - akármilyen "heroikusnak", "fennköltnek", akármilyen "poétikusnak" hangzik is -, körülbelül az a morális értéke, mintha egy asszony azt mondaná: égek az anyaszeretettől, az anyaszeretet szenvedélyének megtestesítése vagyok - de saját gyermekemet nem szeretethetem, mert eláll a füle.
35. A lényeg megismerése csak akkor igazán adekvát, ha a gondolkodásnak sikerül a benne rejlő törvényszerűséget ellesni. Itt éri el az elvont, tudományos kutatás a maga elvileg lehetséges legmagasabb fokát.
36. ...az egész valóság mindig gazdagabb tartalmú a legtökéletesebb törvénynél...
37. ...minden igazságból abszurdum lesz, ha igazi érvényességének határait túlfeszítik.

38. Még az is, hogy a megismerés még nem érte el tökéletesen a valóságot, biztatás a továbbhaladásra, a további közeledésre. Mert hiszen gondolkodásunknak eddigi legértékesebb tartalmai is csak visszfényei voltak az objektív valóságnak; belső továbbfejlődésünk útja is tehát ennek a kölcsönhatásnak fokozásában kell hogy álljon.
39. ...a valóság menete filozófiailag mélyebb és igazabb, mint a mi legmélyebb gondolataink.
40. A régi, a konzervatív reakció arra törekedett, hogy a tömegek intézményes féken tartásával, letargiába süllyesztésével szilárdítsa meg a maga uralmát; az új, a fasizmusba átnövő reakció ellenben a tömegek demagogikus mozgósításával dolgozik.
41. ...az a tudat, hogy saját munkánkkal, saját harcainkkal ,teremtjük meg a magunk világát, a nekünk megfelelő, emberhez méltó világot: itt az ellensúly a nihilizmus ellen.
42. Természetes, minden emberi tudás relatív is, minden emberi cselekvés hibák lehetőségeit hordja magában. De itt sincs ... csalhatatlanságról szó, hanem csak arról, hogy lehetőleg ne kövessünk el túl nagy hibákat, és hogy az elkövetett hibákat lehető gyorsan korrigáljuk.
43. ...egyéni szabadság csak szabad emberek szabad társadalmában lehetséges.
44. ...a szükségszerűség nem egyenlő a fatalizmussal.
45. ...fontos osztályérdekek írják elő az uralkodó osztály ideológusai számára azt a tételt, mely a munkaerő vételével és eladásával járó cserét közös - formális - nevezőre hozza minden más cserével. Így tűnik el a polgári gondolkodásból az értéktöbblet.
46. A polgári gondolkodás elé ... az a dilemma mered: vagy teljes szkepticizmus, teljes elvonatkoztatás a valóságtól, vagy a különböző "életfilozófiák" irracionalista barbár zagyvasága.
47. ...a filozófia arra való, hogy a világot megváltoztatni segítse, mégpedig a kapitalizmusban önmagától elidegenedett ember helyreállítása és emberré fejlesztése irányában.
48. A régi humanizmus alapjában véve az egyes ember megmentése, helyreállítása; még ha mindenkinek megmentésére irányul is, akkor is egyénenként akarja az egyes embereket megmenteni. A szocialista humanizmusban az ember eredetileg és feloldhatatlanul része a közösségnek.
49. A szocialista humanizmus felismeri és megvalósítja, hogy a másik ember ne határa legyen az egyik szabadságának, hanem előfeltétele és előmozdítója...
50. Minél tudatosabban társadalmi életet él az ember, annál gazdagabb, annál kifejtettebb lesz egyéni élete is.
51. Egyáltalán nem szükségszerű, hogy minden gazdasági, társadalmi fellendülés irodalmi, művészi, filozófiai stb. fellendülést vonjon maga után; egyáltalán nem szükségszerű, hogy valamely gazdaságilag magasabb fokon álló társadalomnak feltétlenül magasabb rendű irodalma, művészete, filozófiája stb. legyen, mint az alacsonyabb rendűnek.

52. Semmiféle "intézkedés" vagy "intézmény", vagy "irányítás" nem adhat új fejlődési irányt a művészetnek. Erre kizárólag maguk a művészek képesek, persze nem függetlenül az élet és a társadalom átalakulásától.
53. ...a tudomány megoldandó problémái közvetlenül vagy közvetve a mindennapi életből emelkednek ki, és ez azoktól a benne értékelülő eredményektől és módszerektől gazdagodik szakadatlanul, amelyeket a tudomány dolgozott ki.
54. A munka lényege éppen abban áll, hogy ... a - tudattól független létet és levést megfigyelje, a mélyére hatoljon, és kihasználja.
55. ...mégoly idealista, sőt szolipszista világnézetek sem tudják a mindennapi életben és gondolkodásban végbemenő spontán működést megakadályozni. Még a legfanatikusabb Berkeley-követőnek sincs az az érzése, amikor az útkereszteződésnél egy autót kikerül vagy kivár, hogy csupán saját képzetével és nem tudatától független realitással van dolga.
56. ...a modern emberek babonáihoz, amelyek olykor szukjektíve mélyen gyökeredzhetnek, nagyon gyakran rossz intellektuális lelkiismeret társul...
57. ...a tárgyak és történések megnevezése önmagában véve bonyolult helyzeteket, folyamatokat foglal össze, egyszeri különbségeket kiküszöböli, és kiemeli s rögzíti bennük azt, ami közös és lényeges.
58. Ahol a munka - mint a régi kézművességnél - a művészethez közeledik, ott a benne megnyilvánuló szubjektív magatartás is a művészi felé tart; ahol maximálisan ésszerűsített, ott olykor a tudomány irányában halad.
59. ...a pontosság, a mélység, a gazdagság stb. mindenekelőtt attól függ, hogy mennyire egyezik meg a képmás az eredetivel, tehát magával az objektív valósággal.
60. ...az uralkodó osztály érdekei meghasonlanak: egyrészt nem akarja eltűnni, hogy rés támadjon az uralmát alátámasztó világnézetben, másrészt el kellene buknia, ha termelőerőit nem fejlesztené mindig tovább, és ennek megfelelően nem mozdítaná elő a tudományt is.
61. ...minden művészi tevékenység mögött az a kérdés rejlik, hogy ez a világ mennyire az ember világa valóban, és mennyire képes az ember ezt mint sajátját, mint emberségéhez mértet helyeselni.
62. A műalkotás nemcsak egyszerűen rögzít egy magában levő tényállást, mint a tudomány, hanem meg is örökíti az emberiség történelmi fejlődésének egy mozzanatát.
63. ...jelenkorunk irodalmában világosan megfigyelhetjük, hogy az impresszionizmustól a szürrealizmusig a legkülönbözőbb irányzatok alapjukban véve naturalista jellegűek.
64. ...minden etikai jellegű cselekedet az emberiség megőrzésére és továbbfejlesztésére törekszik; mindegy, hogy mennyire tud erről maga a cselekvő személy.
65. Nagy művészeknek a művészi munka minden mozzanatánál újból kezdődő, soha le nem csillapodó küzdelme azért, amit nagyon gyakran egyszerűen a természet hű ábrázolásának

neveznek, szubjektív szempontból nézve éppen abban áll, hogy a valóságot az emberi nem magaslatáról tekintsék.

66. ...a művészet egyik nagy teljesítménye ... hogy a társadalmi viszonyokat egyértelműen az emberek egymás közti viszonyainak tünteti fel.
67. ...az emberek társadalmi-történelmi cselekvése mást, gyakran többet és minőségileg magasabb rendűt hoz létre, mint amit tudatos célkitűzésük tartalmazott, és magától értetődik, hogy ez a viszony a társadalmi lényeg objektív törvényein alapul.
68. A meghatódottságba, amelyet a befogadóból az új, a mindenkori egyedi mű kivált, közvetlenül egy negatív kísérő érzés vegyül: a befogadó sajnálja, sőt valamiképpen szégyenli is, hogy a valóságban, a saját életében nem vett észre valamit, ami olyan "természetesen" kínálkozik az ábrázolásban.
69. A jelenkori események hatására bizonyos körülmények között az őket jól vagy ügyesen visszaadó belletrisztika olykor még mély megrázkódtatásokat is kiválthat.
70. ...az igazi művészt éppen az árulja el, hogy ... megkeresi és megtalálja azt a közeget, amelyben az emberi sors az emberiség sorsának hangjává, a futólagos hic et nunc az emberi nem egyik jelentős történelmi változásának jelzőjévé, az egyén típusá és minden kép lényege közvetlenül érzéki kifejezésévé válik.
71. ...amit az élet csak kemény és tartós erőfeszítések díjaként adhat, azt a műalkotás élménye bizonyos mértékig ingyen, mondhatnánk kegyelemből ajándékozta oda.
72. A zene az összes művészettel osztozik abban, hogy az emberi tartalom elsődleges benne, és hogy a forma a mindenkori konkrét tartalom kifejeződése.
73. ...az esztétikum a valóság visszatükröződésének sajátos fajtája, az etikum viszont maga a valóság, amely az emberi lényeg gyakorlati megvalósulását mutatja azokban a kölcsönös vonatkozásokban, amelyeket embertársaival tart fent.
74. ...az a megállapítás, hogy az ember önmagán túllépőt alkot, sokkal jobban felel meg az élet objektív tényeinek, mint az az idealista elképzelés, hogy az alkotónak feltétlenül magasabb fokon kell állnia, mint annak, amit létrehoz.
75. Az emberi bőr objektíve igaz természete, amelyet a mikroszkóp helyesen tükröz vissza, egy szerelmes számára kedveséhez való viszonyában még akkor sem lehet igaz, ha orvos az illető...
76. ...a realizmus ... nem speciális stílus a sok egyéb stílus között, hanem minden egyes valódi alkotás művészi alapja.
77. Lenin joggal látta a szektánsok egyik fontos jellegzetességének, hogy mindent, amit szellemileg feldolgoztak, amit helyesnek tartanak, mint magától értetődő dolgot vetítik bele az objektív valóságba. így például meg vannak győződve arról, hogy a tömegek ugyanazt tartják kívánatosnak vagy meghaladottnak, amit ők.

78. A nagy irodalom mindig úgy érte el katartikus hatásait, hogy a költői tipikusság szintjére emelt emberek tipikus kontaktusaiban nyilvánvalóvá tette az emberi fejlődés egy korszakának központi ellentmondásait.
79. ...ha ezeréves elnyomatás után egy Toldi Miklós lehetséges volt: mi lehet ebből a népből, ha századokig szabadságban él?
80. Nem igaz, hogy a sematikus művekben túlteng az eszmei tartalom. Ellenkezőleg... A politikai tartalom az ilyen sematikus művekben mint üres, kongó frázis jelentkezik, és az ilyen tartalom megtestesítése eleve lehetetlenné teszi a gazdag életábrázolást.
81. Jelentékeny történelmi alakok tragikus sikertelensége éppen úgy szerves része történelmünknek, mint egyes lángelmék ragyogó teljesítményei.
82. Énszerintem a legrosszabb szocializmus is jobb, mint a legjobb kapitalizmus.

MAURIAC

1. A legtisztább lények sem tudhatják, mibe keverednek minden nap és minden éjjel, milyen mérges gombák csírázhatnak gyermeklépteik nyomán!
2. Hihetetlen bár, de igaz: életünknek tiszta hajnalain gyülekeznek már a legvéresebb viharok.
3. Hazug szavakat mondani bárki tudhat, a test hazugságai azonban egyéb tudást kívánnak. Színlelni a vágyat, a kéjt, a boldog kimerültséget nem adatik minden asszonynak.
4. ...a vágy szörnyeteggé változtatja a testünkhöz közeledőt, úgy, hogy rá sem ismerünk.
5. Leveleink nem annyira valóságos érzéseket fejeznek ki, inkább amit éreznünk kell, hogy örömmel olvashassák őket.
6. Önmagunkká válni? ... De hiszen csak olyan mértékben válhatunk azzá, amennyire megteremtjük magunkat.
7. ...a gondolat csökönyös, lehetetlen visszafogni, oda röppen, ahova akar.
8. Még akiket a legjobban ismerünk is, mennyire megváltoztatjuk, mihelyt nincsenek a közelünkben!
9. Azoknak, akik képtelenek a szeretetre, semmi sem fáj igazán...
10. ...az emberek mindjárt elviselhetővé válnak, mihelyt bizonyos, hogy elhagyhatjuk őket.

MAUROIS

Angliában vagy csend van, vagy botrány.

POUND

1. Tiszteld a kisgyermek képességeit
Attól a perctől, hogy a friss levegőt magába szívja,
De egy ötvenéves férfi, aki semmit se tud,
Nem érdemel tiszteletet.
2. Ha az ember lelkében nincs rend,
Nem képes rendet teremteni önmaga körül...
3. ...ha az uralkodó lelkében nincs rend,
Rendben nem lehet az ő birodalma sem.
4. ...perverzek, kik a pénzben-bujálkodást
Az érzéki örömök elé helyezték...
5. ...az a véleményem, hogy a zene szenvedélyes
Szeretete összeegyeztethető azon ökonómiával, amelyhez
ragaszkodni kötelességünk.
6. UZSORA MIATT
nincsen jó gyapjú az árusok kezén
s juh nem hoz jövedelmet uzsora miatt
7. Árnyak árnyéka: ez s nem több a tudás,
S mégis tudásért kell egyre hajóznod...
8. ...akkor adózzon a nép, ha van miből...
9. Ha a bánya kimerült, erőszak hasztalan.
10. Arany nem tart senkit életben, sem gyémánt
nem míveli meg a földet...
gondos forgatással... Kenyér a létnek alapja.
11. ...nincs hiány tudósban, csak a bölcs kevés
Lehet, hogy az iskolákban a hiba.
12. Bíró három nap böjtöljön. mielőtt halálos ítéletet hozna.
13. ...legyünk tekintettel a legelemibb emberi indulatokra...
14. Rossz törvény a legrosszabb zsarnokság.
15. ...amit jónak tapasztaltunk, tartsuk meg...
16. ...kölcsonpénzből kereskedni: igen rossz üzlet...

17. ...iskolák egyetemek támogatása
az egyetlen módja annak, hogy megóvjuk alkotmányunkat.
18. Amit jól szeretsz, maradandó léssen, a többi salak...
19. Aki egy hónapot töltött siralomházban,
vadállat-ketrecben se hihet többé...
20. A fák meghalnak az álmok megmaradnak...
21. Mi a törvény ha nem kölcsönösség?
22. Termelést sefttel ne cseréld föl...
23. Egy generális is lehet kiművelt,
adja isten, hogy még egyszer megérjük!
24. Ha a házban nincs szeretet, akkor semmi sincs.

REBREANU

1. Ha földet akarsz, műveld is meg! Akinek földje van, szeresse, művelje meg, vagy mondjon le róla!
2. Az álmatlanság nemcsak azért gyötrő, mert megrövidíti az éjszakai nyugodalmat, hanem különösen azért, mert kínzó gondolatokat sugall, amelyek a lelket csápjaik sűrű hálójába fogják.
3. ...az igazság nem kerül semmibe, ezért nincs is keletje manapság!
4. ...a polgárság támasza és talpköve a hivatalnok és nyugdíjas; ezért hiszi mindegyik magáról azt, hogy az államnak éppen őróla kell gondoskodnia...
5. Akinek semmije sincs, az mindig könnyebben ad...
6. A pásztor, aki elhagyja nyáját, rosszabb, mit az, aki rosszul vezeti, mert a magára maradt nyáj szerteszéled; amelynek pedig pásztora van, akár jó, akár rossz, mégiscsak együtt marad...
7. ...az ember csak akkor értékeli igazán a boldogságot, ha már a boldogtalanságba is belekóstolt...
8. Hamissággal egyszer-kétszer átlábol az ember a patakon, de a nagy vizet nem ússza meg szárazon. Igazsággal viszont a tengeren is átkelhet.

UNRUH

Könnyebb egy eszméért meghalni, mint egy eszméért élni.

ARP

1. A "véletlen törvénye", ami minden törvényszerűséget magában foglal, és éppúgy kifürkészhetetlen, mint minden élet keletkezésének ősoka, csak a tudattalannak való teljes önalávetéssel élhető át.
2. Minek küzdeni a pontosságért, tisztaságért, amikor soha el nem érhető?
3. A művészet olyan gyümölcs, mely az emberben érik, mint a termés a növényben, mint a gyermek anyja méhében.
4. Aki nyíllal akar felleget löni, hamar kiüríti a tegezét. Sok szobrász emlékeztet ilyen bolond vadászra.
5. Ismerek paraszti faragásokat, melyeknek éppoly magasrendű, élő plasztikai realitásuk van, mint bármelyik antik torzónak. A művészet mindig szabad, és szabaddá teszi a tárgyat is, melyre vonatkozik.
6. Mily sok középkori kódexmásoló, mondtam magamban, vitt szellemi mélységet művébe, azáltal hogy félreértette vagy figyelmetlenül írta le a szöveget! Mily sok elpusztíthatatlan szépség jött létre valamely helytelenül értelmezett művészi forma továbbfejlesztése révén!
7. A halálosan elkeseredett és a halálra sebzett ember között nagy a különbség. Aki elkeseredett, beveheti magát kétségbeesésének várába, a halálra sebzett azonban lerombolja világát.

BARTH

Az ember sose volt jó, ma sem jó, sose lesz jó.

BENN

Az élet hídverés
Folyamokon, melyek elenyésznek.

BROGH

1. ...amit várva várunk, soha nem a várt formában, hanem mindig csak átalakulva és idegenül találja meg beteljesülését.
2. Aki azt tudja csak, amit: nem képes azt kimondani.
Majd ha tudása túlnőtt önmagán, válik belőle szó,
majd a kimondhatatlanban születik a beszéd.

KUNCZ ALADÁR

A szerencsés körülmények között gyakorolt figyelem csupán udvariasság, igazi humanizmussá csak a veszedelmek között válik.

MIES VAN DER ROHE

A kevesebb - több.

TILLICH

1. A magányt csak azok képesek legyőzni, akik el tudják viselni az egyedüllétet.
2. Az élet nem folytatható, anélkül hogy a múltat vissza ne vetnők a múltba, terhétől megszabadítva a jelent.

TÓTH ÁRPÁD

1. Mert ez a végső, szent virtus: szegény
Magyar költő, bár félholtan is, költjön:
Hátha a magyar Jövő szebben épül...
2. Te istenek közt új és proletár,
Formáld boldoggá pörölyös kezeddél -,
Emelj minket roppant tenyereidre,
És a magad képére gyúrj át minket!
3. Az Öröm illan, ints neki,
Még visszavillan szép szeme,
Lágy hangja halkuló zene,
S lebbenek szőke tincsei.
4. Ó, jaj, az út lélektől lélekig!
Küldözzük a szem csüggedt sugarát,
S köztünk a roppant, jeges űr lakik!
5. ...lehet akármi ponyva bár,
Letörli egy sorsocska árva könnyét,
S a vad világ többé nem oly sivár:
Egy árnyalattal tűrhetőbb, egy gyöngéd
Sóhajjal jobb, nem fáj úgy élni már -
Egy rossz író is így érhet föl tisztelt
Rendű és rangú harminchat miniszttert!
6. Hű könyveinkben daloljon a lélek
Vigaszos daccal: mégis szép az élet!
7. Késő utód, ki versem olvasod majd...

Örülj, hogy szebb kor habja mossa térded,
S örülj, hogy örült búnkat meg se érted.

8. ...élni, élni még!

Mert élni, jaj, sosem elég!

Az élet örök táruzó:

Aki nem éli, áruzó!

9. Versek ... bolondság ... szép jó éjszakát!

10. ...a valódi nagyság pályáján az idegen hatások is csak egy bámulatos eredetiség ezerszínű megnyilvánulásának önkéntelen és diadalmas eszközei.

KARINTHY FRIGYES

1. Nem mondhatom el senkinek,
Elmondom hát mindenkinek.

2. ...tessék nekem visszaadni az iskolapénzt, mert én nem tudok semmit.

3. ...lennének-e egyáltalában legjobb családok, ha nem fordulnának elő dolgok, melyek a legjobb családban is előfordulnak?

4. *Házasság.* Kölcsönös szerződés férfi és nő között, melyben kölcsönösen megállapodnak, hogy a szerződés napjától kezdve nem mondják el egymásnak, hogy kivel van viszonyuk.

5. ...szeretnék egy kicsit nevetni is. És nem tudok nevetni, ha röhögtetnek.

6. *Fajelmélet.* Két ember között nagyobb különbség van, mint két fajta között.

7. *Hisztéria.* Veszedelmes betegség, kötelezően kellene gyógyítani. Csak nők kaphatják meg, és csak férfiak halnak bele.

8. ...nem én vagyok bonyolult, hanem a dolog, amiről beszélek.

9. Jobb egy mentő ötlet, mint egy mentőegylet.

10. ...ahogy ezeket a freudistákat ismerem, a szerző képes kimutatni, hogy még a csóknak is szexuális eredete van!

11. Ön nem ismeri a női nemet! - Valóban, én csak a női igent ismerem.

12. *Antiszemitizmus.* A zsidók csalnak - üldözzük a zsidókat! Üldözzétek a *csalást* - ha igazatok van, annál rosszabb a zsidókra!

13. *Erő.* A túlságosan nagy erőkülönbségek között nem lehet szó győzelemről. Az oroszlán nem bír a szűnyoggal.

14. *Gazdag ember filozófiája.* Csak annak adok, aki nekem rokonszenves. De nekem nem rokonszenves, akinek adni kell.
15. *Törvény.* A bűnöst már üldözi, de a bűnhöz még nem mer hozzányúlni. Azt már nem tűri, hogy rosszak legyünk, de azt tűri, hogy ne legyünk jók - azt már belátta, hogy rossznak nem szabad lenni, de azt még nem látta be, hogy *jónak kell lenni*. Már megvéd az ellen, aki *meg akar ölni* - de nem véd meg az ellen, aki *hagyja, hogy meghaljak, mikor megakadályozhatná*.
16. *Kereslet és kínálat.* Az áru annyit ér, amennyire szükséged van rá.
17. A jó tulajdonságokat szeretjük - a rossz tulajdonságokba szerelmesek vagyunk.
18. *Lelkiismeretes humorista.* Humorban nem ismer tréfát.
19. *Férfi és nő.* Hogy érthetnék meg egymást? Hisz mind a kettő mást akar - a férfi nőt, a nő férfit.
20. *Világ folyása.* Szükségből erény - fölöslegből bűn.
21. Csak ott vagyok *gyöngéd*, ahol tudják, hogy nem vagyok *gyöngé*.
22. Ne tévesszék össze az *egyszerűséget* a *banalitással!*
23. *Analízis.* Valóban, a múlt század tudománya sikeresen szétszedte az embert. Jöhetne már valaki, aki megint összerakja.
24. Nem azt akarjuk, amit gondolunk - nem azt gondoljuk, amit mondunk - nem azt mondjuk, amit teszünk. Végeredményben mégis azt tesszük, amit akarunk.
25. *Szemérem. Gólyafióka:* Anya, hogy születik a kis gólya?
Gólyamama (pirulva): Te kis csacsi, hát nem tudod? Az ember hozza őket, ember néni...
26. Ugyan kérem - még *ebéd közben* is fogyókúrát tartsak?
27. *A türelem rózsát terem.* Egyebet nem.
28. *Cirkusz.* ... Itt látható a világ legnagyobb törpéje és a világ legkisebb óriása. Egészen egyformák... Két rendes ember.
29. *Természet.* Bünteti a szenvedést, és jutalmazza az örömet...
30. Az emberek nem egészségesek, hanem boldogok akarnak lenni.
31. Szép keze van, csakugyan... De képzelje el, milyen csúnya volna ugyanez lábnak.
32. Te, ne menj éjszaka azon a sötét, elhagyott vidéken! Még leütsz valakit!
33. Kifogytam minden mondanivalómból. Kénytelen voltam megmondani az igazat.

34. Mit akartok folyton azzal a jövővel, az utódokkal? Egyelőre talán még mi is a világon vagyunk.
35. Egy nő mindent megér, csak az árát nem.

KASSÁK

1. Tegnap még sírtunk a holnapon, holnap talán a mi dolgunkat csodálja a század.
2. ...örüljenek az új költők, akik az idők új arcát éneklik előttünk:
**RÓMÁBAN, PÁRIZSBAN, MOSZKVÁBAN,
BERLINBEN, LONDONBAN ÉS
BUDAPESTEN.**
3. ...mindaz, ami a tegnapi művésznak alkotó forma vagy tartalmi lényeg volt, az a mai alkotónak csak lejtőbe vágott csatorna lehet a lényeg elvesztéséhez.
4. Az új irodalom az alkotó erők dicsőítője. Barátja a szabad erők szabad mérkőzésének; a reformációnak, a revolúciónak - de ellensége minden háborúnak, mert (szemben a futuristák állításával is) minden háború az erők legaljasabb igába törője.
5. Az új irodalom nem lehet faji vagy nemzeti öncél!
6. Az új irodalom nem lehet a kivirágzott homlokú sznobok rímcsengetése hisztérikus asszonyok altatásához!
7. Az új irodalom témája a kozmosz teljessége!

LE CORBUSIER

1. Az élet csak olyan mértékben virágozhat, amennyire az embert kormányozó két erő: az egyéni érvényesülés vágya és közösségi érzés összhangban van.
2. Egy rend akkor bölcs, ha lehetővé teszi a gyümölcsöző együttműködést, és nem csorbítja a legnagyobb fokú személyi szabadságot. Ez teszi az egyént honpolgárrá.
3. Azt a mészáros, aki romlott húst ad el, elítélik, a törvénykönyv azonban módot ad, hogy a szegényeknek rossz lakást adjanak ki.
4. Bebocsátani a napfényt! - ez az építészet legújabb és legfontosabb feladata.
5. ...a természetes gyorsaság, egy gyalogosé vagy egy lóé, nem egyeztethető a járművek, autók, villamosok, tehergépkocsik, autóbuszok sebességével. A kettő vegyülése százféle konfliktust okoz. A gyalogos állandó bizonytalanságban közlekedik, a járműveknek pedig örökösén fékezniük kell, meg vannak bénítva, ami nem zárja ki azt, hogy folytonos halálveszélyt jelentsenek.

6. Törvény, hogy semmi mulandónak nincs joga arra, hogy öröklétet követeljen magának, bölcsességgel kell megválogatni, mi méltó a tiszteletre.
7. A múlt szolgálai utánzása nem egyéb, mint hazugság, szükségszerűen "hamisat" teremt, minthogy a munka hajdani módszereihez nem lehet visszatérni, a jelen technikájának alkalmazása pedig régi eszmények szerint élettelen árnyképeket eredményez.
8. A járművek arra kényszerítik az embereket, hogy fárasztó órákat töltsenek el különböző válfajaikban, és lassan-lassan elfeledjenek egy minden egyébnél egészségesebb és természetesebb életműködést: a járást.
9. A várostervezés olyan tudomány, mely három dimenzióval és nem kettővel dolgozik. Tehát a magasság az a tényező, amely segítséget nyújt a modern közlekedés és lakóházak megteremtésében, használhatóvá téve a fölfelé való terjeszkedéssel nyert területet.
10. Ahogy a sejt a legkisebb biológiai építőelem, a társadalomé éppúgy a tűzhely, vagyis a családi otthon. A tűzhely felépítésének, miután egy évszázadon át a spekulációnak közönséges játékszere volt, ismét emberi vállalkozássá kell válnia. A tűzhely a városiasodás magja.
11. Ha az ember magára marad, gyorsan összezúzhatja az a sokféle nehézség, amellyel meg kell birkóznia. Ezzel szemben ha a közösség túl sok korlátozásnak veti alá, egyénisége csorbul meg. Az egyéni és a közösségi jognak kölcsönösen segítenie, erősítenie kell egymást, és együttesen kell mindazt, ami bennük rejlik, végtelenül építő jellegűvé tenniük.

SAINT-JOHN PERSE

1. Csak a tengernek fogjuk megmondani,
Milyen idegenek voltunk a Város ünnepein...
2. Ugyanegy
hullám a világon keresztül, ugyanegy hullám Trójától fogva
Gördíti csípőjét hazánkig.

ARNOLD ZWEIG

1. ...azt mondják: nem szabad kételkedni. Jó, jó, de mi egyebet tehetne az ember, mint hogy kételkedik?
2. Ha nem ismerjük el, hogy egész törvényhozásunk fő célja az uralkodó rendszer biztonsága, tulajdon nemes vonású képünkbe hazudunk.
3. ...gyűlölök és megvetek minden fölérendeltséget ezen a világon... Évezredek óta ez az oka minden barbárságnak.
4. ...a föld minden jogfosztott és rabszolgasorba döntött teremtménye között, beleértve még a gyerekeket is, a nők a legnyomorultabbak.

5. ...már régóta csak a politika a fontos, a harc a hatalomért, az osztályállamért, hogy a kevesek uralkodhassanak mindenki fölött. A militarizált nép csupán a modern népnek mint olyannak a tiszta kifejeződése. Hetvenmillióin, kiszolgáltatva háromezer úr kényekedvének.
6. ...valamennyi résztvevő számára legjobb az a béke, amelyet a leghamarabb kötnek meg.
7. ...aki élni akar, az paríroz, egészen addig, amíg már senki se paríroz.
8. Jog és kenyér egyformán ha jutna, rég nem gondolnánk a háborúra.
9. Minden pillanat ezen a világon jelentéssel van teli... És mit kell tudnunk, hogy megfejtsük? Azt, hogy kinek szól a jelentés.
10. ...háború és béke, úgy látszik, az emberiség árapálya; jó azoknak, akik gátak mögött, biztonságban laknak...
11. Isten bocsásson meg azoknak, akik bennünket, tisztességes fickókat addig taposnak, míg félelmünkben már csak ahhoz értünk, hogy disznóságokat csináljunk.
12. Amiért olyan sokat dolgoznak, éppen azért gyűlölik a németeket.
13. Vedd le az emberekről a kényszert, és nézd meg, mennyivel tisztességesebbre sikerednek.
14. Az egyenruha nem más, mint a nyílt színre lépett gazdasági kényszer.
15. Beszélhet az ellenség akármilyen nyelven, mi tudjuk a nevét: értéktöbbletnyelő.

T. S. ELIOT

1. Gyöngé szándékokat gyors megbánás kerülget...
2. ...A történelemnek sok álnok átjárója van, fortélyos folyosója
És titkos ajtaja, suttogó becsvágyakkal tud becsapni,
Hívságokkal vezet.
3. Természetellenes bűnöket
Fogantat hősiességünk. Erényeket
Kénytetnek ránk orcátlan vétkeink.
4. Elvesztettem a szenvedélyemet: mi szükség megőriznem,
Hiszen amit megőrzünk, meg kell romolnia?
5. Istennek útja szent titok -
Az Egyház alva is zabál.
6. A kulcsra gondolunk, ki-ki börtönében

Gondol a kulcsra, s börtönt létesít

7. A világ így ér véget

Nem bumm-mal, csak nyüszítéssel.

8. Másféle halálnak örülnék.

9. ...a világnak meg kell tisztulnia télen, különben

Fanyar tavaszunk lesz, aszú nyarunk, üres aratásunk.

10. Mi várunk és kurta az idő,

De hosszú a várakozás.

11. Az életben nincs idő sokáig búsulni.

12. Mert ahol valaha is szent lakozott, ahol valaha is vértanú adta vérét Krisztus vééréért,

Ott szent a föld és a szentség nem távozik belőle,

Még ha seregek dobognak is rajta át, még ha túristák jönnek is bedekkerekkel, megnézni...

13. Jelen idő és múlt idő

A jövő időben talán jelen van,

S a jövő idő ott a múlt időben.

Ha minden idő örökké jelen,

Úgy minden idő helyrehozhatatlan.

14. ...az emberek

Túl sok valóságot nem bírnak el.

15. Csak idővel lehet az időt legyőzni.

16. Egyetlen bölcsesség van, amit még remélhetünk,

Az alázat bölcsessége: az alázat végtelen.

17. Szóltam lelkemnek: csöndben légy és várakozz reménytelen,

Mert a remény rosszat remélne...

18. Mert az ember mi másért tanult meg a szavakkal bánni?

Csak hogy elmondhassa, amit már nem muszáj

elmondania, vagy úgy mondja el, ahogy

Már nincs kedve elmondani.

19. Előttünk nincs más, csak a próba. A többi nem a mi dolgunk.

20. Otthon az, ahonnan elindul az ember.

21. ...saját múltunkat a cselekvés árszámai borítják,

De a mások gyötrelme élmény marad,

Amit nem koptat, módosít utána a megszokás.

22. Az emberek változnak, mosolyognak, de a szenvedés megmarad.

12. Hogy a dinamit fűtyül az Igére, mert sokkal hatalmasabb nála - micsoda szemtelenség! S ebből a szemtelenségből áll az életünk.
13. A legnagyobb konfliktus életünkben: ha az ember nem szeretheti azt, akit szeretni akarna. Anyját, hazáját vagy feleségét - ha ezek jótéteményeit netán felemészti hiúságuk vagy gonosz indulataik.
14. A jó mindig legyőzetik, persze. És miért? Mert le lehet győzni. És mégis az a véleményem, hogy le lehet ugyan győzni, de nem örökre... Az orvosnak joga van mindennemű bölcselőre, csak arra nem, hogy gyógyítani nem érdemes. S az írónak, hogy írni nem érdemes.

MAKARENKO

1. Semmiféle barátság nem létezhet kölcsönös tisztelet nélkül.
2. Az ember nem élhet a földön, ha nincs előtte semmi örvendetes dolog.

O'NEILL

1. Egyikünk sem tehet arról, amit az élettől kap. Megkapjuk a magunkét, és még meg sem értjük, és ha egyszer megkaptuk, attól fogva nem tudunk ugyanazok lenni, akik voltunk. Végül minden elválaszt már attól, ahogyan élni szeretnénk, és örökre elvesztettük valódi önmagunkat.
2. Egy másodpercig látsz - és látod a titkot, te vagy a titok. Egy másodpercre mindennek jelentése van! Aztán a kéz lebecsátja a fátylat, és egyedül vagy, megint elveszve a ködben, és botorkálsz a sehoh felé, és miért? Semmiért!
3. ...az emberek nem akarják, hogy megváltsák őket önmaguktól, mert akkor le kellene mondaniuk a kapzsiságról, ekkora árat pedig nem hajlandók a szabadságért fizetni.
4. Az anarchista, az sohase dolgozik. Iszik, de neked nem fizet, és ha van neki dohánya, bombát vesz rajta, és neked nem ad semmit. Azt akár agyon is löheted. De a szocialista, az néha dolgozik, és ha van neki tíz dollárja, akkor a vallása előírja neki, hogy megossza veled fele-fele alapon.
5. Mindenütt rossz, de legrosszabb otthon, keleten nyugat van, s holnap tegnap lesz.
6. Az ábrándok ellen pedig pofon egyszerű az orvosság, ha egyszer rászántátok magatokat. Nem kell más, csak a jó öreg háziszser, az őszinteség ... már úgy értem, az őszinteség önmagatokkal. Egyszerűen ne hazudjatok többet magatoknak, ne hergeljétek magatokat mindig a holnapokkal.
7. Én nem adhatom át neked a magam békéjét. A magadét neked kell megtalálnod. Én legfőljebb csak segíthetek neked...
8. ...átkozottul elgyávul az ember, amikor arra kerül a sor, hogy szembenézzen az igazsággal.

9. A büntudatnak is van határa, meg annak is, hogy mennyi szájalmat és megbocsátást bír elviselni az ember! És lassanként óhatatlanul mást is elkezd okolni, nem csak önmagát.
10. ...amikor Szent Patrick kiűzte a kígyókat Írországból, átúsztak New Yorkba, és beálltak a rendőrséghez!

SILLANPAA

1. Az élet azért jóindulatú, mert nem követeli azt, hogy az emberi lélek legtitkosabb élményeit felszínre hozza, hanem még segít is azoknak az elrejtésében.
2. Aminek átadta magát az ember, ahhoz hozzászokik, és úgy kezdi nézni az előbbi ellenállni akarást, mint a távoli gyermekkort.
3. Milyen ritkán jutunk ahhoz, hogy az élet sokféleségén gondolkozzunk, és tárgyilagos képet próbáljunk alkotni magoknak! Az egész élet lényégét sohasem fogjuk fel; ugyanolyan ez, mint a végtelenség. De életünkben állandóan láthatunk eseménysorozatokat, és abban az egyangú egymásutánban, ha meg tudjuk látni, van valami nagy költőiség, ami először lever, aztán felüdít.
4. Az ... egyszerű családok eltűnéséről nem szokott senki tudomást venni, pedig pusztulásukban ugyanazok a tragikus vonások ismétlődnek meg, mint a magasabb rendű családok kihalásában.
5. Száz meg száz világos nyári este látszólag olyan egyforma, mint egy urnában a sorsjegyek. Az egyik sorsjegy azokban a főnyereményt rejti, és ez a tudat olyan izgató, mint a kitömi készülő vihar lefekvés idején...
6. Minden percet végig kell élnie annak, aki él, és minden percről számot kell adnia, legalábbis annyiban, hogy minden perc egy következőnek a kezdete. Egyik perc sem születik az üres semmiből, és egyiket sem lehet tetszés szerint hozzáfűzni valamelyik kellemes, elmúlt perchez.

UNGARETTI

1. A messziségek megszűnnek az éjben.
2. Magában és az igazságban hisz, aki lelankad?
3. ...kezdetében, végső sóhajában
mindig csak egyazon reményt keresve,
az ember mégiscsak egyenlő,
a nagy, örök Lélegzet gyermeke.
4. A szív kopott, ürítsd ki!
5. A rejtély már elvesztette varázsát,
a hosszú útnak ez a koronája.
S mert visszatért magába,
a megbánást epés könnyekre váltja,

6. Évek során és századok ködében
ránktör a furcsa érzés,
hogy élünk még, és tudjuk is, hogy élünk,
s hogy úgy telik, mint eddig is. az élet,
váratlan büntetesként
s ajándékként a zajló
és hiú változásban.

7. A születés mindig telve reménnyel,
bár fájdalom az ára,
s az élő tapasztalat azt tanítja,
hogyan kötve, oldva is, folyamatában
a napok sora nem különb a füstnél.

WOLFENSTEIN

Béke, rőt csillag! Város harca vagy,
rabod az éj, a háború, a fagy.
Meggötöttünk téged, hogy köss minket egybe,
gyújtón, kigyúlva, szeretőn szeretve.

CHAPLIN

1. Az embereké vagyuk. Nem tehetek másként.
2. Ahhoz, hogy vígjátékot csináljak, nem kell más, csak egy park, egy rendőr és egy szép lány.
3. Megmaradtam valaminek: bohócnak. Ez sokkal magasabb pozíciót biztosít, mint bármely politikusé.

COCTEAU

1. A költőnek túl sok szó van a szótárában, a festőnek túl sok szín a palettáján, a muzsikusként túl sok hangjegy a zongoráján.
2. Csak az igazságnak lehet megindító ereje.
3. Elég volt a felhőkből, a hullámokból és az akváriumokból, elég volt a sellőkből és a lágy fuvalmákból: nekünk a föld, a mindennapi élet zenéje kell.
4. Végre olyan zenekart is remélhetünk, ahol nem mindig a vonósok ringatják az embert, hanem a fúvók és az ütők vannak túlsúlyban.
5. A gépek és a felhőkarcolók közel állnak a görög művészetéhez, mert a célszerűség, a minden, lényeghez nem tartozó, fölösleges kiküszöbölése érdes nagyságot kölcsönöz nekik.

6. Amit a közönség kifogásol, azt műveld: az vagy Te.
7. Élő embernek kell lenni és azután művésznek.
8. Életünk térképe ravaszul van összehajtvva. Nem látjuk meg rajta a nagy, egyetlen főutat, hanem csak kis ösvényeket látunk, amint a térkép jobban és jobban kinyílik. Azt hisszük, hogy mindig új ösvényen járunk, azt hisszük, hogy több út között válogatunk, holott egyetlen kiszabott utat követünk, csak nem tudjuk áttekinteni.
9. A férfi akarata szabad. De jaj, furcsa szabadság ez, megengedi, hogy olyan bűnöket kövessünk el, amiktől állatot-növényt már az ösztön is megóv.
10. ...a színház glóriájában egy nő rossz híre majdnem annyit ér, mint a jó hírnév.
11. Amióta a világ világ, az erkölcs olyan társasjáték, amelynél mindenki csal, senki se tartja be a szabályokat.
12. Aki a vesztét érzi, még úgy se tudja tartani magát, mint máskülönben.
13. Jaj, az álom nem jön parancsszóra. Az álom vak hal, mely a mély vizekből bukkan elő. Szabad madár, mely akkor száll a vállunkra, amikor neki tetszik.
14. Az ébredéskor nem az ember vezeti a gondolatot, hanem az állat, a növény - az ösztön. A gondolat primitív és őszinte, nincs kifestve. Szörnyűnek látjuk a mindenséget, mert tisztán látunk, hamisítatlanul. Aztán jön az értelem, rendez, simít és mesterkedik. Kirakja a kis játékokat, amiket az ember azért talált ki, hogy ne vegye észre az Úrt.
15. Várni -ez a legutálatosabb foglalkozás. Az agy kiürül, mint rajzáskor a méhkas, érzékeinek szórakoztató játéka megszűnik, csak a létezés marad, a kínos, buta, gépies létezés.
16. Az ember még akkor is remél, ha feje guillotine alatt fekszik.
17. Valaki elhatározza, hogy a vízbe öli magát ... valaki fuldoklik a vízben. Mennyi minden van e két helyzet között! Mihelyt az első vízcsepp az orrába hatol, az életunt úszni kezd, hogy megmentse azt az utált életet.
18. Részeg embereknél nem ritka az ... elmélkedés. Elfelejtik szellemük középszerűségét, és örök filozófiai problémákat akarnak megoldani.
19. ...csak egy hódolatra méltó, diadalmas emberfajta van a földön azoknak a fajtája, akik sohase szenvednek, sohase fordulnak vissza, sohase bánnak meg semmit, sohase betegednek meg, és sohase szeretnek -: a gyémántfajta, mely szétvágja az üvegfajtat.
20. ...a nagy pénzvezérek, a nagy sikeremberek királyi titka és hatalma: szemhunyorítás nélkül elviselni a legsúlyosabb csapást, ami kikerülhetetlen. De ami kikerülhető, legyen az egy rozsdás patkószeg - ők nem mulasztanak el tenni valamit ott, ahol lehet.

21. Ha egy angyal leszállna az égből, hogy megnézzé a földet, és e forgalmas téren, az ablakfüggöny mögé rejtve szárnyait, kitekintene, ő is csak ezt mondhatná: "Furcsa világ."
22. Honnan vegyem az uniformist, amely alá elrejthetném túlságosan nagy szívemet, úgy, hogy meg ne lássék ?
23. ...a divatot kell követni, úgy kell élni, mint a többiek, és a szív fölösleges. Csakis így lehet meglenni a földön.
24. Hála a színház különleges varázsának ... az igazi csodálat olyan gondolatokkal szemben tölti el szívünket, amelyek előzőleg talán távol álltak tőlünk, és mégis annyira hatnak ránk, hogy azt képzeljük, bennünk is éppúgy megfoganhattak volna.
25. A legnagyobb színész az, aki azt a benyomást kelti, hogy rögtönöz, most találja ki szövegét, ki-ki saját használatára.

HEIDEGGER

1. A mélységes unalom a lét szakadékaiban vonul néma köd gyanánt ide s tova, minden tárgyat, embert és velük saját magunkat is sajátságos közömbösségbe sodor össze. Ez az unalom nyilvánvalóvá teszi a létezőt a maga egyetemességében.
2. Az aggodás mindig aggodás valami felől és valami miatt, de nem emiatt vagy amiatt. De annak határozatlansága, ami felől és ami miatt aggodunk, a határozottságnak nem pusztán hiányát jelenti, hanem a meghatározhatóság lényeg szerinti lehetetlenségét.
3. Az aggodás a semmit nyilatkoztatja ki.
4. A semmi nem ellenfogalma a létezőnek, hanem eredetileg magának a létnek lényegéhez tartozik.
5. A rejtett aggodás alapján a létnek a semmibe beleállítottsága túlhatolás a létező teljességén: transzcendencia.
6. A létező egyetemessége csak a lét semmijében jut el a maga legsajátabb lehetősége szerint - azaz véges módon - önmagához.
7. Az emberi lét csak akkor vonatkozhat a létezőhöz, ha beáll a semmibe.
8. Miért van egyáltalában létező és nem sokkal inkább semmi?
9. Nem a sokat tárgyalt atombomba, ez a különleges ölési gépezet a halálos... Az embert lényegében az az akarati vélemény fenyegeti, hogy a természeti energiák békés feloldása, átalakítása, raktározása és irányítása által az ember emberi létét elviselhetővé és egészében boldoggá teheti.

GABRIELA MISTRAL

1. Nagy, durva tenyerébe belesüpped álla

a Gondolkodó töpreng: várja a sír a testet.
Tudja: ha jön a vég, lefoszlik rongyruhája:
gyűlöli a halált, s a szépség előtt reszket.

2. Perzselt növény a pusztán
nem szenved így, sem a sebtől hörgő oroszlán,
mint ez az ember itt, míg töpreng a halálról.
3. Mint méz, olyan édes a földünk,
mint rózsaszírom, puha, lágy,
rajt víg sereg ropja a táncot,
daloló szavú, hú sokaság.
4. Ez a föld holnap teli kamra,
csákányunk mélyire ás,
jó népeit fénybe emeljük...
Ma nincs egyébünk, csak a tánc.

PAVLENKO

1. Az életet nem azok a napok jelentik, amelyek elmúltak, hanem azok, amelyekre emlékezünk.
2. Még nem volt rá eset, hogy az ostoba ember szerette volna a bölcsét.
3. A könyv a világegyetem gazdájává teszi az embert.

TOYNBEE

1. Amit az ember legyőzött, már nem tisztelheti; mikor tehát az emberiség rájött, hogy megteremtette uralmát a természet fölött, a legyőzött természet tiszteletét alárendelte a győzelmet kivívó kollektív emberi erő tiszteletének.
2. ...a fej nem hozhatja összhangba a meglévő társadalmi helyzetet az általa létrehozott új technikai helyzettel, míg belátásra nem bírja a szívet.
3. A jelen nemzedéke sem foszthatja meg önmagát a választás emberi képességétől; és ha a halált, a rosszat választaná, csak az övé lenne a választás, a felelősség, a vétek. De hatalmában áll, hogy a másik oldalt, az életet, a jót válassza, ha erkölcsi erejét összeszedve lemond a nemzeti szuverenitás és a háború dédelgetett intézményéről, valamint szakít a maximális népszaporulat belérögződött szokásával.
4. ...a természet rabságából való szabadulás fejében az ember kiszolgáltatta magát annak a mesterséges környezetnek, melyet a természet legyőzését lehetővé tevő technika fejlesztése révén hozott létre.
5. Sajnos, sokkal kevesebben vannak azok, akikkel állandó személyes kapcsolatot tarthatunk fenn, mint azok, akikkel az élet valamilyen területén elintéznivalónk akad.

6. ...az adminisztrátor elsőrendű kötelessége és érdeke is, hogy elérhető legyen.
7. ...az atomkorban csak két lehetőségünk van: vagy a világméretű társadalmi egyesülés, vagy a tömeges pusztulás.
8. ...az emberiség mesterséges környezetének állandó változása immár úgy felgyorsult, egy-egy embernek annyiszor és oly mértékben kell újra meg újra alkalmazkodnia élete folyamán, hogy az emberi természet ily módon a végsőkig próbára tétetik.
9. Az átlagosnál hosszabb életnek még viszonylag nyugodt, sőt renyhe korokban is az az ára, hogy az ember egyre kevésbé ismerős, egyre idegenebb világban találja magát...

WITTGENSTEIN

1. Amit egyáltalán meg lehet mondani, azt meg kell mondani világosan; amiről pedig nem lehet beszélni, arról hallgatni kell.
2. A világ tények és nem dolgok összessége.
3. A logikában semmi sem véletlen...
4. Ahogy egyáltalán nem gondolhatjuk el magunknak a térbeli tárgyakat a téren, az időbeli tárgyakat az időn kívül, úgy nem gondolhatunk el *egy* tárgyat sem más tárgyakkal való kapcsolatának lehetőségén kívül.
5. A forma a szerkezet lehetősége.
6. A valóság összessége a világ.
7. A kép a valóság modellje.
8. Az igaz gondolatok összessége a világ egy képét alkotja.
9. Amit a jelek elhallgatnak, azt kimondja alkalmazásuk.
10. A kifejezés formát és tartalmat jelöl meg.
11. Az ember rendelkezik azzal a képességgel, hogy nyelveket hozzon létre, amelyek segítségével kifejezhet bármely értelmet, anélkül hogy sejtelve lenne arról, miként és mit jelent minden egyes szó. Aminthogy az emberek beszélnek, habár nem ismerik az egyes hangok előállításának mikéntjét.
12. A nyelv áruhába öltözteti a gondolatot. Mégpedig úgy, hogy az ember nem következtethet az öltözet külső formájából a felöltöztetett gondolat formájára, mert az öltözet külső formája egyáltalán nem abból a célból készült, hogy a test formájának megismerését lehetővé tegye.

13. A legtöbb kijelentés és kérdés, amelyet filozófiai problémákról leírtak, nem hamis, hanem értelmetlen. Az ilyen jellegű kérdésekre tehát egyáltalán nem tudunk választ adni, mindössze értelmetlenségüket állapíthatjuk meg. A filozófusok kijelentéseinek és kérdéseinek többsége abból származik, hogy nem értjük nyelvünk logikáját.
14. ...nincs mit csodálkozni azon, hogy a legmélyebb problémák tulajdonképp *nem* problémák.
15. E szónak: "filozófia", valami olyat kell jelentenie, ami a természettudományok felett vagy alatt, de nem mellettük áll.
16. A filozófia nem tanítás, hanem tevékenység.
17. Egy filozófiai mű lényegében magyarázatokból áll.
18. A filozófia eredménye nem "filozófiai kijelentésekben" nyer kifejezést, hanem kifejezések világossá tételében.
19. Mindazt, amit egyáltalán gondolni lehet, világosan lehet gondolni. Mindazt, amit ki lehet fejezni, világosan lehet kifejezni.
20. ...nincs olyan logikai kapcsolat, amelynek a tárgyak semmiféle kapcsolata se felelne meg.
21. A valószínűség ... általánosítás.
22. *Két* tárgyról azt mondani, hogy azonos: értelmetlenség; és *egy* tárgyról mondani azt, hogy azonos önmagával, annyi, mint semmit sem mondani.
23. Világos: a logika nem juthat összeütközésbe saját alkalmazásával.
24. Amit nem tudunk elgondolni, azt nem tudjuk gondolni; tehát nem tudjuk *mondani* sem azt, amit nem tudunk elgondolni.
25. A világ és az élet egyek.
26. A szubjektum nem tartozik a világhoz, de ő a világ határa.
27. ...a logikában *sohasem* adódhatnak meglepetések.
28. A logika nem tan, hanem a világ tükörképe.
29. A számolás nem kísérlet.
30. A mechanika kísérlet arra, hogy mindazokat az *igaz* kijelentéseket, amelyekre a világ leírásához szükségünk van, egy meghatározott terv szerint állítsuk elő.
31. Az egész logikai apparátuson keresztül a fizikai törvények mégis a világ tárgyairól szólnak.
32. Nincs kényszer arra, hogy az egyik dolognak meg kelljen történnie, mert egy másik már megtörtént. Csak *logikai* szükségszerűség létezik.

33. Az egész modern világszemlélet alapja az az illúzió, hogy az úgynevezett természettörvények a természeti jelenségek magyarázatai.
34. A halál nem eseménye az életnek. A halált az ember nem éli át.
35. Ha egy kérdést egyáltalán fel lehet tenni, akkor meg is *lehet* válaszolni.
36. Az élet problémájának megoldását e probléma eltűnése jelenti.

CAPEK

1. Hát hogyna fájna nekem az emberiség sorsa, kérlek szépen! De legjobban az fáj, hogy végig kellett nézmem, amint mindenáron a vesztébe rohan.
2. ...magad se hiszel abban, hogy az emberek saját erejükből segíteni tudnak önmagukon. Látod, látod, végül megint csak abban reménykedtek, hogy valaki vagy valami megvált benneteket.
3. ...tudod-e, hogy ki finanszírozza a világ végét, az új vízözönt?
- Tudom; minden gyár, minden bank, minden állam együttesen.
4. ...ismerem én a ti rendeteket, férfiak! Minél nagyobb rendet akartok teremteni, annál kevesebb a haszon belőle.
5. ...szerfölött becsületes dolognak tartjátok, ha meghaltok valamiért; de hogy valakit itthagytok, arra már nem gondoltok.
6. ...az ember könnyen mondja, hogy meg tudna halni valami nagy ügyért; a tudományért, a hazáért, a hitért, az emberiség megmentéséért, vagy minek nevezzem; de amikor benne van ... akkor bizony másképp fest a dolog, tudom én jól. Ha az emberek tudnák, hogy mit éreznek akkor ... talán ... kevesebbet handabandáznának, hogy így meg úgy, mily szép .. meghalni valamiért.
7. ...ha a becsületért, az igazságért, a szabadságért nem fizetnének étellel, nem lenne olyan roppant, olyan felbecsülhetetlen értékük.

HASENCLEVER

A belátás, hogy a világba szükségképpen azért helyezettünk, hogy benne egy feladatot teljesítsünk, mely a legfelelősségteljesebb értelemben mi magunk vagyunk - az első lépés a magába szálláshoz. Aki megmenti önmagát, az egyszersmind az emberiséget menti meg.

PASZTERNAK

1. Akarom, hogy minden dolog
mélyére lássak:
az útnak, melyen haladok,

s a háborgásnak.

2. Mindenki siet odakint, -
bizony higgyétek el:
valakinek valami bűnt
megint titkolni kell!
3. Ó, nők, gyermekkoromból elsuhantak!
Mindötöknek halálig tartozom.
4. Elúrhodott a farizeusság.
Az élet nem lakodalmas út.
5. Asszony lehet mind, aki nő.
Szívet szerezni: hőstett.
6. A szerelem! Igen, jaj ki kell mondani!
Mivel pótoljuk? Brómmal? Zsírral? Aztán?

REMÉNYIK SÁNDOR

1. Világ vén kertjét dudva veri fel,
Bűn is, bánat is, halál is terem,
De mindig gyom, és mindig idegen.
S gyomlál a kertben szűz, örök erő
S virraszt az ifjuság s a szerelem.
2. Nem a mi dolgunk igazságot tenni,
A mi dolgunk csak: *igazabbá lenni*.
3. Ama *más neven ismert* Petrovics.
Mi legfőbb bíránk minden faji perben:
A vér a semmi. A Lélek: a Minden.

TUCHOLSKY

1. A barátság olyasféle, mint a haza.
2. Az igazi férfibarátság ... olyan, mint a jéghegy. Csak az utolsó tizede látszik ki a vízből. A többi alul úszik; nem látni.
3. Csak önmagunkat látogatjuk, amikor a holtakat fölkeressük.
4. Rövid boldogsághoz mindenki ért.

VISNAPUU

1. Ember, vadul verő szívedbe vésd be:
ha téved is, testvéred minden ember
öleld magadhoz őket szerelemmel!

2. Ahol a tenger és a szigetek
s az ég határt szabnak neked,
álld meg helyed, maradj szabad!

WERFEL

1. Egyetlen kívánságom az, hogy, ember, rokonod legyek!

2. Ó, bár megérmők egyszer idelelni,
hogy testvérek, egymás karjába rognánk!

BECHER

1. Előre! Ember! Mozgósítsd magad!

2. Tanuljatok! Készüljetek! Szerezzetek gyakorlatot!

3. Keleten nő a fényesség. Fogadja
a költő boldogan! Fogy már az éj!
Az árnyat hajnal-kékség oldogatja.
Igen: roppant szeretet napja kél.

4. Eldobtam a nevemet.
Eltárs vagyok.
A vörös zászló alá álltam.

5. Kik nem jártatok poklot még soha,
mit tudhatjátok, mi is a haza?

6. Mindenki tett hozzá egy keveset,
hogy zsarnokság szolgasorsra vetett,
mi neveltük e farkas-fajzatot.

7. A mindennapba vesző,
jelentéktelen cselekedet...
ez az,
ami a világot összetartja...

8. Ami elzárt, társtalan,
az a mű veszélyben van.

9. Az újban él, ami jó,
új értékben új a szó.

10. Mi álomként néz ma rád,
az lesz majd az új világ.
11. ...álmodozni talán csak szabad?
12. Kell még sok-sok tükörbe nézned,
hogyan az igazság tükrébe légy.
13. A szellem önfenntartásához durva, nem szellemi eszközök is szükségesek, s ezek egyúttal a szellemet is veszélyeztetik, de ha nem vállalja ezt a kockázatot, csak arra számíthat, hogy az erőszak megalázza és elpusztul.
14. Ha azt látja az ember, hogy nincs értelme a gondolkodásnak, egy idő után abbahagyja. Gondolkodási képessége észrevétlenül elhal, és már kívánatosnak tartja, ha mások gondolkodnak helyette.
15. A művészet éppen azért olyan rendkívüli jelentőségű, mert a legmélyebben és a legátfogóbban készíti elő az emberben a lázadást, és a legkülönbözőbb, egyszersmind a legrejtélyesebb módokon - mint a magasabb rendű élet egyik lehetősége - észrevétlenül vezeti az embert új, magasabb létformák felé.
16. Politikai tevékenységem gyengül és hatástalanná válik, ha nem csillog át rajta költői lényem, és poézisem kudarcot vall, mihelyt politikai tevékenységem - eredete és jellege szerint - nem egyezik vele.
17. Tanulni annyi, mint ár ellen evezni: mihelyt abbahagyja az ember visszacsúszik.
18. ...a bonyolult és túlfinomult emberi embertelenséghez és barbársághoz vezet; minél túlfinomultabb a túlfinomult, annál durvább, primitívebb, állatibb ingerekre van szüksége kiegyenlítésként, csak így tudja megtartani életképességét.

CARNAP

1. A logikában nincs morál. Mindenkinek jogában áll felépíteni saját logikáját, azaz olyan nyelvi formát, amelyet kíván. Csak az követelhető meg tőle, hogyha azt akarja, hogy e logikát megvitassák, szögezze le világosan módszerét...
2. A Világmindenség, a Valóság, a Természet, a Történelem lényegét illetően nem adunk új válaszokat, hanem elvetjük magukat a kérdéseket, mivel ezek csak látszólagos problémák.

NELLY SACHS

Olykor az irgalom lámpását oda kell
állítani a halakhoz,
ahol a horog lenyeletik
vagy a fulladást gyakorolják.

VAVILOV

Az emberiséget minden eszközzel meg kell szabadítani a rossz és haszontalan könyvek olvasásától.

AKUTAGAVA

1. Felülről olyan szomorú képet nyújt ez a világ, hogy megpróbáltam alulról szemlélni. De lentől is csak ugyanolyan...
2. A balga a többi emberről hiszi, hogy ostoba.
3. Részben azért szeretjük a természetet, mert nem gyűlöl bennünket, és nem is féltékeny ránk.
4. A legbölcsebben az él, aki megveti kora erkölceit, míg ő maga azok szerint él.
5. Legszívesebben azzal dicsekszünk, ami hiányzik belőlünk.
6. Senki se tiltakozik a bálványrombolás ellen. Az ellen se tiltakozik senki, hogy őt magát piedesztálra emeljék. De a legmagasabb kegyben az részesül, aki nyugodtan tud megülni a piedesztálon, az ilyen ember pedig vagy balga, vagy csirkefogó, vagy hős.
7. Eszméinket, amelyekre az életben szükségünk van, talán háromezer évvel ezelőtről hoztuk magunkkal. A mi ténykedésünk kimerül abban, hogy fel-felszítjuk a régi paraszat.
8. Nincs öröm ürm nélkül, nincs béke apátia nélkül.
9. Önmagunkat nehezebb védeni, mint másokat. Aki nem hiszi, nézze meg az ügyvédek.
10. Gög, kételkedés és szenvedély: háromezer év óta ez minden bűnnek és talán minden erénynek - forrása.
11. A megelégedettséghez nem elég az anyagi igények csökkentése. Ha békében akarunk élni, szellemi igényeinket is csökkenteni kell.
12. Tetteinket a képességeink szabják meg. Képességeink kritériuma a tett. Ebből a boszorkánykörből sohasem tudunk kitörni. Ezért irracionális egész életünk.
13. A titok ajtaját nem olyan nehéz kinyitni, mint ahogy azt a tudatlan emberek gondolják. Ellenkezőleg, az a szörnyű, milyen nehéz bezárni.
14. Az emberi, a túlságosan emberi - mindig valami állati.
15. ...a "Költészet és valóság" cím - ez minden önéletrajz címe.

WALTER BENJAMIN

1. ...csak a megváltott emberiség kapja örökbe az egész múltját.

2. Csak *olyan* történetíró képes az elmúlt dolgokban fölszítani a remény szikráját, akit egészen áthat az, hogy még a halottak sem lesznek biztosságban, ha győz az ellenség. És eddig még mindig győzött.
3. Csodálkozni afölött, hogy a XX. században "még" lehetséges az, amit megértünk, ez *nem* filozofikus dolog. Nem kezdete semmilyen felismerésnek, hacsak annak nem, hogy a csodálkozás a történelem tovább fönn nem tartható felfogásából ered.
4. A divat szimatot fog arra, ami aktuális, bárhol bujkál az a Valaha bozótjában. Tigrisugrással veti magát a múltba. Csakhogy egy olyan arénában, ahol az uralkodó osztály parancsol.
5. A nagy forradalom új naptárt vezetett be. Az új naptár első napja időbeli útlevegés a történelemben. S lényegében véve ugyanez a nap tér vissza az ünnepnapoknak, a megemlékezések napjainak alakjában.
6. A gondolkodást nemcsak a gondolatok mozgása teszi, hanem megakadásuk is.
7. ...a műben *benne* van az életmű, az életműben *benne* van a korszak, a korszakban *benne* van a történelem egész lefolyása. A történelmi tudás fáján tápláló gyümölcsök teremnek, *s belsejükben* az idő az értékes, de ízetlen mag.
8. ...minden ami földi, a boldogságban törekszik a megsemmisülésre, és úgy rendeltetett számára, hogy csak a boldogságban jusson el a megsemmisüléshez.

CVETAJEVA

1. Fiatal hegy nincs - amíg fiatal, nem hegy, ha hegy, hát öreg.
2. A szél az alaktalanság jelképe - nézetem szerint maga a formája a mozgásnak. Tartalma az út.
3. Vendégségbe nem annyira az ismerősökhöz járnak az emberek, mint inkább szönyegekhez, padlóikhoz...
4. Van-e a művésznak személyes életrajza a mestersége alakította életrajzán kívül? S ha van, fontos-e? Fontos-e, hogy mi van benne? És ami benne van - abból lett-e az?
5. Kedvező körülmények? A művész nem ismer ilyeneket. Az élet maga kedvezőtlen körülmény. Mindenfajta alkotás - legyőzése, átfestése. átformálása az életnek, a legboldogabb életnek.
6. Az élet - mint nyersanyag - nem kelléke az alkotásnak. És akármilyen kegyetlenség kijelenteni, a legkedvezőtlenebb körülmények - lehet a legkedvezőbbek.
7. A gyerekkor - a vak igazság korszaka, az ifjúság - a tisztán látó hibáké, illúzióké. Ifjúságért ne ítéljük meg senkit.
8. Akármilyen kevés a tanúja, maga a történelem előtti - a majdnem sejtelen - többet mond a népről, mint az egész azt követő bizonyosság. "Úgy hírlük..." - mondja a nép. És mondja a költő.

9. A végzetes ember legfőbb ismertetőjegye: nem akar végzetes lenni gyakran tudni sem kíván róla, hogy az. Mint ahogy az újíto sem akar soha újíto lenni, és őszinte meggyőződése, hogy ő csupán a maga módján cselekszik, míg csak fülébe nem zsongják, hogy újíto, hogy haladó! - A végzetesség: kisugárzás.
10. Az üresség ismertetőjele: hajszozni az eseményeket...
11. Beszélnek a munka védelméről. Én a munka önvédelméről beszélek. A belső események kiválasztódásáról, amelyek ha nem hasznára, akkor kárára vannak az embernek. A munkaegység: nem egy nap, nem egy óra, hanem egy pillanat. Mint ahogy a festő egysége sem a réteg, hanem az ecsetvonás. Az adott ecsetvonás lendülete.
12. A semmit nem érzés lehetősége az egyetlen lehetősége a semminek, mert *a semmit* (a nemléte) megérezni - megint csak azt jelenti: megérezni *a lenni* fogalmát.
13. Aki mindent magából ad, ugyanaz, mint aki mindent magába fogad: *odaadó*. Minden - csak a mindemből születhet.
14. Mi az emberi alkotás? Visszaütés, semmi más. Valami belém vág, és én felelek rá, *visszavágok*. Vagy kérdez engem egy dolog, és felelek rá. Vagy mielőtt a dolog felelne, kérdezek. Mindig dialógus, párharc, összecsapás, viadal, kölcsönös cselekedet.
15. Akik pedig azt gondolják, hogy visszatükröznek, ismételnék, másolnak ... azok csak torzítanak, egészen a szorongató és halott felismerhetetlenségig. Mert ha ezt a tengert akarod visszaadni. az igazít, a kéket, a sósat, hajszátra úgy. ahogy van - tegyük fel, hogy a kékség sikerül, de hol a só? Ha a só sikerült, hol a moraja? Hiszen akkor már azt követelem tőled, amit az istentől. A tengert - és valamennyi tulajdonságát! Semmiféle tengert nem akarok adni, nem tudok adni. Nem adni kell, hanem kitalálni, mi van a són, a kékségen. a morajon túl.
16. A kortárs kezéből a kor szívesen elfogadja akár a legősibbet és legtávolibbat, mert az a kéz a megújultat és a közelit osztja.
17. Ha valaki "újat" akar adni (a holnap "ósdit"), az ugyanúgy jár, mint aki híres akar lenni - itt a kortársakkal való összehasonlítás, ott az elődökkel, önmagával és nem a művel való foglalkozás, tehát bűn.
18. A földön csak a halott nem hal meg.
19. A gép - a természet leigázása, annak teljes kihasználása egy ember céljai érdekében. Az ember leigázta a természetet, de amikor leigázta, magát is leigázta a leigázás fegyvere - a gép: acéllal, vassal; vagyis őt meg a természet igázta le.
20. A büntudat teremti meg a bűn tényét, nem pedig megfordítva. A Ielkiismeretlenek hazájában nincsenek bűnösük.

HALDANE

Shelley és Keats volt az utolsó angol költő, kinek kémiai ismeretei korszerűek voltak.

HONEGGER

1. ...a "zeneszerző" ... az erre alkalmas hangszereken reprodukált zajok hivatásos gyártója.
2. Az emberek már ma sem "zenét" hallgatnak, hanem azért járnak hangversenyre, hogy egy-egy jeles karmester vagy egy-egy híres zongoraművész kiváló teljesítményének lehessenek tanúi.
3. Kétségtelenül igaz, hogy minél gyakrabban hallgatunk meg egy új művet, annál jobban megszeretjük.
4. Az avatatlanok jámborul azt hiszik, hogy a nagy művészek kényükkedvük szerint meg tudják változtatni művészi egyéniségüket, s hogy határozott kötelességük a folytonos változás.
5. A közönség sosem tudja, mit is akar.
6. Beethoven a zenerajongók bálványa - rendben van! Ám ez nem jelentheti azt, hogy mindegyik művét egyformán meg kell csodálnunk.
7. A szem mindig elnyomja a fület... Alapjában véve az ember nem hallásra teremt!
8. Állandóan összetévesztik a merészséget az ügyefogyottsággal.
9. A modern zenétől a rossz modern zene veszi el a kedvet.
10. A mi életünkön. mindinkább állandó lárma uralkodik el. Minthogy szakadatlan zajban vagyunk kénytelenek élni, rövidesen mindnyájan megsüketülünk.
11. Megkapna-e bennünket egy Velázquez-kép, ha unos-untig szemünk elé vetítenék? Majd meghozza ezt is a közeljövő...
12. ...a zeneszerző ... félénk, mint minden ember, akiben valami rendellenesség van.
13. Vajon nem az-e az eszményi megoldás, hogy művészi életünket két, lehetőleg egyenlőtlen részre osztjuk? Valahogy úgy, hogy a filmzene mintegy "kitartaná" a szimfóniát.
14. Ötven évvel ezelőtt minden polgári családnak, ahol volt zongora, megvolt a *Carmen*, a *Faust*, a *Manon* és a *Werther* zongorakivonata. A *Pelléas* óta nem érdemes lejátszhatatlan, titokzatos kottákat venni. Minek kínlódni, amikor itt van a könnyen kezelhető, kimeríthetetlen rádió, amely a leggazdagabb könyvtárral is fölér?
15. Bár rövid lejáratra a népszerű muzsika jobban kifizetődik, mint a komoly zene, viszont rendszerint hamarabb divatját is múlja.
16. A legegyszerűbb eszközök a leghatásosabbak, ha megfelelő módon élünk velük. De épp az teszi a nagyságot, hogy minél több ilyen egyszerű megoldást találjunk!

17. Az ember mindent elfelejt, és leggyorsabban a kellemetlen pillanatokról feledkezik meg.
18. Azt szokták mondani; hogy az építészet megkövesedett zene. Én inkább azt mndanám; hogy a zene geometria az időben.
19. A tehetség nem más, mint az újrakezdés bátorsága.
20. A látogatók többnyire ezzel kezdik: "Nem zavarom, ugye? ... csak egy pillanatra jöttem..." Két óra múlva pedig így szólnak: „Nem akarom tovább háborgatni. Majd telefonálok, hogy újabb találkozót beszéljünk meg."
21. Azt hiszem, minden életpályát valami ... rögeszme indít útnak.
22. A közönséggel megalkuvás nélkül lehet, sőt kell is beszélnünk, de beszédünknek világosnak kell lennie.
23. Sokan attól félnek, hogy közönségessé válnak. Nem mernek egyszerűek lenni, mert abban a téves hitben élnek, hogy minden újabb művükkel az egész világmindenséget kell forradalmasítaniok. Kísérteties gondolat az állandó forradalom gondolata!
24. Nem szabad a zenei hagyományokkal teljesen szakítanunk. A törzsről lemetszett ág hamar elszárad.
25. Az emberek általában a lassú melódiákat imádják. Kérjen meg bárkit arra, hogy valami szép melódiát dúdoljon el, a kiválasztott dallam holtbizonyosan adagióban van írva.
26. Azt hiszem. a zeneszerzőket két kategóriába :lehet osztani: Az elsőbe tartoznak azok, akik elég bátrak ahhoz, hogy új építőköveket hordjanak a zene palotájához. A másodikba azokat sorolhatjuk, akik megmunkálták, helyükbe illesztették ezeket a köveket, és kunyhókat vagy székesegyházakat építettek belőlük.
27. Nincsenek új szavak. Az összes szavakat felhasználtuk már, csupán új kapcsolatokat teremthetünk közöttük.
28. Egyáltalában nem vagyok ellensége az önként vállalt, sőt szigorú fegyelemnek, ha művészi célokat szolgál, de értelmesnek kell lennie, s nem lehet sem ránk erőszakolt, sem megfellebbezhetetlen.
29. Minden új felfedezés csak rövid ideig hat meglepetésként, s azután csakhamar rájövünk arra, hogy a legnagyobb újítók mögött is megtalálhatók azok a mesterek, akiknek műveiből merítették ihletüket.
30. ...a művészetben nincs ősnemzés.
31. ...a zene rövidesen olyanná válik; mint egy bútordarab: halljuk, de nem törődünk vele, mint ahogy a fali tapétával sem törődünk.
32. A zene nem szegényvérűségbe, hanem bővérűségbe fog belehalni.

33. Zenei civilizációnk pusztulásával - amely különben csak egész civilizációnk végét előzi meg - olyan bátran és tudatosan kell szembenéznünk, mint ahogy az ember a halált várja.
34. Ha műveiteket néhány barátotok és kortársatok szereti, legyetek megelégedve, s örüljete, mert a megelégedettség és a belső öröm az egyetlen olyan kiváltság, amelytől senki és semmi sem foszthatja meg az alkotóművészeket.
35. Milyen csodálatos az emberi szellem! Mindig kész a kétségbeesésre, de aztán milyen gyorsan újra talpra pattan!
36. A hat keserves munkanap utáni hetedik pihenőnap csak az Istent büvöli el, az embernek nem elégséges látnia, "hogyminden jól van". Igényesebb az Örökkévalónál, s csak akkor nyugszik meg, ha szakadatlanul teremthet. Oktalanabb a növényeknél, mert minden évszakban virágozni akar. Természete tevékenységre készíti, és csupán a tevékenység hessenti el sötét gondolatait.

KROTKIJ

1. Az öregek úgy találják, hogy ifjúkorukban más építészeti stílus divott: nem volt olyan meredek a lépcső.
2. Ugyanabból a tojásból nem nyerhetünk rántottát és kiscsibét.
3. Van ilyen asszony: felvarrja a kabátakasztódat, azután arról beszél, hogy neked adta az ifjúságát.
4. Az életről és a pénzről csak akkor kezdenek töprengeni, amikor fogytán van.
5. A hízélgés az a felismert szükségszerűség, hogy ostobábbnak kell tününk a főnökünknel.
6. A jó epigramma olyan, mint a hűséges házőrző kutya.

MACDIARMID

Legjáva írónk csaknem mind szerencsésen megúszták a szabályszerű iskolázást.

PAUSZTOVSZKIJ

1. Nincsenek nagy és kis tettek, ha az ember teljes szívvel a magasztoshoz, az igazhoz igyekszik eljutni, mert ebben az esetben minden cselekedete nagy fontosságú, és, minden cselekedetének következményei nagyjelentőségűek.
2. Ha az embert megfosztják attól a képességétől, hogy álmodozzon. lelohad az egyik leghatalmasabb indítóok, amely a kultúrát, a művészetet, a tudományt és a gyönyörű jövő nevében vívandó harc vágyát szülte.
3. A boldog napok várása néha sokkal jobb, mint maguk a boldog napok.
4. A fantázia ereje a tudás gyarapodásának mértéke szerint nő.

5. Az embernek bölcsnek, szegénynek, igazságosnak, bátornak és jónak kell lennie. Csak akkor van joga viselni a magas címet: Ember.

SCHULZ

1. ...a közönséges könyvek olyanok, mint a meteorok. Mindegyiknek van egy pillanata, egyetlen szempillantás, amikor rikoltva felröppen, mint a fönix, lángot vet minden oldala. Ezért az egy pillanaterért, ezért az egyetlen szempillantásért szeretjük őket továbbra is, amikor már hamuvá váltak.
2. ...vannak dolgok, melyek egészen, végérvényesen nem tudnak megtörténni soha. Túlságosan nagyok, túlságosan pompásak ahhoz, hogy a történésben elférjenek. Csupán próbálnak megtörténni, próbálgatják a valóság talaját, elbírja-e őket. S legott hátrálnak, félve, hogy elveszítik integritásukat a megvalósítás fogyatékosága folytán.
3. A közönséges tények felsorakoznak az időben, fel vannak rá fűzve, mint egy cérnára.
4. ...el a kezekkel az időtől, az idő érinthetetlen, az időt nem szabad provokálni! Nem elég nektek a tér? A tér az emberé, a térben kitombolhatjátok magatokat kedvetekre, bukfencezhettek, tótágast állhattok, csillagról csillagra ugrálhattok.
5. Nincs olyan szoba a világon, mely annyira be volna falazva, hogy egy ... bizalmas ajtó ki ne nyitná...
6. A végzet ... nem kerüli meg tudatunkat és akaratunkat, hanem bekapcsolja gépezetébe, éspedig úgy, hogy - akár egy letargikus álomban - megengedünk és elfogadunk olyan dolgokat, melyektől normális körülmények közt visszariadunk.

BRADLEY

Az atomháborút csak úgy lehet megnyerni, ha biztosítjuk, hogy sose tör ki.

MAJAKOVSZKI

1. Aki nem felejt el első szerelmét, az nem ismeri fel az utolsót. És ki az a hiszékeny, aki utolsó Szerelmét átváltoztatná Balmont parfümös szajhájává?
2. Minden lelket, mely gyöngédségről ad hírt.
fölguytottam. Ez sokkal nehezebb.
mint bevenni ezernyi Bastille-t.
3. Ma
boxerrel kell
kiigazítani
a világ fejét!

értekezletet, amelyen végleg
eldöntik, hogy minden értekezletesdit tőből kiirtanak.

14. A sok
 felvonulás,
 a mauzóleumi kegyhely,
a hódolat
 előírt rendje, félek,
hogy elárasztja
 émelyítő kenettel
a lenini
 egyszerűséget.

15. Lenin -
 élt,
Lenin -
 él,
Lenin -
 élni fog.

16. Kell a jó könyv
 s megértjük
 a szavát...

PUDOVKIN

...nincs füst tűz nélkül. Ezt a tüzet, amely mindig megvan, nagyon fontos megtalálnunk.

HERBERT READ

1. Mindig elfogadjuk, hogy ami szép, az művészet, vagy hogy minden művészet szép; azt hisszük, hogy ami nem tetszetős, az nem művészet, és hogy a rút a művészettel ellentétes. A művészet értékelésénél összes nehézségeink háttérében művészet és szépség ilyen azonosítása húzódik meg...
2. ...a művészet nem szükségképpen szép...

BABEL

1. Jaj nekünk, hol van a gyengéd forradalom?
2. Jól tudjuk, hogy mi az Internacionálé, én a jó emberek Internacionáléját akarom, azt akarom, hogy minden lelket számba vegyenek, és első osztályú ellátásban részesítsenek. Na lelkem, nesze: az élet nevében egyél annyit, amennyi csak beléd fér.
3. Minden halandó. Az öröklét csak az anyáknak adatott meg.

4. Az anya emléke táplálja bennünk a részvétet, akár az óceán, a végeleáthatatlan óceán táplálja a világmindenséget átszelő folyókat...
5. Embernek neveznek bennünket, de nincs az a sakál, amelyik úgy összerondítana mindent, mint mi. A Föld is szégyelli magát...

DÉRY TIBOR

1. Az egészség mindig megejtí az embert, akármilyen hétköznapi formában jelenik is meg.
2. Szerelemről a nők tárgyilagosabban s egyben titokzatosabban gondolkodnak a férfiaknál...
3. Anyánkhoz is akkor futunk, ha valami baj ért az életben. De ilyenkor nem csak segítségért esdeklünk. Némi öncsalással - s kinek ne volna arra szüksége, hacsak nem számítjuk le a mindig egyenes lelkű államférfiakat, diplomatákat s a nép egyéb képviselőit -, egy kevés jótékony öncsalással ilyenkor azt képzeljük magunkról, hogy pusztá szeretetünk visz szülőanyánk felé, akit eddig méltatlanul elhanyagoltunk.
4. Hiába teszik ki az emberek a lelküket is, annyit az ország nem tud megkeresni, amennyi a sok hivatalra s a befüggönyözött autókra kell. "Sok a дума, kevés a főka"...
5. Az ember egyik sajátossága, hogy mindenki többet vár mástól, mint saját magától, s még tapintatos, szelíd asszonyi lelkek is mértéktelenné válnak szerelmi önzésükben. Sőt sokat tapasztalt, gyakorlott, államférfiakkal is megesik olykor, hogy olyasmit rónak ki a népre, amit maguk nem szívesen vállalnának, például társbérleteket, lebbencsleveszt ebédre s vacsorára, villamoson való közlekedést a munkahelyre, erkölcsi tisztaságot s vértanúhalált.
6. Csak kétoldalú szeretet teszi elviselhetővé a függőséget...
7. A rondításban pedig addig nincs megállás, amíg utolsó áldozata mögött az utolsó hóhér is, több dolga nem lévén, énekelve be nem vonul a gázkamrába. Mert mind énekelnek, az ütők s az ütöttek, a falók s a befaltak, lévén az ember egyetlen győzelme, hogy befalatása és megemésztése alatt is szóvá tudja tenni balsorsát a fületlen Mindenség előtt.
8. ...mégiscsak jobb dolog a kés alá feküdni, mint késelni...
9. ...a vagyon, vagyis a hatalom megtoldja, megnöveszti, megduzzasztja a női képzeletben a férfierő közismert jelképét és szerszámát, még a leghitványabbat is ellenállhatatlan vonzerővel ruhazza fel - s nem csak a fejlett ipari országokban.
10. Olyan tágas pokol nincs, hogy a fél világ beleférjen, vagy még annál is több, ha a papokat is odaszámítom.
11. Az ember ugyan szerelemre teremtett, de nem mindenki egyformán ügyes a végrehajtásban. A természetes tehetség mellé valamennyi elméleti tudás is szükségeltetik.
12. A gazdag mindig eljátszozhat a szegénnyel, mert nála van a pénz, azaz a hatalom.

13. Az ember ne számítson a más segítségére. Tüdeje, gyomra, egyebe is önállóan dolgozik, az egész is éljen meg a maga erejéből.
14. ...a cunctatorság nem mindig megfelelő harci módszer, s ... meggondoltnak lenni adott esetben éppoly veszélyes lehet, mint hamarinak.
15. Autóstopnál az ember nézte meg, kit vesz fel a kocsijába.

ALDOUS HUXLEY

1. A múltban a személyi és politikai szabadságot nem kis mértékben biztosította a kormányzat kezdetlegessége.
2. A szegények számára a technika haladása nem más, mint a társadalmi és gazdasági bizonytalanság állandó forrása.
3. ...a jelenlegi gazdasági berendezés szerint a hadianyag az egyetlen áru, amit árra és haszonra való tekintet nélkül szórunk szét.
4. Az iskola, az üzleti reklám és a politikai propaganda belénevelte az emberekbe azt a hitet, hogy a növekvő szervezettség, melyet nagytőkések vagy az állam, vagy a kettő együtt irányítanak, valami áldásos dolog, és ugyanakkor kikerülhetetlen és szinte természeti folyamat.
5. Ha nem lenne történelmi tény, hogy teljesen jelentéktelen mozgalmak, minden politikai hatalom nélkül való egyéni kezdeményezések végül mégis hatalmas befolyást gyakoroltak az egész emberiségre, akkor okunk lenne a csüggedésre. De szerencsére nem lehetetlen, hogy ez a ma még szerény decentralista kovász megerjesztheti az egész jelenlegi társadalom hatalmas tömegét.
6. ...a hatalom mindig megront, és ezért egyetlen emberi lénynek vagy csoportnak sem szabad túl sokat és túl sokáig juttatni belőle.
7. Új energiák feltárása majdnem olyan fontos feladat, mint az energia termelése.
8. Amíg a hatalomvágy megmarad emberi tulajdonságnak - és bizonyos típusú emberekben-ez a vágy hihetetlenül erős -, semmiféle, még a legjobban megszerkesztett politikai megegyezés sem biztosíthatja a békét.

THURBER

1. A farkasok pedig kijelentették, hogy a nyulak életmódjával nincsenek kibékülve. (A maguk életmódjával bámulatosan elégedettek voltak, mivel a farkasok szerint ez az egyetlen lehetséges életmód.)
2. Tanulság: nem sétalépésben, rohamtépésben a legközelebbi elhagyott szigetre.

TUWIM

Kétféle vér van, az egyik az ereinkben folyik, a másik pedig kifolyik belőlük.

BAGRICKIJ

1. Csak szálljanak a vérszegény,
sápkóros szavak -
ifjúságunk mégis él
s ifjúság marad!
2. Varjú legyen cimborája
annak, aki fél:
férfiasság próbája az
ólom és acél.
3. A századok közt mezsgye fut tova,
mit kezek raknak s vágnak rohamkések;
szép a lázadás s erő évada,
szépek a lelkes harcok, felkelések,
de nekünk százszor méltóbb, boldogabb
a gondos munka állhatatos éve,
traktorzúgás, csengő ásóvasak
és lendkerekek sebes perdülése.

BLAGA

1. Miután rájöttünk, hogy az életnek semmi értelme, nincs más hátra, mint hogy értelmet *adjunk* neki!
2. Gyakorta nem amiatt ragaszkodunk valamely hithez, mert szigorúan igazoltnak tetszik, hanem amiatt, mert nem bizonyították be az ellenkezőjét.
3. A léleknek vannak oly könnyű rejtekei, mint az árnyék: mihelyt próbáljuk megvilágítani, azonnal eltűnnek.
4. Az erkölcsi törvények hely és idő szerint változnak. Egyesek ürügyet látnak ebben, hogy egyiket se tartsák be.
5. Vannak emberek, akik forni tudnak, anélkül hogy *meleget* is adnának, akár a víz légüres térben.
6. A kiválasztott elmék gyakorta több képtelenséggel szolgálnak, mint a mindennapiak - abból az egyszerű okból, hogy következetesebbek.
7. Környezetünkben a legtöbb ember vakbuzgó követője olyan névtelen bölcselőknek, akik a harmadkor barlangjaiban éltek.

8. Legmélyebb oka azoknak a lelkiállapotoknak van, amelyeknek látszólag semmi oka sincs.
9. Ami az erkölcsi kötelességeket illeti: sikerül úgy bánnunk embertársainkkal, mint saját magunkkal. Azt akarom mondani, hogy bár mégoly egocentrikusak vagyunk is, éppúgy megfélelkezünk a magunk, mint a mások iránti legszentebb kötelességeinkről.
10. Némely elmélyült szellem egyszersmind olyan világos, hogy a valóságosnál sekélyebbnek látszik, akár a tiszta vizű folyó.
11. Némely ember olyan alkatú, hogy ereje ellenfelet kíván, mint levegőt a tüdő.
12. Vannak dolgok, amelyek csak nagyjából érthetők. Meg is kellene elégednünk ennyivel. Legtöbbször azonban, sajnos, pontosabban akarjuk megérteni - és végső soron oda jutunk, hogy nem értjük meg egyáltalán.
13. Születésem előtt egy egész örökkévalóságig semmi voltam. Hát most miért félek attól a nemléttől, amelyet volt alkalmam megszokni egy örökkévalóságon át?
14. Tragikus sors a mi korunké: szükségünk van egy vallásra, de sehol sem találunk hozzá istent!
15. Egy gyermek ki akarta venni a vízből a halat - hogy meg ne fulladjon!
16. Végső soron egyetlen nép sem oly romlott és gonosz, hogy ne áldozza föl érette magát az, aki hozzá tartozik.
17. Aki kincset keres, nem a fellegekben, hanem a földben ás.
18. Vannak tudósok, akik úgy képzelik, hogy a természeti jelenségek *erkölcstelenséget* követnek el, ha nem vetik alá magukat azoknak a törvényeknek, amelyeket *ők* akarnak előírni számukra.
19. Ismerünk növényeket, amelyek virágzáskor olyan erőteljes illatot árasztanak, hogy közlelről visszariaszt. El kell távolodnunk, hogy illatukat élvezhessük.
20. Legtöbb ember számára a rejtélyes nem azért válik természetessé, mert sikerül megértenie, hanem azért, mert hozzászokik.
21. Nem mindegyik folyó ömlik a tengerbe - némelyik elvész a sivatag homokjában.
22. Vannak igazságok, amelyeket lehetetlen helyesen fölfognunk, ha előbb nem jártunk *bizonyos* tévutakon!
23. Oly erősen, oly gyötrőn kívánhat valamit az ember, hogy a beteljesülésnek már nem örvend: túlságosan sok lelkierő ment rá.
24. Hogy milyen nagy mértékben tettük életelvünkkel a kényelmet, abból is kitetszik, hogy az egyszerű képzelgés igazabbnak tűnik, mint a bonyolult igazság.

25. Léteznek igen furcsa alkatú emberek: nem élhetnek szenvedés nélkül. Ha már nem szenvednek semmiben, képzelt betegekké válnak. Nemcsak az egyes emberek, hanem egész korszakok is szeretnek így szenvedni.
26. Ahhoz, hogy valakinek valamely jó tulajdonsága megnyilvánuljon, és teljes egészében kifejlődjék, sokszor az szükséges, hogy az illetőnek ne legyenek más jó tulajdonságai - mert vannak olyan magasztos,- jó és szép erények, amelyek zavarják és háborgatják egymást, ha egyszerre jelentkeznek.
- 27: Figyeljétek meg jól magatokon: bizonyos körülmények között a gyávaságot jellemességnek tartjuk - ha megakadályoz valamely rossz cselekedetben.
- 28: Az egyszerű ember arról ismerszik meg, hogy mindenben csodálkozik; egyszerűsége pedig arról is, hogy egyes dolgokon nem csodálkozik eléggé.
29. Vannak mély dolgok, amelyek a művészet fényében sokkal világosabban érthetőek, mint a tudomány fényében. Mondják, hogy némely tenger vize holdfényben világosabb, mint napfényben.
30. A küzdelemből főként azok kerülnek ki győztesen, akik jobban szeretik a küzdelmet a sikernél.
31. Ha gyűlölsz valakit, gondold meg, van-e értelme; ha viszont szeretsz valakit, ne gondolkodj azon, hogy van-e értelme.
32. Talán kötelességünk sötétebbnek látni a jelent, mint amilyen valójában : azért, hogy e látásmódból fakadjon a határozottabb küzdelem *a jobbért*.
33. Az a tény, hogy a földön minden élet halállal végződik, nem bizonyosság arra, hogy az élet célja a halál.
34. Úgy tetszik, hogy bizonyosfajta emberekre ráillik az, amit Arisztotelész hitt az emberről általában: az agy szerepe csupán annyi, hogy lehűtse a test fölhevítette vért.
35. Csak a közepes művek kifogástalanok - a nagy művek sohasem.
36. A repkény filozófiája: "Csakis kúszva juthatsz magasra!"
37. Napáldozta után mindegyik szentjánosbogár azt hiszi, hogy ő helyettesíti a napot.
38. ...a halál az az árnyék, amely plasztikussá teszi az életet.
39. Léteznek emberek, akiket nem merünk megtámadni, mert saját mocskukba rejtőznek - akár a tintahal.
40. Megszoktuk a múlt súlyát, akár a levegő súlyát: nem is tudnánk létezni nélküle.
41. Egy eszme lehet nagy, anélkül hogy igaz is volna.
42. A hagyományok ellen küzdő új áramlatnak legelső törekvése, hogy saját hagyományt teremtsen.

43. A Biblia szavai, mélyek szerint Isten a saját képére és hasonlatosságára teremtette az embert, nem azt jelentik, hogy az Isten egy ember a mennyországban, hanem azt, hogy az ember Isten a földön.
44. Némely ember oly kitartóan elemzi gyarlóságait, hogy sikerül más névre keresztelnie őket.
45. Sok vak van, de közülük hány vakult még a fénytől?
46. Kisdéd igazságoktól nem gazdagodik a lélek: ki gazdagodnék meg úgy, hogy összegyűjti a földön szélteben-hosszában elszórt aranyport?
47. Vannak olyan alig észrevehető igazságok, hogy *fölfedezésük* már-már *alkotásnak* számít.
48. Vannak apró tettekben jellemtelen, de *nagy* tettekben hősieles jellemű emberek.
49. Jézust a farizeusok csak egyszer ;feszítették a keresztre, a keresztények viszont számtalanszor.
50. Ha boldog akarsz lenni, fűzz ki magad elé bármilyen célt, csak egyet ne: a boldogságot.
51. Nagyon sok álokoskodás szülője nem a logika hiánya, hanem a *logika túltengése*; hogy úgy mondjuk: jelesül akkor, amidőn több logikát, több elemzőkészséget, több módszertani finomságot alkalmazunk, mint amennyit a kutatott tárgy bonyolultsági foka megkövetel - mikor több erőt vetünk be, mint amennyit a kérdés igényel.
52. Míg a társadalom élődíjei képesek munkának nevezni a lélegzést is, a kiválasztottaknak még a legnehezebb munka is olyannyira kevésbé tűnik munkának, mint a lélegzés vagy a szívverés.
53. Alighanem öreg hiba azt ,hinni, hogy a költők műveikben elárulnak valamit lényük legmélyéből. A fák a dombokon tavasztól mostanáig gyümölcsöt hoztak. Ám ezzel titkuk nem vált érthetőbbé.

ÉLUARD

1. Meglátni a deszkát a fában,
az utat a hegy derekában,
mikor csupa erő vagyunk,
vasat szőni, követ csiszolni,
hogy a természet szép legyen
s ne cicomával éktelen,
dolgozni.
2. Nevettesd meg a rendületlent,
Még ha kőből való is,
Összeomlik.
3. Ha elhagyjuk, szárnyat növeszt a láthatár,
S tekintetünk szétépi a távolban a tévelyt.

4. Asszonynak gyerekek mind ugyanaz a kincse...
A tiszta szemükben
A kitartás

5. ...a boldog gyógyulásra
a szétfosló veszélyre
s az újjászült reményre
felírlak

s ez egy szó erejével
születek újra téged
felismerni s neved
kimondani
Szabadság.

6. Nincs ragyogóbb ég mint a reggel
Melyen az árulók lakolnak

7. Nem lehet addig üdv a földön
Míg bocsánat terem a gyilkosoknak.

8. Látni annyi mint értve tenni

9. Csak hinni kellett benne hinni
Hogy az embernek van hatalma
Szabadnak lenni lenni jobbnak
Annál mi néki adatott

10. ...céltalan az út ha nem tudod hogy együtt
Küzdheti csak ki harcát és reményét az ember
Hogy megértse s megváltoztassa a világot

11. Húsz évetek annyit ér
Amennyit együtt a cél
Bajba jut ki külön téved
Mert az emberek testvérek

12. Forró a törvényed ember
Hogy a fűtből bor legyen
Hogy a szénből tűz legyen
És a csókból újra ember

13. Kemény a törvényed ember
Érintetlen megmaradni
Háboruban és nyomorban
S halálos veszélyben is

14. ...Magyarország az évszázadairól
Fiai sorsával beszél

Költői sorsával beszél

15. Emlékezetnek és reménynek nem a rejtelem a határa
Hanem mai és holnapi életünk megalapítása

16. Minden kornak van hajnala
Minden kor előtt tárva-nyitva
A bátorság fénykapuja

17. Mindent elmondani ez minden...

18. Ismerje fel az ember arca
A töprengés szárnya alatt
A szépség tiszta hasznát.

19. Akin a béke győz, azt remény koszorúzza.

20. Nagyságnak nincs határa.

21. A béke épületének
Egész föld az alapzata.

22. Az emberek arra. születtek
hogy értsék egymást és szeressék

JESZENYIN

1. Új fogadás a világban,
véres a hajnali pír -
hősök, aludjatok árnyban,
s fénylik örökre a sír.

2: Csupa árnyak vagyunk a világon,
hull a juhar réz-szín levele.
Mégis mndörökre áldva áldom,
hogy virultunk s meghalunk bele.

3. Mivé lettek az ártatlan évek
merészen szótt fényes tervei!
Lelkemben most ördög rakott fészket,
de előbb az angyalt verte ki.

4. Boldog, ki él jámbor örömben,
Nem kíséri ellen, barát.
A dülőtra talál könnyen
S kepe-, kazal-bálványt imád.

5. ...Miről dűnnyög a falusi szegénység.
"Nekünk tetszik a szovjet hatalom...
Csak karton, meg szög kéne egy kevés még...

6. Megeshet,
nem értem az új élet szavát -
szeretném látni mégis erősnek
ezt a bús, szegény orosz hazát.
7. Nem voltál vidéki, paraszt te is régen?
Vágsz-e rendet, lássuk, ma is egyenest?
8. A toll nem gereblye, a kasza nem tollszár.
De róni remek sort velük is lehet.
Tavaszi mezőn, ha tavaszi szél kószál,
szívesen olvassák azt az emberek.
9. Más ifjúsága röpül a szánon.
Hát az enyémet merre találom?
10. Mindenem a pikk-dámára tettem,
de káró-ászt húztam, én szegény.
11. Szeretni csak egyszer lehet...
12. ...nem új dolog meghalni a földön,
és nem újabb, persze, élni sem.

MOHOLY-NAGY LÁSZLÓ

1. a sektorszerű képzés ma elkerülhetetlen, de ennek nem szabad odáig vezetnie, hogy az ember - minden olyannyira magasztalt szaktudása ellenére - elsatnyuljon.
2. a technika olyan szervesen fejlődő élettényező, amely kölcsönhatásban áll az emberiség szaporodásával, s éppen ez a technika magától értetődő igazolása.
3. a jelszó természetesen nem: a technika ellen, hanem - ha helyesen értelmezzük - a technikával. ez felszabadíthatja az embert, ha az ember ráeszmél végre, hogy mit kezdhet ezzel a szabadsággal.
4. ...nem szabad, hogy érdeklődésünk középpontjában *a forma*, a termelés bámulatraméltó technikai folyamata álljon: figyelmünk legjavát az egészséges *életterv* felé kell fordítanunk. ebből kellene a mindenkori gyakorlatnak kiindulnia.
5. nem a tárgy, hanem az ember a cél.
6. minden ember tehetséges.
7. minden egészséges emberben megvan az a mélyen rejlő képesség, hogy alkotó energiáit kibontakoztassa, ha munkáját belülről igenli.

8. az osztályharc *végső soron* nem a tőkékért, nem a termelési eszközökért, hanem valójában az örömet okozó elfoglaltság, a belsőleg kielégítő munka, az egészséges életforma és a felszabadító erőkifejtés jogáért folyik.
9. szükségünk van zseniális utópistákra, egy új Jules Verne-re: éspedig ezúttal nem azért, hogy egy immár könnyen túlszárnyalható *technikai* utópia szédítő perspektíváját vetítse elénk, hanem hogy megjelenítse számunkra a jövő emberét, aki az élet ösztönösen egyszerű és bonyolultabb összefüggéseiben egyaránt érvényre juttatja annak alaptörvényeit.
10. az anyaggal való intenzív foglalkozás növeli biztonságunkat az érzelmi élmények terén.
11. ...milyen naivnak bizonyul az idegenkedés *a pusztán* célszerű forma "hűvös intellektualizmusától", mihelyt felfigyelünk a mély értelműen célszerű természeti formák jelentőségére!
12. ...a rendíthetetlen "klasszikus" szépség axiómáját sokáig még a gépészmérnökök fejéből is nehezen lehetett kiverni.
13. az akadémiák "művészete" halott, de él az eleven élet művészete, amelynek formái a múlt analógiáitól függetlenül, az ember aktuális (ha nem is mindig szavakba foglalható) szükségleteiből fakadnak.
14. a ma alkotó embere előtt az a feladat áll, hogy a kor ösztönzéseit és kívánságait magába gyűjtve mai eszközökkel fejezze ki magát. ez a közös nevezője lényegében mindazoknak az izmusoknak, amelyek az utóbbi száz évben felütötték a fejüket.
15. ...az ezer gátlással, téves ismerettel agyonterhelt ember mindent azonnal "meg akar érteni", ahelyett hogy előbb szabaddá tenné magában az élményhez vezető utat. holott mindenkinek elsősorban arra kellene törekednie, hogy a maga egyéni életében felismerje az egyetemesen uralkodó törvényt.
16. ...az alkotás értelme nem a kor és a technika által meghatározott formális tényezőkben, hanem az ember alkotóerejének megnyilatkozásában rejlik.
17. a játékszerek gyakran korszerű szobroknak mondhatók, sokszor valósítanak meg szellemes technikai ötleteket, amelyek legnagyobb részben többet tárnak elénk az aktuális technikai eljárások lényegéből, mint a tudományos értekezések.
18. minden kultúrkorszakban falanxszerűen összetömörül valamennyi alkotóterület. néha azután megtörténik, hogy a sorból egy ék alakban előretör, ez az állapot nem tart sokáig: a többi gyorsan utánairamodik, és a falanx ismét helyreáll.

PAGNOL

1. A nemes becsvágy, ez a szegények gazdagsága.
2. A bűnösök közül inkább válogatni kell, mintsem keresni őket.

3. Ha már nem lehet hamisjátékkal becsapni barátainkat, nem érdemes többé kártyázni.

EDMUND WILSON

1. A régi amerikai eszmény és legenda a szegény fiúból lett milliomosról, amely fokozatosan lépett annak a helyébe, hogy a szegény fiúból az Egyesült Államok elnöke lesz, ma már minden varázsát elvesztette.
2. Egyre csak panaszkodtunk és javasoltunk, de arányosan csökkenő eréllyel, ahogyan tudatára ébredtünk, hogy mennyire nem figyelnek ránk. Ki tudja, ha újra bátran és merészen hallatnánk szavunkat, talán végre rátalálnánk azokra, akik meghallgatnak.

BRETON

Minden jel arra mutat, hogy a léleknek van egy pontja, ahonnan nézve megszűnik az ellentét élet és ,halál, valóságos és imaginárius, múlt és jövő, közölhető és közölhetetlen, fenn és lenn között. S a szürreális cselekvés egyetlen lehetséges indítéka a remény, hogy sikerül ezt a pontot meghatározni.

SCOTT FITZGERALD

1. Fiatal emberek vallomásaiban rendszerint sok a plágium, azonkívül gátlásaik is nyilvánvalóak. Éppen ezért hat rájuk ösztönzőleg tartózkodásunk.
2. ...a mai világban ez a legjobb sors egy leánynak: legyen csak szép kis hülye.
3. Tanuljuk meg, hogy barátságunkat más iránt addig mutassuk ki, amíg él, és nem a halála után.
4. ...azzal, aki rosszul vezet, csak addig nem történik baj, amíg egy másik rossz vezetővel nem akad össze.
5. Öt esztendővel vagyok idősebb annál, hogy hazudjak önmagamnak, s aztán ezt becsületnek nevezzem.
6. ...törjük a csapást, hajtjuk hajónkat előre, szemben az árral, hogy a végén mindig a múltba érkezzünk.

LENGYEL JÓZSEF

1. ...ott, ahol nincs áruló, megszűnik a rendőtség tudománya.
2. ...a szükséges konspiratív fegyelemben, ha a politikai alapok nem tisztázottak, nem is kis veszély rejlik.
3. Az élelmiszer-hamisítás büntetendő cselekmény. A történelemhamisítás büntetlen?

4. A bíróságok és a rendőrségek épületében mintha csak minden paraszt hülye volna. Valamit értelmesen elmondani egyik sem tud. A sok ügyvéd furfangjával, urak bíróságával tett tapasztalat óvatossá tette a parasztot.
5. Szeretet és bosszú egy - ikertestvérek. Csak aki nem felejt, tud szeretni, csak aki nem felejt, tud bosszulni.
6. Akinek rossz a foga, hallani se bírja, ha más a cukrot ropogtatja.
7. ...ha az első világháborúért "okolhatjuk" apáinkat, a másodikért csak magunkat "okolhatjuk". De a harmadikért se fiatalnak, se öregnek, semmi élőnek nem adatik bocsánat.
8. Jönni kell, látni, győzni. Idejében jönni, élesen látni, teljesen győzni. Mindig ez volt és marad az ifjúság feladata.
9. A cselekvésért való felelősséggel szemben ott áll a nem cselekvésért való felelősség.
10. ...az atomerő nem jó és nem rossz. Jó vagy rossz aszerint lesz, amerre az emberi akarat irányítja.
11. ...ami megvan, az már nemcsak *van*, hanem egyben már a *volt* is, s így, léte pillanatától fogva, mindinkább kezdi elveszíteni ésszerűségét. Semmi se ésszerű, ami már megkövesült láva: a világ forró, forrongó ösanyaga az ésszerűtől az ésszerűbb felé hömpölyög.
12. Réges-régi hagyományok kívánták: messzi utazás előtt szótlanul és mozdulatlanul kell ülni egy percig, kettőig.
13. ...lesz, ami lesz, de jobb a pokol tüzes serpenyőjében sülni, mint a sütésre várakozni...
14. Az élet, amint megszűnik rosszabbodni, máris javulni kezd.
15. Borbély és orvos mindenütt kell. Mérnök csak kevés helyen, és több van belőlük, mint kellene.
16. Semmi sem mehet túl saját határán. Még az értelmetlenség se.

TRIOLET

...amikor műalkotásokról van szó, nincsenek szabályok, csak egyedi jelenségek. És amikor ma egy bizonyos módszer, a szocialista realizmus módszere mellett foglalok állást, nem hiszem, hogy az valami határozottan körülírt formát vagy tartalmat követel meg. Nem kíván mást, csak eredményt.

TZARA

1. Vár a tagadás, a rombolás nagy munkája. Seperjünk, tisztogassunk. A világ gonosztevők hatalmába került, akik gyilkolják egymást, s pusztítják az évszázadokat; majd ha a tébolyult világ kitombolta magát, akkor jöhet az egyén számára a tisztaság kora... Egy reményünk maradt a vérfürdő után: a tisztult emberség győzelme.

2. A költészet eszköz bizonyos bennünk rejlő életelemnek, bizonyos mennyiségű emberség közlésére...

TYIHONOV

1. A hazugság velünk evett s ivott,
harangok zúgtak pusztá megszokásból...
2. Versem legyen tündöklően fehér,
kard-penge, jól hajlítható acél.

ARAGON

1. Emlékeim szemem a Pártom adta vissza
2. A XX. században történik meg először a világ teljes felosztása. Senki sem ringathatja magát többé olyan ábrándokban, hogy megszökhét ebből a világból...
3. ...nem lázonganunk kell a világ ellen, hanem felforgatására kell törekednünk, s ... ez nem pusztán lelkesedés kérdése, hanem írói kötelesség is.
4. ...ami ... a népet illeti, másban, mint saját magában nem bízhat, társaságokba kell tömörülnie, mint régebben, hogy ellenőrizhesse. mi történik, fölemelhesse a szavát, föltárhassa a visszaéléseket...
5. ...nem veszek fegyvert a kezembe, ha a fegyver nem a népé!
6. Napóleon visszatért. Olyan lesz. amilyenné a nép teszi.
7. A nép nem verekedni akar, a nép enni akar!
8. ...ördög vigye a birtokosokat! Kinek semmije, attól semmit sem vehetnek el.
9. A fizetésről van szó, nem a Császárról vagy a Királyról.
10. A becsület ... ott kezdődik, hogyha a hűséget hit nélkül is megőrzi az ember.
11. Meghalni? Ugyan mit is jelent, *meghalni*? Nem halunk meg, hiszen itt vannak a többiek.
12. A jövőndő maga az örökkévaló ember, gondolatainak átruházása a többiekre, átalakuló testének energiája, továbbadott fény, továbbadott hevület. Az ember sohasem hal meg az álmaiban, az ember mindent megérthet, mindent fölfoghat, a semmit kivéve...

FAULKNER

1. ...az a fiatal, aki ma írással foglalkozik, elfelejtette az önmagával megütköző emberszív gondját, a legfontosabbat, ami nélkül nincsen jó írás, mert ez az egyetlen, amiről írni érdemes, ami megéri a kinszenvedést és a verejtéket.
2. Hiszek nemcsak abban, hogy az ember megmarad, de abban is, hogy fennmarad. Halhatatlan, de nem azért, mert minden teremtmények között egyedül neki van ilyen fáradhatatlan hangja, hanem mert lelke van, együttérzésre, önfeláldozásra és fennmaradásra képes szelleme. A költő, az író kötelessége, *hogy ezekről* írjon.
3. Nem elég, hogy a költő hangja csupán az ember emlékének rögzítője legyen; támaszték és oszlop is lehet, mely segítséget ad, *hogy* megmaradjon, *hogy* fennmaradjon az ember.
4. Bizonyos dolgokat soha nem tűrhetünk el. Bizonyos dolgokat soha nem *szabad* eltűrnünk: a jogtalanságot, a gáztatást, a gyalázatot és a becstelenséget. Ezekbe soha nem szabad belenyugodnunk: sem fiatalkorunkban, sem öregségünkben . . . sem a népszerűség *kedvéért*, sem a bankszámláért.

ILF

1. Egy gép kellene, amely kinyomtatja, beköti, sőt el is olvassa a folyóiratot.
2. A tehetséges emberek különbözőképpen írnak, viszont minden tehetségtelen ember egyformán ír, még a kezevonásuk is egyforma.
3. A gátlásos természet végletes példája. A teremtszolgá, aki a zongora fedelét nyitja, szívszorongva vár minden koncertet.
4. A polgári ízléssel telezsúfolt lakásban magától megtermett a fikusz.
5. A filmetika professzora. Az egész etika mindössze annyi, hogy a rendezőnek nem kell együtt élnie a színésznőkkel.
6. A színészek nem szeretik, ha a négyfelvonásos dráma második felvonásában megölik őket.
7. Mondd meg, mit olvasol, és én megmondom - kitől loptad a könyvet.
8. Ne hencegjen azzal, hogy énekel. A szocializmusban mindenki dalolni fog.
9. A fantasztikus regényekben a rádió volt a legfontosabb elem. Tőle várták az emberiség boldogságát. Lám, megvan a rádió, de boldogság nincsen.
10. Neki csak az a fontos, hogy megtalálja a kellemes élet definícióját, és máris jobban érzi magát.
11. Nekem azt ígérték, hogy repülni fogok, de egész idő alatt villamoson zötyögtem.
12. Nálunk azt nevezik társadalmi munkának, amiért nem adnak pénzt.

- 13: A forradalom előtt egy tábornok alfele volt. A forradalom felszabadította függéséből, és önálló létet kezdett.
14. Ő híve a szovjethatalomnak: csak éppen naprendszerünkben nem érzi jól magát.
15. Nekünk szükségünk van a szocializmusra! - Igen, igen. csak hogy a szocializmusnak nem kelletek ti.
16. A könyvinfláció a cukorbajhoz hasonló súlyos betegség.
17. Az esti lap olyan büszkeséggel ír a napfogyatkozásról, mintha az ő érdeme volna.
18. Ha az olvasó nem ismeri az író, abban nem az olvasó, hanem az író a vétkes...

KERÉNYI KÁROLY

1. Nem csoda, ha a fényt és a világosságot bizonyos nyelvek nemcsak egyazon szóval jelölik, hanem a világot is ugyanígy nevezik. Így a mi "világ" szavunknak mind a három jelentése megvan.
2. Boldog szerelmi találkozásban hatalom és szerelem egyensúlyban vannak, azonosak egymással. A boldogtalan szerelem szüli azt az egyensúlyzavart, amely mint szerelmi varázslás, mint erőszakos szerelemkeltés jelenik meg, és a szerelem személytelen fölébredésének helyébe lép, a szerető fölött álló hatalomként.
3. ...az istenek akkor is játszanak, ha küzdenek, egzisztenciájuk sohasem forog kockán.
4. ...a sötétségek - a tragikus eltávolodás, a harcok és lázadások - a házasságban benne foglaltatnak, és nem cáfolják meg időtlen érvényét.
5. ...minden vőlegény király, minden menyasszony királynő, és ezt a méltóságot közvetlenül, létük mennyegzői boldogságából merítik, nem alattvalókon, hanem egy természetes, saját magának elegendő királyságban...
6. A mitológiai folyamatok időn kívüliek, alapvetőek és példaadók az egész emberi lét számára, függetlenül az ember időhöz kötöttségétől.

LERNET-HOLENIA

Aki remél, már retteg is,
hogy a remélt sosem következik be.

TAMÁSI ÁRON

Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.

VERES PÉTER

1. Föld, kenyér, szabadság, kultúra, vagyis annyi az egész, hogy a parasztság szeretné végre, ha ez az ország az övé is lenne.
2. ...az ember is olyan állat, akit ösztöne ellen nagyon nehéz boldogítani.
3. A józan ész, az igazi ráció az, amely nem öncélú, hanem az ösztönös élni akarást, a rugalmas életvágyat szolgálja.
4. Egy ember élete, igaz, nagyon rövid idő, a történelem pedig - sajnos - ritkán vált, de ha vált néha, hosszú időre vált.
5. ...a rongy ember is csakúgy meghal egyszer, mint a jó és becsületes ember. Érdeemes akkor rongy embernek lenni?
6. Az irodalompolitika még nem irodalom.
7. Ti csak mosolyogjatok, fáradtan és fölényesen, okosan és cinikusan, mi majd dolgozunk, és építünk új országot, házakat és csatornákat, gyárakat és iskolákat, nevelünk gyerekeket, és játszunk velük a porban, a mezőn meg a vízben és mindenütt. És megsimogatjuk a kezünk nyomán vállig érő búzaszálakat, a tarka borjúk nyakát, a kismalacok rózsás hasát és a lányok csípőjét - mert élni jó, és mi még nem élünk igazán örömben és szabadságban soha.
8. ...aki mindenáron klasszikus akar lenni, az csak eklektikus lesz...
9. Ha valamely eszme valakinek nem élménye, ne erőltesse. Egyénileg megélt vagy meg nem élt élményeit nem helyettesítheti és nem pótolhatja mások társas élményeivel, még műélményeivel sem, mert ebből nem művek, hanem csak nyomorult szolgalelkű fecsegés és szociális giccs születhetik.
10. ...más dolog a "közönség", és megint más a "közösség".
11. Ha az univerzális és túlvilágra tekintő kereszténységnek meg kellett tanulnia a népek nyelven szólni és énekelni, a szocializmusnak, amely a "szocialista tartalom, nemzeti forma" elvén épül, még inkább tudnia kell ezt.
12. ...inkább semmit, mint rosszat!
13. A Múzsza nem alkalmas utcalánynak...
14. Olyan buta disznó még a demokráciában sincs, amelyik a kés alá kíváncozna. Az ún. "halálvágy" lehet freudi tétel, de nem disznótulajdonság.
15. ...a tréfa is lehet realista...
16. ...annak, aki egy nép írója, művésze, tréfacsinálója akar lenni, sok mindent kell ismernie, de három dolgot okvetlenül: az eget, a földet és a népet.

17. Vigyáznunk kell, hogy holnapi ember mivolta tegnapi önmaga legyen, de magasabb szinten.
18. ...a szép mindig érdekes, de az érdekes nem mindig szép...
19. ...nem lehet olyan társadalmat sem elképzelni, amelyben nincsen fegyelem, amely úgy értelmezi a demokráciát, hogy például a gyerek azt csinálhat, amit akar. Végeredményben a gyerekek a legkisebb ellenállás irányában haladva, csupán az élvezetekre, a kellemes dolgokra kíváncsiak, holott az élvezetért és a kellemességekért előbb meg kell dolgozni. Ez az örök ábécéje a munkának.
20. ...akinek vezetnie kell a többi embert, annak bölcsességre és olyan ismerettárra van szüksége, amelyet a saját élettapasztalatából megszerezni nemigen tud, hanem tanulnia is kell hozzá.
21. ...aki nem akar gyermekeket nevelni, mi köze annak a mi jövőnkhez?
22. ...a gyermeki ítélkezést nem lehet megtéveszteni: akit a sereg ítél legkülönbnek, az a legkülönb a gyermekek szemében.
23. ...ha egy emberi közösség, egy nemzet vagy akár egy harcos osztály elvesztette a lelkét, ízlését és öntudatát, kész préda az erősebb számára.
24. Az író nem olyanfajta "népzenész", aki mindenkinek a fülébe éppen a kedves nótáját húzza, hanem inkább felfedező zeneszerző, aki azt a dalt írja meg, vagy szeretné megírni, amelyet még senki nem tud, mert ott szunnyadt eddig az emberi lélek és az emberi ösztönök mélyeiben.
25. Igaz, hogy a film, még a legostobább és legrosszabbul megcsinált film is, sokszor több emberhez szól egy időben, mint a könyv. De jó volna már végre megtanulni, hogy a sokáig élő könyv az időben behozza ezt a hátrányt, mert az évek, esetleg évtizedek és évszázadok során százazrek és milliók nevelődnek rajta.
26. Nagyon régi törvény, hogy a széles nagyközönség, ha már mai regényeket olvas is, de verseket csak tegnapiakat olvas.
27. Nagyon sokan még az igazi jóról se hiszik el, hogy az csakugyan jó, mert hozzászoktak, hogy amit dicsérnek, az csak rossz lehet.
28. Az unatkozó bíró rossz bíró, ha megfeszül, se tud igazán igazságos lenni.
29. Egy milliós nagyváros repülőgépről nézve nem ad annyi látnivalót, mint egy mezei hangyaboly guggolásközélelől.
30. Ahogy én látom, a modern nő rabsága - divatrabsága - már túlment az elégen. A mai civilizált nőnek, aki belekerül ebbe a sodorba, a saját magához való esztétikai érzéke már ki se fejlődhet, Nem válhatik a saját magához való egyéniséggé, mert a tegnapi divatban, még ha akármennyire jól állott is neki, meg ha akármennyire szép, bájos és "hódító" volt is benne; nem mehet az emberek elé. S éppen a tegnapiiban nem mehet; pedig éppen a tegnapiak nem nyúhettek még el - mert a tegnapi divat, ma, majdnem mindig neveléses.

31. ...tegyük fel - a tréfa túlzásjogával élve -, hogy az ifjúságnak most és mindenkor természetes tulajdonsága, hogy - hol kevesebben, hol többen - "hülyék"-nek tekintsék az öregeket (legfeljebb a múltban ezt nem merték mondani), de a felnőtteknek meg ugyanilyen természetes kötelességük, hogy ebbe azért, csak úgy első szóra, ne nyugodjanak bele, hanem tartsák erősen a gyepelőt - a családban, iskolában, üzemben, országban -, legalább addig - mindig addig -, amíg az ő ifjaikat is le nem hülyézik az utánuk következő még ifjabbak. Ez is a természet törvénye, legalábbis az emberfajra nézve.
32. ...intelligenciát, megbízhatóságot, technikai találékonyságot, általában szellemi-értelmi képességeket kell eladnunk, hogy cserébe nyersanyagot és újabb energiát hozhassunk be a folyamatos termeléshez, ami a mi esetünkben egyszerűen megélhetést jelent.
33. Nem az embereket-gyermekeket kell ... kiirtani-ritkítani, hanem a földből kell kihozni, ami benne van.
34. ...az emberi képességek dolgában, az értelmiekben is, az erkölcsiekben is, sokkal nagyobb különbségek vannak az egyes állampolgárok között, mint ahogy. a szocialista forradalom előtt hittük.
35. A technikai fogékonyság, nem mindig jár együtt a filozófiai és a művészeti fogékonysággal. Vannak kitűnő emberek, akik a dolgokkal és a tárgyakkal tudnak "beszélni", de az írókkal nem.
36. ...minden eddigi haladásban, amit az ember elért, s abban is, amit a jövőben elérhet, a munka az alap, de a gondolkodás a termékenyítő és továbbvivő erő.
37. Aki jól ismeri a saját népének a karakterét, jobban eligazodik történelmében.
38. ..."adjátok meg a császárnak, ami a császáré" ... de elégedjen is meg vele.
- 39.. Mi most átmeneti korszakban élünk, félúton-formán vagyunk a szocializmus felé. Az emberek már társasan dolgoznak, de nem társasan élnek, és nem közösségben gondolkoznak...
40. ...ha az ember még 60-70 közt se lesz ironikus, akkor mikor legyen?
43. ...a legegyszerűbb embereknek csak a legérettebb írók tudnak írni.
42. ...olyan olcsó az újság; hogy ennél olcsóbb csomagolópapírt sehol sem adnak.
43. ...amennyire igaz, hogy messianizmus nélkül nem lehet győzni, éppannyira igaz, hogy a messianisták csalódottakká szoktak válni a győzelem után.
44. Reakciós feleletet mindig könnyebb a bajokra adni, mint előrevivőt...
45. ...a társadalmi kapaszkodó írtján, és erre most már az egész paraszti társadalom rákerült, mindig mindenki csak a közvetlenül előtte levő és elérhetőnek vélt, illetve valóban elérhető lépcsőfokot látja.
46. ...az egészséges haladás mindig realista: számot vet a "maradiság" (itt nem reakció, hanem a tegnapi életesmény és ízlés maradványa) tényezőivel is.

47. Egy sereg együtt dolgozó ember még nem okvetlen közösség. Azzá csak a szellem. a lélek, a gondolkozás és az ízlés, együttvéve az "erkölcsi kohézió" teszi.
48. ...dialektikus gondolkozásra nemcsak addig van szükségünk, amíg a hatalomért harcolunk, hanem azután is mindig, sőt mindig jobbanjobban.
49. Ha az igazi valóság hallgat, s helyette a látszatok beszélnek, akkor a születő, új ellentmondások nem demonstrálják önmagukat, csak majd akkor, amikor vagy robbanássá, vagy legalábbis nyilvánvaló közbajjá nőnek.
50. ...az egyéni és közösségi célok egysége, de nem a naivan értelmezett "harmóniája", hanem inkább a dialektikus feszültsége szolgálja legjobban az emberi nem önfenntartását és azon belül azt az elérhető jó közérzetet, amit én a "boldogság" helyett szívesebben írok le.
51. Az összes állampolgárok pénzén fenntartott kulturális intézmények nem szolgálhatják egyedül és kizárólag az állampolgárok nem is jelentékeny kisebbségének az ízlését és igényeit.
52. Nagyon nehéz nem úrnak lenni, ha az embernek erre alkalma és lehetősége, pláne ha még hozzá kocsija vagy gépkocsija is van.
53. ...előbbre valónak tartanám, hogy minden embernek egészséges lakása legyen, és hogy a családos emberek ne az életszínvonaluk rovására neveljék fel a gyermekeiket, a holnap munkásait, mint azt, hogy több százezer embernek már autója legyen ugyanakkor, amikor a többi milliók a vonatokon, villamosokon tapossák egymást...
54. ...a szocialista életrendet bizony-bizony "konformista" emberekkel is építeni kell, mert kevés még a világnézetileg kiforrott és minden körülmények közt talpon álló szocialista.
55. ...alkalmazni kell, ahol semmi más nem használ, a szigort is. Ha már csak "létszigor" formájában is. A rongyembernek, a cinikusnak, a trehánynak, a lopósnak, "lógósnak" meg kell értenie, hogy csak az eszik, aki dolgozik, és annyit eszik, amennyit termel...
56. Az "élvezetvallás" nem fér össze a szocializmussal.
57. Naivitás azt hinni, hogy megárt a gyermekeknek a jól adagolt munka. Nem kerül több fáradtságba, mint a sport vagy az egész napon át hajszolt rendetlen focizás, avagy éppen a vagánykodással járó csavargás, ami közben ételük, italuk is rendetlen lesz, mert egész napon át nem esznek meleg ételt, hisz apu, anyu úgy sincs otthon.
58. Értelmes fiatalember és jóra való lány - s csak ilyen érdemelheti meg a közösség gondoskodását - egy pillanatig sem felejtkezhetik el róla, hogy életének egyharmadát, különösen a főiskolát végzetek esetében, teljesen a szülők és a társadalom kenyerén töltötte el. S hogy majd azon fogja eltölteni mint nyugdíjas, az utolsó negyedét-ötödét is.
59. ...ha a jónak nincs vonzása, a rossznak viszont sikere van, az átlagemberek egy része utána megy a rossznak is.

60. A történelem a maga törvényei szerint, a dialektikus ellentmondások útján megy tovább, de az a szellem, amely úgy szakad el tőle, hogy félreáll vagy nagyigényűen föléje emelkedik, nem hathat rá, tehát nem is változtathat rajta.
61. Az étet harcolni fog önmagáért, még a kifinomult ésszel szemben is, ha úgy muszáj. Sok útja-módja van ennek a világúrutazás vágyától a megfelelő korban ellenállhatatlannak látszó női csípőig.
62. Az író - a művész - nagy próbája, hogy a nem értelemmel élő lényeket is meg tudja-e érteni, és ki tudja-e fejezni.
63. ...igazán jól mulatni csak közösségben lehet.
64. ...körülbelül minden emberi közösség (minden nemzet) megszüli a saját vezetéséhez szükséges tehetséges embereket, de jaj annak az emberi közösségnek, ahol ezek rangbeli, vagyonbeli és műveltségbeli akadályok miatt nem juthatnak a megfelelő helyekre, vagyis ha a képességeik a közösség javára nem realizálódhatnak.
65. ...hiába van tele jó szándékkal, s hiába törekszik nagyobb haladásra és a világszínvonal felé az államvezetés, ha a közösségben nincs elegendő olyan ember, aki azonnal megérti az intenciókat, és teljes erővel rákapcsol, sőt azt is tudja, mit kell csinálni.
66. ...mennél bonyolultabb a világ és az emberi társadalom szerkezete, annál többször keletkezhetik benne "rövidzárlat".
67. A szellemi munka akkor is közösségi szolgálat, ha maga az egyes értelmiségi individualista volna is.
68. ...az édesanyánkról, a szívbeli kedvesünkről és a hazánkról sem vicceket, sem frázisokat nem illik mondani...
69. ...a becsülettörvény ... azt diktálja: "ha nem állsz helyt, rongy ember vagy."
70. ...megdögölni lehet, de rongy emberré válni nem lehet.
71. ...amikor valamely korszakban valamely tettet, cselekedetet végre kell hajtani, azt éppen akkor és nem máskor kell végrehajtani.

WILDER

1. Mindketten egyformán jók lehetünk, egyformán tehetségesek és szépek is, de sohase lehet két ember, aki egyformán szereti egymást.
2. Milyen emberi fájdalomra nem hoz enyhülést a hajnal?
3. Ha hetven évig lapulok a pincében, és főzöm fűből, fakéregből a levest, akkor se kételkednék benne, hogy van a világnak rendeltetése. és be is fogja tölteni.

4. Hogy építenél te világot másoknak, mikor nem tudsz magadban se rendet teremteni? Jól ügyelj, mit mondok: én az utolsó leheletig harcolni fogok ellened, míg a szabadság a te szemedben csak annyit jelent, hogy átgázolhatsz mindenben ... amíg rá nem jössz, hogy a szabadság mindenkit megillet, nemcsak téged, halálos ellenségem vagy, és eltiporlak.
5. Háborúban az ember mindig a jobb világról álmodik, békében pedig csak a kényelemre gondol.
6. ...történet csak egy van. Az ember teremtésével kezdődött, és akkor ér véget, mikor az utolsó emberi öntudat is kialudt.
7. Az idő csak látszatra folyam. Inkább hatalmas táj; ami mozog, az a mi szemünk.
8. A történelem egyetlen nagy szötte. Senki sem láthat át belőle többet egy arasznyinál...
9. Az élet hamis helyzetek töretlen folyamata.

BRECHT

1. ...Nézz a cápa uszonyára
Hogyha gyilkolt, ott a vér!
Penge Mackie kesztyűsen jár
És a kesztyű hófehér.
2. Az ember joga az, hogy e világon
Még boldog legyen addig, amíg él
Hogy minden földi gyönyört megtaláljon
Hogy ebédje ne kő legyen, hanem kenyér.
3. Hát van, ki jónak lenni nem kíván?
Csak sajnós, hogy e sárvilágon éppen
Az ember küzdve és durván rohan.
Ki ne szeretne élni békességben?
Csakhogy a helyzet itt most nem olyan.
4. A föld szegény, az ember gaz
Ez persze, sajnós, mind igaz!
5. Hány nagy szellemet hoz egy kurva lázba
Hány férfi megdögölt, hány férfi látta
S nagy esküvését felbuzdulva fujta
De megdögölt - s ki más temette? Kurva.
Berzenkednek - de hajlamukba vág
Hja, mert ez a nemi rabszolgaság.
6. A bölcsességgel sokra nem megyünk
A dicsőség szegényes szenvedés
A bátorság, a hírnév oly kevés
S a nagyságból most már elég nekünk.

És a probléma ezzel véget ér
Mert kellemesen csak a gazdag él!

7. Ne úzzétek a kis bűnt, mert hisz nemsokára
Úgyis a föld hidegje járja át:
Gondoljatok a télre és homályra
E völgyben, melynek jajszava kiált.

8. A háboru ezer veszéllyel
Eltarthat három századig.
Nyersz délfelé, veszítisz te éjjel,
Az ember végül csak veszít.

9. Elmúlt a tél! Süss fel, te nap!
Új fű borul a holtra már,
De aki még nincs föld alatt,
Kapcát cserél és talpra áll.

10. Sok mindent feltaláltak már, de még több maradt, ami még felfedezésre vár. Ezért sok a dolga a mi nemzedékünknek.

11. Látni, az nem annyi, mint báméskodni.

12. Tanítok és tanítok, de mikor tanuljak én?

13. A legnagyobb problémák körül merő feltevések ködlenek. Mi azonban bizonyítékokat követelünk magunktól.

14. A tudományért, amit elad, csupán annyit kérhet, amennyit a vevőknek hoz a konyhára.

15. A kereskedők, akik a firenzei versenytársakkal való harcban értették meg, mit jelent az, hogy "Jobb vásznat!", érdeklődéssel hallgatják meg az ön felhívását: "Jobb fizikát!" S mi mindent köszönhet a fizika ennek a jelszónak: "Jobb szövőszéket!"

16. Én hiszek az emberben. ami annyit tesz: hiszek az emberi értelemben!

17. Az érvektől csak a halottak nem támadnak fel.

18. Igen, hiszem, hogy az emberen hatalma van a szelíd értelemnek... A gondolkodás az emberi faj legnagyobb öröme.

19. Ha az igazság túl gyenge ahhoz, hogy megvédje magát: támadásba kell lendülnie.

20. Az igazság nem a tekintély, hanem az idő gyermeke. A tudatlanságunk végtelen, hadd hordjunk el belőle egy köbmilliméternyit.

21. Az én véleményem szerint nekünk, tudósoknak nem szabad magunktól azt kérdeznünk, hová vezethet minket az igazság.

22. ...A Jupiter holdjaitól persze nem lesz olcsóbb a tej. De a holdakat eddig még nem látták, s most mégis ott ragyognak. Ebből pedig az utca embere azt következteti, hogy sok minden adódhat, ha jól kinyitja a szemét!
23. Úgy látszik, ahhoz, hogy az ember manapság ugyanolyan igaz szomjúsággal találkozzék, amilyen joggal tette híressé a régi Görögországot, a hajóműhelyekbe kell elmennie.
24. A nagyság pedig nem könnyű, legalábbis nem mindig könnyű teher annak sem, akinek Isten adományozta.
25. Az erény, kedvesem, nem testvére a nyomornak. Na a parasztjai jólétben s boldogságban élének - a jólét és a boldogság erényességét gyakorolhatnák.
26. Nem tudnánk megszerkeszteni a folyamvíz szivattyúinak gépezetét, ha ezt a szemünk elé táruló roppant gépezetet, az égboltozatot nem tanulmányoznánk.
27. Csak az az igazság győzedelmeskedik, melyet mi juttatunk diadalra; az értelem harcát csak az értelmes emberek vívhatják meg.
28. ...ki kell kiabálnom, amit tudok, mintha szerelmes volnék, vagy ittas, vagy áruló. Micsoda bűnös szenvedély...
29. ...aki nem ismeri az igazságot, tökfilkó csupán. De aki ismeri, és hazugságnak kiáltja ki, gonosztevő!
30. ...a tudomány célja nem az, hogy a végtelen bölcsesség kapuját tárja fel, hanem az, hogy gátat szabjon a végtelen tévedéseknek.
31. Isten alkotta a fizikai világot ... Isten teremtette az emberi agyvelőt: Isten a fizikát is engedélyezni fogja.
32. ...az új eszmékhez olyan emberekre van szükség, akik a két kezükkel dolgoznak. Ki más akarná megtapasztalni a dolgok okát?
33. Igen, mindenben, mindenben újra kételkedni kezdünk. S nem hétmérföldes csizmával haladunk majd, hanem milliméterenként. S amire ma rábukkanunk, azt holnap letöröljük a tábláról, s csak akkor írjuk fel ismét, ha újra rábukkanunk. S ha megtaláljuk, amit keresünk, különös bizalmatlansággal fogadjuk... De ha bármilyen más vélemény szétmállana a kezeink között, akkor nincs többé kegyelem azoknak, akik kutatás helyett prédikálnak.
34. Az erőszak sem mindenható. Tehát: az ostobaság legyőzetik, nem sebezhetetlen. Következésképp: az ember nem féli a halált.
35. A megkínzott ember felemeli fejét, és azt hirdeti: kinyílt előttem az élet. Ennyit nyerünk, ha egy is akad, aki feláll, s nemet mond.
36. Szerencsétlen az az ország, melynek hősökre van szüksége.
37. Nincs olyan tudós munka, melyet csak egyetlen ember tudna megírni.

38. ...lehetünk tudósok, ha megtagadjuk a tömeget? A csillagok mozgását már megértették a népek, de uraik mesterkedését még most sem tudják kiszámítani. Az égbolt megméréseért vívott harcot megnyerte a kételkedés. De hite révén a római háziasszony újra meg újra elveszti harcát a tejért. A tudománynak mindkét küzdelemmel törődnie kell.
39. ...a tudomány egyetlen célja megkönnyíteni a fáradságos emberi létet. Ha az önző hatalmasoktól megfélemlített tudósok azzal töltik kedvüket, hogy tudást csupán a tudásért halmoznak - megnyomorítják a tudományt, és kárpád lesz minden gép... Egy napon oly nagy szakadék támadhat köztetek és köztük, hogy egy-egy új vívmány feletti örömkialtásokra a gyűlölet egyetemes jaja lesz a válasz.
40. Különbőféle borok elegye rossz lőre csupán, de az ódon és az új bölcsesség nagyszerűen elegyedik.
41. Ó, nagyok vaksága! Örökkévalóként vonulnak
Hatalmasan, görbedt hátakra lépve, bérelt
Öklök őrizetében, az erőszak
Rendjében.bízva, mely soká kitarzott.
De mi soká tart, még nem tart örökké.
42. Ó, idők változása! Te, reménysége a népnek!
43. Egy nagyúr háza ha összeroppan
Agyonüt sok kicsinyt is.
Kik nem részesültek uruk javából
Bajából gyakran részesülnek.
44. ...egy jó veszekedéshez idő kelt.
45. ...ki meg nem hallja a segélykiáltást
Hanem tovább megy, siket fülekkel: az soha többé
Nem hallhatja a kedvese halk szavát, sem a
Hajnali rigófüttyöt, sem a fáradt szüretelők
Megkönnyebbült sóhaját, ha vecsernye-harang szól.
46. Rettenetes a kísértés a jóra!
47. Hidd el nekem, semmi sem nehezebb, mint megjátszani a lusta és mihaszna embert. Ha ... egyszer gyanút fognak, hogy magad is ki tudod törölni a segged, vagy hogy egyszer az életben a két kezed munkájával kerested a kenyered, akkor vége mindennek.
48. Véres időkben is élnek
Jószívű teremtmények.
49. A nagyfejűek megnyerhetik a háborút, de a katonák, mindkét oldalon elveszítik.
50. Bátor voltam! - mondja a borbélylegény; szerencsém volt! - mondja a hős.
51. Hogy betetőzzék a viláгурalmat, elhordják a kunyhótetőket.

52. A hivatalok tömve vannak, még az utcán is hivatalnokok ülnek.
53. Sose fogják házórző kutyának alkalmazni azt, aki úgy vonyít, mint a farkas. Világos?
54. Véssétek eszetekbe a régiek tanácsát:
Hogy minden azoké legyen itt, akik bánni tudnak véle
A gyermek az anya-szívüeké, hogy fölnevelődjön
A kocsi a derék kocsisoké, hogy sebesen szaladjon
S a völgy azoké, akik öntözik, hogy gyümölcsöt teremjen.
55. Ugy vélem: rossztól nem kell tartani
ha semmin sem csügg szívével az ember.
De nem vagyunk a dolgok urai.
56. Ugyan mit ér, ha városok épülnek
s a nép ép-esze kimarad belőlük?
57. S amig van kizsákmányolás,
Mindaddig áll a harc is ellene.
S amig te vagy,
Neked is harcolnod kell ellene.
58. A gyöngé nem harcol. Aki erősebb,
Harcol talán egy óra hosszát.
A még erősebb hosszú évekig küzd.
De egész életén át közd a legerősebb,
A legerősebb nélkülözhetetlen.
59. A boldogság nem ajándék
Naponként harcba hív.
60. Nem átok a munka annak
Ki nem rab-sorban él
De tej, cipó, könyv és cipő
S mint hajósnak a szél.
Jutalmul művetek ott áll
Hívjátok s létre jó
Tettet és gondolatot vár
Attól majd nagyra nő.
61. Suhángból lesz a fa,
Alapkőből a ház.
S ha ház s fa van, belőle lesz
Kert, s város, sorra száz.
És mert anyánk nem a kínra
Szült minket, juss szerint
Boldogan élni - csak erre
Jöttünk esküdni mind.

62. Reggeltől estig, munkában, örömben
A munkában, mely maga az öröm.
Kemény időkben s víg napokban egyaránt
Kell, hogy a nép megkapja bőven, olcsón
Az Igazságosság mindennapi kenyerét.
63. Miként minden más kenyeret,
Az Igazságosság kenyerét is
A népnek kell megsütnie.
Bőségesen, olcsón, naponként.
64. A jó emberek dolgot adnak nekünk
Magukban, úgy látszik, sehogyse boldogulnak
Minden megoldásukban új feladat feszül
Veszélyes pillanatokban, ha süllyed a hajó,
Meglátjuk hirtelen, hogy nagyra nyílt szemük
rajtunk pihen,
S habár nem tetszünk nekik, így ahogy vagyunk
Ők velünk tartanak mégis, velünk.
65. A városiak a rög szerelmét emlegetik
Egészséges paraszt-törzsről beszélnek
S mondják, a nemzet alapja a parasztság.
A paraszt a szántójával törődik,
Gondozza barmait, adót fizet
Gyerekeket csinál, hogy béresre ne költsön
S a tej áráról függ az élete.
66. Kertészem így szól: A kutya
Erős, okos és azért vettük
Hogy őrizze a kertet. Azonban
Emberbarátnak nevelték. No de akkor
Mivégre zabál itt!
67. Mindazokon, kik arany székekben ülve írtak,
Számon kérik majd azokat, kik
Kabátot szőttek nekik.
68. Nem magasztos gondolataikért
Fürkészik át majd könyveiket,...
Válogatott ékes szavakból
Szerkesztett egész irodalmakat
Fürkésznek át, hadd lássák, jelzi-e, hogy
Éltek ott lázadók is, ahol elnyomás volt az úr.

FORBÁTH IMRE

1. Idézet: tekintély pilula formában.

2. A mesterhez tanácsért fordulj, ne protekcióért.
3. Vigyázzatok azokra, akik sosem szüntenek meg MAMA KEDVENCE lenni.
4. A ledöntött faóriások alatt vígan hemzsegnek a férgek.
5. A forma lehet a tartalom halotti inge.
6. Sok írásműben a szerelem szerepe mint egérfogóban a szalonnáé.
7. Libákat tömnek úgy, mint naiv közönséget: torkába gyömöszölik a kultúrát.
8. Becsüld meg a kezdőt - ő semmi, de még minden lehet.
9. Jó író abbahagyja, ahol mások folytatnák, és folytatja, ahol mások abbahagynák.
10. A sikert biztosítandó, összekötötte a könnyzacskót a pénzzacskóval.
11. Van olvasó, aki mint porszívó szív magába minden szemetet.
12. A despota nevetséges. Ezért nem ért tréfát.
13. Minek a szfinx? - Olcsóbb a keresztretjvény.
14. Nem élhetünk illúziókból. Nélkülük sem.
15. A művészet virágai nem melegházban nőnek.
16. Termékeny költőről beszélnek. De hát mi a költő - házinyúl?
17. A jövő számára írni: levelet feladni cím nélkül.
18. A diktátor hálószekrényén Machiavelli - az ágy alatt hímzett papucs.
19. Idővel sok Nagyság forgalmi akadállyá válik, mint Indiában a szent tehének.

GARCIA LORCA

1. Favágó.
Vágd le, vágd lé árnyam.
Ments meg a kintől, önmagam
narancstalan ne lássam.
2. Én nem panaszkodom,
hogy nem találtam meg, amit kerestem,
elindulok az első tájra az első napon,
s megértem, a teljesülés fehér öröm,

szálllok, és testem szerelem lesz és finom por.

3. ...minden puska meg pisztoly, a legpicikébb penge, ásó, vasvilla, átkozott legyen valamennyi.
4. A férfi férfi legyen, a vetés vetés.
5. ...jó, ha a lányok megnézik, kihez mennek férjhez.
 6. Egy élet, egy férfi: az asszonynak ez a világ.
7. Maga baját mindenki tudni akarja.
8. ...minden együtt, az a szép!
9. A föld nem jó, de a jó kéz megjavítja...
10. Tudod, mi a házasság, gyermekem? ... Egy férfi, néhány gyerek, s egy vastag fal közted s a többi ember közt.
11. Nem illik emlegetni... De attól még nagyon kellemes.
12. ...van, amikor a legtündöklőbb ezüst is csak köpés az emberen.
13. ...mindig új hiba bukkan föl. ami az összes előbbit magába nyeli. De hiba csak mindig van.
14. Sok mindent megtapasztalhat egy férfi meg a lova!
15. A büszkeséggel semmire se mégysz.
16. Azt hiszed, az idő gyógyít, a fal megvéd? Tévedsz, tévedsz. Ha valami a bensőnk közepébe fészkelte magát, semmi ki nem tépheti.
17. Apád anyád háza
amikor bucsuztat,
sose feledd, hogy úgy mégysz ki,
mint a fényes csillag.
18. ...mihelyt a halottat kiviszik, az élő hallgasson. Hagyja a népekre a szót.
19. Iparkodj kedvibe járni a feleségednek. De ha azt látnád, hogy foghegyről beszél veled, vagy dühösködni, csapkodni kezd, simogasd meg, de úgy, hogy beleszissenjen, markold meg, hogy nyoma maradjon, de adj neki tetejébe egy édes-meleg csókot.
20. Nagy a világ. Mindenki elélhetne rajta.
 21. Halál, leskelő halál,
bokrok közül haj ki ne találj!
22. Áldott legyen a vetés, mert a fiam álmait őrzi; áldott legyen a zápor, mert megmossa a holtak arcát; áldott legyen az Úr, mert egymás mellé fektet majd bennünket örök pihenésre.

SIQUEIROS

1. ...a világtörténelem minden fontos művészete az állam művészete, állami művészet volt.
2. A reneszánsz végén ... kiszakították a művészetet a tömegcentrumokból, a nagy tömeg-összejövetelek helyeiről; zsebre vágták és hazavitték.
3. Amikor a forradalmak nem erősödnek meg, mert befejezetlenek, mert nem jutnak el a problémák mélyére, megtorpannak a kapaszkodó derekán, és azután a természet törvénye szerint megállíthatatlanul visszacsúsznak...
4. ...az avantgardista áramlatok hasznosak lehetnek az új realizmus kialakítása szempontjából, a modern realizmus szempontjából, függetlenül attól, hogy mit gondolunk az említett avantgardizmusról mint történelmi-esztétikai áramlatról.
5. ...nem a nemzeti jelleg felületes kifejeződései révén, nem külső megnyilvánulási formái révén kell megteremteni a nemzeti művészetet!
6. ...amíg a művészek magukévá nem teszik a nép többségének véleményét, nem tudják létrehozni saját kifejezőeszközeikkel, megfelelő esztétikai felkészültségükkel azt a művészetet, amely olyan hatalmas lehet, mint a múlt legjobb korszakainak művészete.
7. ...az objektív valóság a falfelületen vagy bármely más, művészi célokat szolgáló felületen nem egyenlő a vizuális igazsággal.
8. Azt hiszem, minden művész, aki lelkesedik alkotásáért, ugyanezt gondolja: "Nincsen más út, csak ez." Meg van győződve róla ... s ha nem, jaj neki!
9. ...a kísérletezés korában mind a tudományokban, mind a művészetben elburjánzanak a kontárok. Ez logikus. Nem minden kísérlet mondható sikeresnek. Amikor még nem találtak rá a cáfolhatatlan valóságra, megjelenik a sarlatán. Amiből az következik, hogy a nonfiguratív művészek nagyobb része szükségszerűen sarlatán kell legyen.
10. Miért kell szebbnek lennie annak, amit álmodunk, mint annak, amit élünk, hisz végül is, amit álmodunk, zavaros átköltése annak, amit élünk? Miért kell szebbnek lennie? Nincs szebb dolog annál, hogy megérinthetjük a fák kérgét, a különféle anyagokat, a simát, az érdest; megérinteni, tapintani az anyaggal; az anyag nagyszerű.
11. A realizmus nem lehet egyéb, mint egy állandóan fejlődő alkotó módszer.
12. ...egy megszabott realista alkotás területén belül éppen a mesterségbeli tökéletesedés mindig dekadenciához vezetett.
13. Egy demokratikus állam valójában ugyanúgy tartozik polgárainak esztétikai és szellemi vonatkozású szolgálatokkal, mint az anyagi természetű közszolgáltatásokkal.

VESTDIJK

1. Ha az ember sokszor találkozott már ugyanazzal a személlyel, rendszerint annyi különböző benyomása van róla, hogy a tulajdonképpeni, az igazi arc - ha ilyesmi egyáltalán létezik - csak fokozatosan mutatkozik meg figyelő szeme előtt, mintha egy hevesen hullámzó tó vizében tükröződne, amely tele van megtört fényekkel, s csak hetek vagy hónapok múlva csitul el.
2. A csalódás elkerülhetetlen, ha egy álmot tüzetesen vizsgálhatunk, a végén a legtöbb ember menekül tőle, és csalást emleget. De ez hiba: az embernek legyen bátorsága - vagy ravaszsága -, hogy még közelebb lépjen hozzá, szükség esetén az orrát is beledugja a csodába. Akkor egy csapásra megváltozik minden. A valóság, a leleplezett valóság más oldalról vagy belülről nézve újból romantikus lesz.
3. Mit teszünk, ha valaki erőnek erejével vízbe akar fulladni? Megpróbáljuk kiverni a fejéből, rámutatunk a sok szépre, amit az élet nyújt, a föld javaira, és ha mégis beugrik, utánadobunk egy kötelet vagy mentőövet. De semmi esetre sem mutatunk neki olyan helyeket, ahol víz van.
4. ...ha valaki nem okos, nincs értelme, hogy okos kérdéseket tegyünk fel neki.
5. Vannak emberi kapcsolatok ... amelyek szokatlannak, sőt visszataszítónak tűnnek fel, pedig csak a mérhetetlen nagylelkűség következményei.
6. ...az érdeklődés nagyon könnyen átcsap szerelembe egyes asszonyoknál, akik örülnek, ha egyik szerelmes árnyékát harcolni látják a másik eleven valóságával.

ELISABETH BOWEN

1. A féltékenység nem más, mint hogy magányosnak érezzük magunkat mosolygó ellenségek közepette.
2. Ne felejts el egyetlen pillanatot se, oly kevés van belőlük.

HEMINGWAY

1. ...a halak, hála Istennek, nem olyan értelmesek, mint mi, akik megöljük őket; ámbár sokkal nemesebbek és sokkal hasznavehetőbbek nálunk.
2. ...az ember nem arra született, hogy legyőzzék ... Az embert el lehet pusztítani, de nem lehet legyőzni.
3. Szamárság feladni a reményt... Azonkívül bűn is, azt hiszem.
4. ...minden bűn, minden a világon. De most ne gondolkozz ezen. Későn van már ehhez, és nem a te dolgod. Vannak, akiket ezért fizetnek. Csak hadd törjék rajta ők a fejüket. Te arra születted, hogy halász légy, mint ahogy a hal arra született, hogy hal legyen.

5. Nemcsak azért öltem meg a halat, hogy kenyerem legyen, és hogy eladjam eleségnek... A dicsőségért öltem meg és azért, mert halász vagyok. De szerettem, amíg élt, és azután is szerettem. Ha szeretjük, akkor nem bűn megölni. Vagy csak annál nagyobb bűn?
6. Az ember sosem tudja, mi is az a karácsony, amíg egy idegen országban el nem veszíti.

LINKLATER

1. Közismert, hogy mindennapos beszélgetésekben csak féligazságokat mondunk, és még aki magában beszél, arra is valószínűleg hat a félelem, hogy még a falaknak is füle van.
2. Az asszony olyan, mintha egymillió dollárt érne. De csak százhusz szót tud, és csak két gondolat lakik a fejében. A másik kalapok körül forog.
3. A szépség titokzatos rokona a halálnak és a keserűségnek, viszont korunk a béke korszaka. Mondjunk le hát arról, hogy szépség legyen a célunk, hacsak nem reklámcélokra vesszük igénybe, ahol felbecsülhetetlen a haszna. De komoly értelemben, eh, hagyjuk!
4. ...nemcsak élő, hanem tudatos teremtmények is vagyunk, és minthogy a szabad akarat a tudatosság járuléka, tehát ha azt mondjuk magunkról, hogy szabadok vagyunk, ez egyúttal azt jelenti, hogy tudjuk, mit cselekszünk. De honnan tudhatnánk, hogy mit cselekszünk, ha nem csinálunk semmit?
5. ...nem kívánhatod tőlem, hogy örökösen egyformán gondolkozzam. Ez ugyanolyan lenne, mintha állandóan ugyanabban a ruhában járnék.
6. Hallom, hogy más szakmák panaszkodnak, de mi, temetkezésiék, nem ismerjük a válságot. A mi boltunkban, hála az égnek, mindig akad vevő. Számíthatunk rá, hogy az egész év folyamán folyamatos a kereslet.
7. Senki sem hős vagy forradalmár a fürdőszobában.
8. Az én zenekarom a legtökéletesebb a világon, mert néma.
9. Ha valaki tudni akarja magáról, hogy valaki, akkor nemcsak születési bizonyítványra, hanem személyiségre is szüksége van, és a jól kiművelt személyiség a biztos siker reményét nyújtja gazdájának abba a demokráciában, ahol a legtöbb dolog egyforma, és azzal lehet legjobban dicserni valamit, ha azt mondják rá, hogy "más".

SCSIPACSOV

Boldoggá tesz, hogy gondolkodhatom,
hogy szemem túllát több évmilliárdon,
s a mindenségben ködlő tájakon
járok. Kezem hús csillagfénybe mártom.

RICHARD HUGHES

1. Ha a sors egyszer belevert egy szeget a zsarnok koporsójába, akkor ritkán tart soká, amíg bele nem veri az utolsót is.
2. A kisgyerekeknek ... olyan eszük van, amely saját fogalmak és kategóriák szerint dolgozik, és ezeket a fogalmakat és kategóriákat nem lehet az emberi észre lefordítani.

JOLIOT-CURIE

1. ...a laboratóriumi munkában is az emberek érdekesekek, akik életet visznek belé.
2. ...a béke békés eszközökkel történő védelméhez ... kívánságunkat a cselekvés nyelvére kell lefordítanunk, s olyan elkötelezettséget kell vállalnunk, amely bátorságot igényel.
3. Valamely hatalom csakis azokkal az önálló eredményekkel támaszthatja alá függetlenségét, melyekkel hozzájárul más nemzetek fejlődéhez.
4. Hazafias érzelmeitől vezérelve kell a tudósnak felvilágosítania polgártársait a tudomány szerepéről, amelynek az a feladata, hogy felszabadítsa az embert, nem pedig az, hogy a magánprofit növelését szolgálja. Ha a tudósban nincs meg a kellő bátorság, mivel igazolhatja jelenlétét a laboratóriumban?
5. ...a politika nemes dolog, amelyet egyes alantas célok érdekében megpróbálnak lejáratni.
6. ...szinte valamennyi nagy műszaki újítás az alap kutatási kutatóintézetekben szerzett ismereteken és az ott tett felfedezéseken alapult ... a tudomány és a technika kölcsönösen megtermékenyítik egymást, s olyan kapcsolatot kell létesíteni közöttük, amely ösztönzően hat mindkettőjükre.
7. ...az arcouest-i halászok között otthonosabban érzem magam, mint tudományos üléseken.
8. A halált követő nemlét gondolata minden emberben az elutasítás reflexét váltja ki. A nemlét gondolata annyira elviselhetetlen, hogy az ember az egy vagy több isten által kormányzott másvilágon való fennmaradás hitében keresett menedéket. Természetemtől fogva racionalista tévén, már nagyon fiatal koromban elutasítottam ezt az alaptalan és ingatag hitet.
9. Minden e földön élt élőlény kitörölhetetlen nyomokat hagy maga után, legyen ez akár egy kéz által elkoptatott fakorlát vagy léptek által lekoptatott kőlépcső. Szeretem a használat által fényesre koptatott fát, az emberek által lekoptatott lépcsőfokokat; szeretem régi gyertya-tartómat... Bennük rejlik az örökkévalóság.
10. Valójában csak az hal meg, aki nem hagy örökséget maga után... A lét hosszú láncokból áll, s ezek minden egyes szeme többé-kevésbé híven és világosan tükrözi az elhalt szülőink jellemvonásait; nagy vigasz, meglehet, az élet alapvető értelmez.

NEZVAL

1. Az igazi művész a nép fia, s a nép legfőbb szószólójának egyike. De persze nem abban az értetemben, hogy akár a legrábeszélőbb és legtüzesebb aranytól teli szájtól feladatokat fogadjon el. Ilyen félreértés művészek és nem-művészek között csak sajnálatra méltó.
2. ...ki írjon az érzelmekről, ha nem a költő, még ha nem tartja is fontosnak őket?
3. Senki sem választja meg helyét az irodalomban önmaga. Ezt a helyet úgy kapja, akarva-akaratlan.
4. Közismert dolog, hogy az emberek a költő hatalmát a leggyakrabban ott keresik, ahol nincsen. Különben nem kérnék a költőt számtalan közbenjárásra, amely majd minden esetben kívül esik a hatáskörén. Egyesek úgy vélik, hogy művésznek lenni: hatósági állapot.
5. Bizony, miként a sebészetben, a társadalmi életben is gyakran kell használni a mütőkést. De aztán a sebet gyorsan ki kell mosni, balzsammal megkenni, hogy hamar hegedjen, így menthető meg a végtag, mely már pusztulásra volt ítélve. A fanatikusok, akik örökösen emberi sebekben vájkálnak, nem érdemlik meg a forradalmár nevet. Elvaduit kispolgárok ezek, aki lelki szemükkel patakokban látják folyni a vért.
6. Oly korban élünk mikor lehetetlenné válik minden lehető
7. nem lehet harminc évig írni verset
8. menteni ami menthető s egy pillanatra sem élni békén
9. Találmányok! Tudjátok már hogy mily ritkán lesz valaki ma nagy feltaláló
10. Nem magyarázható meg semmivel az
mit a szépséggel vagy a stílussal meg lehet magyarázni
11. nem magyarázható meg semmivel amit le
lehet rombolni még azzal sem magyarázható
meg amit újra fel lehet építeni
12. Nem magyarázható meg semmivel az
mit fürge nyelvvel elmondhat az ember amit
egy prospektus megörökíthet

PRÉVERT

1. Meleg harisnyát köt az anya
A fiú elment a háborúba
Az anya természetesnek találta ezt
És mit csinál ilyenkor az atya?
2. Miatyánk ki vagy a mennyekben
Maradj ott
Mi pedig itt maradunk a földön

3. Ti majd nyomorban éltek
s ontjátok a sok gyermeket
sok gyermeket
kik majd nyomorban élnek
és ontják a sok gyermeket
kik majd nyomorban élnek...
4. Isten nagy, kövér karácsonyi pulyka...

SAINT-EXUPÉRY

1. ...az emberek: szegényes anyag, s őket is megteremtjük. Vagy eltávolítjuk, ha magukkal hozzák a bajt.
2. Nem arra törekszünk, hogy örökkévalók legyünk, hanem arra, hogy a dolgok és tettek ne veszítsék el előttünk azonnal értelmüket. Akkor megmutatkozik a semmi, amely körülvesz minket.
3. Győzelem... vereség... Értelmetlen szavak. Az élet ezek alatt a képek alatt folyik, és új képeket készít. Egy győzelem gyöngévé tesz egy népet, egy vereség föltámaszt egy másikat.
4. Az ember akkor fedezi föl magát, amikor megmérkőzik az akadállyal De ahhoz, hogy ezt elérje, eszközre van szüksége: gyalura, ekére.
5. Egy hivatás nagysága elsősorban talán abban van, hogy egyesíti az embereket; csak egyetlen igazi fényűzés van: az emberi kapcsolatoké.
6. A repülőgép megtanított az egyenes útra. Alighogy fölszállunk, búcsút veszünk az utaktól, melyek a kutak, istállók felé visznek, s várostól városig kígyóznak. Szabadok vagyunk...
7. Víz!
Se ízed nincs, se színed, se zamatod, nem lehet meghatározni téged, megízlelnék, anélkül hogy megismernének. Nem szükséges vagy az életben: maga az élet vagy.
8. Ha egy kertben sikerül egy új rózsafajtát kitenyészteni, a kertészeket izgalom fogja el. Elkülönítik, gondozzák, ápolják a rózsát. Az embereknek azonban nincsenek kertészeik. A gyerek Mozart éppúgy bekerül a fogaskerekek közé, mint a többiek.
9. ...előbb minden felnőtt gyerek volt. (De csak kevesen emlékeznek rá.)
10. A nagyok semmit sem értenek meg maguktól, a gyerekek pedig belefáradnak, hogy örökös-örökké magyarázgassanak nekik.

SZABÓ LŐRINC

1. Barátaim, hogy tudjak hinni másban,
mint az anyagban? Egyetlen valóság

az anyag s nincs több oly igazi jóság,
mint az övé, ki minden pillanatban
milliószor megalázza magát
hűtlen fiáért, kinek neve lélek.

2. Hogy rettenetes, elhiszem,
de így igaz.
Ha szeretsz, életed legyen
öngyilkosság, vagy majdnem az.
3. Férfi, légy tiszta legalább
a homlokodtól fölfelé!
4. Az Időből halunk ki mind,
az Időből, amely hazák fölött hazánk lett
új s nagyobb közösség szerint.
5. Akié a gép, azé az ember!
6. "Az életet adja, adja,
egyszerre csak abba hagyja."
7. ...látom, sokkal több a mocsok, mint
az ifjúkor
sejteni bírta volna bennem
valamikor...
8. ...a balek azért balek, mert
mást nem tehet...
9. ...az ész az érdek rimája...
10. ...leprások közt füttyörészek
és nevetek
s egyre jobban kezdem szeretni
a gyerekeket.
11. Dsuang Dszi meghalt. Már két ezredéve.
Marad belőlünk annyi, mint belőle?
12. ...rab vagyok a titkok között,
melyeket úgy hívnak, hogy: Én.
13. Véigremeg
szívemen a sok régi fájdalom
s gyűlölet lesz, mire elgondolom:
szégyen s gyűlölet a szegényekért
s káromkodás az egész életért.
14. Minden férfi bandita,
minden asszony örült,

15. - Egész hazámmal csak tízannyi történt,
csak tízszer annyi, mint amennyi vélem...
16. ...több emberséget, mint amennyi jár.
17. Ember, ne félj,
te vagy minden ősöd és unokád!
18. Ha fájsz, mondd, hogy: hazudsz, hazudsz!
Így talán még az égbe jutsz.
Ha tudsz!
19. Állat a vas, élet a láng
az istenek a gépek...
20. Fák, csillagok, állatok és kövek,
szeressétek a gyermekeimet.
21. Ha egy hajszálat százfelé hasítasz
s minden uj szálat megint százfelé
s e századrészt is százfelé hasítod
és eljutsz a végső határ elé
s tovább hasítani már képtelen vagy,
ami maradt, még az is végtelen nagy.
22. A férfi maga küzdi ki szerepét,
a nők az eleve-elrendelés...
23. Azt adja a világ,
amit belelát a kíváncsiság.
24. "Csak derűs órát veszek tudomásul!"
25. Igen, írjanak a tehetségtelenek is: a többieknek nem vicc költőnek lenni!

WEILL

Az utókor nem érdekel - a mának komponálok.

WOLFE

1. ...minden komoly regény önéletrajz...
2. ...mi, emberek, életünk valamennyi pillanatának végösszege vagyunk...
3. Meztelenül és magányosan kerültünk száműzetésbe. A sötét anyaméhben nem ismertük édesanyánk arcát; testének börtönéből jutottunk e föld elmondhatatlan, leírhatatlan börtönébe.

4. Minden egyes pillanat negyvenezer esztendő gyümölcse.
5. Legtöbbször, ha azt hisszük, hogy betegek vagyunk, tulajdonképp csak a fejünkben van a baj.
6. ...mindenben, ami szép és finom az emberi életben, van egy árnyalatnyi a kagyló gyöngyöt könnyező isteni betegségéből. Egészséget az állatok merev tekintetében vagy a parasztleányok pirosposzsgás és üres képében kell keresni.
7. Az amerikai élet sokat hangoztatott követelményei: fényes, fehér vízvezetéki csövek, fogpaszták, csempézett büfék, haj-, köröm- és fogápolás, szarukeretes szemüvegek s az az eszelős rettegés a betegségekétől...
8. ...van elég lángész: minden főiskolán legalább egy, és minden kisváros mozizenekarában szintén.
9. ...elég sokáig voltam lángész. Bizonyára vannak ennél jobb dolgok is.

WOLKER

1. ...a katona imája a szuronya.
2. Embernek
az ember
az ajtót
kitárja.
3. ...a kín a fele-élet, de a szeretet az egész,
hát érte, értünk, mindenkiért fogadtuk meg, mi barátok,
hogy érte, értünk s mindenkiért megteremtjük az egyetlen-jó
világot.
4. Mind, aki él
földi igazságot hisz, remél.
5. Szenvedésnél több, ha legyőzöd fájdalmad.
6. A munkás halandó,
a munka él...
7. Ha meghalok, a világon különösebb dolgok nem esnek ...
a halál nem rossz, a halál csak a nehéz élet egy darabja.
8. ...szerelem sohase virágzott
börtönben, karámban,
csak szabadon. Nagy-nagy világosságban.

DISNEY

1. Nem félünk a farkastól!

2. Füttyülj, míg dolgozol!

DRABKINA

1. Érd el magad azt, amit apáidtól örököltél. Csak akkor lesz a tiéd.
2. Ahol megfakulnak a szavak, ott néha erőre kapnak a számok.
3. De mily hideg, mily idegen ... a katonai-adminisztratív szocializmus, amelyben nem emberek, hanem engedelmes sokaságok működnek...
4. Lenin ereje ... abban volt, hogy igazat mondott az embereknek.
5. A kereskedelem szabadsága feltétlenül azt jelenti: vissza a kapitalizmushoz. De lehetséges-e bizonyos mértékig visszaállítani a kapitalizmus szabadságát a kis földművelők számára úgy, hogy az ne ássa alá a proletariátus politikai hatalmát? Igen, lehetséges, mert a *mértéken* múlik a dolog.
6. Ha a villamosítás tíz-húsz év múlva megvalósul, a kistermelő individualizmusa és az ő szabad kereskedelme a helyi forgalomban egy cseppet sem lesz ijesztő. Ha nem lesz villamosítás, akkor *úgyis* elkerülhetetlen a kapitalizmushoz való visszatérés.
7. Tanulni kell kereskedni, de ez nem jelenti, hogy a jövőben csak kereskedelem vár ránk. Nem, a jövőben van és lesz is harc, építés, újabb hőstettek.
8. Hátra kell lépni, hogy nagyobbat lehessen előreugrani.
9. Minél rugalmasabban ma, annál biztosabban holnap.
10. "A világforradalom első hulláma elvonult. A második még nem emelkedett föl... Veszélyes volna, ha e tekintetben illúziókba ringatnánk magunkat. Nem vagyunk Xerxészek, hogy megkorbácsoltassuk a tengert. De vajon a tények leszögezése és figyelembevétele azt jelenti-e, hogy tétlenek vagyunk, vagyis lemondunk a harcról? Semmi esetre sem! Tanulni, tanulni, tanulni! Cselekedni, cselekedni, cselekedni!"
11. Az irányítás alapvető elve: bizonyos személy teljes mértékben felelős bizonyos munka elvégzéséért.
12. Minden "aktában" ... a tényleges végrehajtást kell ellenőrizni.
13. *Teljes és az igazságnak megfelelő* tájékoztatásra van szükségünk. Az igazság pedig nem függhet attól, kit kell szolgálnia.
14. ...itt van az ember két keze, és köteles az egyikkel az államnak, a másikkal magának dolgozni, s akkor minden jól fog menni.

15. Ha Leninnek tréfás kérdőívet kellett volna kitöltenie ... akkor arra a kérdésre: "Mit gyűlöl a legjobban?", Lenin majdnem biztosan ezt felelte volna: "A bürokráciát!"

HALAS

Nincs borzasztóbb a férfizokogásnál...

HEISENBERG

1. Ahogy a természettudomány területén is minden részletkérdés alárendeltje a természetnek mint egésznek megértésére irányuló nagy feladatnak, úgy minden, mégoly csekély technikai előrehaladás is az általános célt, az ember materiális haladásának elősegítését szolgálja.
2. ...az ember a történelem folyamán először áll önmagával szemben ezen a földön...
3. ...a kutatás tárgya többé nem a természet mint olyan, hanem az emberi kérdésfeltevésnek kitett természet...
4. ...a matematikai formulák nem a természetet ábrázolják, hanem a természetre vonatkozó ismereteinket adják vissza, s ennyiben lemondtak a természetábrázolás több évszázados, szokásos módjáról.
5. A természettudomány többé nem mint a természet szemlélője áll előttünk, hanem felismerte, hogy önmaga is az ember és természet közötti kölcsönhatás része.
6. ...a nagybani események azáltal jönnek létre, hogy sok kicsiny, szabálytalan esemény történik.
7. ...a mindennapi életben lépten-nyomon statisztikus törvényszerűségekkel van dolgunk, melyek azután gyakorlati cselekvéseinket is irányítják.
8. ...a statisztikus törvényekből a nagybani jelenségekre oly nagymérvű valószínűség következik, hogy gyakorlatilag a jelenséget determinálnak mondhatjuk.
9. ...európai kultúránk egész ereje az elvi kérdésfeltevés és gyakorlati cselekvés közti szoros kapcsolatból ered...
10. Azt akarjuk, hogy ifjúságunk minden külső zűrzavara ellenére is az európai kultúra szellemi légkörében nevelkedjék, hogy azokhoz az erőforrásokhoz jusson, melyekből földrésünk több mint két évezreden át élt.

ÖDÖN VON HORVÁTH

Semmi sem kelti bennünk annyira a végtelenség érzetét, mint a butaság.

MALRAUX

1. A képzelethez nem azt csatoljuk, amit akarunk, hanem amire képesek vagyunk.
2. Az emlékezet, fiacskám, a család szent tárnája.
3. Ha én elfogadok valakit, egészen fogadom el, akárcsak önmagamat.
4. Az ifjúság vallás, és mindig hitehagyás a vége...
5. Akkor kellene öngyilkosnak lennünk, mikor elbuktunk; viszont éppen akkor kezdjük újra szeretni az életet...
6. ...a halál az élet képtelenségének megcáfolhatatlan bizonyítéka...
7. Nem azért foglalkozom a halállal, hogy meghaljak, hanem azért, hogy éljek.
8. ...az emberi sorsot akarja igazolni, azáltal hogy emberi méltósággá változtatja: ezt jelenti a kereszténység a rabszolga, a nemzet a polgár, a kommunizmus a munkás számára.
9. ...a cselekvés, egyedül a cselekvés igazolja az életet...
10. ...lehet, hogy az embereket nem is a hatalom érdekli... Ami elbűvöli őket, az nem a valóságos hatalom, hanem az önkény illúziója.
11. Az isten eszménye ugyebár az, hogy emberré váljék, de közben tudja, hogy bármikor visszanyerheti isteni hatalmát; az ember álma pedig az, hogy istenné váljék, de közben ne veszítse el személyiségét.
12. Azt gondolom, hogy a kommunizmus megadja majd az emberi méltóságot azoknak, akikkel együtt harcolok. Az, ami szemben áll vele, mindenesetre megfosztja őket emberi méltóságuktól.
13. Be kell vezetni a művészet módszereit az életbe, barátocskám, nem azért, hogy művészetet csináljunk az életből, ó, dehogysis! Hanem hogy életet csináljunk a művészetből.
14. Könnyű a halál, ha nem egyedül hal meg az ember. Testvéri fájdalomkiáltásokkal gazdag halál, legyőzöttek gyülekezete, amelyben a tömeg a mártírjait fogja fel ismerni majd, véres legenda, amelyből aranylegendák születnek!
15. Ha valaki olyan embertől kérdezi meg, hogy mibe fektesse a pénzét akit nem ismer jól, megérdemli, hogy tönkremenjen!
16. Egy civilizáció akkor alakul át, ugyebár, amikor legfájdalmasabb eleme - a megaláztatás a rabszolgánál. a munka a modern munkásnál - egyszerre csak értékké válik...
17. A gyárnak, amely most még csak olyan. mint amilyenek a katakombák templomai voltak egykor, azzá kell lennie, ami valaha a székesegyház volt - s az embereknek az isten helyett azt az erőt kell látniuk benne, amely küzd a Föld ellen...
18. Igen, nem is kétséges: az ember annyit ér. amennyit változtat a világon.

19. Ahhoz, hogy az ember folyton betegek közt éljen, ha nem a harc érdekében teszi, a kegyelem állapotának egy neme szükséges...
20. Az életet sokáig be lehet csapni, de végül mégiscsak azt teszi velünk, amire születtünk. Minden öregember egy-egy vallomás...
21. Minden ember örült ... de hát mi az emberi sors, ha nem erőfeszítés annak érdekében, hogy ezt az örületet és a világegyetemet eggyé ötvözze?
22. ...hatvan év szükséges ahhoz, hogy az emberből ember legyen, az önfeláldozás, az akarat hatvan éve ... és annyi minden más! És amikor az ember kész, amikor már semmi sincs benne a gyerekkorból, a kamaszkorból, amikor igazán ember már, akkor nem jó egyébre. mint hogy meghaljon.
23. ...az élőket kell szeretni és nem a halottakat.
24. Aki a bosszú útján jár ... az az élettel találkozik...

NAZIM HIKMET

1. ...micsoda zsarnok aljasság lenne
tavasszal fordulni a sírverembe.
2. ...saját magunkkal versenyezzünk:
Vagy elvisszük az életet holt csillagokra.
Vagy itt lent végezz a halál velünk.
3. Spanyolország mindannyiunk sorsa.
4. A versek zászlókká válhatnak.
5. ...adjuk oda a világot a gyerekeknek
éljünk barátságban legalább egy napot.
Úgyis kiveszik kezünkből a földet
s teleültetik halhatatlan fákkal.
6. Az éhség-sereg menetel
menetel, hogy végre jóllakjon
hogy hússal lakjon jól
hogy könyvvel lakjon jól
hogy szabadsággal lakjon jól...

NÉMETH LÁSZLÓ

1. Bizonyítsam-e magam előtt, hogy mennyire undorodom a kortársak színpadától? Az emberek egy polgári ebédlőt akarnak látni, ahol a népszerű színész nő személyesen méri a levest, vagy keni a vajjas kenyeret. A kenyér igazi kenyér legyen, a vaj igazi vaj. Ha a színész nő ugyanazt csinálja a

színpadon, amit a néző odahaza: az az élethűség. Ha jobban belekanyarint a kenyérbe: az a humor.

2. Bölcsélet, közgazdaság, történelem éppolyan közel faküsznek egymáshoz ma is, mint Hume korában, csak a szellem szokott el tőle, hogy egyik területről a másikra átsétáljon.
3. A történelemnek a szemébe kell nézni; de más szembenézni, és más szentesíteni. A történelem: végzet, de az emberiség legnagyobb alakjai sosem írták alá a végzetet.
4. Ha a tragikumot túlságosan hangoztatjuk, póz lesz, ha a történelmi erőket túlságosan tiszteljük, emberi természetünket tagadjuk meg.
5. A "primitív gondolkozás" nem egyszerű, sőt talán épp az a jellemző rá, hogy rendkívüli erőfeszítéssel úzi maga körül az ellenséges homályt...
6. ...a magasabb rendű, művészebb, arisztokratikusabb munkáért való küzdelem - a "minőség forradalma" - és a tömegek gazdasági boldogulásáért és kulturális emelkedéséért folyó küzdelem - a "tömegek forradalma" - egymás ellen nem játszható ki, és ha érnek, csak együtt érnek valamit.
7. A valóság sokágú, összetett, s csak összetett módszerekkel közelíthető meg. Az új fizika, amikor a jelenségek bonyolultságához alkalmazkodik, nemcsak ismeretet nyújt, de gondolatainkat is rugalmasabbá teszi.
8. A vallás nekem nem istenlátás, hanem üdvösségügy. Nincs köze az elhívéshez és a hitvalláshoz; a világképtől megtisztított religio minél erősebb, annál némább.
9. ...a beszéd szoktatta rá az embert a "rendszeres" gondolkozásra. A beszéd a gondolkozás munkavezetője; ő bökdösi a kilit, hogy ne ácsorogjon, és ő vigyáz, hogy követ pontosan illesszen köre.
10. Ha az átlagember a beszéd jóvoltából értelmesebbnek látszik, mint amilyen, az értelmes ember az állat bajában osztozik, mert szellemének tartalma felülmúlja kifejezőerejét. Ezért irigyli az értelmes ember a matematikust és zenészt, aki kilophatta eszméit a nyelv jegyzőkönyvmódszere alól.
11. Megvan, kiáltja az ember, ha kisüt valamit, Mi van meg? A megkönnyebbedés.
12. A *szerkezet* rendet lop a rendetlenbe; a nehezen számon tartható kulcsot ad, mellyel könnyen számon tarthatóvá válik. Egy mű szerkezetét fölismerni: ugyanaz az élvezet, mint egy problémát megfejteni, egy élcet vagy hasonlatot megérteni.
13. A testi élvezetet megelőző szorongást az élet mérte ránk; a szellemi élvezet szorongásait magunk vállaljuk.
14. Amíg tudatlanok vagyunk, megbecsüljük embertársainkat, s dühösen vitatkozunk velük; mihelyt tudni vélünk valamit, gögösek és elnézők leszünk, s ráhagyjuk, hogy beszéljenek.

15. ...vannak írók, akiket eléget a képességeiket meghaladó szerep, s vannak, akik képességeik javát sosem dobhatják egy hozzájuk méltó vállalkozásba.
16. Annak, aki e kor legjobb vagy legalábbis legerkölcösebb íróival foglalkozik, az a benyomása, hogy egy meszesgödörből húz ki kiálló kezek nyomán behányt halottakat. Egyet-egyét kihúz, s nem tudja, hányan vannak, akiknek a keze sem áll ki az égő mész alól.
17. 1850 és 1880 közt a magyarság nem harminc évet, hanem három századot öregedett. Öregedett - bonyolultabb lett, és gonoszabb. Megvalósította Széchenyi reformjait, és kiirtotta magából Széchenyi szellemét.
18. Szép az ékes beszéd, de hatalmas a dadogás is, mely a szó gyökereit szaggatja, s a nyelv alatt kezdi a fogalmazást. A szörnyetegekben a természet dadog; elvész bennük valami, s valami fölremlik.
19. Viszonylagos, hogy ki mikor kezd el haldokolni; vannak, akik utolsó negyedórájukban is bizakodva szorítják hozzátartozóik kezét, s vannak, akik évtizedekkel haláluk előtt már koporsójukban fekszenek. A test elpusztul; agonizálni csak a lélek tud igazán.
20. A nyárspolgár vagy szenved, vagy örül, boldog vagy boldogtalan; Ady tudja, hogy boldogság és boldogtalanság nem ellentétek, hanem kiegészítik egymást; a halál elleni küzdelemben felbuzgó életerő: ez maga a boldogság, s ennek a boldogságnak a magassága csak boldogtalanságunk mélységével mérhető.
21. Nem Gutenberg fojtja meg az irodalmat, hanem a fél-, negyed- és tized-írók.
22. A keleti népek alkati betegségben szenvednek: hézagos a fejlődésük.
23. Kelet-Európa népköltészete aránytalanul különb a nyugatinál; több és gazdagabb. Ahol a nép beleszerveződik a nemzetbe, ott a népköltészet terméskövét behordják a műköltészet székesegyházába, s a népköltészet csak kötörmelék a falak tövében. Keleten azonban még óriási kőbányák tátonganak.
24. A magyarságnak be kell bizonyítania, hogy nem szakítja szét a csontjain átsüvöltő változás. Az elkerült vagy tiszteletben tartott ázsiai tehetetlenség nem véd meg többé, helyt kell állanunk.
25. A történelem népekben él, és népekben gondolkozik, népével az egyén földi halhatatlanságának is vége; semmiféle nemzetközi megváltás sem mentheti meg a rajtunk átszálló életet a jövőnek, ha a népnek, melyben atomok voltunk, magva szakadt.
26. A nagyság, mint maga az élet is, reménytelen, s a reménytelenségben, falhoz állított népek harcában van valami kétszerkettő fölötti remény. A történelem a tragikus életérzés csodája. Marathónál a reménytelenség győzött.
27. *Hogy állhat helyt a magyarság?* Ki kell egyenesednie, és sorsa helyére szöknie.
28. *Hogy egyenesedhet ki a magyarság?* Hagyományai belső udvarára kell húzódnia, legjobb életnedveit kell fölszivattyúznia magába.

29. *Miben bízhatnak, akik helytállásra erőltetik a magyart? A lappangó jobbakban és a magyar nép aránylag érintetlen tömegeiben.*
30. Magyar író akarsz lenni? A jelszó: Petőfi!
31. A sznob lebecsüli a helyet, amelyen él. Ez a lebecsülés jogos lehet mint ítélet, de nem lehet az mint magatartás. Országunk mint hely lehet elmaradt, szánalomra méltó, mint működésünk kijelölt helye minden terek közül a legfontosabb. A hely, amelyen világra jöttünk, éppúgy kötelez, mint a természet, amelyet világra hoztunk.
32. ...a műveltség nem ünneplő ruha, amelyet hordani kell. A műveltség a helytállás segédeszköze, a kifejezés szerszáma, a vállalkozás fegyverzete. Az a műveltség, amely csak műveltség, meddő és fonnyatag.
33. A magyar parasztságban szunnyadhat rendkívüli érték és tehetség: ezt az értéket munkával kell kibányászni, s a tehetségnek éppúgy meg kell járni a tehetségek kapaszkodóját, mint a nem parasztnak, s végül is nem a parasztság, hanem a képesség, készültség és munkabírás számít.
34. A csoportok életének is megvan a maga archimedesi törvénye: mindenki csak annyi helyet foglalhat el a közéletben, amennyit nyom.
35. ...a magyarságnak vagy európai problémák megoldását kell magára vennie - vagy a maga problémáiban is alulmarad.
36. ...a népeletet erős konvenciók kötik; szigorúbb a szokásjoga; a kézfogásnak éppúgy megvan a mozdulata, mint a szégyenkezésnek. A parasztélet alaptüneménye: a szigorú etikett.
37. A serdülőt a nagy összefüggések érdeklik. Milyen a világ, hogy érvényesülhet benn ő maga. Az ifjú kozmogónus és moralista: ami a képzeletét megfogja, vagy a világ rendje, vagy a példa hatalma.
38. A mai ifjúságba beleoltott versenydüh alapján nem hibáztatható. A görögök nagyságának épp az agonális, versenyző szellem volt állandó sarkalója. A mi célunk csak az lehet, hogy ezt a versenyző kedvet ... minél magasabb ugrólécek és minél nemesebb célszalagok felé tereljük.
39. Orvos vagyok, s mégsem vagyok nagy híve a szanatóriumoknak. Hónapokon, éveken át puhítják, kényeztetik a beteget mesterséges, paradicsomi körülmények közt, aztán visszaküldik az életbe, a nyomorba, robotba.
40. ...a katonaképzés elsősorban emberképzés: a hadi erényt közrefogó emberi erények iskolája. Ahhoz, hogy valakiből jó asztalos legyen, nem kell állandóan gyalulnia; szétnézhet a nagyvilágban, csiszolhatja az ízlését, forgathat lakásterveket, tanulmányozhatja az emberek szélségeit; a gyalut ez a sokféle tapasztalat olyasmire tanítja meg, amire az örökös gyalulás soha. Így van ez a katonaképzéssel is.
41. Mi, magyarok, ha tenni kell valamit, rögtön a nagy távolságokhoz menekszünk.
42. Idáig ha valaki feltűnően ostoba volt a maga szakmájában, az ember rögtön tisztelettel kezdett beszélni vele; biztosra vette, hogy a hivatalos Magyarország mögötte áll.

43. Elhasznált, merevedő kultúrák a maguk erejéből sosem tudtak újrafoganni. Az új pénz a történelemben mindig új, elhasználatlan népet jelentett. A barbárok szerepe épp ez: ők hozzák az új pénzt; ők teszik lehetővé, hogy ami kifáradt, újrakezdődjék.
44. Művészetet és tudományt nem lehet csak valóságból csinálni. Egy festmény, mely csak a művészt, s nem a körülötte áramló világerőké is: halott. Egy tudományos felfedezés, mely nem tud nagy, kifejni váró sorstörékvések eszköze lenni: kacat.
45. A népek betegségei előtt nincs csalhatatlan kórjósolat. A sorsgyűrű zárt; de a bekerített sziget: még Szalamisz is lehet.

QUASIMODO

1. Homlokokba
Kopogtassatok be s végül szívekbe.
Hogy valaki legalább jajt kiáltson
S felverje e fehér táj síri csendjét.
2. Ó, jaj, hogy a halál sem vigasztalja többé
az élőket, a halál azokért, akiket szeretünk.
3. A vérfehér feledd el végre, ember,
mely földről szállt föl, feledd az apákat:
sírjuk a lágy, a néma hamutenger,
sötét madarak s szél földi be szívük.
4. Nem tartozom gyónással a földnek,
még neked sem halál, ha tárt ajtódon át
az élet képernyőjéből kiléptem.

AYMÉ

...az ökörnek nem szolgál javára a tanulás ... a legkellemesebb olvasmányok zúdítják fejére a legkellemetlenebb bajokat.

BERDA JÓZSEF

1. Szelíd szó, durva szó: bánom én!
Durvább a bika, szelídebb a tehén.
2. Tanuld meg: ha nincs hiányod a szerelemben, nincs
miért szomorkodnod...
3. ...a munkát, mely egész embert kíván, úgy végezd el,
oly csinnal és szerelemmel, ahogy családot alapít a
tagbaszakadt férfi, ki szereti asszonyát...

4. Bár volnék együgyű, fejbólintó János,
kit senki sem tisztel, senki sem átkoz.
Sokkal nyugodtabb volnék... nem volna bajom.
Barátom volna ember, számár, majom.
5. Hagyjátok a folyót természetes
medrében folyni: hadd legyen belőle tenger!
- A fiatalság lobogó lendülete nélkül
hogyan érne emberré az ember?!
6. Ellenzővel jártok még, akár a lovak. -
Még az is többet lát nálatok, aki vak!
7. A vidám bordélyok helyett inkább
a zord kaszárnyákat csuktátok volna be.
Az egyik az öröm hajléka volt, a másik
még mindig a gyötrelmek börtöne.
8. Szép a szerelem szenvedélye, emberi
méltóságra emel a munka, de egy szép disznót is
megdicsérhet minden jó költemény!
9. ...egy merev, megszállott pártpap,
ki legtöbbet árt - a pártnak!
10. Még akkor se különülj el, ha
durván megbántanak! Éljen az
ember emberek között; szeresse-keresse
bennük azt, ami jó, bírálja azt, ami
rossz, de azt is a győzelemig
szárnyaló szeretettel!
11. Van, aki a bort, s van, aki az eszét
issza meg!
12. "Ha lúd, legyen kövér!" - ez az elvem,
s ha nem: lehet az kövér asszony.
13. Ne legyek különbség. Ne legyen
kiváltságom, se kegyem.
Legalább egy asztalhoz szabott
szabadságom legyen!

LANGSTON HUGHES

1. Amerika vagyok én is.
2. Bejárja bolygónkat Lenin, -

mit ér a sok sorompó?
átlép a föld térképein,
hiába sípszó, bunkó...

NASH

1. A bankárok éppolyanok mint bárki más, csupán gazdagabbak.
2. ...ne tessék azt hinni, hogy a bankokat én nem szeretem,
Ellenkezőleg, hála és megbecsülés jár nekik, azt hiszem,
Mert értékes közszolgálatot teljesítenek aképp, hogy
felszámolják a számarakat, kik uton-útfélen azt beszélik:
minden a boldogság s az egészség - a pénz nem lényeges...

STEINBECK

1. ...az üzletemberek végre országszerte rájöttek, hogy ami rossz a négereknek, az rossz az üzleti életnek is, és ily módon egész Amerikának rossz.
2. Egyik legvisszatartóbb emberi tulajdonságunk, hogy mindannyian le akarunk nézni valakit, jobbak akarunk lenni másoknál, s minthogy ez a bizonytalanság tünete, úgy látszik, az emberek nem valami biztosak a dolgukban.
3. Társadalmunk - északi, déli egyaránt - mindaddig nem heveri ki a rabszolgaság okozta megrázkódtatást, amíg észben tartjuk, fehér volt-e vagy fekete, akivel az imént az utcán szóba álltunk.

CONNOLY

1. Majomszerű erények nélkül senki nem érezheti jól magát az iskolában.
2. Az irodalom olyan dolgok megírása, amit kétszer elolvasnak; az újságírás azé, amit egyből fölfognak.
3. Akit az istenek el akarnak veszejteni, azt először ígéretes tehetségnek deklarálják.
4. Ha, ahogy dr. Johnson mondta, a nőtlen férfi csak félemler, akkor aki többször nősült, csak félig író.
5. Senki sem képes úgy meggyűlöltetni önmagunkat, mint egy csodáló.
6. Jobb, ha önmagunknak írunk, s nincs közönségünk, mint ha a közönségnek írunk, s nincs egyéniségünk.
7. Aki uralkodik a szenvedélyein, az az értelem rabszolgája.

WAUGH

1. A brit polgár nemzedékeken át úriemberként beszélt magáról, és ezen egyebek közt azt is értette, hogy önérzetes megvetéssel utasította el a szabályellenes, borraavalószerű mellékkereseteket. És éppen ez különbözteti meg az úriembert a művésztől meg az arisztokratától.
2. Egy férfi felneveléséhez férfi is kell.
3. ...ha laikusok érdeklődnek egyházi kérdések iránt, az gyakran a téboly előjele.
4. ...létezik egy "modern lelkésznek" nevezett papi alfaj, amely teljes javadalmazást húz, és semmilyen hitvallás mellett sem kell elköteleznie magát.
5. Már hosszú évekkkel ezelőtt arra a következtetésre jutottam, hogy csaknem minden bűn a művészi kifejezés elfojtott vágyáriak következménye.
6. ...aki angol iskolában nevelkedett, az a börtönben is csaknem otthon fogja érezni magát.
7. Az emberekben mindenféle furcsa elképzelés él arról, amit ők az *életnek* neveznek. Ez aztán teljesen félrevezeti őket. Ezért szerintem elsősorban a költők felelősek.
8. Ahelyett hogy az embereket lehetetlen módon nemekre osztanák fel, aszerint kellene őket megkülönböztetni, hogy statikusak vagy dinamikusak-e. Ez az igazi különbség köztük, bár nemigen tudnám megmondani, miből következik ez. Valószínűleg lelkileg két teljesen különböző fajtához tartozunk.
9. Sehol sem található angol embert a népség-katonaság között ... kivéve persze Angliában.
10. ...a verssorokkal való dobálózás nemzeti rossz szokás. Eszébe sem jutna senkinek, hogy versidézetek nélkül mondjon el egy vacsora utáni szónoklatot. Régebben a klasszikusokat vették igénybe, most a lírikusok vannak divatban.
11. Nagy különbség: hinni valakinek *vagy* hinni valakiben.

ZABOLOCKIJ

1. Bizony sokan vagyok. Nagyon sokan. S mivel a tétért komolyan harcolni kell, meghaltam, többször is.
2. Ami van: él. Él a zöld fű, a friss, de él holtan növény-gyűjteményekben is. Láncszembe láncszem, alakba alak, - világ, így építi lét-architekturád...
3. Lám, miközben agyunk feszül, ki tudjuk-e oldani egy csomó bonyolult görcs-bogát, egyszer csak elibénk nyílik - óh, babonák! -

aminek öröklét öröktől a neve.

4. ...mi a szép?
és miért isteníti úgy a nép?
Edény, mely ürességénél több sosem lesz,
vagy tűz, mely az edényből égre verdes?

DALCSEV

1. Egy író meg lehet ismerni abból is, aminek megírását nem engedi meg önmagának.
2. Semmi sem látszik elavultabbnak annál, ami tegnap volt új.
3. A cinizmus bizonyos esetekben a szégyenkezés egyik formája.
4. Minden író szeretné, ha tetszést aratna, csak néhánynak fontos az is, hogy - kinek tetszik.
5. Azt hiszem, semmi sem tesz tönkre olyan könnyen egy író, mint az, ha kizárólag irodalommal foglalkozik.
6. Egyeseknél a pesszimizmus csak ürügy a lustaságra.
7. Egyes íróink neve fennmaradhatna az irodalomban - ha kevesebbet írnának.
8. Az ember nem saját elhatározásából őszinte, hanem természeténél fogva.
9. Megjegyzendő, hogy éppen azoknak az íróknak az alkotásai a leginkább papirosszagúak, akik a legkevesebbet olvastak.
10. A középszerű művész pontosabban ismétli a valóságot, mint a tehetséges - éppen azért, mert hiányzik a képzelőereje.
11. Az őszinteségnek semmi köze a szemérmertlenséghez. Ellenkezőleg: mindig kíséri valami elfogódottság, és csak általa érhetjük el.
12. A harcos számára a legnehezebb a győzelem órája.
13. Negyvenéves korában az ember öregebb, mint hatvanéves korában.
14. Az antológia a kritika egy formája.
15. A mai írók egy és ugyanabban a fogyatékoságban szenvednek; mindent el akarnak mondani.
16. Sokan nevezik igazságérzetnek saját irigységüket.
17. A vidék a főváros húga, és mint ahogyan általában a fiatalabb leány testvérrel lenni szokott, nénye levetett ruháit és gondolatait hordja.

18. A realizmus inkább etikai, mint esztétikai fogalom, Feltételezi az erőt, hogy az író lássa az igazságot, és a bátorságot, hogy ki is mondja.
19. Golyóval megölheted az embert, de az eszmét nem. Ahhoz, hogy az eszmét megsemmisítsd, csupán egy eszköz van: engedd megvalósulni.
20. Egy író számára, aki az igazságba szerelmes, nem létezik sem a barátság, sem a család, sem a haza. Szörnyeteg.
21. Rímekkel és verslábakkal könnyen lehet verseket írni, anélkül *hogy a* költőnek lenne mondanivalója.
22. Az igazán új általában a közkeletű, régi, sőt banális formákat keresi, hogy megbújjon; vagy hogy legalább megbékítse magával a meglévő ízlést.
23. Egy szabad alkotó művész életében a legkínzóbb és legveszélyesebb pillanat az, amikor elismerik.
24. Akinek családja van, annak búcsút kell vennie a büszkeségétől.
25. ...egy vers értékét abból kellene megítélni - hány olvasást bír el.
26. Egykor egy férfi tehetsége éppen annyira veszélyeztette a becsületességét, mint ahogy a szépség veszélyezteti egy nő tisztességét.
27. Az íróknak annyi a közös vonásuk, mint amennyi egy villamos utasainak.
28. Aki a tökéletességre törekszik, az arra van kárhozható, hogy csupán töredékeket alkosson.

PABLO NERUDA

1. Van úgy, hogy únom, hogy ember vagyok.
2. Kő a kőben, de hova lett az ember?
Lég a légben, de hova lett az ember?
Idő az időben, de hol az ember?
3. Máig ilyenek a mi lobogóink.
A nép gyöngédségét hímezte rájuk
és szenvedését varrta vásznaikba.
4. A kő nem akar beszélni, a kő nem akar semmit,
csak meg akar születni minden homokszemével
és fönnt akar maradni a hallgatag időben.
5. Legyek holtomban szegény emberekkel,
kik spekulálni soha rá nem értek,
miközben, kik a mennyet osztogatták,

husángjaikkal ütöttek fejükre.

6. Az ember hal vagy madár vágyna lenni,
a kígyó mindig szárny után sóvárog,
a kutya félresikerült oroslán,
a mérnök költővé szeretne válni,
a légy fecskéül akarna tanulni,
s légynek kívárnia látszani a költő,
ámde a macska
csak macska akar lenni...

7. ...a rend megteremti kenyerét és galambját.

8. A vasutas a földgömb tengerésze...

9. Realista teheneket is festett,
oly valódiságos teheneket,
hogy az ember egészen nekibúsult,
s kedve szottyant kérődzni mindhalálíg.

10. ...véghetetlen
jóságos regényeket is olvastam,
és Május Elsejéről
annyi, de annyi verset,
hogy én már csak e hónap 2-áról irok

11. Sehol sem vagyok rektor, sem direktor,
ezért hát féltve őrzök
minden tévedést, melybe énekem visz.

12. Az én rendezetlen szívembe
hozd el, Tokaj bora, te csupa illat,
a fény világát:
tégy rendet tébolyomban!

13. Daloljunk, cimborák, s arra koccintsunk,
hogy egy tengerbe fusson egyszer minden folyam.

14. ...ráronthatnak tűzzel-vassal hazámra,
le nem győzhetik Chilét, mindhiába,
SOHA IDEGEN HAD LE NEM IGÁZZA!

15. Mért van, hogy a sötét korokban
láthatatlan tintával írnak?

16. Megkérdezhetem-e könyvemet,
hogy igazán én irtam-e?

17. Hol van a kisgyerek, ki voltam,
itt van még bennem, vagy sehol sincs?

18. Milyen betűt ismer a méh,
hogy megtudja, merre repüljön?

19. Mikor döntenek el föld alatt,
hogy a rózsából rózsza lesz?

NOVOMESKY

1. ...a bánat is csak földbeli,
termékeny lényünk legjava.

2. ...bár velünk így esett, én azt mondhatom:
ahol kezdtem rég, most is ott kezdeném el.
Mint az a tudós, kit megöl a ragály,
melynek nyomára jár.

NYIKOLAJ OSZTROVSZKIJ

Bármilyen tehetséges legyen is az ember, a közösség mindig bölcsebb és erősebb.

HAMMARSKJÖLD

1. Sose csak a lábad alá nézz. Csak az talál rá a helyes útra, aki a messzi horizontra szögezi a tekintetét.

2. Mutass nekem valamit, amiért meghalhatok...

3. A jóság olyan egyszerű: mindig másokért élni, sose a magunk hasznát keresni.

4. A magányt nem az teszi rettenetessé,
hogy nincs, akivel megoszthatnám a terheim,
hanem az,

hogy nincs, akinek a terhét elvállalhatnám.

5. Szabad az, aki képes fölállni, és mindent maga mögött hagyni - anélkül hogy visszanézne. Aki képes Igent mondani.
6. Lucifer akkor vált a gonoszság eszközévé, amikor először gratulált önmagának angyali viselkedéséhez.
7. Ne keresd a halált. A halál majd rád talál. Azt az utat keresd, amely beteljesüléssé avatja a halált.
8. Az alázat éppúgy ellentéte a megalázkodásnak, mint a fölénynek. Aki alázatos, az nem hasonlítja össze magát semmivel. Biztos önmaga valóságában, ezért sem jobb vagy rosszabb, sem nagyobb vagy kisebb, mint bármi más a mindenségben. Egyszerűen van. Semmiség - mégis egy mindennel.
9. A megbocsátás megszakítja az oksági láncolatot, mert az, aki megbocsát neked - szeretetből -, magára veszi a te cselekedeted következményeit. A megbocsátás ezért mindig áldozattal jár.
10. Ráésméltem arra, hogy az Út olyan győzelemhez vezet, amely katasztrófa, olyan katasztrófa, amely győzelem. Hogy fölemelkedésünk egyetlen lehetősége megaláztatásunk mélyeiben rejlik. Ezután a "bátorság" szó elvesztette jelentőségét, mivel nem maradt semmi, amit elvehetnének tőlem.

JÓZSEF ATTILA

1. Mi vagyunk az Élet fiai,
a küzdelemre föl Kent daliák,
megmozdulunk, hejh, összeroppan akkor
alattunk ez a régi világ!
2. Aki szegény, az a legszegényebb...
3. Nincsen apám, se anyám,
se istenem, se hazám,
se bölcsőm, se szemfedőm,
se csókom, se szeretőm.
4. Egy jó módú leányt szerettem,
osztálya elragadta tőlem.
5. ...földünkön az idő érik,
zajtalanul és félelmesen.
6. Hosszú az Úristen,
rövid a szalonna,
nyavalyás a szegény ember,
mintha gazdag volna.
7. Kínában lóg a mandarin.

Gyilkolt ma is a kokain.

8. Aki majd főz is, csókol is,
kerül majd egyszer asszony is.
9. - Ejh, dönts a tőkét, ne siránkozz
ne szisszenj minden kis szilánkhoz!
Ha odasujtsz körül a sorshoz,
az úri pusztaság rikoltoz -
a széles fejsze mosolyog.
10. Munkát! kenyeret!
Munkát! kenyeret!
Jön a tömeg, a tömeg!
Mint a megriadt legyek,
röpülnek róla a kövek.
11. Éljen a munkásság, parasztság,
nem fogja polgári ravaszság,
fölrúgja milliányi láb, -
hú! tömegek, tovább, tovább!
12. Éljen a Szovjet, a munkástanács!
Testvér, segítsd a lebukottakat.
13. Le a kapitalizmussal! Hatalmat, húst a dolgozóknak!...
14. Böködj, böködj csak szüntelenül, kedves fegyverünk,
hadd tudjuk meg újra és újra, hogy véletlenül, tusa
nélkül csatát nem nyerünk.
15. Vers, eredj, légy osztályharcos! a tömeggel együtt
majd felszállsz!...
16. ...elvtársaim! - ez az a munkásság,
mely osztályharcban vasba öltözött.
Kiállunk érte, mint a kémény: lássák!
És búvunk érte, mint az üldözött.
17. A történelem futószallagára
szerelve ígyen készül a világ,
hol a munkásság majd a sötét gyárra
szegzi az Ember vörös csillagát!
18. Légy fegyelmezett!
19. A semmi ágán ül szívem,
kis teste hangtalan vacog,
köréje gyűlnek szelíden
s nézik, nézik a csillagok.

20. Nő a buza, nő az ínség.
21. - Ide, aki földet szántott!
Ide, aki traktort gyártott!
Segítsetek, proletárok!
Zúg a búza!
22. ...ilyenek vagyunk.
Új nép, másfajta raj.
Másként ejtjük a szót, fejünkön
másként tapad a haj.
23. ...a való anyag teremtett minket
e szörnyű társadalom
öntőformáiba lötytyintve
forrón és szilajon,
 hogy helyt álljunk az emberiségért
az örök talajon.
24. Papok, katonák, polgárok után
így lettünk végre mi hű
meghallói a törvényeknek...
25. Csak nézzétek, a drága jószág
hogyan elvadult, a gép!
26. Velünk
nevelkedett a gép.
Kezes állat. No, szóljatok rá!
Mi tudjuk a nevét.
27. Ím itt vagyunk, gyanakvón s együtt,
az anyag gyermekei.
Emeljétek föl szívünket! Azé,
aki fölemeli.
28. ...megvilágosul gyönyörű
képességünk, a rend,
mellyel az elme tudomásul veszi
a véges védtelent,
a termelési erőket odakint s az
ösztöneiket idebent...
29. A költő - ajkán csörömpöl a szó, de ő az adott világ
varázsainak mérnöke)
tudatos jövőbe lát
s megszerkeszti magában, mint ti
majd kint, a harmóniát.

30. Proletár, folytatnám, de unnád,
tudod, hogy nem élsz lazacon, -
amíg tőkések adnak munkát,
a tőkéséké a haszon.
31. ...vas világ a rend.
32. ...ügyeskedhet, nem fog a macska
egyszerre kint s bent egeret.
33. Akár egy halom hasított fa,
hever egymáson a világ,
szorítja, nyomja, összefogja
egyik dolog a másikat
s így mindenik determinált.
34. Im itt a szenvedés belül,
ám ott kívül a magyarázat.
35. ...a törvény szövedéke
mindig fölfeslik valahol.
36. Az meglett ember, akinek
szívében nincs se anyja, apja,
ki tudja, hogy az életet
halálra ráadásul kapja
s mint talált tárgyat visszaadja
bármikor...
37. Láttam a boldogságot én,
lány volt, szőke és másfél mázsa.
38. Jöjj el szabadság! Te szülj nekem rendet,
jó szóval oktasd, játszani is engedd
szép, komoly fiadat!
39. Kit anya szült, az mind csalódik végül,
vagy így, vagy úgy, hogy maga próbál csalni,
Ha küzd, hát abba, ha pedig kibékül
ebbe fog belehalni.
40. ...Én dolgozni akarok. Elegendő
harc, hogy a multat be kell vallani.
A Dunának, mely mult, jelen s jövő, jöendő,
egymást ölelik lány hullámai.
A harcot, amelyet őseink vívtak,
békévé oldja az emlékezés
s rendezni végre közös dolgainkat,
ez a mi munkánk; és nem is kevés.

41. Jaj, szeresetek szilajon,
hessentsétek el nagy bajom!

42. Magamban bíztam eleitől fogva...

43. Akárhogyan lesz, immár kész a leltár.
Éltem - és ebbe más is belehalt már.

44. ...a költő sose lódit:
az igazat mondd, ne csak a valódit...

45. ...ne lohadjunk,
de mi férfiak férfiak maradjunk
és nők a nők - szabadok, kedvesek
s mind ember, mert ez egyre kevesebb...

46. Költő vagyok - mit érdekelne
engem a költészet maga?

47. Más költők - mi gondom ezekkel?
Mocskolván magukat szegyig,
koholt képekkel és szeszekkel
mímeljén mámort mindegyik.

Én túllépek e mai kocsmán,
az értelemig és tovább!

48. Ehess, ihass, ölelhess, alhass!
A mindenséggel mérd magad!

49. Én nem fogom be pörös számat.
A tudásnak teszek panaszt.
Rám tekint, pártfogón, e század:
rám gondol, szántván, a paraszt;
engem sejdít a munkás teste...

50. ...hol táborokba gyűlt bitangok
verseim rendjét üldözik,
fölindulnak testvéri tankok
szertedübögni rímeit.

51. Még nem nagy az ember.
De képzelet, hát szertelen.
Kísérje két szülője szemmel:
a szellem és a szerelem!

52. Én egész népemet fogom
nem középiskolás fokon
taní-
tani!

53. Ős patkány terjeszt kórt miköztünk,
a meg nem gondolt gondolat...
54. ...föl kéne szabadulni már!
S a hozzáértő, dolgozó
nép okos gyülekezetében
hányni-vetni meg száz bajunk.
55. A munkásnak nem több a bére,
mint amit maga kicsikart...
56. Fortélyos félelem igazgat
minket s nem csalóka remény.
57. S mégis, magyarnak számkivetve,
lelkem sikoltva megriad -
édes Hazám, fogadj szívedbe,
hadd legyek hűséges fiad!
58. ...adj emberséget az embernek.
Adj magyarságot a magyarnak,
hogymi ne legyünk német gyarmat.
59. ...dolgozni csak pontosan, szépen,
ahogy a csillag megy az égen,
úgy érdemes.

MARTINOV

1. Mindent kimondani,
nem kell a szavakat
soká odázni, nyomuk vész örökre.
2. ...ne lopd meg önmagad,
következésképp a többiekét se...
3. A történelem nagy közös örökség
és nem hitbizománya senkinek.

MOURNIER

1. A személyiség ... nem ismeri meg magát csak más által, nem találja meg magát csak másban.
2. Ha a kommunikáció megszűnik vagy megromlik, alapjában elvesztem önmagamamat.
3. Majdnem azt lehetne mondani, hogy nem létezem csak abban a mértékben, amelyben más számára létezem, azaz kiélezve: létezni annyi, mint szeretni.

4. A szabadság nem nyerhető el a természetes determinizmusok ellenére; csak felettük, de velük vívható ki.
5. Félnünk kell attól a saint-simoni és technokratikus reménységtől, hogy az emberi viszonyok kormányzását a dolgok adminisztrálása fogja felváltani. Egy ilyen világban - ha ez életképes lenne - az embert hamarosan tárgyként kezelnék.

PANOVA

1. Az egész világ zsúfolva van mindenfélével, akkor aztán tessék, figyeljen meg az ember mindent.
2. ...a felnőttek akkor adják oda a dobozokat a gyerekeknek, ha tartalmát már elszívták vagy megették.
3. ...nincs a világon olyan pedagógia, ami azt követelné, hogy megbüntessünk egy gyereket azért, mert a számarat számárnak nevezte.
4. ...lehet-e nem hinni annak az embernek, aki azt mondja ... te soha nem halsz meg?
5. A felnőttek meg nagyon lusták: ha az ember megkéri őket, olvassanak fel valamit, vagy meséljenek, rögtön azt mondják, hogy nem érnek rá.
6. ...semmi, amit az ember szeret, nem lehet a terhére.

SARTRE

1. Három óra: mindig túl kései vagy túl korai időpont ahhoz, unit az ember éppen csinálni akar.
2. A doktor a tapasztalat profija: az orvosok, a papok, a bírók meg a katonatisztek úgy ismerik az embert, mintha ők teremtették volna.
3. ...a dolgok pontosan azonosak azzal, aminek látszanak - és *mögöttük* ... mögöttük nincs semmi.
4. A gondolatom *én* vagyok: ezért nem bírom abbahagyni. Létezem, mert gondolkodom ... és nem tudom megakadályozni, hogy gondolkodjam.
5. Létezni annyi, mint *itt lenni*, egyszerűen csak annyi; a létezők megjelennek, lehetővé teszik, hogy *találkozzunk* velük, de *levezetni* sohasem lehet őket.
6. Minden létező ok nélkül születik, gyöngeségből él tovább, és véletlenül hal meg.
7. ...a létezés olyan telítettség, amelytől az ember nem szabadulhat.
8. ...vajon hogyan lehetséges, hogy *a világ* létezik - és nem *a semmi*?
9. ...a városoknak csak egyetlen napjuk van, s az minden reggel egyformán újrakezdődik.

10. A tudat úgy létezik, mint egy fa, mint egy fűszál. Szunyókál; unatkozik.
11. Önmaga számára lenni a másik ... ez az elsődleges értéke a másikhöz való viszonynak.
12. A választás struktúrája szükségképpen feltételezi, hogy az a világban való választás. Egy választás, amely *semmiből indulna ki*, amely *semmi ellen* lenne választás, az semmit sem választana, és megsemmisítené magát mint választást.
13. ...az ember szabadságra lévén ítélve, az egész világ súlyát a vállán viseli: felelős a viláért és önmagáért mint létezési módozatért.
14. A természetben nincsen dialektika, csak az, amelyet belehelyeztek.
15. ...mindenki azt tesz, amit akar, és a saját szemszögéből nem ítélheti el a többiek cselekvését és szempontjait.
16. ...az egzisztencia megelőzi az esszenciát...
17. ...az ember semmi más, mint amivé önmagát teszi.
18. ...ténykedésem az egész emberiséget elkötelezi... Tehát felelős vagyok magamért és mindenkiért...
19. ...önmagamot választva az embert választom.
20. Minden úgy történik, mintha minden ember esetében az egész emberiség az ő cselekvését figyelné, és ahhoz akarna igazodni. És minden ember elmondhatja magában: csakugyan, nekem van-e jogom úgy cselekedni, hogy az emberiség az én tetteimhez igazodjon? És ha nem mondja, akkor leplezi rettegését. Ex a rettegés nem olyan, amely kvietizmushoz, tétlenséghez vezetne. Egyszerű rettegésről van szó, amelyet mindenki ismer, akit már terhelt felelősség.
21. ...az értékek fényes birodalmában sem előttünk, sem mögöttünk nincs számunkra sem mentség, sem igazolás. Egyedül vagyunk, könnyörtelenül.
22. ...ha tanácsadót választunk, azzal is magunkat kötelezzük el.
23. Ahhoz, hogy munkához lássak, nem szükséges remény.
24. Az ember nekivág az életének, kirajzolja arcukat, és ezen az arcon kívül nincsen semmi...
25. ...a gyáva önmagától az, ... a hős önmagát teszi hőssé; a gyávának mindig lehetséges levetkőznie gyávaságát, és lehet, hogy a hős sem lesz mindig hős.
26. ...csak a cselekvésben van remény ... az emberéletet csak a cselekvés teszi lehetővé.
27. ...abszolút igazságra van szükség; ez pedig egyszerű, mindenkinek könnyen hozzáférhető, csak az kell, hogy az ember közvetlenül megragadja önmagát.

28. Magamról bármiféle igazsághoz csupán embertársaimon keresztül juthatok. A többi ember nélkül éppoly kevésbé létezhetem, mint ahogy nélkülük meg sem tudhatok magamról semmit.
29. ...minden tervnek, még a legegényibbnek is, egyetemes értéke van.
30. A művészetben és a morálban az a közös, hogy mindkét esetben teremtés van, és elgondolás.
31. Az ember önmagát alkotja meg, előre rendelve nem létezik, morált választva alkotja meg önmagát, és a körülmények olyan nyomást gyakorolnak rá, hogy nem lehet meg anélkül, hogy morált ne választana...
32. ...a szabadságnak ... önmaga akarásán kívül más célja nem lehet...
33. ...a szabadságot akarva rájövünk, hogy az teljes mértékben embertársaink szabadságától függ, és hogy az ő szabadságuknak a mienk a feltétele.
34. Míg meg nem születesz, az élet semmi, de a te dolgod, hogy értelmet adj neki, és az érték semmi más, mint az értelem, melyet választottál.
35. A Rosszban csak utána hisz az ember.
36. ...elegendő, ha egyetlen ember gyűlöli felebarátját, a gyűlölet ragálya előbb-utóbb megfertőzi az egész világot.
37. Meglehet, hogy a Jó kétségbeesésbe dönt... Mellesleg mindegy, nem az a feladatom, hogy megítéljem, hanem hogy gyakoroljam.
38. Az ember nem lehet szent, ha napi tizenhat órát dolgozik.
39. Ki szeresse a szegényeket, ha a szegények nem szeretik egymást?
40. Irtó jó huncutságra tanítlak meg: Isten nem létezik!
41. Egymást szeretni annyi, mint gyűlölni a közös ellenséget.

SNOW

1. Mindegyikünk egyedül hal meg.
2. A mi társadalmunkban ... a közös kultúrának még látszatát is elvesztettük. Tudjuk, hogy a Legalaposabban képzett emberek legfőbb szellemi érdeklődésük szintjén nem képesek érintkezni egymással... Ez arra vezet, hogy rosszul értelmezzük a múltat, hamisan ítéljük meg a jelent, és mehtagadjuk jövőbe vetett reményünket.
3. Nincs mentség rá, hogy a következő nemzedékek is olyan mélységesen tudatlanok legyenek, annyira megértés és rokonszenv nélküliek, amilyenek mi vagyunk.
4. ...a remény lehetőségeinek megragadása révén leszünk emberibbek.

5. Tudjuk, hogy embertestvéreink többsége, talán kétharmada a betegség és korai halál tőszomszédságában él. Felényi életidőre számíthatnak, mint mi, legtöbbjük rosszul táplált, sokan közülük csaknem, sokan pedig ténylegesen éheznek. Ezeket az életeket olyan szenvedés sújtja, amely különbözik az egyéni állapottal együtt járó szenvedésektől.
6. ...az embernek nem szabad megvetnie az elemi szükségleteket, ha őt magát már kielégítették, másokat viszont még nem.
7. ...amikor valakit megkérdeznék, mi szeretett volna lenni egy korábbi életében, az illető - ha szerény - olyasmit mond, hogy Jakab-kori lelkész vagy XVIII. századi földesúr. De persze szó sincs arról, hogy valami efféle lehetett volna. A legnagyobb valószínűség szerint paraszt lett volna.
8. Épeszű ember csak akkor választaná azt, hogy egy megelőző korban szülessék, ha biztos lehetne felőle: vagyonos családba születik, ragyogó egészségnek örvend, és sztoikusán tudja fogadni, hogy gyermekei túlnyomórészt kiskorukban meghalnak.
9. Egészen új fejlemény, és most is csak szerencsés országokban, hogy átlagban a nőknek megvan az eshetőségük addig élni, mint a férfiaknak.
10. Az ember taníthat mítoszt. De ha a mítoszt ténynek tekintjük, a tényt pedig megcáfoljuk, akkor a mítosz hazugsággá válik, Senki sem taníthat hazugságot.
11. A rokon érzés a zsigerekből jön, annak a jele, hogy nem tagadhatjuk meg közös emberségünket.
12. Olvasás közben képzeletünk szélesebbre tárul, mint meggyőződésünk.
13. Nincs annál unalmasabb, mint mikor egy író azon bizonykodik, hogy félremagyarázták. Az ilyesmi rendszerint az író hibája.
14. Veszélyes, ha két kultúránk van, amely nem képes érintkezni - vagy egyszerűen nem érintkezik - egymással. Olyan korban, amikor sorsunkat - vagyis hogy élünk-e, vagy meghalunk - nagyrészt a tudomány határozza meg, ez az állapot a leggyakorlatibb módon veszélyes.
15. ...ne becsüljük le diadalainkat. Nem mindig következnek be a legrosszabb...
16. Az alkalmazott tudomány veszélyeitől megmenekülni a dolognak csak egyik fele. Élni azzal az egyszerű és nyilvánvaló jóval, amelyet az alkalmazott tudomány hatalmunkba adott - ez a dolog másik fele, amely nehezebb, fokozottabban próbára teszi az emberi tulajdonságokat, és végeredményében még sokkal nagyobb gazdagsággal is megajándékoz bennünket.
17. Az oktatásban bekövetkező változások magukban nem fogják megoldani problémáinkat, de e változások nélkül még azzal sem jövünk tisztába, mik a problémák.

AUDEN

1. ...a

történelem annak, akit legyőztek
mondhatja "kár", de nem segít, és meg se bocsát.

2. ...a teljesség csalás; ez a kamaszkor
kárhozata: az örökös kíséret!
3. ...az vagy, ami vagy s nem rántanak
ki a pácból tetteid
e világból, melynek napja letűnt.
4. Megszégyenült értelem
ül ma minden emberen,
s a tengerszem szájalom
jégbefagyva arcukon.
5. ...a földön élünk; a föld türelemmel
szolgál az okos gonosznak haláláig.
6. Nem véges élet, ami emberi;
a vakmerés, a locsogás kitart,
de mint művész, kiből a tűz kihalt,
kudarcát letörten beismeri.
7. A vers - mesének hosszú,
de ha jó, szomjuságot
kelt a tudásra.
8. Csupán rekedt madárnak,
dadogó harcosoknak
kell díszes tollazat.
9. Bordélyházban a hölgyeket,
urakat egyaránt csak
becenevükön hívják.
10. Szerencsés percben úgy tetszik megint
kimondjuk azt, mit elménk vélne mind,
de a nyílt szem még akkor is kacsint.
11. Nem kész a következetes
zord természet, mit írj, tegyél,
de valósága igazat ér,
s ami igaz, mindig helyes.
12. Ha igaz ember hal meg,
jajgatás és dicséret,
bánat és öröm: egy.
13. *Az Ismeretlen Katona emlékművére*

Elküldtettek: haljon meg értetek;
Ha látna most, szólna: - Nem érte meg.

CAUDWELL

1. A művészet a szabadok kiváltsága.
2. Minden művészetet az a szabadságfogalom határoz meg, mely az őt kitermelő társadalomban uralkodik.
3. ...a létezés olyan, mint a felszökő forrás, s csak azért van alakja, mert sohasem pihen - ez a témája minden művészetnek...
4. Minden mozgás teremtő jellegű, mert nem egyszerűen csak oszcillálás hanem fejlődés, melyet éppen a nyugtalanság bontakoztat ki.
5. A művészet ... egyrészt az ember önmegvalósulása, másrészt maga is az ember egyik valósága.

JANKOVICH FERENC

Sej, a mi lobogónkat
fényes szelek fújják,
sej, az van arra írva:
Éljen a szabadság!

SZTANEV

Az ember akkor fiatalodik meg, amikor szabad a lelke.

ADAMOV

Hogy a mindössze kétszereplős, senki földjén játszódó, abszurd drámák elterjednek, annak elsősorban pénzügyi okai vannak.

IAN FLEMING

A ló mindkét végén veszélyes, közepén pedig kényelmetlen.

MERLEAU-PONTY

1. ...amit természetnek nevezünk, az már a természet tudata.
2. A tudatot nem lehet okozatnak tekinteni, mert éppen ez szerkeszti az ok-okozat viszonyt.

3. Minden történelmi vállalkozásban van valami a kalandból ... mert a dolgokból egy olyan rendet kelt létrehozni, amely abban nem adott.

KAPIJEV

Légy első, amikor hallgatni, s utolsó, amikor beszélni kell.

LEC

1. Még a trónszéken is kifényesedik a nadrág.
2. A halhatatlanság első feltétele a halál.
3. Másképp illatozik a széna a lovaknak, és másképp a szerelmeseknek.
4. Hej, ha a bűnbakot még fejni is lehetne!
5. Kezdetben volt az Ige. Aztán jött a frázis.
6. A "salto morale" veszélyesebb a "salto mortalé"-nál.
7. A tény mindig meztelen, még ha a legújabb divat szerint van is öltözve.
8. Minden az ember kezében van. Mossunk sűrűn kezet!
9. Vajon acélból kell lennie az embernek? Néha az az érzésem, hogy inkább húsból és vérből.
10. És ha meggondoljuk, hogy a tűzön, melyet Prométheusz az istenektől lopott, égették el Giordano Brunót!
11. A verkit lehet visszafelé forgatni. De a dallamot nem.
12. Minden áldozatot meg kell hozni az emberért. Csak emberáldozatot nem.
13. Vannak zebrák, akik még a rács mögé is beállnának, csak hogy fehér lónak lássák őket.
14. Az ördög nem alszik. Legalábbis nem akárkivel.
15. Vannak az ihletnek olyan forrásai, amelyekhez a múzsák lábat mosni járnak.
16. Az embert úgy kell pőrére vetköztetni, hogy közben ne mutassuk meg a piszkos alsóneműjét.
17. Napjaink meg vannak számlálva. A statisztikusok szorgalmasak.
18. Ki tudja, mi mindent fedezhetett volna fel Kolumbusz, ha nem kerül az útjába Amerika.
19. Szegény barátom, azt mondod: "Utánam az özönvíz!" - de csak a WC, láncát húzod meg.

20. Ne veszítsétek el a fejeteket. Az élet még szeretné megsimogatni.
21. Vannak gondolataim, amelyeket még magamnak sem vallok be. De ezeket úgyis ismeritek.

RADNÓTI

1. ...a költő bokáig csúszoí vérben áll már
s minden énekében utolsót énekel.
2. Pipacspírossal zendüljön a világ!
3. ...higgyétek el, a rövid is elég,
meghalok, s úgyis minden töredék.
4. Készülj. Egyedül, egyedül eset át
a halálon.
5. ...az uccán béke lengett s valami borzalom.
6. Őrizz és védj, fehérlő fájdalom,
s te hósín öntudat, maradj velem:
tiszta szavam sose kormozza be
a barna füsttel égő félelem!
7. Vigyázz magadra ...
hogymindent megtorolj!
8. Sötét a bánat kútja s mint a jég,
de tükrén mégis ott borzong az ég...
9. Mint észrevétlenül álomba buti az ember,
úgy hull az ifjukorból a férfikorba át...
10. ...fegyver s szerszám a toll...
11. Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent,
nekem szülőházam itt e lángoktól ölelt
kis ország, messzeringó gyerekkorom világa.
12. Ki gépen száll fölébe, annak térkép e táj,
s nem tudja, hol lakott itt Vörösmarty Mihály;
annak mit rejt e térkép? gyárat s vad laktanyát,
de nekem szöcskét, ökröt, tornyot, szelíd tanyát...
13. Hisz bűnösök vagyunk mi, akár a többi nép,
s tudjuk miben vétkeztünk, mikor, hol és mikép,
de élnek dolgozók itt, költők is büntelen,
és csecsszopók, akikben megnő az értelem...

14. Éld e rossz világot
és mindig tudd, hogy mit kell tenned érte,
hogy más legyen.
15. Ó, hadd leljem meg végre honnomat!
segíts, vigasztaló, pillangó gondolat!
16. Lehetnének talán még emberek,
hisz megvan bennük is, csak szendereg
az emberséghez méltó értelem.
Mondjátok hát, hogy nem reménytelen.
17. Még szomorú se vagyok, megszoktam e szörnyü világot
annyira, hogy már néha nem is fáj, - undorodom csak.
18. Írtam, mit is tehetnék? A költő ír, a macska
miákol és az eb vonít s a kis halacska
ikrát ürít kacéran.
19. Ha fönn vagyok, lejönnék! s lenn újra szállni vágyom,
nincs nékem már helyem e nékem gyúrt világon.
20. ...az égre írj, ha minden összetört!
21. Oly korban éltem én e földön,
mikor az ember úgy elaljasult,
hogy önként, kéjjel ölt, nemcsak parancsra,
s míg balhitekben hitt s tajtékozott téveteg,
befonták életét vad kényszerképzetek.
22. ...de hisz lehet talán még! a hold ma oly kerek!
Ne menj tovább, barátom, kiálts rám! s fölkelek!

VAPCAROV

A vihar majd újra összehoz veled,
népem, mert szerettél és szerettelek.

BERGGOLC

...a boldogság várása majdnem mindig nagyobb gyönyörűség, mint maga a boldogság. Éppúgy a nehéz, bonyolult, áhitott munkára való készülődés is gyakran több örömet szerez, mint maga a munka.

TVARDOVSZKIJ

1. Minden emberi ügy, siker vagy
Gond, add ki nékem részemet;

Hadd lássam, érezzem, milyen vagy,
S ne messziről figyeljelek.

2. Az a megindító, szerény
Hit kell nekem, a bizonyos, hogy
Becsülettel gürcöltem én.

VETŐ JÓZSEF

1. A baj az, hogy mire az ember a húsfazékhoz kerül, már rendszerint kénytelen diétán élni.
2. Megfigyeltem, hogy alkoholistának azt nevezik, akinek nincs elég pénze rá, hogy naponta pezsgőtől vagy whiskytől legyen spicces.
3. Csak az számít, amit a vendégek már a kapu előtt mondanak rólad.
4. A humor elérkezett oda, hogy ma kétféle vicc van: 1. ami ismerős: 2. ami ismerősnek hat.
5. A humorista a nyelvet nem ápolja, hanem kiölti.
6. A sikernek sok apja van, a kudarc mindig árva.
7. Házvezetőnő az a nő, aki meghatározott bérért végzi el a háztartási teendőket. Aki ingyen végzi, azt feleségnek hívják.
8. A legelső, amit a gyerek megtanul az iskolában, az az, hogy mennyi zsebpénzt kapnak a többiek.
9. Van kritikus, aki félti rossz hírét.
10. Semmi sem bosszant úgy sok mai fiataalt, mint az, hogy megértik.
11. Bizonyos korában az ember már nem élességet kíván a fényképésztől, hanem jóindulatot.
12. Amikor a felszólaló azt mondja, hogy "talán nem tévedek", ezen azt érti, hogy "erre mérget vehettek, pupákok".
13. Sokat olvasok a dohányzás ártalmairól. Ideje lenne felhagyni az olvasással.
14. Jó szerkesztő az, aki elsőrendű cikket tud írni harmadrendű szerzőkkel.
15. Utáljuk a beképzelt embereket, főleg, ha van okuk a beképzeltsésre

McLUHAN

A közlés eszköze és az, amit közölnek, egy és ugyanaz.

ÖRKÉNY

1. Aki valamit nem ért, olvassa el újra a kérdéses írást. Ha így sem érti akkor a novellában a hiba.
2. *Erkölcsei világgép*, tömegsport. Mint a futballt, huszonketten játsszák. A nézők (néha tízezrek is), akikre a szabályok nem kötelezők, a játékosokat buzdítják.
3. *Magyarország*, rögeszme (orv.: "fixa idea"). Tízmillió lakosa van. Újabb hírek szerint gyógyítható, bár úgy sokat veszít a bájából.
4. Nekünk, emlősöknek nem mellékes kérdés, hogy mi daráljuk a húst, vagy bennünket darálnak-e meg.
5. ...ami szenved, az nem lehet szép.
6. Hiába sikerül egy vitás kérdést tisztázni, máris ott a következő talány.
7. ...aki javítani akar az emberiség sorsán, annak vállalnia kell némi kockázatot.
8. Az ember nem annyi, amennyi, hanem annyi, amennyi tőle kitelik.
9. ...zavarja-e egy liba nyugalma, hogy tíz perc múlva levágják, felnégyelik, ropogósra sütik? Ha erre gondolok - és nem ordítok éppen -, jókat nevetek magamban!
10. A gyávaság forrása, hogy az emberek nem tudják elképzelni a rossznál még rosszabbat.
11. Sokszor tűnődtem: vajon meddig remél az ember? Most már tudom: az utolsó pillanatig.

CAMUS

1. Nincs sors, amelyen a megvetés ne tudna felülemelkedni.
2. A magaslatok felé törő küzdelem egymaga elég ahhoz, hogy megtöltse az emberi szívet. Boldognak kell képzelnünk Sziszüphoszt.
3. Kérdés: Mit tegyünk, hogy ne veszítsük el az időnket? Felelet: Éljük át egész terjedelmében.
4. Semmi kétség, hogy egy háború valóban merő ostobaság, ám ez nem gátolja meg abban, hogy sokáig tartson. Az ostobaság mindig rendületlen, s erre rá is jönne az ember, ha nem gondolna mindig önmagára.
5. A csapást nem szabták az ember mértékére, bebeszéljük tehát magunknak, hogy a csapás valószerűtlen, rossz álmok, majd csak elmúlik. De nem mindig múlik el, egyik rossz álmok jön a másik rossz álmok után, és az emberek múlnak el, és elsősorban a humanisták, mert nem voltak elővigyázatosak.
6. Ellátni jól a mesterséget, ez a lényeg.

7. ...a pestisnek is megvan a maga jótéteménye, mert kinyílnak tőle a szemek, és kényszerít, hogy gondolkodjunk!
8. ...ami áll e világ bajaira, ugyanaz áll a pestisre is. Egyeseket nagyobbá tehet. Csakhogy ha látjuk a nyomort meg a fájdalmat, mely együtt jár vele, akkor csak az örült, a vak meg a gyáva törődhet bele a pestisbe.
9. Ha túlzott fontosságot tulajdonítunk a szép cselekedeteknek, akkor közvetve a bajnak adózunk hatásos hódolattal. Ilyenkor ugyanis feltételezni engedjük, hogy ezek a szép cselekedetek mindössze azért becsesek, mivelhogy ritkák, azazhogy a gonoszság és a közöny jóval gyakoribb indítékai az emberek cselekedeteinek.
10. A baj, amely a világon van, csaknem mindig a tudatlanságból ered, a a jóindulat, ha nem felvilágosult, ugyanannyi kárt okozhat, mint a gonoszság...
11. ...a legkétségbeejtőbb bűn: a tudatlanság, amely azt hiszi, mindent tud, s ezért feljogosítja magát arra, hogy öljön.
12. A tanítónak ... nem gratulálunk, amiért oktatja, hogy kétszer kettes négy. Gratulálni talán ahhoz lehet, hogy ezt a szép mesterséget választotta.
13. Most már tudom, hogy az ember nagy tettekre képes. De ha nem képes egy nagy érzelmre, akkor nem érdekel engem.
14. [Az ember] Képtelen sokáig szenvedni vagy boldogan élni. Csak olyasmire képes tehát, ami semmit sem ér.
15. ...elegendem van azokból az emberekből, akik meghalnak egy eszméért. És nem hiszek a hősiességben, mert tudom, hogy az könnyű dolog, és rájöttem, hogy gyilkos. Engem csak egy dolog érdekel: élni és meghalni abban, amit szeretünk.
16. Mi sem kevésbé látványos ... mint egy csapás, s a nagy szerencsétlenségek már tartamuknál fogva is egyhangúak.
17. ...ki is állíthatná, hogy az örökös öröm kárpótolhat egy pillanatnyi emberi fájdalomért?
18. ...bele kell ugrani az elfogadhatatlan kellős közepébe, melyet felajánlanak nekünk, egyenesen azért, hogy megejtessük választásunkat.
19. ...a társadalom, amelyben élek, a halálos ítéleten nyugszik, s ha küzdök ellene, a gyilkosság ellen küzdök.
20. ...mindenki magában hordja a pestist, mert senki, de senki a világon nem érintetlen tőle ... szakadatlanul ügyelnünk kell magunkra, nehogy egy önfeledt pillanatban másnak az arcába leheljük és ráakasszuk a fertőzést.
21. Lehet, hogy csak hozzávetőlegesen jutunk el a szentséghez. Ilyen esetben egy szerény és könyörületes sátánizmussal kell beérnünk.

22. ...egy szerető érzés sohasem elég erős ahhoz, hogy kifejezhesse magát.
23. ...ha van valami, amit mindig kívánni és néha elnyerni lehet, az nem más, mint az emberi gyengédség.
24. ...jogos, ha az öröm néha megjutalmazza azokat, akik beérik az emberrel és az ember szegény, de félelmetes szerelmével.
25. De hát mi is az, hogy pestis? Ez az élet, semmi egyéb.
26. ...az emberekben több a csodálnivaló, mint a megvetnivaló.

KOVACIC

...a szabadság a fényes égre lép:
süt, mint a nap és eres, mint a nép!

ANDERSCH

1. ...ma fanatikusnak tekintenek mindenkit, akinek bármiféle meggyőződése van.
2. A legtöbb, amit az ember tehet: megtanítani a hatalmat annak belátására, hogy természeténél fogva komisz.
3. Ha mindegy, hogy ki vagyok ... akkor akár maradhatok én is, Hátha az Én a legjobb az összes választható maszkok közül.

CHAULOT

1. Azért élünk azért
élünk, hogy a szavunktól
megjuhásszék a végtelen.
2. Vidd föl,
fiatal por,
szégyenét a szélnek,
tárguljon a veszély, az esély.

DYLAN THOMAS

1. ...az ember legyen
Az én metaforám.
2. Ki elveszti esztét, majd észre tér,
Ki tengerbe. vész, ismét partot ér;
Szeretők halnak, él a szerelem;

És nem vesz rajtuk erőt a halál.

3. Csöndben ne lépj az éjszakába át,
Dúlj-fúlj, ha megszakad a napvilág.

DEVECSERI

Mért cikáznak a kis fecskék?
Hogy az eget kékre fessék...

LODOJDAMBA

1. A gyávák csak a gyengékkel meg a szegényekkel szemben Az erőstől akármilyen sértést lenyelnek.
2. ...államügyekről még az egérnek is gondolkoznia kell.
3. Sokféle boldogság van az életben. De a legnagyobb talán az, amikor hosszú távollét után ismét találkozunk szeretteinkkel.
4. ...akinek büszke a nyelve, annak meztelen a fenéke...
5. Aki kutyával civakodik, annak elszakad a ruhája; aki urakkal civakodik, annak a fenéke bánja...
6. Ha keresünk valamit, és meg is találjuk, öröm tölti el a szívünket. S minél tovább tart, és minél nehezebb a keresés, annál nagyobb az öröm.
7. Szökken a teve, nem szökik az égig. Ugrik a kecske, de nem jut nyeregbe.
8. Aki az étellel birkózik, egy fogással nem győzhet azt Hát még ha rosszul is fog! Maga kerül alulra, maga roppan össze!
9. Amíg nem látod a hegyet, korai nekigyörközni, amíg nem látod a folyót, ne siess lehúzni a csizmád!
10. Ha a szentek perlekednek, nem szabad nevetni.

SZUHOMLINSZKI

1. Az ember olyan, amilyen a boldogságról alkotott elképzelése.
2. Ha helytelenül olvasol, mintha sárral bekent ablakon próbálnál kilátni.
3. Ha az emberek rosszat mondanak gyermekeidről, rólad mondanak rosszat.
4. A tanítás csupán egyetlen szirma annak a virágnak, amelynek a neve: nevelés.

5. Mindenekelőtt az igazságosság jelenti a valódi humanitást.
6. Minden tettet nyomot hagy más emberekben. Ne feledd, hogy emberek vannak körülötted!
7. Tudd, hogy oktalan, hűvös, közömbös szavaid megsérthetnek, elkeseríthetnek. megriaszthatnak. megrendíthetnek és meghökkenthetnek másokat.

PORUMBACU

1. ...csak régi barátok tudnak összeveszni, nyersen egymásra támadni, majd kibékülni, mivel barátságuk kiállta az idő próbáját.
2. A fölvilágosult szellem mindig a gúnyosan megrajzolt portrét választja az eszményítettel szemben.
3. Barátaim merészsége mindig azzal a hittel töltött el, hogy én is részese voltam bátorságuknak.

KEROUAC

1. Tudtam, hogy valahol az úton lányok és látomások várnak rám, s még sok minden; valahol az úton kincset is találhatok.
2. Vén zenészek nem lehet új nótát tanítani!
3. Van isten, de nincsenek lelkiismereti aggályai.

SZEVAK

1. Csak felhuzható medvékben romolhat el valami.
2. "...még tőrj negyven napot!"
"S aztán?..."
"eztán? Hisz ez a furfang benne:
aztán, fiam, szép lassan megszokod!"
3. Fáraszt a sok mesterkéltség, cifra szó...
Nem ötvösnek - kovácsnak lenni jó!

VÁCI MIHÁLY

1. ...miránk is vár a sor,
hogy kaptárunkban gyűljön
az egyenlő sejtekbe osztott
illatozó nemzeti jólét...

2. Nem elég elindulni,
de mást is hívni kell!
S csak az hívjon magával,
aki vezetni mer!
3. Én a demokráciát énekelem
a többség uralmát minden rossz fölött.
Ahol ha feltámad diadallal a szél
indulói elől a csukott ablakok mögé
hiába menekülnek a kényes fülük.
4. ...nem félek semmi hatalomtól
mert az igazság országutján érkeztem.

CABRAL

1. Várni a legjobbat, de felkészülni a legrosszabra.
2. A forradalmi kispolgárságnak, hogy tökéletesen betölthesse a számára adódó szerepet a nemzeti felszabadítás folyamatában, képesnek kell lennie osztályként öngyilkosságot elkövetni, hogy azután olyan forradalmi munkásként születhessen újjá, aki teljes mértékben azonosul a nép legmélyebb törekvéseivel, amelyhez tartozik.
3. Az egység lényegi alapzata a dolgok közötti különbségben van. Ha nem különböznének, nem lenne szükség egységre...
4. ...a harchoz egységre van szükség, de az egység eléréséért harcolni kell...
5. ...harcunk hasonló ahhoz a kosárhoz, amely elválasztja a rizst a pelyvától, ahhoz a szitához, amely elkülöníti a durvább lisztet a finomabb őrlésűtől és a törektől. A harc egyesíti s ugyanakkor elválasztja az embereket.

NAGY LÁSZLÓ

1. Halállal élek, nem a kenyérrel,
fejbelőtt mének szédületével.
2. Létem ha végleg lemerült,
ki rettent a keselyűt!
S ki viszi át fogában tartva a
Szerelmet a túlsó partra!
3. Jog hogyha van: az én jogom,
Enyém itt minden hatalom...
4. tűz
te gyönyörű,

jegeken győztes-örömű,
ne tűrd hogy vénhedjünk sorra
lélekben szakállasodva,
hülve latoló józanságban,
ahol áru és árulás van,
öltöztess tündér-pirosba,
röptess az örök tilosba,
jéghegyek fölé piros bálba,
ifjuság királya,
tűz!

5. Versben bujdosó haramia vagy...

6. Múveld a csodát, ne magyarázd...

JEGYZETEK

Források

RÖVIDÍTÉSEK, JELÖLÉSEK

Bp. - Budapest

c. - című, címmel

é. - ének

é. n. - évszám nélkül

f. - fejezet

felv. - felvonás

h. - hasáb

id. - idézi, idézett

idb. - idősebb

ifj. - ifjabb

i. m. - idézett mű

in - -ban, -ben

j. - jelenet

k. - könyv

kiad. - kiadás

K.N.I. - Kristó Nagy István (fordítása)

kör. - körül

köt. - kötet

l. - lásd

MTA - Magyar Tudományos Akadémia (kiadása)

r. - rész

s. - sor

str. - strófa

sz. - szám

szerk. - szerkesztette

ti. - tudniillik

tk. - tulajdonképpen (valódi név)

uo. - ugyanott

- v. - vers
 vál. - válogatta
 vö. - vesd össze (még)
 (X) - közhely (személyhez nem köthető fordítás)
 (?) - bizonytalan adat vagy ismeretlen fordító

A FORRÁSOK RÖVIDÍTÉSEI

- A. k. a.* - *Angol költők antológiája.* (Vál.: Szabó Lőrinc, szerk.: Vajda Miklós.) Móra, Bp., 1960.
Bánk - Bánk József: *Fegyelem és Kegyelem.* Szent István Társulat, Bp., 1973.
Békés - Békés István: *Napjaink szállóigéi.* I-II. Gondolat, Bp., 1977.
Büchmann - Büchmann: *Geflügelte Worte.* Haude & Spenersche Verlagsbuchhandlung, Berlin, 1972.
Dél Keresztje - *Latin-Amerikai költők versei.* (Vál.: András László.) Európa, Bp., 1957.
Durant - Durant, Will: *A gondolat hősei.* Dante, Bp., 1931.
É-a. k. a. - *Észak-amerikai költők antológiája.* (Vál. és szerk.: Vajda Miklós.) Kozmosz, Bp., 1966.
E. d. C. - Dupré, P.: *Encyclopédie des Citations.* Comité de Rédaction sous la présidence de Fernand Keller. Éditions de Trévise, Párizs, 1959.
Forbes - *The Forbes Scrapbook of Thoughts on the Business of Life.* Forbes Inc., New York, 1968.
Fr. k. a. - *Francia költők antológiája. I-II.* (Szerk.: Lakits Pál-Rónay György-Szegzárdy-Csengery József.) Európa, Bp., 1962.
Hamvas - *Antologia Humana. Ötezer év bölcsessége.* (Szerk.: Hamvas Béla.) Egyetemi Nyomda, Bp., 1948.
Heisenberg - Heisenberg, W.: *A mai fizika világképe.* (Ford.: Morlin Zoltán.) Gondolat, Bp., 1958-1960.
Homér és Osszián - Varga Balázs: *Homér és Osszián.* Versfordítások Faluditól Arany utánig. I-II. Magvető, Bp., 1957.
Illyés - Illyés Gyula : *Nyitott ajtók.* Összegyűjtött versfordítások. I-II. Szépirodalmi, Bp., 1978.
J. k. a. - *Jugoszláv költők antológiája.* (Vál.: Vujicsics D. Sztoján.) Móra, Bp., 1963.
K. n. k. - *Klasszikus német költők.* I-II. (Vál.: Halász Előd.) Európa, Bp., 1977.
Kezek dicsérete - (Vál. és szerk.: Domokos Mátyás.) Kozmosz, Bp., 1975.
Komlós - *Külföldi versek könyve.* (Vál.: Komlós Aladár.) Móra, Bp., 1964.
Krüger – *Das Grosse Krüger Zitate Buch.* (Hrsg. Vom J. H. Kirchberger.) Wolfgang Krüger Verlag, Frankfurt am Main, 1977.
L. d. c. - *Larousse des citations francaises et étrangères.* (Publ. sous la direction de Robert Carlier, Pierre Josserand, Samuel S. de Sacy, avec le concours de Jean-Louis Lalanne.) Larousse, Párizs, 1976.
A lélek idézése - Weöres Sándor : *A lélek idézése.* Műfordítások. Európa, Bp., 1958.
Magyar próza - *A magyar próza könyve három kötetben.* (Szerk.: Bisztray Gyula és Kerecsényi Dezső.) Első kötet: *Régi magyar próza.* (Szerk. és jegyzetszótárral ellátta: Kerecsényi Dezső.) A Magyar Szemle Társaság kiadása, Bp., 1942. Második kötet: *Új magyar próza.* (Szerk. és jegyzetszótárral ellátta: Bisztray Gyula.) A Magyar Tudományos Akadémia kiadása, Bp., 1948. (A harmadik kötet nem jelent meg.)
Márkus-Tordai - Márkus György-Tordai Zádor: *Irányzatok a mai polgári filozófiában.* Gondolat, Bp., 1964.
N. ch. - *Notre chemin.* Les plus beaux mots humains sur la vie "humaine". (Préface de Bemard Fay.) Éditions Balzac, Párizs, 1943.

- N. d. c.* - *Nouveau dictionnaire de citations françaises par Jeanne Matignon, Denis Hollier, Aude Matignon et Pierre Oster.* (Publ. sous la direction de Pierre Oster. "Les Usuels." Collection dirigée par Henri Mitterand.) Librairie Hachette et de Claude Tchou, Párizs, 1970.
- N. k. a.* - *Német költők antológiája.* (Vál. és szerk.: Keresztury Dezső.) Móra, Bp., 1963.
- O. D. Q.* - *The Oxford Dictionary of Quotations.* Oxford University Press, Ely House London W. 1., 1968.
- O. k. a.* - *Oszták költők antológiája.* (Vál. és szerk.: Hajnal Gábor.) Kozmosz, Bp., 1968.
- O. k. k. a.* - *Orosz klasszikus költők antológiája.* (Szerk.: E. Fehér Pál és Hárs György.) Móra, Bp., 1961.
- Ö. B.* - Szabó Lőrinc: *Örök barátaink.* I-II. Szépirodalmi, Bp., 1958.
- Örök muzsika* (Szerk.: Barna István.) Zeneműkiadó, Bp., 1977.
- P. D. M. Q.* - J. M. and M. J. Cohen: *The Penguin Dictionary of Modern Quotations.* Penguin, Harmondsworth, 1972.
- Prométheusz tüze.* (Szerk.: Kanizsai Nagy Antal.) Móra, Bp., 1961.
- Rónay - Égövek, ábrák, csillagok.* (Vál. és szerk.: Bernáth István.) Kozmosz, Bp., 1967.
- Sk. k. a.* - *Skandináv költők antológiája.* (Vál. és szerk.: András László.) Móra, Bp., 1962.
- Sp. k. a.* - *Spanyol költők antológiája.* (Szerk.: András László.) Móra, Bp., 1962.
- Szabolcsi - Régi muzsika kertje.* (Vál.: Szabolcsi Bence.) Magyar Kórus, Bp., 1945.
- Századvég – Századvég és avantgarde.* A modern európai líra néhány stílusirányzata. (Vál. és szerk.: Lakits Pál.) Szépirodalmi, Bp., 1965.
- Száz vers* - Szerb Antal: *Száz vers.* Officina, Bp., 1943.
- Szecesszió - A szecesszió.* (Vál. és szerk.: Pók Lajos.) Gondolat, Bp., 1972.
- Sz. k. a.* – *Szovjet költők antológiája.* (Vál.: Jovánovics Miklós.) Móra, Bp., 1960.
- T. B.* - Tóth Béla: *Szájruj szájra. A magyarság szálló igéi.* Athenaeum, Bp., 1907.
- Tiszta szívvel* - Tiszta szívvel. *Szép versek szavalókönyve.* (Szerk.: Ascher Oszkár-Réz Pál.) Móra, Bp., 1957.
- Vajthó* - Vajthó László: *Magyar idézetek könyve.* Egyetemi Nyomda, Bp., 1942.
- Végh* - Végh György: *Magyar Orfeusz.* Válogatott műfordítások. Magvető, Bp., 1960.
- Voroncov* - Voroncov, V. V.: *Szimfonyija razuma.* Izdatyelsztvó "Molodaja Gvargyija", Moszkva, 1976.
- Wildner – Léleküditő azaz szellemi kincsestár.* (Szerk.: Wildner Ödön.) Egyetemi Nyomda, Bp., é. n.
- Zoozmann - Zitatenschatz der Weltliteratur.* 7. kiadás. Hesse Becker, Leipzig, é. n.

JEGYZETEK

Források

RÖVIDÍTÉSEK, JELÖLÉSEK

- bev. - bevezetés, bevezette
 Bp. - Budapest
 c. - című, címmel
 dr. - dráma
 é. - ének
 é. n. - évszám nélkül
 f. - fejezet

felv. - felvonás
füz. - füzet
h. - hasáb
id. - idézi, idézett
idb. - idősebb
i. e. - időszámításunk előtt(i)
ifj. - ifjabb
i. m. - idézett mű
in - -ban, -ben
i. sz. - időszámításunk szerint(i)
j. - jelenet
k. - könyv
kb. - körülbelül
kiad. - kiadás
K.N.I. - Kristó Nagy István fordítása
kör. - körül
köt. - kötet
l. - lásd
MTA - Magyar Tudományos Akadémia (kiadása)
r. - rész
s. - sor
str. - strófa
sz. - szám
szd. - század
szerk. - szerkesztette
ti. - tudniillik
tk. - tulajdonképpen (valódi név)
uo. - ugyanott
uraik. - uralkodott
v. - vers
vál. - válogatta
vö. - vesd össze (még)
(X) - közhely (személyhez nem köthető fordítás)
(?) - bizonytalan adat vagy ismeretlen fordító

A FORRÁSOK RÖVIDÍTÉSEI

A. k. a. - *Angol költők antológiája.* (Vál.: Szabó Lőrinc, szerk.: Vajda Miklós.) Móra, Bp., 1960.
Bánk - Bánk József: *Fegyelem és Kegyelem.* Szent István Társulat, Bp., 1973.
Békés - Békés István: *Napjaink szállóigéi.* I-II. Gondolat, Bp., 1977.
Büchmann - Büchmann: *Geflügelte Worte.* Haude & Spenersche Verlagsbuchhandlung, Berlin, 1972.
Dvorzsák - Dvorzsák János: *Idézetek tára.* Müller Károly, Bp., 1898.
E. d. C. - Dupré, P.: *Encyclopédie des Citations.* Comité de Rédaction sous la présidence de Fernand Keller. Éditions de Trévise, Párizs, 1959.
Eposzok - *Eposzok.* (Vál.: Pálmai Kálmán.) Európa, Bp., 1972.
Forbes - *The Forbes Scrapbook of Thoughts on the Business of Life.* Forbes Inc., New York, 1968.

- Fr. k. a.* - *Francia költők antológiája. I-II.* (Szerk.: Lakits Pál-Rónay György-Szegzárdy-Csengery József.) Európa, Bp., 1962.
- FTSZGY* - *Filozófiatörténeti szöveggyűjtemény. I-II.* (Szerk.: Simon Endre.) Tankönyvkiadó, Bp., 1958. és 1960.
- Gábor* - Gábor György: *Gondolatok könyve. Az aforizma francia mesterei.* Magvető, Bp., 1962.
- G. k. a.* - *Görög költők antológiája.* (Vál. és szerk.: Falus Róbert.) Európa, Bp., 1959.
- Hamvas* - *Antologia Humana. Ötezer év bölcsessége.* (Szerk.: Hamvas Béla.) Egyetemi Nyomda, Bp., 1948.
- Heisenberg* - Heisenberg, W.: *A mai fizika világképe.* (Ford.: Morlin Zoltán.) Gondolat, Bp., 1958-1960.
- Homér és Osszián* - Varga Balázs: *Homér és Osszián. Versfordítások Faluditól Arany utánig. I-II.* Magvető, Bp., 1957.
- Illyés* - Illyés Gyula : *Nyitott ajtók. Összegyűjtött versfordítások. I-II.* Szépirodalmi, Bp., 1978.
- J. k. a.* - *Jugoszláv költők antológiája.* (Vál.: Vujicsics D. Sztoján.) Móra, Bp., 1963.
- K. n. k.* - *Klasszikus német költők. I-II.* (Vál.: Halász Előd.) Európa, Bp., 1977.
- Komlós* - *Külföldi versek könyve.* (Vál.: Komlós Aladár.) Móra, Bp., 1964.
- L. d. c.* - *Larousse des citations francaises et étrangères.* (Publ. sous la direction de Robert Carlier, Pierre Josserand, Samuel S. de Sacy, avec le concours de Jean-Louis Lalanne.) Larousse, Párizs, 1976.
- A lélek idézése* - Weöres Sándor : *A lélek idézése. Műfordítások.* Európa, Bp., 1958.
- Magyar próza* - *A magyar próza könyve három kötetben.* (Szerk.: Bisztray Gyula és Kerecsényi Dezső.) Első kötet: *Régi magyar próza.* (Szerk. és jegyzetszótárral ellátta: Kerecsényi Dezső.) A Magyar Szemle Társaság kiadása, Bp., 1942. Második kötet: *Új magyar próza.* (Szerk. és jegyzetszótárral ellátta: Bisztray Gyula.) A Magyar Tudományos Akadémia kiadása, Bp., 1948. (A harmadik kötet nem jelent meg.)
- Márkus-Tordai* - Márkus György-Tordai Zádor: *Irányzatok a mai polgári filozófiában.* Gondolat, Bp., 1964.
- N. ch.* - *Notre chemin. Les plus beaux mots humains sur la vie "humaine".* (Préface de Bemard Fay.) Éditions Balzac, Párizs, 1943.
- N. d. c.* - *Nouveau dictionnaire de citations francaises par Jeanne Matignon, Denis Hollier, Aude Matignon et Pierre Oster.* (Publ. sous la direction de Pierre Oster. "Les Usuels." Collection dirigée par Henri Mitterand.) Librairie Hachette et de Claude Tchou, Párizs, 1970.
- N. k. a.* - *Német költők antológiája.* (Vál. és szerk.: Keresztury Dezső.) Móra, Bp., 1963.
- O. D. Q.* - *The Oxford Dictionary of Quotations.* Oxford University Press, Ely House London W. 1., 1968.
- O. k. a.* - *Osztrák költők antológiája.* (Vál. és szerk.: Hajnal Gábor.) Kozmosz, Bp., 1968.
- O. k. k. a.* - *Orosz klasszikus költők antológiája.* (Szerk.: E. Fehér Pál és Hárs György.) Móra, Bp., 1961.
- OKTCh* - *Ókori keleti történeti chrestomathia.* (Szerk.: Harmatfa János.) Tankönyvkiadó, Bp., 1965.
- Ö. B.* - Szabó Lőrinc: *Örök barátaink. I-II.* Szépirodalmi, Bp., 1958.
- Örök muzsika* (Szerk.: Barna István.) Zeneműkiadó, Bp., 1977.
- P. D. Q.* - J. M. and M. J. Cohen: *The Penguin Dictionary of Quotations.* Penguin Books Ltd., Harmondsworth, Middlesex, 1960.
- Prométheusz tüze.* (Szerk.: Kanizsai Nagy Antal.) Móra, Bp., 1961.
- R. k. a.* - *Római költők antológiája.* Európa, Bp., 1963.
- Sötétben* - *Sötétben tündöklöb a fény. Római szállóigék és aforizmák.* (Vál.: Szabó György.) Dacia, Kolozsvár-Napoca, 1975.

Sp. k. a. - Spanyol költők antológiája. (Szerk.: András László.) Móra, Bp., 1962.
Szabolcsi - Régi muzsika kertje. (Vál.: Szabolcsi Bence.) Magyar Kórus, Bp., 1945.
Száz vers - Szerb Antal: Száz vers. Officina, Bp., 1943.
T. B. - Tóth Béla: Szájrul szájra. A magyarság szálló igéi. Athenaeum, Bp., t907.
Tiszta szívvel - Tiszta szívvel. Szép versek szavalókönyve. (Szerk.: Ascher Oszkár-Réz Pál.) Móra, Bp., 1957.
Vajthó - Vajthó László: Magyar idézetek könyve. Egyetemi Nyomda, Bp., 1942.
Voroncov - Voroncov, V. V.: Szimfonyija razuma. Izdatyelsztvó "Molodaja Gvargyija", Moszkva, 1976.
Zoozmann - Zitatenschatz der Weltliteratur. 7. kiadás. Hesse Becker, Leipzig, é. n.

BARATINSZKIJ, JEVGENYIJ ABRAMOVICS (1800-1844) orosz költő

A halál -O. k. a. 168. Csoóri Sándor.

DAUMER, GEORG FRIEDRICH (1800-1875) német költő, filozófus

Polydora. 2. f. - Zoozmann, 622. h. K. N. I.

MACAULAY, THOMAS BABINGTON (1800-1859) angol esszéíró

1. *Milton.* Esszék. (Vál.; Sükösd Mihály.) - Gondolat, Bp., 1961. 8 Sükösd Mihály; **2.** Uo. 14.; **3.** Uo. 17.; **4.** Uo. 18.; **5-7.** Uo. 19.; **8.** *Machiavelli* - Uo. 62. Raáb György; **9.** Uo. 63.; **10.** Uo. 66; **11.** Uo. 68.; **12.** Uo. 72.; **13.** *Byron* - Uo. 85. Sükösd Mihály; **14.** Uo. 86.; 15. Uo. 89.; **16.** Uo. 109.; **17.** Uo. 113.; **18.** *Nagy Frigyes* - Uo. 256. Szigeti József; **19.** Uo. 261.; 20. Uo. 276.

MOLTKE, HELMUTH KARL BERNHARD VON (1800-1891) porosz hadvezér

1. *Jelmondata* - Zoozmann, 220. h. K. N. I.; **2.** *Beszéd a Birodalmi Gyűlésben*, 1880. március 1. - Uo. 447. h.; **3.** *Militarische Werke* . II. köt. - Uo. 527. h.

VELTMAN, ALEKSZANDR FOMICS (1800-1870) orosz író

Voroncov, 93. Visnyovszki László.

VÖRÖSMARTY MIHÁLY (1800-1855), drámaíró, kritikus

1. *Zalán futása*, kezdősorok; **2.** *Kisgyermek halálára*; **3.** *Pázmán*; **4.** *Magyarország címere*; **5.** *Idához*; **6-12.** *Szózat*; **13.** *A Guttenberg-albumba*; **14.** *Az úri hölgyhöz*; **15-17.** *Fóti dal*; **18.** *Keserű pohár*; **19-22.** *A merengőhöz*; **23-27.** *Gondolatok a könyvtárhan*; **28-29.** *Az emberek*; **30-31.** *A szegény asszony könyve*; **32.** *Emlékkönyvbe*; **33.** *A vén cigány*; **34-38.** *Csongor és Tünde*. I. felv.; **39-51.** *I. m.* II. felv.; **52.** *I. m.* III. felv.; **53.** *I. m.* IV. felv.; **54-62.** *I. m.* V. felv.; **63-64.** *A fátyol titkai*. I. felv.

NESTROY, JOHANN (1801-1862) osztrák színész, drámaíró

1. *Verrechnet* - Zoozmann, 321. h. K. N. I.; **2.** *Judith und Holofernes* - Uo. 767. h.

TILLIER, CLAUDE (1801-1844) francia regényíró és pamfletista

Mon Oncle Benjamin. 1. f. - Zoozmann. 811. h. K. N. I.

BOLYAI JÁNOS (1802-1860) matematikus

1. *Vallomásai* - Benkő Samu: Bolyai János vallomásai. Kriterion, Bukarest, 1968.; **2.-3.** *I. m.*; **4.** *Jelmondata* - Alexits György : Bolyai János. (Nagy tudósok.) Művelt Nép, Bp., 1952. 90.; **5.** *Levele 1848 elején* (az MTA Könyvtárának kéziratárában) Uo. 99.

(IDB.) DUMAS, ALEXANDER (1802-1870) francia dráma- és regényíró
Párizs mohikánjai, II. köt. 3. f. - O. D. Q. 194. 32. sz. Mohos Lipót.

HAUFF, WILHELM (1802-1827) német költő és novellista
Die Bücher und die Lesewelt - Zoozmann, 484. h. K. N. I.

HUGO, VICTOR (1802-1885) francia költő, regény- és drámaíró

1. *Megnyugtató látvány* - Fr. k. a. II. köt. 186. Nemes Nagy Ágnes; **2.** *Írás 1846-ból*, 2. - Ö. B. II. köt. 544. Szabó Lőrinc; **3.** *I. m.* 4. Uo. 546.; **4-5.** Uo. 548.; **6.** *I. m.* 5. 550.; **7-8.** *I. m.* 6. 553.; **9.** *Stella* - Fr. k. a. II. köt. 199. Radnóti Miklós; **10.** *Lux* - Uo. 203. Somlyó György; **11.** *Boldog ki elmereng az örök dolgokon* - Uo. 207. Szegzárdy-Csengeri József; **12.** *Az alvó Boáz* - Uo. 217. Nemes Nagy Ágnes; **13.** *Gevél egy hölgyhöz, melyet léghajóval küldtem el 1871. január 10-én* - Uo. 222. Kosztolányi Dezső; **14.** *A letiportakhoz* - Uo. 227. Kálnoky László; **15.** Uo. 228.; **16.** *A jövőndő* - Uo. 229. Somlyó György; **17.** *A boncok* - Prométheusz tüze, 123. Kálnoky László; **18.** Uo. 124.; **19.** Uo. 125.; **20.** *A vetés évszaka. Este* - Fr. k. a. II. köt. 231. Nemes Nagy Ágnes; **21.** *Kézen fogva a két kicsit* - Uo. 233. Somlyó György; **22-25.** *Drágakövek. Kis anthologia Huga Vicror gondolataiból* - Gutenberg, Bp., 1930. 4.; **26-29.** Uo. 6.; **30-31.** Uo. 8.; **32-38.** Uo. 10.; **392.** Uo. 12.; **43-46.** Uo. 14.; **47-48.** Uo. 15.; **49.** *A párizsi Notre-Dame*, 1. k. 5. f. - Európa, Bp., 1960. 53. Vázsonyi Endre; **50.** *I. m.* 3. k. 2. f. - Uo. 119.; **51.** Uo. 124.; **52.** Uo. 134.; **53.** Uo. 136.; **54.** *I. m.* 4. k. 2. f. - Uo. 146.; **55.** *I. m.* 3. f. - Uo. 151.; **56.** *I. m.* 5. k. 1. f. - Uo. 167.; **57.** *I. m.* 2. f. - Uo. 179.; **58.** Uo. 184.; **59.** Uo. 186.; **60.** *I. m.* 7. k. I. f. - Uo. 248.; **61.** *I. m.* 8. k. 4. f. - Uo. 133.; **62.** *I. m.* 5. f. - Uo. 340.; **63.** *I. m.* 9. k. 4. f. - Uo. 376.; **64-65.** Uo. 377.; **66.** *I. m.* 5. f. - Uo. 388.; **67.** *I. m.* 10. k. 5. f. - Uo. 459.; **68.** *I. m.* 11. k. 1. f. - Uo. 467.; **69.** Uo. 469.; **70.** *A nyomorultak*. 1. r. 1. k. 4. f. - Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1956. I. köt. 22. Lányi Viktor és Révay József; **71.** Uo. 25.; **72.** *I. m.* 9. f. - Uo. 44.; **73.** *I. m.* 10. f. - Uo. 50.; **74.** Uo. 53.; **75.** Uo. 54.; **76.** *I. m.* 12. f. Uo. 61.; **77.** Uo. 63.; **78.** *I. m.* 3. k. 2. f. - Uo. 137.; **79.** Uo. 138.; **80.** *I. m.* 7. f. - Uo. 151.; **81-82.** Uo. 154.; **83.** *I. m.* 4. k. 3. f. - Uo. 174.; **84.** *I. m.* 5. k. 3. f. - Uo. 183.; **85.** *I. m.* 7. k. 11. f. - Uo. 309.; **86.** *I. m.* 2. r. 1. k. 16. f. - Uo. 386.; **87.** *I. m.* 4. k. 1. f. - Uo. 483.; **88.** *I. m.* 7. k. S. f. - Uo. 576.; **89.** *I. m.* 6. f. - Uo. 578.; **90.** *I. m.* 3. r. 1. k. 10. f. - Uo. 655.; **91.** *I. m.* 12. f. - Uo. 661.; **92.** *I. m.* 2. k. 8. f. - Uo. 676.; **93.** *I. m.* 4. k. 6. f. - Uo. 753.; **94.** *I. m.* 5. k. 5. f. - Uo. 774.; **95.** *I. m.* 4. r. 1. k. 2. f. - Uo. II. köt. 15.; **96.** *I. m.* 4. f. Uo. 26.; **97.** Uo. 28.; **98.** *I. m.* 5. f. -- Uo. 43.; **99.** *I. m.* 2. k. 1. f. - Uo. 51.; **100.** *I. m.* 3. k. 6. f. - Uo. 92.; **101-102.** Uo. 93.; **103.** *I. m.* 4. k. 2. f. - Uo. 121.; **104.** *I. m.* 5. k. 4. f. - Uo. 131.; **105.** *I. m.* 6. k. 1. f. - Uo. 144.; **106.** *I. m.* 7. k. 1. f. - Uo. 183.; **107-109.** *I. m.* 3. f. - Uo. 200.; **110.** Uo. 201.; **111-112.** *I. m.* 4. f. - Uo. 202.; **113.** *I. m.* 8. k. 2. f. - Uo. 213.; **114.** *I. m.* 6. f. - Uo. 226.; **115.** *I. m.* 9. k. 2. f. - Uo. 247.; **116.** *I. m.* 10. k. 2. f. - Uo. 259.; **117.** Uo. 261.; **118.** *I. m.* 12. k. 2. f. - Uo. 304.; **119.** *I. m.* 13. k. 3. f. - Uo. 341.; **120.** Uo. 343.; **121.** *I. m.* 5. r. 1. k. 5. f. - Uo. 412.; **122-123.** *I. m.* 20. f. - Uo. 460.; **124.** *I. m.* 2. k. 2. f. - ~Uo. 486.; **125.** *A tenger munkásai. A csatorna szigetvilága* - Európa, Bp., 1961. 43. Lontay László; **126.** Uo. 46.; **127.** *I. m.* 1. r. 1. k. 3. f. - Uo. 57.; **128.** *I. m.* 6. f. - Uo. 67.; **129-130.** *I. m.* 5. k. 4. f. - Uo. i 30.; **131.** *I. m.* 6. k. 6. f. - Uo. 182.; **132.** *I. m.* 3. r. 1. k. 1. f. - Uo. 326.; **133.** Uo. 329.; **134.** Uo. 331.; **135.** *I. m.* 2. f. - Uo. 336.; **136.** *I. m.* 3. k. 2. f. - Uo. 354.; **137.** Uo. 357.; **138.** Uo. 358.; **139.** *Kilencvenhárom*, I. r. 1. k. 1. f. - Európa, Bp., 1973. 9. Aranyossi Pál; **140.** *I. m.* II. r. 1. k. 2. f. - Uo. 101.; **141.** Uo. 105.; **142.** *I. m.* 3. f. - Uo. 110.; **143.** *I. m.* 2. k. 3. f. - Uo. 131.; **144.** Uo. 135.; **145.** *I. m.* 3. k. I. f. - Uo. 141.; **146.** Uo. 155.; **147.** Uo. 158.; **148-149.** Uo. 165.; **150.** *I. m.* III. r. 1. k. 1. f. - Uo. 175.; **151.** *I. m.* 6. f. - Uo. 190.; **152.** *I. m.* 2. k. 5. f. - Uo. 214.; **153.** *I. m.* 6. f. - Uo. 217.; **154.** Uo. 218.; **155-156.** Uo. 219.; **157.** *I. m.* 7. f. - Uo. 222.; **158.** Uo. 224.; **159-161.** Uo. 225.; **162.** *I. m.* 6. k. 2. f. - Uo. 328.; **163.** Uo. 330.;

164. I. m. 7. k. 3. f. - Uo. 353.; **165.** I. m. 5. f. - Uo. 360.; **166-168.** Uo. 362.; **169.** Uo. 363.; **170-172.** L) o. 364.

KOSSUTH LAJOS (1802-1894) államférfi, Magyarország kormányzója

1. *Felelet gróf Széchenyi Istvánnak* - T. B. 90.; **2.** Pesti Hírlap, 1843. Békés, 314.; **3.** *Országgyűlési beszéd*, 1848. július 11. - Kossuth Lajos. Kossuth Könyvkiadó, Bp., 1977. 105.; **4.** *Országgyűlési beszéd*, I 848. december 20. - Békés, 317.; **5.** *Levél Teleki Lászlóhoz* - Békés, 319.; **6.** *Kiáltvány Amerika szabad népéhez* - Kossuth demokráciája. Közreadja: Áa Tivadar. Szociáldemokrata Párt, Bp., 1943. 30.; **7.** *A dunai állam-konföderáció és a nemzetiségi kérdés* - Uo. 36.; **8.** Uo. 38.; **9.** Uo. 40.; **10.** Uo. 41.; **11.** Uo. 50.; **12-15.** *Magyarország alkotmánya* - Uo. 54.; **16.** Uo. 55.; **17.** Uo. 70.; **18.** *Beszéde Amerikába érkezésekor* - Kossuth a magyar igazságért. Vál.; Bodor György. Nemzeti Könyvtár, Bp., 1944. 11.; **19.** *Beszéd a New York-i Kossuth-vacsorán* - Uo. 25. Batlagi Aladár; **20.** Uo. 27.; **21.** Uo. 29.; **22.** *Értekezés Magyarországlól. Irataim az emigrációból*, II, köt. - Kossuth Magyarországért. Nemzeti Könyvtár. Bp., 1943. 7.; **23.** Uo. 24.; **24.** Uo. 37.; **25.** Uo. 51.; **26.** Uo. 54.; **27.** Uo. 76.; **28.** Uo. 106.; **29.** Uo. 107.; **30.** Uo. 110.; **31.** Uo. 113.; **32-33.** Uo. 114.; **34-36.** Uo. 122.; 37. Uo. 123.; **38-39.** "1849" - Kossuth a magyar igazságért. Vál.; Bodor György. Nemzeti Könyvtár 122-123. Bp., 1944. 44.; **40-41.** Uo. 45.; **42.** Uo. 49.; **43.** *Nyílt levél Deák Ferenchez* - Uo. 56.; **44.** Uo. 57.; **45.** *Levél a jászladányi kerület választóinak* - Uo. 63.; **46.** *Levél a váci kerület választóinak* - Uo. **66.**; **47-48.** Uo. 69.; **49-51.** Uo. 70.; **52.** *Felelet sokaknak* - Uo. 73.; **53.** Uo. 74.; **54.** Uo. 75.; **55.** Uo. 76.; **56-58.** *Levél egy szigetvári egyesületnek* - Uo. 80.; **59.** *Levél Deák Ferenc halálakor* - Uo. 93.; **60-61.** Uo. 94.; **62.** Uo. 95.; **63.** Uo. 96.; **64.** *Beszéd a ceglédi százasküldöttséghez* - Uo. 99.

LE PLAY, FRÉDÉRIC (1802-1882) francia szociológus

1. N. ch. 55. Mohos Lipót; **2.** Uo. 103.; **3.** Uo. 105.; **4.** Uo. 107.

LENAU, NIKOLAUS (ISO2-I\$SO) OSZICdk költő

1. *Délre* - Lenau verseiből. Lampel, Bp., 1901. 19. Feleki Sándor; **2.** *A regruta* - O. k, a. 146. Garai Gábor; **3.** "Az albigenek" utóhangja - Uo. 149. Tóth Árpád.

TOMMASEO, NICCOLÓ (1802-1874) olasz költő

Pensieri morali - L. d. c. C 341. I. sz. Mohos Lipót.

BERLIOZ, HECTOR (1803-1869) francia zeneszerző

1. *Mémoires* - Id. Romain Rolland: Berlioz. Kultúra, Bp., é. n. 37. Lakatos László; **2.** *Levele Wagnerhez*, 1855. szeptember 10. - Uo. 94.; **3.** L. d. c. A 76. I. sz. Mohos Lipót.

BORROW, GEORGE HENRY (1803-1881) angol író

The Bible in Spain - L, d. c. C 44-1. sz. Mohos Lipót.

DEÁK FERENC (1803-1876) államférfi

1. *Levél Vörösmarty Mihályhoz* - Magyar próza, II. köt. 558.; **2.** *Levél egyik barátja fiához* - Uo. 559.; **3-4.** Uo. 560.; **5.** *Gondolatok* - Uo. 567.; **6-8.** Uo. 568.; **9.** *1861-i első felirati beszéde* - Lampel, Bp., 1898. 6.; **10.** Uo. 8.; **11.** Uo. 26.; **12.** Uo. 35.; **13.** Uo. 37.; **14-17.** Uo. 38.; **18.** *Második felirati beszéde* - Lampel, Bp., 1904. 48.; **19.** Uo. 51.; **20.** Uo. 53.; **21.** Uo. 85.; **22-23.** *Deák Ferenc-adomák*. Pest, 1871. - Békés, 320.; **24.** *Levél Kemény Zsigmondhoz*, 1861. - Uo. 322.; **25.** T. B. 113.

EMERSON, RALPH WALDO (1803-1883) amerikai filozófus, költő, esszéíró

1. *Természet* - Wildner, 31. sz. Wildner Ödön; 2. Uo. 32. sz.; 3. Uo. 35. sz.; 4. *Önbizalom* - Uo. 173. sz.; 5. Uo. 453. sz.; 6. Uo. 454. sz.; 7. Uo. 747. sz.; 8. Uo. 769. sz.; 9. Uo. 772. sz.; 10. Uo. 773. sz.; 11. Uo. 774. sz.; 12. Uo. 775. sz.; 13. Uo. 776. sz.; 14. Uo. 781. sz.; 15. Uo. 849. sz.; 16. Uo. 853. sz.; 17. Uo. 1286. sz.; 18. Uo. 1372. sz. 19. Uo. 1373. sz.; 20. Uo. 1635. sz.; 21. Uo. 1754. sz.; 22. Uo. 1755. sz.; 23. Uo. 2387. sz.; 24. *Az emberi szellem képviselői* - MTA Bp., 1894. 3. Szász Károly; 25. Uo. 7.; 26. Uo. 13.; 27. Uo. 18.; 28. Uo. 21.; 29-30. Uo. 22.; 31. Uo. 24.; 32. Uo. 29.; 33-34. Uo. 37.; 35. Uo. 53.; 36. Uo. 54.; 37-38. Uo. 109.; 39. Uo. 129.; 40. Uo. 130.; 41. Uo. 151.; 42. Uo. 177.; 43. Uo. 178.; 44. Uo. 198.; 45. Uo. 199.; 46. *Abraham Lincoln* - Az el nem képzelt Amerika. Európa, Bp., 1974. 52. Vámosi Pál; 47. Uo. 54.; 48. *A Rodóra* - É. a. k. a. 43. Eörsi István.

LIEBIG, JUSTUS VON (1803-1873) német vegyész

Chemische Briefe, 1844. - Zoozmann, 745. h. K. N. I.

MÉRIMÉE, PROSPER (1803-1870) francia elbeszélő

1. *Portrait historiques et littéraires. Alexandre Pouchkine* - L. d. c. A 493. 5. sz. Mohos Lipót; 2. *Lettres*, 1843. január 13. - Uo. 10. sz.; 3. *I. m.* 1857. - Uo. 12. sz.; 4. *I. m.* 1857. április 17. - Uo. 14. sz.; 5. *Szent Bertalan éjszakája. Előszó* Összes regényei és elbeszélései. Magyar Helikon, Bp., 1967. 10. Réz Ádám; 6. *Aubain abbé* - Uo. 589.

TYUTCSEV, FJODOR IVANOVICS (1803-1873) orosz költő

1. *Az első lomb* - Ö. B. 1. köt. 30. Szabó Lőrinc; 2. *Kaudalló előtt* - Uo. 459.; 3. *Oroszország* - Uo. II. köt. 730.; 4-5. *Silentium* - Uo. 742.; 6. *Tarts ki!* - Uo. 857.; 7. *Emlékek halála* - Uo. 872.

BAJZA JÓZSEF (1804-1858) költő és publicista

1. *Borének*; 2. *Sóhajtás*.

DISRAELI, BENJAMIN, LORD BEACONSFIELD (1804-1881) angol államférfi

1. *Beszéd az angol Alsóházban*, 18S I. február 11-én - O. D. Q. 180. 21. sz. Molnos Lipót; 2. *Beszéd az angol Alsóházban*, 1859. február 28-án - Uo. 24. sz.; 3. *Beszéd Oxfordban*, 1864. november 25-én - Uo. 33. sz.; 4. Uo. 34. sz.; 5. *Beszéd Edinburghben*, 1867. október 29-én - Uo. 37. sz.; 6. *Beszéd Manchesterben*, 1872. április 3-án - Uo. 181. 3. sz.; 7. *Id. Monypenny and Buckle: Life of Disraeli*, VI. f. 636. - Uo. 21. sz.; 8. *Coningsby*, III. k. 1. f. - Uo. 37. sz.; 9. *Endymion*, II. k. 4. f. - Uo. 182. 8. sz.; 10. *Lothair*, 30. f. - Uo. 20. sz.; 11. *I. m.* 35. f. - Uo. 21. sz.; 12. *Vivian Grey*, V. k. 1. f. - Uo. 41. sz.; 13. *I. m.* VI. k. 1. f. - Uo. 42. sz.; 14. E. d. C. 6624. sz.

FEUERBACH, LUDWIG (1804-1872) német filozófus

1. *A csodáról* - (Fi)ozófiai kritikák és alapelvek. Magyar Helikon, Bp., 1978. 10. Endreffy Zoltán; 2. Uo. 48.; 3. *"A kereszténység lényege"* című írás megítéléséhez - Uo. 190.; 4-5. Uo. 191.; 6. Uo. 197.; 7-8. Uo. 200.; 9. Uo. 203.; 10. *Előzetes tézisek a filozófia megreformálásához* - Uo. 209.; 11. Uo. 212.; 12. Uo. 218.; 13-14. Uo. 219. 15-16. Uo. 221.; 17. Uo. 232.; 18. Uo. 235.; 19. *A jövő filozófiájának alapelvei*, 1. § - Uo. 241.; 20. *I. m.* 17. § - Uo. 279.; 21. *I. m.* 27. § - Uo. 299.; 22. *I. m.* 32. § - Uo. 313.; 23. *I. m.* 36. § - Uo. 318.; 24. *I. m.* 42. § - Uo. 325.; 25. *I. m.* 44. § - Uo. 328.; 26. *I. m.* 45. § - Uo. 331.; 27. *I. m.* 46. § - Uo. 332.; 28. *I. m.* 51. § - Uo. 338.; 29. (Ember vagyok, semmi emberi nem idegen tőlem - Terentius) *I. m.* 56. § - Uo. 343.; 30. *I. m.* 60. § - Uo. 345.; 31. *I. m.* 62. § - Uo.; 32. *I. m.* 64. § - Uo. 346.; 33. *I. m.* 65. § - Uo.; 34. *Die*

Naturwissenschaft und die Revolution. Blätter für literarische Unterhaltung. 1850. november 8. 268. sz. - Zozmann, 407. h. K. N. I.; **35. Tanulmány Kar! Bayer "Die Idegi der Freiheit" című munkájáról** - A klasszikus német filozófia. Gondolat, Bp., 1966. 211. Rózsahegyi Zoltán és Timár Ilona.

GLINKA, MIHAIL IVANOVICS (1804-1867) orosz zeneszerző
Voroncov, 340. Visnyovszki László.

HAWTHORNE, NATHANIEL (1804-1864) amerikai regényíró

1. *A skarlát betű. A vámház* - Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1955. 24. Bálint György; **2.** Uo. 37.; **3.** Uo. 38.; **4.** *I. m.* 1. f. - Uo. 50.; **5.** *I. m.* 9. f. - Uo. 108.; **6.** Uo. 109.; **7.** *I. m.* 10. f. - Uo. I 14.; **8.** *I. m.* 11. f. - Uo. 126.; **9.** *I. m.* 13. f. - Uo. 139.; **10.** Uo. 141.; **11-14.** Uo. 142.; **15.** *I. m.* 14. f. - Uo. 146.; **16.** *I. m.* 18. f. - Uo. 173.; **17.** *I. m.* 20. f. - Uo. 186.; **18.** Uo. 193.; **19.** *I. m.* 24. f. - Uo. 222.; **20.** *A hétormú ház*, 1. f. - Európa, Bp., 1975. 26. old. Kászonyi Ágota; **21.** *I. m.* 2. f. - Uo. 41.; **22-23.** *I. m.* 3. f. - Uo. 43.; **24.** *I. m.* 4. f. - Uo. 61.; **25.** Uo. 62.; **26.** *I. m.* 5. f. - Uo. 74.; **27.** Uo. 75.; **28.** *I. m.* 7. f. - Uo. 106.; **29.** *I. m.* 9. f. - Uo. 128.; **30-31.** *I. m.* 12. f. - Uo. 167.; **32.** Uo. 169.; **33.** *I. m.* 15. f. - Uo. 211.; **34.** *I. m.* 17. f. - Uo. 234.; **35-36.** Uo. 235.; **37-38.** Uo. 236.; **39.** Uo. 238.; **40.** Uo. 239.; **41.** *I. m.* 20. f. - Uo. 278.; **42.** *I. m.* 21. f. Uo. 282.; **43.** Uo. 285.

MÖRIKE, EDUARD (1804-1875) német költő és elbeszélő

1. *Egy lámpára* - Ö. B. I. köt. 509. Szabó Lőrinc; **2.** *Mozart prágai utazása* - A német elbeszélés mesterei. Európa, Bp., 1957. 1. köt. 598. Lengyel Balázs; **3.** Uo. 648.; **4.** Uo. 649.

SAINTE-BEUVE, CHARLES-AUGUSTIN DE (1804-1869) francia író

1. *Ges Cahiers* - L. d. c. A 618. 1. sz. Molnos Lipót; **2.** *Causeries du hindi* - Uo. 3. sz.; **3.** Uo. 4. sz.; **4.** Uo. 5. sz.; **5.** Uo. 8. sz.; **6.** *Correspondance. Adèle Couriard-nak* - Uo. 10. sz.; **7.** Uo. 11. sz.; **8.** *I. m. Mathilde hercegnőhöz* - Uo. 13. sz.; **9.** *Mes poisons* - Uo. 14. sz.; **10.** Uo. 21. sz.; **11.** *Pensées* - Uo. 23. sz.; **12.** *Portraits littéraires, Millevoye* - Uo. 25. sz.; **13.** *Portraits contemporains*, 4. köt. - N. d. c. 10 S 14. sz.; **14.** N. ch. 38.

SAND, GEORGE (tk. Aurore Dupin; 1804-1876) francia író

1. *Consuelo* - Európa, Bp., 1967. 1. köt. 12. Szávai Nándor; **2.** Uo. 14.; **3.** Uo. 20.; **4.** Uo. 75.; **5.** Uo. 84.; **6.** Uo. 117.; **7.** Uo. 409.; **8.** Uo. II. köt. 16.; **9.** *La Comtesse de Rudolstadt* - E. d. C. 2243. 3. sz. Molnos Lipót; **10.** *Ma soeur Jeanne* - Uo. 2243. S. sz.

SUE, EUGÈNE (1804-1857) francia regényíró

Párizs rejtelmek - N. d. c. 10 595. sz. Mohos Lipót.

ANDERSEN, HANS CHRISTIAN (1805-1875) dán költő és elbeszélő

1. *Képeskönyv kép nélkül. Előhang* - Magyar Helikon, Bp., 1958. 5. Hajdu Henrik; **2.** Uo. 16.; **3.** Uo. 47.; **4.** Uo. 48.; **5.** Uo. 107.; **6.** *A Szerencse-tündér sárcipője* - Mesék és történetek. Európa, Bp., 1959. 115. Rab Zsuzsa; **7.** *I. m.* - Uo. t 22.; **8.** *Baráti szövetség* - Uo. 176.; **9.** *A rút kiskacsa* - Uo. 221.; **10.** *A versenyugrók* - Uo. 288. ;**11.** *Az árnyék* Uo. 330.; **12.** *Szívbeli fájdalom* - Uo. 380.; **13-14.** *Minden a helyén legyen* - Uo. 383.; **15-16.** *Ole, a toronyőr* - Uo. 495.; **17.** *A kakas meg a szélkakas* - Uo. 513.; **18.** *"Jól van, apjuk!"* - Uo. 522.; **19.** *A lidércek a városban vannak* - Uo. 551.; **20.** *Az ezüst huszas* - Uo. 556.; **21.** *A börglumi püspök és atyafisága* - Uo. 558.; **22.** *A népdal madara* - Uo. 571.; **23.** *A béka* - Uo. 578.

BLANQUI, LOUIS AUGUSTE (1805-1881) francia forradalmár

1. *Védőbeszéde*, 1832. január 12. - Válogatott művei. (Vál.; Jemnitz János.) Gondolat, Bp., 1968. 90. Remsey Flóra; **2-3.** *Aki a levest főzte, az egye meg* - Uo. 1 12.; **4-5.** Uo. 116.; **6.** *Levél Maillardhoz* - Uo. 140.; **7.** Uo. 142.; **8.** *A társadalmi kritika* - Uo. 161.; **9.** Uo. 176.; **10-11.** Uo. 181.; **12.** Uo. 197.; **13.** Uo. 211.; **14-15.** (Id. Jemnitz János) - Uo. Bevezetés, 69.; **16.** Uo. 70.; **17-18.** Uo. 77.

JACOBY, JOHANN (1805-1877) porosz politikus

IV. Frigyes Vilmoshoz 1848. november 2-án - Zoozmann, 444. h. K.N. I.

MAZZINI, GIUSEPPE (1805-1872) olasz államférfi

Scritti politici - L. d. c. C 230. 1. sz. Mohos Lipót.

VENYEVITYINOV, DMITRIJ VLAGYIMIROVICS (1805-1827) orosz költő

Voroncov, 75. Visnyovszki László.

FEUCHTERSLEBEN, ERNST (1806-1849) német orvos, költő

Aphorismen: Leben - Zoozmann, 63. h. K. N. I.

GRÜN, ANASTASIUS (tk. Anton Alexander Graf von Auersperg; 1806-1876) osztrák költő

1. *Officium Rakocianum* - O. k. a. 162. Petra-Szabó Gizella; **2.** Uo. 164.; **3.** *Miért?* - Uo. 167. Pákolitz István; **4.** *Spazierglfnge einca Wiener Poeten* - Zoozmann, 257. h. (X); **5.** *Pfaff- vom Kahlenberg* - Uo. 397. h. (X).

MILL, JOHN STUART(1806-1873)angol filozófus, közgazdász

1. *Autobiography*, 5. f. - O. D. Q. 338. 20. sz. Mohos Lipót; **2.** *I. m. 7. f.* - Uo. 21. sz.; **3.** *Essay on Coleridge. Dissertations and Discussions*, 1. köt. 423. Uo. - 23. sz.; **4.** *A szabadságról, 2. f.* - A szabadságról. Haszonelvűség. Magyar Helikon, 1980. 39. Pap Mária; **5.** Uo. 41.; **6.** Uo. 60.; **7.** Uo. 84.; **8.** Uo. 88.; **9.** *I. m. 3. f.* - Uo. 115.; **10.** Uo. 125.; **11.** Uo. 126.; **12.** Uo. 132.; **13.** Uo. 138.; **14.** *I. m. 4. f.* Uo. 168.; **15.** *I. m. S. f.* - Uo. 183.; **16.** Uo. 184.; **17.** Uo. 216.

STIFTER, ADALBERT (1806-1868) osztrák regényíró

A kondor - Franklin Társulat, Bp. 1907. B. K.

HALLGRÍMSSON, JONAS (1807-1845) izlandi természettudós, költő

Izland - Sk. k. a. 89. Lakatos István.

LEGOUVÉ, ERNEST-WILFRID (1807-1903) francia drámaíró

La Mort d'Abel - Zoozmann, 128, h. K. N. I.

LENDVAY MÁRTON (1807-1858) színész

Bordal a Don César de Bazan c. vígjátékból - T. B. 227.

LONGFELLOW, HENRY WADSWORTH (1807-1882) amerikai költő

1. *Elegiac Verse* - O. D. Q. 316. 11. sz. Molnos Lipót; **2.** *The Light of Stars* - Uo. 33. sz.; **3.** *Michael Angelo* - Uo. 37. sz.

WHITTIER, JOHN GREENLEAF (1807-1892) amerikai költő, pamfletíró, kritikus

Maud Muller - L. d. c. C 363. 1. sz. Mohos Lipót.

CONSIDÉRANT, VICTOR (1808-1893) francia utópista szocialista
Manifeste de la démocratie, I. r. N. d. c. 10 738. sz. Molnos Lipót.

KARR, ALPHONSE JEAN-BAPTISTE (1808-1890) francia satirikus író
1. (A halálbüntetés megszüntetését) - T. B. 363.; **2.** *Les Guépes*, 2. sorozat, 1841. április - E. d. C. 2293. sz. Mohos Lipót; **3.** *Une poignée de vérité*, XI. f. - Uo. 2298. sz.; **4.** *Ges Guépes*, 1842. január - Uo. 2294. sz.; **5.** *I. m.* - N. d. c. 10 747. sz.; **6.** *I. m.*, 1849. január - E. d. C. 2295. sz.

NERVAL, GÉRARD DE (1808-1855) francia költő
1. *Intés* - Fr. k. a. II. köt. 247. Képes Géza; **2-3.** Uo. 248.

WERGELAND, HENRIK (1808-1845) norvég költő
L'Armée de la vérité L. d. c. C 361. 1. sz. Molnos Lipót.

DARWIN, CHARLES ROBERT (1809-1882) angol természettudós
1. *Az ember származása*, 4. f. - Gondolat, Bp., 1961. 163. Katona Katalin; **2-3.** Uo. 164.; **4-5.** Uo. 165.; **6-7.** Uo. 167.; **8-9.** *I. m.* 19. f. - Uo. 643.; **10.** *I. m.* 21. f. - Uo. 678.

FITZGERALD, EDWARD (1809-1883) angol műfordító
1. (Omar Khajjám nyomán) *Rubáiyát*. 16. - Ö. B. I. köt. 570. Szabó Lőrinc; **2.** *I. m.* 50. - Uo. 577.; **3.** *I. m.* 66. - Uo. 580.

GLADSTONE, WILLIAM EWART (1809-1898) angol államférfi
Beszéd a Reformtörvény kapcsán. 1866. - O. D. Q. 222. 34. sz. Molnos Lipót.

GOGOL, NYIKOLAJ VASZILJEVICS (1809-1852) orosz próza- és drámaíró
1. *Holt lelkek*, I. r. 11. f. - Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1954. 238. Devecseriné Guthi Erzsébet; **2-5.** Uo. 259.; **6.** Uo. 262.; **7.** Uo. 265.; **8.** *I. m.* II. r. Utolsó fejezet - Uo. 362.; **9.** Uo. 387.; **10.** Uo. 394.; **11.** *Tarasz Bulba*, 4. f. - Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1954. 51. Áprily Lajos; **12.** *I. m.* 7. f. - Uo. 97.; **13.** *I. m.* 9. f. - Uo. 130.; **14.** *I. m.* 12. f. - Uo. 185.

HOLMES, OLIVER WENDELL (1809-1894) amerikai regényíró és költő
1. *The Autocrat of the Breakfast Table*, 6. f. - O. D. Q. 251. 18. sz. Mohos Lipót; **2.** *The Poet at the Breakfast Table*. 10. f. - Uo. 22. sz.; **3.** *The Professor of the Breakfast Table*. 10. f. - Uo. 24. sz.

LINCOLN, ABRAHAM (1809-1865) amerikai államférfi, az Egyesült Államok elnöke
1. Forbes, 80. K. N. I.; **2.** Uo. 90.; **3.** Uo. 131.; **4.** Uo. 172.; **5.** Uo. 216.; **6.** Uo. 254.; **7.** Uo. 395.; **8.** Uo. 489.

MENDELSSOHN-BARTHOLDY, FÉLIX J. L. (1809-1847) német zeneszerző
Levél Heinrich Bürmannhoz. 1831. február 14. - Örök muzsika, 328. Barna István.

POE, EDGAR ALLAN (1809-1849) amerikai költő és elbeszélő
1. *A győztes féreg* - Ö. B. II. köt. 857. Szabó Lőrinc; **2.** *A műalkotás filozófiája* - Az el nem képzelt Amerika. Európa, Bp. 1974. 73. Babits Mihály; **3.** Uo. 74.; **4.** Uo. 76.; **5.** Uo. 78.; **6.** *Eureka, The Power of Words* - L. d. c. C 279. 5. sz. Molnos Lipót; **7.** Uo. 2. sz.

PROUDHON, PIERRE JOSEPH (1809-1865) francia anarchista közgazdász

1. *Qu'est-ce que la propriété?* - E. d. C. 2308. sz., T. B. 360.; 2. *Le système des contradictions économiques* - Uo. 2309. sz. Molnos Lipót; 3. *Mélanges* - Uo. 2321. sz.

TENNYSON, ALFRÉD, LORD (1809-1892) angol költő

1. *Odysseus* - Ö. B. I. köt. 510. Szabó Lőrinc; 2. Uo. 511.; 3. *Minden meghal* - Halász Gábor (szerk.): Az angol irodalom kincsesháza. Athenaeum, Bp., é. n. 246. Kosztolányi Dezső.

CAVOUR, CAMILLO BENSO (1810-1861) olasz liberális államférfi

Beszéd 1861. március 27-én - T. B. 150.

FREILIGRATH, FERDINAND (1810-1876) német költő

1. *De akkor is, még akkor is!* - N. k. a. 559. Tóth Bálint; 2. *Der Liebe Dauer* - Zozmann, 491, h. K. N. I.

KRASZOV, VASZILIJ IVANOVICS (1810-1855) orosz költő

Elégia - O. k. k. a. 225. Székely Magda.

MUSSET, ALFRÉD DE (1810-1857) francia költő és drámaíró

1. *Májusi éj* Fr. k. a. II. köt. 271. Kálnoky László; 2. Szomorúság Uo. 273. Illyés Gyula; 3. *Lorenzaccio*, I. felv. 5. j. - Dávid Mihály.

PIAVE, FRANCESCO MARIA (1810-1876) olasz librettista

Rigoletto, IV. felv. - Verdi-Piave: *Rigoletto* (librettó). Zeneműkiadó, Bp., 1977. 48. Blum Tamás.

PIROGOV, NYIKOLAJ IVANOYICS (1810-1881) orosz sebész

Voroncov, 431. Visnyovszki László.

REUTER, FRITZ (1810-1874) német költő, elbeszélő, humorírta

Szromtid - Zozmann, 834. h. K. N. I.

SCHUMANN, ROBERT (1810-1856) német zeneszerző

Új utakon. Neue Zeitschrift für Musik, 1853. - Örök muzsika, 340. Keszi Imre.

BELINSZKIJ, VISSZARION GRIGORJEVICS (1811-1848) orosz esztéta

1. *Korunk hőse* - Esztétikai szemelvények. Művelt Nép, Bp., 1955. 117. Honti Rezső; 2. Uo. 118.; 3. Uo. 119.; 4-5. *A nemzeti irodalom általános eszméje* - Uo. 185.; 6-7. Uo. 186.; 8. *Előadás a kritikáról* - Uo. 242.; 9. Uo. 243.; 10. Uo. 245.; 11. Uo. 247.; 12. Uo. 249.; 13. *Gyerzsavin művei* - Uo. 274.

GAUTIER, THÉOPHILE (1811-1872) francia költő, regényíró, kritikus

A művészet - Fr. k. a. II. köt. 280. Szabó Lőrinc.

GUTZKOW, KARL (1811-1878) német regény- és drámaíró, publicista

1. *Uriel Acosta*, I. felv. 2. j. - Zozmann, 319. h. K. N. I.; 2. *Blasedow und seine Söhne* - Uo. 413. h.

LISZT FERENC (1811-1886) zeneszerző

1. *Levél Károlyi Sándorhoz* - Liszt Ferenc válogatott írásai. Vál.; Hankiss János. Zeneműkiadó, Bp., 1959. 169. Hankiss János; 2. *Levél Seydlitz bárónak* - Uo. 186.; 3. *Levél Károlyi Sándorhoz* - Uo. 191.; 4. *Clara Schumann* - Uo. 381.; 5. Uo. 384.; 6-7. *Levél Károlyi Sándorhoz* - Uo. 539.; 8. *Richard Pohnak* - Uo. 622.; 9. *Levél George Saradhoz* - Pauler Ákos: Liszt Ferenc gondolatvilága. Budavári Tud. Társaság, Bp., 1922. 15. Pauler Ákos; 10. *Chopin élete* - Kultúra, Bp., é. n. 11. Kereszty István.

TELEKI LÁSZLÓ (1811-1861) politikus, drámaíró
Kegyenc, 1. felv. 2. szín.

THACKERAY, WILLIAM MAKEPEACE (1811-1863) angol regényíró

1. *Hiúság vcísára*. A függöny előtt Európa, Bp., 1962. Vas István; 2. *I. m. 2. f.* - Uo. 10.; 3. *I. m. 3. f.* Uo. 33.; 4. *I. m. 4. f.* - Uo. 39.; 5. *I. m. 11. f.* - Uo. 124.; 6. *I. m. 14. f.* - Uo. 168.; 7. *I. m. 16. f.* - Uo. 191.; 8. *I. m. 19. f.* - Uo. 226.; 9. Uo. 231.; 10. *I. m. 31. f.* - Uo. 371.; 11. *I. m. 35. f.* - Uo. 437.; 12. *I. m. 37. f.* - Uo. 456.; 13. *I. m. 41. f.* Uo. 518. - 14. Uo. 519.; 15. *I. m. 50. f.* - Uo. 612.; 16. *I. m. 56. f.* - Uo. 697.; 17. *I. m. 57. f.* - Uo. 701.; 18. *I. m. 67. f.* - Uo. 849.; 19. *Sznobok könyve*, 2. f. - Európa, Bp., 1963. 21. Illés László; 20. *I. m. Befejező megjegyzések a sznobokról* - Uo. 284.; 21. Uo. 288.

BROWNING, ROBERT (1812-1889) angol költő

1. *Egy gondolában* - Tébolyda-cella. Európa, Bp., 1972. 12. Babits Mihály; 2. *És Pippa énekel...* - Magyar Helikon, Bp., 1961. 17. Szász Imre; 3. Uo. 20.; 4. Uo. 43.; 5. Uo. S 1.; 6. Uo. 66.; 7. Uo. 67.; 8-9. Uo. 97.; 10-11. Uo. 118.; 12. Uo. 166.; 13. *Egy Galuppi-toccata* - Tébolyda-cella. Európa, Bp., 1972. 64. Vas István; 14. *A könnyű nő* - Uo. 74. Gergely Ágnes; 15. *Egy év múlva* - Uo. 100. Teliér Gyula; 16. *Szentkereszt napja* - Uo. 104. Tótfalusi István; 17. *Rabbi Ben Ezra* - Uo. 153. Jánosy István; 18-19. Uo. 158.; 20. *Vénasszonyok nyara* - Uo. 170. Szabó János; 21. *Miért vagyok a szabadság pártján* - A. k. a. 396. Weöres Sándor.

DICKENS, CHARLES (1812-1870) angol regényíró

1. *A Pickwick Klub*, 42. f. - Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1955. II. köt. 235. Hevesi Sándor; 2. *Copperfield Dávid*, 1. f. - Móra, Bp., 1975. 20. Ottlik Géza; 3-4. *I. m. 7. f.* - Uo. 127.; 5. *I. m. 12. f.* - Uo. 232.; 6. Uo. 233.; 7. *I. m. 16. f.* - Uo. 300.; 8. *Bleak House*, 28. f. - O. D. Q. 174. 2. sz. Molnos Emília; 9-10. *Nehéz idők*. I. k. 2. f. - Európa, Bp., 1960. 12. Bartos Tibor; 11. *I. m. 9. f.* - Uo. 61.; 12. *I. m. II. k. 2. f.* - Uo. 133.; 13. *I. m. III. k. 8. f.* - Uo. 296.; 14. Uo. 297.; 15. *Kis Dorrit*. I. k. Előszó - Magyar Helikon, Bp., 1961. 9. Bizám Lenke; 16. *I. m. 13. f.* 202.; 17. *I. m. 16. f.* - Uo. 251.

GARAM JÁNOS (1812-1853) költő

1. *Árpádok*; 2. *Az obsitos*.

GONCSAROV, IVAN ALEKSZANDROVICS (1812-189t) orosz regényíró

1. *Oblomov*, I. r. 2. f. - Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1953. 24. Németh László; 2. *I. m. 5. f.* - Uo. 49.; 3. *I. m. 6. f.* - Uo. 53.; 4. *I. m. II. r. 3. f.* - Uo. 143.; 5. *I. m. 4. f.* - Uo. 151.; 6. Uo. 153.; 7. Uo. 155.; 8. *I. m. S. f.* - Uo. 172.; 9. *I. m. 6. f.* - Uo. 175.; 10. *I. m. 8. f.* - Uo. 195.; 11. *I. m. 9. f.* - Uo. 210.; 12-13. *I. m. 10. f.* - Uo. 213.; 14. Uo. 217.; 15. Uo. 221.; 16-17. Uo. 225.; 18. Uo. 226.; 19. *I. m. III. r. 7. f.* - Uo. 304.; 20. *I. m. IV. r. 1. f.* - Uo. 330.; 21. *I. m. 2. f.* - Uo. 341.; 22. *I. m. 4. f.* - Uo. 350.; 23. *I. m. 6. f.* - Uo. 376.; 24. *I. m. 8. f.* - Uo. 386.; 25. Uo. 398.; 26. Uo. 400.; 27. *I. m. 9. f.* - Uo. 409.

HERZEN, ALEKSZANDR IVANOVICS (1812-1870) orosz forradalmár, filozófus, író

1. *Levelek a természet tanulmányozásáról*. 1. levél - Magyar Helikon, Bp., 1970. 8. Bólyai Bettelheim Ernő; 2. Uo. 14.; 3. Uo. 15.; 4. Uo. 16.; 5. Uo. 18.; 6-7. Uo. 21. 8. Uo. 23.; 9. Uo. 25.; 10. Uo. 28.; 11-12. Uo. 32.; 13. Uo. 34.; 14. Uo. 36.; 15. Uo. 40.; 16. Uo. 41.; 17. Uo. 47.; 18. Uo. 51.; 19. Uo. 52.; 20-21. *I. m.* 2. levél - Uo. 60.; 22-23. Uo. 62.; 24. Uo. 64.; 25. Uo. 75.; 26. Uo. 76.; 27. *I. m.* 8. levél - Uo. 271.; 28. Uo. 294.; 29. Uo. 295.; 30. Uo. 297.

SALLET, FRIEDRICH VON (1812-1843) német költő és elbeszélő

Der Alte Überallundnirgends - Zozmann, 489. h. K. N. I.

SMILES, SAMUEL (1812-1904) angol orvosító

Self reliance, 12. f. - Zozmann, 87, h. K. N. I.

ACKERMAN, LOUISE (1813-1890) francia költőnő

Poésies philosophiques - L. d. c. A 2. 1. sz. Mohos Lipót.

BERNARD, CLAUDE (1813-1878) francia biológus

1. N. ch. 173. Molnos Lipót; 2. Uu.

BÜCHNER, GEORG (1813-1837) német drámaíró

1. *Danton halála*, I. felv. - Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1955. 7. Kosztolányi Dezső; 2. Uo. 8.; 3. Uo. 14.; 4-5. Uo. 16.; 6-7. Uo. 18.; 8. Uu. 22.; 9. Uo. 23.; 10-12. Uo. 24.; 13. Uo. 25.; 14. Uo. 26.; 15-17. *I. m.* II. felv. - Uo. 31.; 18. Uo. 37.; 19. *I. m.* III. felv. - Uo. 46.; 20. Uo. 47.; 21. Uo. 51.; 22-23. Uo. 54.; 24. Uo. 58.; 25-26. Uo. 59.; 27. *I. m.* IV. felv. - Uo. 64.; 28. Uo. 68.; 29-30. Uo. 70.; 31. *Leonce és Léna*, I. felv. - Uo. 103. Thurzó Gábor; 32-33. *Woyzeck. A kapitánynál* - Uo. 138. Thurzó Gábor; 34. *Gevele családjához* - L. d. c. C 56. 1. sz. Molnos Lipót.

EÖTVÖS JÓZSEF (1813- 1871) író és államférfi

1. *Én is szeretném*; 2. *Mohács*; 3. *Végrendelet*; 4. *Vallomások és gondolatok* - (Szerk.; Bényei Miklós,) Magyar Helikon, Bp., 1977. 25. sz.; 5. Uo. 41. sz.; 6. Uo. 69. sz.; 7. Uo. 85. sz.; 8. Uo. 91. sz.; 9. Uu. 168. sz.; 10. Uo. 285. sz.; 11. Uo. 293. sz.; 12. Uo. 328. sz.; 13. Uo. 347. sz.; 14. Uo. 358. sz.; 15. Uo. 366. sz.; 16. Uo. 371. sz.; 17. Uo. 401. sz.; 18. Uo. 411. sz.; 19. Uo. 445. sz.; 20. Uo. 484. sz.; 21. Uo. 498. sz.; 22. Uo. 525. sz.; 23. Uo. 572. sz.; 24. Uo. 677. sz.; 25. Uo. 693. sz.; 26. Uo. 714. sz.; 27. Uo. 726. sz.; 28. Uo. 739. sz.; 29. Uo. 752. sz.; 30. Uo. 754. sz.; 31. Uo. 835. sz.; 32. Uo. 941. sz.; 33. Uo. 950. sz.; 34. Uo. 1030. sz.; 35. Uo. 1069. sz.; 36. Uo. 1113. sz.; 37. Uo. 1118. sz.; 38. Uo. 1256. sz.; 39. Uo. 1259. sz.; 40. Uo. 1297. sz.; 41. Uo. t 519. sz.; 42. Uo. 1540. sz.; 43. Uo. 1558. sz.; 44. Uo. 1608. sz.; 45. Uo. 1620. sz.; 46. Uo. 1621. sz.; 47. Uo. 1649. sz.; 48. Uo. 1777. sz.; 49. Uo. 1837. sz.; 50. Uo. 1858. sz.; 51. Uo. 1864. sz.; 52. Uo. 1869. sz.; 53. Uo. 1881. sz.; 54. Uo. 1915. sz.; 55. Uo. 1917. sz.; 56. Uo. 1929. sz.; 57. Uo. 2003. sz.; 58. Uo. 2010. sz.; 59. Uo. 2040. sz.

GRANOVSKIJ, TYIMOFEJ NYIKOLAJEVICS (1813-1855) orosz történész

Voroncov, 38. Visnyovszki László.

HEBBEL, CHRISTIAN FRIEDRICH (1813-1863) német drámaíró, költő

1. *Die Nibelungen*. I. r. - Zozmann, 97. h. K. N. I.; 2. *Bric f an Friedrich von Uechtritz*. 1862. október 25. - Uo. 144. h.; 3. *Tagebücher* - Uo. 165. h.; 4. *I. m.* 192. h.; 5. *I. m.* 318. h.; 6. *I. m.* 403. h.; 7. *I. m.* 408. h.; 8. *I. m.* 770. h.; 9-10. *I. m.* 791. h.; 11. *I. m.* 914. h.; 12. *Szonett* - K. n. k.

II. köt. 73. Kálnoky László; **13-14.** *A beszéd* - Uo. 74. Kálnoky László; **15.** *Esti érzés* - Uo. 79. Kálnoky László; **16.** *Két vándor* Uo. 80. Kardos László.

KIERKEGAARD, SÖREN (1813-1855) dán filozófus, teológus

1. *Az irónia fogalmáról, állandó tekintettel Szókratészra* - Sören Kierkegaard írásaiból. Gondolat, Bp., 1969. 115. Valaczkai László; **2-5.** *Vagy-vagy* - Uo. 125. Dani Tivadar; **6-7.** Uo. 127.; **8.** Uo. 128.; **9-10.** 129.; **11-12.** Uo. 130.; **13.** Uo. 132.; **14.** Uo. 134.; **15-17.** Uo. 135.; **18.** Uo. 140.; **19.** Uo. 143.; **20.** Uo. 149.; **21.** Uo. 151.; **22.** Uo. 156.; **23.** Uo. 160.; **24.** Uo. 170.; **25.** Uo. 176.; **26.** Uo. 191.; **27.** Uo. 196.; **28.** Uo. 198.; **29-30.** Uo. 201.; **31.** Uo. 203.; **32.** Uo. 204.; **33.** Uo. 206.; **34.** Uo. 213.; **35.** Uo. 214.; **36.** Uo. 215.; **37.** Uo. 216.; **38.** Uo. 217.; **39.** Uo. 223.; **40.** Uo. 224.; **41.** Uo. 229.; **42.** Uo. 231.; **43.** Uo. 234.; **44.** Uo. 239.; **45-47.** Uo. 242.; **48-49.** Uo. 243.; **50.** Uo. 244.; **51.** *Az ismétlés* - Uo. 254. Valaczkai László; **52.** *Félelem és rettegés* - Uo. 269. Veress Miklós; **53.** Uo. 270.; **54-55.** *A szorongás fogalma* - Uo. 343. Dani Tivadar; **56.** Uo. 359.; **57.** *Lezáró tudománytalan utóirat a filozófiai töredékekhez* - Uo. 375. Valaczkai László; **58.** Uo. 389.; **59.** Uo. 391.; **60.** Uo. 423.; **61.** Uo. 436.; **62.** Uo. 437.; **63.** Uo. 457.; **64.** *Die Krankheit zum Tode* - Márkus-Tordai, 38. Tordal Zádor.

NJEGOS, PETAR PETRUVIC (1813-1851) Crna Gora-i püspök, költő

1. *Hegyek koszorúja*, 616. s.-Forum, Újvidék, 1976. 9S. Csuka Zoltán; **2.** *I. m.* 618. s. - Uo.; **3.** *I. m.* 647. s. - Uo. 97.; **4.** *I. m.* 2329. s. - Uo. 241.; **5.** *I. m.* 2523. s. - Uo. 257.

VERDI, GIUSEPPE (1813-1901) olasz zeneszerző

1. *Levél*, 1873. Szabolcsi, 96. Szabolcsi Bence; **2.** *Verdi válogatott levelei.* (Vár. és szerk.; Komár Pál.) Zeneműkiadó, Bp., 1960. 190. Komár Pál. **3.** Uo. 191.

WAGNER, RICHARD (1813-1883) német zeneszerző

1. *Művészet és forradalom* - Révai, Bp., 1914. 41. Gy. Alexander Erzsi és Radvány Ernő; **2-3.** Uo. 44.; **4.** Uo. 58.; **5.** Uo. 59.; **6.** Uo. 60.; **7-8.** Uo. 62.; **9-10.** Uo. 63.; **11.** Uo. 64.; **12-13.** Uo. 66.; **14.** Uo. 67.; **15-16.** Uo. 68.; **17.** Uo. 75.; **18.** Uo. 112.; **19.** Uo. 129.; **20.** Uo. 136.; **21.** *Levél Liszt Ferenchez* - Molnár Antal: Wagner breviárium. Dante, Bp., é. n. I. köt. 75.; **22.** *Levél Theodor Uhlighez* - Uo. 87.; **23.** *Levél Theodor Uhlighez* - Uo. 256.; **24.** *Levél Mathilde Wesendonkhoz* - Uo.; **25.** *Levél Theodor Uhlighez* - Uo. 257.; **26.** *Levél Mathilde Wesendonkhoz* - Uo. 276.; **27.** *Levél Liszt Ferenchez* - Uo. II. köt. 16.; **28.** *Családi levelek* - Uo. 17.; **29.** *Levél August Röckelhez* - Uo. 19.; **30.** *Levél Liszt Ferenchez* - Uo. 69.; **31.** *A jövő műalkotása* - Uo. 76.; **32.** *Levél Theodor Uhlighez* - Uo. 78.; **33-36.** *Levél Liszt Ferenchez* - Uo. 79.; **37.** *Levél Hans Bülowhoz* - Uo. 83.

BAKUNYIN, MIHAIL ALEKSZANDROVICS (1814-1876) orosz anarchista

A lyoni deklaráció. 1870. - O. D. Q. 29. 14. sz. Molnos Lipót.

ERDÉLYI JÁNOS (1814-1868) költő, népdalgyűjtő, esztéta

1. *Válogatott művei* - Szépirodalmi, Bp., 1961. 202.; **2-3.** Uo. 203 ,

KEMÉNY ZSIGMOND (1814-1875) regényíró és publicista

1. Id. Rákosi Jenő: Kemény Zsigmond - Zord idő. Franklin, Bp., é. n. Bevezetés, XI.; **2-6.** *Zord idő* I. r. S. f.; **7-9.** *I. m.* 6. f.; **10.** *A két Wesselényi Miklós* - Magyar próza. II. köt. 581.; **11.** *Élet és irodalom* - Uo. 584.; **12.** *I. m.* - Tanulmányok. (Szerk.; Tóth Gyula.) Szépirodalmi, Bp., 1971. 180.; **13.** Uo. 181.; **14.** Uo. 182.

LERMONTOV, MIHAIL JURJEVICS (1814-1841) orosz költő és író

1. *Életre vágyom* - O. k. k. a. 293. Lator László; **2.** Uo.; **3-4.** *Bú nyom s unalom* - Uo. 314. Áprily Lajos; **5.** *Ne tudja meg gúny s gyűlölet* - Ö. B. I. köt. 638. Szabó Lőrinc; **6.** *Hazám* - I. m. II. köt. 91.; **7.** *Hálaadás* - Uo. 889.; **8.** *Föld és ég* - Prométheusz tüze, 136. Vámosi Pál; **9.** *Ne higgy magadnak* - Kálnoky László: Szeszélyes szüret. Szépirodalmi, Bp., 1958. 321. Kálnoky László; **10.** *Korunk hőse*, I. rész. 1. f. *Bela* - Európa, Bp., 1972. 32. Áprily Lajos; **11.** *I. m. Pecsorin naplója*. Előszó - Uo. 60.; 12. Uo. 61.; **13.** *I. m.* II. r. 2. f. *Mary hercegekisasszony* - Uo. 130.; **14.** Uo. 161.; **15-16.** *I. m.* III. r. *A fatalista* - Uo. 175.

MILLET, JEAN FRANCOIS (1814-1875) francia festőművész

1. *Sensier Millet* című könyve alapján id. Van Gogh, öccséhez, Theodorhoz intézett levelében, 1882. március 18. - Van Gogh levelei. Officina, Bp., 1944. 33. Timár László; **2-3.** Uo.

PULSZKY FERENC (1814-1897) politikus, régész

Felzólalás a MTA-n, 1888. december 17-én (Török közmondás nyomán) - T. B. 265.

SEVCSENKO, TARASZ GRIGORIEVICS (1814-1861) ukrán forradalmár, költő és festőművész

1. *Ó, ha tudnátok, úrfiak* - Kobzos. Európa, Bp., 1961. 226. Képes Géza; **2-3.** Uo.; **4.** *Szolgálólány, kicsiny, szelíd...* - A lélek idézése. 770. Weöres Sándor.

BISMARCK, OTTO VON (tk. Otto Eduard Leopold von Bismarck-Schönhausen; 1815-1898) porosz-német politikus, kancellár

1. *Beszéd a Birodalmi Gyűlésben*. 1881. március 28. - Zoozmann, 108. h. K. N. I.; **2.** *Beszéd Friedrichsruhban*, 1893. július 9. - Uo. 512. h.; **3.** *Beszéd egy feliratot átadó küldöttséghez*, 1890. június 22. - Uo. 547. h.; **4.** *Nyilatkozat* 1849. november 24-én - Uo. 600. h.; **5.** *Beszéd az Északnémet Birodalmi Gyűlésben*, 1870. március 1. - Uo. 859. h.; **6.** *Beszéd Rügen küldöttsége előtt*, 1862. november 10. - T. B. 185.; **7.** *Beszéd a Birodalmi Gyűlésben*, 1886-ban - L. d. c. C 39. sz. Molnos Lipót.

GEIBEL, EMMANUEL (1815-1884) német költő

1. *Juniuslieder*, 1. sz. - Zoozmann, 21. h. K. N. I.; **2.** (Egyfelvonásosának címe) - Uo. 328. h.; **3.** *Heroldsrufe* - Uo. 381. h.; **4.** *Meister Andrea*, I. felv. - Uo. 565. h.; **5.** *Már itt van a május* - K. n. k. II. köt. 85. Molnár Imre.

LABICHE, EUGÈNE (1815-1888) francia drámaíró

Les vivacités du capitaine Tic. II. felv. 7. j. - N. d. c. 11 265. sz. Molnos Lipót.

TROLLOPE, ANTHONY (1815-1882) angol regényíró

The Warden, 14. f. L. d. c. C 345/1. sz. Mohos Lipót.

VERES PÁLNÉ (1815- 1895) a magyar nőnevelés úttörője

1. *Nézetek a női ügy érdekében*. 1868 - Magyar próza. II. köt. 708.; **2.** Uo

BAILEY, PHILIP JAMES (1816-1901) angol költő

1. *Festus*, V. felv. - O. D. Q. 29. 9. sz. Molnos Lipót.

BRONTE, CHARLOTTE (1816- 1855) angol írónő

1. *Jane Eyre*. 6. f. - Európa, Bp., 1976. 54. Ruzitska Mária; **2.** Uo. 57.; **3-6.** *I. m.* 12. f. - Uo. 106. **7.** *I. m.* 14. f. - Uo. 130.; **8.** Uo. 132.; **9-10.** *I. m.* 16. f. - Uo. 153.; **11.** *I. m.* 21. f. - Uo. 213.; **12.** Uo. 216.; **13.** Uo. 223.; **14.** *I. m.* 22. f. - 232.; **15.** *I. m.* 23. f. - Uo. 235.; **16.** *I. m.* 24. f. - Uo. 245.; **17.** *I. m.* 27. f. - 281.; **18.** Uo. 288.; **19.** Uo. 294.; **20.** Uo. 299.; **21.** *I. m.* 28. f. - Uo. 310.; **22.** *I. m.* 35. f. - Uo. 397.; **23.** *I. m.* 37. f. - Uo. 425.; **24.** *Shirley*, 3. f. - Európa, Bp., 1977. 33. Szepessy György; **25.** Uo. 34.; **26.** *I. m.* 4. f. - 49.; **27.** *I. m.* 8. f. - 120.; **28.** Uo. 123.; **29.** *I. m.* 9. f. - 143.; **30.** *I. m.* 10. f. - 151.; **31.** Uo. 158.; **32.** Uo. I 63.; **33.** Uo. 165. : **34.** *I. m.* 11. f. - 168.; **35.** *I. m.* 18. f. 287.; **36-37.** *I. m.* 22. f. 344.

FREYTAG, GUSTAV (1816 1895) német regényíró

1. Zoozmann, 443. h. K. N. I.; **2.** *Die verlorene HandschriIt* - Uo. 537. h.; **3.** *Erinnerungen*. 1887. Szabolcsi, 94. Szabolcsi Bence.

POTTIER, EUGÈNE (1816 1887) francia proletárköltő

1. *Az Internacionálé* - Békés, 396. Bresztovszky Ernő; **2.** Uo.; **3-4.** Uo. 397.

ARANY JÁNOS (1817-1882) költő

1. *Toldi*, I. é. : **2.** *I. m.* III. é.; **3.** *I. m.* IV. é.; **4-5.** *I. m.* VI. é.; **6.** *I. m.* VII. é.; **7.** *I. m.* VIII. é.; **8.** *I. m.* X. é.; **9.** *I. m.* XII. é.; **10-13.** *Toldi estéje*. VI. é.; **14.** *Buda halála*, I. é.; **15-16.** *I. m.* III. é.; **17.** *I. m.* VI. é. *Rege a csodaszarvasról*; **18.** *I. m.* VII. é.; **19.** *Csaba királyfi. Előhang*; **20.** *Bolond Istók*, II. é. 6. str.; **21.** Uo. 7. str.; **22.** Uo. 12. str.; **23-24.** *Egyesülés*; **25.** *Nemzetőrdal*; **26.** *Az örökség*; **27-28.** *Letésem a lantot*; **29-30.** *Gondolatok a béke-kongresszus felől*; **31-32.** *A költő hazája*; **33.** *Domokos napra*; **34-35.** *Családi kör*; **36.** *Mint egy alélt vándor...*; **37.** *Magyar Misi*; **38.** *Enyhülés*; **39.** *Alkalmi vers*; **40.** *A hamis tanú*; **41.** *Vágy*; **42.** *A vigasztaló*; **43.** *A fülemile*; **44.** *Elesett a Rigó lovam patkója...*; **45.** *Széchenyi emlékezete*, 24. str.; **46.** *I. m.* 25. str.; **47-49.** *Rendületlenül*; **50-51.** *Magányban*; **52-54.** *Vojtina Ars poétikája*; **55.** *Incés*; **56.** *Sírvers*; **57.** *Epilogus*; **58-60.** *Kozmopolita költészet*; **61.** *Civilizáció*; **62.** *Az idők...*; **63.** *Év-napra. III. Sejtelem* (1882)..

HERWEGH, GEORGE (1817-1875) német forradalmár költő

A gyűlölet dala - N. k. a. 567. Lakatos István.

LAYARD, AUSTEN HENRY (1817-1894) angol politikus, közíró, archeológus

Beszéd az angol parlament Alsóházában, 1855. január 15. - Békés. 247.

MOMMSEN, THEODOR (1817-1903) német történész, jogtudós

1. Zoozmann, 198. h. K. N. I.; **2.** Uo. 302. h,

STORM, THEODOR (1817-1888) német költő, elbeszélő

1. *Ez kérdi* - A lélek idézése, 441. Weöres Sándor; **2.** *A kétely* - Ö. B. II. köt. 820. Szabó Lőrinc; **3.** *Amit szavakra bízni áttall...* - N. k. a. 563. Vas István.

THOREAU, HENRY DAVID (1817-1862) amerikai költő, esszéíró

1. *Walden*, I. f. - Európa, Bp., 1969. 10. Szöllősy Klára; **2.** Uo.; **3.** *I. m.* 2. f. 98.; **4.** *I. m.* 3. f. 110.; **5.** Uo. 111.; **6.** *I. m.* 4. f. 121.; **7.** *I. m.* 11. f. 232.; **8.** *I. m.* 18. f. - 334.; **9.** *Excursions* - L. d. c. C 338. 1. sz. Mohos Lipót; **10.** *Id.*: *Emergon: Essay on Thoreau* - L. d. c. C 338. 5. sz.

TOMPA MIHÁLY (1817-1868) költő

1. *A gólyához*; 2-3. *A madár, fiaihoz*; 4. *Levél egy kibujdosott barátom után*.

BRONTE, EMILY (tk. Ellis Bell; 1818-1848) angol regényíró

1. *Üvöltő szelek*, 3. f. - Európa, Bp., 1962. 29. Sötér István; 2. *I. m.* 7. f. - Uo. 55.; 3-4. Uo. 60.; 5. *I. m.* 16. f.-Uo.160.; 6. *I. m.* 17. f. - Uo. 169.; 7. *I. m.* 34. f. - Uo. 320.; 8. Uo. 321.

MARX, KARL (1818-1883) német gondolkodó, közgazdász, újságíró, a nemzetközi proletariátus vezéralakja

1. *A hegeli jogfilozófia kritikájához* - Marx-Engels Válogatott Művei. Kossuth, Bp., 1977. 1. köt. 7.; 2-6. Uo.; 7. Uo. 8.; 8-10. Uo. 10.; 11-12. Uo. 11.; 13. Uo. 13.. 14. Uo. 14.; 15. Uo. 16.; 16-18; Uo. 18.; 19. *Gazdasági-filozófiai kéziratok 1844-ből*. Kossuth, Bp., 1977. 92.; 20-22. Uo. 93.; 23-24. Uo. 94.; 25. Uo. 96.; 26-27. Uo. 98.; 28. Uo. 101.; 29-31. Uo. 102.; 32. Uo. 106.; 33. Uo. 131.; 34. Uo. 135.; 35. Uo. 138.; 36-37. Uo. 141.; 38. Uo. 147.; 39-40. Uo. 149.; 41. Uo. 150.; 42. Uo. 160.; 43. Uo. 161.; 44-45. *Tézisek Feuerbachról* - Marx-Engels Válogatott Művei. Kossuth, Bp., 1977. 1. köt. 70. 46-47. Uo. 71.; 48-49. Uo. 72.; 50-51. Uo. 73.; 52. *A német Ideológia* - Uo. 77.; 53. Uo. 78.; 54. Uo. 79.; 55. Uo. 80.; 56. Uo. 82.; 57. Uo. 83.; 58. Uo. 84.; 59. Uo. 85.; 60. Uo. 86.; 61. Uo. 89.; 62. Uo. 94.; 63-64. Uo. 98.; 65-67. Uo. 99.; 68-69. *Levél P. V. Annyenkovhoz* - Uo. 3. köt. 676.; 70-71. Uo. 677.; 72-74. *A filozófia nyomorúsága* - Uo. 1. köt. 135.; 75-76. *A kommunista párt kiáltványa* - Uo. 137.; 77. Uo. 138.; 78-79. Uo. 139.; 80-86. Uo. 140.; 87-89. Uo. 141.; 90-95. Uo. 142.; 96. Uo. 143.; 97. Uo. 144.; 98-101. Uo. 145.; 102-106. Uo. 146.; 107. Uo. 147.; 108-111. Uo. 148.; 112-115. Uo. 149.; 116. Uo. 150.; 117-120. Uo. 151.; 121-125. Uo. 152.; 126-128. Uo. 153.; 129-132. Uo. 154.; 133. Uo. 159.; 134. Uo. 160.; 135-136. Uo. 163.; 137-138. Uo. 164.; 139. *„Osztályharcok Franciaországban...”* - Uo. 323.; 140. *Louis Bonaparte brumaire tizennyolcadikája* - Uo. 405.; 141. Uo. 426.; 142. Uo. 428.; 143. Uo. 431.; 144-145. Uo. 479.; 146. Uo. 480.; 147-148. Uo. 481.; 149. *Levél J. Weydemeyerhez* - Uo. 3. köt. 707.; 150-154. *A Nemzetközi Munkásszövetség Ideiglenes Szervezeti Szabályzata* - Uo. I. köt. 511.; 155. Uo. 512.; 156-160. *A politikai gazdaságtan bírálatához. Előszó* - Uo. II. köt. 6.; 161-164. Uo. 7. 165. *Levél L. Kugelmanhoz* - Uo. III. köt. 761.; 166. *A tőke* - Uo. II. köt. 63.; 167. Uo. 168.; 168. Uo. 390.; 169. Uo. 492.; 170-171. Uo. 72.; 172. *A gothai program kritikája* Uo. III. köt. 163.; 173-174. Uo. I 69.; 175-176. Uo. 170.; 177. Uo. 174.; 178. Uo. 175.; 179. Uo. 176.

PRERADOVIC, PETAR (1818-1872) horvát költő

Az emberi szív J. k. a. 270. Lator László.

TURGENYEV, IVAN SZERGEJEVICS (1818-1883) orosz elbeszélő

1. *Apák és fiúk*. 5. f. - Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1954. 21. Áprily Lajos; 2. Uo. 22.; 3-4. *I. m.* 7. f. Uo. 30.; 5. *I. m.* 8. f. Uo. 33.; 6. *I. m.* 9. f. - Uo. 38.; 7. *I. m.* 10. f. Uo. 43.; 8. Uo. 46.; 9. Uo. 47. 10. *I. m.* 16. f. - Uo. 70.; 11. *I. m.* 17. f. Uo. 75.; 12. *I. m.* 19. f. Uo. 89.; 13-14, Uo. 92.; 15. *I. m.* 21. f. - Uo. 107.; 16. *I. m.* 25. f. - Uo. 139.; 17. Uo. 142.; 18. Uo. 144.; 19. *I. m.* 28. f. (befejező sorok) Uo. 166.

BODENSTEDT, FRIEDRICH (1819-1892) német költő

1. *Lieder des Mirza-Schaffy. Glaube und Leben*. 7. sz. - Zoozmann, 278. h. K. N. I.; 2. *I. m.* *Lieder und Sprüche*. 23. sz. - Uo. 347. h.; 3. *I. m.* *Lieder der Klage*. 8. sz. Uo. 593. h.

CLOUGH, ARTHUR HUGH (1819-1861) angol költő

1. *A legújabb tízparancsolat* - Ö. B. II. köt. 714. Szabó Lőrinc; 2-8. Uo.

COURBET, GUSTAVE (1819-1877) francia festő

1. *Az 1855. évi Párizsi Világkiállítással kapcsolatban rendezett "ellenkiállítása" katalógusának előszavából.* Id.: Murányi-Kovács Endre: Courbet. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Bp., 1963. 21. Murányi-Kovács Endre; 2. Uo. 24.; 3-4. Uo. 25.; 5. *Levél a francia közoktatásügyi miniszterhez a Becsületrend elhárításáról* - Uo. 30.; 6. *Kézirat. Cabinet des Estampes.* Párizs - N. d. c. 11 329. sz. Molnos Lipót; 7. Uo. 11 331. sz.

ELIOT, GEORGE (tk. Mary Ann Evans, később Cross; 1819-1880) angol író

1. *Adam Bede.* Edinburgh, 1859. II. k. 17. f. - E. d. C. 6726. sz. Molnos Lipót; 2. *I. m.* 53. f. - O. D. Q. 196. 16. sz.; 3. *Middlemarch.* 10. f. - Uo. 20. sz.; 4. *Scenes of Clerical Life.* 10. f. Uo. 30. sz.

FONTANE, THEODOR (1819-1898) német regényíró

1. *Tévelygések - tévedések.* 5. f. - Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1956. 35. Rákosi Zoltán; 2-3. *I. m.* 7. f. - Uo. 46.; 4. *I. m.* 14. f. - Uo. 102.; 5. *I. m.* 15. f. - Uo. 106.; 6. *Stine,* 10. f. - A német elbeszélés mesterei. Európa, Bp., 1957. II. köt. 290. Ákos Zoltán; 7. *I. m.* 11. f. - Uo. 293.; 8. Uo. 298.; 9. Uo. 299. 10. Uo. 301.; 11. *I. m.* 12. f. - Uo. 307.; 12. *Effie Briest.* 13. f. - Szépirodalmi, Bp., 1956. 138. Vas István; 13. *I. m.* 15. f. - Uo. 147.; 14. *I. m.* 16. f. - Uo. 157.; 15. Uo. 158.; 16. *I. m.* 20. f. - Uo. 204. 17. *I. m.* 21. f. - Uo. 215.; 18. *I. m.* 23. f. - Uo. 237.; 19. *I. m.* 24. f. - Uo. 263.; 20. *I. m.* 27. f. - Uo. 290.; 21. *I. m.* 29. f. - Uo. 299.; 22. Uo. 300.; 23-24. *I. m.* 35. f. - Uo. 352.

JONES, ERNEST CHARLES (1819-1869) angol chartista költő

1. *A gyár robszolgájtók dala* A. k. a. 403. Szabó Magda; 2. Uo.

KELLER, GOTTFRIED (1819-1890) svájci német író

1. *Falusi Romeo és Júlia* - Falusi Romeo és Júlia és más elbeszélések. Szépirodalmi, Bp., 1956. 14. Ottlik Géza; 2. *A hét igazak zászlaja* - Uo. 177. Thurzó Gábor; 3. *A maga szerencsésének kovácsa* - Uo. 236. Thurzó Gábor; 4. Id. Lukács György: Világirodalom. I. köt. - Gondolat, Bp., 1969. 347.; 5. Uo. 348.

POLONSZIJ, JAKOV PETROVICS (1819-1898) orosz költő

Egy költő polgártársnak - O. k. k. a. 379. Garai Gábor.

RUSKIN, JOHN (1819-1900) angol esztéta, társadalomfilozófus és szociológus

1. *Lectures on Architecture and Painting,* 61. §. Addenda - O. D. Q. 412. 23. sz. Molnos Lipót; 2. *Velence kövei.* 1. k. 2. f. XVII. §. MTA Bp. 1896. 55. Geöcze Sarolta; 3. *The Two Paths.* Lecture 11. - O. D. Q. 413. 16. sz. Mohos Lipót; 4. *Time and Tide.* Lettet V. - O. D. Q. 413. 20. sz. 5. *Unto this Last.* Essay II. 27. § - O. D. Q. 413. 25. sz. 6. *I. m.* Essay III. 54. § - O. D. Q. 413. 28. sz. 7. *Előadások a művészetről* - Révai, Bp., 1924. 47. Éber László; 8. Uo. 52.; 9. Uo. 73.; 10. Uo. 74.; 11. Uo. 75.; 12. Uo. 77.; 13. Uo. 81.; 14. Uo. 82.; 15. Uo. 83.; 16. Uo. 86.; 17. Uo. 88.; 18. Uo. 89.; 19. Uo. 90.; 20. Uo. 95.; 21. Uo. 104.; 22. Uo. 109.; 23. Uo. 113.; 24. Uo. 114.; 25. Uo. 115.; 26. Uo. 178.; 27-28. *Szezámok és Liliomok.* Előszó. 4. sz. - Franklin, Bp., 1911. Farkas Klára; 29. *I. m.* 7. sz.; 30-31. *I. m.* 8. sz.; 32. *I. m.* 10. sz.; 33. *I. m.* 11. sz.; 34. *I. m.* 20. sz.; 35. *I. m.* Szezámok 8. sz.; 36. *I. m.* 13/a. sz.; 37. *I. m.* 25. sz.; 38. *I. m.* 27. sz.; 39. *I. m.* 31. sz.; 40-41. *I. m.* 32. sz.; 42. *I. m.* 34. sz.; 43. *I. m.* Jegyzet a 30. §-hoz, 112.; 44. *I. m.* Liliomok,

76. sz.; **45. I. m.** 86. sz.; **46. I. m.** 91. sz.; **47. I. m.** 106. sz.; **48. I. m.** 108. sz.; **49-50. I. m.** 120. sz.; **51. I. m.** 121. sz.; **52. I. m.** 134. sz.; **53-54. I. m.** 135. sz.

WHITMAN, WALT (1819-1892) amerikai költő

1. *Egyént énekek* - Fűszálak. Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1955. 7. Szabó Lőrinc; **2-3.** *Az Egyesült Államokhoz* - Uo, 13. Kassák Lajos; **4.** *Paumanokból indultam.* 6. sz. - Uo. 23. Vas István; **5.** *Hatalmas zenével jövök* - Ö. B. II. köt. 846. Szabó Lőrinc; **6.** *A gyermek szólt: mi a fű?* - Uo. 870. Szabó Lőrinc; **7.** Uo. 871.; **8.** *Ének magamról.* 31. sz. - Fűszálak. Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1955. 63. Füst Milán; **9-10. I. m.** 48. sz. - Uo. 79. Gáspár Endre; **11.** *A jelenségek rettentő bizonytalanságára* - Uo. 117. Szabó Lőrinc; **12.** *Szép asszonyok* - Uo. 200. Kosztolányi Dezső; **13.** *Elmélkedés* - Uo. Szabó Magda; **14. I. m.** - Uo. 202.; **15.** *Lincoln halálára* - Uo. 249. Pásztor Árpád; **16-17.** *Egy elbukott európai forradalmárnak* - Uo. 277. Kardos László; **18.** *Út Indiába* - Uo. 301. Jékely Zoltán; **19-20.** *Közhely* - Uo. 389. Somlyó György.

AUGIER, EMILE (1820-1889) francia drámaíró

Maitre Guérin, III. f. - L. d. c. A 36.1. sz. Mohos Lipót.

ENGELS, FRIEDRICH (1820-1892) filozófus, a nemzetközi munkásmozgalom kiemelkedő alakja

1. *Anti-Dühring*, Első szakasz. Filozófia, 11. f. *Morál és jog. Szabadság és szükségszerűség* - Marx-Engels Válogatott Művei. Kossuth, Bp., 1977. 3. köt. 274.; **2.** Uo.; **3. I. m.** 12. f. *Dialektika. Mennyiség és minőség* - Uo. 279.; **4.** Uo. 284.; **5. I. m.** Harmadik szakasz. *Szocializmus*, 2. f. *Elméleti kérdések* - Uo. 310.; **6.** *A természet dialektikája. A munka része a majom emberré válásában* - Uo. 368.; **7.** Uo. 369.; **8.** Uo. 372.; **9.** Uo. 373.; **10-11.** Uo. 374.; **12.** Uo. 375.; **13.** *A szocializmus fejlődése az utópiától a tudományig*, 111. f. - Uo. 410.; **14.** *A család, a magántulajdon és az állam eredete*, 11. f. *A család* - Uo. 493.; **15.** Uo. 495.; **16-17. I. m.** IX. f. *Barbárság és civilizáció* - Uo. 558.; **18.** Uo. 564.; **19.** Uo. 565.; **20-21.** Uo. 567.; **22.** Uo. 568.; **23-25.** Uo. 569.; **26.** *L. Feuerbach és a klasszikus német filozófia vége*, I. f. - Uo. 582.; **27.** Uo. 587.; **28-29. I. m.** II. f. - Uo. 590.; **30. I. m.** 1 V. f. - Uo. 602.; **31.** Uo. 603.; **32-33.** *Levél Margaret Harknesshez*, 1888. - Uo. 818.; **34.** *Levél Conrad Schmidhez*. 1890. Uo. R24.; **35.** *Levél Joseph Blochhoz*. 1890. - Uo. 825.; **36.** *Levél Conrad Schmidhez*, 1890. - Uo. 831.; **37-39.** *Levél W. Bnrghushz*. 1894. Uo. 843.

NIGHTINGALE, FLORENCE (1820-1910) angol közéleti személyiség

Levél, 1955. - L. d. c. C 256. 1. sz. Molnos Lipót.

PÁLFFY ALBERT (1820-1897) író, publicista

(A Március Tizenötödike című lap mottója) - T. B. 97.

SPENCER, HERBERT (1820-1903) angol filozófus

1. *Alapvető elvek* - Durant, 320. Benedek Marcell; **2.** Uo. 322.; **3.** Uo. 325. Jónás János; **4.** *Principles of Biology* - Uo. Benedek Marcell; **5.** Uo. 326.; **6-7.** Uo. 327.; **8-9.** *Study of Sociology* - Uo. 333.; **10.** Uo. 334.; **11.** *Principles of Sociology* - Uo. 335.; **12-13.** *Principles of Ethics* - Uo. 337.; **14-15.** Uo. 339.; **16.** Uo. 341.; **17.** *Autobiography*, II. k. 16. f. - Uo. 321.

AMIEL, HENRI-FRÉDÉRIC (1821-1881) svájci francia filozófus és esszéíró

1. *Fragments d'mt Journal intime*. 1846. február 10. - N. d. c. 11 353. sz. Mohos Lipót; **2. I. m.** 1848. május 5. - Uo. 11 355. sz.; **3. I. m.** 1848. május 31. - Uo. 11 356. sz.; **4. I. m.** 1849. február 4. - Uo. 11 357. sz.; **5. I. m.** 1864. november 16. - Uo. 11 367. sz.; **6. I. m.** 1852. december 26. -

E. d. C. 2489. sz.; **7. I. m.** 1852. december 26. - Uu. 2490. sz.; **8. I. m.** 1856. október 27. - Uo. 2492. sz.; **9. I. m.** 1868. december 26. - Uo. 2497. sz.; **10.** Id. Új Ember, 1973. október 21. - Várkonyi Imre; **11.** N. ch. 75. Mohos Lipót; **12.** Uo. 55.; **13.** Uo. 84.; **14.** Uo. 97.; **15.** Uo. 112.

BAUDELAIRE, CHARLES (1821-1867) francia költő

1. Az *albatrosz* - A romlás virágai. Magvető, Bp., 1957. 88. Tóth Árpád; **2-3.** *Kapcsolatok* - Uu. 90. Szabó Lőrinc; **4.** *Az ember és a tenger* - Uo. 102. Tóth Árpád; **5.** *Egy dög* - Uo. 125. Szabó Lőrinc; **6.** *Semper eadem* - Uo. 140. Babits Mihály; **7.** *A baglyok* - Uo. 181. Szabó Lőrinc; **8.** *Váratlan vendég* - Uo. 200. Babits Mihály; **9-10.** *Szomorú madrigál* - Uo. 203. Babits Mihály; **11.** *Intőszózat* - Uo. 205. Babits Mihály; **12.** *A hang* - Uo. 207. Tóth Árpád; **13-14.** *A váltságdíj* - Uo. 213. Szabó Lőrinc; **15.** *Romantikus naplemente* Uo. 215.; **16.** *Az örvény* - Uo. 217. Babits Mihály; **17-18.** *A gyógyíthatatlan*, 1. - Uo. 223. Szabó Lőrinc; **19.** *Az óra* - Uo. 224. Tóth Árpád; **20.** *A hét öreg* - Uo. 237. Babits Mihály; **21.** *A szegény anyókák*, 4. - Uo. 241. Szabó Lőrinc; **22.** *Haláltánc* - Uo. 252. Tóth Árpád; **23.** *Hazugság szerelme* - Uo. 253. Babits Mihály; **24.** *Kárhozott asszonyok*, 1. - Uo. 284. Babits Mihály; **25.** *A két jó nővér* - Uo. 287. Szabó Lőrinc; **26.** *Utazás Cytherébe* - Uo. 295. Tóth Árpád; **27.** *Ábel és Kain* - Uo. 301. Szabó Lőrinc; **28.** *A szegények halála* - Uo. 310. Tóth Árpád; **29.** *Az utazás* - Uo. 319.; **30-31.** Uo. 320.

BUCICLE, HENRY THOMAS (1821-1862) angol történetíró

Zoozmann, 945. h. K. N. I.

DOSZTOJEVSZKIJ, FJODOR MIHAJLOVICS (1821-1881) orosz regényíró, elbeszélő

1. *Fehér éjszakák*. Befejezés - Elbeszélések és kisregények. 1. köt. Magyar Helikon, Bp., 1973. 487. Devecseriné Guthi Erzsébet; **2.** *...bov úr és a művészet kérdése* - Tanulmányok, levelek, vallomások. Magyar Helikon, Bp., 1972. 234. Kulcsár Aurél; **3-4.** *Levél A. Ny. Majkovnak* - Uo. 478. Grigássy Éva; **5.** *Megalázottak és megszorítottak* - 3. r. 10. f. - Magyar Helikon, Bp., 1970. 263. Institoris Irén; **6.** *Feljegyzések a holtak házából*, 1. r. 1. f. Uo. 374. Wessely László; **7.** *I. m.* 2. f. - Uo. 387.; **8.** *I. m.* 7. f. - Uo. 464.; **9.** *I. m.* 2. r. 3. f. - Uo. 567.; **10-11.** *Feljegyzések az egérlyukból*, 1. r. 1. f. - Elbeszélések és kisregények. I. köt. Magyar Helikon, Bp., 1973. 673. Makai Imre; **12.** Uo. 674.; **13.** *I. m.* 2. f. - Uo.; **14.** *I. m.* 4. f. - Uo. 681.; **15.** Uo. 682.; **16-17.** *I. m.* 7. f. - Uo. 689.; **18.** Uo. 691.; **19-20.** *I. m.* 8. f. - Uo. 694.; **21.** Uo. 695.; **22-23.** Uo. 696.; **24.** *I. m.* 2. r. 10. f. - Uo. 785.; **25.** *Bűn és bűnhődés*, 1. r. 1. f. - Magyar Helikon, Bp., 1970. 6. Görög Imre és G. Beke Margit; **26.** *I. m.* 2. f. - Uo. 13.; **27.** *I. m.* 2. r. 6. f. - Uo. I 59.; **28.** *I. m.* 7. f. - Uo. 190.; **29.** *I. m.* 3. r. 3. f. - Uo. 226.; **30.** *I. m.* 5. f. - Uo. 264.; **31.** *I. m.* 5. r. 2. f. - Uo. 379.; **32-33.** *A félkegyelmű*, I. r. 2. f. - Magyar Helikon, Bp., 1970. 26. Makai Imre; **34-35.** *I. m.* 6. f. - Uo. 78.; **36.** Uo. 83.; **37.** *I. m.* 7. f. - Uo. 90.; **38.** Uo. 95.; **39.** *I. m.* 16. f. - Uo. 198.; **40.** *I. m.* III. r. 5. f. - Uo. 454.; **41.** *I. m.* 7. f. - Uo. 478.; **42-43.** Uo. 479.; **44-45.** *I. m.* IV. r. 7. f. - Uo. 627.; **46.** Uo. 630.; **47.** *Ördögök*, 1. r. 3. f. - Magyar Helikon, Bp., 1972. 125. Makai Imre; **48-49.** Uo. 126.; **50.** *I. m.* 2. r. 1. f. - Uo. 234.; **51.** Uo. 240.; **52-53.** Uo. 274.; **54.** Uo. 275.; **55.** Uo. 276.; **56.** *I. m.* 9. f. - Uo. 472.; **57.** *I. m.* 3. r. 6. f. - Uo. 710.; **58.** *A Karamazov testvérek*, I. r. 2. k. 2. f. - Magyar Helikon, Bp., 1971. I. kát. 56. Makai Imre; **59.** *I. m.* II. r. 5. k. 5. f. - Uo. 319.; **60.** Uo. 324.; **61.** Uo. 326.; **62.** Uo. 327. **63-65.** Uo. 328.; **66.** Uo. 330.; **67-68.** Uo. 332.; **69.** Uo. 337.; **70.** *I. m.* 6. k. 2. f. - Uo. 385. **71-72.** Uo. 390.; **73-74.** Uo. 391.; **75.** *I. m.* 3. f. - Uo. 406.; **76-78.** Uo. 411.; **79.** Uo. 414.; **80.** Uo. 415.; **81.** *I. m.* III. r. 9. k. 7. f. - Uo. 11. köt. 220.; **82.** *I. m.* I V. r. 11. k. 9. f. - Uo. 402.; **83.** Uo. 403.; **84.** Uo. 408.; **85-86.** Uo. 410.; **87.** Uo. 419.; **88.** *I. m.* 12. k. 5. f. - Uo. 467.; **89-90.** *I. m.* 6. f. - Uo. 483.; **91.** *I. m.* 9. f. - Uo. 514.; **92.** *I. m.* Epilógus, 3. f. - Uo. 579.; **93.** Uo. 580.

FLAUBERT, GUSTAVE (1821-1880) francia regényíró

1. *Bovaryné*, II. r. 12. f. Gyergyai Albert; 2. *I. m.* III. r. 1. f.; 3-4. *I. m.* 6. f.; 5. *I. m.* 8. f.; 6. *Érzelmeik iskolája*. I. r. 5. f. - Európa, Bp., 1966. 66. Gyergyai Albert; 7. *I. m.* II. r. 1. f. - Uo. 113.; 8-9. *I. m.* 3. f. - Uo. 176.; 10. Uo. 189.; 11. Uo. 207.; 12. *I. m.* 4. f. - Uo. 248.; 13. *I. m.* 5. f. - Uo. 274.; 14. *I. m.* III. r. 1. f. - Uo. 296.; 15. Uo. 316.; 16-17. Uo. 337.; 18. *I. m.* 4. f. - Uo. 395.; 19. *Bouvard és Pécuchet*, 5. f. - Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1955. 135. Tóth Árpád; 20. *I. m.* 10. f. - Uo. 284.; 21-22. *I. m.* Függelék - Uo. 287.; 23. *Gevél Alfred Ge Poittevinnek*, 1845. május - Flaubert levelei. (Szerk.; Gyergyai Albert.) Gondolat, Bp., 1968. 22. Rónay György; 24-26. *Maxime du Camp-nak*. 1846. április - Uo. 30.; 27. *Louise Colet-nak*. 1846. augusztus 6. - Uo. 33.; 28. Uo. 36.; 29-30. *Ugyanannak*. 1846. szeptember 27. - Uo. 48.; 31-33. *Ugyanannak*, 1846. október 22. - Uo. 50.; 34. Uo. 53.; 35-36. *Ugyanannak*, 1847. augusztus - Uo. 54.; 37. *Loués Bouilhet-nak*, 1850. január 15. - Uo. 60.; 38. *Maxime du Camp-nak*. 1851. október 21. - Uo. 99.; 39. Uo. 101.; 40-41. *Louise Colet-nak*, 1852. január 16. - Uo. 104.; 42-43. Uo. 105.; 44-47. *Ugyanannak*. 1852. április 24. - Uo. 112.; 48-49. *Maxime du Camp-nak*. 1852. június 26. - Uo. 115.; 50. Uo. 116.; 51. *Louise Coletnak*. 1852. szeptember 4. - Uo. 123.; 52. *Ugyanannak*, 1853. június 26. - Uo. 128.; 53. Uo. 129.; 54. Uo. 131.. 55-58. *Ugyanannak*, 1853. augusztus 21-22. - Uo. 134.; 59. Uo. 135.; 60. *Ugyanannak*, 1854. január 29. - Uo. 147.; 61. Uo. 151.; 62. *Louis Bouilhet-nak*, 1855. szeptember 30. - Uo. 156.; 63. *Laurent Pichat-nak*. 1856. október 2. - Uo. 161.; 64-65; *Maurice Schlésinger-nek*, 1857. január 14. - Uo. 166.; 66. *Leroyer de Chantepie-nek*, 1857. március 18. - Uo. 168.; 67. *Ugyanannak*, 1857. március 30. - Uo. 172.; 68-70. *Ugyanannak* 1857. május 18. - Uo. 177.; 71. *Ugyanannak*, 1857. november 4. - Uo. 181.; 72. Uo. 183.; 73. *Ugyanannak*. 1857. december 12. - Uo. 184.; 74-76. Uo. 186.; 77-78. *Ugyanannak*, 1859. október 8. - Uo. 189.; 79. *Amélie Bosquet-nak*. 1859. végén. - Uo. 191.; 80-82. Uo. 192.; 83. *Charles Baudelaire-nek*, 1860. október 22. - Uo. 194.; 84. *Jules Michelet-nek*, 1861. január 26. - Uo. 196.; 85. *George Sarut-nak*, 1871. szeptember 8. - Uo. 242.; 86. *Ugyanannak*, 1872. január 28. - Uo. 243.; 87. *Ugyanannak*. 1872. október 28. - Uo. 247.; 88. *Madame Roger des Genettes-nak*. 1878. július 9. - Uo. 289.; 89. *Guy de Maupassantnak*, 1878. augusztus 15. - Uo. 293.; 90. *Unokahúgának*, 1879. február 22. - Uo. 297.; 91. *Joris-Karl Huysmansnak*. 1879. február-március - Uo. 299.; 92. *Maupassant-nak*, 1880. február 13. - Uo. 309.; 93. *Correspondance. Á Mlle Leroyer de Chantepie*, 11 juillet 1858. - E. d. C. 2546. sz. Molnos Lipót; 94. *I. m. Á Mme Roger des Genettes*. 1861. - Uo. 2548. sz.

HELMHOLTZ, HERMANN LUDWIG FERDINAND VON (1821-1894) német természettudós

ld.: Einstein-Infeld: *Hogyan lett a fizika nagyhatalom*, 1. f. - Lux, Bp., é. n. 57. Kiss Kázmér.

MAJKOV, APOLLON NYIKOLAJEVICS (1821-1897) orosz költő

Lelkünkben él sok titkos gondolat... - O. k. k. a. 401. Gergely Ágnes.

NYEKRASZOV, NYIKOLAJ ALEKSZEJEVICS (1821-1877) orosz költő

1. *A tudás útja* - Tiszta szívvel, 204. Képes Gáza; 2. *Elemészi a szívet...* - O. k. k. a. 433. Fodor András; 3. *A magvetőkhöz* - Uo. 444. Fodor András.

ARNOLD, MATTHEW (1822-1888) angol költő és kritikus

1. *Szonett a magyar nemzethez* - Világirodalmi antológia. IV. köt. Világirodalom a XIX. században. (Szerk.; Kardos László.) Tankönyvkiadó, Bp. 1956. 581. Kardos Pál; 2. *Absence* - O. D. Q. 15. 2. sz. Mohos Emília; 3. *To a Republican Friend* - Uo. 18. 1. sz.; 4. *Empedocles on Etna*, I. r. - Uo. 15., 10. sz.; 5. *Culture und Ararchy*, - Uo. 19. 24. sz.; 6. *Literature and Dogma*. 1. f. 2. § - t.'o. 20. 11. sz.; 7. *Self Dependence* I. 31. - Uo. 18. 17. sz.

GONCOURT FIVÉREK - Edmond Hout de (1822-1896) és Jules Huot de (1830-1870) francia regényírók

1. *Idées et sensations*- L. d. c. A 341. 1. sz. Molnos Lipót; 2. Uo. 4. sz.; 3. *Journal* - Uo. 5. sz.; 4. Uo. 7. sz.; 5. Uo. 13. sz.; 6. Uo. 17. sz.

PASTEUR, LOUIS (1822-1895) francia természettudós

1. *Beszéde a Pasteur Intézet felavatásán*, 1888. november 14-én - Id.: Minyona Janovszkaja : Pasteur. Gondolat, Bp.. 1963. 5. Radó György; 2. Uo. 9.

PHELPS, EDWARD JOHN (1822-1900) angol politikus

Beszéd a londoni városi tanácsban. 1899. január 24. - O. D. Q. 378. 12. sz. Molnos Lipót.

ANDRÁSSY GYULA (1823-1890) politikus, miniszterelnök

Szóts Pál: *Andrássy-adomák*. Bp.. 1890. 77. - T. B. 118.

MADÁCH IMRE (1823-1864) költő, drámaíró

1-5. *Az ember tragédiája*. I. szín.; 6-9. I. m. II. szín.; 10-18. I. m. III. szín; 19-22. I. m. IV. szín; 23-26. I. m. V. szín; 27-30. I. m. VI. szín; 31-34. I. m. VII. szín; 35-38. I. m. VIII. szín; 39. I. m. IX. szín; 40-43. I. m. XI. szín; 44-46. I. m. XII. szín; 47-51. I. m. XIII. szín; 52. I. m. XIV. szín; 53-60. I. m. XV. szín.

PETŐFI SÁNDOR (1823-1849) költő

1. *Távolból*; 2. *A szerelem, a szerelem. . .*; 3. *A virágnak megtiltani nem lehet. . .*; 4. *Hon.Jidal*; 5. *A boldog pestiek*; 6-7. *Az alföld*; 8-9. *Egremy Gáborhoz*; 10. *Részség a hazáért*; 11. *Hatalmas orvos az idő...*; 12. *Hír*; 13. *Téli világ*; 14-15. *A magyar nemes*; 16. *A hazáról*; 17. *Sohasem volt az szerelmes*; 18-19. *Isten csodája*; 20. *Az örült*; 21. *Mi a dicsőség?...*; 22. *A bánat? egy nagy óceán*; 23. *Kifogja vajon megfejteni. . .*; 24. *Mulandóság*; 25. *Voltak fjedelmek. . .*; 26. *Dalaim*; 27. *A nép*; 28. *Véres napokról álmodom...*; 29-30. *A magyar nemzet*; 31. *Egy gondolat bánt engemet. . .*; 32-33. *Ha férfi vagy, légy férfi*; 34. *Szomorú éj*; 35-36. *Palota és kunyhó*; 37. *A farkasok dala*; 38-41. *A XIX. Század költői*; 42-43. *Magyar vagyok*; 44. *A Tisza*; 45. *A nép nevében*; 47. *Világosságot!*; 48. *Beszél a fákkal a bús őszi szél...*; 49. *Szeptember végén*; 50. *Meddigalszolmég, hazám?*; 51. *Pató Pál úr*; 52-53. *Vasúton*; 54-56. *Egy könyvtáros emlékkönyvébe*; 57. *Mit csinálsz, mit varrogatsz ott?*; 58-59. *Az országgyűléshez*; 60. *Nemzeti dal*; 63. *A szabadsághoz*; 64-65. *Föltámadott a tenger. . .*; 66. *A márciusi ifjak*; 67. *A nemzetgyűléshez*; 69. *Élet vagy halál!*; 70. *Tiszteljétek a közkatonákat!*; 71. *Csatadal*; 72. *Akasszátok föl a királyokat!*; 73. *Európa csendes, újra csendes...*; 74. *A gyűldei ifjakhoz*; 75-77. *Az apostol*; 78. *Előszó az Összes Költeményekhez* - Magyar próza, II. köt. 437.; 79. Uo. 439.; 80. *Levél Arany Jánoshoz* - Uo. 448.; 81. Uo. 450.

RENAN, ERNEST (1823-1892) francia író

1. *Dialogues et fragments philosophiques. Préface* - E. d. C. 2587. sz. Molnos Lipót; 2. I. m. 1er Dialogue: *Certitudes* - Uo. 2591. sz.; 3. Uo. 2592. sz.; 4. *L'avenir de la science. Préface* - Uo. 2618. sz.; 5. N. ch. 175.; 6. Uo. 157.; 7. Uo. 190.; 8. Uo. 112.

NYIKITYIN, IVÁN SZAVVICS (1824-1861) orosz költő

1. *Korunk gyalázatosan pusztul* O. k. k. a. 452. Simon István; 2. *A gyűlölt zsarnokság elpusztul...* - Uo. 453. Simon István.

PODMANICZKY FRIGYES (1824-1907) politikus, a Nemzeti Színház intendánsa

Békés, 325.

SELGUNOV, NIKOLAJ VASZILIEVICS (1824-1891) orosz író

1. Voroncov, 409. Visnyovszki László; 2. Uo. 447.

SÜKEY KÁROLY (1824-1854) politikus

T. B. 97.

USINSZKI, KONSZTANTYIN DMITRIJEVICS (1824-1870) orosz pedagógus

1. Voroncov, 130. Visnyovszki László; 2. Uo. 516.; 3. Uo. 81.; 4. Uo. 515.

HUXLEY, THOMAS HENRY (1825-1895) angol természettudós

1. *Lay Sermons. A Liberal Education* - O. D. Q. 266. 20. sz. Molnos Lipót; 2. *On Descartes' Discourse on Method. Method and Results*, 4. f. - Uo. 21. sz.; 3. *Science and Culture*, XII. *The Coming of Age of the Origin of Species* - Uo. 23. sz.; 4. Uo. 24. sz.; 5. *Előadások az elemi élettan köréből* - Természettudományi Társulat, Bp., 1873. XI. Magyar Sándor.

JÓKAI MÓR (1825-1904) regényíró, elbeszélő

1. *Egy magyar nábob* - Békés, 762.; 2-3. *Politikai divatok* - Uo. 765.; 4. *A szerelem bolondjai. Előszó* - Uo. 767.; 5. *Enyim, tied, övé* - Uo. 769.; 6-7. *Szeretve mind a vérpadig* - Uo. 770.; 8-9. *Lélekidomár* - Uo. 772.; 10. *Öreg ember nem vén ember* - Uo.; 11. *I. m. Az utókor igazságos* - Uo. 773.; 12. *I. m. Bölcsesség és bohóság* - Uo.; 13. *Szeretve mind a vérpadig* - Vajthó, 30.; 14. *Török világ Magyarországon* - Uo. 42.; 15. *Szeretve mind a vérpadig* - Uo. 74.; 16. *A két Trenk* - Uo.; 17. *A tengerszemű hölgy* - Uo. 86.; 18. *A két Trenk* - Uo: 102. ;19-20. *Szeretve mind a vérpadig* - Uo.; 21-22. *Egy magyar nábob* - Uo.; 23. *Politikai divatok* Uo.; 24. *A két Trenk* - Uo.; 25-26. *Szeretve mind a vérpadig* - Uo. 105.; 27. *Sonkolyi Gergely* - Uo. 137.; 28. *Szeretve mind a vérpadig* - Uo.; 29. *A kőszívű ember hai* - Uo.; 30. *Enyim, tied, övé* - Uo. 138.; 31. *A kőszívű ember .hai* - Uo. 147.; 32. *Trenk Frigyes* - Uo. 150.; 33. *Szeretve mind a vérpadig* - Uo.; 34. *Politikai divatok* - Uo. 151.; 35. *Egy magyar nábob* - Uo.; 36. *Vadon virágai* - Uo. 157.; 37. *Az arany ember* - Uo.; 38. *Vadon virágai* - Uo. 166.; 39. *Szeretve mind a vérpadig* - Uo.; 40. *A régi jó táblabírák* - Uo.; 41. *Szeretve mind a vérpadig* - Uo.; 42. *Padon virágai* - Uo. 170.; 43. *Politikai divatok* - Uo. 177.; 44. *Enyim, tied, övé* - Uo. 178.; 45. *A tengerszemű hölgy* - Uo.; 46-47. *Politikai divatok* - Uo. 193.; 48. *I. m.* - Uo. 203.; 49. *Egy magyar nábob* - Uo. 229.; 50. *Házasságok desperatióból* - Uo. 259.

LASSALLE, FERDINÁND (1825-1864) német szocialista politikus, író

Id.: Mehring nyomán Sándor Pál: *Az ár ellen*. Magvető, Bp., 1970. 219. Sándor Pál.

MEYER, CONRAD FERDINÁND (1825-1898) svájci német költő és elbeszélő

1. *Tavaszi utazás* - Ö. B. I. köt. 40. Szabó Lőrinc; 2. *Michelangelo és a szobrai* - Uo. II. köt. 252. 3-4. *A kereszt* - Uo. 861.; 5. *Az asszonybíró*, 2. f. - A német elbeszélés mesterei. Európa, Bp., 1957. 11. köt. 449. Lányi Viktor; 6. *I. m.* 3. f. - Uo. 463.; 7. *I. m.* 4. f. - Uo. 474.

GYULAI PÁL (1826-1909) kritikus, költő és regényíró

1. *Hazám*; 2. *Pál gazda*; 3. *Külföldön*; 4-5. *Horatius olvasásakor*; 6. *Költő és kritikus*; 7. *Éji látogatás*; 8-10. *A népszerűség*; 11. *Egy képviselő emlékkönyvébe*; 12. *Politikai xenidiák*. 1. sz.; 13. *A népszerűség*; 14. *I. m.* 2. sz.; 15. *I. m.* 4. sz.

MOCSÁRY LAJOS (1826-1916) politikus

Nemzetiség - Hinota Sándor (szerk.) A szomszéd népekkel való kapcsolataink történetéből. Tankönyvkiadó, Bp., 1962. 436.

PESCHEL, OSCAR (1826-1875) német földrajztudós

Die Lehren der jüngsten Kriegsgeschichte. Ausland, 29. sz. 1866. július 17. - Zoozmann, 733. h. K. N. 1.

BERTHELOT, PIERRE EUGÈNE MARCELIN (1827-1907) francia természettudós

1. *Lettre à Renan*, 1863. - N. d. c. 11887. sz. Mohos Lipót; 2. *Discours*, 1894. április - Uo. 11 889. sz.; 3. *Science at Morale* - Uo. 11 891. sz.; 4. *Science et libre pensée* - Calmann-Lévy, Párizs, 1905. 405.; E. d. C. 2634. sz.

VAJDA JÁNOS (1827-1897) költő

1. *Gina emléke.* XXVII. sz.; 2-3. Uo.; 4. *Ártor és Ida*, III.; 5. *Gyermekleányok emlékkönyvébe*, 1.; 6. Uo. II.; 7. *Költő barátomhoz*, II.; 8. *Giszt Ferenchez*; 9. *Mákszemek*, I.; 10. *I. m.* II.; 11. *I. m.* III.; 12-17. *Végtelenség*; 18-20. *A kárhozat helyén*; 21. *A vaáli erdőben*; 22. *Életbölcselem*; 23-24. *Kísértetek*; 25-27. *Jubilate!*; 28. *Albumba*; 29-31. *Lenni vagy nem lenni*; 32. *Nádas tavon*; 33. *Emlékkönyvbe*; 34. *Elmúlt idő*. II.; 35. *Emléksorok* : 36. *Credo*.

CSERNISEVSZKL, NYIKOLAJ GAVRILOVICS (1828-1889) orosz filozófus, író

1. *A művészet esztétikai viszonya a valósághoz* - Válogatott filozófiai művei. I. Akadémiai Kiadó, Bp., 1952. 91. Lukács Györgyné; 2-4. Uo. 92.; 5-6. Uo. 93.

FROMMEL, EMIL (1828-1896) német teológus, író

Daheimkalender. 1890. 95. - Zoozmann, 542. h. K. N. I.

IBSEN, HENRIK (1828-1906) norvég drámaíró

1. *Brand*, 1. felv. - Válogatott drámái. Európa, 1957. I. köt. 20. Hajdu Henrik; 2. Uo. 24.; 3. *I. m.* III. felv. - Uo. 81.; 4. *I. m.* V. felv. - Uo. 133.; 5. Uo. 181.; 6. Uo. 183.; 7. *Peer Gynt*. II. felv. - Uo. 226. Áprily Lajos; 8. Uo. 237.; 9. Uo. 238.; 10. Uo. 240.; 11. *I. m.* III. felv. - Uo. 256.; 12. *I. m.* IV. felv. - Uo. 268.; 13. Uo. 276.; 14. Uo. 283.; 15. Uo. 288.; 16. Uo. 289.; 17. Uo. 298.; 18. Uo. 299.; 19. Uo. 300.; 20. Uo. 306.; 21. *I. m.* V. felv. - Uo. 321.; 22. Uo. 327.; 23. Uo. 330.; 24-25. Uo. 331.; 26. Uo. 337.; 27. Uo. 343.; 28. Uo. 348.; 29-30. Uo. 357.; 31. Uo. 360.; 32. *A társadalom támaszai*, I. felv. - Uo. 369. Németh László; 33. Uo. 373.; 34-35. Uo. 381.; 36. *I. m.* III. felv. - Uo. 424.; 37. Uo. 427.; 38. *I. m.* IV. felv. - Uo. 462.; 39. *Nóra*, III. felv. - Uo. II. köt. 74. - Németh László; 40. Uo. 80.; 41-42. *Kísértetek*, II. felv. - Uo. 115. Hajdu Henrik; 43. Uo. 129.; 44-45. *A vadkacsa*, V. felv. - Uo. 226. Hajdu Henrik; 46. *Rosmersholm*. 1. felv. - Uo. 245. Németh László; 47. *I. m.* III. felv. - Uo. 293.; 48-49. Uo. 295.; 50. *I. m.* IV. f. - Uo. 314.; 51. Uo. 315.; 52. Uo. 320.; 53. *Solness építőmester*. II. felv. - Uo. 364. Hajdu Henrik; 54. Uo. 365.; 55. *Vers* - Sk. k. a. 219. Bernáth István.

MEREDITH, GEORGE (1828-1909) angol regényíró

1. *The Ordeal of Richard Feverel*, 34. f. - O. D. Q. 337. 37. sz. Molnos Lipót; 2. *The Tragic Comedians*. 3. f. - E. d. C. 6754. sz.; 3. *I. m.* 11. f. - Uo. 6761. sz.; 4. *I. m.* 15. f. - Uo. 6763. sz.; 5. *Diana of the Crossways* O. D. Q. 337. 19. sz.

TAINÉ, HIPPOLYTE (1828-1893) francia filozófus, történész

1. *Az angol irodalom története. Bevezetés* - MTA, 1881. I. köt. 1. Csiky Gergely; 2. Uo. 5.; 3. Uo. 19.; 4. *Az eszmény a művészetben*, 1. f. - Franklin, Bp., 1917. 3. Harrach József; 5. *I. m.* 2. f. - Uo. 15.; 6. *I. m.* 1. §. 1. f. - Uo. 21.; 7. *I. m.* 3. f. - Uo. 41.; 8. *I. m.* 4. f. - Uo. 52.; 9. *I. m.* 5. f. - Uo. 58.; 10. *I. m.* 2. §. 1. f. - Uo. 71.; 11. *I. m.* 2. f. - Uo. 75.; 12. *I. m.* 3. §. 1. f. - Uo. 115.; 13. *I. m.* 2. f. - Uo. 121.; 14. *Préface de "La Fontaine et ses Fables"* - E. d. C. 2646. sz. Mohos Lipót.

TOLSZTOJ, LEV NYIKOLAJEVICS (1828-1910) orosz regényíró

1. *Gyermekkor*, 2. f. – Gyermekkor-Serdülőkor-Ifjúság. Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1955. 11. Németh László; 2. Uo. 12.; 3. *I. m.* 16. f. - Uo. 46.; 4. *I. m.* 19. f. - Uo. 55.; 5. *I. m.* 21. f. - Uo. 63.; 6. *I. m.* 28. f. - Uo. 82.; 7. *Serdülőkor*, 6. f. - Uo. 104.; 8. *I. m.* 14. f. - Uo. 121.; 9. *I. m.* 18. f. - Uo. 133.; 10. *I. m.* 19. f. - Uo.; 11-12. Uo. 134.; 13. *I. m.* 27. f.-Uo. 149.; 14-15. *Ifjúság*. 2. f. - Uo. 156.; 16-17. *I. m.* 21. f. - Uo. 202.; 18. *I. m.* 24. f. - Uo. 210.; 19. Uo. 211.; 20. *Emlékek*. 7. f. - Uo. 306.; 21. *Szevasztopol 1855 augusztusában*, 15. f. - Regények és elbeszélések. Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1956. I. köt. 168. Tábor Béla; 22. *A földesúr délelőttje*, 1. f. - Uo. 275. Lányi Sarolta; 23. *Nyehljudov herceg feljegyzéseiből* - Uo. 333. Szöllősy Klára; 24-25. Uo. 335.; 26. Uo. 336.; 27. *Családi boldogság*, 2. f. - Uo. 386. Szöllősy Klára; 28. *I. m.* 3. f. - Uo. 389.; 29. *I. m.* 5. f. - Uo. 405.; 30. *I. m.* 6. f. - Uo. 413.; 31. *I. m.* 7. f. - Uo. 425.; 32. *Kozákok*, 1. f. - Uo. 447. Szöllősy Klára; 33. *I. m.* 20. f. - Uo. 514.; 34. *I. m.* 33. f. - Uo. 553.; 35. Uo. 556.; 36. *Az "Új ábécé" meséi* - Uo. 638. Mátyás Stefánia; 37. *Háború és béke*, I. k. 1. r. 5. f. - Európa, Bp., 1963. I. köt. 38. Makai Imre; 38. *I. m.* 6. f. - Uo. 44.; 39. *I. m.* 22. f. - Uo. 125.; 40. *I. m.* 2. k. 2. r. 3. f. - Uo. II. köt. 95.; 41. *I. m.* 11. f. - Uo. 132.; 42. *I. m.* 3. r. 7. f. - Uo. 205.; 43. Uo. 206.; 44-45. *I. m.* 19. f. - Uo. 250.; 46. *I. m.* 3. k. 1. r. 1. f. - Uo. III. köt. 10.; 47. *I. m.* 3. r. 32. f. - Uo. 450.; 48-49. *I. m.* 4. k. 3. r. 12. f. - Uo. IV. köt. 185.; 50. *I. m.* 18. f. - Uo. 200.; 51. *I. m.* 4. r. 1. f. - Uo. 208.; 52. *I. m.* 17. f. - Uo. 265.; 53. *I. m.* *Epilógus*. 1. r. 9. f. - Uo. 315.; 54. *I. m.* 16. f. - Uo. 350.; 55. *Anna Kareninra*. 1. r. 1. f. - Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1955. I. köt. 5. Németh László; 56. *I. m.* 2. r. 8. f. - Uo. 160.; 57. *I. m.* 3. r. 3. f. - Uo. 276.; 58. *I. m.* 6. r. 18. f. - Uo. II. köt. 200.; 59. *I. m.* 21. f. - Uo. 215.; 60. *I. m.* 7. r. 23. f. - Uo. 338.; 61. *I. m.* 24. f. - Uo. 343.; 62. *I. m.* 30. f. - Uo. 365.; 63. *I. m.* 8. r. 9. f. - Uo. 393.; 64. *I. m.* 12. f. - Uo. 400.; 65. *I. m.* I 5. f. - Uo. 412.; 66. *I. m.* 16. f. - Uo. 413.; 67. *Kreutzer szonáta*. 10. f. - Regények és elbeszélések. Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1956. II. köt. 241. Németh László; 68-69. *I. m.* 11. f. - Uo. 244.; 70. Uo. 245.; 71. *I. m.* 12. f. - Uo. 246.; 72-73. *I. m.* 14. f. - Uo. 251.; 74. Uo. 252.; 75. *I. m.* 17. f. - Uo. 258.; 76. *I. m.* I 8. f. - Uo. 259.; 77. Uo. 260.; 78. *I. m.* 23. f. - Uo. 272.; 79-80. Uo. 274.; 81. *Feltámadás*, 1. r. 26. f. - Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1954. 85. Szöllősy Klára; 82. *I. m.* 27. f. - Uo. 90.; 83. *I. m.* 44. f. - Uo. 137.; 84. *I. m.* 59. f. - Uo. 175.; 85. *I. m.* 2. r. 6. f. - Uo. 197.; 86. *I. m.* 9. f. - Uo. 207.; 87. *I. m.* 10. f. - Uo. 212.; 88. *I. m.* II. f.-Uo.215.; 89. Uo. 216.; 90. *I. m.* 18. f. - Uo. 240.; 91. *I. m.* 25. f. - Uo. 262.; 92. *I. m.* 28. f. - Uo. 275.; 93. *I. m.* 29. f. - Uo. 276.; 94. *I. m.* 32. f. - Uo. 287.; 95. *I. m.* 33. f. - Uo. 292.; 96-97. Uo. 293.; 98. *I. m.* 40. f. - Uo. 316.; 99-101. Uo. 318.; 102. *I. m.* 3. r. 4. f. - Uo. 333.; 103. *I. m.* 14. f. - Uo. 359.; 104. *I. m.* 19. f. - Uo. 369.; 105. Uo. 372.; 106. Uo. 373.; 107. *I. m.* 21. f. - Uo. 377.; 108. *I. m.* 27. f. - Uo. 393.; 109. *I. m.* 28. f. - Uo. 397.; 110. Uo. 398.; 111. Uo. 399.

FEUERHACH, ANSELM (1829-1880) német festőművész

1. *Verschiedene Aufsätze und Aporismen* - Zozmann, 520. h. K.N. I; 2. Uo. 551. h.

MIHAJLOV, MIHAIL LARIONOVICS (1829-1915) orosz költő

1. *Társak, a gátra...* - O. k. k. a. 402. Hárs György; 2. *Egy félreértés* - Uo. 404. Hárs György.

EBNER-ESCHENBACH, MARIE VON (1830-1916) osztrák regényíró és költő

1. *A hajó* - O. k. a. 184. Székely Magda; 2. *Aphorismen* - Zoozmann, 301. h. K. N. I.

MICHEL, LOUISE (1830-1905) francia politikus és költő

1. *La Commune 1871.* - L. d. c. A 498. I. sz. Molnos Lipót; 2. Uo. 2. *Rabok* sz.; 3. *éneke* - Fr. k. a. II. köt. 354. Szegzárdy-Csengery József.

MISTRAL, FRÉDÉRIC (1830-1914) provanszál költő

1. *Calendal* - L. d. c. C 239. 1. sz. Mohos Lipót; 2. *Les isle d'or* - Uo. 2. sz.; 3. Uo. 3. sz.; 4. Uo. 4. sz.; 5. *Les Ouilvadou* - Uo. 10. sz.; 6. Uo. 11. sz.; 7. *Miréio*. II. é. 23. str. - Gábor Andor összegyűjtött művei. Szépirodalmi Könyvkiadó, Bp., 1957. I. köt. 47. Gábor Andor; 8. *I. m.* III. é. 44. str. - Uo. 77.; 9. *I. m.* 51. str. - Uo. 79.; 10. *I. m.* IV. é. 44. str. - Uo. 102.; 11. *I. m.* VII. é. 22. str. - Uo. 179.; 12. *I. m.* 55. str. - Uo. 190.; 13. *I. m.* 74. str. - Uo. 197.

RECLUS, ELISÉE (1830-1905) francia földrajztudós

N. ch. XX. Mohos Lipót.

TÓTH KÁLMÁN (1831-1881) költő, publicista

Egy királyné. 111. felv. S. j. - T. B. 248.

BUSCH, WILHELM (1832-1908) német satirikus költő, elbeszélő és grafikus

1. *Spricker* - Zoozmann, 179. h. K. N. 1.; 2. Uo. 350. h.; 3. Uo. 582. h.; 4. *Önbecsülés* - N. k. a. 594. Keresztury Dezső.

CARROL, LEWIS (tk. Charles Lutwidge Dodgson; 1832-1898) angol meseíró és költő

1. *Alice Csodaországban.* 10. f. - Móra Ferenc Könyvkiadó, Bp., 1958. 91. Kosztolányi Dezső; 2. *Through the Gooking-Glass.* 5. f. - O. D. Q. 130. 28. sz. Mohos Emília.

MANET, EDOUARD (1832-1883) francia festő

1. Id.; Henri Perruchot: Manet élete. Corvina, Bp., 1971. 17. Réz Pál; 2-3. Uo. 143.; 4. Uo. 183.; 5. Uo. 203.; 6. (A műtermében rendezett kiállítás meghívóján) - Uo. 205.; 7. Uo. 209.; 8. Uo. 237.; 9. Uo. 239.; 10. Uo. 242.

BRAHMS, JOHANNES (1833-1897) német zeneszerző

1. *Levele Clara Schumannhoz,* 1855. - Szabolcsi, 94. Szabolcsi Bence; 2. *Gevele Joseph Joachimhoz.* 1873. június - Örök muzsika, 383. Barna István.

DILTHEY, WILHELM (1833-1911) német filozófus

1. *Az európai irodalom fejlődése* - Élmény és költészet. Franklin, Bp., 1925. 9. Várkonyi Hildebrand; 2. *Novalis* - Uo. 23.

JOVANOVIĆ ZMAJ, JOVAN (1833-1904) szerb költő

1. *Hervadt rózsák.* LXI. - J. k, a. 279. Lator László; 2. *A kegyes Európához* - Uo. 285. Csuka Zoltán.

MENGYELEJEV, DMITRIJ IVANOVICS (1834-1907) orosz kémikus

1. Voroncov, 287. Visnyovszki László; 2. Uo. 309.

MORRIS, WILLIAM (1834-1896) angol költő, író, iparművész, politikus

1. *Halotti ének* - A. k. a. 421. Nemes Nagy Ágnes; **2.** *Socialismus in Art* - Id.: Kriesch Aladár: Ruskinról s az angol praerafaelitákról. Franklin, Bp., 1905. Második felolvasás: W. Morris és reformtörekvései. 60. Kriesch Aladár; **3-4.** Uo. 62.; **5.** *Az ideális gyár* - Hagyomány és egyéniség. Az angol esszé klasszikusai. Európa, Bp., 1967. 348. Mohay Béla; **6-7.** Uo. 349.; **8.** Uo. 350.; **9.** Uo. 351.; **10.** Uo. 352.; **11.** Uo. 356.; **12.** Uo. 353.; **13-15.** Uo. 357.

RÁMAKRISNA (Gadádár Csatterdzsi; 1834-1886) hindu szektaalapító

1. L. d. c. C 289. 1. sz. Mohos Lipót; **2.** Uo. 2. sz.

BOWEN, CHARLES (1835-1894) angol jogász

L. d. c. C 48. 1. sz. Mohos Lipót.

BUTLER, SAMUEL (1835-1902) angol prózaíró

1. *Erewhon Revisited*, 8. f. - E. d. C. 6770. sz. Mohos Lipót; **2.** *I. m.* 14. f. - O. D. Q. 11 I. 28. sz.; **3.** *Note Books. Life and Love* - O. D. Q. 112. 5. sz.; **4.** *I. m. Truth and Convenience* - Uo. 7. sz.; **5.** *Minden testnek útja* - Magvető, Bp., 1972. 5. f. 45. Kéry László; **6.** Uo. 47.; **7.** Uo. 49.; **8.** Uo. 50.; **9.** *I. m. 7. f.* - Uo. 62.; **10.** *I. m. 9. f.* - Uo. 70.; **11.** *I. m. 19. f.* - Uo. 121.; **12.** Uo. 123.; **13.** Uo. 125.; **14-15.** *I. m. 22. f.* - Uo. 135.; **16.** *I. m. 24. f.* - Uo. 145.; **17.** *I. m. 26. f.* - Uo. 152.; **18.** Uo. 154.; **19.** *I. m. 31. f.* - Uo. 179.; **20.** *I. m. 34. f.* - Uo. 194.; **21.** *I. m. 45. f.* - Uo. 256.; **22.** *I. m. 65. f.* - Uo. 361.; **23.** *I. m. 66. f.* - Uo. 369. 370.; **24.** Uo. 372.; **25.** *I. m. 68. f.* - Uo. 379.; **26.** *I. m. 72. f.* - Uo. 406.; **27.** *I. m. 75. f.* - Uo. 428.; **28.** (Egy Tennyson-idézet kiforgatása) *I. m. 77. f.* - Uo. 434.; **29.** *I. m. 85. f.* - Uo. 500.; **30-31.** *I. m. 86. f.* - Uo. 519.

MARK TWAIN (tk. Samuel Langhorne. Clemens; 1835-1910) amerikai regényhumorista

1. *McWilliamsék esete a torokgyíkkal* - Az egymillió fontos bankjegy és egyéb írások. Európa, Bp., 1957. 332. Szász Imre; **2-3.** *Puddingjeű Wilson.* 5. f. mottó - Réz Ádám; **4-5.** *I. m.* 6. f. mottó; **6.** *I. m. 7. f.* mottó; **7-8.** *I. m. 8. f.* mottó; **9.** *I. m. 9. f.* mottó; **10.** *I. m. 10. f.* mottó; **11.** *I. m. 11. f.* mottó; **12.** *I. m. 12. f.* mottó; **13.** *I. m. 15. f.* mottó; **14.** *I. m. 16. f.* mottó; **15.** *I. m. 18. f.* mottó; **16-17.** *I. m. 19. f.* mottó; **18.** *I. m. 21. f.* mottó; **19-20.** *I. m. Zárszó*; **21.** *Levél* - Emlékek, gondolatok. Gondolat, Bp., 1962. 76. Szász Imre; **22.** *Notesz* - Uo. 91. Valkay Sarolta; **23.** Uo. 93.; **24-26.** Uo. 94.; **27.** *őnéletrajz* - Uo. 109. Vajda Miklós; **28.** *Levelek* - Uo. 123. Vajda Miklós; **29.** Uo. 127. Szász Imre; **30.** Uo. 128. Vajda Miklós; **31.** *Notesz* - Uo. 156. Valkay Sarolta; **32.** *őnéletrajz* - Uo. 175. Vajda Miklós; **33.** *Notesz* - Uo. 181. Valkay Sarolta; **34.** Uo. 182.; **35.** Uo. 232.; **36.** Uo. 233.; **37.** Uo. 235.; **38-39.** Uo. 236.; **40-42.** Uo. 237.; **43-50.** Uo. 238. **51-55.** Uo. 239.; **56.** Uo. 240.

DOBROLJUBOV, NYIKOLAJ ALEKSZANDROVICS (1836-1861) orosz irodalomkritikus

1. *Fénysugár a Sötétség birodalmában* - Orosz realizmus. Szikra, Bp., 1950. 164. Lukács Györgyné; **2.** Uo. 185.; **3.** Uo. 187.; **4.** Uo. 188.; **5.** Uo. 189.; **6-7.** Uo. 192.; **8.** Uo. 194.; **9.** Uo. 206.; **10.** Uo. 209.; **11.** Uo. 217.; **12.** Uo. 235.; **13.** Uo. 238.; **14.** Uo. 271.

CÉZANNE, PAUL (1839-1906) francia festő

1. *Édesanyjához intézett levél*, 1874. szeptember 26. - Levelei. (Szerk.; John Rewald.) Corvina, Bp., 1971. 101. Illyés Mária; **2.** *Levél Joachim Gasquet-nak*, 1896. április 30. - Uo. 172.; **3.** *Levél Joachim Gasquet-nak*, 1897. szeptember 26. - Uo. 184.; **4.** *Levél Roger Marxnak*, 1905. január 23. - Uo. 223.; **5-6.** *Levél Émile Bernard-nak*. 1905. - Uo. 224.; **7.** *Levél Jiához*, 1906. október 15. - Uo. 239.

GEORGE, HENRY (1839-1897) amerikai közgazdász

Haladás és szegénység. Bevezetés. A probléma - Athenaeum, Bp., 1914. 19. Braun Róbert.

MUSZORGSZKIJ, MOGYESZT PETROVICS (1839-1881) orosz zeneszerző

1-3. *Levele V. Sztaszovhoz* - Szabolcsi, 95. Szabolcsi Bence.

PATER, WALTER HORATIO (1839-1894) angol művészettörténész, esszéíró

1. *A renaissance. Giorgione iskolája* Révai, Bp., 1913. 201. Sebestyén Károly; **2.** *I. m.* Zárószó - Uo. 325.

SULLY-PRUDHOMME, ARMAND (1839-1907) francia költő

N. ch. 125. Molnos Lipót.

THALY KÁLMÁN (1839-1909) történetíró, költő

Árpád apánk... Kárpáti kürt Békés, 656.

CSAJKOVSKIJ, PJOTR ILJICS (1840-1893) orosz zeneszerző

1. *Levele N. F. Meck asszonyhoz.* 1878. március 1. - Örök muzsika, 391. Barna István; **2.** Uo. 392.

DAUDET, ALPHONSE (1840-1897) francia elbeszélő

1. *A beaucaire-i postakocsi* - Levelek a malomból. Európa, Bp., 1957. 15. K. Eckhardt Ilona; **2.** *A csillagok* - Uo. 32.

HARDY, THOMAS (1840-1928) angol regényíró és költő

1. *The Revisitation* - O. D. Q. 236. 26. sz. Molnos Lipót; **2.** *Yellham-Wood's Story* - Uo. 37. sz.; **3.** *The Return of the Native*, III. r. 2. f. - E. d. C. 6789. sz.; **4.** *Egy tiszta nő*, I. r. 5. f. - Szépirodalmi Könyvkiadó, Bp., 1958. I. köt. 57. Szabó Lőrinc; **5.** *I. m.* 10. f. - Uo. 105.; **6.** *I. m.* II. r. 15. f. - Uo. 142.; **7.** Uo. 145.; **8.** *I. m.* 1V. r. 29. f. - Uo. 269.; **9.** *I. m.* V. r. 36. f. - Uo. II. köt. 29.; **10.** *I. m.* 39. f. - Uo. 60.; **11.** *I. m.* 43. f. - Uo. 89.; **12.** *I. m.* V 1. r. 45. f. - Uo. 126.; **13.** *I. m.* 46. f. - Uo. 134.; **14-15.** *I. m.* 49. f. - Uo. 174.; **16.** *I. m.* 51. f. - Uo. 190.; **17.** *"Országok megtöretése" idején* - A. k. a. 438. Vas István.

PISZAREV, DMITRIJ IVANOVICS (1840-1868) orosz forradalmi demokrata filozófus és publicista

1. Voroncov, 100. Visnyovszki László; **2.** Uo. 60.

RODIN, AUGUSTE (1840-1917) francia szobrász

1. *Beszélgetések a művészetről.* Összegyűjtötte: Paul Gsell. Franklin Társulat, Bp., 1924. 21. Farkas Zoltán; **2.** Uo. 23.; **3.** Uo. 28.; **4.** Uo. 29.; **5.** Uo. 51.; **6.** Uo. 59.; **7.** Uo. 66.; **8.** Uo. 77.; **9-10.** Uo. 107.; **11.** Uo. 110.; **12.** Uo. 111.; **13-14.** Uo. 115.; **15.** Id. Harsányi Zoltán: Rodin - Gondolat, Bp., 1974. 154.; **16-20.** Uo. 264.

ZOLA, ÉMILE (1840-1902) francia regényíró

1. *Germinal*, 3. r. 1. f. - Európa, Bp., 1959. 131. Bartócz Ilona; **2.** Uo.; **3.** *I. m.* 6. r. 1. f. - Uo. 354.; **4.** *I. m.* 3. f. - Uo. 373.; **5.** *I. m.* 7. r. 6. f. - Uo. 483.; **6.** *A pénz*, 1. f. - Szépirodalmi, Bp., 1962. **1.** köt. 52. Bajomi Lázár Endre; **7.** *I. m.* 4. f. - Uo. 157.; **8.** Uo. 165.; **9.** *I. m.* 5. f. - Uo. 209.; **10.** Uo. 229.; **11.** *I. m.* 7. f. - Uo. II. köt. 5.; **12.** Uo. 17.; **13.** Uo. 31.; **14.** Uo. 32.; **15.** *I. m.* 12. f. - Uo. 237.; **16.** Uo. 259.; **17.** Uo. 276.; **18.** *Proudhon és Courbet* - Émile Zola válogatott

művészeti írásai. Képzőművészeti Alap, Bp., 1961. 37. Lengyel Géza; **19.** *Az 1886. évi Salon* - Uo. 54.; **20.** *Festészet* - Uo. 177.; **21.** *Le roman expérimental* - E. d. C. 2722. sz. Mohos Lipót.

CLEMENCEAU, GEORGES (1841-1929) francia politikus

1. N. ch. 93. Molnos Lipót; **2.** Uo. 110.

KLJUCSEVSZKIJ, VASZILIJ OSZIPOVICS (1841-1911) orosz történész

1. Voroncov, 64. Visnyovszki László; **2.** Uo. 138.; **3.** Uo. 60.; **4.** Uo. 434.; **5.** Uo. 485.; **6.** Uo. I 49.; **7.** Uo. 527.; **8.** Uo. 200.; **9.** Uo. 60.

RENOIR, PIERRE AUGUSTE (1841-1919) francia festő

1. Id. Jean Renoir: Apám, Renoir - Gondolat, Bp., 1972. 11. G. Beke Margit; **2.** Uo. 41.; **3.** Uo. 45.; **4.** Uo. 46.; **5-6.** Uo. 47.; **7-9.** Uo. 52.; **10.** Uo. 53.; **11.** Uo. 78.; **12.** Uo. 91.; **13.** Uo. 112.; **14.** Uo. 122.; **15.** Uo. 133.; **16.** Uo. 139.; **17.** Uo. 140.; **18.** Uo. 144.; **19-27.** Uo. 145.; **28-30.** Uo. 146.; **31.** Uo. 147.; **32.** Uo. 148.; **33.** Uo. 158.; **34.** Uo. 159.; **35.** Uo. 215.; **36.** Uo. 241.; **37.** Uo. 269.

WAGNER, OTTO (1841-1918) osztrák építész

1. *A művész vagy a mérnök* Szecesszió, 248. Ifj. Tálasi István; **2-3.** Uo. 249.

BERCZIK ÁRPÁD (1842-1919) drámaíró

Fertálymágnások, I. felv. - Békés, 657.

BIERCE, AMBROSE GWINETT (1842-1914?) amerikai elbeszélő

1. *The Devil's Dictionary* P. D. M. Q. 22. K. N. 1.; **2-4.** Uo.; **5.** *I. m.* Id.: Ungvári Tamás, In: Bierce: Bagoly-folyó. Utószó - Európa, Rp., 1968. 371. Ungvári Tamás; **6-14.** *I. m.* - P. D. M. Q. 22. K. N. I.; **15.** *I. m.* Id.: Ungvári Tamás, In: Bierce: Bagoly-folyó. Utószó - Európa, Bp., 1968. 371. Ungvári Tamás.

BRANDES, GEORG (tk. Morris Cohen; 1842-1927) dán irodalomtörténész, esztéta

Hovedstromninger i det 19. arhundredes europeiske litteratur - L. d. c. C 49. sz. Mohos Lipót.

CSIKY GERGELY (1842-1891) drámaíró

A nagymama - Békés, 657.

JAMES, WILLIAM (1842-1910) amerikai filozófus

1. *Pragmatism* Durant, 449. Benedek Marcell; **2.** Uo.; **3-4.** Uo. 452.

MALLARMÉ, STÉPHANE (1842-1898) francia költő

1. *Ablakok* Fr. k. a. II. köt. 388. Tóth Árpád; **2.** *Tengeri szél* - Uo. 390. Illyés Gyula; **3.** *Költemények prózában. Félbeszakadt látványosság* - Stéphane Mallarmé költeményei. Magyar Helikon, Bp., 1964. 98. Weöres Sándor.

SEIDEL, HEINRICH (1842-1906) német író

1. *Glockertspiel* - Zozmann, 564. h. K. N. I.; **2.** *Neues Glockenspiel* - Uo.

CARMEN SYLVA (tk. Wied hercegnő; 1843-1916) Erzsébet néven román királyné, német író

Vom Amboss - Zozmann, 453. h. K. N. I.

KISS JÓZSEF (1843-1921) költő

1. *A csók*; 2. *Tüzek*.

STRIHÓ GYULA (1843-1902) országgyűlési képviselő

T. B. 133.

SUTTNER, BERTHA VON (1843-1913) osztrák író

(Regényének címe) - Békés, 259.

ARANY LÁSZLÓ (1844-1898) költő, népmesegyűjtő, irodalomtörténész

1. *A délibábok htise* - Vajthó, 42.; 2. Uo. 64.; 3. Uo. 109.; 4. Uo. 117.; 5. *A hunok harca* - Uo. 129.; 6. *A délibábok hőse* - Uo. 230.

BRANLY, EDOUARD (1844-1940) francia fizikus

1. *Comprendre le siècle* - N. ch. 138. Molnos Lipót; 2. Uo. 173.

FRANCE, ANATOLE (tk. Thibault; 1844-1924) francia regényíró

1. *Bonnard Szilveszter vétké*. I. r. *A fatörzs* - Szépirodalmi, Bp., 1973. 19. Rónay György; 2. Uo. 25.; 3. Uo. 27.; 4. Uo. 44.; 5. Uo. 53. 6. Uo. 54.; 7. *I. m.* 2. r. *Jeanne Alexandra* - Uo. 55.; 8-10. Uo. 68.; 11. Uo. 70.; 12. Uo. 7 t.; 13-14. Uo. 84.; 15. Uo. 85.; 16. Uo. 87.; 17. Uo. 91.; 18. Uo. 98.; 19. Uo. 118. : 20. Uo. 122.; 21-22. Uo. 129.; 23. Uo. 131.; 24-25. Uo. 134.; 26. Uo. 164.; 27. Uo. 185.; 28. Uo. 186.; 29. Uo. 188.; 30. *Barátom könyve*. Móra, Bp., 1959. 23. Sziójyártó László; 31. Uo. 29.; 32. Uo. 33.; 33. Uo. 40.; 34. Uo. 90.; 35. Uo. 97.; 36-37. Uo. 104.; 38. Uo. 136.; 39. Uo. 145.; 40. Uo. 153.; 41. *Balthasar* - Békés, 489.; 42. *Thaisz*, Európa, Bp., 1957. 21. Aranyossi Pál; 43. Uo. 22.; 44. Uo. 23.; 45. Uo. 59.; 46. Uo. 62.; 47. Uo. 77.; 48. Uo. 88. : 49. Uo. 110.; 50-51. Uo. 131.; 52. Uo. 132.; 53. Uo. 140.; 54-55. Id. Vas István a *Lúdláb királynő* előszavában. Szépirodalmi, Bp., 1953. 12. Vas István; 56. Uo. 13.; 57. Uo. 19.; 58. *Lúdláb királynő* - Uo. 148.; 59. Uo. 194.; 60-61. *Coignard abbé véleményei*, 1. f. - Coignard abbé véleményei. Epikur kertje. Révai, Bp., 1922. 6. Salgó Ernő; 62. *I. m.* 10. f. - Uo. 102.; 63. Uo. 103.; 64. *I. m.* 13. f. - Uo.; 65. *I. m.* 14. f. - Uo. 129.; 66. *I. m.* 22. f. - Uo. 182.; 67. *Epikur kertje* - Uo. 243. Salgó Ernő; 68. Uo. 246.; 69. Uo. 257.; 70. *Jelenkori történet*, 2. r. *A próbabábu*, 1. f. - Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1956. 163. Kolozsvári Grandpietre Emil; 71. Uo. 165.; 72. *I. m.* S. f. - Uo. 200.; 73. *I. m.* 11. f. - Uo. 236.; 74. Uo. 242.; 75-76. 1. m: 17. f. - Uo. 276.; 77. *I. m.* 4. r. *Bergeret úr Prírízsbán*, 2. f. - Uo. 455. Benedek Marcell; 78. *I. m.* 4. f. - Uo. 465.; 79. *I. m.* S. f. - Uo. 470.; 80. *I. m.* 6. f. - Uo. 472.; 81. *I. m.* 7. f. - Uo. 478.; 82. *I. m.* 14. f. - Uo. 519.; 83. Uo. 520.; 84. *I. m.* 15. f. - Uo. 522.; 85. *I. m.* 7. f. - Uo. 530.; 86-89. 531.; 90-91. Uo. 532.; 92. Uo. 533.; 93-94. Uo. 534.; 95-96. Uo. 535.; 97. Uo. 536.; 98. *Crainquebille és más elbeszélések*. Szépirodalmi, Bp., 1954. 118. Kürti Pál; 99-100. Uo. 120.; 101. *A fehér kövön*, 2. f. Kriterion, Bukarest, 1977. 181. Lakits Pál; 102. Uo. 206.; 103. *I. m.* 4. f. - Uo. 233.; 104. Uo. 237.; 105. Uo. 243.; 106. Uo. 244.; 107-108. Uo. 246.; 109. Uo. 248.; 110. *I. m.* S. f. - Uo. 252.; 111. Uo. 261.; 112. Uo. 263.; 113-114. Uo. 266.; 115. *Angyalok lázadása*, 8. f. - Európa, Bp., 1958. 38. Kunfi Zsigmond; 116. Uo. 40.; 117. *I. m.* 10. f. - Uo. 55.; 118. *I. m.* 11. f. - Uo. 57.; 119. *I. m.* 13. f. - Uo. 72.; 120. *I. m.* 17. f. - Uo. 98.; 121. *I. m.* 18. f. - Uo. 107.; 122. Uo. 109.; 123-124. *I. m.* 21. f. - Uo. 134.; 125. *I. m.* 22. f. - Uo. 139.; 126. *I. m.* 26. f. - Uo. 158.; 127. *I. m.* 27. f. - Uo. 161.; 128. Uo. 164.; 129. Uo. 165.; 130. *I. m.* 35. f. - Uo. 217.; 131. *A jobb idők felé* (Párizs, 1906.) - Elmékedések, beszélgetések, (Szerk.; Kolozsvári Grandpietre Emil.) Művelt Nép, Bp., 1956. 91. Süpek Ottó; 132-133. Uo. 92.; 134. Uo. 93.; 135. Michel Corday: *A France utolsó*

kiadatlan lapjai (Párizs, 1925.) - Uo. 125. Somogyi Pál László; **136.** Uo. 129.; **137.** *Hátrahagyott írásai.* Athenaeum, Bp., 1926. 36. Benedek Marcell; **138.** Uo. 57.; **139-140.** *Noces Corinthiennes.* Id. Murányi-Kovács Endre: Anatole France - Gondolat, Bp., 1965. 74. Murányi-Kovács Endre; **141.** *Beszéd az Emberi Jogok Ligájának kerületi ülésén,* 1901. december 21. – Murányi-Kovács Endre: Anatole France harca a klerikális reakció ellen. Művelt Nép, Bp., 1952. 22. Murányi-Kovács Endre; **142.** *Beszéd.* 1902. május 10. - Uo. 23.

MUNKÁCSY MIHÁLY (1844- 1900) festő
Emlékeim Hungária, Bp., 1950. 66.

NIETZSCHE, FRIEDRICH (1844-1900) német filozófus, költő

1. *Hajnalpír,* 1. k. 9. sz. - Válogatott írásai. Gondolat, Bp., 1972. 52. Szabó Ede; **2-3.** Uo.; **4.** *I. m.* 76. sz. - Uo. 69.; **5.** *I. m.* 96. sz. - Uo. 72.; **6.** *I. m.* III. k. 149. sz. - Uo. 88.; **7.** *I. m.* IV. k. 240. sz. - Uo. 116.; **8.** *I. m.* 262. sz. - Uo. 118.; **9.** *I. m.* 297. sz. - Uo. 120.; **10.** *I. m.* 324. sz. - Uo. 123.; **11.** *I. m.* 370. sz. - Uo. 126.; **12.** *I. m.* V. k. 447. sz. - Uo. 132.; **13.** *I. m.* 519. sz. - Uo. 133.; **14.** *I. m.* 536. sz. - Uo.; **15.** *I. m.* 573. sz. - Uo. 145.; **16.** *A vidám tudomány* (mottó: Házam ajtajára) - Uo. 147.; **17.** *I. m.* II. k. 103. sz. - Uo. 181.; **18.** *I. m.* III. k. 108. sz. - Uo. 184.; **19.** *I. m.* 116. sz. - Uo. I 86.; **20.** *I. m.* 128. sz. - Uo. 187.; **21.** *I. m.* 129. sz. - Uo.; **22.** *I. m.* 130. sz. - Uo. 188.; **23.** *I. m.* 140. sz. - Uo. 189.; **24.** *I. m.* 142. sz. - Uo.; **25.** *I. m.* 220. sz. - Uo. 191.; **26-27.** *I. m.* IV. k. 283. sz. - Uo. 193.; **28.** *I. m.* 297. sz. - Uo.; **29.** *I. m.* 304. sz. - Uo. 196.; **30.** *I. m.* 324. sz. - Uo.; **31.** *I. m.* 329. sz. - Uo. 198.; **32.** *I. m.* V. k. 347. sz. - Uo. 204.; **33.** Uo. 205.; **34.** *Így szólott Zarathustra. Zarathustra előljáró beszéde,* 2. sz. - Uo. 223; **35.** *I. m.* 3. sz. - Uo.; **36.** *I. m. Zarathustra beszédeiből.* Ezer és egy célról - Uo. 238.; **37-38.** *I. m. Az ajándékozó erényről,* 2. sz. - Uo. 245.; **39.** *I. m.* 3. sz. - Uo. 246.; **40.** *I. m. A tarantelláról* - Uo. 252.; **41.** *I. m. Régi és új törvénytáblák,* 4. sz. Uo. 269.; **42.** *I. m.* 274.; **43.** *I. m.* 14. sz. - Uo. 276.; **44.** *I. m.* 21. sz. Uo. 281.; **45.** *I. m.* 22. sz. - Uo. 283.; **46.** *I. m.* 23. sz. - Uo.; **47.** *I. m.* 24. sz. - Uo.; **48.** *I. m.* 29. sz. Uo. 287.; **49.** *Jón, rosszon túl.* 1. r. 3. sz. Világirodalom Könyvkiadó Vállalata, Bp., é. n. 14. Reichard Piroska; **50.** *I. m.* 4. sz. - Uo. 15.; **51.** *I. m.* 6. sz. - Uo. 17.; **52.** *I. m.* 13. sz. - Uo. 27.; **53.** *I. m.* 20. sz. - Uo. 36.; **54.** *I. m.* II. r. 29. sz. - Uo. 50.; **55.** *I. m.* 39. sz. - Uo. 61.; **56.** Uo. 62.; **57.** *I. m.* 41. sz. - Uo. 65.; **58.** *I. m.* III. r. 47. sz. - Uo. 73.; **59.** *I. m.* IV. r. 96. sz. - Uo. 100.; **60.** *I. m.* 106. sz. - Uo. 102.; **61.** *I. m.* 136. sz. Uo. 107.; **62.** *I. m.* 1 S3. sz. - Uo. 111.; **63.** *I. m.* 1 57. sz. - Uo.; **64.** *I. m.* 183. sz. - Uo. 116.; **65.** *I. m.* VII. r. 237. sz. - Uo. 200.; **66.** *I. m.* IX. r. 280. sz. - Uo. 267.; **67.** *I. m.* 290. sz. - Uo. 273.; **68.** *I. m.* 295. sz. - Uo. 278.; **69.** *Az erkölcs genealógiájához,* 28. sz. Válogatott írásai. Gondolat, Bp., 1972. 361. Szabó Ede; **70.** *Bálványok alkonya. Mondások és nyilak,* 5. sz. - Uo. 371.; **71.** *I. m.* 11. sz. Uo.; **72.** *I. m. Egy korszerátlen ember portyázásai.* 19. sz. - Uo. 376.; **73.** *Új tengerek felé* - N. k. a. 611. Keresztury Dezső; **74.** *Az ittas ének* - Uo. 614. Keresztury Dezső.

VERLAINE, PAUL (1844-1896) francia költő

1. *Ars poetica* - Rónay, 467. Rónay György; **2.** Uo. 468.; **3.** *Példázatok* Ö. B. I. köt. 642. Szabó Lőrinc; **4.** *Streets I.* - Uo. II. köt. 342.; **5.** *Szívemben könnyezik* Uo. 766.

DÓCZI LAJOS (1845 1919) drámaíró, költő
A csók.

MECSNYIKOV, ILJA ILJICS (1845 1916) orosz biológus, bakteriológus
Voroncov, 290. Visnyuvszki László.

DE AMICIS, EDMONDO (1846-1908) olasz költő és prózaíró

1. *Édesanya* - Carmela. Zrínyi, Bp., 1959. 98. Dalos László; 2. Uo.; 3. *Az ezred fia* - Uo. 164.

MIKLUHO-MAKLAJ, NYIKOLAJ NYIKOLAJEVICS (1846-1888) orosz utazó, antropológus, néprajzkutató

Voroncov, 131. Visnyovszki László.

EDISON, THOMAS ALVA (1847-1931) amerikai feltaláló

Interjú. Life, 1932. 24. sz. - O. D. Q. 195. 22. sz. Mohos Lipót.

FAGUET, EMILE (1847-1916) francia történész

1. *A kontárság kultusza.* Franklin, Bp., 1919. I. f. 23. Szánthó Gyula; 2. *I. m.* 4. f. S4.; 3. Uo. 56.; 4. *I. m.* 8. f. - Uo. 122.; 5. *I. m.* 9. f. - Uo. 131.; 6. *I. m.* 11. f. - Uo. 152.; 7. Uo. 154.; 8. Uo. 157.; 9. Uo. 167.; 10. *I. m.* 12. f. - Uo. 182.; 11. Uo. 184.

JACOBSEN, JENS PETER (1847-1885) dán regényíró, elbeszélő

1. *Niels Gyhne.* 3. f. - Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1955. 26. Faludy György; 2. Uo. 41.; 3. Uo. 46.; 4. *I. m.* 5. f. - Uo. 61.; 5. *I. m.* 6. f. - Uo. 73.; 6. *I. m.* 7. f. - Uo. 91.; 7. Uo. 92.; 8. *I. m.* 8. f. - Uo. 105.; 9. Uo. 108.; 10. *I. m.* 9. f. - Uo. 138.; 11. Uo. 147.; 12. Uo. 148.; 13-14. Uo. 149.; 15. *I. m.* 11. f. - Uo. 180.; 16. *I. m.* 12. f. - Uo. 225.; 17-18. *I. m.* 13. f. - Uo. 240.; 19. Uo. 241.; 20. *I. m.* 14. f. - Uo. 250.

MIKSZÁTH KÁLMÁN (1847-1910) regényíró

1. *A görögök és a szcithák* - Békés. 774.; 2. *A szolnoki vita* - Uo. 775.; 3. *Galamb a kalitkában* - Uo. 778.; 4. *Mikor a mécses már csak pislog* - Uo.; 5. *A Noszty-ftú esete Tóth Marival* - Uo. 779.; 6. *I. m.* - Vajthó, 138.; 7. *A fekete város* - Uo. 144.; 8. Uo. 167.; 9. *Jókai Mór élete és kora* - Uo. 270.; 10. *Az István szoba* - Uo.; 11. *A havasi kürt és az óra* - Uo.

BOTEV, HRISZTO (1848-1876) bolgár költő és szabadsághős

1. *Az én imádságom* - Prométheusz tüze, 174. Nagy László; 2. *Zászló*, I. k. 24. sz. - Válogatott írásai. Révai, Bp., 1950. 108. Képes Géza.

EÖTVÖS LORÁND (1848-1919) fizikus

1. *Elnöki székfoglaló beszéd az MTA közgyűlésén.* 1889. június 24. - Eötvös Lorand, a tudós és művelődéspolitikus írásaiból (Szerk.; Környei Elek.) Gondolat, Bp., 1964. 194.; 2. Uo.

HVIEZDOSLAW (tk. Pavol Országh; 1848-1921) szlovák költő

1. *S nem lesz több elnyomott* - Komlós, 362. Kardos László; 2. Uo. 363.

ACUNA, MANUEL (1849-1873) mexikói költő

1. *Egy holttest előtt* - Prométheusz tüze, 187. Imecs Béla; 2. Uo. 190.

PAVLOV, IVAN PETROVICS (1849-1936) szovjet-orosz biológus

1. Voroncov, 290. Visnyovszki László; 2. Uo. 327.

STRINDBERG, JOHAN AUGUST (1849-1912) svéd dráma- és regényíró, elbeszélő

1. *Egy lélek fejlődése. A forrongás évei.* 1. f. *A pitvarban* - Dick Manó, Bp., 1920. 43. *Mikes Gajás*; 2. *I. m.* 2. f. Lenn és fönn - Uo. 43.; 3. Uo. 45.; 4. Uo. 48.; 5. Uo. 72.; 6. *I. m.* 8. f. *A Runa-szövetség* - Uo. 171.; 7. *I. m.* 9. f. *A könyvekben és a színpadon* - Uo. 176.; 8. Uo. 181.; 9.

I. m. 10. f. Ziláltság - Uo. 190.; **10. I. m. 12. f. A király pártfogoltja** - Uo. 249.; **11.** Uo. 252.; **12. I. m. El egymástól! S. f.** - Dick Manó, Bp., é. n. 129. Mikes Lajos; **13. I. m. 6. f.** - Uo. 129.

BERNSTEIN, EDUARD (1850-1932) német revizionista ideológus és politikus

Die Voraussetzungen des Sozialismus und die Aufgaben der Sozialdemokratie. Stuttgart, 1899. - Békés, 397.

EMINESCU, MIHAI (1850-1889) román költő

1. Császár és proletár - Román költők antológiája. Móra, Bp., 1961. 174. Kálnoky László; **2-3.** Uo. 175.; **4.** Uo. 177.; **5-6.** Uo. 179.; **7-8.** Uo. 183.; **9-12. Glossza** - Rónay, 500. Dsida Jenő.

MAUPASSANT, GUY DE (1850-1893) francia novellista és regényíró

1. Péter és János. A "regény" (Előszó) - Egy asszony élete. A Szépfüű. Péter és János. Európa, Bp., 1978. 661. Justus Pál; **2.** Uo. 662.; **3.** Uo. 664.; **4-5.** Uo. 666.; **6.** Uo. 667.; **7-10.** (Flaubert nyomán) - Uo. 673.; **11.** Uo. 674.; **12. I. m. 5. f.** - Uo. 751.; **13. I. m. 8. f.** - Uo. 815.; **14. Erős. mint a halál.** 1. r. 1. f. - Európa, 1976. 28. Király György; **15.** Uo. 43.; **16. I. m. 2. f.** - Uo. 52.; **17.** Uo. 62.; **18. I. m. 3. f.** - Uo. 78.; **19. I. m. II. r. 3. f.** - Uo. 175.; **20. I. m. 4. f.** - Uo. 186.; **21.** Uo. 187.; **22.** Uo. 188.; **23. I. m. 6. f.** - Uo. 244.; **24-25. Egy asszony vallomásai** - Békés, 492.

PÉTERFY JENŐ (1850-1899) irodalomkritikus, esztéta

1. B. Eötvös József mint regényíró - Vajthó, 138.; **2. Joachim József és első hangversenye** - Uo. 272.; **3. Báró Kemény Zsigmond mint regényíró** - Uo.; **4. Wohl Stephanie: Aranyfüst** - Uo. 273.

PETHE MÁRTON (1850 kör. - ?)

(Dalszöveg) - Békés, 947.

STEVENSON, ROBERT LOUIS (1850-1894) angol költő és regényíró

1. Travels with a Donkey - O. D. Q. 514. 17. sz. Mohos Emília; **2. Virginibus puerisque.** An Apology for Idlers - Uo. 40. sz.; **3. I. m. I. r.** - Uo. 28. sz.; **4. I. m.** - Uo. 33. sz.; **5. Across the Plains. Beggars** - Uo. 513. 29. sz.; **6. New Arabian Nights** - Uo. 514. II. sz.; **7. A kincses sziget.** 3. f. Israel Hands - Devecseri Gábor.

VAZOV, IVAN (1850-1921) bolgár költő és elbeszélő

1. Nem oltod el az olthatatlant - Prométheusz tüze, 175. Trencsényi-Waldapfel Imre; **2.** Uo. 176.

FOCH, FERDINAND (1851-1929) francia hadvezér

1. O. D. Q. 209. 9. sz. - Mulnos Emília; **2.** N. ch. 110.; **3.** Uo. 115.; **4.** Uo. 138.

GOGH, VINCENT VAN (1853-1890) holland festőművész

1. Levele öccséhez, Theodorhoz. 1878. november 15. - Levelei. Officina, Bp., 1944. 16. Timár László; **2. Ugyanahhoz,** 1879. június - Uo. 22.; **3. Ugyanahhoz,** 1881. november 7. - Uo. 27.; **4-5.** Uo. 28.; **6-7. Ugyanahhoz.** 1882, március 18. Uo. 31.; **8-9. Ugyanahhoz.** 1882. május II. - Uo. 34.; **10.** Uo. 35.; **11. Ugyanahhoz,** 1882. május 15. - Uo. 38.; **12. Szüleikhez.** 1883. november - Uo. 47.; **13. Theodorhoz.** 1883. december - Uo. 49.; **14.** Uo. 52.; **15. Ugyanahhoz,** 1884 nyarán - Uo. 58.; **16-17. Ugyanahhoz,** 1884. szeptember - Uo. 61.; **18-19. Ugyanahhoz,** 1886. január - Uo. 73.; **20. Ugyanahhoz.** 1888. május - Uo. 81.; **21. Émile Bernard-hoz.** 1888 nyarán - Uo. 89.; **22. Ugyanahhoz,** 1888. szeptember - Uo. 95.; **23.** Uo. 98.; **24. Theodorhoz,** 1888. október 20.

Uo. 106.; **25.** *Ugyanahhoz.* 1889. karácsony - Uo. 120.; **26.** *Albert Aurier-hoz,* 1890. február 1. - Uo. 125.; **27.** *Theodorhoz,* 1890. július 27. - Uo. 127.

MARTÍ, JOSÉ (1853-1895) kubai költő

1. *Lezülleszt, fölfal...* - Dél keresztje, 77. Tímár György; **2.** Uo.

FRAZER, SIR JAMES GEORGE (1854-1941) angol néprajz- és valláskutató

1. *Az Aranyág.* Előszó - Gondolat, Bp., 1965. 14. Bodrogi Tibor és Bónis György; **2.** *I. m.* 3. f. - Uo. 50.; **3.** *I. m.* 23. f. - Uo. 139.; **4.** *I. m.* 29. f. - Uo. 193.; **5-6.** *I. m.* 69. f. - Uo. 396.; **7.** Uo. 397.

GÁSPÁR IMRE (1854-1910) költő

Munkás-Marseillaise - Külföldi Viktor (szerk.): Szabadság-költészet. Munkásdalok és szavalmányok. Bp., 1879. - Békés, 401.

HILLE, PÉTER (1854-1904) német költő, regény- és aforizmaíró

Aphorismen - Zozman, 797. h. K. N. I.

MACEDONSKI, ALEXANDRU (1854- 1920) román költő

A kolostor - Századvég, 77. Gáldi László.

POINCARÉ, JULES HENRI (1854-1912) francia matematikus

N. ch. 13. Mohos Emília.

RIMBAUD, ARTHUR (1854-1891) francia költő

1. *Delíriumok. A szó alkímiája* - Századvég, 53. Rónay György; **2.** Uo.; **3.** *I. m.* *Dal a legmagasabb toronyról* - Uo. 55. **4-5.** *Színváz latok. Mondatok* - Arthur Rimbaud összes költői művei. Európa. Bp., 1965. 206. Rónay György; **6.** *I. m.* *Város* - Uo. 208. Somlyó György; **7.** *Egy évad a pokolban. Delíriumok, II.* - Uo. 249. Rónay György; **8.** *I. m.* *Villám* - Uo. 256. Somlyó György; **9.** *I. m.* *Búcsú* - Uo. 258. **10-12.** *Levél Georges Izambard-nak,* 1871. május - Uo. 264.; **13.** *Gevél Paul Demenynek,* 1871. május 15. - Uo. 266.; **14-15.** Uo. 267.; **16.** Uo. 268.; **17.** *A Delíriumok pizskozatából* - Uo. 302.

ROSKOVICS IGNÁC (1854-1915) festőművész

Békés, 330.

WILDE, OSCAR FINGAL O'FLAHERTIE WILLS (1854-1900) ír származású angol költő, próza- és drámaíró

1. *Sebaltian Melmoth paradoxosai* Hamvas, 254. Cserna Andor; **2.** Uo.; **3-5.** Uo. 255.; **6.** *A hazugság napfogyatkozása* - Szecesszió, 165. Tandori Dezső; **7.** Uo. 167.; **8-9.** Uo. 170.; **10.** Uo. 172.; **11.** Uo. 174.; **12-13.** Uo. 175.; **14.** *Dorian Gray arcképe,* 1. f. - Békés, 440. Schöpflin Aladár; **15.** *I. m.* 2. f. - Uo. 441.; **16.** *I. m.* 17. f. - Uo.; **17.** *I. m.* 19. f. - Uo.; **18.** *Bunbury,* I. felv. Uo. 442. Mikes Lajos.

MICSURIN, IVAN VLAGYIMIROVICS (1855-1935) orosz növénynevelő

Voroncov, 326. Visnyovszki László.

REVICZKY GYULA (1855-1889) költő

1. *Schopenhauer olvasása közben: 2-4. Magamról; 5-10. Pán halála.*

VERHAEREN, ÉMILE (1855-1916) flamand származású, francia nyelven író belga költő
A munka - Fr. k. a. II. köt. 504. Rónay György.

BERLAGE, HENDRIK PETRUS (1856-1934) holland építész

1. *Ismét legyen stílusunk* - Szecesszió, 250. Ifj. Tálasi István; 2-3. Uo. 251.; 4-5. Uo. 252.; 6. Uo. 253.; 7. Uo. 255.; 8. Uo. 256.; 9. Uo. 257.

FREUD, SIGMUND (1856-1939) osztrák ideg- és elmeorvos, esszéíró

1. *A pszichoanalízis rövid vázlatja*, 2. sz. - Buda Béla (szerk.): A pszichoanalízis és modern irányzatai. Gondolat, Bp., 1971. 77. Buda Béla; 2. *I. m.* 4. sz. - Uo. 84.; 3. *I. m.* 5. sz. - Uo. 86.; 4. Uo. 87.; 5. *Bevezetés a pszichoanalízisbe*. VII. előadás - Uo. 97. Hermann Imre; 6. *I. m.* XI. előadás - Uo. 107.; 7-8. *I. m.* XXIII. előadás - Uo. 129.; 9. Uo. 132.; 10. *Az őszvalami és az én*, I. f. - Uo. 139. Hollós István; 11. *Egy illúzió jövője*. 1. f. - Bibliotheca, Bp., 1945. 17. Schönberger István; 12. *I. m.* 10. f. - Uo. 69.; 13. Uo. 70.; 14. Uo. 72.

MORÉAS, JEAN (1856-1910) görög származású francia költő

Ne mondd, hogy ragyogó... Ö. B. 1. köt. 563. Szabó Lőrinc.

PLEHANOV, GEORGIJ VALENTYINOVICS (1856-1918) orosz forradalmár, filozófus

1. Voroncov, 36. Visnyovszki László; 2. Uo. 349.; 3. Uo. 324.

SHAW, GEORGE BERNARD (1856-1950) angol dráma- és regényíró

1. *Caesar és Kleopátra. Prológus* Három színdarab. Szépirodalmi, 13p., 1964. 1. köt. 96. Réz Ádám; 2. Uo. 97.; 3. Uo. 101.; 4. *I. m.* II. felv. - Uo. 140.; 5. Uo. 147.; 6. Uo. 158.; 7. *I. m.* III. fele. Uo. 171.; 8. Uo. 181.; 9. *Szent Johanna*, 1 V. kép - Uo. II. köt. 63. Ottlik Géza; 10. *I. m.* V. kép. Uo. 91.; 11. *I. m.* V I. kép. - Uo. 139.; 12. *I. m.* Utójáték - Uo. 159.; 13. Uo. 160.; 14. Uo. 162.; 15. Uo. 165.; 16. Uo. 167.

SULLIVAN, LOUIS HENRY (1856-1924) amerikai építész

1. *A magas irodaház művészi nézőszögből* - Országh László (szerk.): Az el nem képzelt Amerika. Európa, Bp., 1974. 202. Bartos Tibor; 2. Uo. 204.

WILSON, THOMAS WOODROW (1856-1924) amerikai elnök

1. *Üzenet a princetoni egyetem hallgatóihoz* Y. D. M. Q. 243. 64. sz. K. N. 1.; 2. Id.: *Dos Passos: Mr. Wilson's War* - Uo. 68. sz.; 3. *I. m.* *A versailles-i békekonferencia amerikai szakértőihez* - Uo. 244. 72. sz.; 4. Uo. 73. sz.; 5. L. d. c. C 365. I. sz.

CIOLKOVSKIJ, KONSZTANTYIN EDVARDOVICS (1857-1935) szovjet-orosz természettudós

Voroncov, 305. Visnyovszki László.

CONRAD, JOSEPH (tk. Józef Teodor Konrad Nalec Kurzeniewski: 1857-1924) lengyel származású angol regényíró

1. *A Narcissus négere*, I. f. - Európa, Bp., 1960. 28. Vámosi Pál; 2. Uo. 29.; 3. *I. m.* 2. f. - Uo. 35.; 4. *Ifjúság* - Uo. 192.; 5. Uo. 207.; 6. Uo. 220.; 7-8. *A sötétség mélyén*, 1. f. - Uo. 24(); 9. Uo. 242.; 10. Uo. 243.; 11. Uo. 252.; 12. Uo. 276.; 13. Uo. 277.; 14. Uo. 279.; 15. *I. m.* 2. f. - Uo. 300.; 16. Uo. 302.; 17. Uo. 312.; 18-19. *I. m.* 3. f. - Uo. 346.; 20. Uo. 347.; 21. *Notes on Gife ind Letters* - Id.: Vajda Miklós, Báti László és Kristó Nagy István (szerk.): Az angol irodalom a huszadik században. Gondolat, Bp., 1970. I. köt. 96. Vajda Miklós.

COUÉ, EMILE (1857-1926) francia gyógyszerész, pszichológus
(Jelmondata; felirat a nancyi klinikán) -O. D. Q. 157. 22. sz. Molnus Emília.

ZETKIN, CLARA (1857-1933) a munkásmozgalom és a nőmozgalom szervezője
1. *Válogatott beszédek és irások.* 1. köt. 1889-1917. Kossuth, Bp., 1961. 183.; **2.** Uo. **3.** Uo. 184.; **4.** Uo. 192.

CAPUS, ALFRED (1857-1922) francia regény- és drámaíró
Agende de la Galeries Lafayette Párizs, 1935. Molnus Lipót.

DURKHEIM, ÉMILE (1858-1917) francia szociológus
Az öngyilkosság - Közgazdasági és Jogi, Bp., 1967. 380. Józsi Péter.

KOMJÁTHY JENŐ (1858-1895) költő
1. *Gondolatok a halálról;* **2-4.** *I. m.;* **5.** *Mind hasztalan;* **6.** *Harmónia;* **7.** *A börtönből;* **8.** *A homályból;* **9.** *Emléksorok.*

SEGANTINI, GIOVANNI (1858-1899) olasz festő
A művészet kultusz - Szecesszió, 277. Hajnal Gábor.

VLAHUTA, ALEXANDRU (1858-1919) román költő
1. *A győztes türelem* - Román költők antológiája. Móra, Bp., 1961. 240. Pilinszky János; **2-3.** Uo.

BERGSON, HENRI (1859-1941) francia filozófus
1. *Bevezetés a metafizikába* - Athenaeum, Bp., é. n. 7. Fogarasi Béla; **2.** Uo. 14.; **3.** Uo. 24.; **4.** Uo. 29.; **5.** Uo. 30.; **6-7.** Uo. 31.; **8.** Uo. 32.; **9-10.** Uo. 34.; **11.** Uo. 38.; **12-14.** Uo. 39.; **15.** Uo. 40.

CURIE, PIERRE (1859-1906) francia fizikus
1. Id.: *Éve Curie: Madame Curie*, 10. f. - Révai, Bp., 1938. 112. Just Béla; **2.** Uo.; **3.** Uo. 120.; **4.** Uo. 125.; **5.** Uo. 126.; **6.** Uo. I 28.; **7.** *I. m.* 14. f. - Uo. 190.; **8.** *I. m.* 17. f. - Uo. 235.

DEWEY, JOHN (1859-1952) amerikai filozófus
1. *The: Infliuence of Darwin un Philosophy* - Durant, 457. Benedek Marcell; **2.** *Creative Intelligense* - Uo. 458.; **3.** *Előadás a lélektani etikáról*, 1924. szeptember 29. - Uo.; **4.** *Reconstruction in Philosophy* - Uo. 459.; **5.** *Human Nature ind Conduct* - Uo.; **6-7.** *Influence of Darwin on Philosophy* - Uo. 460.; **8.** *Reconstruction in Philosophy* - Uo. 461.; **9-10.** *Influence of Darwin on Philosophy* - Uo. 462.

ELLIS, HENRY HAVELOCK (1859-1939) angol író, pszichológus
The New Spirit. Tolstoi, II. - O. D. Q. 198. 23. sz. Molnos Emília.

JAURÉS, JEAN (1859-1914) francia szocialista politikus, történész, filozófus
1. *Études socialistes* - E. d. C. 3099. sz. Molnos Lipót; **2.** *I. m.* - Uo. 3100. sz.; **3.** *L'armée nouvelle* - Uo. 3101. sz.; **4.** N. ch. 73.; **5.** Uo. 174.; **6.** Uo. 144.

CSEHOV, ANTON PAVLOVICS (1860-1904) orosz elbeszélő, drámaíró

1. *Ellenségek* - Elbeszélések. Európa, Bp., 1958. 85. Szöllősy Klára; 2. *A 6-os számú kórterem*. 9. f. - Uo. 261. Szöllősy Klára; 3-4. Uo. 262.; 5. Uo. 263.; 6. *I. m.* 11. f. - Uo. 271.; 7. *I. m.* 15. f. - Uo. 282.; 8. *I. m.* 17. f. - Uo. 290.; 9. *I. m.* 18. f. - Uo. 291.; 10-11. *Egy orvosi eset* - Uo. 451.; 12. Uo. 452.; 13. *Platonov*, I. felv. 14. j. - Drámák. Európa, Bp., 1978. 41. Elbert János; 14. *Sirály*. I. fele. - Uo. 352. Makai Imre; 15. Uo. 354.; 16. (Az eredetiben: ...de gustibus aut bene, aut nihil - két latin szólásmondás egyesítéséből) - Uo. 356.; 17. Uo. 359.; 18. Uo. 363.; 19. *I. m.* II. felv. - Uo. 371.; 20-21. Uo. 373.; 22. Uo. 374.; 23. *I. m.* (V. felv. - Uo. 402.; 24. *Ványa bácsi*. I. felv. - Uo. 409. Makai Imre; 25. *Három nővér*, IV. felv. - Uo. 537. Kosztolányi Dezső; 26. Uo. 538.; 27. *A dohányzás ártalmasságáról* - Uo. 543. Sík Endre; 28. *Cseresznyés kert*, II. felv. - Uo. 582. Tóth Árpád.

POINCARÉ, RAYMOND (1860-1934) francia államférfi
N. ch. 138. Mohos Emília.

RÁKOSI VIKTOR (1860-1923) hírlapíró és humorista
Sipulusz humoreszkjei - Vajthó, 123.

AMBRUS ZOLTÁN (1861-1932) regényíró és kritikus
1. *A fületlen ember* Vajthó, 103.; 2. *Giroflé és Girçfla* Uo. 130.

BASKIRCSEV, MARIJA KONSZTANTYINOVNA (Bashkirtseff; 1861-1884) orosz festőnő, naplóiíró (francia nyelven)
Napló, 1884. május 30. Zoozmann, 320. h. K. N. I.

NANSEN, FRIDTJOF (1861-1930) norvég sarkkutató, békepolitikus
P. D. M. Q. 166. II. sz. K. N. I.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF (1861-1927) festő
1. *Emlékezései. Miért írok?* - Nyugat, Bp., 1911. 5.; 2. Uo. 6.; 3. *I. m.* *A nagy pártfogó* - Uo. 26.; 4. *I. m.* *Élmények Neuillyben és Banyulsban* Uo. 57.; 5. Uo. 58.; 6. Uo. 63.; 7. *I. m.* *Pár szó egy nagy művészről* - Uo. 66.; 8-9. Uo. 72.; 10. *I. m.* *Nyavalygások vagy sikerek?* - Uo. 96.; 11. Uo. 99.; 12. *I. m.* *Ide haza* Uo. 156.; 13. Uo. 159.

SVEVO, ITALO (tk. Ettore Schmitz; 1861-1928) olasz regényíró
1. *Zeno tudata*. 4. f. - Európa, Bp., 1967. 39. Telegdi Polgár István; 2. Uo. 41.; 3. Uo. 50.; 4. Uo. 53.; 5. Uo. 58.; 6. Uo. 59.; 7. *I. m.* 5. f. - Uo. 71.; 8. Uo. 72.; 9. Uo. 84.; 10. Uo. 91.; 11. Uo. 96.; 12. Uo. 97.; 13. Uo. 111.; 14. Uo. 113.; 15. Uo. 114.; 16. Uo. 120.; 17. Uo. 121.; 18. Uo. 165.; 19. Uo. 170.; 20. Uo. 174.; 21. *I. m.* 6. f. Uo. 182.; 22. Uo. 188.; 23. Uo. 198.; 24. Uo. 206.; 25. Uo. 232.; 26. Uo. 235.; 27. Uo. 243.; 28. Uo. 307.; 29. *I. m.* 7. f. Uo. 319.; 30. Uo. 329.; 31. Uo. 333.; 32. Uo. 336.; 33. Uo. 341.; 34. Uo. 343.; 35. Uo. 344.; 36. Uo. 355.; 37. Uo. 356.; 38. Uo. 358.; 39. Uo. 365.; 40. Uo. 374.; 41. Uo. 380.; 42. Uo. 384.; 43. Uo. 393.; 44. Uo. 400.; 45. Uo. 422.; 46. Uo. 423.; 47. Uo. 439.; 48. Uo. 441.; 49. Uo. 443.; 50. *I. m.* 8. f. - Uo. 463.; 51. Uo. 476.; 52. Uo. 484.; 53. Uo. 498.; 54. Uo. 500.; 55. Uo. 501.

TAGORE, RABINDRANÁTH (1861-1941) bengáli nyelvű indiai költő és író
1. *A kertész* - Áprily Lajos: *Az Aranyszarvas*. Európa, Bp., 1964. 51. Áprily Lajos; 2. Uo.; 3-4. Uo. 52.; 5. Uo. 53.; 6. *Vak leány* Komlós, 115. Kosztolányi Dezső.

WHITEHEAD, ALFRED NORTH (1861-1947) angol filozófus

1. P. D. M. Q. 240. 77. sz. K. N. I.; 2. Uo. 78. sz.; 3. *Adventuras of Ideas*, I. r. 5. f. - Uo. 71.

BRAGG, WILLIAM HENRY (1862-1942) angol fizikus

Id.: Whetham: History of Science - P. D. M. Q. 26. 26. sz. K. N. I.

DEBUSSY, CLAUDE ACHILLE (1862-1915) francia zeneszerző

Monsieur Croche antidilettante - Szabolcsi, 97. Szabolcsi Bence.

HAUPTMANN, GERHART (1862-1946) német drámaíró

1. *A takácsok*. 1. falu. Drámák. Európa, Bp., 1962. 16. Vajthó László; 2. *I. m.* II. falu. - Uu. 35.; 3. Uu. 36.; 4. *I. m.* III. felv. - Uo. 48.; 5. *Henschel fuvaros*. V. felv. - Uu. 347. Déry Tibor; 6. *És Pippa táncol!* III. felv. - Uo. 392. Görgey Gábor; 7. *A patkányok*, I. felv. - Uo. 435. Háy Gyula; 8. *I. m.* II. felv. Uu. 443.; 9. *I. m.* V. felv. - Uo. 517.; 10. *Naplemente előtt*. I. felv. - Uo. 541.; 11. *I. m.* II. felv. - Uo. 558.; 12. *I. m.* III. felv. - Uo. 573.; 13. Uo. 576.; 14. *I. m.* IV. felv. - Uo. 587.; 15. Uo. 594.; 16. *I. m.* V. felv. - Uo. 613.; 17. Uo. 618.

MAETERLINCK, MAURICE (1862-1949) francia nyelvű belga író

1. *Szegények kincse*. Csönd - Id.: Benedek Marcell: Irodalmi miniatűrök. II. sorozat. Dante, Bp., é. n. 39. Bölöni György; 2. Uo.; 3. Uo. 40.

RUBAKIN, NYIKOLAJ ALEKSZANDROVICS (1862-1946) szovjet-orosz író

Voroncov, 259. Visnyovszki László.

BAHR, HERMANN (1863-1934) osztrák dráma- és regényíró, kritikus

1. *Az igazi és a hamis szecesszió* - Szecesszió, 375. Hajnal Gábor; 2. Uo. 377.; 3. Uo. 380.

BRÓDY SÁNDOR (1863-1924) regény-, novella- és drámaíró

1. *Mefisztó barátom* - Húsevők. Magvető, Bp., 1960. I. köt. 30.; 2. *Két katonatiszt* - Uo. 373.; 3-4. *Erzsébet boldog lesz* - Uo. 603.; 5. *Alfona herceg* - Uo. 658.; 6. Uo. 659.

GÁRDONYI GÉZA (1863-1922) regényíró

1. *Ceruzajegyzetek* - Vajthó, 44.; 2. Uo. 87.; 3. *A láthatatlan ember* - Uo. 103.; 4. *Isten rabjai* - Uo.; 5. *Én magam* - Uo.; 6. *A bor* - Uo. 106.; 7. *Én magam* - Uo.; 8. *Az én falum* - Uo. 150.; 9. *Isten rabjai* - Uo. 216.; 10. *Én magam* Uo. 221.

JUSTH ZSIGMOND (1863-1894) író

A puszta könyve - Békés, 779.

LLOYD GEORGE, DAVID (1863-1945) angol politikus, miniszterelnök

1. *Beszéde*, 1904. - P. D. M. Q. 140. 12. sz. K. N. L.; 2. *Költségvetési beszéd*. 1909. - Uo. 13. sz.; 3. *Observer*, "Sayings of Our Times" - Uo. 16. sz.; 4. Id. Dingle Foot - Uo. 22. sz.

MUNCH, EDVARD (1863-1944) norvég festő

1. Id.: Thomas M. Messer: Edvard Munch. Abrams, New York, é. n. 14. K. N. I.; 2. Uo. 62.; 3. Uo. 82.; 4. Uo. 92.; 5. Uo. 110.; 6. Uo. 112.; 7. Uo. 146.; 8. Id.: Reinhold Heller: Edvard Munch: The Scream. Allen Lane The Penguin Press, London, 1973. 23.; 9. Uo. 39.; 10. Id.: Níc. Stang: Edvard Munch. VEB Verlag der Kunst, Dresden, é. n. 24.

OBRIST, HERMANN (1863-1927) svájci származású német iparművész szobrász

1. *Célszerűség vagy képzelet* - Szecesszió, 258. Ifj. Tálasi István; 2. Uo. 259.

SANTAYANA, GEORGE A. N. (1863-1952) amerikai filozófus

1. *Scepticism and Animal Faith* - Durant, 430. Benedek Marcell; 2. Uo.; 3. Uo. 432.; 4. Uo. 433.; 5. *Winds of Doctrine* - Uo.; 6. *Reason in Common Sense* - Uo. 434.; 7. *Scepticism and Animal Faith* - Uo.; 8-9. *Reason in Science* - Uo. 436.; 10. *Reason in Religion* - Uo.; 11. *Reason in Animal Faith* - Uo. 438.; 12. *Reason in Religion* - Uo.; 13. *Reason in Science* - Uo.; 14. Uo. 439.; 15. *Reason in Society* - Uo.; 16-17. Uo. 440; 18-19. Uo. 442.; 20. Uo. 443.; 21. *Reason in Common Sense* - Uo.; 22-23. Uo. 444.; 24-25. *Reason in Science* - Uo.; 26. *Dialogues in Limbo* - P. D. M. Q. 204. 66. sz. K. N. I.; 27. Id. Sagittarius-George: The Perpetual Pessimist - Uo. 70. sz.; 28. *Introduction to Spinoza's "Ethics"* - Uo. 72. sz.; 29. *The Gift of Reason* - Uo. 73. sz.; 30. *I. m.* - Uo. 74. sz.; 31. *Introduction to Spinoza's "Ethics"* - P. D. Q. 303. 25. sz. Mohos Emília; 32. *Soliloquies in England* Uo. 304. 2. sz.; 33. *Or: My Friendly Critics* - E. d. C. 6960. sz.; 34. *Dialogues in Limbo* - Uo. 6964. sz.

SZERAFIMOVICS (Alekszandr Szerafimovics Popov; 1863-1949) szovjet-oroszb elbeszélő

Vasáradat, 40. f. - Kozmosz, Bp., 1977. 196. Tábor Béla és T. Mándy Stefánia.

VELDE, HENRY VAN DE (1863-1947) belga építész, festő, iparművész

1. *A művészet szintézise* - Szecesszió, 217. Nagy Géza; 2. Uo. 218.; 3-4. Uo. 219.; 5. Uo. 220.; 6. *Amit én akarok* - Uo. 228. Ifj. Tálasi István; 7. *Amo* - Uo. 245. Nagy Géza; 8. *Az új díszítmény* - Uo. 232.

HUCH, RICARDA (1864-1947) német regényíró, költő, esztéta

1. *A mesebeli kutyatej* - Szecesszió, 345. Hajnal Gábor; 2. Uo. 346.; 3. (*Vita somnium breve* - elbeszélésének címe) - Zoozmann, 760. h. (X).

RENARD, JULES (1864-1910) francia regény- és drámaíró

1. *Napló* - Nagyvilág, 1968. 1550. Szerb Antal; 2-5. Uo.; 6-13. Uo. 1551.; 14-21. Uo. 1552.

UNAMUNO Y JUGO, MIGUEL DE (1864-1936) baszk származású spanyol regényíró, esszéista

Poesias, 1907. - P. D. M. Q. 231. I. sz. K. N. I.

ZANGWILL, ISRAEL (1864-1926) orosz származású angol elbeszélő és drámaíró

On Doctor Schaehter. Speeches, Articles and Letters - P. D. M. Q. 252. 6. sz. K. N. I.

SIBELIUS, JAN (1865-1957) finn zeneszerző

P. D. M. Q. 211. 82. sz. K. N. I.

YEATS, WILLIAM BUTLER (1865-1939) ír költő, drámaíró

1. *Ír repülő a halálát jósolja* - Versek. Európa, Bp., 1968. 125. Szabó Lőrinc; 2. *A második eljövétel* - Uo. 161. Nagy László; 3. *Ezerkilencszáztizenkilenc* - Uo. 174. Benjámin László; 4. *Tépelődés* - Uo. 184. Tellér Gyula; 5-6. *Halál* - Uo. 189. Somlyó György; 7. *Fohász öregségért* - Uo. 210. Görgey Gábor; 8. *Lazurkő* - Uo. 212. Kálnoky László; 9. Uo. 213.; 10. *A hölgy második dala* - Uo. 216. Benjámin László; 11. *A cromwelli átok* - Uo. 218. Gazai Gábor.

BUSONI, FERRUCCIO BENVENUTO (1866-1924) olasz-német zeneszerző és zeneesztéta

1. *Levele feleségéhez* - (d.; Prahács Margit: A modern zene. A mai világ képe. I. köt. Szellemi élet. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Bp., é. n. 553. Prahács Margit; 2. *Entwurf cinez neuen Aesthetik der Tonkunst*, 1907. - Uo.

COSBUC, GEORGE (1866-1918) román költő

1. *Földet adj!* - Román költők antológiája, Móra, Bp., 1961. 270. József Attila; 2-3. *Az élet harca* - Uo. 273. Vidor Miklós.

CROCE, BENEDETTO (1866-1952) olasz filozófus

1. *Az esztétika alapelemei*, 1. f. - Franklin, Bp., 1917. 7. Farkas Zoltán; 2. Uo. 12.; 3. Uo. 15.; 4. *I. m.* 2. f. - Uo. 49.; 5. Uo. 60.; 6. *I. m.* 3. f. - Uo. 85.; 7. *I. m.* 4. f. - Uo. 97.; 8. Uo. 111.

KANDINSZKIJ, VASZILIJ VASZILJEVICS (1866-1944) orosz festő

Az új szépség - Szecesszió, 424. Gergely Erzsébet.

MURRAY, GILBERT (1866-1957) angol filológus, politikus

P. D. M. Q. 165. 16. sz. K. N. I.

PALÁGYI LAJOS (1866-1933) költő *Ki a nemzetközi?*

ROLLAND, ROMAIN (1866-1944) francia regényíró és esszéista

1. *Colas Breugnon*, 13. f. - Szépirodalmi, Bp., 1955. 246. Jankovich Ferenc; 2. Uo. 252.; 3. Uo. 253.; 4. Id.: Gyenes István: "Európa lelkiismerete" - Nők Lapja, 1967. április 1. 9.; 5-6. *Az elvárásolt lélek* - Uo.

WELLS, HERBERT GEORGE (1866-1946) angol regényíró és publicista

1. *Bealby*. I. f. - Szépirodalmi, Bp., 1955. 3. Szirmai Tivadar; 2. *I. m.* 2. f. - Uo. 37.; 3. Uo. 40.; 4. Uo. 44.; 5. Uo. 47.; 6. *I. m.* 4. f. - Uo. 95.; 7. *I. m.* 5. f. - Uo. 164.; 8. *I. m.* 8. f. - Uo. 257.; 9. Uo. 264.

CURIE, MARIE (tk. Sklodowska; 1867-1934) lengyel származású, Franciaországban működött fizikus, vegyész

1. Id.: Éve Curie: Madame Curie, 5. f. - Révai, Bp., 1938. 57. Just Béla; 2. *I. m.* 6. f. - Uo. 68.; 3. Uo. 72.; 4. *I. m.* 9. f. - Uo. 106.; 5. *I. m.* 12. f. - Uo. 159.; 6. *I. m.* 23. f. - Uo. 327.; 7. *I. m.* 24. f. - Uo. 331.; 8. Uo. 332.; 9. *I. m.* 25. f. - Uo. 343.

DARIO, RUBÉN (tk. Félix García Sarmiento; 1867-1916) nicaraguai költő

1. *Őszi dal tavasszal* - Dél keresztje, 44. Gáspár Endre; 2. *Élj ütemed szerint* - Uo. 49. Timár György; 3-4. *Végzetesség* - Uo. 50. Pál Endre; 5. *Filozófia* - Uo. 51. Pál Endre; 6. *Ments meg, Uram. minket..* - Uo. 57. Pál Endre.

PIRANDELLO, LUIGI (1867-1936) olasz drámaíró és elbeszélő

1. *Hat szereplő szerzőt keres* - Színművek és novellák. Európa, Bp., 1962. 16. Füsi József; 2. Uo.; 3. Uo. 17.; 4. Uo. 19.; 5. Uo. 23.; 6. Uo. 25.; 7. Uo. 30.; 8. Uo. 31.; 9. Uo. 32.; 10-11. Uo. 56.; 12. Uo. 63. 13. *IV. Henrik*, I. felv. - Uo. 89.; 14. Uo. 95.; 15. Uo. 109.; 16. Uo. 111.; 17. *I. m.* II. felv. - Uo. 133.; 18. Uo. 134.; 19. *I. m.* III. felv. - Uo. 146.

REYMONT, WLADYSŁAW STANISŁAW (1867-1925) lengyel regényíró

1. Parasztok. I. r. 2. f. - Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1955. I. köt. 30. Tomcsányi János; **2.** Uo.; **3. I. m.** 5. f. - Uo. 97.; **4.** Uo. 104.; **5. I. m.** 6.f.-Uo.;110.; **6. I. m.** 8.f. - Uo. 140.; **7.** Uo. 145.; **8.** Uo. 149.; **9. I. m.** 11. f. - Uo. 196.; **10.** Uo. 207.; **11. I. m.** 12. f. - Uo. 232.; **12. I. m.** II. r. 1. f. - Uo. 261.; **13. I. m.** 3. f. - Uo. 283.; **14.** Uo. 288.; **15.** Uo. 289.; **16. I. m.** 4. f. - Uo. 310.; **17. I. m.** 8. f. - Uo. 380. : **18-19.** Uo. 382.; **20.** Uo. 385.; **21-22. I. m.** 9. f. - Uo. 410.; **23. I. m.** 12. f. - Uo. 461.; **24. I. m.** 13. f. - Uo. 469.; **25. I. m.** IU. r. 2. f. - Uo. II. köt. 33.; **26-27. I. m.** 4. f. - Uo. 82.; **28. I. m.** 5. f. - Uo. 135.; **29-30. I. m.** 6. f. - Uo. 174.; **31.** Uo. 177.; **32. I. m.** 7. f. - Uo. 186.; **33.** Uo. 191.; **34.** Uo. 210.; **35. I. m.** 8. f. - Uo. 223.; **36.** Uo. 235.; **37.** Uo. 246.; **38.** Uo. 249.; **39. I. m.** 9. f. - Uo. 258.; **40-41.** Uo. 278.; **42.** Uo. 282.; **43. I. m.** 10. f. - Uo. 299.; **44.** Uo. 300.; **45-46.** Uo. 307.; **47. I. m.** IV. r. 1. f. - Uo. 332.; **48. I. m.** 4. f. - Uo. 411.; **49.** Uo. 412.; **50. I. m.** 5. f. - Uo. 432.; **51.** Uo. 437.; **52.** Uo. 439.; **53.** Uo. 442.; **54. I. m.** 6. f. - Uo. 464.; **55. I. m.** 8. f. - Uo. 498.; **56. I. m.** 9. f. - Uo. 514.; **57.** Uo. 529.; **58.** Uo. 535.; **59-61. I. m.** 11. f. - Uo. 550.; **62. I. m.** 13. f. - Uo. 584.

ALAIN (tk. Émile Chartier; 1868-1951) francia tanár, aforizmaszerző, esszéíró

1. Elmékedések - Ima az Akropoliszon. Európa, Bp., 1977. 476. Szávai Nándor; **2.** Uo. 477.; **3.** Uo. 478.; **4-6.** Uo. 479.; **7.** Uo. 481.; **8-9.** Uo. 482.; **10.** Uo. 483.; **11.** Uo. 486.; **12.** Uo. 487.; **13.** Uo. 488. **14-15.** Uo. 490.; **16.** Uo. 491.; **17. Avec Balzac** - L. d. c. A 9. 2. sz. Mohos Lipót; **18.** Uo. 3. sz.; **19. C'ahiers de Lorient** - Uo. 4. sz.; **20. Cent un propos** Uo. 5. sz.; **21.** Uo. 10. sz.; **22. Entretiens au bord de la mer** - Uo. 11. sz.; **23. Esquisse de l'homme** - Uo. 13. sz.; **24.** Uo. 14. sz.; **25. HistoFre de mes pensées** - Uo. 17. sz.; **26.** Uo. 18. sz.; **27.** Uo. 22. sz.; **28.** Uo. 23. sz.; **29. Idées; Études sur Descartes** - Uo. **24.** sz.; **30. Minerve ou De la sagesse** - Uo. 31. sz.; **31.** Uo. 33. sz.; **32.** Uo. 37. sz.; **33. Politique** - Uo. 38. sz.; **34.** Uo. 39. sz.; **35. Préliminaires á l'esthétique** - Uo. 43. sz.; **36. Préliminaire á la mythologie** - Uo. 45. sz.; **37. Propos** - Uo. 47. sz.; **38. Propos d'économique** - Uo. **48.** sz.; **39.** Uo. 49. sz.; **40. Propos de littérature** - Uo. 52. sz.; **41. Propos d'un Normand** - Uo. 56. sz.; **42.** Uo. 57. sz.; **43.** Uo. 58. sz.; **44.** Uo. 59. sz.; **45.** Uo. 61. sz.; **46.** Uo. 67. sz.; **47.** Uo. 68. sz.; **48. Propos sur l'éducarion** - Uo. 70. sz.; **49.** Uo. 72. sz.; **50. Propos sur la religion** - Uo. 74. sz.; **51.** Uo. 76. sz.; **52.** Uo. 77. sz.; **53. Système des beaux-arts** - Uo. 86. sz.; **54.** Uo. 88. sz.

CLAUDEL, PAUL (1868-1955) francia költő és drámaíró

Jeanne d'Arc a máglyán. Befejezés - Veritas, Bp., 1942. 78. Lendvai László.

DUBOIS, WILLIAM E. B. (1868-1963) amerikai néger történetíró, szociológus, regényíró

A haladás értelméről - Országh László (szerk.): Az el nem képzelt Amerika. Európa, Bp., 1974. 289. Katona Terézia.

GORKIJ, MAKSZIM (tk. Alekszej Makszimovics Peskov; 1868-1936) szovjet-orosz regény- és drámaíró, publicista

1. Az anya, I. r. 4. f. - Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1954. 16. Görög Imre; **2.** Uo. 17.; **3. I. m.** 5. f. - Uo. 22.; **4-5. I. m.** 6. f. - Uo. 25.; **6.** Uo. 26.; **7. I. m.** 7. f. - Uo. 32.; **8.** Uo. 33.; **9. I. m.** 8. f. - Uo. 36.; **10. I. m.** 10. f. - Uo. 46.; **11. I. m.** 11. f. Uo. 48.; **12.** Uo. 49.; **13-14.** Uo. 50.; **15-16.** Uo. 51.; **17.** Uo. 52.; **18.** Uo. 53.; **19. I. m.** 12. f. - Uo. 56.; **20.** Uo. 57.; **21. I. m.** 13. f. Uo. 61.; **22-23. I. m.** 17. f. - Uo. 84.; **24. I. m.** 18. f. - Uo. 89.; **25. I. m.** 19. f. - Uo. 92.; **26.** Uo. 94.; **27. I. m.** 20. f. - Uo. 96.; **28-29.** Uo. 99.; **30. I. m.** 22. f. - Uo. 104.; **31.** Uo. 105.; **32. I. m.** 23. f. - Uo. 110.; **33. I. m.** 24. f. - Uo. 117.; **34.** Uo. 118.; **35.** Uo. **121.**; **36. I. m.** 25. f. - Uo. 124.; **37-39.** Uo. 125.; **40.** Uo. 128.; **41.** Uo. 129.; **42. I. m.** 27. f. - Uo. 138.; **43. I. m.** 29. f. - Uo. 151.; **44.** I. m. II. r. 1. f. - Uo. 154.; **45-46. I. m.** 3. f. - Uo. 168.; **47-48. I. m.** 5. f. - Uo. 177.; **49. I. m.** 6. f. - Uo. 190.;

50. *I. m. 7. f.* - Uo. 195.; **51.** *I. m. 9. f.* - Uo. 202.; **52.** *I. m. 10. f.* - Uo. 209.; **53.** *I. m. 11. f.* - Uo. 210.; **54.** Uo. 213.; **55.** *I. m. 15. f.* - Uo. 233.; **56.** *I. m. 16. f.* - Uo. 235.; **57.** *I. m. 17. f.* - Uo. 244.; **58.** *I. m. 18. f.* - Uo. 254.; **59.** Uo. 255.; **60-61.** *I. m. 22. f.* - Uo. 273.; **62.** *I. m. 24. f.* - Uo. 286.; **63.** Uo. 288.; **64.** *I. m. 25. f.* - Uo. 291.; **65.** Uo. 292.; **66.** *I. m. 29. f.* - Uo. 320.; **67.** *Az Artamonovok*, 1. f. - Európa, Bp., 1960. 14. Gellért Hugó; **68.** Uo. 16.; **69.** Uo. 18.; **70.** Uo. 53.; **71.** Uo. 59.; **72.** Uo. 77.; **73.** *I. m. 2. f.* - Uo. 98.; **74.** Uo. 130.; **75.** Uo. 132.; **76.** Uo. 136.; **77-78.** Uo. 139.; **79.** Uo. 147.; **80.** Uo. 149.; **81.** Uo. 159.; **82-83.** Uo. 172.; **84.** Uo. 174.; **85.** Uo. 176.; **86.** *I. m. 3. f.* - Uo. 188.; **87.** Uo. 199.; **88.** Uo. 204.; **89.** Uo. 205.; **90.** *I. m. 4. f.* - Uo. 249.; **91.** Uo. 250.; **92.** Uo. 260.; **93.** Uo. 275.; **94-95.** *Éjjeli menedékhely*, IV. felv. Magyar Helikon, Bp., 1960; Békés, 563. Gábor Andor; **96.** *V. I. Lenin* - Uo. Radó György; **97.** *A valóságról* - Uo. 564. (?); **98.** *A Viharmadár dala* - Sz, k. a, 17. Lányi Sarolta; **99.** Id.: Középiskolai orosz szakkörvezetők kézikönyve. Tankönyvkiadó, Bp., 1963. 32. (?); **100.** Uo. 62.; **101.** Uo. t05.; **102.** Uo. 151.; **103.** Uo. t 57.; **104.** Uo. 174.; **105.** Uo. 223.; **106.** Uo. 229.; **107-108.** *Az áruló. Lószúnyog* - Magyar Helikon, 1965. 17. Tábor Béla; **109.** Uo. 53.; **110.** Uo. 58.

JAMMES, FRANCIS (1868-1938) francia költő

1. *A munka nagy csupán* - Fr. k. a. II. köt. 554. Radnóti Miklós; **2.** *Imádság szép halálért* - Uo. 565. Rónay György; **3.** *Eh! Öregedni jó* - Uo. 574. Vas István; **4.** *Mi is a boldogság?* - Uo. 575. Illyés Gyula; **5.** *Négysorosok. Közömbös természet* - Illyés, I. köt. 341. Illyés Gyula; **6.** *Szeptember* - Ö. B. II. köt. 101. Szabó Lőrinc; **7.** *Ne higgy a szónak...* - Uo. I. köt. 429.; **8-9.** *Netvetnél egy szegény ördögön...* - Uo. 430.

ROSTAND, EDMOND (1868-1918) francia drámaíró, költő

1. *Cyrano de Bergerac. Orrmonológ* - Tiszta szívvel, 255. Ábrányi Emil; **2-3.** *I. m. Nos, hát mit tegyek?* - Uo. 259.

GANDHI, MOHANDÁSZ KARAMCSAND ("Mahatma" - "Nagy Lélek"; 1869-1948) indiai államférfi

1. Id. Baktay Ervin: Mahátmá Gandhi az indiai szabadsághős könyve. Athenaeum, Bp., é. n. 19.; **2.** *Az erkölcsiség vallása. Az Erkölcsiség és az Egyetemes jó* - Uo. 40. Baktay Ervin; **3.** Uo. 41.; **4.** Uo. 42.; **5-6.** Uo. 43.; **7.** *I. m. Végkövetkeztetés* - Uo. 45.; **8.** *Mahátmá Gandhi politikai írásaiából.* Tűnjön el a régi, jöjjön az új - Uo. 50.; **9-10.** *I. m. A Szatjágraha-mozgalom* - Uo. 54.; **11.** *I. m. Az erőszak-nélküliség* - Uo. 57.; **12.** Uo. 58.; **13.** Uo. 59.; **14-15.** *I. m. A szenvedés törvénye* - Uo. 77.; **16.** *I. m. A kasztok* - Uo. 100.; **17.** *I. m. Szatjágraha. Polgári engedetlenség. Passzív ellenállás. Együttműködés* - Uo. I 15.; **18.** *I. m. Tanuljunk-e angolul ?* - Uo. 153.; **19.** *I. m. Nemzeti nevelés* - Uo. 155.; **20.** *1. m. Bérek és értékek* Uu. 168.; **21-22.** *I. m. A haláltól való félelem* Uo. 177.; **23.** *I. m. Önmegismerés* - Uo. 178.; **24.** *I. m. Az én utam* Uo. 204.; **25.** *I. m. A felen védelme* Uu. 205.

GIDE, ANDRÉ (1869-1951) francia regény- és drámaíró, esszéista

1. *Jegyzetek Phaedra szerepének értelmezéséről* Gyergyai Albert (szerk.): Ima az Akropoliszon. Európa, Bp., 1977. 513. Szávai János; **2.** *Irodalmi hatások* Egyetemi Nyomda, 13p., 1946. 9. Gyergyai Albert; **3.** Uo. 12.

IGNOTUS (tk. Veigelsberg Hugó; 1869-1949) író, kritikus

1. *Olvasás közben* Wodianer F. és Fiai, Bp., 1908. 153.; **2-3.** *I. m.* - Uo. 180.; **4.** *Feljckvzések* Grill, Bp., 1909. 186.; **5-6.** *Olvasás közben* - Wodianer F. és Fiai, Bp., 1908. 12.; **7.** *I. m.* Uo. 113. : **8.** *I. m.* Uo. 9.; **9.** *I. m.* Uo. 192.; **10.** *I. m.* Uu. 180.; **11.** *I. m.* Uo. 9.; **12.** *Még egyszer a szecesszióról* - Szecesszió, 466.; **13.** *Művészi dolgokról* Uu. 472.; **14.** Uo. 476.

ROBINSON, EDWIN ARLINGTON (1869-1935) amerikai költő

John Brown P. D. M. Q. 193. 48. sz. K. N. I.

ADLER, ALFRED (1870-1937) osztrák ideggyógyász és pszichológus

1. *Emberismeret. Gyakorlati individuálpszichológia.* Általános rész, 1. f. 2. sz. - Rekord, Bp., 1937. 14. Kulcsár István; **2.** *I. m.* 2. f. 4. sz. Uo. 23.; **3.** *I. m.* 7. f. I. sz. Uo. 84.; **4.** *I. nr.* 4. sz. Ua. 99.; **5.** *I. m.* *Jellemtan.* I. f. 3. sz. Uo. 120.; **6.** *I. rn.* 6. sz. Uo. 127.; **7.** *l m.* 2. f. 1. sz. Uo. 133.; **8.** Uo. 137.; **9.** *I. m.* 3. f. 3. sz. Uo. 165.; **10.** *I. m.* 4. f. S. sz. - Uo. 174.; **11.** Uo. 175.; **12-13.** *I. m.* *Függelék. Általános megjegyzések a nevelésről* - Uu. 191.; **14-15.** Uo. 194.

LENIN, VLAGYIMIR ILJICS (tk. Uljanov; 1870-1924) szovjet-orosz államférfi, az Októberi Forradalom vezetője, marxista gondolkodó, a Népbiztosok Tanácsának elnöke

1. *Karl Marx* Lenin válogatott művei. Kossuth, Bp., 1977. f. köt. 18.; **2-4.** Uo. 29.; **5.** Uo. 30.; **6-8.** *Friedrich Engels* - Uo. 45.; **9.** Uo. 46.; **10-12.** Uo. 47.; **13.** Uo. 48.; **14.** *Mi a teendő?* - Uu. 121.; **15.** *A nemzetek önrendelkezési jogáról* - Uu. 396.; **16.** Uo. 421.; **17.** *A nagyoroszok nemzeti büszkeségéről* - Uo. 428.; **18-19.** Uo. 429.; **20.** (Budgell, illetve Tindal nyomán - vö. Békés, 246.) *Az imperializmus mint a kapitalizmus legfelsőbb foka* Uo. 451.; **21.** Uo. 529.; **22.** *Levelek a távolból* - Uo. 11. köt. 28.; **23.** *Állom és forradalom* Uo. 157.; **24.** Uo. 158.; **25.** Uo. 161.; **26.** Uo. 165.; **27.** Uo. 170.; **28.** Uo. 171.; **29-30.** Uo. 172.; **31.** Uo. 173.; **32.** Uo. 175.; **33.** Uo. 180.; **34.** Uo. 185.; **35.** Uo. 186.; **36.** Uo. 189.; **37.** Uo. 190.; **38.** Uo. 191.; **39.** Uo. 228.; **40.** Uo. 242.; **41.** *Levél a Központi Bizottság tagjaihoz.* 1917. október 24. (november 6.) Uo. 250.; **42.** *A munkás- és katonaküldöttek szovjetjeinek második oroszországi kongresszusa* Uo. 262.; **43.** *Hogyan szervezzük meg a versenyt?* - Uo. 284.; **44-45.** Uo. 289.; **46.** Uo. 290.; **47-50.** *Üdvözet a magyar munkásoknak* - Uo. III. köt. 55.; **51.** *Az államról* Uo. 108.; **52.** *Levél a munkásokhoz és a parasztokhoz* Uo. 114.; **53.** *Gazdaság és politika a proletárdiktatúra korszakában.* 1. sz. - Uo. 120.; **54.** *I. m.* 2. sz. - Uo. 121.; **55-57.** *I. m.* 4. sz. - Uo. 124.; **58.** *I. m.* 5. sz. - Uo. 125.; **59-61,** Uo. 126.; **62.** Uo. 127.; **63.** *Az OK(b)P IX. kongresszusa* - Uo. 159.; **64-65.** *Az évszázados rend megsemmisítésétől egy új rend megteremtése felé* - Uo. 162.; **66.** *A "baloldaliság", a kommunizmus gyermekbetegsége* (cím) - Uo. 163.; **67.** Uo. 167.; **68.** Uo. 169.; **69.** *A nemzeti és a gyarmati kérdéstről szóló tézisek első vázlatja,* 1. sz. - Uo. 243.; **70.** *Az ifjúsági szövetségek feladatai* - Uo. 279.; **71.** Uo. 286.; **72.** *A proletárkultúráról* - Uo. 293.; **73.** *A terményadóról* - Uo. 319.; **74-75.** Uo. 337.; **76.** *A szakszervezetek szerepe és feladatai* - Uo. 365.; **77.** Uo. 371.; **78-79.** *A harcos materializmus jelentőségéről* - Uo. 374.; **80-81.** Uo. 376.; **82.** Uo. 377.; **83-85.** Uo. 378.; **86.** Uo. 379.; **87.** Uo. 380.; **88.** *Inkább kevesebbet, de jobban* - Uo. 471.

LOOS, ADOLF (1870-1933) osztrák építész

1. *Diszitmény és bűnözés* Szecesszió, 290. Hajnal Gábor; **2-3.** Uo. 291.; **4.** Uo. 293.; **5.** Uo. 295.; **6.** Uo. 297.; **7.** Uo. 298.; **8.** Uo. 302.

LOUYS, PIERRE (1870-1925) francia regényíró és költő

L. d. c. A 454. sz. Molnos Lipót.

NERVO, AMADO (1870-1919) mexikói költő, regényíró és elbeszélő

1. *Békesség* Dél keresztje, R3. Gáspár Endre; **2.** Uo.

TOLNAI VILMOS (1870-1937) irodalomtörténész, nyelvész

Halhatatlan magyar nyelv Vajthó, 248.

CSIZMADIA SÁNDOR (1871-1929) költő

1. *Munkás-Marseillaise* - Proletárok verseskönyve. Bp., 1903.; Békés, 401.; 2. Uo. 402.

DAVIES, WILLIAM HENRY (1871-1945) angol költő

Ráérés Ö. B. II. köt. 59. Szabó Lőrinc.

ENDELL, AUGUST (1871-1925) német építész, iparművész

A látás öröme Szecesszió, 269. Ifj. Tálasi István.

MANN, HEINRICH (1871-1951) német regény- és esszéíró

1. *Ronda tanár úr*. 12. f. Szépirodalmi, Bp., 1977. 156. Kosztolányi Dezső; 2. *I. m.* 17. f. Uo. 200.; 3. Uo. 205.; 4. *Gömöri Jenő levelesládájából*. Nagyvilág. 1962. 1710. Gömöri Jenő?

MARTINEZ, ENRIQUE GONZÁLEZ (1871-1952) mexikói költő

1. *Fojtsd meg a csalfa hatyút...* Dél keresztje, 116. Timár György; 2. Uo.

PROUST, MARCEL (1871-1922) francia regényíró

1. *Az eltűnt ido nyomában*, 1. köt. *Swann*. I. r. *Combray*, 2. f. - Európa. Bp., 1961. 107. Gyergyai Albert; 2. Uo. 112.; 3. Uo. 117.; 4. Uo. 119.; 5. Uo. 144.; 6. Uo. 160.; 7. Uo. 187.; 8. Uo. 194.; 9. *I. m.* II. r. *Swann szerelme* Uo. 202.; 10-11. Uo. 207.; 12. Uo. 212.; 13. Uo. 222.. 14-15. Uo. 242.; 16. Uo. 243.; 17. Uo. 253.; 18. Uo. 289.; 19. Uo. 305.; 20. Uo. 314.; 21. Uo. 318.; 22. Uo. 338.; 23. Uo. 347.; 24. Uo. 348.; 25. Uo. 360.; 26. Uo. 363.; 27. Uo. 36A.; 28. *I. m.* III. r. *Helynevek: A név* - Uo. 381.; 29. Uo. 400.; 30. Uo. 403.; 31. Uo. 41 I.; 32. Uo. 412.; 33. Uo. 413.; 34-35. *I. m.* II. köt. *Bimbózó lányok árnyékában*, I. r. *Swann-né körében* - Európa, Bp., 1967. 9. Gyergyai Albert; 36-37. Uo. 46.; 38. Uo. 67.; 39. Uo. 70.; 40. Uo. 79.; 41. Uo. 96.; 42. Uo. 99.; 43. Uo. 139.; 44. Uo. 142.; 45. Uo. 160.; 46-47. Uo. 163.; 48. Uo. 173.; 49. Uo. 178.; 50. Uo. 180.; 51. Uo. 194.; 52. Uo. 196.; 53. Uo. 207.; 54. Uo. 208.; 55. Uo. 212.; 56. Uo. 213.; 57. Uo. 216.; 58. Uo. 217.; 59. *I. m.* II. r. *Tájnevek: A táj* - Uo. 299.; 60. Uo. 408.; 61. Uo. 417.; 62-63. Uo. 422.; 64. Uo. 453.

VALÉRY, PAUL (1871-1945) francia költő és esszéíró

1. *Tengerparti temető* - Fr. k. a. II. köt. 610. Kosztolányi Dezső; 2. *A méh* - Ö. B. II. köt. 345. Szabó Lőrinc; 3-7. *Európa nagysága és hanyatlása* - Egyetemi Nyomda, Bp. 1945. 3. Kemény Katalin; 8-9. Uo. 6.; 10. Uo. 7.; 11. *A nemzetekről és a történelemről* - Uo. 13.; 12. Uo. 14.; 13. *A haladás* - Uo. 19.; 14. Uo. 20.; 15. *Politika* - Uo. 23.; 16. Uo. 24.; 17. Uo. 25.; 18. Uo. 27.

FORT, PAUL (1872-1960) francia költő

A körtánc - Fr. k. a. II. köt. 619. Gereblyés László.

HERRIOT, EDOUARD (1872-1957) francia politikus, miniszterelnök

1. *Agir* - E. d. C. 3528. sz. Molnos Lipót; 2. *Aux sources de !a Liberté* - L. d. c. A 372. 2. sz.; 3. *Créer* - Uo. 4. sz.

HUIZINGA, JOHAN (1872-1945) holland történész

1. *A holnap árnyékában*, IV. f. - Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Bp., 1938. 36. D. Garzuly Mária; 2. Uo. 37.; 3. *I. m.* VIII. f. - Uo. 73.; 4. *I. m.* XIII. f. - Uo. 116.; 5. *I. m.* XV. f. - Uo. 139.; 6. *I. m.* XVI. f. - Uo. 145.; 7. Uo. 153.; 8. *I. m.* XX. f. - Uo. 189.; 9. Uo. 200.; 10. *Homo Ludens*, VII. f. - Athenaeum, Bp., 1944. 140. Máthé Klára; 11. *I. m.* XII. f. - Uo. 220.

RUSSELL, BERTRAND (1872-1970) angol matematikus és filozófus

1. *A filozófia alapproblémái*, 14. f. *Befejezés* - Új Magyarország, Bp., 1919. 129. Fogarasi Béla; 2. *Miért nem vagyok keresztény?* - Kossuth, Bp., 1960. 30. Dienes Gedeon; 3. Uo. 36.; 4. Uo. 37.; 5-6. Uo. 38.; 7. *Házasság és erkölcs*, 6. f. - Káldor, Bp., 1934. 70. Benedek Marcell; 8-9. *I. m.* 8. f. - Uo. 97.; 10. Uo. 101.; 11. *I. m.* 9. f. - Uo. 109.; 12. Uo. 110.; 13. Uo. 112.; 14. *I. m.* 10. f. - Uo. 114.; 15. Uo. 119.; 16-17. *I. m.* 18. f. - Uo. 219.; 18-19. *I. m.* 19. f. - Uo. 223.; 20. Uo. 226.; 21-22. *I. m.* 20. f. - Uo. 237.; 23. Uo. 239.; 24. Uo. 241.; 25-26. Uo. 242.; 27. *Authority and the Individual*. 1. f. - Beacon Press, Boston, 1960. 7. K. N. I.; 28. Uo. 8.; 29. Uo. 10.; 30. *I. m.* 2. f. - Uo. 18.; 31. *I. m.* 3. f. - Uo. 25.; 32. Uo. 29.; 33. Uo. 31.; 34. Uo. 32.; 35. Uo. 35.; 36. *I. m.* 4. f. - Uo. 42.; 37. Uo. 43.; 38. Uo. 44.; 39. Uo. 46.; 40. Uo. 47.; 41-42. Uo. 48.; 43. (James Gillespie - Free Expression in Industry nyomán) - Uo. 50.; 44. *I. m.* 5. f. - Uo. 56.; 45-46. Uo. 57.; 47. Uo. 64.; 48. Uo. 65.; 49. Uo. 66.; 50. *I. m.* 6. f. - Uo. 68.; 51. Uo. 70.; 52. Uo. 71.; 53. Uo. 73.; 54. Uo. 74.; 55. Uo. 76.; 56-57. Uo. 77.; 58. Uo. 79.; 59. *Fact and Fiction*, III. r. 3. f. - Allan & Unwin, London, 1961. 231. K. N. I.; 60. *History of Western Philosophy. Romanticism* - P. D. M. Q. 199. 76. sz.; 61. *Mysticism and Logic*, 4. f. - Uo. 77. sz.; 62. (Állítólagos megjegyzése) - Uo. 85. sz.; 63. Listener, 1964. július 30. - Uo. 4. sz.; 64. *The Basic Writings*, II. r. 7. f. Uo. 5. sz.

SZKRJABIN, ALEKSZANDR NYIKOLAJEVICS (1872-1915) orosz zeneszerző

Voroncov, 456. Visnyovszki László.

BARBUSSE, HENRI (1873-1935) francia regényíró

1. *A pokol*, 1. f. - E. d. C. 3536. sz. Molnos Lipót; 2. *I. m.* 6. f. - Uo. 3537. sz.; 3. *I. m.* 8. f. - Uo. 3539. sz.; 4. *A tűz* - Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1956. 8. Bölöni György; 5. Uo. 414.; Faludy György; 6. *I. m.* - L. d. c. A 49. 8. sz. Molnos Lipót; 7. *A pokol* - P. D. M. Q. 11. 30. sz. K. N. I.

BRJUSZOV, VALERIJ JAKOVLEVICS (1873-1924) szovjet-orosz költő, regény-, dráma- és esszéíró

1. *A tör* - Válogatott költeményei. Magvető, Bp., 1959. 67. Kardos László; 2. *Egy költőhöz* Uo. 90. Weöres Sándor; 3. *A néphez* Uo. 82. Kardos László.

FORD, FORD MADOX (tk. Hueffer; 1873-1939) angol regényíró

1. *A jó katona*, 1. r. 1. f. - Európa, Bp., 1966. 15. Sziójgyártó László; 2. *I. m.* 4. f. - Uo. 40.; 3. *I. m.* 6. f. - Uo. 74.; 4. Uo. 75.; 5. *I. m.* 3. r. 1. f. - Uo. 119.; 6. *I. m.* 3. f. - Uo. 153.; 7. *I. m.* 4. f. - Uo. 161.; 8. Uo. 162.; 9. *I. m.* 4. r. 5. f. - Uo. 244.; 10. *I. m.* 6. f. - Uo. 249. 11-12. Uo. 254.; 13. Uo. 259.

GREGH, FERNAND (1873-1960) francia költő, dráma- és esszéíró

Szépség az életért - Szecesszió, 200. Nagy Géza.

HEVESI SÁNDOR (1873-1939) színházi rendező, író, fordító

1. *Az előadás művészete. Előszó* - Stampfel (Révai) Bp., 1908. 3.; 2. Uo. 5.; 3. (Quintilianus nyomán) *I. m.* I. r. *Kiejtés* Uo. 10.; 4. *I. m.* II. r. *Mimika és akció* Uo. 43.

MOORE, GEORGE E. (1873-1958) angol klasszika-filológus, filozófus

1. *Principia Ethica*. Cambridge. 1903. VII. - Márkus -Tordai, 401. Márkus György; 2. *I. m.* Mottó Uo. 405.

PÉGUY, CHARLES (1873-1914) francia költő és esszéíró

1. Id.: *Agenda des Galeries Lafayette*. Párizs, 1971. - március 8. Molnos Emília; 2. Uo. április 27.; 3-4. Uo. május 9.; 5. Uo. szeptember 24.; 6. Uo. október 13.; 7. Uo. november 5.; 8. Uo. december 15.

SCHMITZ, OSKAR A. H. (1873-1931) német író

1. *El ne feledjétek közben az életet* Szecesszió, 336. Tandori Dezső; 2. Uo. 338.

WASSERMANN, JAKOB (1873-1934) német író

Gömöri Jenő levelesládájából. Nagyvilág, 1962. 1715. tömöri Jenő.

CHURCHILL WINSTON LEONARD SPENCER (1874-1965) angol államférfi

1. *Beszéd a Képviselőházban*, 1940. május 13-án - O. D. Q. 143. 38. sz. Molnos Emília; 2. *Rádióbeszéd a francia néphez*. 1940. október 21. - Uo. 144. 3. sz.; 3. *Beszéd a Képviselőházban*, 1941. január 22-én - Uo. 4. sz.; 4. *The Second World War*, II. köt. (1949.) 484. - Uo. 18. sz.; 5. *Beszéd a Képviselőházban*. 1901. - P. D. M. Q. 43. 79. sz. K. N. I.; 6. *Választási beszéd Manchesterben*, 1906. - Uo. 80. sz.; 7. (Állítólagos megjegyzése az ír fölkeléssel kapcsolatban, 1916) - Uo. 83. sz.; 8. (Utalás a müncheni egyezményre) *Beszéd a Képviselőházban*, 1938. október 5-én - Uo. 44. 3. sz.; 9. *Beszéd a Mansion House-bon*, 1942. november 10-én - Uo. 9. sz.; 10. *Rádióbeszéd* 1943. március 21-én - Uo. 11. sz.; 11. *Rádióbeszéd* 1950. augusztus 26-án - Uo. 17. sz.; 12. *My Early Life*, 4. f. - Uo. 45. 26. sz.; 13. *I. m.* 9. f. - Uo. 29. sz.; 14. *I. m.* 26. f. - Uo. 35. sz.; 15. *Closing the Ring*. 20. f. - Uo. 46. 64. sz.; 16. *Observer*. "Sayings of the Week", 1952. július 27. - Uo. 47. 68. sz.; 17. *I. m.* 1952. november 9. - Uo. 69.; 18. *Triumph and Tragedy*, 7. f. - Uo. 73. sz.; 19. (Baldwin volt miniszterelnökről) - Uo. 78. sz.; 20. *Nyilatkozat 80. születésnapján* - Uo. 82. sz.

HOFMANNSTHAL, HUGO VON (1874-1929) osztrák költő, drámaíró és elbeszélő

1. *A külső élet balladája* - O. k. a. 203. Kardos László; 2. *A mulandóságról*. III. - Uo. 206. Jékely Zoltán; 3-4. *"Sunt animae rerum"* - Uo. 215. Jékely Zoltán; 5. *A költő és a ma* - Szecesszió, 309. Lányi Viktor; 6. *A költő és az élet* - Uo. 320. Tandori Dezső.

KRAUS, KARL (1874-1936) osztrák publicista, költő

1. *Az emberiség végnapjai*, I. felv. 4. j. - Európa, Bp., 1977. 100. Tandori Dezső; 2. *I. m.* 22. j. - Uo. 174.; 3. *I. m.* III. felv. 19. j. - Uo. 368.; 4. *I. m.* 38. j. - Uo. 395.; 5. *I. m.* 40. j. - Uo. 398.; 6-7. Uo. 399.; 8-9. Uo. 402.; 10. *I. m.* IV. felv. 7. j. - Uo. 448.; 11. *I. m.* 29. j. - Uo. 498.; 12. Uo. 500.; 13. Uo. 506.; 14. Uo. 509.; 15. *I. m.* V. felv. 2. j. - Uo. 555.; 16. *I. m.* 27..j. - Uo. 611.; 17. *I. m.* 42. j. - Uo. 641.; 18. *I. m.* 54. j. - Uo. 668.; 19. *I. m.* 55. j. - Uo. 717.; 20. *I. m. Epilógus* - Uo. 746.

MARCINOVSKIJ, JEVGENYIJ IVANOVICS (1874-1934) szovjet-orosz orvosprofesszor

1. Voroncov, 133. Visnyovszki László; 2. Uo. 134.

MAUGHAM, WILLIAM SOMERSET (1874-1965) angol elbeszélő, regény- és drámaíró

1. *Eső*. 4. sz. Vörös - Szépirodalmi, 8p., 1960. 132. Nagy Péter; 2. *I. m.* 7. sz. *Eső* - Uo. 252.; 3. *Observer*. "Sayings of the Week", 1951. október 14. - P. D. M. Q. 153. 31. sz. K. N. L; 4. Id.: Benedek András. In: Bádi László-Kristó Nagy István (szerk.): *Az angol irodalom a huszadik században*. Gondolat, Bp., 1970. I. köt. 169. Benedek András.

JÁSZI OSZKÁR (1875-1957) politikus, közíró

1. Levele a nagyszabeni Telegrafulnak, 1912. augusztus 10. - Hinora Sándor (szerk.): A szomszéd népekkel való kapcsolataink történetéből. Tankönyvkiadó, Bp., 1962. 636.; **2. Uo.**

JUNG, CARL GUSTAV (1875-1961) svájci pszichiáter

1. Bevezetés a tudattalan pszichológiájába, 2. f. - Bibliotheca, Bp., 1948. 32. Nagy Péter; **2. Uo.** 42.; **3-4. Uo.** 44.; **5. I. m.** 3. f. - Uo. 48.; **6. Uo.** 52.; **7. Uo.** 53.; **8. Uo.** 59.; **9. I. m.** 4. f. - Uo. 71.; **10. Uo.** 77.; **11. Uo.** 82.; **12. Uo.** 83.; **13. Uo.** 86.; **14. Uo.** 91.; **15. I. m.** S. f. - Uo. 114.; **16. Uo.** 116.; **17. I. m.** 8. f. - Uo. 169.; **18. Föld és lélek** - Egyetemi Nyomda, Bp., 1946. **18.** Boda László; **19. Uo.** 25.; **20. Uo.** 27.; **21. Memoires. Dreams, Reflections.** 4. f. - P. D. M. Q. 118. 47. sz. K. N. I.; **22. I. m.** 9. f. - Uo. 52. sz.; **23. I. m.** 12. f. - Uo. 54. sz.; **24. "Face to Face" tévéinterjú** John Freemannel - Uo. 55. sz.

KACSALOV, VASZILIJ IVANOVICS (1875-1948) szovjet-orosz színész

Voroncov, 63. Visnyovszki László.

KALINYIN, MIHAIL IVANOVICS (1875-1946) az SZKP egyik vezetője, a Szovjetunió Legfelső Tanácsa Elnökségének elnöke

1. Voroncov, 294. Visnyovszki László; **2. Uo.** 82.; **3. Uo.** 28.; **4. Uo.** 263.; **5-6. Uo.** 166.; **7. Uo.** 57.

KÁROLYI MIHÁLY (1875-1955) polgári demokratikus politikus, köztársasági elnök

1. Hit, illúziók nélkül. 4. r. 1. f. - Magvető és Szépirodalmi, Bp., 1977. 214. Litván György; **2. Uo.**; **3. I. m.** 5. r. 3. f. - Uo. 417.; **4-5. I. m.** *Végszó* - Uo. 433.; **6. Uo.** 434.; **7. Uo.** 436.; **8-10. Uo.** 437.

MACHADO Y RUIZ, ANTONIO (1875-1939) spanyol költő

1. Fiatal Spanyolország - Sp. k. a. 474. Gorai Gábor; **2. Arckép** - Uo. 481. András László.

MANN, THOMAS (1875-1955) német regényíró, elbeszélő és esszéista

1. A varázshegy. Előljáró beszéd - Európa, Bp., 1963. I. köt. 6. Szöllősy Klára; **2-3. I. m.** 2. f. - Uo. 42.; **4. I. m.** 3. f. - Uo. 78.; **5. Uo.** 82.; **6. Uo.** 84.; **7. I. m.** 4. f. - Uo. 124.; **8. Uo.** 125.; **9. Uo.** 132.; **10. Uo.** 163.; **11-12. Uo.** 199.; **13. Uo.** 200.; **14. Uo.** 201.; **15. I. m.** 5. f. - Uo. 240.; **16. Uo.** 248.; **17. Uo.** 251.; **18. Uo.** 257.; **19. Uo.** 277.; **20. Uo.** 300.; **21. Uo.** 301.; **22. Uo.** 304.; **23. Uo.** 305.; **24. Uo.** 308.; **25. Uo.** 324.; **26. Uo.** 357.; **27. Uo.** 409.; **28. Uo.** 415.; **29. I. m.** 6. f. - Uo. II. köt. 12.; **30. Uo.** 46.; **31-32. Uo.** 50.; **33. Uo.** 72.; **34. Uo.** 155.; **35. Uo.** 170.; **36. Uo.** 193.; **37. Uo.** 217.; **38. Uo.** 220.; **39. Uo.** 222.; **40. Uo.** 227.; **41. I. m.** 7. f. - Uo. 301.; **42. Uo.** 310.; **43. Uo.** 311.; **44. Uo.** 329.; **45. Uo.** 333.; **46. Uo.** 349.; **47. Uo.** 394.; **48. Uo.** 425.; **49. Uo.** 444.; **50-51. József és testvérei. Jákob történetei.** Előjáték. Pokolraszállítás, 1. sz. - Athenaeum, Bp., 1946. **1.** Sárközi György; **52. Tonio Kröger** - Novellák. Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1953. I. köt. 202. Lányi Viktor; **53. Uo.** 241.; **54. Halál Velencében** - Uo. II. köt. 13. Lányi Viktor; **55. Uo.** 17.; **56. Vázlat Schillerről** - Válogatott tanulmányok. Magyar Helikon, Bp., 1970. I. köt. 480. Szabó Ede; **57. Goethe és Tolsztoj** - Uo. II. köt. 86.; **58. Uo.** 124.; **59. Hajóúton Don Quijotéval** - Uo. 1. köt. 541. Lányi Viktor; **60-61. Ünnepi beszéd az ötvenedik születésnap alkalmából** - Uo. II. köt. 466. Tandori Dezső; **62. Tizenhat év** - Uo. 598. Szabó Ede.

RILKE, RAINER MARIA (1875-1926) osztrák költő

1. Rekviem Válogatott versek. Magvető, Bp., 1961. 146. Szabó Ede; **2. Uo.** 149.; **3-5. Uo.** 150.; **6. Uo.** 152.; **7. Új versek. A tékozló fiú kivonulása** - Uo. 162. Kálnoky László; **8. I. m.** *Archaikus Apolló-torzó* - Uo. 207. Tóth Árpád; **9. I. m.** *Ádám* - Uo. 217. Kosztolányi Dezső; **10. Rekviem** -

Uo. 258. Jékely Zoltán; **11.** *Duinói elégiák, I. elégia* - Uo. 274. Szabó Ede; **12.** *I. m. II. elégia* - Uo. 277. Rónay György; **13.** Uo. 278.; **14.** *I. m. I Y. elégia* - Uo. 283. Rónay György; **15.** *I. m. VII. elégia* - Uo. 293. Szabó Gizella; **16-17.** *I. m. VIII. elégia* - Uo. 296. Vajda Endre; **18.** Uo. 297.; **19.** Uo. 298.; **20-22.** *I. m. IX. elégia* - Uo. 300. Vajda Endre; **23.** *A hátrahagyott versekőöl. Karl von Heydtnek* - Uo. 341. Baránszky Jób László; **24.** *I. m. Dal* - Uo. 343. Kosztolányi Dezső; **25.** *I. m. Fordulat* - Uo. 345. Szabó Ede; **26-27.** *I. m. Meghalni* - Uo. 354. Kosztolányi Dezső; **28-29.** *I. m. Kapcsolat int . . .* - Uo. 368. Kálnoky László.

SCHWEITZER, ALBERT (1875-1966) német orvos, orgonaművész, zenetudós, teológus

1. *Életem és gondolataim, 7. f. Életem és gondolataim.* Gondolat, Bp., 1974. 63. Balassa Sándorné; **2.** *I. m. 17. f.* - Uo. 153.; **3.** Uo. 154.; **4.** *I. m. 18. f.* - Uo. 158.; **5.** Uo. 162.; **6.** *I. m. Epilógus* - Uo. 175.; **7-8.** Uo. 176.; **9-10.** Uo. 177.; **11-12.** Uo. 178.; **13.** Uo. 180.; **14-16.** Uo. 182.; **17-18.** Uo. 183.; **19-20.** Uo. 184.; **21.** Uo. 185.; **22.** Uo. 188.; **23.** Uo. 189.; **24-25.** Uo. 190.; **26.** *Az őserdő peremén, 1. f.* - Uo. 199.; **27.** *I. m. 7. f.* - Uo. 278.; **28.** Uo. 287.; **29.** Uo. 293.; **30.** *I. m. 10. f.* - Uo. 308.; **31-32.** *I. m. 11. f. Zárszó* - Uo. 321.; **33-34.** Uo. 322.; **35-36.** Uo. 323.; **37.** (Vitatható hitelességű) P. D. M. Q. 206. 25. sz. K. N. I.

CANKAR, IVAN (1876-1918) szlovén regényíró, drámaíró és költő

1. *Jernej szolgáltevény igazsága, 3. f.* - Jernej szolgáltevény igazsága. A szegénysoron. Európa, Bp., 1955. 15. Pável Ágoston; **2.** *I. m. 10. f.* - Uo. 38.; **3.** *I. m. 13. f.* - Uo. 53.; **4.** *A szegénysoron, 7. f.* - Uo. 246.

DAUBLER, THEODOR (1876-1934) német költő, elbeszélő, esszéista

1. *Expresszionizmus* - Századvég, 267. Koczogh Ákos; **2.** Uo.

JACOB, MAX (tk. Morven le Gaélique; 1876-1944) francia költő, regényíró

Széthull a vén világ - Végh, 16. Végh György.

LASKER-SCHÜLER, ELSE (1876-1945) német költő

1. *Gömöri Jenő levelesládájából.* Nagyvilág, 1962. 1710. Gömöri Jenő; **2.** Uo.

LONDON, JACK (tk. John Griffith London; 1876-1916) amerikai elbeszélő, regényíró

1. *A vadon szava.* Az uralomra vágyó ősi vad - Szépirodalmi, Bp., 1954. 50. Réz Ádám; **2.** Uo.

MARINETTI, FILIPPO TOMMASO (1876-1944) olasz költő, regény- és drámaíró

1. *A futurizmus kiáltványa, 4. sz.* Századvég, 256. Szabó György; **2.** *I. m. 10. sz.* - Uo. 257.; **3.** *I. m. 11. sz.* - Uo.; **4.** Uo. 258.; **5.** *A futurizmus második polétikai kiáltványa, 1. sz.* - Uo. 259.

ADY ENDRE (1877-1919) költő és publicista

1-2. *Új versek*; **3.** *I. m. Búcsú Siker-asszonytól*; **4.** *I. m. A Tisza-parton*; **5.** *I. m. A magyar Ugaron*; **6.** *I. m. Az én menyasszonyom*; **7.** *I. m. A Mese meghalt*; **8.** *I. m. Harc a Nagyúrral*; **9-10.** *I. m. Új vizeken járok*; **11.** *Vér és arany. A Halál rokona*; **12.** *I. m. Sírni, sírni, sírni*; **13-15.** *I. m. p'ölszállott a páva*; **16.** *I. m. A magyar Messiások*; **17.** *I. m. Páris, az én Bakonyom*; **18.** *I. m. A Duna vallomása*; **19.** *I. m. Akik mindig elkésnek*; **20-21.** *I. m. Az őš Kaján*; **22.** *I. m. Vér és arany*; **23.** *I. m. Hazamegye k a falumba*; **24-25.** *I. m. Ének a Visztulán*; **26.** *I. m. A bélyeges sereg*; **27.** *I. m. Az Értől az Óceánig*; **28.** *Az Illés szekerén*; **29.** *I. m. Imádság háború után*; **30.** *I. m. A nagy Cethalhoz*; **31-35.** *I. m. Magyar jakobinus dala*; **36-37.** *I. m. Nekünk Mohács kell*; **38.** *I. m. A vörös Nap*; **39.** *I. m. Emlékezés Táncsics Mihályra*; **40.** *I. m. A Hadak útja*; **41.** *I. m. Az*

utca éneke; **42-43.** I. m. Csák Máté földjén; **44.** I. m. A csillagok csillaga; **45.** I. m. A Délibáb üzenete; **46.** I. m. Dózsa György unokája; **47.** I. m. Akit én csókolok; **48.** I. m. A paraszt Nyár; **49.** I. m. A muszáj-Herkules; **50-53.** Szeretném, ha szeretnének; **54.** I. m. Négy-öt magyar összehajol; **55.** I. m. Esze Tamás komája; **56.** I. m. A föl földobott kő; **57.** I. m. Akarom: tisztán lássatok; **58.** I. m. Küldöm a frigy-ládát; **59.** I. m. Áldassál, emberi Verejték; **60.** I. m. Kocsi-út az éjszakában; **61.** A Minden-titkok versei. Hiszek hitetlenül Istenben; **62-63.** I. m. A márciusi Naphoz; **64-66.** I. m. A fajok cirkuszában; **67.** I. m. Pimasz, szép arccal; **68.** I. m. Élni, míg élünk; **69.** A menekülő Élet. Történelmi lecke fiúknak; **70.** I. m. Csaba új népe; **71.** I. m. Levél fék Móricz Zsigmondhoz; **72.** A magunk szerelme. A ló kérdez; **73.** I. m. Ének aratás előtt; **74.** I. m. Rohanunk a forradalomba; **75.** I. m. Új, tavaszi sereg-szemle; **76-77.** I. m. A Tűz csiholója; **78-79.** Ki látott engem?; **80.** I. m. A perc-emberkék után; **81-82.** I. m. Hunn. ríj legenda; **83.** I. m. Élet áelyett órák; **84-85.** I. m. Yéres panorámák tavaszán; **86.** I. m. A hőkölés népe; **87.** I. m. Üzenet egykori iskolámba; **88-89.** A halottak élén. Ember az embe rte le nségbc n; **90.** I. m. Intés az őrufkhöz; **91.** I. m. Kurucok így beszélnek; **92.** I. m. Fáradtan biztatjuk egymást; **93.** I. m. A mesebeli János; **94.** I. m. A halottak élén; **95.** I. m. Ifjú szívekben élek; **96.** I. m. Ki várni tud; **97.** Az utolsó hajók. Levél ifjú társakhoz, 2.; **98.** I. m. A Május: szabad; **99-100.** I. m. Intés szegény legényeknek; **101.** I. m. Az utolsó hajók; **102.** I. m. Üdvözlet a győzőnek.

DZERZSINSZKIJ, FELIKSZ EDMUNDOVICS (1877-1926) a bolsevik párt és a szovjet állam egyik vezetője

1. Voroncov, 86. Visnyovszki László; 2. Uo. 410.; 3. Uo. 432.; 4. Uo. 438.; 5. Uo. 440.

HESSE, HERMANN (1877-1962) svájci német regényíró, elbeszélő, költő

1. Álmatlanság Végh, 188. Végh György; 2-3. A béke elé K. n. k. 11. köt. 517. Somlyó György.

OSVÁT ERNŐ (1877-1929) író, szerkesztő

1. Az elégedetlenség könyvéből Kenyeres Zoltán (szerk.): Esszépanoráma, 1900-1944. Szépirodalmi, Bp., 1978. 1. köt. 395. 2. Uo.; 3-8. Uo. 396.; 9-13. Uo. 397. **14-16.** Uo. 398.; **17-19.** Uo. 399.; **20.** Uo. 400.; **21-23.** Uo. 401.; **24.** Uo. 402.; **25-26.** Uo. 403.; **27-28.** Uo. 404.; **29-32.** Uo. 405.; **33-36.** Uo. 406.; **37-41.** Uo. 408.; **42-43.** Uo. 410.; **44-48.** Uo. 411.; **49-53.** Uo. 412.; **54-55.** Uo. 413.; **56.** Uo. 414.; **57-59.** Uo. 415.; **60-62.** Uo. 416.; **63-64.** Uo. **417.**; 65-66. Uo. 418.; **67-68.** Uo. 419.; **69-70.** Uo. 420.; **71-73.** Uo. 422.

PÁSZTOR ÁRPÁD (1877-1940) hírlapíró, költő

Lenin.

SODDY, FREDERIC (1877-1956) angol vegyész

1. A rádium, 11. f. - Kir. Magyar Természettudományi Társulat, Bp., 1912. 133. Salamon Gábor; 2. Uo. 136.; 3-4. Uo. 137.; 5. Uo. 142.; 6-7. Uo. 146.

DÖBLIN, ALFRÉD (1878-1957) német regényíró

1. Berlin, Alexanderplatz, VI. k. - Magvető, Bp., 1976. 316. Soltész Gáspár; 2. I. m. IX. k. - Uo. 482.; 3. Uo. 527.

FRIEDEL, EGON (tk. Friedmann; 1878-1938) osztrák író

1. Tehetség az igazságra - Szecesszió, 393. Hajnal Gábor; 2. Uo. 394.; 3. Uo. 396.

KRÚDY GYULA (1878-1933) regény- és hírlapíró, elbeszélő

1. *Hajnali mise* - Régi pesti históriák. Magvető, Bp., 1967. 199.; 2. *A magyarnak nem szabad káromkodni* - Uo. 223.; 3. *A régi katolikusok keresztes vitézei ragyogásukban és öregségükben* - Uo. 381.; 4. *Hátrább az agarakkal, Szolnok!* - Uo. 517.

LEINO, EINO (1878-1926) finn költő

1. *Isten* - Himnusz a tűzhöz. Európa, Bp., 1978. 6. Képes Géza; 2. *Himnusz a tűzhöz* - Uo. 7. Képes Géza; 3. *Mégis* - Uo. 26. Képes Géza; 4. *A szegény ember nótája* - Uo. 29. Képes Géza; 5. *Idő* - Uo. 44. Képes Géza; 6. *Férfiak dolga* - Uo. 56. Képes Géza; 7-8. *Dal a boldogságról* - Uo. 61. Képes Géza; 9. *A művész mennyországa* - Uo. 68. Képes Géza; 10. *Fulánkok. Költőbarátom sóhaja* - Uo. 70. Képes Géza.

MOLNÁR FERENC (1878-1952) drámaíró és elbeszélő

1. *Széntolvajok* - Széntolvajok. Szépirodalmi, Bp., 1975. 84.; 2. Uo.; 3-4. *Az aranyóra és a lánc* - Uo. 116.; 5. *A gőzoszlop* - Uo. 212.; 6. *A Pál-utcai fiúk*. 3. f.; 7. *I. m.* 4.f.; 8. *I. m.* 5. f.; 9. *I. m.* 6. f.

RAMUZ, CHARLES-FERDINAND (1876-1947) svájci francia regényíró

1. *Aline*, 1. f. - Európa, Bp., 1957. 10. Gera György; 2. *I. m.* 2. f. - Uo. 15.; 3. *I. m.* 3. f. - Uo. 21.; 4. *I. m.* 9. f. - Uo. 46.; 5. *Les Cahiers vaudois* - N. d. c. 13 737. sz.; *h. Journal*, 1906. január 7. - Uo. 13 748. sz.

SANDBURG, CARL AUGUST (1875-1967) amerikai költő

Boldogság - Ü. B. II. köt. 764. Szabó Lőrinc.

SINCLAIR, UPTON (1878-1968) amerikai író

Gömöri Jenő levelesládájából. Nagyvilág, 1962. 1714. Gömöri Jenő.

STAFF, LEOPOLD (1878-1957) lengyel költő

Testvér, ki pörölyöd - Ö. B. 11. köt. 716. Szabó Lőrinc.

EINSTEIN, ALBERT (1879-1955) német fizikus

1. *Mein Weltbild* - Id.: Tamás György: Einstein tudományos és emberi nagysága. Vigília, 1965. június. 344.; 2-3. Uo.; 4. *I. m.* Jánossy Lajos-Elek Tibor: A relativitáselmélet filozófiai problémái. Függelék - Akadémiai, Bp., 1963. 336.; 5. Uo. 337.; 6. Uo. 341.; 7. *I. m.* - L. d. c. C 109. 2. sz. *Molnos Lipót*; 8. Uo. 4. sz.; 9. Uo. 5. sz.; 10. Uo. 6. sz.; 11. *In Science* - Uo. 8. sz.; 12. - P. D. M. Q. 68. 27. sz. K. N. 1.; 13. *Beszéd a magfizikusok találkozásán*, 1946. május - Uo. 30. sz.; 14. *Observer*, "Sayings of the Week", 1954. április 5. - Uo. 32. sz.; 15. Id.: John Bowle: Viscount Samuel, 19. f. - Uo. 33. sz.; 16. *Hogyan lett a fizika nagyhatalom* (The Evolution of Physics), Leopold Infelddel, 3. f. Összefoglalás - Lux, Bp., é. n. 234. Kiss Kázmér.

KLEE, PAUL (1879- 1940) svájci német festő

1. *Naplófeljegyzés*, 1905. - Felix Klee: Paul Klee. Corvina, Bp., 1975. 18. Tandori Dezső; 2. Uo. 20.; 3. *Levél feleségéhez*. 1930. május 10. - Uo. 95.; 4. *Levél feleségéhez*. 1917. szeptember 9. - Uo. 123.; 5. *Naplójegyzet*, 1008. sz. - Uo. 135.; 6. *Alkotói vallomás* - Uo. 145.; 7. *Levél Gropiushoz*. 1921. december - Uo. 150.; 8. *Előadás a jenai Művészegyletben*, 1924. január 26. - Uo. 158.; 9. Uo. 161.; 10. Uo. 162.; 11-12. Uo. 163.

MÓRA FERENC (1879-1934) regényíró, elbeszélő, publicista

1. *Bolondságok, enyimek is, máséi is* (Kézirat a szegedi Móra Ferenc Múzeum kéziratgyűjteményében) - Madácsy László: Móra Ferenc ismeretlen aforizmái. Dél-Magyarország, 1969. január 4. 4.; **2-31.** Uo.

MÓRICZ ZSIGMOND (1879-1942) regényíró, novellista, drámaíró

1. *A koszorú*; **2.** *I. m.*; **3.** *Hét krajcár*; **4.** *Magyarosan*; **5.** *A peregrinus*; **6-10.** *Égi madár*; **11-12.** *Szegény emberek*; **13-16.** *Úri muri*. 19. f.; **17.** *Boldog ember*; **18.** *I. m.* 7. beszélgetés; **19-21.** *I. m.* 10. beszélgetés; **22.** *I. m.* 11. beszélgetés; **23.** *I. m.* 12. beszélgetés; **24.** *I. m.* 13. beszélgetés; **25.** *I. m.* 14. beszélgetés; **26-28.** *I. m.* 16. beszélgetés; **29.** *I. m.* 17. beszélgetés; **30.** *I. m.* 18. beszélgetés; **31.** *I. m.* 19. beszélgetés; **32-34.** *I. m.* 21. beszélgetés; **35.** *I. m.* 23. beszélgetés; **36.** *I. m.* 24. beszélgetés; **37-39.** *I. m.* 25. beszélgetés; **40-41.** *I. m.* 26. beszélgetés; **42.** *I. m.* 28. beszélgetés; **43-46.** *I. m.* 29. beszélgetés; **47.** *I. m.* Utolsó beszélgetés; **48.** *Hagyd a politikát: építkezz!* Kelet Népe, 1940. január **1.**; **49-50.** *Szép!* - Uo. június 15.

ROGERS, WILL (tk. William Penn Adair Rogers; 1879-1935) amerikai színész, humorista

1. *Újságcikk*. 1931. - P. D. M. Q. 194. 56. sz. K. N. 1.; **2.** *Autobiography* - Uo. 63. sz.; **3.** Uo. 67. sz.; **4.** *A Rogers Thesaurus*. Saturday Review, 1962. augusztus 25. Uo. 72. sz.; **5.** Uo. 195. 74. sz.; **6.** Uo. 75. sz.; **7.** Uo. 80. sz.; **8.** *The Illiterate Digest* - Uo. 84. sz.; **9.** (A Mayflower hajón érkeztek Amerikába az első puritánok, leszármazottaik máig az USA "legelőkelőbb" családjai.) Id. Treasury of Humorous Quotations - Uo. 85. sz.; **10.** Uo. 86. sz.

SZABÓ DEZSŐ (1879-1945) elbeszélő, regény- és tanulmányíró

Gömbös Gyula - Az egész látóhatár. Magyar Élet, Bp., é. n. 111. köt. 327.

APOLLINAIRE, GUILLAUME (tk. Wilhelm Apollinaris de Kostrowitzky; 1880-1918) francia költő

1. *A Mirabeau-híd* - Illyés, I. köt. 376. Illyés Gyula; **2.** *Égöv* - Apollinaire válogatott versei. Móra, 1959. 74. Radnóti Miklós; **3.** *Ünnepély* - Uo. 129. Vas István; **4.** *A dombok* - Franyó Zoltán: Válogatott műfordítások. Magvető, Bp., 1974. 166. Franyó Zoltán; **5.** *Villanások* - Uo. 175. Franyó Zoltán.

BLOK, ALEKSZANDR ALEKSZANDROVICS (1880-1921) szovjet-országi költő

1. *Sötét toronyban* - Válogatott versei. Kozmosz, Bp., 1976. 21. Lator László; **2.** *A költő és a nép* - Uo. 113. Lator László; **3.** *Keselyű* - Uo. 151. Lator László; **4.** *Haláltáncok*. 1. sz. - Uo. 120. Lator László; **5.** *Feljegyzés 1917. május 20-án* - Id.; Bakcsi György: Blok világa. Európa, Bp., 1978. 165. Bakcsi György; **6.** *Tizenketten* - Válogatott versei. Kozmosz, Bp., 1976. 169. Lator László; **7.** *Szkiták* - Uo. 171. Lator László; **8.** *Értelmiség és forradalom* - Id.; Bakcsi György: Blok világa. Európa, Bp., 1978. 194. Bakcsi György.

MUSIL, ROBERT (1880-1942) osztrák regényíró

1. *A tulajdonságok nélküli ember*, 1. k. 1. r. 4. f. - Európa, Bp., 1977. I. köt. 18. Tandori Dezső; **2.** *I. m.* 5. f. - Uo. 22.; **3.** *I. m.* 6. f. - Uo. 28.; **4.** *I. m.* 7. f. - Uo. 32.; **5.** *I. m.* 10. f. - Uo. 47.; **6.** *I. m.* 16. f. Uo. 75.; **7.** Uo. 77.; **8.** *I. m.* 2. r. 35. f. - Uo. 186.; **9.** *I. m.* 40. f. - Uo. 215.; **10.** *I. m.* 43. f. - Uo. 244.; **11.** *I. m.* 46. f. - Uo. 260.; **12.** *I. m.* 48. f. - Uo. 269.; **13.** *I. m.* 51. f. - Uo. 288.; **14.** Uo. 289.; **15.** Uo. 290.; **16.** *I. m.* 53. f. - Uo. 298.; **17.** *I. m.* 54. f. - Uo. 301.; **18.** Uo. 302.; **19.** Uo. 303.; **20-21.** Uo. 306.; **22.** *I. m.* 57. f. - Uo. 319.; **23.** *I. m.* 61. f. - Uo. 345.; **24.** *I. m.* 62. f. - Uo. 354.; **25.** *I. m.* 66. f. - Uo. 384.; **26.** *I. m.* 73. f. - Uo. 438.; **27.** *I. m.* 85. f. - Uo. 535.; **28.** *I. m.* 92. f. - Uo. 591.; **29.** *I. m.* 101. f. - Uo. 667.; **30.** *I. m.* 106. f. - Uo. 715.; **31.** *I. m.* 109. f. - Uo. 738.; **32.** (Állítólagos mondása) - P. D. M. Q. 165. 17. sz. K. N. I.

O'CASSY, SEAN (1880-1964) ír drámaíró

1. *Az eke és a csillagok*. I. felv. - Drámák. Európa, Bp., 1977. 131. Göncz Árpád; 2. *Vörösbe fordul a Csillag*, IV. felv. (Befejezés) - Uo. 311. Nagy Péter; 3. *Bíbor hamu*, 1. fele. - Uo. 321. Kolozsvári Grandpierre Emil; 4. Uo. 322.; 5. Uo. 328.; 6. Uo. 346.; 7. *I. m.* III. felv. - Uo. 400.

SADOVEANU, MIHAIL (1880-1961) román regényíró

1. *Jött egy malom a Szereten*, 1. f. - A balta. Európa, Bp., 1972. 25. Szabédi László; 2. *I. m.* 13. f. - Uo. 263.; 3. *A balta*. 1. f. - Uo. 270. Lőrinczi László.

BARTÓK BÉLA (1881-1945) zeneszerző

1. *Édesanyjához írott levél*, 1903. szeptember 8. - Bartók Béla. (Levelek, fényképek, kéziratok, kották. Szerk.; Demény János.) Magyar Művészeti Tanács, Bp., 1948. 44.; 2. *Édesanyjához*, 1905. szeptember 10. - Uo. 68.; 3. *Édesanyjához*, 1907 elején - Uo. 82.; 4. *Levél Geyer Stefihez*, 1907. szeptember 6. - Bartók Béla levelei. (Szerk.; Demény János.) Művelt Nép, Bp., 1951. 71.; 5. Uo. 77.; 6. *Ugyanannak*, néhány nap múlva - Uo. 80.; 7. *Cantata Profana*, 1930. (Román népballada nyomán); 8. *Levél Veress Sándorhoz*, 1939. június 3. - Bartók Béla. (Szerk.; Demény János.) Magyar Művészeti Tanács, Bp., 1948. 130.; 9. *Levél ifj. Bartók Bélának*, 1941. június 20. - Uo. 147.; 10. *Levél Zádor Jenlinek*, 1945. július 1. - Uo. 151.

FLEMING, SIR ALEXANDER (1894-1955) angol orvos-bakteriológus

1. Id.: André Maurois: Fleming és a penicillin regénye. Gondolat, Bp., 1962. 28. Raffy Ádám; 2. Uo. 187.; 3. Uo. 190.; 4. Uo. 199.; 5. Uo. 200.; 6. (Franklin és Pasteur nyomán) - Uo.; 7-8. Uo. 213.; 9. Uo. 220.; 10. Uo. 231.; 11. Uo. 232.; 12. Uo. 261.

XXIII. JÁNOS (tk. Angelo Giuseppe Roncalli; 1881-1963) pápa

1. Bánk, 2159. sz.; 2. Uo. 1171. sz.

JIMÉNEZ, JUAN RAMON (1881-1958) spanyol költő

A költészethez - Sp. k. a. 500. Garai Gábor.

LU HSZIN (tk. Csou Su-zsen; 1881-1936) kínai író

1. *Kiáltás. Szülőfalum* - A-Q hiteles története. Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1956. 71. Gyöngyi László; 2. *A-Q hiteles története*, I. f. Bevezetés - Uo. 77. Gyöngyi László; 3. *Régi mesék új köntösben. A békeszerző* - Uo. 315. Makai Imre.

MACAULAY, ROSE (1881-1958) angol regényíró

Crewe Train, I. r. 13. f. - P. D. M. Q. 143. 6. sz. K. N. 1.

MARTIN DU GARD, ROGER (1881-1958) francia regényíró

1. *A Thibault család*, II. k. 11. f. - Európa, Bp., 1965. 1. köt. 233. Benedek Marcell; 2. Uo. 237.; 3. *I. m.* V. k. 4. f. - Uo. II. köt. 43.; 4. (Szalézi Ferenc nyomán) *I. m.* VI. k. 10. f. - Uo. 219.; 5-6. Uo. 222.; 7-10. Uo. 223.; 11-13. Uo. 224.; 14. Uo. 228.; 15. *I. m.* 14. f. Uo. 263.; 16. Uo. 274.; 17. *I. m.* VII. k. 2. f. - Uo. 292.; 18. Uo. 293.; 19. *I. m.* 5. f. - Uo. 316.; 20. *I. m.* 15. f. - Uo. 425.; 21. *I. m.* 17. f. - Uo. 442.; 22. Uo. 443.; 23. Uo. 445.; 24. *I. m.* 25. f. - Uo. 502.; 25. *I. m.* 33. f. - Uo. 570.; 26. *I. m.* 44. f. - Uo. III. köt. 68.; 27. *I. m.* 57. f. - Uo. 171.; 28. *I. m.* 68. f. - Uo. 277.; 29. *I. m.* 69. f. - Uo. 292.; 30. *I. m.* VIII. k. Epilógus, 6. f. - Uo. 512.; 31. *I. m.* 8. f. - Uo. 531.; 32. Uo. 532.; 33. *I. m.* 12. f. - Uo. 564.; 34. Uo. 571.; 35. *I. m.* 13. f. - Uo. 580.; 36. Uo. 592.; 37. *I.*

m. 16. f. Antoine naplója, július 9. - Uo. 624.; **38.** I. m. augusztus 5. - Uo. 640.; **39-40.** I. m. augusztus 8. - Uo. 645.; **41.** I. m. augusztus 14. - Uo. 652.; **42-43.** I. m. augusztus 15. - Uo. 659.; **44.** I. m. augusztus 16. - Uo. 660.; **45.** I. m. augusztus 20. - Uo. 662.; **46-47.** I. m. augusztus 29. - Uo. 668.; **48.** I. m. szeptember 7. - Uo. 678.; **49.** I. m. szeptember 12. - Uo. 685.; **50.** I. m. szeptember 18. - Uo. 689.; **51.** I. m. szeptember 20. - Uo. 690.

PICASSO, PABLO (tk. Pablo Ruiz y Picasso; 1881-1973) spanyol festő

1. Id.: Brassai Gyula : Beszélgetések Picassóval. 1943. szeptember - Corvina, Bp., 1968. 27. Réz Ádám; **2.** I. m. 1939. - Uo. 44.; **3.** Uo. 50.; **4-5.** I. m. 1943. október - Uo. 54.; **6-8.** Uo. 69.; **9-11.** Uo. 70.; **12.** Uo. 73.; **13.** I. m. 1943. november - Uo. 85.; **14-15.** I. m. 1943. December - Uo. 100.; **16.** Uo. 108.; **17.** I. m. 1944. április - Uo. 119.; **18.** Uo. 126.; **19-20.** I. m. 1944. május - Uo. 131.; **21.** I. m. 1944. június - Uo. 139.; **22-23.** Uo. 141.; **24.** I. m. 1945. május - Uo. 157.; **25.** Uo. 159.; **26.** Uo. 162.; **27.** Uo. 170.; **28.** Uo. 173.; **29.** Uo. 174.; **30.** I. m. 1945. július - Uo. 184.; **31.** I. m. 1946. november - Uo. 196.; **32.** I. m. 1946. december - Uo. 228.; **33.** I. m. 1960. május - Uo. 236.; **34.** Uo. 237.; **35.** Uo. 241.; **36.** Uo. 242.; **37.** Uo. 245.; **38.** Id.: Murray Schafer: British Composers in Interview - P. D. M. Q. 177. 12. sz. K. N. L; **39.** Id.: Gilot-Lake: Life with Picasso, 1. f. - Uo. 13. sz.; **40.** I. m. 2. f. - Uo. 178. 14. sz.; **41.** Uo. 15. sz.; **42.** Id.: John Richardson: Picasso in Private - Uo. 16. sz.; **43.** (Vitatható hitelességű) - Uo. 18. sz.

TEILHARD DE CHARDIN, PIERRE (1881-1955) francia pap, természettudós és filozófus

1. *Lomment je crois.* Peking, 1934. - Márkus-Tordai, 227. Tordai Zádor; **2.** *Oeuvres de Pierre Teilhard de Chardin*, I. köt. 78. - Uo. 229.; **3.** I. m. V. köt. 341. - Uo. 235.; **4.** *Levél*, 1952. december 23-án - Uo. 238.; **5.** *Oeuvres*. I. köt. 247. - Uo.; **6.** I. m. IV. köt. 122. - Uo. 247.

WILDGANS, ANTON (1881-1932) osztrák költő és drámaíró

Így múlnak napjaink - Végh, 191. Végh György.

BRAQUE, GEORGES (1882-1963) francia festő

1. *Pensées sur fart* - E. d. C. 3784. sz. Mohos Lipót; **2.** Uo. 3785. sz.; **3.** Uo. 3787. sz.; **4.** Uo. 3788. sz.

DIMITROV, GEORGI (1882-1949) bolgár kommunista vezető, miniszterelnök

Válogatott cikkek és beszédek - Szikra, Bp., 1952. 116.

EDDINGTON, ARTHUR (1882-1944) angol csillagász

1. *A természettudomány új útjai.* I. f. - Franklin Társulat, Bp., é. n. 11. Donhoffer Szilárd; **2.** Uo. 23.; **3.** Uo. 27.; **4.** I. m. 10. f. - Uo. 203.; **5.** I. m. 13. f. - Uo. 268.; **6-7.** I. m. 14. f. - Uo. 300.; **8-9.** Uo. 309.; **10.** Uo. 310.; **11.** Uo. 311.

JOYCE, JAMES AUGUSTINE ALOYSIUS (1882-1941) ír származású angol regényíró és költő

1. *Ifjúkori önarckép.* 5. f. - Magvető, Bp., 1958. 319. Szobotka Tibor; **2.** Uo.; **3-4.** *Ulysses*, I. r. 1. f. Európa, Bp., 1974. 21. Szentkuthy Miklós; **5.** I. m. II. r. 4. f. - Uo. 68.; **6.** I. m. 5. f. - Uo. 88.; **7.** I. m. 7. f. - Uo. 160.; **8.** Uo. 170.; **9-10.** I. m. 8. f. - Uo. 186.; **11.** Uo. 200.; **12.** Uo. 207.; **13.** Uo. 208.; **14.** Uo. 209.; **15.** I. m. 9. f. - Uo. 232.; **16.** Uo. 253.; **17.** Uo. 256.; **18.** I. m. 10. f. - Uo. 307.; **19.** I. m. 12. f. - Uo. 412.; **20.** I. m. 13. f. - Uo. 461.; **21.** Uo. 463.; **22.** Uo. 468.; **23.** Uo. 469.; **24.** Uo. 473.; **25.** I. m. 14. f. - Uo. 476.; **26.** Uo. 477.; **27.** Uo. 523.; **28.** I. m. 15. f. - Uo. 536.; **29.** Uo. 600.; **30.** Uo. 630.; **31.** Uo. 664.; **32.** I. m. III. r. 16. f. - Uo. 691.; **33-34.** Uo. 717.; **35.** Uo. 718.; **36.** Uo. 736.; **37.** I. m. 17. f. - Uo. 812.; **38-39.** I. m. 18. f. - Uo. 889.

KODÁLY ZOLTÁN (1882-1967) zeneszerző, zenetudós

1. Id. Eősze László: Kodály Zoltán életének krónikája. Zeneműkiadó, Bp., 1977. 4 I.; 2. Uo. 71.; 3. Uo. 105.; 4. Uo. 109.; 5. Uo. 117.; 6. Uo. 126.; 7. Uo. 127.; 8. Uo. 131.; 9. Uo. 137.; 10. Uo. 143.; 11-12. Uo. 154.; 13-15. Uo. 160.; 16. Uo. I 64.; 17. Uo. I 65.; 18. Uo. 168.; 19. Uo. 174.; 20. Uo. 181.; 21. Uo. 182.; 22. Uo. 183.

OLBRACHT, IVAN (tk. Kamil Zeman; 1882-1952) cseh regényíró és publicista

1. *Nyikola Suhaj, a betyár. Kunyhó a Holatin fölött* - Átok völgye. Nyikola Suhaj, a betyár. Európa, Bp., 1959. 212. Zádor András; 2. *I. m. Kolocsava* - Uo. 215.; 3. Uo. 218.; 4. *I. m. Nyikola Suhaj* - Uo. 245.; 5. Uo. 263.

ROOSEVELT, FRANKLIN DELANO (1882-1945) az Amerikai Egyesült Államok elnöke

1. *Elnöki üzenet*. 1933. március 4. - O. D. Q. 408. 20. sz. Molnos Emília; 2. *Kandalló melletti beszélgetés*. 1939. szeptember 3. - Uo. 23. sz.; 3. *Beszéde*, 1941. január 6. - Uo. 25. sz.

SCHLICK, MORITZ (1882-1936) osztrák filozófus

1. *Meaning and Verification. Readings in Philosophical Analysis*, New York, 1948. 148. - Márkus-Tordal, 308. Márkus György; 2. *Gesammelte Aufsätze*. Wien, 1938. 291. - Uo. 311.; 3. *I. m. 57.* - Uo. 315.

SZTRAVINSZKIJ, IGOR FJODOROVICS (1882-1971) orosz zeneszerző

1. Daily Mail, 1913. február 13. - Id. Fodor András: Igor Sztravinszkij. Gondolat, Bp., 1976. 66. Fodor András; 2. *Életem*. Gondolat, Bp., 1969. - Uo. 96. F. Csanak Dóra; 3-4. Muzika, Varsó, 1925. 2. sz. - Uo. 126. Fodor András; 5-6. *Életem* - Id. kiad. 127. F. Csanak Dóra; 7. Uo. 131.; 8. Uo. 132.; 9. *Gespräche mit Robert Craft*. Maroz Zürich, 1961. - Uo. 135. Fodor András; 10-12. Uo. 136.; 13. *Életem* - Id. kiad. 172. F. Csanak Dóra; 14. *Dialogues and Diary* (Robert Crafttel) - Uo. 194. Fodor András; 15. *Pohárköszöntő Moszkvában*, 1962. október 1. - Uo. 244.; 16. *Expositions and Developments* (Robert Crafttel) - Uo. 256.; 17. *Poetics of Music*, 4. f. - P. D. M. Q. 221. 24. sz. K. N. I.; 18. *I. m.* 5. f. - Uo. 25. sz.; 19. *Observer*, "Sayings of the Week". 1961. október 8. - Uo. 32.; 20. *Életem* - Szabolcsi, 110. Szabolcsi Bence.

SZUBRAMANJA BÁRADI (Bhárati; 1882-1921) tamil költő és publicista

Félelem nincs! - Major István (szerk.): A tamil irodalom kistükre. Európa, Bp., 1978. 250. Major István és Tótfalusi István.

UNDSET, SIGRID (1882-1949) norvég regényíró

L. d. c. C 351. 1. sz. Mohos Lipót.

VILDRAC, CHARLES (1882-1971) francia költő és színműíró

Meghalt az ellenségem - Rónay György: Századunk útjain. Európa, Bp., 1973. 215. Rónay György.

WOOLF, VIRGINIA (1882-1941) angol regényíró és esszéista

1. *Orlando*. 1. f. - Szépirodalmi, Bp., 1977. 29. Szávai Nándor; 2. *I. m.* 2. f. - Uo. 70.; 3. *I. m.* 4. f. - Uo. 116.; 4. Uo. 135.; 5. Uo. 147.; 6. *I. m.* 6. f. - Uo. 192.; 7. Uo. 213.

BABITS MIHÁLY (1883-1941) költő, regény- és tanulmányíró

1. *Messze... messze...*; **2-3.** *A lírikus epilógja*; **4.** *Esti kérdés*; **5.** *Arany Jánoshoz*; **6.** *Ady Endrének*; **7.** *Május huszonhárom Rákospalotán*; **8-9.** *Húsvét előtt*; **10.** *Zsoltár gyermekhangra*; **11.** *Régen elzengtek Sappho napjai*; **12.** *Hazám!*; **13.** *Politika*; **14.** *Csak posta voltál*; **15.** *Mintforró csontok a máglyán...* **16.** *Emlékezés gyermektelegre*; **17-18.** *Az elbocsátott vad*; **19.** *Intelem vezeklésre*; **20.** *Ősz és tavasz között*; **21.** *Ezerkilencszáznegyven*; **22.** *Jónás könyve*, 3. r.; **23.** *I. m.* 4. r.; **24-25.** *Ritmus a könyvről*.

BEDNIJ, GYEMJAN (1883-1945) szovjet-orosz költő, satirikus és meseíró

1. *A világtótorony* - Gyemjan Bednij. Európa, Bp., 1963. 18. Tamkó Sirató Károly; **2.** *Dalaim egyszerűek* - Uo. 25. Tamkó Sirató Károly; **3-4.** *A Fő utca* - Uo. 35. Hidas Antal.

EGRY JÓZSEF (1883-1951) festőművész

1. *Emlékek életem körül* – Egrý-breviárium. (Szerk.; Éri István.) Veszprém megyei múzeumok igazgatósága, Veszprém, 1973. 128.; **2.** Uo.; **3.** Uo. 135.; **4-10.** *Gondolatok a művészetről, művészekről, a természetről és a Balatonról* - Uo. 157.; **11-13.** Uo. 159.; **14-15.** Uo. 161.; **16-17.** Uo. 162.; **18-19.** Uo. 164.; **20-23.** Uo. 174.; **24.** Uo. 176.

HASEK, JAROSLAV (1883-1923) cseh regényíró, elbeszélő

1. *Svejk*, 1. r. A hátszágban, i. f. - Svejk. Szépirodalmi, Bp., 1958. 1. köt. 8. Réz Ádám; **2.** *I. m.* 3. f. - Uo. 43.; **3.** *I. m.* 11. f. - Uo. 174.; **4.** *I. m.* 14. f. - Uo. 268.; **5.** *I. m.* II. r. A fronton, 2. f. - Uo. II. köt. 79.; **6.** Uo. 91.; **7.** Uo. 95.; **8.** Uo. 105.; **9.** Uo. 113.; **10.** *I. m.* 3. f. - Uo. 128.; **11.** Uo. 167.; **12.** *I. m.* 4. f. - Uo. 229.; **13.** *I. m.* 5. f. - Uo. 291.; **14.** *I. m.* III. r. A dicsőséges csíhi-puhi, 2. f. - Svejk. Szépirodalmi, Bp., 1960. I. (tk. III.) köt. 110.; **15.** Uo. 140.; **16.** Uo. 161.; **17.** *I. m.* 3. f. - Uo. 252.; **18.** *I. m.* 4. f. - Uo. II. (tk. IV.) köt. 37.

JASPERS, KARL (1883-1969) német filozófus

1. Márkus-Tordai, 72. Tordai Zádor; **2.** Uo. 333. Márkus György.

JUHÁSZ GYULA (1883-1937) költő

1. *Piros remény*; **2.** *Milyen volt...*; **3.** *Béke*; **4.** *Magyar nyár 1918*; **5.** *Testamentum*; **6.** *Májusi óda*; **7-10.** *A munkásotthon homlokára*; **11.** *Dózsa feje*; **12.** *Az én magányom*; **13.** *Egy tatár költőnek*; **14.** *A munka*; **15.** *Ó, Ember!*; **16.** *Az építők*; **17.** *Marcus Aurelius*; **18.** *Ének Kőrösi Csornáról*; **19.** *Forradalmi naptár. Frimaire*; **20.** *A dolgozókhöz*; **21.** *Emberi hitvallás*; **22.** *Holmi* - Vajthó, 9.; **23.** *I. m.* - Uo. 18.; **24.** *I. m.* - Uo. 95.; **25-26.** *I. m.* - Uo. 126.; **27-31.** *I. m.* - Uo. 127.; **32.** *I. m.* - Uo. 147.; **33.** *I. m.* - Uo. 152.; **34.** *I. m.* - Uo. 159.; **35.** *I. m.* - Uo. 160.; **36.** *I. m.* - Uo. 213.; **37.** *I. m.* - Uo. 219.; **38-45.** *I. m.* - Uo. 232.; **46-54.** *I. m.* - Uo. 233.; **55-56.** *I. m.* - Uo. 279.

KAFKA, FRANZ (1883-1924) német nyelvű cseh regényíró és elbeszélő

1. *Meggondolnivalók úrlovasoknak* - Elbeszélések. Kriterion, Bukarest, 1978. 20. Tandori Dezső; **2.** *A törvény kapujában* - Uo. 153. Gáli József; **3.** *Jelentés az Akadémiának* - Uo. 175. Tandori Dezső; **4.** *Gracchus, a vadász* - Uo. 324. Tandori Dezső; **5.** *A Kínai Fal építése* - Uo. 330. Tandori Dezső; **6.** Uo. 331.; **7.** *Ütés a nagy kapura* - Uo. 339. Tandori Dezső; **8.** *A vonat utasai* - Uo. 343. Tandori Dezső; **9.** *Prométheusz* - Uo. 347. Tandori Dezső; **10.** *A törvények kérdéséhez* - Uo. 356. Tandori Dezső; **11.** *A próba* - Uo. 360. Tandori Dezső; **12.** *Kis mese* - Uo. 363. Tandori Dezső; **13.** *A hasonlatokról* - Uo. 364. Tandori Dezső; **14.** Uo. 365.; **15.** *Útrakelés* - Uo. Tandori Dezső; **16.** *Szószólók* - Uo. 367. Tandori Dezső; **17.** *Egy kutya kutatásai* - Uo. 403. Tandori Dezső; **18.** *Az odú* - Uo. 408. Eörsi István; **19.** Uo. 417.; **20.** Uo. 420.; **21.** *Brief an*

Oskar Poflak - Krüger, 206. 1. sz. K. N. I.; **22.** *Tagebücher* - Uo. 6. sz.; **23.** *Gespräch mit Max Brod* - Uo. 207. 7. sz.; **24.** *Betrachtungen über Sünde, Leid, Hoffnung und den wahren Weg* - Uo. 11. sz.; **25.** Uo. 13. sz.; **26.** *Das dritte Oktavheft* - Uo. 16. sz.; **27.** Uo. 17. sz.; **28.** Uo. 18. sz.; **29.** Uo. 21. sz.; **30.** Uo. 22. sz.; **31.** Uo. 24. sz.; **32.** *Das vierte Oktavheft* - Uo. 25.; **33.** *Er. Aufzeichnungen aus dem Jahre 1920* - Uo. 27. sz.; **34.** Id.: Janouch: *Gespräche mit Kafka* - Uo. 29. sz.

KEYNES, JOHN MAYNARD (1883-1946) angol közgazdász

1. *A foglalkoztatás, a kamat és a pénz általános elmélete*, I. k. 3. f. - Közgazdasági és Jogi, Bp., 1965. 53. Erdős Péter; **2.** *I. m.* III. k. 10. f. - Uo. 152.; **3.** *I. m.* VI. k. 24. f. - Uo. 398.; **4-5.** Uo. 407.; **6.** *Observer*, "Sayings of Our Times". 1953. május 31. - P. D. M. Q. 122. 75. sz. K. N. I.; **7.** Uo. 76. sz.; **8.** (Vitatható hitelességű) - Uo. 83. sz.

ORTEGA Y GASSET, JOSÉ (1883-1955) spanyol filozófus, esszéista

1. *A tömegek lázadása*, 1. f. - Hindy András, Bp., 1942. (?) 7. Puskás Lajos; **2.** Uo. 11.; **3.** Uo. 13.; **4-5.** Uo. 16.; **6.** *I. m.* 3. f. - Uo. 36.; **7.** *I. m.* 4. f. - Uo. 48.; **8.** Uo. 55.; **9.** *I. m.* 5. f. - Uo. 57.; **10.** Uo. 64.; **11.** *I. m.* 6. f. - Uo. 67.; **12.** Uo. 70.; **13.** Uo. 74.; **14.** *I. m.* 8. f. - Uo. 86.; **15.** Uo. 89.; **16.** Uo. 91.; **17.** Uo. 94.; **18.** *I. m.* 9. f. - Uo. 100.; **19.** Uo. 105.; **20.** *I. m.* 10. f. - Uo. 117.; **21.** Uo. 123.; **22.** *I. m.* 11. f. - Uo. 137.; **23.** *I. m.* 14. f. - Uo. 173.; **24.** Uo. 183.; **25.** Uo. 196.; **26.** Uo. 199.; **27.** Uo. 217.; **28-30.** Uo. 244.; **31-32.** Uo. 248.

SABA, UMBERTO (1883-1957) olasz költő

1. *Menetelés közben* - Rába György (szerk.): *Modern olasz költők*. Magvető, Bp., 1965. 106. Lothár László; **2-3.** *Finale* - Uo. 115. Rónay György; **4.** Uo. 116.; **5.** *Ulisses* - Uo. 130. Majtényi Zoltán; **6.** *Munka* - Uo. 124. Szabolcsi Éva.

TOLSZTOJ, ALEKSZEJ NYIKOLAJEVICS (1883-1945) szovjet-orosz regényíró, drámaíró és elbeszélő

1. *I. Péter*, I. k. 1. f. 1. sz. - Új Magyar Kányvkiadó, Bp., 1953. 5. Németh László; **2.** Uo.; **3.** *I. m.* 4. f. 17. sz. - Uo. 150.; **4.** *I. m.* 5. f. 2. sz. - Uo. 173.; **5.** *I. m.* 10. sz. - Uo. 193.; **6.** *I. m.* 15. sz. - Uo. 210.; **7-8.** *I. m.* 16. sz. - Uo. 212.; **9.** Uo. 213.; **10.** *I. m.* 6. f. - Uo. 250.; **11.** Uo. 252.; **12.** *I. m.* 7. f. 1. sz. - Uo. 260.; **13.** *I. m.* II. k. I. f. 2. sz. - Uo. 317.; **14.** *I. m.* 8. sz. - Uo. 343.; **15.** *I. m.* 2. f. - Uo. 405.; **16.** *I. m.* 4. sz. - Uo. 525.; **17.** *I. m.* III. k. 1. f. 5. sz. - Uo. 582.; **18.** *I. m.* 2. f. 4. sz. - Uo. 598.; **19.** *I. m.* 4. f. 1. sz. - Uo. 624.; **20-21.** *I. m.* S. f. 1. sz. - Uo. 652.; **22.** Uo. 653.; **23.** *I. m.* 6. f. 1. sz. - Uo. 678.; **24.** *I. m.* 6. sz. - Uo. 698.; **25.** Uo. 699.; **26.** *Golgota. Ezerkilencszáztizennyolc*, 10. f. - Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1947. 339. Lányi Sarolta; **27.** *I. m.* *Boris reggel*. 20. f. - Új Magyar Könyvkiadó. Bp., 1947. 458. Lányi Sarolta; **28.** Uo. 460.

VAHTANGOV, JEVGENYIJ BOGRATYIONOVICS (1883-1922) orosz színész és rendező

Voroncov, 482. Visnyovszki László.

BALÁZS BÉLA (tk. Bauer Herbert; 1884-1949) író, költő, filmesztéta

1. *Duna-völgyi credo* (1946?) 1. sz. - Kritika, 1974. 5. sz.; **2.** *I. m.* 2. sz. Uo.; **3-5.** *I. m.* 4. sz. - Uo.; **6-9.** *I. m.* 6. sz. - Uo.; **10-11.** *I. m.* 7. sz. Uo.; **12-14.** *A Kékszakállú herceg vára*; **15.** In: *Gondolatok a művészetről. Dévald László gyűjtéséből* - Kriterion, Bukarest, 1975. 185.; **16.** Uo. 196.

COMPTON-BURNETT, IVY (1884-1969) angol regényíró

Mother and Son. 10. f. P. D. M. Q. S0. 47. sz. K. N. I.

DUHAMEL, GEORGE (1884-1966) francia regényíró és költő

Observer. "Sayings of Our Times." 1953. május 31. - P. D. M. Q. 65. 71. sz. K. N. I.

FEUCHTWANGER, LION (1884-1958) német író

Gömöri Jenő Ivelcsládájából. Nagyvilág. 1962. 1709. Gömöri Jenő

GROZA, PETRU (1884-1958) román államférfi

1. *Emlékiratai* - Kelet-Európa 19(10) 1945. Dolmányos István (szerk.): Új- és legújabbkori egyetemes történeti szöveggyűjtemény. S/2. Tankönyvkiadó, Bp., 1970. 673.; 2. Uo. 674.

ISTRATI, PANAIT (1884-1935) román regényíró, elbeszélő, publicista

1. *Kyra Kyralina. Stavru* - Kyra Kyralina. Európa. Bp., 1957. 14. Horváth Henrik; 2. Uo. 22.; 3. Uo. 33.; 4. Uo. 37.; 5. Uo. 42.; 6. Uo. 51.; 7. *I. m. Kyra Kyralina* - Uo. 80.; 8. *I. m. Dragomir* - Uo. 110.; 9. Uo. 111.; 10. Uo. 123.; 11. Uo. 124.; 12. Uo. 127.; 13. Uo. 132.; 14. Uo. 151.; 15. Uo. 152.; 16. Uo. 159.; 17-18. Uo. 160.; 19. Uo. 161.; 20. Uo. 166.; 21. Uo. 167.; 22. Uo. 169.

CARAGIALE, MATEI I. (1885-1936) román író

1. *Aranyifjak alkonya* - Két gyónás. Európa, Bp., 1966. 18. Szenczei László; 2. Uo. 121.

CSOKOR, FRANZ THEODOR (1885-1969) osztrák drámaíró, költő, regényíró

1. *Újjáépítés* - O. k. a. 319. Solymos Ida; 2. Uo.; 3. *Hazád neked* Uo.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ (1885-1936) költő és író

1. *A bús férfi panasza*; 2. *Szegények*; 3. *Zászló*; 4-5. *Esti Kornél éneke*; 6-7. *Hajnali részegség*; 8. *Erős várunk a nyelv. Ábécé a nyelvről és lélekről* - Nyugat, Bp., 1943. 58.; 9. Uo. 62.

LAWRENCE, DAVID HERBERT (1885-1930) angol regényíró, költő és festő

1. *The White Peacock* - Id.: Kéry László: A sötét láng prófétája. Gondolat, Bp., 1978. 24. Kéry László; 2. *Szülők és szeretők* - Uo. 56.; 3. Uo. 74.; 4-5. *Levél Ernest Collingsnek*. 1913. január 17. - Uo. 88.; 6. *Levél Katherine Mansheldnek*. 1915. december 12. - Uo. 89.; 7. *Levél ugyanannak*, 1915. december 8. - Uo. 90.; 8. *Szívárvány* - Uo. 115.; 9. Uo. 127.; 10. "Love", *English Review*, 1918. január - Uo. 164.; 11. *Szerelmes asszonyok* - Uo. 186.; 12. Uo. 207.; 13. *Levél S. S. Kotlianskyhoz*, 1917. július 3. - Uo. 295.; 14. *Levél Witter Bynnernek*. 1928. március 23. Uo. 296.; 15. *Lady Chatterley's Lover* - Uo. 299.; 16-17. Uo. 301.; 18-19. *Study on Thomas Hardy* - Uo. 333.; 20. Uo. 346.; 21. *The Novel. Reflections on the Death of a Porcupine* Uo. 347.; 22. *Studies in Classic American Literature* - Uo. 52.; 23. E. d. C. 7095. sz. Molnos Emília; 24. O. D. Q. 310. 22. sz.

LUKÁCS GYÖRGY (1885-1971) filozófiai író

1. *Balzac. Stendhal, Zola. Előszó* - Hungária, Bp., 1945. 6.; 2. Uo.; 3. Uo. 8.; 4. Uo. 11.; 5. Uo. 13.; 6. Uo. 16.; 7. Uo. 20.; 8. *A polgári filozófia válsága*, 2. f. - Hungária, Bp., 1947. 76.; 9. *I. m.* 5. f. - Uo. 83.; 10. *I. m.* 6. f. - Uo. 86.; 11. *I. m.* *Arisztokratikus és demokratikus világnézet*. 1. f. - Uo. 109.; 12. Uo. I 11.; 13. *I. m.* 2. f. - Uo. 116.; 14. Uo. I 17.; 15. *I. m.* 4. f. - Uo.; 16. *I. m.* 5. f. - Uo. 125.; 17. Uo. 126.; 18. *I. m.* *Az egzisztencializmus*, I. f. - Uo. 130.; 19. *I. m.* 2. f. - Uo. 136.; 20-21. Uo. 137.; 22. *I. m.* 3. f. - Uo. 146.; 23. Uo. 147.; 24. Uo. 148.; 25. *I. m.* *Az egzisztencialista etika zsákutcája*, 4. f. - Uo. 171.; 26-27. *I. m.* S. f. - Uo. 186.; 28-29. Uo. 187.; 30-31. Uo. 196.; 32-34. Uo. 200.; 35-36. *I. m.* *Lenin ismeretelmélete és a modern filozófia*

problémái, 3. f. - Uo. 219.; **37.** Uo. 220.; **38-39.** Uo. 222.; **40.** *I. m. Megváltozott világgép.* 2. f. - Uo. 236.; **41.** Uo. 237.; **42.** Uo. 238.; **43-44.** Uo. 239.; **45.** *I. m.* 3. f. - Uo. 240.; **46.** Uo. 242.; **47.** *I. m.* 4. f. - Uo. 243.; **48-50.** Uo. 245.; **51.** *Marx és Engels irodalomelmélete* - Szikra, Bp., 1949. 130.; **52.** *Irodalom és demokrácia. Pártköltészet* - Szikra, Bp., 1948. 158.; **53.** *Az esztétikum sajátossága.* 1. f. - Magvető, Bp., 1969. 23.; **54.** Uo. 24.; **55.** Uo. 25.; **56.** Uo. 26.; **57.** Uo. 34.; **58.** Uo. 45.; **59.** Uo. 50.; **60.** *I. m.* 2. f. - Uo. 73.; **61.** *I. m.* 3. f. - Uo. 12b.; **62.** Uo. 131.; **63.** *I. m.* 4. f. - Uo. 150.; **64.** *I. m.* 6. f. - Uo. 301.; **65.** Uo. 306.; **66.** Uo. 312.; **67.** *I. m.* 7. f. - Uo. 378.; **68.** *I. m.* 9. f. - Uo. 445.; **69.** Uo. 455.; **70.** *I. m.* 10. f. - Uo. 475.; **71.** Uo. 486.; **72.** *I. m.* 11. f. - Uo. 542.; **73.** *I. m.* 12. f. - Uo. 591.; **74.** Uo. 602.; **75.** Uo. 622.; **76.** *I. m.* 13. f. - Uo. 748.; **77.** Uo. 768.; **78.** Uo. 771.; **79.** *Gondolatok a magyar irodalomról.* (Vál.; Kenyeres Zoltán) - Kritika, 1965. április. 46.; **80-81.** Uo. 47., **82.** Népszabadság, 1967. december 24.

MAURIAC, FRANCOIS (1885-1970) francia regényíró

1. *A méregkeverő*, 2. f. - A méregkeverő. Fekete angyalok. Szépirodalmi, Bp., 1975. 17. Brodsky Erzsébet; **2.** Uo. 20.; **3.** *I. m.* 4. f. - Uo. 30.; **4-5.** Uo. 31.; **6.** *I. m.* 7. f. - Uo. 58.; **7.** Uo. 59.; **8.** *I. m.* 9. f. - Uo. 74.; **9.** Uo. 77.; **10.** *I. m.* 12. f. - Uo. 99.

MAUROIS, ANDRÉ (tk. Émile Herzog; 1885-1967) francia regényíró

P. D. M. Q. 153. 33. sz. K. N. I.

POUND, EZRA (1885-1972) amerikai költő

1. (Kung Fu-ce nyomán) *XIII. Canto* - Cantók. Magyar Műhely, Párizs, 1975. 35. Kemenes Géfin László; **2-3.** Uo.; **4.** *XIV.* - Uo. 37.; **5.** *XXI.* - Uo. 53.; **6.** (Dante nyomán) *XLV.* - Uo. 72.; **7.** *XLVII.* - Uo. 74.; **8-9.** *LIV.* - Uo. 85.; **10.** Uo. 86.; **11.** Uo. 92.; **12.** Uo. 94.; **13.** *LXII.* - Uo. 99.; **14.** Uo. 100.; **15.** Uo. 101.; **16.** Uo. 104.; **17.** Uo. 106.; **18.** *LXXXI.* - Uo. 121.; **19.** *LXXXIII.* - Uo. 125.; **20.** *XC.* - Uo. 138.; **21.** *XCIX.* - Uo. 151.; **22.** Uo. 152.; **23.** Uo. 154.; **24.** *CXVI.* - Uo. 156.

REBREANU, LIVIU (1885-1944) román elbeszélő és színműíró

1. *Gázadás. Megmozdul az ország. Hajnalodik* - Európa, Bp., 1977. 32. Gáldi László; **2.** Uo. 47.; **3.** Uo. 58.; **4.** Uo. 59.; **5.** Uo. 62.; **6.** *I. m. A föld* - Uo. 75.; **7.** *I. m. Villámfényben* - Uo. 202.; **8.** *I. m. A tűzvész. A láng fellobban* - Uo. 393.

UNRUH, FRITZ VON (1885-1970) német költő és drámaíró

Gömöri Jenő levelesládájából. Nagyvilág, 1962. 1715. Gömöri Jenő.

ARP, HALAS (1886-1966) svájci német szobrász, festő és költő

1. *Jours effeuillés.* Gallimard, Párizs, 1966. 443. - Id.: Herbert Read: Arp. Corvina, Bp., 1972. 38. K. N. I.; **2.** Uo.; **3.** Uo. 42.; **4.** *Jours effeuillés.* 447. - Uo. 64.; **5.** *I. m.* 356. - Uo. 128.; **6.** *Worttrüme und schwarze sterne: auswahl aus den gedichten der jahre 1911-1952.* Limes, Wiesbaden, 1953. - Uo. 146.; **7.** *I. m.* - Uo. 150.

BARTH, KARL (1886-1968) svájci református hittudós

Time, 1954. április 12. - P. D. M. Q. i 3. 73. sz.

BENN, GOTTFRIED (1886-1956) német költő

Gömöri Jenő levelesládájából. Nagyvilág, 1962. 1708. Gömöri Jenő.

BROCH, HERMANN (1886-1951) osztrák regényíró, esszéista

1. *Die Schuldlosen. Enyhe családás* - Nagyvilág, 1962. 1780. Jékely Zoltán; 2. *Vergilius Orpheus nyomdokában* - Uo. 1785.

KUNCZ ALADÁR (1886-1931) író

Fekete kolostor. 1. f. - Szépirodalmi, Bp., 1975. 20.

MIES VAN DER ROHE, LUDWIG (1886-1969) német építész

The Times, 1969. augusztus 19. P. D. M. Q. 195. 88. sz. (X)

TILlich, PAUL (1886-1965) német protestáns teológus

1. *The Eternal Now*, I. r. 3. f. - P. D. M. Q. 226. 15. sz. K. N. I.; 2. *I. m.* II. r. 1. f. - Uo. 16. sz.

TÓTH ÁRPÁD (1886-1928) költő

1. *Invokáció Csokonai Vitéz Mihályhoz*; 2. *Az új isten*; 3. *Az Öröm illan*; 4. *Gélektől lélekig*; 5-6. *Egy lány a villamosban*; 7. *...Szent örületben..."*; 8. *Május éjén a régi bor*; 9. *Jó éjszakát!*; 10. *Ady költészetének viszonya elődeihez és a francia modernekhez* - Századvég, 255.

KARINTHY FRIGYES (1887-1938) író

1. *Nem mondhatom el senkinek. Előszó*; 2. *Visszakérem az iskolapénzt*; 3. *Följelentem az emberiséget*; 4. *Együgyű lexikon. Házasság*; 5. *Humoristák világszövetsége* : 6-35. *Notesz*.

KASSÁK LAJOS (1887-1967) költő, elbeszélő, regényíró és festőművész

1. *Mesteremberek*; 2. Uo.; 3. *Program*, 2. sz. - Századvég, 274.; 4. *I. m.* 6. sz. - Uo. 275.; 5. *I. m.* 7. sz.; 6. *I. m.* 8. sz.; 7. *I. m.* 10. sz.

LE CORBUSIER (tk. Charles-Édouard Jeanneret; 1887-1965) svájci származású francia építész, festő

1. *Az Athéni Kharta*. 1. f. *Általánosságok*. 2. sz. - Éditions de Minuit, 1957. Németh Tibor György; 2. Uo.; 3. *I. m.* 2. f. *A város helyzete ma, kritika és orvoslási javaslatok*. 10. sz.; 4. *I. m.* 26. sz.; 5. *I. m.* 53. sz.; 6. *I. m.* 66. sz.; 7. *I. m.* 70. sz.; 8. *I. m.* 3. f. *Végekvetkeztetések*, 80. sz.; 9. *I. m.* 82. sz.; 10. *I. m.* 88. sz.; 11. *I. m.* 95. sz.

SAINT-JOHN PERSE (tk. Alexis Saint-Léger Léger; 1887-1967) francia költő

1. *Bólyák*, IX. *Keskenyek a hajók* - Európa, Bp., 1969. 96. Vas István; 2. Uo.

ZWEIG, ARNOLD (1887-1968) német regény- és drámaíró, esszéista

1. *Grisa őrmester*, II. k. 3. f. - Európa, Bp., 1975. 154. Mészáros Klára; 2. Uo. 159.; 3. *I. m.* 6. f. - Uo. 197.; 4. Uo. 199.; 5. Uo. 206.; 6. *I. m.* III. k. i. f. - Uo. 241.; 7. *I. m.* IV. k. 5. f. - Uo. 385.; 8. Uo. 390.; 9. *I. m.* 6. f. - Uo. 409.; 10. *I. m.* V. k. 1. f. - Uo. 442.; 11. *I. m.* VI. k. 5. f. - Uo. 596.; 12-13. *I. m.* Utolsó k. I. f. - Uo. 622.; 14-15. Uo. 623.

ELIOT, THOMAS STEARNS (1888-1965) amerikai származású angol költő.

1. *Prufrock és egyéb észrevételek. Egy hölgy arcképe* - Versei. Európa, Bp., 1978. 15. Tandori Dezső; 2-3. *Költemények. Gerontion* - Uo. 36. Vas István; 4. Uo. 37.; 5. *I. m.* *A víziló* - Uo. 44. Tótfalusi István; 6. *Átokföldje* - Uo. 68. Vas István; 7. *Az üresek* - Uo. 83. Vas István; 8. *Ariel-versek. A Háromkirályok utazása* - Uo. 100. Vas István; 9-10. *Gyilkosság a székesegyházban. Kórusok* - Uo. 137. Vas István; 11. Uo. 142.; 12. Uo. 144.; 13. *Négy kvartett. Burnt Norton*. I. - Uo. 149. Vas István; 15. *I. m.* II. 152.; 16. *I. m.* *East Coker*, II. - Uo. 159. Vas István; 17. *I. m.*

III. - Uo. 160.; **18-20.** I. m. V. Uo. 163.; **21.** I. m. *Dry Salvages*, II. - Uo. 168. Vas István; **22.** Uo. 169.; **23-26.** I. m. *Gittle Gidding*, V. - Uo. 182. Vas István.

FÜST MILÁN (1888-1967) költő, regényíró és esztéta

1. *Az igaztevőhöz* - Várogatott művei. Szépirodalmi, Bp., 1978. 49.; **2.** *A magyarokhoz* - Uo.; **3.** *Gyertyafénynél* - Uo. 110.; **4.** *Látomás és indulat a művészetben. Második előadás* - Uo. 1031.; **5.** *Ez mind én voltam egykor* - Uo. 1146.; **6-10.** Uo. 1168.; **11-12.** Uo. 1169.; **13-14.** Uo. 1170.

MAKARENKO, ANTON SZEMJONOVICS (1888-1939) szovjet pedagógus

1. Voroncov, 374. Visnyovszki László; **2.** Uo. 89.

O'NEILL, EUGENE (1888-1953) amerikai drámaíró

1. *Utazás az éjszakába*, II. felv. 1. j. - Európa, Bp., 1960. 50. Vas István; **2.** I. m. IV. felv. - Uo. 128.; **3.** *Eljő a jeges.* I. felv. - Nem félünk a farkastól. Modern amerikai drámák. Európa, Bp., 1966. I. köt. 95. Vajda Miklós; **4.** Uo. 101.; **5.** Uo. 118.; **6.** Uo. 145.; **7.** I. m. II. felv. - Uo. 164.; **8.** I. m. III. felv. - Uo. 220.; **9.** I. m. IV. felv. - Uo. 255.; **10.** Uo. 259.

SILLANPAA, FRANS EEMIL (1888-1964) finn regényíró

1. *Napsugaras élet* - Franklin, Bp., 1942. 10. Hajdu Péter; **2.** Uo. 23.; **3.** Uo. 194.; **4.** *Silja* - Franklin, Bp., é. n. 7. N. Sebestyén Irén; **5.** Uo. 10.; **6.** Uo. 26.

UNGARETTI, GIUSEPPE (1888-1970)olasz költő

1. *Éji sötét, te* - Végh, 52. Végh György; **2.** *A vég* - Giuseppe Ungaretti legszebb versei. Albatrosz, Bukarest, 1973. 57. Lőrinczi László; **3.** *Igaz lehet?* - Uo. 69. Lőrinczi László; **4.** *Kórusdalok Dido lelkéről*, 1. - Uo. 72. Lőrinczi László; **5.** I. m. VI. - Uo. 77. Lőrinczi László; **6.** *Utolsó kórusdalok az Ígéret Földjéről*, 1. sz. - Uo. 95. Lőrinczi László; **7.** I. m. 3. sz. - Uo. 99. Lőrinczi László.

WOLFENSTEIN, ALFRÉD (1888-1945) német költő, drámaíró, elbeszélő és esszéista

A békeváros - K. n. k. II. köt. 458. EiSrsi István.

CHAPLIN, CHARLES SPENCER (1889-1977) angol származású amerikai filmszínész, rendező, filmíró

1. *Observer. "Sayings of the Week"*, 1952. szeptember 28. - P. D. M. Q. 39. 57. sz. K. N. I.; **2.** *My Autobiography*. 10. f. - Uo. 59. sz.; **3.** *Observer, "Sayings of the Week"*, 1960. június 17. - Uo. 60. sz.

COCTEAU, JEAN (1889-1963) francia drámaíró, költő, regényíró és esszéista

1. *Le cog et l'Arlequin* - Id. Prahács Margit: A modern zene. A mai világ képe. I. köt. Szellemi élet. (Szerk.; Komis Gyula.) Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Bp., é. n. 536. Prahács Margit; **2-7.** Uo.; **8.** *A párisi fiú* (Le Grand Écart), 2. f. - Magvető, Bp., 1957. 20. Szinnai Tivadar; **9.** Uo. 31.; **10.** I. m. 3. f. - Uo. 34.; **11.** I. m. 7. f. - Uo. 94.; **12.** I. m. 8. f. - Uo. 99.; **13.** Uo. 105.; **14.** Uo. 107.; **15.** Uo. 110.; **16.** Uo. 112.; **17.** I. m. 9. f. - Uo. 121.; **18.** Uo. 124.; **19.** I. m. 10. f. - Uo. 127.; **20.** I. m. *Utójáték* - Uo. 137.; **21-23.** Uo. 138.; **24-25.** *Beszéd a Nemzetközi Színházi Napon*, 1962. március 27. - Rádió és Televízió Újság, 1962. 12. sz.

HEIDEGGER, MARTIN (1889-1976) német filozófus

1. *Mi a metafizika?* - Egyetemi Nyomda, Bp., 1945. II. Zoltán József; 2. Uo. 12.; 3. Uo. 13.; 4. Uo. 16.; 5. Uo. 20.; 6. Uo. 22.; 7. Uo. 23.; 8. Uo. 24.; 9. *Holzwege* Márkus-Tordai, 60. Tordai Zádor.

MISTRAL, GABRIELA (tk. Lucila Godoy Alcayaga; 1889-1957) chilei költő

1. *A gondolkodó. Rodin szobrára* - Dél keresztje, 187. Képes Géza; 2. Uo. 188.; 3. *A chilei föld* - Uo. 193. Timár György; 4. Uo. 194.

PAVLENKO, PJOTR ANDREJEVICS (1889-1951) szovjet-országi regényíró

1. Voroncov, 72. Visnyovszki László; 2. Uo. 210.; 3. Uo. 248.

TOYNBEE, ARNOLD JOSEPH (1889-1975) angol történész

1. *Jelen és Jövő. A történelem felgyorsulása* - Válogatott tanulmányok. Gondolat, Bp., 1971. 228. Mesterházi Márton; 2. Uo. 236.; 3. Uo. 248.; 4. *I. m. Hogyan válik az emberiség az általa létrehozott mesterséges környezet rabjává?* - Uo. 376.; 5-6. Uo. 380.; 7. Uo. 385.; 8. Uo. 388.; 9. *I. m. Posztumusz munkarend* - Uo. 392.

WITTGENSTEIN, LUDWIG (1889-1951) osztrák filozófus

1. *Logikai-filozófiai értekezés. Előszó* - Akadémiai, Bp., 1963. 111. Márkus György; 2. *I. m.* 1. 1. sz. - Uo. 113.; 3. *I. m.* 2. 012. sz. - Uo.; 4. *I. m.* 2. 0121. sz. - Uo.; 5. *I. m.* 2. U33. sz. - Uo. 115.; 6. *I. m.* 2.063. sz. - Uo. 116.; 7. *I. m.* 2.12. sz. - Uo.; 8. *I. m.* 3.01. sz. - Uo. 118.; 9. *I. m.* 3.262. sz. - Uo. 120.; 10. *I. m.* 3.31. sz. - Uo. 121.; 11-12. *I. m.* 4.002. sz. - Uo. 125.; 13-14. *I. m.* 4.003. - Uo.; 15. *I. m.* 4. 111. sz. - Uo. 131.; 16-18. *I. m.* 4.112. sz. - Uo.; 19. *I. m.* 4.116. sz. - Uo.; 20. *I. m.* 4.466. sz. - Uo. 141.; 21. *I. m.* 5.156. sz. - Uo. 146.; 22. *I. m.* 5.5303. sz. - Uo. 157.; 23. *I. m.* 5.557. sz. - Uo. 161.; 24. *I. m.* 5.61. sz. - Uo.; 25. *I. m.* 5.621. - Uo.; 26. *I. m.* 5.632. sz. - Uo. 162.; 27. *I. m.* 6.1251. sz. Uo. 168.; 28. *I. m.* 6.13. sz. - Uo. 169.; 29. *I. m.* 6.2331. sz. - Uo. 170.; 30. *I. m.* 6.343. sz. - Uo. 172.; 31. *I. m.* 6.3431. sz. - Uo.; 32. *I. m.* 6.37. sz. - Uo. 174.; 33. *I. m.* 6.371. sz. - Uo.; 34. *I. m.* 6.4311. sz. - Uo. 176.; 35. *I. m.* 6.5. sz. - Uo.; 36. *I. m.* 6.521. sz. - Uo. 177.

CAPEK, KAREL (1890-1938) cseh regényíró, drámaíró, publicista

1. *Harc a szalamandrakkal*, 3. k. 11. f. - Szépirodalmi, Bp., 1961. II. köt. 201. Szekeres László; 2-3. Uo. 203.; 4. *Az anya*, I. felv. - Európa, Bp., 1959. 16. Szeberényi Lehel; 5. Uo. 25.; 6. *I. m.* t(felv. - Uo. 51.; 7. *I. m.* III. felv. - Uo. 73 .

HASENCLEVER, WALTER (1890-1940) német drámaíró

Gömöri Jenő levelesládájából. Nagyvilág, 1962. 1709. Gömöri Jenő.

PASZTERNÁK, BORISZ LEONYIDOVICS (1890-1960) szovjet-országi költő és regényíró

1. *Akarom, hogy minden dolog* - Borisz Paszternak. Európa, Bp., 1963. 14. Tellér Gyula; 2. *Az első hó* - Uo. 23. Tellér Gyula; 3. *Nők gyermekkoromból* - Uo. 45. Rab Zsuzsa; 4. *Hamlet* - Uo. 47. Illyés Gyula; 5. *Vallomás* - Uo. 48. Illyés Gyula; 6. *Emlékezés* - Uo. 51. Illyés Gyula.

REMÉNYIK SÁNDOR (1890-1941) romániai magyar költő

1. *"Boldog vagyok"*: 2. *Mért hallgatott el Végvári?* (V. volt R. S. költői álneve); 3. *Petrovics íté* (Petőfiről van szó).

TUCHOLSKY, KURT (1890-1935) német regényíró, publicista, költő és kritikus

1. *A gripsholmi kastély*, 3. f. 1. sz. - Magyar Helikon, Bp., 1973. 80. Nádass József; 2. Uo. 93.; 3. I. m. 4. f. 2. sz. - Uo. 137.; 4. I. m. 5. f. 2. sz. - Uo. 176.

VISNAPUU, HENRIK (1890-1951) észt költő

1. *Testvér minden ember* - Északi vártán. Nemzeti Könyvtár, Bp., 1944. 94. Képes Géza; 2. *Dal a hazámhoz* - Uo. 95. Bán Aladár.

WERFEL, FRANZ (1590-1945) osztrák költő és regényíró

1. *Az olvasóhoz* - Századvég, 156. Jékely Zoltán; 2. Uo.

BECHER, JOHANNES R. (1891-1958) német költő, író, politikus

1. *A kölni* - Johannes R. Becher versei. Európa, Bp., 1978. 32. Csorba Győző; 2. *Készülődés* - Uo. 37. Csorba Győző; 3. *Német költő üdvözlete az Orosz Szövetséges Köztársasághoz* - Uo. 49. Csorba Győző; 4. *"Elytárs!"* - Uo. 78. Kalász Márton; 5. *Pokoljárás* - Uo. 162. Nemes Nagy Ágnes; 6. *Sötétben botló nép...* - Uo. 170. Görgey Gábor; 7. *A jelentéktelen cselekedetről* - Uo. 181. Szabó Lőrinc; 8-9. *Újjászületés* - Uo. 207. Simon István; 10. Uo. 208.; 11. *Álmodozni talán szabad* - Uo. 210. Hajnal Gábor; 12. *Hétkor már mindent ette burkol...* - Uo. 221. Kálnoky László; 13. *A költészet védelmében* - Nagyvilág, 1961. 4. sz. 501. Vajda Gábor; 14-16. Uo. 502.; 17-18. (Kínai közmondás nyomán) - Uo. 503.

CARNAP, RUDOLF (1891-1970) amerikai filozófus

1. *The Logical Syntax of Language* - Márkus-Tordai, 321. Márkus György; 2. *The Unity of Science* - Uo. 324.

SACHS, NELLY (1891-1970) német költő

Olykor - Nagyvilág, 1976. 8. sz. 1168. Vas István.

VAVILOV, SZERGEJ IVANOVICS (1891-1951) szovjet botanikus

Voroncov, 258. Visnyovszki László.

AKUTAGAVA RJUNOSZUKE (1892-1927) japán elbeszélő

1. *A kappák*, 10. f. - A vihar kapujában. Európa, Bp., 1960. 48. Lomb Kató; 2-10. I. m. 11. f. - Uo. 49.; 11-12. Uo. 50.; 13. *Jaszukicsi feljegyzései. Külföldiek* - A hokottó álarc. Magvető, Bp., 1979. 272. B. Fazekas László; 14. *Egy szocialista* - Uo. 334.; 15. *Egy örült élete. A kitömött hattyú* - Uo. 397.

BENJAMIN, WALTER (1892-1940) német irodalomkritikus, filozófus

1. *A történelem fogalmáról*, 3. sz. - Angelus Novus. Magyar Helikon, 1980. 962. Bence György; 2. I. m. 6. sz. - Uo. 964.; 3. I. m. 8. sz. - Uo. 966.; 4. I. m. 14. sz. - Uo. 970.; 5. I. m. 15. sz. - Uo. 971.; 6-7. I. m. 17. sz. - Uo. 972.; 8. *Teológiai politikai töredék* - Uo. 978.

CVETAJEVA, MARINA IVANOVNA (1892-1941) orosz költő

1. *Egy festő portréja* - Natalja Goncsarova. Kisutca. Magyar Helikon, Bp., 1980. S. Rab Zsuzsa; 2. Uo. 7.; 3. Uo. 14.; 4-6. I. m. *Kisgyermekkor* - Uo. 26.; 7. Uo. 27.; 8. Uo. 28.; 9. I. m. *A két Goncsarova* - Uo. 35.; 10-11. I. m. *"Külső események"* - Uo. 58.; 12-13. Uo. 59.; 14-15. I. m. *A teremtmények védelme* - Uo. 67.; 16. I. m. *Goncsarova és a színház* - Uo. 78.; 17. I. m. *Goncsarova és az iskola* - Uo. 89.; 18. I. m. *Goncsarova és a gép* - Uo. 90.; 19. Uo. 92.; 20. I. m. *Jegyzetek* - Uo. 106.

HALDANE, JOHN BURDON SANDERSON (1892-1965) angol biológus
Daedalus or Science and the Future - P. D. M. Q. 91. 4. sz. K. N. I.

HONEGGER, ARTHUR (1892-1955) svájci-francia zeneszerző

1. *Zeneszerző vagyok* (Bernard Gavotyval), I. f. - Zeneműkiadó, Bp., 1960. 11. Oltványi Imre; 2. Uo. 12.; 3. *I. m.* 2. f. - Uo. 17.; 4-5. Uo. 19.; 6. Uo. 20.; 7. Uo. 21.; 8-9. Uo. 22.; 10. Uo. 25.; 11. Uo. 26.; 12. Uo. 31.; 13. *I. m.* 3. f. - Uo. 34.; 14. *I. m.* 4. f. - Uo. 42.; 15. Uo. 44.; 16. *I. m.* 7. f. - Uo. 72.; 17. *I. m.* 8. f. - Uo. 76.; 18. Uo. 79.; 19. Uo. 83.; 20. Uo. 86.; 21. 1. m. 9. f. - Uo. 90.; 22-24. Uo. 94.; 25. Uo. 99.; 26. *I. m.* 11. f. - Uo. 114.; 27. Uo. 115.; 28. Uo. 118.; 29-30. Uo. 125.; 31. Uo. 126.; 32-34. Uo. 127.; 35. *I. m.* 12. f. - Uo. 130.; 36. Uo. 131.

KROTKIJ, EMIL (tk. Emmanuil Jakovlenics German; 1892-1963) szovjet-országi humorista, epigrammaszerző

1-6. *Részletek a megíratlanból.* (Azonosítatlan magyar folyóiratkiadás alapján.)

MACDIARMID, HUGH (tk. Christopher Mutray Grieve; 1892-1977) skót költő
Observer, "Sayings of the Week", 1953. március 29. - P. D. M. Q. 144. 26. sz. K. N. I.

PAUSZTOVSZKIJ, KONSZTANTYIN GEORGIJEVICS (1892-1968) szovjet-országi író

1. Voroncov, 286. Visnyovszki László; 2. Uo. 295.; 3. Uo. 95.; 4. Uo. 306.; 5. Uo. 51.

SCHULZ, BRUNO (1892-1942) lengyel író

1. *Szanatórium a Homokórához* - Apám tűzoltó lesz. Európa, Bp., 1969. 100. Kerényi Grácia; 2. Uo. 103.; 3. Uo. 105.; 4. Uo. 154.; 5. Uo. 189.; 6. Uo. 195.

BRADLEY, OMAR NELSON (1893-1981) amerikai üzletember, volt vezérkari főnök
Observer, "Sayings of the Week", 1952. április 20. - P. D. M. Q. 26. 25. sz. K. N. I.

MAJAKOVSZKIJ, VLAGYIMIR VLAGYIMIROVICS (1893-1930) szovjet-országi költő

1. (Burljuk, Krucsonih, Hlebnikov és Majakovszkij:) *Pofon ütjük a közízlést* - Századvég, 260. Radó György; 2-4. *Nadrágba bújt felhő* - Eörsi István; 5. *Az író testvérek* - Képes Géza; 6. *Szergej Jeszenyinnek* - Eörsi István; 7. *Beszélgetés* - Eörsi István; 8. *Induló balra* - Hegedüs Géza; 9-11. *Második számú hadparancs a művészetek seregéhez* - Illyés Gyula; 12. *A söpredékről* - Weöres Sándor; 13. *Ünagyonülésezők* - Hegedüs Géza; 14. *Vlagyimir Iljics Lenin* - Eörsi István; 15. *Komszomol-dal* - Gáspár Endre; 16. *"Nem értenek a tömegek"* - Gáspár Endre.

PUDOYKIN, VSZEVOLOD ILLARIONOVICS (1893-1953) szovjet-országi filmrendező
(Orosz közmondás nyomán) - Pudovkin a magyar filmről. Művelt Nép, Bp., 1952. 126. Kovács András.

BEAD, HERBERT (1893-1968) angol esztéta, költő

1. *The Meaning of Art*, 1. f. 4. sz. - Penguin, Harmondsworth, 1954. 17. K. N. I.; 2. Uo.

BABEL, ISZAAK EMMANUILOVICS (1894-1941) szovjet-országi elbeszélő, drámaíró

1. *Lovashadsereg. Gedali* - Szépirodalmi, Bp., 1965. 48. Wessely László; 2. Uo. 49.; 3-4. *I. m. Rabbi* - Uo. 57.; 5. *A két Ivan* - Uo. 156.

DÉRY TIBOR (1894-1977) regény- és drámaíró, elbeszélő, költő

1-6. *Niki*; 7-8. *Képzelt riport egy amerikai pop-fesztiválról*; 9-15. *Afélfülű.*

HUXLEY, ALDOUS LEONARD (1894-1963) angol regény- és esszéíró

1. *Tudomány, szabadság, béke* - Franklin, Bp., 1947. 7. Zemplén Jolán; 2. Uo. 21.; 3. Uo. 49.; 4. Uo. 51.; 5. Uo. 52.; 6. Uo. 64.; 7. Uo. 73.; 8. Uo. 75.

THURBER, JAMES (1894-1961) amerikai humorista

1. *Mindenről a nyulak tehetnek* - Országh László (szerk.): Az el nem képzelt Amerika. Európa, Bp., 1974. 522. Bartos Tibor; 2. Uo. 523.

TUWIM, JULIAN (1894-1953) lengyel költő

Mi, lengyel zsidók - P. D. M. Q. 230. 84. sz. K. N. I.

BAGRICKIJ, EDUARD GEORGIJEVICS (1895-1934) szovjet-orszós költő

1. *A pionír-lányka halála* - Eduard Bagrickij. Európa, Bp., 1963. 40. Hidas Antal; 2. Uo.; 3. 1924. - Uo. 44. Tellér Gyula.

BLAGA, LUCIAN (1895-1961) román költő, drámaíró, filozófus

1. *Gondolatok* - Egy évszázad arcai. Kriterion, Bukarest, 1978. 5. Szilágyi Domokos; 2-6. Uo.; 7-10. Uo. 6.; 11-17. Uo. 7.; 18-20. Uo. 8.; 21-23. Uo. 9.; 24-26. Uo. 10.; 27-32. Uo. 11.; 33-34. Uo. 12.; 35-37. Uo. 13.; 38. Uo. 14.; 39-41. Uo. 15.; 42-44. Uo. 16.; 45-50. Uo. 17.; 51. Uo. 18.; 52. Uo. 19.; 53. Uo. 21.

ELUARD, PAUL (1895-1952) francia költő

1. *Munkás* - Paul Éluard versei. Európa, Bp., 1977. 15. Somlyó György; 2. *Kis igazságok*, 5. sz. - Uo. 22. Rónay György; 3. *Pablo Picasso* - Uo. 28. Rónay György; 4. *A guernicai győzelem*, 8. sz. - Uo. 38. Somlyó György; 5. *Szabadság* - Uo. 66. Somlyó György; 6-7. *A bűnbocsánat-ámulók* - Uo. 91. Somlyó György; 8-9. *Nyomdász elvtársaimnak* - Uo. Somlyó György; 10. *"A költészet célja a gyakorlati igazság"* - Uo. 145. Somlyó György; 11. *Húsz év azt éri, amit szeret* - Uo. 154. Illyés Gyula; 12-13. *Jó igazság* - Uo. 155. Illyés Gyula; 14. *Emlébeszéd Petőfi Sándor halálának századik évfordulójára* - Uo. 157. Illyés Gyula; 15. *Látható költemény* - Uo. 162. Rónay György; 16. *Iffúság nemz iffiúságot* - Uo. 166. Rónay György; 17. *Mindent elmondani* - Uo. 187. Somlyó György; 18. *A béke arca*. 4. sz. - Uo. 192. Somlyó György; 19. *I. m.* 8. sz. - Uo. 193.; 20. *I. m.* 12. sz. - Uo. 194.; 21. *I. m.* 26. sz. - Uo. 197.; 22. *Halál szerelem élet* - Uo. 203. Somlyó György.

JESZENYIN, SZERGEJ ALEKSZANDROVICS (1895-1925) szovjet-orszós költő

1. *Kantáta* - Szergej Jeszenyin versei. Európa, Bp., 1972. 92. Weöres Sándor; 2. *Nem siratlak* - Uo. 118. Rab Zsuzsa; 3. *Egy öröömöm még maradt* - Uo. 129.; 4. *Vers* - Szily Ernő; 5. *Múltba tűnő Oroszország* - Sz. J. versei. Európa, Bp., 1972. 169. Lator László; 6. *Hideg holdfény* - Uo. 227. Illyés Gyula; 7. *Kószálok a völgyben* - Uo. 230.; 8. Uo. 231. ; 9. *Porhó kavardul* - Uo. 246. Rab Zsuzsa; 10. (Utalás Puskinra) *Árva költő* - Uo. 250. Rab Zsuzsa; 11. *Micsoda éj!* - Uo. 259. Rab Zsuzsa; 12. *Ég veled, barátom* - Uo. 264. Rab Zsuzsa.

MOHOLY-NAGY LÁSZLÓ (1895-1946) festő, művészetteoretikus

1. *Az anyagtól az építészetig, I. Nevelési problémák* - Corvina, Bp., 1972. 11. Mándy Stefánia; 2. Uo. 12.; 3-4. Uo. 13.; 5-7. Uo. 14.; 8-9. Uo. 16.; 10. *I. m. II. Az anyag* - Uo. 31.; 11. Uo. 70.; 12. Uo. 72.; 13-15. Uo. 73.; 16. *I. m. III. Az anyag további útja: a tömeg* - Uo. 94.; 17. Uo. 164.; 18. Uo. 174.

PAGNOL, MARCEL (1895-1974) francia vígjáték- és regényíró

1. Karl Petit: Le dictionnaire des citations du monde entier. Marabout, Verviers, 1978. 21. Mohos Lipót; 2. *Topáz*, I. felv. 5. j. - E. d. C. 4329. sz.; 3. *Marius*, III. felv. 2. j. - Uo. 4336. sz.

WILSON, EDMUND (1895-1972) amerikai kritikus

1. *Felhívás a haladó gondolkodásúakhoz* - Országh László (szerk.): Az el nem képzelt Amerika. Európa, Bp., 1974. 532. Valkai Sarolta; 2. Uo. 539.

BRETON, ANDRÉ (1896-1966) francia költő, író

- A szürrealizmus második kiáltványa* - Századvég, 293. D. Görög Livia.

FITZGERALD, FRANCIS SCOTT (1890-1940) amerikai regényíró, novellista

1. *A nagy Gatsby*, 1. f. - Újra Babilonban. Magvető, Bp., 1962. 19. Máthé Elek; 2. Uo. 38.; 3. *I. m.* 9. f. - Uo. 210.; 4. Uo. 217.; 5. Uo. 218.; 6. *I. m.* (Befejezés) - Uo. 222.

LENGYEL JÓZSEF (1896-1975) költő, prózaíró

1. *Visegrádi utca. A Róneo* - Elejétől végig. Magvető-Szépirodalmi, Bp., 1975. 46.; 2. *I. m.* *Ahogy ma látom* - Uo. 81.; 3. *I. m.* *A forradalom altisztje* - Uo. 95.; 4. *I. m.* *Toloncház és tolonckórház* - Uo. 139.; 5. *I. m.* *A város* - Uo. 198.; 6. *I. m.* *Milyen az ifjúság?* - Uo. 219.; 7. Uo. 221.; 8-9. Uo. 222.; 10-11. Uo. 223.; 12. *Igéző. Kicsi, mérges öregúr* - Uo. 406.; 13. Uo. 407.; 14. Uo. 414.; 15. Uo. 416.; 16. Uo. 432.

TRIOLET, ELBA (tk. Elza Jurjevna Kogan; 1896-1970) orosz származású francia regényíró

- Válasz a Nouvelle Critique körkérdésére* - Nagyvilág, 1961. 431. Rayman Katalin.

TZARA, TRISTAN (1896-1963) román származású francia költő

1. *A Dada kiáltványa*, 1919. Századvég, 289. D. Görög Livia; 2. *Nyilatkozat*. 1923. - Uo. 290

TYIHONOV, NYIKOLAI SZEMJONOVICS (1896-1979) szovjet-orosz költő

1. *A tűz, az ólom* - Nyikolaj Tyihonov. Alekszej Szurkov. Európa, Bp., 1963. 8. Kardos László;
2. *Finom legyen a versem* - Uo. 29. Lothár László.

ARAGON, LOUIS (1897-1982) francia költő, regényíró

1. *Költő a pártjához* – Meghajtott zászlóval. Móra, Bp., 1977. Gereblyés László; 2. *Szocialista realizmusért* - Századvég, 240. D. Görög Livia; 3. Uo. 297.; 4. *A Nagyhét*, 10. f. - Magvető, Bp., 1960. I. köt. 389. Kolozsvári Grandpierre Emil; 5-7. Uo. 392.; 8. Uo. 398.; 9. Uo. 399.; 10. Uo. 404.; 11. *I. m.* 16. f. - Uo. II, köt. 288.; 12. Uo. 289.

FAULKNER, WILLIAM (tk.. Falkner; 1897-1962) amerikai regényíró és elbeszélő

1. *Stockholmi beszéd* (Az irodalmi Nobel-díj átvétele alkalmával), 1950. december 10. - Országh László (szerk.): Az el nem képzelt Amerika. Európa, Bp., 1974. 549. Geher István; 2-3. Uo: 550.; 4. *Sírgyalázók. 9. f.* - Magvető, Bp., 1964. 194. Déri György.

ILF, ILJA (tk. Ilja Arnoldovics Fajnzilberg; 1897-1937) szovjet-orosz regényíró, elbeszélő

1. *Az író jegyzetfüzeteiből* - Nagyvilág, Bp., 1961. 390. E. Fehér Pál; 2-6. Uo.; 7-17. Uo. 391.; 18. Uo. 392.

KERÉNYI KÁROLY (1897-1973) magyar származású svájci klasszika-filológus

1. *Napleányok*. A titán - Bibliotheca, Bp., 1947. 31.; 2. *I. m.* A varázslónő - Uo. 54.; 3. *I. m.* A feleség - Uo. 87.; 4. Uo. 92.; 5. *I. m.* Az arany istennő - Uo. 102.; 6. *I. m.* A krétai napleány - Uo. 117.

LERNET-HOLENIA, ALEXANDER (1897-1976) osztrák dráma- és regényíró, költő
A reményhez - O. k. a. 325. Jékely Zoltán.

TAMÁSI ÁRON (1897-1966) regény- és drámaíró, elbeszélő
Ábel - Szépirodalmi, Bp., 1977. 646.

VERES PÉTER (1897-1970) politikus, író

1. *Népfőiskola* - A szocialista műveltségről. Kossuth, Bp., 1978. 97.; 2-3. *A parasztházról* - Uo. 112.; 4-5. *A magunk dolgáról* - Uo. 115.; 6. *Munkásirodalom* - Uo. 118.; 7. *Szellemi válság?* - Uo. 129.; 8. *A népi demokrácia művészetpolitikájáról* - Uo. 137.; 9. Uo. 142.; 10. *A népművelés* - Uo. 207.; 11. Uo. 213.; 12. *Szocialista népkultúra vagy szórakoztatóipar?* - Uo. 219.; 13. *Még egyszer a népkultúráról szólva* - Uo. 226.; 14. Uo. 227.; 15-16. Uo. 228.; 17. Uo. 234.; 18. *A Dózsa György szoborpályázaton* - Uo. 240.; 19. *Üzenet az ifjúsághoz* - Uo. 242.; 20. Uo. 243.; 21-22. *A nevelést semmi nem helyettesítheti* - Uo. 247.; 23. *Művészet az ágyban* - Uo. 253.; 24. *Az irodalom és az olvasó* - Uo. 256.; 25-26. *Levél a Szabad Néphez* - Uo. 261.; 27. *Hozzászólás* - Uo. 264.; 28. *Emocionalizmus* - Uo. 275.; 29-30. Uo. 278.; 31. *Iskola és irodalom* - Uo. 293.; 32. *Olvasás-népművelés és ami belőle következik* - Uo. 301.; 33-34. Uo. 303.; 35. Uo. 306.; 36. Uo. 307.; 37. *Néprajz - népismeret* - Uo. 312.; 38. Uo. 318.; 39. Uo. 323.; 40. *Író-olvasó találkozók* - Uo. 326.; 41-42. Uo. 332.; 43-44. Uo. 335.; 45-46. *Lakáskereső-életmű* - Uo. 345.; 47. *Kispolgáriság?* - Uo. 360.; 48. *Kispolgáriság? - még egyszer* - Uo. 362.; 49. Uo. 363.; 50. Uo. 368.; 51. Uo. 371.; 52. Uo. 372.; 53. *Kispolgáriság? - harmadszor* - Uo. 376.; 54. Uo. 377.; 55-56. *A munka és a munkás* - Uo. 386.; 57. *A nagyapa gondjaiból* - Uo. 392.; 58. Uo. 393.; 59. Uo. 395.; 60. *Elit értelmiség és "egyszerű emberek"* - Uo. 401.; 61. Uo. 402.; 62-63. *Kérdések a jövőhöz* - Uo. 413.; 64. *Továbbtanulás és szelekció* - Uo. 415.; 65. Uo. 417.; 66. *Humán értelmiség* - Uo. 421.; 67. Uo. 424.; 68. *Új mezei értelmiség* - Uo. 427.; 69. Uo. 429.; 70. *(Rádiónyilatkozat)* - Uo. 442.; 71. Uo. 443.

WILDER, THORNTON NIVEN (1897-1975) amerikai regény- és drámaíró

1. *Szent Lajos király hídjá*, 3. r. - Európa, Bp., 1957. 70. Kosztolányi Dezső; 2. Uo. 83.; 3. *Hajszál híján*, III. felv. - Nem félünk a farkastól. Modern amerikai drámák. Európa, Bp., 1966. I. köt. 73. Bányai Geyza; 4. Uo. 76.; 5. Uo. 79.; 6-7. *A teremtés nyolcadik napja*, VI. r. - Magvető, Bp., 1970. 457. Szöllősy Klára; 8. Uo. 502.; 9. *Observer*, "Sayings of the Week", 1957. április 28. - P. D. M. Q. 241. 21. sz. K. N. I.

BRECHT, BERTOLT (1898-1956) német drámaíró és költő

1. *Koldusopera. Előjáték* - Színművek. Európa, 1961. 57. Vas István; 2. *I. m.* I. felv. 3. j. - Uo. 88.; 3. Uo. 89.; 4. Uo. 90.; 5. *I. m.* II. felv. Közjáték - Uo. 96.; 6. *I. m.* 6. j. - Uo. 103.; 7. *I. m.* III. felv. *Menet az akasztófához* - Uo. 136.; 8-9. *Kurázi mama és gyermekei*, 12. j. - Uo. 251. Nemes Nagy Ágnes; 10. *Galilei élete*, 1. j. - Uo. 289. Ungvári Tamás; 11. Uo. 290.; 12-13. Uo. 295.; 14. Uo. 296.; 15. Uo. 297.; 16-17. *I. m.* 3. j. - Uo. 308.; 18. Uo. 309.; 19. Uo. 312.; 20-22. *I. m.* 4. j. - Uo. 320.; 23. Uo. 321.; 24. *I. m.* 7. j. - Uo. 340.; 25. *I. m.* 8. j. - Uo. 343.; 26. Uo. 344.; 27-28. Uo. 345.; 29. *I. m.* 9. j. - Uo. 347.; 30. Uo. 350.; 31. Uo. 354.; 32. Uo. 355.; 33. Uo. 356.; 34. *I. m.* 13. j. - Uo. 371.; 35. Uo. 372.; 36. Uo. 373.; 37-38. *I. m.* 14. j. - Uo. 381.; 39. Uo. 382.; 40. *A kaukázusi krétakör*, 1. j. *Vita a völgyért* - Uo. 495. Garai Gábor; 41-43. *I. m.* 2. j. Az

előkelő gyermek - Uo. 502.; **44.** Uo. 504.; **45-46.** Uo. 511.; **47.** I. m. 3. j. *Bujdosás az északi hegyvidéken* - Uo. 519.; **48.** Uo. 523.; **49.** I. m. 4. j. *Az északi hegyvidéken* - Uo. 541.; **50.** Uo. 545.; **51.** I. m. 5. j. *A bíró története* - Uo. 553.; **52.** Uo. 554.; **53.** Uo. 559.; **54.** Uo. 585.; **55.** *A hatodik szonett* - K. n. k. II. k. 552. Eörsi István; **56.** *Nagy idők, elszúrva* - Uo. 556. Garai Gábor; **57-58.** *Kantáta Lenin halála napjára* - Garai Gábor: Szabad-kikötő. Magvető, Bp., 1966. 253. Garai Gábor; **59-61.** *Dal a boldogságról* - Uo. 257. Garai Gábor; **62-63.** *A nép kenyere* - Uo. 260. Garai Gábor; **64.** *Dal a jó emberekről* - Uo. 262. Garai Gábor; **65.** *A paraszt a szántójával* - Uo. 263. Garai Gábor; **66.** *A kutya* - Uo. 264. Garai Gábor; **67-68.** *Átfürkészik az irodalmat* - Uo. 271. Garai Gábor.

FORBÁTH IMRE (1898-1967) csehszlovákiai magyar író

1. Sándor László: Forbáth Imre hátrahagyott aforizmái. Népszabadság, 1979. szeptember 30. 14.; **2-19.** Uo.

GARCÍA LORCA, FEDERICO (1898-1936) spanyol költő, drámaíró és grafikus

1. *A kiszáradt narancsfá dala* - Sp. k. a. 544. Nemes Nagy Ágnes; **2.** *Eleven ég* - Uo. 559. Orbán Ottó; **3.** *Vérnász*. I. fele. 1. kép - Európa, Bp., 1957. 7. Illyés Gyula; **4-5.** Uo. 9.; **6.** Uo. 10.; **7.** Uo. 12.; **8-9.** I. m. 3. kép - Uo. 22.; **10.** Uo. 23.; **11.** I. m. II. felv. 1. kép - Uo. 27.; **12.** Uo. 30.; **13-16.** Uo. 31.; **17.** Uo. 38.; **18.** I. m. 2. kép - Uo. 41.; **19.** Uo. 48.; **20.** I. m. III. fele. 1. kép - Uo. 51.; **21.** Uo. 57.; **22.** I. m. Utolsó kép - Uo. 69.

SIQUEIROS, DAVID ALFARO (1898-1974) mexikói festőművész

1. *A képzőművészet és a forradalom Latin-Amerikában* - A művész és a forradalom. Kossuth, Bp., 1966. 55. Hargitai György és Nagy Géza; **2.** Uo. 61.; **3.** Uo. 89.; **4.** Uo. 98.; **5.** *A közösségi művészet a forradalomban a falfestészet mexikói tapasztalatainak tükrében* - Uo. 108.; **6.** Uo. 110.; **7.** Uo. 119.; **8.** Uo. 125.; **9.** Uo. 126.; **10.** Uo. 133.; **11.** *Nyílt levél a szovjet festőkhöz, szobrászokhoz, grafikusokhoz* - Uo. 152.; **12.** Uo. 153.; **13.** *Néhány fontos gondolat a művészetről* - Uo. 158.

VESTDIJK, SIMON (1898-1971) holland költő és regényíró

1. *A rum szigete*, 14. f. - Európa, Bp., 1978. 3S1. Szondi Béla; **2.** I. m. IS. f. - Uo. 375.; **3.** I. m. 17. f. - Uo. 427.; **4.** Uo. 435.; **5.** Uo. 445.; **6.** I. m. 18. f. - Uo. 454.

BOWEN, ELIZABETH COLE (1899-1973) angol regényíró

1. *The House in Paris*, II. r. 8. f. -P. D. M. Q. 2S. 88. sz. K. N. I.; **2.** *To the North*, 28. f. - Uo. S. sz.

HEMINGWAY, ERNEST MILLER (1899-1961) amerikai regényíró és novellista

1. *Az öreg halász és a tenger* - Novellák. Európa, Bp., 1963. 527. Ottlik Géza; **2.** Uo. 554.; **3-5.** Uo. 555.; **6.** *Karácsony Párizsban* - Ernest Hemingway Művei. 6. köt. Magyar Helikon, Bp., 1971. 531.

LINKLATER, ERIC (1899-1974) skót regényíró

1. *Juan Amerikában*, II. k. 4. f. - Magvető, Bp., 1959. I. köt. 111. Káldor György és Kovács György; **2.** I. m. 5. f. - Uo. 135.; **3.** I. m. 9. f. - Uo. 170.; **4-5.** I. m. IV. k. 9. f. - Uo. II. köt. 238.; **6.** I. m. V. k. 2. f. - Uo. III. köt. 26.; **7-8.** I. m. 3. f. - Uo. 50.; **9.** I. m. 8. f. - Uo. 122.

SCSIPACSOV, SZTYEPAN PETROVICS (1899-1980) szovjet-országi költő

Örülök- Kálnoky László: Déltenger. Kozmosz, Bp., 1978. 176. Kálnoky László.

HUGHES, RICHARD ARTHUR WARREN (1900-1976) angol regényíró

1. *Szélvihar Jamaikában*, S. f. -Franklin Társulat, Bp., é. n. 91. Schöpflin Aladár; 2. I. m. 7. f. - Uo. 122.

JOLIOT-CURIE, FRÉDÉRIC (1900-1958) francia atomfizikus

1. Id.: Maurice Goldsmith: Frédéric Joliot-Curie. Gondolat, Bp., 1979. 37. Félix Pál; 2. Uo. 198.; 3-5. Uo. 210.; 6. Uo. 257.; 7. Uo. 273.; 8. Uo. 274.; 9. Uo. 275.; 10. Uo. 281.

NEZVAL, VITEZSLAV (1900-1958) cseh író, költő

1. *Életemből* - Életemből. Európa, Bp., 1967. 42. Szalatnai Rezső; 2. Uo. 53.; 3. Uo. 78.; 4-5. Uo. 187.; 6-9. *Poétika* - Uo. 241. Végh György; 10-12. *Prága az eső ujaival* - Uo. 243.

PRÉVERT, JACQUES (1900-1977) francia költő

1. *Családi élet* - Maszkabál. Európa, Bp., 1962. 21. Justus Pál; 2. *Miatyánk* - Uo. 22. Justus Pál; 3. *A szardíniahalász-lányok éneke* - Uo. 4S. Tamkó Sirató Károly; 4. *A szentírás* - Uo. 63. Tamkó Sirató Károly.

SAINT-EXUPÉRY, ANTOINE DE (1900-1944) francia regényíró

1. *Éjszakai repülés*, 9. f. - Európa, Bp., 1977. 122. Rónay György. 2. I. m. 19. f. - Uo. 149.; 3. I. m. 23. f. - Uo. 156.; 4. *Az ember földje* - Uo. 159. Rónay György; 5. I. m. *A bajtársak* - Uo. 177.; 6. I. m. *A repülőgép és a föld* - Uo. 191.; 7. I. m. *A sivatag szívében* - Uo. 265.; 8. Uo. 284.; 9. *A kis herceg* - Móra, Bp., 1977. 7. Rónay György; 10. I. m. 1. f. - Uo. 10.

SZABÓ LŐRINC (1900-1957) költő

1. *Materializmus*; 2. *Semmiért egészen*; 3. *A homlokodtól fölfelé*; 4. *Kortársak*; 5. *A rabszolga*; 6. (Ti. az isten; a vers szerint kisfiának mondása) *Lóci verset ír*; 7-10. *Különbéke*; 11. *Dsuang Dszi halála*; 12. *Én*; 13. *Halott húgom könyvei*; 14. *Válasz*; 15. *Barátaimhoz*; 16. *Egy hazatért emigránshoz*; 17. *Ősöd és unokád*; 18. *Titi tó*; 19. *Gépek*; 20. *Ima a gyermekekért*; 21. *Az óricis intelme*; 22. *Tücsökzene*. IV. f. *Az Anyák*, 123. sz.; 23. I. m. *A kíváncsiság*. 128. sz.; 24. (Latin mondás nyomán) *Mozart hallgatása közben*; 25. *Divatok az irodalom körül*. Az Est Hármaskönyve, 1929. - Századvég, 307.

WEILL, KURT (1900-1950) német zeneszerző

P. D. M. Q. 235. 62. sz. K. N. I.

WOLFE, THOMAS (1900-1938) amerikai regényíró

1. *Nézz vissza. Angyal. Az Olvasóhoz* - Európa, Bp., 1962. 7. Pálóczi Horváth Lajos; 2. Uo.; 3. I. m. I. r.-Uo.10.; 4. I. m. 1. f. - Uo. I I.; 5. Uo. 18.; 6. I. m. III. r. 37. f. - Uo. 538.; 7. Uo. 539.; 8-9. Uo. 543.

WOLKER, JIRI (1900-1924) cseh költő

1. *Dél előtt a parkban* - Ballada az álomról. Válogatott versek. Magyar Helikon, Bp., 1974. 20. József Attila; 2. *Vendég áll a házhoz* - Uo. 38. Garai Gábor; 3. *Szenhalom* - Uo. 56. Garai Gábor; 4. *Hegyibeszéd* - Uo. 72. Garai Gábor; 5. *Párversek* - Uo. 86. Végh György; 6. *Ballada a fűtő szemeiről* - Uo. 107. József Attila; 7. *A haldokló* - Uo. 123. József Attila; 8. *Ballada a nőről, az istenről és a férfiről* - Prométheusz tüze, 236. Zádor András.

DISNEY, WALT (1901-1966) amerikai filmvállalkozó, grafikus

1. Dal "A három kis malac" című rajzfilmből (X); 2. Dal a "Hófehérke" című rajzfilmből (X).

DRABKINA, JELIZAVETA JAKOVLEVNA (1901-1974) szovjet-országi író

1. (Goethe és Lenin nyomán) *Téli napforduló. Szeptember-október*, 2. sz. - Magvető, Bp., 1970. 28. Barta Istvánné; 2. *I. m. Téli napforduló*, 1. sz. - Uo. 59.; 3. (Troickij koncepciójáról van szó) *I. m.* 9. sz. - Uo. 78.; 4. *I. m.* 12. sz. - Uo. 89.; 5. (Lenin nyomán a NEP-ről) *I. m.* 19. sz. - Uo. 124.; 6. Uo. L 2S . 7. *I. m.* 22. sz. - Uo. 135.; 8. (Francia közmondás és Lenin nyomán) *I. m. Komolyan és hosszú időre*. 1. sz. - Uo. 160.; 9. (Lenin nyomán) - Uo.; 10. (Lenin nyomán, Clara Zetkin feljegyzése alapján) - Uo. 163.; 11. (Lenin nyomán, Anna Iljinyicsna Jelizarova - Lenin nővére - szerint) *I. m.* 3. sz. - Uo. 168.; 12. (Leninnek Nyikolaj Petrovics Gorbunovhoz intézett levele nyomán) - Uo. 169.; 13. (Leninnek Varga Jenő kérdésére adott válasza nyomán) - Uo.; 14. (Golovkin küldött felszólalása nyomán) *I. m.* 6. sz. - Uo. 185.; 15. *I. m.* 11. sz. - Uo. 209.

HALAS, FRANTISEK (1901-1949) cseh költő

1943. II. 1. - Komlós, 360. Rónay György.

HEISENBERG, WERNER (1901-1976) német atomfizikus

1. *A mai fizika vilásképe. I. Korunk jüikájának vilásképe* - Heisenberg, 16. Morlin Zoltán; 2. Uo. 18.; 3. Uo. 19.; 4. Uo. 20.; 5. Uo. 22.; 6-7. *I. m. II. Atomfizika és az okság törvénye* - Uo. 26.; 8. Uo. 29.; 9. *I. m. III. A humanisztikus műveltség, a természettudomány és az európai kultúrkör viszonyáról* - Uo. 36.; 10. Uo. 44.

HORVÁTH, ÖDÖN VON (1901-1938) magyar származású osztrák dráma- és regényíró

Mesél a Bécsi Erdő (mottó) - Ödön von Horváth: Drámák. Európa, Bp., 1976. 133. Mészöly Dezső.

MALRAUX, ANDRÉ (1901-1976) francia regényíró, politikus

1. *Királyok Útja*. I. r. 1. f. - Magvető, Bp., 1977. 8. Rónay György. 2. Uo. 19.; 3. *I. m.* 4. f. - Uo. 58.; 4. Uo. 60.; 5. *I. m.* II: r. 3. f. - Uo. 97.; 6. *I. m.* III. r. I. f. - Uo. 105; 7. Uo. 108.; 8. *Az ember sorsa*. IV. r. *Hat óra* - Európa, Bp., 1969. 256. Réz Pá); - 9-10. Uo. 257.; 11. Uo. 258.; 12. *I. m.* VI. r. *Tíz óra* - Uo. 324.; 13. *I. m.* *Négy óra* - Uo. 332.; 14. *I. m.* *Hat óra* - Uo. 342.; 15. *I. m.* VII. r. *Párizs, július* - Uo. 370.; 16-17. *I. m.* *Kobé* - Uo. 373.; 18. Uo. 374.; 19. Uo. 375.; 20. Uo. 377.; 21. Uo. 379.; 22-24. Uo. 382.

NAZIM HIKMET (tk. Ran; (901-1963) török költő

1. *Lengyelországi levél* - Nehéz a távollét. Magyar Helikon, Bp., 1963. 7. Tornai József; 2. *Stroncium 90*. - Uo. 66.; 3. *Spanyolország* - Uo. 121.; 4. *Ázsia-Ajrika íróihoz* - Uo. 123.; 5. *A nemzetközi gyermeknapra* - Uo. 125.; 6. *Az éhség-sereg menetel* - Uo. 126.

NÉMETH LÁSZLÓ (1901-1975) regény-, dráma- és tanulmányíró

1. *Arisztophanész*. - A minőség forradalma. Magyar Élet, Bp., 1940. I. köt. 30.; 2. *Vázlatok a "Tizennyolcadik század"-hoz*, 3. sz. Hume és Kant - Uo. 153.; 3. *Három Kortárs. Oswald Spengler: Jahre der Entscheidung* - Uo. II. köt. 23.; 4. Uo. 24.; 5. *Orvostörténet és szellemtudomány* - Uo. 81.; 6. Uo. 104.; 7. *A fizika átalakulása* - Uo. 117.; 8. *Vallások* - Uo. 148.; 9. *Szemelvények D. L. hátrahagyott írásaiból. Bevezetés a stilsztikába* Uo. 155.; 10. Uo. 156.; 11-12. *I. m.* *A szellemi élvezetről* - Uo. 161.; 13. Uo. 162.; 14. Uo. 163.; 15. *Arany János* - Uo. (II. köt. 18.; 16-17. *A „Nyugat” elődei* - Uo. 38.; 18. *Ady Endre* - Uo. 72.; 19-20. *I. m.* 82.;

21. *Nephelokokkugia* - Uo. 158.; **22.** *Közép-Európa. Tejtestvérek* - Uo. 162.; **23.** Uo. 163.; **24.** *Mozgalom. Debreceni Káté* - Uo. IV. köt. 10.; **25-28.** Uo. 11.; 29. Uo. 13.; **30.** *Két újságcikk. Jelszó: Petőfi* - Uo. 36.; **31-32.** *I. m. Sznobok és parasztok* - Uo. 39.; 33. Uo. 40.; **34.** *Egy különítményes vallomása* - Uo. 42.; **35.** *A magyar élet antinómiái. 3. sz. Az elszakított magyarság* Uo. 78.; 36. *A magyar rvidió feladatai, 6. sz. Nemzeti önismeret* Uo. 94.; 37. *I. m. 9. sz. Diákfélóra* - Uo. 104.; **38.** Uo. 105.; **39.** *Népművelés, 2. sz. A nép Eötvös-kollégiuma* - Uo. 123.; **40.** *I. m. 4. sz. A büvös' Szandzsák* - Uo.; **41.** *Két sors közt* - Uo. 142.; **42.** *Lesz-e reform?* - Uo. 146.; **43.** *Magyarság és Európa, 2. f.* - Franklin, Bp., 1935. 3.; **44.** *I. m. 3. f.* - Uo. 51.; **45.** *I. m. 7. f.* - Uo. 137.

QUASIMODO, SALVATORE (1901-1968) olasz költő

1. *Hó* - Modern olasz költők. Magvető, Bp., 1965. 210. Bittei Lajos; **2.** *Levél* - Uo. 211. Képes Géza; **3.** *Az én korom embere* - Uo. 214. Szabolcsi Éva; **4.** *Szeptemberi éjszaka* - Uo. 225. Szabolcsi Éva.

AYMÉ, MARCEL (1902-1967) francia elbeszélő

Az ökrök - Nem ér a nevem. Móra, Bp., 1964. 49. Bartócz Ilona.

BERDA JÓZSEF (1902-1966) költő

1. *Indulat. A nyelv vaskosságáról* (Nyelv) - Szárguldj, Szabadság! Magvető, Bp., 1974. 151.; **2.** *Sötétség. Oktató vers* - Uo. 186.; **3.** *I. m. Hivatás* - Uo. 195.; **4.** *Ördöngyelv. Bár volnék együgyű...* - Uo. 217.; **5.** *Ostor és olajág. Példa* - Uo. 323.; **6.** *I. m. Merevekről* - Uo. 328.; **7.** *I. m. Kegyetlenség* - Uo.; **8.** *I. m. Egy anyadisznó dicséret te* - Uo. 329.; **9.** *I. m. Őszinteség* - Uo. 350.; **10.** *Égni! Elégni! Válaszként valakinek* - Uo. 368.; **11.** *I. m. fgy is. amúgy is lehetséges* - Uo.; 369.; **12.** *A költő hagyatékából. Szemtelenkedés* - Uo. 382.; **13.** *I. m. Irgalmat!* - Uo. 391.

HUGHES, JAMES LANGSTON (1902-1967) amerikai néger költő

1. *Én is Amerikát éneklek* - Komlós, 355. Komlós Aladár; **2.** *Lenin* - Lenin él. Kozmosz, Bp., 1977. 124. Tóth Balázs.

NASH, OGDEN (1902-1971) amerikai költő, humorista

1. *A bankárok éppolyanok, mint bárki más, csupán gazdagabbak* - É-a. k. a. Kozmosz, Bp., 1966. 336. Garai Gábor; **2.** Uo. 337.

STEINBECK, JOHN (1902-1968) amerikai regényíró

1. *Egyenlőnek születtek* - Országh László (szerk.): *Az el nem képzelt Amerika. Európa*, Bp., 1974. 585. Falvay Mihály; **2.** Uo. 586.; **3.** Uo. 587.

CONNOLLY, CYRIL VERNON (1903-1974) angol író, kritikus

1. *Enemies of Promise, 2. f.* - P. D. M. Q. 50. 62. sz. K. N. L.; **2.** *I. m. 3. f.* - Uo. 64. sz.; **3.** *I. m. 13. f.* - Uo. 51. 68. sz.; **4.** *I. m. 14. f.* - Uo. 69. sz.; **5.** *I. m. 15. f.* - Uo. 73. sz.; **6.** *Id.: V. S. Pritchett* (szerk.): *Turnstile One* - Uo. 52. 1. sz.; **7.** Uo. 2. sz.

WAUGH, EVELYN (1903-1966) angol regényíró

1. *Jámbor pálya. I. r. 3. f.* - Európa, Bp., 1962. 52. Kéri Tamás; **2.** *I. m., 8. f.* - Uo. 80.; **3.** Uo. 83.; **4.** *I. m. II. r. 4. f.* - Uo. 162.; **5.** *I. m. III. r. 1. f.* - Uo. 192.; **6.** *I. m. 4. f.* - Uo. 215.; **7.** *I. m. 7. f.* - Uo. 237.; **8.** Uo. 239.; **9.** *A megboldogult, 1. f.* - Európa, Bp., 1957. 12. Ottlik Géza; **10-11.** *I. m. 9. f.* - Uo. 120.

ZABOLOCKIJ, NYIKOLAJ ALEKSZEJEVICS (1903-1958) szovjet-országi költő

1. *Átváltozások* - Nyikolaj Zabolockij. Európa, Bp., 1963. 18. Illyés Gyula; **2.** Uo. 19.; **3.** Uu. 20.; **4.** *Csúnya kislány* - Uo. 45. Illyés Gyula.

DALCSEV, ATANASZ (1914-1978) bolgár költő és prózaíró

1. *Töredékek* - Európa, Bp., 1979. 11. Karig Sára; **2-4.** Uo. 12.; **5.** Uo. 16.; **6.** Uo. 17.; **7.** Uo. 29.; **8-9.** Uo. 35.; **10.** LJo. 37.; **11.** Uu. 43.; **12.** Uo. 45.; **13.** Uo. 47.; **14.** Uo. 56.; **15.** Uo. 6t.; **16.** Uu. 68.; **17.** Uo. 71.; **18.** Uu. 73.; **19-20.** Uo. 74.; **21.** Uo. 85.; **22-23.** Uo. 86.; **24.** Uo. 88.; **25.** Uu. 91.; **26.** Uo. 94.; **27-28.** Uo. 98.

NERUDA, PABLO (tk. Neftali Ricardu Reyes Basoalto; 1904- 1973) chilei költő

1. *Walking around* - Válogatott versei. Kozmosz, Bp., 1978. 51. Somlyó György; **2.** *A Macsu Pikcsu ormai*. 10. sz. - Uo. 104. Somlyó György; **3.** *A tér halottai. 1946. január 28., Santiago de Chile* - Uu. 159. Somlyó György; **4.** *A szobrok szobrásza (Rapa Nui)* Uo. 188. Orbán Ottó; **5.** *A halál* - Uo. 220. Gáspár Endre; **6.** *A macskához* Uo. 248. Somlyó György; **7.** *Reggelre visszatér a valóság a házba* Uo. 272. Somlyó György; **8.** *Az apa* - Uo. 292. Somlyó György; **9-10.** *Az igazság* - Uo. 304. Somlyó György; **11.** Uo. 305.; **12.** *Tokaji* - Uo. 310. Somlyó György; **13.** *Kis ballada az "Aranyszarvasból" kijövet 1965-ben* - Uo. 311. Somlyó György; **14.** *Páros ének* - Uo. 322. Majtényi Zoltán; **15.** *Kérdések könyve* - Uo. 329. Somlyó György; **16.** Uo. 330.; **17.** Uo. 331.; **18.** Uo. 332.; **19.** Uo. 334.

NOVOMESKY, LADISLAV (Laco; 1904-1976) szlovák költő

1. *A Poétikából* - Válogatott versei. Magvető, Bp., 1969. 145. Dudás Kálmán; **2.** *Dünyögés* - Uo. 160. Garai Gábor.

OSZTROVSKIJ, NYIKOLAJ ALEKSZEJEVICS (1904-1936) szovjet-országi regényíró

Voroncov, 44. Visnyovszki László.

HAMMARSKJÖLD, DAG (1905-1961) svéd politikus, az ENSZ főtábornoka

1. *Vagmarken*. 1930. Bonniers, Stockholm, 1963. - Útjелеk. Vigília, Bp., 1979. jan. 36. Lukács László; **2-4.** *I. m.* 1952. - Uu.; **5.** *I. m.* 1953. - Uu.; **6.** *I. m.* 1956. - Uo. 39.; **7.** *I. m.* 1957.; - Uu. **8-9.** *I. m.* 1958. Uo. 40.; **10.** 1. nr. 1961. - Uo.

JÓZSEF ATTILA (1905-1937) költő

1. *Fiatal életek indulója*; **2.** *Aki szegény az a legszegényebb*; **3.** *Tiszta szívvel*; **4-5.** *Végül*; **6.** *Hosszú az Úristen*; **7-8.** *Biztató*; **9.** *Favágó*; **10-11.** *Tömeg*; **12.** *Lebukott*; **13-15.** *Szocialisták*; **16-17.** *Munkások*; **18.** *Téli éjszaka*; **19.** *Reménytelenül*; **20-21.** *Búza*; **22-29.** *A város peremén*; **30.** *A tőkésék hasznáról*; **31.** *Eszmélet*, 2. sz.; **32.** *I. m.* 3. sz.; **33.** *I. m.* 4. sz.; **34.** *I. m.* 6. sz.; **35.** *I. m.* 7. sz.; **36.** *I. m.* 10. sz.; **37.** *I. m.* II. sz.; **38.** *Levegőt!*; **39.** *Kései sirató*; **40-41.** *A Dunánál*, 3. sz.; **41.** *Kiáltás*; **42-43.** *Kész a leltár*; **44-45.** *Thomas Mann üdvözlése*; **46-51.** *Ars poetica*; **52.** *Születésnapomra*; **53.** *Ős patkány terjeszt kört...*; **54.** *Hazám*. 2. sz.; **55.** *I. m.* 5. st.; **56.** *I. m.* 6. sz.; **57-58.** *I. rn.* 7. sz.; **59.** *Ne légy szeles...*

MARTINOV, LEONYID NYIKOLAJEVICS (1905-1980) szovjet-országi költő

1-3. *Mindent kimondani* - Rab Zsuzsa.

MOURNIER, EMMANUEL (1905-1950) francia filozófus

1. *Le personnalisme*. Párizs, 1949. 38. Márkus-Tordai, 273. Tordai Zádor; 2-3. I. m. 39. Uo.; 4. I. m. 73. - Uo. 278.; 5. I. m. 107. Uo. 280.

PANOVA, VERA FJODOROVNA (1905-1973) szovjet regény- és drámaíró

1. *Messzi utca. Az élet gondjai* - Szépirodalmi, Bp., 1958. 9. Nikudémusz Elli; 2. I. m. *Az első reggel Korosztjeljovval - vendégségben* - Uo. 28.; 3. I. m. *Miben különbözik Korosztjeljov másoktól* - Uo. 55.; 4. I. m. *Dédnagyanyó temetése* - Uo. 83.; 5. I. m. *Nyugtalanság* Uo. 146.; 6. I. m. *Holmogori* Uo. I 60.

SARTRE, JEAN-PAUL (1905-1980) francia filozófus, regény- és drámaíró

1. *Az undor. Pénte k* - Magvető, Bp., 1968. 39. Réz Pál; 2. I. m. *Húshagyókedd* - Uo. 123.; 3. I. m. *Hétfő* - Uo. 168.; 4. Uo. 175.; 5. I. m. *Délután hat óra* - Uo. 224.; 6-7. Uo. 229.; 8. Uo. 230.; 9. I. m. *Kedd. Bouville* - Uo. 268.; 10. I. m. *Egy órával később* - Uo. 287.; 11. *L'Être et le Néant*, Párizs, 1943. 432. - Márkus-Tordai, 93. Tordai Zádor; 12. I. m. 559. - Uo. 98.; 13. I. m. 639. - Uo. 100.; 14. *Critique de la raison dialectique*. I. köt. Párizs, 1960. 127. - Uo. 107.; 15. *Egzisztencializmus (L'existencialisme est un humanisme)* - Stúdió, Bp., 1947. 30. Csatlós János; 16. Uo. 34.; 17. Uo. 37.; 18-19. Uo. 40.; 20. Uo. 42.; 21. Uo. 46.; 22. Uo. 52.; 23. Uo. 57.; 24. Uo. 59.; 25-26. Uo. 62.; 27. Uo. 63.; 28. Uo. 65.; 29. Uo. 66.; 30. Uo. 71. . 31. Uo. 72.; 32-33. Uo. 7S.; 34' Uo. 80.; 35. *Az Ördög és a Jóisten* 1. felv. 3. kép, 6. j. - Európa, Bp. é. n. 78. Bajomi Lázár Endre; 36. Uo. 81.; 37. Uo. 85.; 38. I. m. II. felv. S. kép, 2. j. - Uo. 104.; 39. I. m. 6. kép, 5. j. - Uo. 127.; 40. I. m. III. felv. 10. kép, 4. j. - Uo. 181.; 41. I. m. I I. kép, 2. j. - Uo. 186.

SNOW, CHARLES PERCY, LORD (1905-1980) angol természettudós, regény- és esszéíró

1. *Mét; egyszer a két kultúráról* - Nagyvilág, 1964. 1. sz. 115. Kéry László; 2. Uo.; 3. Uo. 116.; 4-5. Uo. 2. sz. 259.; 6. Uo. 260.; 7. Uo. 261.; 8. (J. H. Plumb nyomán) Uo.; 9-11. Uo. 262.; 12. Uo. 266.; 13. Uo. 267.; 14. Uo. 268.; 15-17. Uo. 269.

AUDEN, WYSTAN HUGH (1907-1973) angol költő

1. *Spanyolország* - Achilles pajzsa. Európa, Bp., 1968. 61. Nemes Nagy Ágnes; 2. *Rimbaud* - Uo. 66. Orbán Ottó; 3. *Dal* - Uo. 72. Képes Géza; 4. *W. B. Yeats emlékére*. 3. sz. - Uo. 81. Hernádi Miklós; 5. *Háború idején*, XIV. - Uo. 94. Orbán Ottó; 6. I. m. XXI. - Uo. 95.; 7. *Az alkotás barlangja*. Utóirat - Uo. 140. Fodor András; 8-9. Uo. 141.; 10-11. Uo. 142.; 12. *Elégia J. F. K. felett* - Uo. 149. Jékely Zoltán; 13. *Epitaph for the Unknown Soldier* - Collected Shorter Poems. K. N. I.

CAUDWELL, CHRISTOPHER (tk. Christopher St. John Sprigg; 1907-1937) angol író

1. *Illúzió és valóság*, 12. f. - Gondolat, Bp., 1960. 294. Terényi István; 2-5. Uo.

JANKOVICH FERENC (1907-1971) költő

Sej, a mi lobogónkat.

SZTANEV, EMILIJAN (1907-1979) bolgár regényíró, elbeszélő

A baracktolvaj, 7. f. - Magyar Helikon, Bp., 1972. 48. Juhász Péter.

ADAMOV, ARTHUR (1908-1970) francia drámaíró

Előadás az edinburgh-i Nemzetközi Drámai Konferencián, 1963. szeptember 13-án - P. D. M. Q. 1. 7. sz. K. N. I.

FLEMING, IAN (1908-1964) angol kalandregényíró
Sunday Times, 1966, október 9. P. D. M. Q. 76. 29. sz. K. N. I.

MERLEAU-PONTY, MAURICE (1908-1961) francia filozófus
1. *La structure du comportement.* Párizs, 1938. 199. - Márkus-Tordai, 123. Tordai Zádor; **2.** *I. m.* 235. - Uo. 128.; **3.** Id.: Sartre: Merleau-Ponty vivant. Les Temps Modernes, 1961. október. 184-185. sz. 311. - Uo.

KAPIJEV, EFFENDI (1909-1944) szovjet író
Voroncov, 477. Visnyovszki László.

LEC, STANISLAW JERZY (1909-1966) lengyel költő és aforizmaszerző
1. *Fésületlen gondolatok* - Nagyvilág, 1963. 730. Ella Sperlingova; **2-4.** Uo.; **5-6.** Uo. 731.; **7-10.** Uo. 732.; **11-12.** Uo. 733.; **13-15.** *Újabb fésületlen gondolatok* - Nagyvilág, 1965. 340. Elbert János; 16-21. Uo. 341.

RADNÓTI MIKLÓS (1909-1944) költő
1. *Tegnap és ma*; **2.** *Pipacs*; **3.** *Hajnaltól éjjelig. Röviden*; **4.** *I. m. Nyolc óra*; **5.** *Béke. Borzalom*; **6.** *Őrizz és védj*; **7.** *Péntek*; **8.** *Ha rám figyelsz...*; **9-10.** *Mint észrevétlenül*; **11-13.** *Nem tudhatom...*; **14.** *Nem bírta hát...*; **15.** *Előhang egy "monodramához"*; **16.** *Majális*; **17.** *Első ecloga*; **18-19.** *Második ecloga*; **20.** *Negyedik ecloga*; **21.** *Töredék*; **22.** *Erőltetett menet.*

VAPCAROV, NIKOLA (1909-1942) bolgár költő
Utolsó vers - Bolgár költők antológiája. Szépirodalmi, Bp., 1951. 148. Vas István.

BERGGOLC, OLGA FJODOROVNA (1911-1975) szovjet-orosz költő és prózaíró
Nappali csillagok - Európa, Bp., 1965. 7. Szöllősy Klára.

TVARDOVSZKIJ, ALEKSZANDR TRIFONOVICS (1910-1971) szovjet-orosz költő, elbeszélő
1-2. *A valódi* - Garai Gábor.

VETŐ JÓZSEF (1910-1977) újságíró
1-15. *Az újságíró noteszből* - Népszabadság, 1977. november 2. 9.

MCLUHAN, MARSHALL (1911-1981) kanadai filozófus
The Medium is the Massage (Quentin Fioreval) Bantam, New York, London, Toronto, 1967 (A mű nehezen fordítható címe) - oroszról: *A modernizmus.* Kossuth, Bp., 1975. 358. Ujhelyi Gabriella.

ÖRKÉNY ISTVÁN (1912-1979) drámaíró és novellista
1. *Egyperces novellák. Használati utasítás*; **2-3.** *I. m. Professzorok a bíróság előtt*; **4.** *I. m. Fasírt*; **5.** *I. m. Művészsors*; **6.** *I. m. Hiába sikerül egy vitás kérdést tisztázni, máris ott a következő talány*; **7.** *I. m. Egy kis jótétemény*; **8.** *I. m. Kelj föl és járj!*; **9-11.** *I. m. A pogány Süllőfia Süttő gondolatai, miközben Vencellin abádszalóki prépost parancsára testét négyfelé szaggatták.*

CAMUS, ALBERT (1913-1960) francia regényíró, esszéista

1. *Sziszüphosz mítosza* - Köpeczi Béla (szerk.): Az egzisztencializmus. Gondolat, Bp., 1966. 343. Dobossy László; 2. Uo. 346.; 3. *A pestis*, 1. f. - Magvető, Bp., 1962. 57. Győry János; 4-5. Uo. 68.; 6. Uo. 72.; 7-8. *I. m.* 2. f. - Uo. 150.; 9-11. Uo. 156.; 12. Uo. 157. 13-14. Uo. 187.; 15. Uo. 188.; 16. *I. m.* 3. f. - Uo. 202.; 17. *I. m.* 4. f. - Uo. 243.; 18. Uo. 245.; 19. Uo. 269.; 20. Uo. 272.; 21. Uo. 5. f. Uo. 292.; 22. Uo. 307.; 23-24. Uo. 316.; 25. Uo. 322.; 26. Uo. 324.

KOVACIC, IVAN GORAN (1913-1943) horvát költő
Tömegsír - Komlós, 348. Benjámín László.

ANDERSCH, ALFRED (1914-1980) német (NSZK) regényíró
1. *Efracim* - Európa, Bp., 1976. 134. Kovács Vera; 2. Uo. 170.; 3. Uo. 312.

CHAULOT, PAUL (1914-1969) francia költő
1. *Odette* - Századunk útjain. Európa, Bp., 1973. 569. Rónay György; 2. *Májusi ének. A diáklázadások idején* - Illyés, II. köt. 245. Illyés Gyula.

THOMAS, DYLAN (1914-1953) angol költő és prózaíró
1. *Ha birizgálna szerelem bőkése* - Dylan Thomas versei. Európa, Bp., 1979. 22. Weöres Sándor;
2. *És nem vesz rajtuk erőt a halál* - Uo. 68. Kálnoky László; 3. *Csöndben ne lépj az éjszakába át* - Uo. 111. Nagy László.

DEVECSERI GÁBOR (1917-1971) költő, műfordító
Állatkerti útmutató.

LODOJDAMBA, CSADRAVALIN (1917-1969) mongol regényíró
1. *Tisztavízű Tamír*, I. r. 4. f. Európa, Bp., 1978. 39. Magos László; 2. *I. m.* 6. f. - Uo. 47.; 3. *L. m.* 9. f. - Uo. 67.; 4. *I. m.* 11. f. - Uo. 82.; 5-6. Uo. 84.; 7. Uo. 86.; 8. *I. m.* 13. f. - Uo. 97.; 9. *I. m.* II. r. 15. f. - Uo. 258.; 10. *I. m.* 16. f. - Uo. 263.

SZUHOMLINSZKIJ, VASZILIJ ALEKSZANDROVICS (1918-1970) szovjet pedagógus
1. Voroncov, 87. Visnyovszki László; 2. Uo. 260.; 3. Uo. 430.; 4. Uo. 166.; 5. Uo. 60.; 6. Uo. 465.; 7. Uo. 476.

PORUMBACU, VERONICA (1921-1977) román költőnő, műfordító, prózaíró
1. *Hang és áradat*, 2. f. - Európa, Bp., 1979. 99. Klumák István; 2. (Mihai Petroveanu nyomán) *I. m.* 4. f. - Uo. 206. Kolozsvári Papp László; 3. Uo. 209.

KEROUAC, JACK (1922-1969) amerikai regényíró
1. *Úton*, I. r. 1. f. - Magvető, Bp., 1966. 20. Déry György; 2. *I. m.* 1 I. f. Uo. 85.; 3. *I. m.* (1. r. 3. f. Uo. 144.

SZEVAK, PARUJR (1924-1971) szovjet-örmény költő
1. *Szervusz* - Garai Gábor; 2. *Türelmetlenség* - Rab Zsuzsa; 3. *Beismerés* - Bede Anna.

VÁCI MIHÁLY (1924-1970) költő
1. *Szabadság! Tégy gazdaggá minket!*; 2. *Még nem elég!*; 3-4. *Demokrácia.*

CABRAL, AMILCAR (1925-1973) bissau-guineai politikus, marxista teoretikus

1. Id.; Marton Imre: A marxizmus gazdagításának kísérlete Afrikában - Világosság, 1980. november. 669. Marton Imre; 2. Uo. 670.; 3-5. Uo. 674.

NAGY LÁSZLÓ (1925-1978) költő

1. *Halállal élek, nem kenyérral*; 2. *Ki viszi át a Szerelmet*; 3. *Himnusz minden időben*; 4. *Tűz*; 5. *Versben bujdosó*; 6. *Hegyi beszéd*.

BIBLIOGRÁFIA

**ÖSSZEÁLLÍTOTTA
KELECSÉNYI GÁBOR ÉS
KRISTÓ NAGY ISTVÁN**

AFORIZMÁK, IDÉZETEK, MAXIMÁK, SZÁLLÓIGÉK
GYŰJTEMÉNYEINEK VÁLOGATOTT BIBLIOGRÁFIÁJA

A válogatott bibliográfia nem tartalmazza a *Bölcsességek könyvében* forrásként gyakran felhasznált gyűjteményeket. Ezek külön rövidítésjegyzéke az I. kötet 550. és jelen kötet 634. oldalán található.

Der Aphorismus. Zur Geschichte, zu den Formen und Möglichkeiten einer literarischen Gattung. (Herausgegeben von Gerhard Neumann.) Wege der Forschung, Darmstadt, 1976.

Bötther, Kurt - Berger, Karl Heinz - Krolp, Kurt - Zimmermann, Christa: *Geflügelte Worte*. VEB Bibliographisches Institut, Leipzig, 1981.

Braude, Jacob Morton: *Speaker's encyclopedia of .stories. quotations ind anecdotes*. Prentice-Hall, New York, 1955.

Browning, David Clayton: *Everyman's dictionary of quotations ind proverbs*. Dent-Dutton, London-New York, 1959.

The concise Oxford dictionary of guotations. Oxford UP, Oxford, 1964.

Condamin, James Jean Pierre: *Répertoire des citations; pensées, aphorismes, mots célèbres ere...* E. Vitte, Lyon, 1926.

Denkspiele. Polnische Aphorismen des 20. Jahrhunderts. (Herausgabe und Nachwort von Antoni Marianowicz und Ryszard Marek Groriski.) 3. Auflage. Volk und Welt, Berlin, 1977.

Deutsche Aphorismen. (Herausgegeben von Gerhard Fieguth.) Reclam, Stuttgart, 1978.

Dévald László: *Gondolatok a művészetrol.* (Dévald László gyűjtéséből válogatta, bevezette és a jegyzetet készítette: Angi István.) Kriterion, Bukarest, 1975. *Dictionary of guotations*. Ungar, New York, 1958. Harbottle, Thomas Benfield:

Clas.sical. Harbottle, Thomas Benfield-Hume, Martin: *Spanish*. Harbottle, Thomas Benfield-Dalbiac, Philip Hugh: *French ind Italian*. Dalbiac, Lilian: *German*.

Dirksen, Everett McKinley-Prochnow. Herbert V.; *Quotation finder*. Harper & Row, London, 1971.

Dvorzsák, Johann Bapt. Mich. v.; *Cilaten Lexicon*. Kapuzinerkloster, Bp., é. n. Eichelberger, Ursula: *Zitatenlexikon*. VEB Bibliographisches Institut, Leipzig. 1981.

Etvín, Charles Norton: *Handbook of mottoes*. (Revised with supplement ind index by R. Pinches. 2. ed., rev.) Today, London, 1971. (Az 1860. évi eredeti kiadás alapján.)

Flesch, Rudolf: *The book of unusual quotations*. Cassell, London, 1959.

Gaubert, Henri: *Les mots historigues qui nbnt pas été prononcés*. Fontanelle, Párizs, 1946.

Genest Émile: *Dictionnaire des citations; dictionnaire des phrases, vers et mots célèbres employés dans la langage courant avec précislon de l'origine*. F. Nathan, Párizs, 1954.

Genest, Émile: *Les Belles citations de la littérature étringére*. F. Nathan, Párizs, 1926.

- Guerlac, Othon Goepp: *Les citations franpaises*. (3. éd.) A. Colín, Párizs, 1952. Gyapay Gábor-Megyer Szabolcs-Ritoók Zsigmond: *Ki mondta? Miért mondta?* RTV-Minerva, Bp., 1977.
- Holtom, Peter-Holtom, Josie: *Quote ind unquote*. Pan, London, 1973.
- [*The*] *Humanist Antlrology*. From Confucius to Bertrand Russell. (Compiled by Margaret Knight.) Barrie & Rockliff, for the Rationalist Press Association, London, 1961.
- Hyman, Robin: *A dictionary of famous guotations*. Pan Books, London, 1973. Johnson, Albert: *Common English quotations*. Longmans, London, 1963.
- King, W. Francis H.; *Classical ind joreign guotations*. A polyglot dictionary of historical ind literary quotations, proverbs ind popular sayings. Ungar, New York, 1952.
- A közmondás*. 1168 latin közmondás és közmondási szólásmód gyűjteménye. Szerkeszté Wiegand Károly után Czanyuga József. Lampel Róbert, Pest, 1864. Le Comte, Edward Semple: *Dictionary of last words*. Philosophical Library, New York, 1955.
- Levinson, Leonard Louis: *Bartlett's unfamiliar quotations*. Allen ind Unwin, London, 1972.
- Maloux, Maurice: *Dictionnaire des proverbes, sentences et maximes*. Larousse, Párizs, 1982.
- McEchran, Frank: *Spells for poets: an anthology of words ind comment*. Garnstone Press, London, 1974.
- Margalits Ede: *Magyar közmondások és közmondásszerfa szólások*. Kókai, Buschmann ny., Budapest, 1897.
- Martin, Eman: *Deux cents locutions et proverbes*. Origine et explications. Delagrave, Párizs, 1925.
- Mayet, Ch.; *Des mots historiques, des paroles célèbres, de tous les temps et de tous les pays*. Libr. St. Charles, Bruges, 1945.
- Meurer, Leonhard: *Reife Hirse beugt das Haupt, Afrikanische Aphorismen*. Econ, Düsseldorf-Wien, 1963.
- Peltzer, Karl: *Das trefJ'ende Zitat. Gedankengut aus drei Jahrtausenden*. (2. Aufl.) Ott., Thun-München, 1957.
- Peter, Laurerice J.; *Peters quotations*. Bantam, New York, 1979.
- Petit, Karl: *Le dictionnaire des citations du monde entier*. (3. éd.) Nouvelles Editions Marabout, Verviers, 1978.
- Rosten, Leo: *Leo Rosten's treasury of Jewish quotations*. W. H. Allen, London, 1973.
- Simonyi Károly: *A fizika kultúrtörténete*. Gondolat, 1978.
- Stevenson, Burton Egbert: *Stevenson's book of quotations, classical ind modern*. (9. ed.) Cassell, London, 1958.
- Szécsi Ferenc: *Szállóigék*. Universum, Budapest, 1937.
- Tilley, Morris Palmer: *A dictionary of the proverbs in England in the XVI. and XVII. centuries*. Univ. of Michigan Press, Ann Arbor, Mich., 1950.
- Treasury of proverbs and epigrams*. Avenel, New York, 1954.
- Tripp. Rhoda Thoma: *International! thesaurus of quotationr*. Penguin. Hammondswoth, 1976.
- Velika Epohina enciklopedija aforizama*. Epoha, Zagreb. 1968. *Vezércsillagok*. Franklin, Bp., 1901.
- Z,anne, Iuliu A.; *Proverbele rominilor*. Proverbe. zicături, puvá(uiri, cuvinte, adevárate, asemnuri, idiotisme si cimilituri. Fd. Tineretului, Bucure~ti, 1959.

NÉVMUTATÓ

- Ackerman, Louise - 78; 647
 Acuna, Manuel - 264; 669
 Ádám - (192, 222)
 Adamov, Arthur - 617; 714
 Adler, Alfred - 341; 680

Ady Endre - 399 (591); 686-687
Aesop(us) - (82)
Aiszkhülosz - (113)
Akutagava Rjunoszuke - 524; 702
Alain (Émile Chartier) - 325; 678
Ambrus Zoltán - 295; 674
Amiel, Henri-Frédéric - 148; 654
Andersch, Alfred - 625; 7 /5
Andersen, Hans Christian - 52; 642
Andrássy Gyula - 169; 657
Apaffy (Apafi) Mihály - (263)
Apollinaire, Guillaume - 428; 690
Aragon, Louis - SSZ; 705
Arany János - 105; 650
Arany László - 239; 666
Arisztotelész - (542)
Arnold, Matthew - 168; 657
Arp, Hans - 497; 698
Árpád fejedelem - (227)
Auden, Wystan Hugh - 615; 713
Augier, Émile - 142; 654
Aymé, Marcel - 594; 711
Babel. Iszaak Emmanuilovics - 536; 703
Babits Mihály - 457; 694
Bagrickij, Eduard Georgijevics - 539; 704
Bahr, Hermann - 304; 675
Bailey, Philip James - 102; 650
Bajza József - 41; 641
Bakunjin, Mihail Alekszandrovics 96; 648
Balázs Béla - 477; 696
Balzac, Honoré de - (146, 313)
Baratinszkij, Jevgenyij Abramovics 9, 637
Barbusse, Henri - 372; 683
Barth, Karl - 498; 698
Bartók Béla - 434; 690-691
Baskircsev, Marija Konsztantyinovna 295;674
Baudelaire, Charles - 149; 654-655
Becher, Johannes R. - 522; 702
Bedni,j, Gyemjan - 459; 694
Beethoven, Ludwig van - (454, 529)
Belinszkij, Visszarion Grigorjevics 65; 645
Benjamin, Walter - 525; 702
Benn, Gottfried - 498; 698
Berczik Árpád - 236; 665
Berda József - 594; 7/ I
Berggolc, Olga Fjodorovna - 621; 714
Bergson, Henri - 287; 673
Berkeley, George - (491)
Berlage, Hendrik Petrus - 278; 671

Berlioz; Hector - 34; 640
Bernard, Claude - 78; 647
Bernstein, Eduard - 265; 669
Berthelot, Pierre Eugène Marcelin 189;659
Bhárati~Szubramanja Báradi: 456; 693
Bierce, Ambrose Gwinett - 236; 665
Bismarck. Otto von - 100; 649
Blaga. Lucian - 539; 704
Blanqui, Louis Auguste. - 53; 642
Blok, Alekszandr Alekszandruvics 429;690
Blücher, Gebhárdf Leberecht von (422)
Bodenstedt, Friedrich 130; 652
Bolyai János - *i* 7; 637
Bonaparte. Louis - (651)
Borrow, *George* Henry - 34; 64*U*
Botev, Hriszto - 263; 669
Bourbonok) - (341)
Bowen, Elizabeth Cole - 574; 708
Bowen, Charles - 216; 663
Bradley, Omar Nelson - 533, 703
Bragg, William Henry - 302; 674
Brahms, Johannes - 214; 662
Brandes, Georg - 237; 665
Branly, Edouard - 240; 666
Braque, Georges - 446; 692
Brecht, Bertolt - 563; 707
Bretun, André - 549; 705
Brjuszov, Valerij Jakovlevics - 372; 683
Broch, Hermann- 498; 698
Bródy Sándor - 304; 675
Bronte, Charlotte - 102; 650
Brunié, Emily - 112; 651
Browning, Robert - 69; 646
Bruno, Giordanu - (618)
Buckle. Henry Thomas - 151; 655
Buddha - (254)
Burljuk, David Davidovics- (703)
Busch, Wilhelm - 212; 66'2
Busoni. Ferruccio Benvenuto - 315; 676
Butler, Samuel (1835-1902) 216; b63
Büchner. Georg - 79; 647

Cabral, Amilcar - 629; 716
Caesar (Julius Caesar) - (281)
Camus, Albert - 623; 715
Candide(-ok)- (471)
Cankar, Ivan - 397; 686
Capek, Karel - 520; 701
Capus, Alfred - 286; 671

Caragiale, Matei I. - 48!; *b96*
Carmen Sylva ~39; 66h
Carnap. Rudc:lf - 524; 701
Carrol, Lewis - 213 , 56~
Cassandra(k) -(3~1
Caudwell, Christopher -616:
i Id Cavuur; Camillü Benu - 64, Ir44
Cézanne, Paul - 225; 663
Chaplin, Charles - 512; 7011
Chaulul. Pau! - 626; 715
Churchill, Winston - 376; 683—684
Ciolkovszkij. Korsztantyn Edvardovics - 283; 672
Claudel, Paul - 329; 678
Clemenceau, Georges - 232; 665
Clough, Arthur Hugh - 130; 652
Cucteau, *Jean* - 512; 7011
Compton-Burnett, Ivy - 479; 696
Connoly, Cyril Vernon - 596; 711
Cunrad, Joseph - 283; 67?
Considérant, Victor - 58; 643
Corbusier - Le Corbusier : 503; 699
Co~buc, George - 315; 676
Coué, Émile - 285; 672
Courbet, Gustave - 131; 652
Croce, Benedetto - 315; 677
Curie, Marie - 318; 677
Curie, Pierre - 289; 673
Cvetajeva, Marina Ivanovna 526; 702

Csajkovszkij, Pjotr Ili'scs - 227; 664
Csák Máté - (403)
Csehov, Anton Pavlovics 292; 673
Csernisevszkij, Nyikolaj Gavrilovics 194;659
Csiky Gergely - 237; 665
Csizmadia Sándor - 354; 681
Csokonai Vitéz Mihály - (467)
Csokor, Franz Theodor - 48); *b9b*
Csuang-ce (Dsuang Dszi) - (581)

Dalcsev, Atanasz - 598; 712
Dante Alighieri- (698)
Darío, Rubén - 319; 677
Darwin, Charles Robert - 59; 644
Dáubler, Theodor - 398; 686
Daudet, Alphonse- 227; 664
Daumer, Georg Friedrich - 9; 637
Davies, William Henry - 354; 681
Deák Ferenc - 34 (467); 640
De Amicis, Edmondo - 259; 668

Debussy, Claude Achille - 302; 674
Démokritosz - (310)
Déry Tibor - 536; 704
Devecseri Gábor - 626; 715
Dewey, John - 290; 673
Dickens, Charles - 71; 646
Dilthey, Wilhelm - 214; 662
Dimitrov, Georgi-446; 692
Disney, Walt - 584; 709
Disraeli, Benjamín, Lord Beaconsfield 41; 641
Dobroljubov, Nyikolaj Atekszandrovics - 223; 663
Dóczi Lajos - 258; 668
Don Quijote - (242, 488)
Dosztojevszkij, Fjodor Mihajlovics 152; 655-656
Dózsa György - (178)
Döblin, Alfred - 415; 688
Drabkina, Jelizaveta Jakovlevna 584; 709
Dsuang Dszi~ Csuang-ce: (581)
Dubois, William E. B. - 329; 678
Du Gard ~ Martin du Gard, Roger 437;69/
Duhamel, Georges - 479; 696
(idb.) Dumas, Alexandre- 17; 638
Durkheim, Émile - 286; 671
Dzheritsinszkij, Fejiksiz Edmundovics 409; 687

Ebner-Eschenbach, Marie von - 210; 661
Eddington, Arthur - 446; 692
Edison, Thomas Alva - 259; 668
Egry József - 460; 694
Einstein, Albsrt - 419 (445); 689
Eliot, George - 132; 652
Eliot, Thomas Stearns - 506; 699
Ellis. Henry Havelock - 291; 673
Éluard, Paul - 544; 704
Emerson, Ralph Waldo - 36; 640
Eminescu, Mihai - 265; 669
Endell, August - 354; 681
Engels, Friedrich - 142 (344);
654 Eötvös József - 81; 647
Eötvös Loránd - 263; 669
Erdélyi János - 96; 648
Erósz - (380, 381)
Esze Tamás - (404) Ézsau - (85)

Faguet, Émile - 259; 668
Faulkner, William - 553; 706
Ferdinánd nápolyi király - (20)
Feuchtersleben, Ernst - 55; 643
Feuchtwanger, Lion - 479; 696

Feuerbach, Anselm - 210; 66/
Feuerbach, Ludwig - 42; 641
Fitzgerald, Edward - 60; 644
Fitzgerald, Francis Scott - 550; 705
Flaubert, Gustave- 159; 656 (669
Fleming, Sir Alexander- 435; 691
Fleming, Ian - 617; 714
Foch, Ferdinand - 270; 670
Fontane, Theodor - 132; 652
Forbáth Imre- 570; 707
Ford, Ford Madox - 373; 683
Fort, Paul - 363; 681
France, Anatole - 240; 666-667
Franklin, Benjamin - (435); (691
Frazer, Sir James George - 273; 670
Freiligrath, Ferdinand - 64; 644
Freud, Sigmund - 279; 67!
Freytag, Gustav - 104; 650
Friedell, Egon - 416; 688
Frommel, Emil - 194; 660
Füst Milán - 508; 699

Galilei, Galileo - (288)
Gandhi, Mohandász Karamcsand 338; 679-680
Garay János - 73; 646
García Lorca, Federico - 571; 707 708
Gárdonyi Géza - 305; 675
Gáspár Imre - 274; 670
Gautier, Théophile - 66; 645
Geibel, Emmanuel - 101; 649
George, Henry - 226; 664
Gercen-Herzen, Alekszandr Ivanovics: 75; 646
Gide, André - 340; 680
Gillespie, James- (682)
Gladstone, William Ewart - 60; 644
Glinka, Mihail Ivanovics - 45; 64!
Goethe, Johann Wolfgang -(709)
Góg és Magóg - (399)
Gogh, Vincent van - 270; 670
Gogol, Nyikolaj Vasziljevics - 61; 644
Goncourt, Edmond és Jules - 168; 657
Goncsarov, Ivan Alekszandrovics - 73; 646
Gorbunov, Nyikolaj Petrovics - (710)
Gorkij, Makszim - 329; 678-679
Granovszkij, Tyimofej Nyikolajevics 85;647
Greh, Fernand - 374; 683
Groza, Petru - 479; 696
Grüh, Anastasius - 55; 643
Guillotin, Joseph Ignace - (19)

Gutenberg, Johann-(21, 591)
Gutzkow, Karl - 67; 645

Gyulai Pál - 187; 659

Habsburgok - (305)
Halas, František - 585; 710
Haldane, John Burdon Sanderson 528; 703
Hallgrímsson, Jónas - 57; 643
Hammarskjöld, Dag - 602; 712
Hardy, Thomas - 227; 664
Hašek, Jaroslav - 461; 694
Hasenclever, Walter - 520; 701
Hauff; Wilhelm- 17; 638
Hauptmann, Gerhart - 302; 674-675
Hawthorne, Nathaniel - 45; 641
Hebbel, Christian Friedrich - 86; 647
Hegel, Georg Wilhelm Friedrich - (127)
Heidegger, Martin - 514. 700
Heine, Heinrich - (402)
Heisenberg, Werner - 585; 710
Heimholtz, Hermann von - 167; 657
Hemingway, Ernest - 575; 708
Herkules-(298; 404)
Hesriot; Edouard - 363; 682
Herwegh, Georg - 110; 650
Herzen, Alexandr Ivanovics - 75; 646
Hesse, Hermann - 409; 687
Hevesi Sándor - 374; 683
Hikmet-~ Nazim Hikmet : 588; 710
Hille, Peter - 274; 670
Hitler, Adolf-(488)
Hlebnýkov, Viktor Vlagymirovics (703)
Hofmannsthal, Hugo von - 377; 684
Holmes, Oliver Wendell - 62; 644
Honegger, Arthur - 528; 703
Horváth, Ödön von - 586; 710
Huch, Ricarda - 312; 676
Hughes, Langston - 596; 711
Hughes, Richard - 576; 708
Hugo, Victor- 17; 638-639
Huizinga, Johan - 363; 682
Hume, David-(589)
Huxley, Aldous Leonard - 538; 704
Huxley, Thomas Henry - 183; 658
Hviezdoslav (Pavol Országh) - 263; 669

Ibsen, Henrik - 195; 660
Ignotus - 340; 680

Ilf, Ilja - 553; 706
Illés próféta - (402)
Istrati, Panait - 479; 696

Jacob, Max - 398; 686
Jacobsen, Jens Peter - 260; 668
Jacoby, Johann - 55; 642
James, William - 238; 665
Jammes, Francis- 336; 679
Jankovich Ferenc - 617; 714
XXIII. János pápa - 436; 691
Jaspers, Karl - 463; 694
Jászi Oszkár - 380; 684
Jaurés, Jean - 291; 673
Jelizarova, Anna Iljinyicsna - (710)
Jeszenyin, Szergej Alekszandrovics 546;704-705
Jézus-Krisztus(ok): (22, 155, 158, i72, 185, 222, 282, 322, 332. 402, 414, 429, 507, 543)
Jiménez, Juan Ramón - 436; 691
Johnson, Samuel - (597)
Jókai Mór - 184 (263); 658-659
Joliot-Curie, Frédéric - 577; 708
Jones, Ernest Charles - 134; 653
Jovanovic Zmaj, Jovan - 214; 662
Joyce, James - 447; 692-693
József Attila - 603; 712-713
Júdás - (383)
Juhász Gyula - 464; 694
Júlia (Shakespeare) - (341)
Jung, Carl Gustav - 380; 684-685
Jupiter - (192)
Justh Zsigmond - 306; 675

Kacsalov, Vaszilij Ivanovics - 382; 685
Kafka, Franz - 468; 695
Káin-(I51)
Kalinyin, Mihail Ivanovics - 382; 685
Kandinszkij, , Vaszilij Vasziljevics 316; 677
Kapijev, Efl'endi-618; 714
Karinthy Frigyes - 500; 699
Károlyi Mihály - 383; 685
Karr, Alphonse Jean-Baptiste - 58; 643
Kassák Lajos- 503; 699
Keats, John-(528)
Keller, Gottfried - 134; 653
Kemény Zsigmond - 97; 648
Kerényi Károly - 555; 706
Kerouac, Jack - 628; 716
Keynes, John Maynard - 471; 695
Kierkegaard, Sören- 87; 648

Kiss József - 239; 666
Klee, Paul - 421; 689
Kljucsevszkij, Vaszilij Oszipovics - 233; 665
Kodály Zoltán - 450; 693
Kolumbusz Kristóf - (19, 112, 155, 619)
Komjáthy Jenő - 286; 672
Kossuth Lajos - 29; 639
Kosztolányi Dezső - 482; 696-697
Kovabió, Ivan Goran - 625; 715
Kraszov, Vaszilij Ivanovics - 64; 645
Kraus, Karl - 378; 684
Krisztusok; Messiás) - (22, 155, 158, 172, 185, 222, 282, 322, 332, 402, 414, 429, 507, 543)
Krotkij, Emil - 531; 703
Krucsonih, Alekszej Jeliszejevics (703~
Krúdy Gyula - 416; 688
Kruppok) - (378)
Kuncz Aladár - 499; 698
Kung Fu-ce- (698
Labiche, Eugéne - 101; 649
Lao-ce - (202)
Lasker-Schiller, Else- 398; 686
Lassalle, Ferdinand - 187; 659
Lawrence, David Herbert - 483; 697
Layard, Austen Henry - I 10; 650
Lec, Stanislaw Jerzy - 618; 714
Le Corbusier (Charles-Édouard Jeanneret) - 303; 699
Legouvé, Ernest-Wilfrid - 58; 643
Leino, Eino - 417; 688
Lenau, Nikolaus - 34; 640
Lendvay Márton - 58; 643
Lengyel József - 550; 705
Lenin, Vlagyimir Iljics - 343 (368, 414, 493, 535, 584, 585, 596); 680-681 (709, 710)
Le Play, Frédéric - 33; 639
Lermontov, Mihail Jurjevics - 98; 649
Lernet-Holenia, Alexander - 555; 706
Liebig, Justus von - 40; 640
Lincoln, Abraham - 62; 644
Linkfater, Eric - 575; 708
Liszt Ferenc - 67; 645
Lloyd George, David - 306; 675
Lodojdamba, Csadravalin - 626; 715
London, Jack - 398; 686
Longfellow, Henry Wadsworth - 58; 643
Loos, Adolf - 353; 681
Lorca-García Lorca. Federico: 571; 707-708
Louys, Pierre - 353; 681
Lucifer - (603)
Lu Hszin - 437; 691
Lukács György - 485; 697

Lukianosz - (113)
Luther, Martin - (21, 253)
Macaulay, Rose - 437; 691
Macaulay, Thomas Babington - 9; 637
MacDiarmid, Hugh - 532; 703
Macedonski, Alexandru - 274; 670
Machado y Ruíz, Antonio - 384; 685
Machiavelli, Niccoló - (571)
Madách Imre 169; 657
Maeterlinek, Maurice - 303; 675
Majakovszkij, Vlagyimir Vlagyimirovics - 533; 703
Majkov, Apollon Nyikoljevics - 167; 657
Makarenko, Anton Szemjonovics 509;699
Mallarmé, Stéphane - 238; 665
Malraux, André - 587; 710
Manet, Edouard - 213; 662
Mann, Heinrich - 354; 681
Mann, Thomas - 384; 685
Marcinovszkij, Jevgenyij Ivanovics 379;684
Marinetti, Filippo Tommaso - 399; 686
Mark Twain - 219; 663
Marti, José- 273; 670
Martin du Gard, Roger - 437; 691
Martínez, Enrique Gonzáles - 355; 681
Martinov, Lennyid Nyikolajevics 609; 713
(Martinuzzi) Fráter György - (458)
Marx, Karl - 1 13 (344); 651-652
Matisse, Henri-(442)
Maugham, William Somecset - 379; 684
Maupassant, Guy de - 266; 669
Mauriac, François - 494; 697
Maurois, André - 495; 698
Mazzini, Giuseppe - 55; 642
McLuhan, Marshall - 622; 714
Mecsnyikov. Ilja Iljics - 258; 668
Médeia - (79)
Mehring. Franz - (659)
Mendelssohn-Bartholdy. Felix - 63; 646
Mengyelejev. Dmitrij Ivanovics - 214; 662
Meredith, George - 199; 660
Mérimee, Prosper - 40; 640
Merleau-Ponty, Maurice - 617; 714
Messiás~Krisztus(ok): (22, 155, 158, 172, 185, 222, 282, 322, 332, 402, 414, 429, 507, 543)
Meyer, Conrad Ferdinand - 187; 659
Michel, Louise - 2t 1; 661
Micsurin Ivan Vlagyimirovics - 277, 671
Mies van der Rohe, Ludwig - 499; 698
Mihajlov, Mihail Larionovics - 210; 661
Mikluho-Maklaj, Nyikolaj Nyikolajevics - 259, 668

Mikszáth Kálmán - 262; 668-669
Mill, John Stuart - 56; 643
Millet, Jean Francois - 99; 649
Mistral, Frédéric - 211; 662
Mistral, Gabriela - 515; 700
Mocsáry Lajos - 189; 659
Moholy-Nagy László - 547; 705
Molnár Ferenc - 417; 688
Moltke, Helmuth Karl Bernhard von 1 I; 637
Mommsen, Theodor - 110; 651
Moore, George Edward - 375; 683
Móra Ferenc - 422; 689
Moréas, Jean - 281; 671
Móricz Zsigmond - 424; 689
Morris, William - 214; 662
Mournier, Emmanuel - 610; 713
Mozart, Wolfgang Amadeus - (580)
Mörike, Eduard - 49; 642
Munch, Edward - 306; 675
Munkácsy Mihály - 251; 667
Murray, Gilbert - 317; 677
Musil, Robert - 430; 690
Musset, Alfred de - 64; 645
Mussolini, Benito - (443)
Muszorgszkij, Mogyeszt Petrovics - 226; 664
Nagy László - 630; 7/6
Nansen, Fridtjof - 295; 674
Napóleon - (19, 313, 422, 444, 462, 552)
III. Napóleon, Bonaparte. Louis (651)
Nash, Ogden - 596; 711 Nauszikaá - (256)
Nazim Hikmet - 588; 710
Németh László - 589; 710-7/1
Neruda, Pablo - 600; 712
Nerval, Gérard de - 59; 643
Nervo, Amado - 353; 681
Nestroy, Johann - 16; 637
Nezva(, Vítězslav - 578; 708
Nietzsche, Friedrich - 251; 667-668
Nightingale, Florence - 146; 654
Njegos", PetarPetrovié - 92; 648
Nobel, Alfred - (290)
Novomesky, Ladislav (Laco) - 602; 7 /1
Nyekraszov, Nyikolaj Alekszejevics 167; 657
Nyikityin, Tvan Szavvics - 182; 658
Ubrist, Hermann - 307; 675
O'Casey, Sean - 433; 690
Odüsszeusz - (256)
Olbracht, Ivan - 452; 693
Omar Khajjám - (644)

O'Neill, Eugene - 509; 700
Ortega y Gasset, José - 472; 695
Osvát Ernő - 410; 687-688
Osztrovszkij, Nyikolaj Alekszejevics 602; 711
Örkény István - 622; 715
Pagnol, Marcet - 549; 705
Palágyi Lajos - 317; 677
Pálffy Albert - 147; 654
Pán - (278)
Panova, Vera Fjodorovna - 610; 713
Pasteur, Louis - 169; 657 (691 ~
Paszternak, Borisz Leonyidovics 520; 701
Pásztor Árpád - 414; 688
Pater, Walter Horatio - 226; 664
Pausztovszkij, Konsztantyin Georgijevics - 532; 703
Pavlenko, Pjotr Andrejevics - 516; 701
Pavlov, Ivan Petrovics 264; 669
Péguy, Charles - 375; 683
Peschel, Oscar - 189; 659
Pestalózzi, Johann Heinrich - (38)
Péterfy Jenő - 268; 670
Pethe Márton - 269; 670
Petőfi Sándor - 174 (Petrovics: 521; 592); 657-658 (701)
Petroveanu, Mihai - (716)
Phelps, Edward John - 169; 657
Piave, Francesco Maria -- 65; 645
Picasso, Pablo - 441; 691
Pilátus - (466)
Pirandello, Luigi - 320; 677
Pirogov, Nyikolaj Ivanovics - 65; 645
Piszarev, Dmitrij Ivanovics - 229; 664 Platón - (302)
Plehanov, Georgij Valentyinovics 281; 671
Podmaniczky Frigyes - 182; 658
Poe, Edgar Allan - 63; 644
Poincaré, Jules Henri - 274; 671
Poincaré, Raymond - 295; 673
Polonszk~j, Jakov Petrovics - 135; 653
Pope, Alexander - (457)
Porumbacu, Veronica - 628; 715-716
Pottier, Eugène - 105; 650
Pound, Ezra - 495; 698
Poussin, Nicolas - (455)
Preradovic, Petar - 128; 652
Prévert, Jacques - 579; 709
Prométheusz - (618)
Proudhon, Pierre Joseph - 63; 644
Proust, Marcet - 355; 681-682
Pudovkin, Vszevolod Illarionovics 535; 703
Puskin, Alekszandr Szergejevics - (705)

Pulszky Ferenc - 100; 649
Püthagorasz - (76)
Quasimodo, Salvatore - 594; 711
Quintilianus. Marcus Fabius - (683)
Radnóti Miklós - 619; 714
II. Rákóczi Ferenc - (404)
Rákosi Viktor - 295; 674
Rámakrisna (Gadádar Csatterdzsi) 216; 663
Kamuz, Charles-Ferdínand - 418; 688
Read, Herbert - 536; 703
Rebreanu, Liviu - 497; 698
Reclus, Elisée - 212; 662
Reményik Sándor - 521; 701
Renan, Ernest - 182; 658
Renard, Jules - 312; 676
Renoir, Jean - (665)
Renoir, Pierre Auguste - 233; 665
Reuter, Fritz - 65; 645
Reviczky Gyula - 277; 671
Reymont, Vladystaw Stanislaw - 322; 677-678
Rilke, Rainer Maria - 391; 685-686
Rimbaud, Arthur - 274; 671
Rippl-Rónai József - 295 (341); 674
Robespierre, Maximilien de - (25)
Robinson, Edwin Arlington - 341; 680
Rockefeller, John - (368)
Rodin, Auguste - 229; 664
Rogers, Will - 428; 689
Rohand, Romain - 317; 677
Roosevelt, Franklin Delano - 453; 693
Roskovics Ignác - 276; 671
Rostand, Edmond - 337; 679
Rubakin, Nyikolaj Alekszandrovics 304; 675
Ruskin, John - 135; 653
Russel. Bertrand - 365; 682-683
Saba, Umberto - 475; 695
Sachs, Nelly - 524; 702
Sadoveanu, Mihail - 433; 690
Sainte-Beuve, Charles-Augustin de 50 (241); 642
Saint-Exupéry, Antoine de - 579; 709
Saint-John Perse - 504; 699
Salamon - (42)
Sallet, Friedtich von - 78; 647 Sancho Panza -(242)
Sand, George - 51; 642
Sandburg, Carl August - 4t9; 688
Santayana, George A. N. - 307; 675-676
Sartre, Jean-Paul - 610; 713
Saturnus - (79)
Schlick, Moritz - 453; 693

Schmitz, Oskar A. H. - 375; 683
Schulz, Bruno - 532; 703
Schumann, Robert - 65; 645
Schweitzer, Albert - 394; 686
Scsipacsov, Sztjépan Petrovics 576; 708
Segantini, Giovanni - 287; 673
Seidel, Heinrich - 238; 666
Selgunov, Nyikolaj Vasziljevics - 183; 658
Sevcenko. Tarasz Grigorjevics - 100; 649
Shakespeare, William - (182, 448)
Shaw, George Bemard - 281; 672
Shelley, Percy Bysshe - (528)
Sibelius, Jan - 314; 676
Sillanpää, Frans Eemil - 510; 700
Sinclair, Upton - 419; 688
Siqueiros, David Alfaro - 572; 708
Sklodowska-Curie, Marie: 318; 677
Smiles, Samuel - 78; 647
Snow, Charles Percy, Lord - 613; 7 J3
Soddy. Frederic - 414; 688
Spencer, Herbert - 147; 659
Spinoza, Baruch - (310)
Staff, Leopold - 419; 689
Steinbeck, John - 596; 711
Stevenson, Robert Louis - 269; 670
Stifter, Adalbert - 57; 643
Storm, Theodor - 111; 651
Stravinsky-Sztravinszkij, Igor Fjodorovics: 454; 693
Strihó Gyula - 239; 666
Strindberg, Johan August - 264; 669
Sue, Eugéne - 51; 642
Sullivan, Louis Henry - 282; 672
Sully-Prudhomme, Armand - 226; 664
Suttner, Bertha von - 239; 666
Sükey Károly - 183; 658
Svevo. Italo - 297; 674
Szabó Dezső - 428; 690
Szabó Lőrinc - 580; 709
Szalézi (Szent) Ferenc - (691)
Széchenyi István - (194, 467, 591)
Szerafimovics (Alekszandr Szerafimovics Popov) - 311; 676
Szevak, Parujr - 628; 7/6 Sziszüphosz - (623)
Szkrajbin, Alekszandr Nyikolajevics 372; 683
Sztanev, Emilijan - 617; 714
Sztravinszkij, Igor Fjodorovics - 454; 693
Szubramanja Bári (Bhárati) - 456; 693
Szuhomlinszkij, Vaszilij Alekszandrovics - 627; 715
Tagore, Rabindranáth - 301; 674
Taine, Hippolyte - 199; 660

Tamás (Hitetlen) - (158)
Tamási Áron - 555; 706
Tanfalus - (298)
Teilhard de Chardin, Pierre - 445; 692
Teleki László - 67; 645
Teleki Mihály - (263)
Tennyson, Alfred, Lord - 64; 644 (663)
Terentius Afer, Publius - (641)
Thackeray, William Makepeace - 68; 645
Thaly Kálmán - 227; 664
Thomas, Dylan - 626; 715
Thoreau, Henry David - 111; 651
Thurber, James - 539; 704
Tillich, Paul - 499; 698
Tilüer, Claude - 16; 637
Tindal, Matthew - (680)
Toldi Miklós - (494)
Tolnai Vilmos - 354; 681
Tolsztoj, Alekszej Nyikolajevics - 475; 695-696
Tolsztoj, Lev Nyikolajevics - 201; 660-661
Tommaseo, Niccoló - 34; 640
Tompa Mihály - 112; 651
Tóth Árpád - 499; 698-699
Tóth Kálmán - 212; 661
Toynbee, Arnold Joseph - 516; 701
Triolet, Elsa - 551; 705
Trockij, Lev Davidovics - (709)
Trollope, Anthony - 101; 650
Tucholsky, Kurt - 521; 701
Turgenyev, Ivan Szergejevics - 129; 652
Tuwin, Julian - 539; 704
Tvardovszkij, Alekszandr Trifonovics 621; 714
Twain-.Mark Twain: 219; 663
Tzara, Tristan - 551; 705
Tyihonov, Nyikolaj Szemjonovics -552; 705
Tyutsev, Fjodor Ivanovics - 40; 640
Unamuno y Jugo, Miguel de - 313; 676
Undset, Sigrid - 456; 693
Ungaretti, Giuseppe - 511; 700
Unruh, Fritz von - 497; 698
Usinszkij, Konsztantyin Dmitrijevics 183; 658
Váci Mihály - 629; 7/6
Vahtangov, Jevgenyij Bogratyionovics 477; 696
Vajda János - 190; 659 Valéry, Paul - 361; 682
Van de Velde-·Velde, Henry van de: 311; 676
Van der Rohe-·Mies van der Rohe, Ludwig: 499; 698
Van Gogh-·Gogh, Vincent van: 270; 670
Vapcarov, Nikola - 621; 7/4
Varga Jenő - (710)

Vavilov, Szergej Ivanovics - 524; 702
Vazov, Ivan - 269; 670
Velázquez, Diego Rodríguez - (529)
Velde, Henry van de - 311; 676
Veltman, Alekszandr Fomics - 11; 637
Venevityinov, Dmitrij Vlagyimirovics 55; 643
Verdi, Giuseppe - 93; 648 (645)
Veres Pálné - 101; 650
Veres Péter - 556; 706-707
Verhaeren, Émile - 278; 67/
Verlaine, Paul - 258; 668
Verne, Jules - (548)
Vestdijk, Simón - 574; 708
Vető József - 621; 7/4
Vidor Hugo-Hugo, Victor: 17; 638639
Vildrac, Charles - 456; 693
Villiers de l'Isle-Adam, Auguste - (448)
Visnapuu, Henrik - 522; 702
Vlahutá, Alexandru - 287; 673
Vörösmarty Mihály - II (620); 637
Wagner, Otto - 236; 665
Wagner, Richard - 93; 648
Wassermann, Jakob - 376; 683
Waugh, Evelyn - 597; 711
Weill, Kurt - 582; 709
Wellington, Arthur Wellesley - (422)
Wells, Herbert George - 317; 677
Werfel, Franz - 522; ZQ2
Wrjrgéland, Henrik ., 5~. 643
Whitehead, Alfred North - 302; 674
Whitman, Walt - 140; 653
Whittier, John Greenleaf - 58; 643
Wilde; Oscar - 276; b7t
Wilder, Thornton - 562; 707
Witdgans, Anton - 445; 692
Wilson, Edmund - 549; 705
Wilson, Thomas Woodrow - 283; 672
Wittgenstein. Ludwig - 517; 701
Wolfe, Thomas - 583; 709
Wolfenstein, Alfred - 512; 700
Wolker, Jiri - 583; 709
Woolf, Virginia - 456; 693
Xerxész(ek) - (585)
Yeats, William Butler 314; 676
Zabolockij, Nyikolaj Alekszejevics 598; 712
Zangwill, Israel - 314; 676
Zetkin, Clara - 285; 672 710
Zola, Émile - 231; 664-665
Zweig, Arnold - 505; 699

